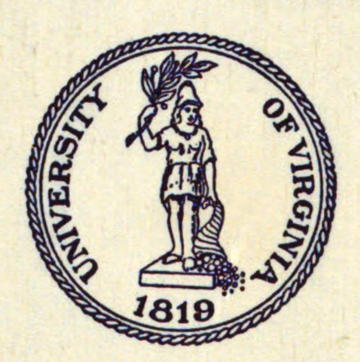
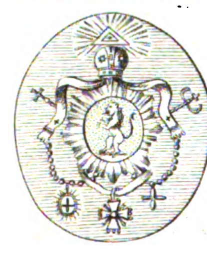

UNIVERSITY OF VIRGINIA
1819

B K

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ πᾶς λόγος τὴν
νίκην φέρει,
ΝΙΚΗΦΟΡΩΣ γὰρ ῥητρεύει
Θεοῦ ῥῆμα.

Χριστοῦ προβάτων ποιμὴν καλὸς
ἦν, κ' ἀπίστων βέλος.
Σοφίας πλήρης, μουσῶν ἡγέτης,
Κερκύρας κλέος.

ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟΝ

ΗΤΟΙ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤ' ΑΥΤΗΝ ΗΘΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΠΑΣΑΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΑΓΙΑΙΣ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙΣ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΣΥΝΤΕΘΕΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΠΡΩΗΝ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΣΤΡΑΧΑΝΙΟΥ

ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΤΟΚΗ

Τυπωθὲν πρῶτον ἐν Μόσχᾳ 1796. δαπάνῃ

ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΖΩΣΙΜΑΔΩΝ

ΚΑΙ ΑΦΙΕΡΩΘΕΝ

Τῌ ΠΑΝΣΕΠΤῼ ΤΕΤΡΑΚΤΥΙ

ΤΩΝ ΑΓΙΩΤΑΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ

Νῦν δὲ καὶ δεύτερον παρὰ τῆς αὐτῆς Ἀδελφότητος ἐκδοθὲν, τοῦ διανέμεσθαι δωρεὰν ταῖς Ἐκκλησίαις καὶ τοῖς Μοναστηρίοις τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων, διὰ τῆς ἀκρύπτου φιλογενείας τοῦ ἐξοχωτάτου Κυβερνήτου

ΚΟΜΗΤΟΣ Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ

ΤΟΜΟΣ Α'.

ΕΝ ΒΕΝΕΤΙΑ

ΤΥΠΟΙΣ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΑΝΔΡΕΟΛΑ.

1831.

Η ΔΗΛΩΣΙΣ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΣΟΥ ΦΩΤΙΕΙ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΙΕΙ ΝΗΠΙΟΥΣ.

ΨΑΛΜΩ ΡΙΗ΄. ΣΤΙΧΩ 129.

Ἐμοῦ
Βαρθολομαίου
Καραχαλίου

(*) Τῌ ΠΑΝΣΕΒΑΣΤῼ ΘΕΙΟΤΑΤῌ ΚΑΙ ΘΕΟΔΩΡΗΤῼ

ΤΕΤΡΑΚΤΥΙ

ΤΩΝ ΑΓΙΩΤΑΤΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΔΟΞΑΣΤΩΝ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ

Τῼ ΤΕ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤῼ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠῼ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚῼ

ΠΑΤΡΙΑΡΧῌ

ΚΥΡΙῼ ΚΥΡΙῼ

ΓΕΡΑΣΙΜῼ

Τῼ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤῼ

ΠΑΠᾼ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧῌ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΚΥΡΙῼ ΚΥΡΙῼ

ΠΑΡΘΕΝΙῼ

Τῼ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤῼ

ΤΗΣ ΘΕΟΥΠΟΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧῌ

ΚΥΡΙῼ ΚΥΡΙῼ

ΑΝΘΕΜΙῼ

ΚΑΙ Τῼ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤῼ

ΠΑΤΡΙΑΡΧῌ

ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΟΛΕΩΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

ΚΥΡΙῼ ΚΥΡΙῼ

ΑΝΘΙΜῼ

ΠΟΙΜΕΝΑΡΧΑΙΣ ΔΕΣΠΟΤΑΙΣ

ΚΑΙ

ΠΑΤΡΑΣΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΟΙΣ.

(*) Ἀφιερωτικὴ τῆς ἐν Μόσχᾳ Ἐκδόσεως.

Τὸ τῆς ποιμεναρχίας περίβλεπτον ὕψος, εἰς ὃ ἀνύψωσεν ΥΜΑΣ, ΑΡΧΙΠΟΙΜΑΝΤΟΡΕΣ ΠΑΝΣΕΒΑΣΤΟΙ, τοῦ παντάνακτος καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος ἡ χάρις, πάντας ἐπισυστέλλει, καὶ ἵν' οὕτως εἴπω προσεπαναχαιτίζει τοὺς ἐνώπιον ΥΜΩΝ παῤῥησιασθῆναι, καὶ δῶρον ΥΜΙΝ, κἂν ὁποιονδήποτε τοῦτο ᾖ, προσαγαγεῖν καὶ ἀφοσιώσασθαι ἐθέλοντας· πολλῷ δὲ μᾶλλον τὸν μηδενὸς τῶν ἱερατικῶν λαχόντα Κλήρου, μηδὲ ὑψώμασιν ἀξιωμάτων ἐμπρέποντα, ἀλλ' ἐν τῇ κάτω τῶν κοσμικῶν διατελοῦντα τάξει, καὶ μόνῳ τῷ τῆς ὀρθοδοξίας σεμνυνόμενον ὑπεραγίῳ ὀνόματι· ἐπεὶ δὲ ἡ αὐτὴ χάρις ἡ τοσοῦτον ΥΜΑΣ ὑπεράρασα, καὶ τοῖς χαρακτῆρσι τῆς κοινωνίας καὶ ἐπιεικείας κατεκόσμησε, κοινοὺς καὶ εὐμενεῖς διδασκάλους καὶ ποιμένας καὶ πατέρας καταστήσασα, δῆλον ὅτι καὶ εὐπροσίτους οὐ μόνον τοῖς ὑψηλοῖς, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῖς ταπεινοῖς ἐναπέδειξεν. Ἐκ τούτου αὐτὸς πᾶσαν μὲν ἀποθέμενος δειλίαν, πᾶσαν δὲ ἀναλαβὼν χρηστὴν ἐλπίδα, ἐνώπιον τοῦ Θρόνου τῆς ἁγιωσύνης ΥΜΩΝ νοερῶς παριστάμενος, τὴν Βίβλον ταύτην μεθ' ὅσης εὐλαβείας καὶ τῆς ἕως ἐδάφους προσκυνήσεως ΥΜΙΝ προσφέρων ἀνατίθημι· ἤτοι γὰρ οὐδενὶ τῶν ἁπάντων, ἢ ΥΜΙΝ μόνοις προσφυὴς καὶ κατάλληλος πέφυκεν ἡ ταύτης προσαγωγὴ καὶ ἀνάθεσις. ΥΜΕΙΣ γὰρ ΑΡΧΙΕΡΑΡΧΑΙ ΑΓΙΩΤΑΤΟΙ, ἐν τούτοις μάλιστα τοῖς ἐπικινδύνοις καιροῖς, ἐν οἷς ὑπὲρ ἄλλοτέ ποτε τῆς ἀσεβείας, τῆς θυγατρὸς τοῦ παραλογισμοῦ καὶ τῆς φαυλοβιότητος, ὁ βορβορώδης ἐξεχύθη χείμαῤῥος, κατακλύζειν πειρώμενος τῆς ἀληθείας τὰ σπέρματα, ὡς στῦλοι ἀκράδαντοι ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀμώμου πίστεως ἑστηκότες, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα καὶ τῆς ὀρθῆς τῶν ἠθῶν διδασκαλίας τὸ μάθημα ἀκίβδηλα ἀρύοντες καὶ ἄδολα, καὶ τῇ τοῦ σοφοῦ λόγου ἰσχύϊ ἐκτιθέντες, καὶ τῷ τοῦ ἐνθέου ΥΜΩΝ ὑποδείγματος κράτει ἐπιῤῥωννύντες, καὶ δι' αὐτῶν ὡς καλοὶ Ποιμένες τρέφοντες εὐσεβῶς καὶ ποτίζοντες ἐπιστημόνως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ τὰ λογικὰ πρόβατα, ἀνεπηρέαστα διασώζετε καὶ ἀπήμαντα ἀπὸ τῆς πανωλέθρου τῶν ἀσεβῶν βλάβης.

ΥΜΕΙΣ ἐστὲ νῦν αἱ πρώτισται πηγαὶ, δι' ὧν τὸ ἐπουράνιον καὶ ζωηρὸν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρετῆς πηγάζον νᾶμα, καὶ ποτίζει καὶ εὐφραίνει καὶ δωρεῖται τοῖς δαψιλῶς καὶ εὐλαβῶς αὐτὸ πίνουσι τὴν βασιλείαν τὴν αἰώνιον· ΥΜΕΙΣ νῦν οἱ πρῶτοι Ἱερομύσται καὶ διδάσκαλοι καὶ διανομεῖς τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἐπηβολώτατοι τούτου διερμηνευταὶ καὶ ἐκφάντορες διαπρύσιοι· εἰκότως οὖν καὶ πάνυ εὐλογοφανῶς τοῦτον πάντες λόγον εὐσεβείας καὶ ὀρθότητος ἡγήσονται, ὃν ἂν ΥΜΕΙΣ τοιοῦτον ἐπικρίνητε, καὶ ὃν Βίβλος φέρῃ τοῖς ΥΜΕΤΕΡΟΙΣ καθωραϊσμένη καὶ ἐπισεμνωμένη σεβαστοῖς ὀνόμασιν. Ἐπεὶ δὲ τὴν δε τὴν βίβλον διανεμηθῆναι δωρεὰν ἐν ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις διέταξεν ὁ ταύτης συγγραφεὺς, κἀμοὶ διὰ τοῦτο αὐτὴν ἐδωρήσατο, οὐκ ἄλλῳ τινὶ πάντως, εἰ μὴ ΥΜΙΝ τοῖς ἐν αὐταῖς Πρωτοκορυφαίοις καὶ αὐτῶν τῶν προεδρευόντων προέδροις ταύτην με προσενεγκεῖν ἔδει καὶ ἀναθῆναι. Διερμηνευτικὴ τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου, καὶ διδακτικὴ τῆς ἠθῶν εὐκοσμίας ἐστὶν ἡ Βίβλος, ὅπερ ἐστὶ κοινή τις καὶ ἕτοιμος τῶν λογικῶν ΥΜΩΝ προβάτων πνευματικὴ πόα, τὴν ψυχὴν αὐτῶν τρέφουσα, καὶ πρὸς τὰς σωτηρίους καθοδηγοῦσα διεξόδους· ἔνθεν τοι οὐδὲ διστάζειν ἔπεισι περὶ τοῦ ὅτι ΥΜΕΙΣ, ὡς κοινοὶ πάντων τῶν ὀρθοδόξων ποιμένες, καὶ πατέρες φιλότεκνοι, ἐπὶ μὲν τὴν Βίβλον ἀσμένως ἐπιβλέψαντες, φιλοστόργου ἀξιώσετε ὑποδοχῆς τε καὶ προστασίας, κῦρος καὶ ὡραϊσμὸς ἐσομένης αὐτῇ καὶ πάντιμον σέμνωμα· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δύναμιν χορηγησομένης αὐτῇ τῆς τῶν ἀναγινωσκόντων καὶ ἀκροωμένων προθυμίας τε καὶ εὐλαβείας ἐφελκυστικήν· τὸν δὲ ταύτην φιλοπονήσαντα, κἀμὲ τὸν πρὸς τὴν ἀνακοίνωσιν καὶ διανομὴν αὐτῆς συνεργήσαντα ταῖς θεοπυθέσι καὶ πανευπροσδέκτοις εὐχαῖς ΥΜΩΝ καὶ εὐλογίαις καταστέψετε, παντὸς ἀγαθοῦ παρεκτικαῖς ἡμῖν καὶ τῆς αἰωνίου σωτηρίας.

ΤΗΣ ΥΜΕΤΕΡΑΣ ΠΑΝΥΠΕΡΤΙΜΟΥ ΘΕΟΠΡΟΒΛΗΤΟΥ
ΚΑΙ ΘΕΟΔΟΞΑΣΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΤΗΤΟΣ.

Τέκνον ἐν Χριστῷ εὐπειθέστατον καὶ ὑποκλινέστατος δοῦλος

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΖΩΣΙΜΑ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Κηρύττεται μὲν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ τοῦ Εὐαγγελίου λόγος, συναθροίζεται δὲ ἐν αὐτῇ, ἐξόχως κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν, ὁ τοῦ Κυρίου λαὸς, καὶ πάντες μὲν ἀκούουσιν αὐτὸν, πάνυ δὲ ὀλίγοι τὰ τούτου κατανοοῦσι νοήματα· τοῦτο δὲ λύπης καὶ δακρύων ἄξιον· ὁ γὰρ τοῦ Θεοῦ λόγος, ὁ εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν μὴ συνιέντων αὐτὸν πίπτων, πάσχει τοῦ ἐπὶ τῶν πετρῶν σπαρέντος σπόρου τὸ πάθημα, μένει δηλονότι ἄπρακτος, καθάπερ καὶ ὁ σπόρος ἄκαρπος· ἱκανὴν δὲ τῷ πάθει τούτῳ τὴν θεραπείαν εὗρεν ἡ τοῦ θεηγόρου Παύλου ἁγιωσύνη καὶ σύνεσις, διερμηνευτὴν τοῦ λόγου ὁρίσασα, καὶ τὴν τούτου σιγὴν, ὅταν οὗτος μὴ παρῇ, ἐπιθεσπίσασα· Ἐὰν δὲ μὴ ᾖ διερμηνευτὴς, σιγάτω ἐν Ἐκκλησίᾳ· ἑαυτῷ δὲ λαλείτω καὶ τῷ Θεῷ. Ταύτῃ δὲ τῇ Ἀποστολικῇ πειθαρχοῦντες θεσμοθεσίᾳ οἱ ἀρχαῖοι ποιμένες καὶ διδάσκαλοι, μετὰ τὴν ἐπ' Ἐκκλησίας τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν ἀνάγνωσιν, διηρμήνευον ἐπ' ἀκροάσει παντὸς τοῦ περιεστῶτος λαοῦ τὰ ἀναγνωσθέντα ῥήματα. Τίνας δ' ἂν εὕρῃς, ἢ σοφωτέρους τούτων, ἢ νοητικωτέρους, ἢ ἐπηβολωτέρους τοῦ θείου λόγου διερμηνευτάς; ἔχομεν ἄχρι τῆς σήμερον, κἂν μὴ πάντων, ἐνίων δ' οὖν ὅμως, τὰς πανσόφους καὶ πλήρεις πάσης χάριτος ἑρμηνείας· ἔπρεπεν οὖν ἵνα αὐτὰς πάντοτε ἐπ' Ἐκκλησίας ἀναγινώσκωμεν· ἀλλ' ἐπεὶ ὁ πανδαμάτωρ καιρὸς καὶ αἱ ἐναντίαι τῶν πραγμάτων περιστάσεις τὴν κοινὴν χρῆσιν, ἑπομένως δὲ καὶ τὴν κοινὴν κατάληψιν διέφθειραν τῆς χρυσῆς διαλέκτου, δι' ἧς ἐκεῖνοι αὐτὰς συνέγραψαν, περιττὴ ἐγένετο ἡ τούτων ἀνάγνωσις ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς συνάξεσι.

Τῷ ἐλεεινῷ τούτῳ συμβάματι ἡμεῖς ὁπωσοῦν ἀπαντῆσαι προθυμηθέντες, τὴν ἑρμηνείαν τοῦ κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν ἐν ταῖς τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησίαις ἀναγινωσκομένου Εὐαγγελίου, μετ' αὐτὴν δὲ καὶ ἠθικὴν ὁμιλίαν συντάξαι ἔγνωμεν, οὐκ ἰδίᾳ θαῤῥήσαντες δυνάμει, ἀλλὰ τοῖς τῶν εἰρημένων ἁγίων ἀνδρῶν ἐγκύψαντες πρότερον ὑπομνήμασι, καὶ ταῖς τούτων ἑρμηνείαις προκατηχηθέντες, καὶ ἀπ' αὐτῶν ὡς ἀπὸ πηγῶν σωτηρίου τὰ πλεῖστα ἀρυσάμενοι, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν δὲ τὸν μὴ καταισχύνοντα τὰ πρόσωπα τῶν πρὸς αὐτὸν προσερχομένων καὶ τὸν φωτισμὸν αἰτούντων, πᾶσαν ἐπιῤῥίψαντες τὴν ἐλπίδα. Διάλεκτον δὲ

μετήλθομεν οὐκ αὐτὴν ἐπ' ἀκριβὲς τὴν τῶν προπατόρων ἡμῶν, τὴν νῦν μὴ ὑπὸ πάντων ἐντελῶς κατανοουμένην· ἵνα μὴ ὅπερ θεραπεῦσαι σπεύδομεν, τοῦτο αὐτὸ πάλιν ἐπεισάξωμεν τῆς ἀκαταληψίας τὸ νόσημα· ἀλλ' οὐδὲ αὐτὴν τὴν ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐν ταῖς τριόδοις ὑπὸ τῶν χυδαίων λαλουμένην· αὕτη μὲν γὰρ διὰ τὰ ἀπὸ τῆς φθορᾶς τραύματα, καὶ διὰ τὰς παρεισενεχθείσας ξενικὰς λέξεις, καὶ διὰ τ' ἄλλα αὐτῆς ἐλαττώματα ἀνεπιτήδειός ἐστι πρὸς πᾶσαν μὲν σοφῆς πραγματείας συγγραφὴν, ἐξόχως δὲ πρὸς τὴν τῶν θείων λόγων διασάφησιν, ὥστε δὴ σμικρύνουσα τὴν μεγαλοπρέπειαν, καὶ ταπεινοῦσα τὸ ὕψος, καὶ περικείρουσα τὴν ἀκριβῆ τῶν ἐν αὐτοῖς νοημάτων ἔκφρασιν· ἄλλην δέ τινα ἐπιτηδεύθημεν, καθαρεύουσαν ὅσον οἷόν τε, ὅπερ ἐστὶν ὅσον οὐκ ἀφαιρεῖ τὴν κατάληψιν, τῶν τῆς δυσμορφίας ἐλαττωμάτων, καὶ τῇ Ἑλληνίδι ἐγγίζουσαν, ἀπλουστέραν δὲ, καὶ τοῖς τῶν Ἑλλήνων παισὶ καταληπτὴν καὶ εὐχώρητον.

Οὕτως οὖν τῆς βίβλου συγγραφείσης, ἐν ᾧ σκέψις ἦν περὶ τοῦ ἐκτυπωθῆναι, καὶ ἀμισθὶ αὐτὴν ταῖς ἁγίαις δωρηθῆναι Ἐκκλησίαις, αὐτόκλητος προφθὰς ὁ εὐσεβὴς καὶ τίμιος ἀνὴρ, ὁ χρησιμώτατος Κύριος Ἀναστάσιος Ζωσιμᾶ ἥρπασε τῆς μισθαποδοσίας τὸν στέφανον, ἔργον αὐτοῦ τε καὶ τῶν αὐταδέλφων αὐτοῦ ποιήσας καὶ τὰ περὶ τὴν δαπάνην, καὶ τὰ περὶ τὴν ῥηθεῖσαν διανομὴν, εἰς μνημόσυνον αὐτῶν τε καὶ τῶν γεννητόρων αὐτῶν διηνεκὲς καὶ αἰώνιον.

Εὐμενῶς οὖν ἅπαντες, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ, ταύτην ὑποδέξασθε τὴν βίβλον· καὶ οἱ μὲν Ἐκκλησιαστικοὶ τὴν τοῦ πλησίον ἀναλαβόντες ἀγάπην, ἐν ταῖς Ἐκκλησιαστικαῖς συνάξεσιν ἀναγινώσκειν αὐτὴν μὴ κατοκνῆτε· οἱ δὲ λαϊκῶν τάξιν ἐπέχοντες προθύμῳ ψυχῆς διαθέσει ἤτοι μελετᾶτε, ἢ ἀκούετε τὸν ὑπ' αὐτῆς διερμηνευόμενον θεῖον λόγον· οὕτω γὰρ αὐτὸς, οὐ μόνον εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν πεσεῖται, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν καρδίαν εἰσελεύσεται· εἰσελθὼν δὲ, κενὸς οὐκ ἐξελεύσεται, ἀλλὰ καρποφορήσει τῆς ἀρετῆς τὸν καρπὸν τὸν σωτήριον. Τοῦτο ἡμεῖς πόθῳ ψυχῆς ζέοντι καὶ κατανύξει καρδίας ἐξαιτούμεθα παρ' αὐτοῦ τοῦ ἐξ οὐρανοῦ ἐξελθόντος σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ πάντων τῶν ἀγαθῶν χορηγοῦ καὶ Σωτῆρος.

N. ὁ A.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ.

Πρεπόντως καὶ εὐλογοφανῶς οἱ τὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναγνώσεις διαταξάμενοι ἅγιοι ἄνδρες ὥρισαν, ἵνα κατὰ πᾶσαν δεσποτικὴν ἑορτὴν ἀναγινώσκωνται τὰ περὶ τῆς ἑορτῆς διαλαμβάνοντα ἱερὰ Εὐαγγέλια. Διατί λοιπὸν σήμερον ἡ Ἐκκλησία ἀντὶ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Εὐαγγελίων, τῶν καθιστορούντων τοῦ Χριστοῦ τὴν ἀνάστασιν, ἀναγινώσκει τὴν ἀρχὴν τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, ἥτις οὐδὲν περὶ ταύτης τῆς λαμπροφόρου ἑορτῆς διαλαμβάνει; λόγον ἔχει τὸ πρᾶγμα, ἀγαπητοί μου ἀδελφοὶ, πολλὰ ὑψηλὸν καὶ θεοπρεπῆ καὶ ἀξιάκουστον. Ἡ σημερινὴ ἡμέρα ὑπὸ τῶν ἁγίων Γραφῶν, ὡς πρώτη ἡμέρα, καὶ ἀρχὴ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἡμερῶν, ὠνομάσθη μία· ὑπὸ δὲ τῶν Χριστιανῶν, Κυριακὴ, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου, τοῦ ἐν αὐτῇ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντος· αὐτή ἐστι πρώτη τῶν ἄλλων ἡμερῶν καὶ κατὰ τὸν λόγον τῆς δημιουργίας, καὶ κατὰ τὸν λόγον τῆς ἀναπλάσεως, διότι ἐν αὐτῇ ὁ Θεὸς διὰ τῆς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παραγωγῆς ἤρξατο τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου· Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία. Ἐν αὐτῇ καὶ ὁ μονογενὴς αὐτοῦ Υἱὸς διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως ἐτελείωσε τὴν τῆς ἀν- Γεν. α΄. 5.

Λουκ. κδ'. ἀνθρωπίνης φύσεως ἀνάπλασιν· Τῇ μιᾷ
1. τῶν σαββάτων, ἢ κατὰ τὸν Εὐαγγε-
Μάρκ. ιϛ'. λιστὴν Μάρκον, Ἀναστὰς πρωῒ πρώ-
9. τῃ σαββάτου, ἐφάνη πρῶτον Μα-
ρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ. Θαυμαστὰ ἀλη-
θῶς τῆς ἀπείρου σοφίας τοῦ παντοδυνά-
μου Θεοῦ τὰ οἰκονομήματα! Κατὰ τὴν
πρώτην ἡμέραν, ἤγουν κατὰ τὴν Κυρια-
κήν, ἐγένετο καὶ ἡ πλάσις πάσης τῆς
κτίσεως, καὶ ἡ ἀνάπλασις ὅλης τῆς ἀν-
θρωπότητος· ἡ πλάσις ἔργον τοῦ ἀσάρ-
Ψαλ. ριζ'. κου Λόγου· Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε
16. δύναμιν· ἡ ἀνάπλασις, ἔργον τοῦ σε-
σαρκωμένου Λόγου· Δεξιὰ Κυρίου ὕ-
ψωσέ με. Ἐπειδὴ λοιπὸν σήμερον ἐγέ-
νετο ὑπὸ τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ
καὶ ἡ πλάσις καὶ ἡ ἀνάπλασις, διὰ
τοῦτο σήμερον ἐδιωρίσθη ἡ ἀνάγνωσις
τῆς φωνῆς τοῦ Υἱοῦ τῆς βροντῆς, ἥτις
Ἰωάν. α'. θεολογεῖ τό, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος,
1. ἤγουν τὴν αἰώνιον ὕπαρξιν τοῦ Λόγου,
Αὐτ. 14. ἐξ οὗ ἡ δημιουργία· καὶ τό, ὁ Λόγος
σὰρξ ἐγένετο, ἤγουν τὴν ἔγχρονον ἐ-
νανθρώπησιν, ἐξ ἧς ἡ ἀνάπλασις. Ἐν
ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐκτίσθη ὁ οὐρανὸς καὶ
ἡ γῆ, καὶ ἠκούσθη ἡ πρώτη δημιουργικὴ
Γεν. α'. 3. φωνὴ τοῦ Θεοῦ· Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· Γε-
νηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς. Ἐν
ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀνήγγειλεν εἰς τὰς μυρο-
φόρους ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τὸ πρῶ-
τον χαροποιὸν μήνυμα τῆς ἀναπλάσεως·
Ματ. κη'. Καὶ ἰδοὺ ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐ-
9. ταῖς, λέγων· Χαίρετε. Ἐν αὐτῇ λοι-
πὸν τῇ ἡμέρᾳ ἔπρεπε καὶ ἡ ἀνάγνωσις
τῶν πρώτων δογμάτων τῆς σωτηρίας·
Ψαλ. ριζ'. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν
24. ὁ Κύριος· πρώτη κατὰ τὴν τάξιν, πρώ-
τη κατὰ τὴν ἀξίαν, πρώτη κατὰ τὰ χα-
ρίσματα, πρώτη ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως
τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως
αὐτοῦ εἰς τὴν αἰώνιον δόξαν καὶ Βασι-
λείαν· ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἀναγινώσκονται
καὶ τὰ πρώτιστα καὶ ὑψηλότερα καὶ
θεμελιώδη εὐαγγελικὰ ῥήματα τῆς ὀρ-
θοδόξου πίστεως. Καὶ ἀληθῶς ἡ σήμε-
ρον ἀναγνωσθεῖσα εὐαγγελικὴ περικοπὴ
περιέχει ὅλον τὸ μέγα μυστήριον τῆς
ἐκ Πατρὸς ἀχρόνου γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ
καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν θεοπρεπῆ
καὶ ἄφατον αὐτοῦ οἰκονομίαν τῆς ἐν χρό-
νῳ γενομένης ἐκ Παρθένου μητρὸς ἐναν-
θρωπήσεως αὐτοῦ· ἑπομένως ὁ μὲν ἑρ-
μηνευτὴς τούτων χρείαν ἔχει νοὸς ὑψη-
λοῦ καὶ ἁγίου, οἱ δὲ ἀκροαταὶ ἀκοῆς κα-
θαρᾶς καὶ προσεκτικῆς· καὶ ἡμεῖς μέν,
κἂν εὐτελεῖς ἐσμὲν καὶ ἁμαρτωλοί, τὸν
ἄναρχον ἐπικαλούμεθα φωτοδότην Θεόν,
τὸν Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, ἵνα ἄνωθεν τὸν φωτισμὸν αὐτοῦ
ἡμῖν ἐπικαταπέμψῃ πρὸς ἑρμηνείαν τῶν
προκειμένων Εὐαγγελικῶν λόγων· ὑμεῖς
δὲ καθάραντες ἑαυτοὺς πάσης γηΐνης προσ-
παθείας, καὶ διὰ τῆς προσοχῆς καὶ εὐ-
λαβείας ὑψώσαντες τὸν νοῦν, προσηλώ-
σατε αὐτὸν εἰς τὴν ἀκρόασιν τοῦ ὑψηλοῦ
τούτου καὶ ψυχοσωτηρίου τῆς πίστεως
μαθήματος.

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος· Ἰωάν. α'. 1.

Πρώτη λέξις τῆς παλαιᾶς Διαθή-
κης τό, ἐν ἀρχῇ· πρῶτος λόγος τοῦ Γεν. α'. 1.
κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου τό, ἐν ἀρ-
χῇ. Σύμφωνος τῷ Εὐαγγελίῳ ἡ Πα-
λαιὰ Γραφή, ἐπειδὴ καὶ τῶν δύω εἷς καὶ
ὁ αὐτὸς ποιητής ἐστιν, ὁ Θεός· πλὴν ἐ-
πειδὴ ἡ μὲν Παλαιὰ Γραφὴ τὴν δημιουρ-
γίαν τῶν κτισμάτων καθιστορεῖ, τὸ δὲ
Εὐαγγέλιον τὴν ἀΐδιον γέννησιν τοῦ Υἱοῦ
τοῦ Θεοῦ διδάσκει, διὰ τοῦτο ἄλλο ση-
μαίνει τό, ἐν ἀρχῇ, τῆς Μωσαϊκῆς βί-
βλου, καὶ ἄλλο τό, ἐν ἀρχῇ, τοῦ κατὰ
Ἰωάννην Εὐαγγελίου. Ὁ μὲν Μωϋσῆς
διὰ τοῦ, ἐν ἀρχῇ, ἐφανέρωσε τὸ ἐν
πρώτοις, ἤγουν πρῶτον ἐποίησεν ὁ Θεὸς
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, εἶτα τὰ ἄλλα
ποιή-

Ὁρ. τῆς ἑλλ. Σειρ. εἰς τὴν Ὀκτ. Κύριλλ. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάνν. ὑπόμν.

ποιήματα. Ὁ δὲ Ἰωάννης διὰ τοῦ, ἐν ἀρχῇ, ἐδήλωσε τὴν ἄναρχον καὶ πρωτίστην ἀρχὴν τῶν ἁπάντων, τουτέστι τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα. Ἦν δὲ εἶπε, πρῶτον μὲν ἵνα φανερώσῃ, ὅτι οὐδέποτε εὑρέθη καιρὸς, ἐν ᾧ οὐχ ὑπῆρχεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ᾽ ἀπ᾽ αἰῶνος ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς, καὶ συναϊδίως· διότι καθὼς οὐδέποτε ἐφάνη ἡ ἀκτὶς τοῦ ἡλίου χωρὶς φωτὸς, οὕτως οὐδέποτε ἦν ὁ Πατὴρ ἄνευ τοῦ Υἱοῦ· ἀλλ᾽ ἅμα, ἤγουν κατὰ τὸν αὐτότατον καιρὸν, Πατὴρ, καὶ ἅμα Υἱὸς, καθὼς ἅμα ἀκτὶς, καὶ ἅμα φῶς· ψεῦδός ἐστιν, ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι πρῶτον βλέπομεν τὴν ἀκτῖνα, καὶ ἔπειτα τὸ φῶς· βλάσφημόν ἐστιν, ἐὰν πιστεύσωμεν, ὅτι πρῶτον ὑπῆρχεν ὁ Πατὴρ, ἔπειτα μετά τινα καιρὸν ἐγεννήθη ὁ Υἱός· ὅθεν τὸ εὐαγγελικὸν τοῦτο, ἦν, ἐμφράττει τὰ βλάσφημα τῶν Ἀρειανῶν στόματα, τῶν λεγόντων, ὅτι ἐστάθη καιρὸς, ἐν ᾧ οὐκ ἦν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι οὐκ ἔστι σύγχρονος, οὐδὲ συναΐδιος τῷ Πατρὶ, ἀλλ᾽ ὑστερόχρονος, καὶ μετά τινα καιρὸν γεγεννημένος· ἐπειδὴ, εἰπὼν ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸ, ἦν, ἐπῆρε καὶ ἀφεῖλε πάντα ἄλλον προλαβόντα καιρόν· διότι, ὁποῖον καιρὸν καὶ ἂν ἐννοήσῃς, τὸ ἦν, πρότερόν ἐστι τοῦ ὑπὸ σοῦ νοηθέντος. Δεύτερον δὲ, ἦν, εἶπε, καὶ οὐχὶ, ἐποίησεν, ὡς ὁ Μωϋσῆς, ἵνα μὴ κτίσμα, ἢ ποίημα, ἀλλὰ Θεὸν ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ τὸν Υἱὸν πιστεύσωμεν· εἶπεν, ἦν, καὶ οὐχὶ ἐγέννησεν, ἵνα μὴ τύχῃ καὶ ἡ λέξις, ἐγέννησε, παρασείρῃ τὸν νοῦν ἡμῶν, καὶ συλλογισθῶμεν πάθη ἀνθρώπινα εἰς τὴν θείαν καὶ ἀπαθῆ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ γέννησιν. Εἶπε λοιπὸν, ἐν ἀρχῇ, ὁ Εὐαγγελιστὴς, ἀρχὴν ὀνομάσας τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, ὡς ἀρχὴν καὶ αἴτιον τῶν ἁπάντων, τῶν μὲν κτισμάτων, δημιουργικὸν, τοῦ δὲ Υἱοῦ αὐτοῦ, φυσικόν· εἶπε δὲ, ἦν, ἵνα φανερώσῃ, ὅτι μετ᾽ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς, ἤγουν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἦν ὁ Υἱός· καὶ ὅτι μὲν ταύτην τὴν ἔννοιαν ἔχει τὸ, ἐν ἀρχῇ ἦν, ἐπιβεβαιοῖ τοῦτο καὶ τὸ ἑξῆς ῥητόν· Καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν· (Ἰωάν. α΄. 1.) καὶ τὸ κατώτερον ὁμοίως· Ὁ μονογενὴς Υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρός. (Αὐτ. 18.) Κεῖται δὲ ἀντὶ τοῦ, ἦν, τὸ, ὁ ὤν· καὶ ἀντὶ τοῦ, ἐν ἀρχῇ, τὸ, εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρός· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ῥητόν· Ἵνα γνῶτε καὶ πιστεύσητε, ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ Πατὴρ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. (Αὐτ. ι΄. 38.) Καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ τὸ αὐτὸ νόημα περὶ τοῦ Υἱοῦ ψαλμῳδεῖ, λέγων· Μετὰ σοῦ ἡ ἀρχὴ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δυνάμεώς σου, ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σου. (Ψαλ. ρι΄. 3.)

Διατί δὲ Λόγον, καὶ οὐχὶ Υἱὸν ὠνόμασεν ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἰπὼν, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, πολλά εἰσι τὰ αἴτια. Ἓν μὲν ἐκεῖνο, ὃ καὶ διὰ τὸ, ἐγέννησεν, εἴπομεν· ἤγουν εἶπε, Λόγος, καὶ οὐχὶ Υἱὸς, ἵνα μήτις ἀκούσας Υἱὸν, χρόνον νοήσῃ, καὶ πάθος, καὶ ὅσα συμβαίνουσιν εἰς τὴν γέννησιν τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων· ἄλλο δὲ, ἡ κατά τινα τρόπον ὁμοιότης, ἣν ἔχει ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ τοῦ ἀνθρωπίνου νοὸς λόγος· βλέπε δὲ τὴν ὁμοιότητα. Ἐκ τοῦ νοὸς ἡμῶν χωρὶς πάθους καὶ καιροῦ διάστημα προέρχεται ὁ λόγος· ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἀπαθῶς καὶ ἀχρόνως γεννᾶται ὁ Υἱός. Ὅλην τὴν ἔννοιαν εἰκονίζει καὶ ἐμφαίνει ὁ τοῦ νοὸς ἡμῶν λόγος, τέλειος ὢν καθ᾽ ἑαυτόν· ὅλον τὸν γεννήσαντα Πατέρα ἐν ἑαυτῷ φέρει καὶ δείκνυσιν ὁ Υἱὸς, εἰκὼν τοῦ γεννήσαντος Πατρὸς ὢν, καὶ ὑπερτέλειος καθ᾽ ἑαυτόν. Ὁ λόγος τοῦ νοὸς ἐν τῷ στόματι ἡμῶν προφορικὸς γίνεται· ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Παρθένου Μητρὸς σὰρξ ἐγένετο. Ἀκούεται ὁ προφορικὸς λόγος καὶ γράφεται· ἠκούσθη, καὶ ὡράθη, καὶ

αἰσ-

αἰσθητὸς ἐγένετο ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, γενόμενος ἄνθρωπος· λόγον λοιπὸν εἶπε τὸν Υἱὸν ὁ Εὐαγγελιστὴς, ἵνα τὴν ἀληθῆ ἐκ τοῦ Πατρὸς γέννησιν παραστήσῃ, καὶ θεολογήσῃ τοῦ Υἱοῦ τὴν ὕπαρξιν, καὶ δείξῃ τὴν ἄχρονον συνάφειαν τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ προδιαθέσῃ τῶν ἀκροατῶν τὰς ψυχὰς εἰς τὴν θεοπρεπῆ διδασκαλίαν τῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ σαρκώσεως. Ἄκουσον δὲ καὶ ἄλλο αἴτιον· Λόγος ὠνομάσθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἡ Νέα Διαθήκη συμφωνῇ καὶ ἐξηγῇ τὴν Παλαιάν. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, ἀναγι-
Γεν. ά. 3. νώσκομεν εἰς τὴν Κοσμογένεσιν· Γενηθή-
Αὐτ. 6. τω φῶς. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς· Γενηθήτω στερέωμα· καὶ ἐφεξῆς ὁμοίως ἐπὶ τῆς δημιουργίας ἑνὸς ἑκάστου τῶν κτισμάτων, τὸ, εἶπεν ὁ Θεὸς, λέγει ὁ Μωϋσῆς· τὸ δὲ, εἶπε, φανερόν ἐστιν, ὅτι λόγον σημαίνει· καθὼς καὶ ὁ Προφητά-
Ψαλ. λβ'. 6. ναξ Δαβὶδ ἑρμηνεύει, λέγων· Τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν. Λόγον λοιπὸν ὀνομάσας ὁ Ἰωάννης τὸν
Ἰωάν. ά. 3. Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰπών· Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ τὰ ῥητὰ ταῦτα τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς ἐξήγησε, καὶ τὰς δύω Διαθήκας συμφώνους ἐναπέδειξεν. Ἐκ τούτου δὲ φανερόν ἐστι τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀποστό-
Β'. Κορ. γ'. ιϛ'. 16. λου Παύλου λεγόμενον· Ἀλλ' ἕως σήμερον ἡνίκα ἀναγινώσκεται Μωσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται· ἡνίκα δ' ἂν ἐπιστρέψῃ πρὸς Κύριον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα· ὅταν ἀναγινώσκωμεν μόνην τὴν Παλαιὰν Γραφὴν, ἀσαφῆ καὶ κεκαλυμμένα εὑρίσκομεν τὰ προειρημένα ῥητὰ, μὴ δυνάμενοι δὲ νοῆσαι, πῶς ὁ Θεὸς ἀσώματος ὢν, στόμα ἔχει καὶ προφορικὸν λόγον, ἀποροῦμεν· ὅταν δὲ ταῦτα τὰ τῆς Παλαιᾶς ῥήματα τοῖς Εὐαγγελικοῖς λόγοις παραβάλλωμεν, καὶ ἐφαρμόζωμεν αὐτὰ ἐπὶ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἀφαιρεῖται εὐθὺς ἐκ τῶν ὀμμάτων τοῦ νοὸς ἡμῶν τὸ κάλυμμα, φεύγει ἡ ἀπορία, καὶ βλέπομεν καθαρῶς, ὅτι καὶ τὸ, εἶπε, τοῦ Μωϋσέως, καὶ τὸ, τῷ λόγῳ Κυρίου, τοῦ Δαβὶδ, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ φανεροῦσιν, ὃν ὁ Θεολόγος ὠνόμασεν Λόγον. Διὰ τούτων οὖν τῶν συντόμων ῥημάτων, Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, τὰ σωτηριώδη ταῦτα μαθήματα διδάξας ἡμᾶς ὁ θεόσοφος Διδάσκαλος, περαιτέρω προάγει τῆς ὑψηλοτάτης αὐτοῦ θεολογίας τὸ δόγμα, λέγων·

Καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν. Ἰωάν. ά. 1.

Τοῦτο ὡς ἐξήγησις τοῦ προλαβόντος ἐστὶ, καθὼς ἀνωτέρω εἴπομεν. Βλέπε δὲ τοῦ θείου Πνεύματος τὴν ἀκρίβειαν· πάλιν, καὶ πολλάκις τὸ, ἦν, ἐπαναλαμβάνει, ἵνα τῆς συναϊδιότητος τοῦ Υἱοῦ στηρίξῃ τὸ δόγμα, καὶ ἐμποδίσῃ πάντα νοῦν ἀπὸ τῆς ἐννοίας, τῆς περὶ τοῦ, ὅτι ἐστάθη ποτὲ καιρὸς, ὅτε οὐχ ὑπῆρχεν ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱός· λέγει δὲ, Πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ οὐχὶ ἐν τῷ Θεῷ, ἵνα ἐμφαντικώτερον διδάξῃ τὸ ἰδιάζον τοῦ προσώπου τοῦ Υἱοῦ, καὶ διακρίνῃ ἀπ' αὐτοῦ ἀκριβῶς τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς, καὶ δείξῃ, ὅτι ἄλλος ὁ Πατὴρ, καὶ ἄλλος ὁ Υἱὸς κατὰ τὴν ὑπόστασιν, ἓν δὲ κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν. Αἰσχυνέσθω λοιπὸν ὁ αἱρετικὸς Σαβέλλιος, ὁ τὰ τρία πρόσωπα τῆς παναγίας Τριάδος ἀρνούμενος, καὶ λέγων, ὅτι ἓν μόνον ἐστὶ τὸ τῆς Θεότητος πρόσωπον, ἄλλοτε μὲν ὡς Πατὴρ φανερωθὲν, ἄλλοτε δὲ ὡς Υἱὸς, καὶ ἄλλοτε ὡς Πνεῦμα ἅγιον· διότι, εἰπὼν ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸ, Ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν, ἔδειξε φανερὰ τὰ δύω πρόσωπα· τὸ μὲν τοῦ Υἱοῦ, διὰ τοῦ, Ὁ Λόγος ἦν· τὸ δὲ τοῦ Πατρὸς, διὰ τοῦ, Ἦν πρὸς τὸν Θεόν. Ἐπειδὴ δὲ δὶς εἶ-

πεν,

περ, Ὁ Λόγος, μὴ φανερώσας τίς ἐστιν οὗτος ὁ Λόγος, προστίθησιν εὐθὺς τό,

Ἰωάν. ά. 1. **Καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος.**

Ἀνακηρύττει φανερώτατα, ὅτι ὁ Λόγος, περὶ οὗ αὐτὸς λαλεῖ, ἐστὶ Θεός· Διὰ τούτου δὲ τοῦ ῥήματος, Καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος, ἔθηκεν ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πιστευόντων τὸ πρῶτον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως θεμέλιον, καὶ ἀπεστόμισε πᾶν βλάσφημον στόμα, τὸ λέγον, ὅτι ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι Θεός· διότι πολλὰ ἀληθῶς παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὰ σημαινόμενα τοῦ λόγου· καὶ ὁ Πλάτων δέ, καὶ οἱ Στωϊκοὶ φιλόσοφοι, καὶ ὁ Φίλων ὁ Ἑβραῖος, λέγοντες, ὅτι μετὰ λόγου ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐδημιούργησεν, ὡς θεῖον μὲν πρᾶγμα ἐπίστευον τὸν λόγον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς Θεοῦ Υἱόν, καὶ Θεὸν ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ ἐνυπόστατον. Ἐξ ὅτου δὲ ὁ θεηγόρος Ἰωάννης δι' ἀποκαλύψεως θείας ἐθεολόγησε, καὶ ἐμφανέστατα ἐδογμάτισεν, ὅτι Θεὸς ἦν ὁ Λόγος, τίς τῶν πιστευόντων ἀμφιβάλλει, ὅτι ὁ λόγος, περὶ οὗ αὐτὸς λαλεῖ, ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός; Ἵνα δὲ τὸ οὐράνιον τοῦτο μάθημα ἐν ταῖς διανοίαις ἡμῶν ἀκριβῶς ἐντυπώσῃ, καὶ ἐμφυτεύσῃ τὸ θειότατον τοῦτο δόγμα ἐν τῷ βάθει τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ἐπαναλαμβάνων πάλιν, λέγει·

Πλάτ. ἐν τῷ Τιμ. Στωϊκ. παρὰ Λαέρτ. ἐν β'. 7. Φίλ. περὶ κατασκευ. κόσμ. καὶ Ἀλληγορ. καὶ Ἐνυπν.

Ἰωάν. ά. 2. **Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν.**

Οὗτος· Ποῖος; ὁ Λόγος, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός· Αὐτός, ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. Τό, Ἐν ἀρχῇ δὲ ἐνταῦθα ἄλλην σημασίαν ἔχει τῆς προειρημένης ἐν τῷ, Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος· διότι ὧδε σημαίνει τὸ ἀπ' ἀρχῆς, ἤγουν ἀπ' αἰῶνος καὶ συναϊδίως, καθὼς καὶ τό, Ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς· ἢ τὴν ἀρχὴν σημαίνει καὶ ἐξουσίαν, ἣν εἶχεν ὁ Υἱός, ὢν ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. Ὁ Λόγος οὗτος, λέγει, ἦν πρὸς τὸν Θεόν, οὐχὶ δουλοπρεπῶς, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα κτίσματα, ἀλλ' ἀρχικῶς, καὶ ὡς ἐξουσίαν ἔχων κατὰ πάσης τῆς κτίσεως· ἦν πρὸς τὸν Θεόν, οὐχ ὡς Ἅγιος, ἢ ὡς Ἄγγελος, παρὰ Θεοῦ κατὰ χάριν λαμβάνων τὴν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν, ἀλλ' ὡς Θεοῦ Υἱός, καὶ Θεὸς κατὰ φύσιν, ἔχων τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν παντοδυναμίαν, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ αὐτοῦ. Ἐπιβεβαιοῦσι δὲ τὴν ἔννοιαν ταύτην καὶ τὰ ἑξῆς.

Α'. Ἰωάν. ά. 1.

Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο· καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονεν. Ἰωάν. ά. 3.

Ἀκούεις πόση ἡ ἐξουσία καὶ δύναμις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ; Πάντα, ὁ οὐρανὸς δηλαδή, καὶ ἡ γῆ, καὶ ἡ θάλασσα. Πάντα, ὅσα ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν ἀγγελικὰ τάγματα, Θρόνοι, Χερουβίμ, καὶ Σεραφίμ, Κυριότητες, Δυνάμεις, καὶ Ἐξουσίαι, Ἀρχαί, Ἀρχάγγελοι, καὶ Ἄγγελοι. Πάντα, ὅσα ὁρατά, καὶ ὅσα ἀόρατα δι' αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐδημιουργήθησαν. Ἀκούων δὲ τό, δι' αὐτοῦ, μὴ νομίσῃς, ὅτι ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ μετῆλθε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ πρὸς τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου, καθὼς ὁ δεσπότης τὸν δοῦλον, ἢ ὁ τεχνίτης τὸ ὄργανον· ἄπαγε! ἀρειανικόν ἐστι τὸ νόημα τοῦτο καὶ βλάσφημον. Ἡ διὰ πρόθεσις σημαίνει τὴν συνένωσιν καὶ συνέργειαν· ἤγουν, ὅτι συνεργοῦντος τοῦ Υἱοῦ, καὶ σὺν αὐτῷ τῷ Υἱῷ ὁ Πατὴρ ἐδημιούργησε τὰ πάντα. Ταύτην δὲ τὴν ἔννοιαν ἐφανέρωσεν ὁ Εὐαγγελιστὴς διὰ τῶν ἑξῆς λόγων· διότι εἰπών, Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, προσέθηκεν εὐθὺς τό,

Καὶ

Καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν. Ἐπειδὴ λοιπὸν χωρὶς αὐτοῦ οὐδὲ ἓν ἐγένετο, μετ' αὐτοῦ λοιπὸν, καὶ διὰ τῆς συνεργείας αὐτοῦ τὰ πάντα ἐγένετο. Μὴ σκανδαλιζέτω σε δὲ ἡ διὰ πρόθεσις· διότι αὐτὴ καὶ ἐπὶ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς λέγεται, καὶ ὅμως οὐδὲ ὀργανικὴν, οὐδὲ
Α'. Κορ. ά. δουλικὴν σημαίνει ὑπηρεσίαν· Πιστὸς
9. ὁ Θεὸς, λέγει ὁ Παῦλος, δι' οὗ ἐκλήθημεν εἰς κοινωνίαν τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ· ὁ δὲ Πατριάρχης Ἰωσὴφ εἶπεν·
Γεν. μ'. 8. Οὐχὶ διὰ τοῦ Θεοῦ ἡ διασάφησις αὐτῶν ἐστί; Τὸ δὲ, ὃ γέγονε, φαίνεται μὲν περιττὸν, ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι χωρὶς τοῦ Υἱοῦ οὐδὲν ἐγένετο· ἀλλ' εἰς τὴν Θείαν Γραφὴν οὐδέν ἐστι περιττὸν, οὐδὲ ἀργόν· πάντα τὰ ἐν αὐτῇ λόγια ἐννοίας ἔχουσι θείας, καὶ σκοπὸν θεοπρεπῆ· προσετέθη δὲ τὸ, ὃ γέγονεν, ἵνα μὴ ἀκούσαντες τὸ, πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, πλανηθέντες νοήσωμεν, ὅτι καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐγένετο, καὶ ἐστὶ γεννητὸν καὶ κτιστὸν, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα κτίσματα· διότι τὸ Παναγίον Πνεῦμα ἄκτιστόν ἐστι καὶ ἀγέννητον, καὶ Θεὸς κατὰ φύσιν,
Ἰωάν. ιέ. παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, καὶ
26. συνδημιουργὸν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ·
Ψαλ. λβ'. Τῷ λόγῳ γὰρ Κυρίου, λέγει ὁ
6. Προφήτης, οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ Πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. Γίνεται δὲ σαφεστέρα ἡ ἔννοια, ἐὰν τὸ ῥητὸν ἀναγνωσθῇ οὕτω· Καὶ οὐδὲ ἓν, ὃ γέγονε, χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο· ἤγουν οὐδὲν πρᾶγμα κτιστὸν καὶ γεγενημένον ἐδημιουργήθη χωρὶς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τούτων οὖν τῶν λόγων παραστήσας ἡμῖν ὁ θεῖος Εὐαγγελιστὴς τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ παντοδύναμον, καὶ ποιητὴν πάντων τῶν κτισμάτων, τοὺς λοιποὺς τῆς Θεότητος αὐτοῦ χαρακτῆρας διὰ τῶν ἑξῆς περιγράφει, λέγων·

Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ Ἰωάν. ά. 4.
ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων·

Ἐν αὐτῷ τῷ Υἱῷ καὶ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ ἦν ζωή. Πάλιν δὲ τὸ ἦν, λέγει, ἵνα διδάξῃ, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ζωοποιὸς κατὰ φύσιν, καὶ πηγὴ τῆς ζωῆς, καὶ αὐτοζωὴ ἦν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἐν αὐτῷ ζωὴ, ἐπειδὴ δοτήρ ἐστι τῆς ζωῆς πάντων τῶν ζώων. Ἐν αὐτῷ ζωὴ, διότι αὐτὸς διατηρεῖ καὶ σώζει τὴν ζωὴν πάντων τῶν ζώντων. Τὸ δὲ ἑξῆς τοῦ λόγου, ἤγουν τὸ, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων, εἰς ἄλλα νοήματα ἐμβάζει τὸν νοῦν, ἐπίσης ὑψηλὰ καὶ θαυμασιώτατα. Ὁ θειηγόρος Ἰωάννης οὐχὶ μόνον συμφώνως ἐλάλησεν, ἀλλὰ καὶ σαφῶς ἐξήγησε τοῦ θεόπτου Μωϋσέως τὴν βίβλον· διὰ τοῦ, ἐν ἀρχῇ, ἤρξατο ὁ Μωϋσῆς τὴν Κοσμογένεσιν· διὰ τοῦ, ἐν ἀρχῇ, καὶ ὁ Ἰωάννης τὸ Εὐαγγέλιον. Εἶπεν ὁ Θεὸς, λέγει ὁ Μωϋσῆς· Ἦν ὁ λόγος, διδάσκει ὁ Ἰωάννης. Ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, κηρύττει ὁ Μωϋσῆς· Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, δογματίζει ὁ Ἰωάννης. Ἡ αὐτὴ συμφωνία ἀκολουθεῖ καὶ εἰς τὰ ἑξῆς. Ὁ Μωϋσῆς περιγράψας πρῶτον τὴν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος πλάσιν,
λέγει ἔπειτα· Καὶ ἐνεφύσησεν ὁ Θεὸς Γεν. β'. 7.
εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. Ὁ Ἰωάννης φανερώσας τὸν δημιουργὸν πάντων τῶν κτισμάτων, γράφει· Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. Βλέπε τὴν συμφωνίαν. Ἐνεφύσησε πνοὴν ζωῆς, εἶπεν ὁ Μωϋσῆς· φανερὸν δὲ ἐστιν, ὅτι ὁ ἐμφυσήσας πνοὴν ζωῆς, εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τὴν ζωήν· τοῦτο οὖν λέγει ὁ Ἰωάννης· Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν. Πάλιν ὁ Μωϋσῆς λέγει· Καὶ ἐγένετο

ὁ

ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν· δηλονότι ζῶν καὶ ἐμψυχωμένος· ὅπερ ἐστὶ, διὰ τοῦ ἐμφυσήματος τοῦ Θεοῦ ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος ψυχὴν λογικὴν, παρεκτικὴν καὶ τοῦ λόγου καὶ τῆς ζωῆς· τοῦτο δὲ ὁ Ἰωάννης διερμηνεύει, λέγων ὅτι, ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. Ἄκουσον δὲ, πῶς ἡ ζωὴ ἐστι τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ψυχὴ ἔχει λόγον· ὁ δὲ λόγος ἐστὶ φῶς, ὅπερ φωτίζει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ. Ἰδοὺ λοιπὸν πῶς ἡ ζωή ἐστι τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ καὶ ἄλλην ἑρμηνείαν τὸ ῥητὸν τοῦτο ἐπιδέχεται, πολλὰ ἁρμοδίαν εἰς τὰ ἑξῆς τοῦ Εὐαγγελίου λόγια. Ζωή ἐστιν αὐ-
Ἰωάν. ιά. 25. τὸς ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ· Ἐγὼ γάρ εἰμι, λέγει, ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ἀνάστασις, καθότι ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ἀνέστησε τὴν πεπτωκυῖαν φύσιν τῶν ἀνθρώπων· ζωὴ, καθότι αὐτὸς ἐδωρήσατο τοῖς ἀνθρώποις τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Ὁ αὐτὸς δὲ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐστὶ
Ἰωάν. ή. 12. καὶ τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸ, Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου, καὶ
Αὐτ. ά. 9. τὸ, Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Φῶς λοιπὸν ἀνακηρύξας ὁ ἐπιστήθειος μαθητὴς τὸν τοῦ Θεοῦ Υἱὸν, περιγράφει ἔπειτα τί ἐργάζεται τοῦτο τὸ φῶς.

Ἰωάν. ά. 5. **Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβε.**

Καὶ ὅτι μὲν ἰδίωμα τοῦ φωτὸς ἐστὶν ἡ φεγγοβολία ἐν τῷ σκοτεινῷ τόπῳ, φανερὸν τοῖς πᾶσι καὶ γνωστόν. Ἀλλὰ τίς αὕτη ἡ σκοτία; καὶ πῶς αὐτὴ οὐ κατέλαβε τὸ φῶς; σκοτία ἐστὶν ἡ ἁμαρτία.
Ῥωμ. ιγ. 12. Ἄκουσον τὸν Παῦλον τοῦτο ἐπιβεβαιοῦν-
Ἐφεσ. έ. 11. τα· Ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους. Μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε. Ἡ ἁμαρτία λέγεται σκοτία, ὡς σκοτίζουσα τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἁρπάζουσα ἀπ' αὐτοῦ τῆς διακρίσεως τὸ φῶς. Ἐν αὐτῇ τῇ σκοτίᾳ τῆς ἁμαρτίας, πρὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἦσαν καθήμενοι οἱ ἄνθρωποι·
Ἦτε γάρ ποτε, λέγει ὁ αὐτὸς Ἀ- Ἐφεσ. έ. 8.
πόστολος, σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν Κυρίῳ· ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς ἀποστεῖλαι τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν εἰς τὸν κόσμον, τότε τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις φῶς ἐπέλαμψεν·
Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει Ἡσ. θ. 2.
ἴδετε φῶς μέγα, φῶς ἀληθοῦς θεογνωσίας, φῶς ὀρθῆς πίστεως, φῶς ἀνυποκρίτου ἀρετῆς. Τοῦτο δὲ τὸ φῶς ἄχρι τῆς σήμερον διὰ τῶν Εὐαγγελικῶν λόγων λάμπει ἐν τῷ σκότει τῶν καρδιῶν
ἡμῶν· Ἰησοῦς γὰρ Χριστὸς χθὲς Ἑβρ. ιγ. 8.
καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Τοῦτο δὲ ἐστι τὸ, Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει· διότι οὐ μόνον τότε ἔφανεν, ἀλλ' ἄχρι τῆς σήμερον φαίνει, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος λάμψει. Πῶς δὲ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν, ἄκουσον. Σαρκωθεὶς ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς, ἀνέλαβε μὲν τὰς ἀσθενείας ἡμῶν, καὶ ἐγένετο κατὰ πάντα ὅμοιος ἡμῖν, ὡς
γράφει ὁ θεσπέσιος Παῦλος· Πεπει- Αὐτ. δ. 15.
ρασμένον κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας· ἀλλ' ἡ ἁμαρτία οὐ κατέλαβεν αὐτὸν, οὐδὲ ἥψατο, οὐδὲ ἐπλησίασεν ὅλως πρὸς αὐτόν, Πεπειρασμένον κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. Ἡ σκοτία, ἤγουν ἡ ἁμαρτία, οὐ κατέλαβε, τουτέστιν οὐκ ἐδυνήθη ἐγγίξαι τὸ φῶς,
δηλαδὴ τὸν Χριστόν· Ἁμαρτίαν γὰρ Ἡσ. νγ. 9.
οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. Ταῦτα λοιπὸν πρῶτον περὶ τῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ

Θεό-

Θεότητος διδάξας ὁ Θεολόγος, ἄρχεται ἔπειτα καὶ τῶν περὶ τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ οἰκονομίας προοιμίων οὕτως.

Ἰωάν. ά. 6. **Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης.**

Τοῦτο καὶ ὁ προφήτης Μαλαχίας
Μαλ. γ΄. 1. προκατήγγειλε, λέγων· Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν Ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου. Καὶ ὁ μὲν Εὐαγγελιστὴς ἄνθρωπον αὐτὸν ὠνόμασεν ἀπὸ τῆς φύσεως· ὁ δὲ Προφήτης, Ἄγγελον, ἢ ἀπὸ τοῦ ἀγγελικοῦ αὐτοῦ βίου, ἢ ὡς ἀναγγέλλοντα τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ σωτήρια μηνύματα. Ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ· μέγα τὸ ἀξίωμα τοῦτο, μεγάλη ἡ τιμὴ καὶ ἡ χάρις! Ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ· ἀξιόπιστος λοιπὸν ὁ λόγος αὐτοῦ, ἀληθὴς ἡ τούτου διδασκαλία, καὶ ὁ βίος αὐτοῦ ἅγιος. Ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ· καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ δηλοποιεῖ τὴν χάριν, ἣν παρὰ Θεοῦ ἔλαβε· διότι τὸ, Ἰωάννης, κεχαριτωμένος σημαίνει κατὰ τὴν Ἑβραϊκὴν διάλεκτον. Διατί δὲ ἀπεστάλη ὁ Ἰωάννης;

Ἰωάν. ά. 7. **Οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτὸς, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ.**

Ἦλθεν ὁ Ἰωάννης ἀπὸ τῆς ἐρήμου
Λουκ. γ΄. 2, 3. εἰς τὰς πόλεις καὶ χώρας πρὸς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτὸς, ἤγουν περὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ ποίαν ἔχει χρείαν τῆς τοῦ δούλου μαρτυρίας ὁ τῶν ἁπάντων Δεσπότης καὶ
Ἰωάν. ά. 14. Ποιητής; ἐπειδὴ, Ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. Θεὸς δὲ καὶ ἄνθρωπος ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, οὐράνιος ἅμα καὶ ἐπίγειος, διὰ τοῦτο, τὸ μέγα καὶ ἀκατανόητον μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ χρείαν εἶχε μαρτυρίας, οὐ μόνον ἐπουρανίου, ἀλλὰ καὶ ἐπιγείου. Καὶ ἐμαρτύρησαν μὲν τὴν τούτου Θεότητα οὐρανόθεν οἱ Ἄγγελοι, φέροντες εἰς τὴν ἁγίαν Παρθένον τῆς συλλήψεως τὰ Εὐαγγέλια, φανέντες καὶ λαλήσαντες μετὰ τοῦ Ἰωσὴφ, καταβάντες ὡς στρατιὰ πολυάριθμος εἰς τὸ ἐν Βηθλεὲμ σπήλαιον, προστάξαντες τοὺς ποιμένας, ὁδηγήσαντες δι' ἀστέρος τοὺς Μάγους, διακονήσαντες τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, εὐαγγελισάμενοι τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ταῖς Μυροφόροις. Ἐμαρτύρησεν οὐρανόθεν τὴν τούτου Θεότητα ὁ Πατὴρ καὶ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, εἰπών· Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός Ματθ. γ΄. 17.
μου ὁ ἀγαπητός· καὶ ἐν τῷ ὄρει τῷ Θαβώρ, βοήσας λαμπρᾷ τῇ φωνῇ· Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, Λουκ. θ΄. 35.
αὐτοῦ ἀκούετε. Ἐμαρτύρησαν τὸ κράτος τῆς Θεότητος αὐτοῦ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, ἡ γῆ σειομένη καὶ σχιζομένη, ἡ θάλασσα ὡς ξηρὰ περιπατουμένη, ὁ ἀὴρ διὰ τῆς ὑποταγῆς τῶν ἀνέμων, τὸ πῦρ διὰ τοῦ σκότους τοῦ Ἡλίου. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Δαίμονες ἐμαρτύρησαν τὴν τοῦ Ἰησοῦ Θεότητα, βοῶντες καὶ λέγοντες· Τί ἡμῖν καὶ σοὶ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ Λουκ. ή. 28.
τοῦ ὑψίστου; Χρεία δὲ ἦν καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων μαρτυρίας, ἐπειδὴ οὐ μόνον Θεὸς, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος ἦν ὁ Ἰησοῦς· ὅθεν ἐμαρτύρησαν περὶ αὐτοῦ πάντες οἱ Προφῆται διὰ τῶν προφητικῶν αὐτῶν λόγων· ἐμαρτύρησαν οἱ ἀσθενεῖς διὰ τῆς ἰατρείας, οἱ δαιμονιζόμενοι διὰ τῆς ἀπαλλαγῆς, οἱ νεκροὶ διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως· ἀλλ' ὁ Ἰωάννης, ὁ Πρόδρομος αὐτοῦ, πλέον πάντων τῶν ἀνθρώπων περὶ αὐτοῦ ἐμαρτύρησε. Συλληφθεὶς ἐκ γηραλέας καὶ στείρας μη-

τρὸς

τρὸς, ἐσκίρτησε καὶ προσεκύνησεν αὐτὸν
ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρὸς αὐτοῦ· ἔδειξεν
Ἰωαν. α. αὐτὸν δακτυλικῶς, εἰπών· Ἴδε ὁ ἀμνὸς
36. τοῦ Θεοῦ· ἐβάπτισε βάπτισμα με-
Πράξ. ιθ'. 4. τανοίας, καὶ ἑτοιμασίας, καὶ πίστεως
εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν, τουτέστιν
Ματθ. γ'. εἰς τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν· ἐκήρυξεν, ὅτι
16. εἶδε τοὺς οὐρανοὺς ἀνεῳγμένους, καὶ τὸ
Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καταβαῖνον ἐπ' αὐτόν·
ἐμαρτύρησε καὶ διὰ λόγου, καὶ διὰ τῶν
ἔργων, καὶ διὰ παντὸς τρόπου περὶ τῆς
τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ Θεότητος· διὰ τοῦτο
δὲ ἐμαρτύρησεν, ἵνα πάντες διὰ τῆς μαρ-
τυρίας αὐτοῦ πιστεύσωσιν, ὅτι ὁ Χρισ-
τός ἐστιν ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱός. Ταῦτα οὖν
διδάξας ἡμᾶς ὁ θεηγόρος Εὐαγγελιστὴς,
προκαταλαμβάνει τὴν ὑπόληψιν, ἣν τι-
νες εἶχον περὶ τοῦ Ἰωάννου, λέγων·

Ἰωάν. α. 8. Οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.

Πολλοὶ ἦσαν, οἵτινες καὶ τὰ θαύ-
ματα τῆς συλλήψεως καὶ τῆς γεννήσεως
τοῦ Ἰωάννου γινώσκοντες, καὶ τὸν ἀγ-
γελικὸν αὐτοῦ βίον θαυμάζοντες, ἐνόμι-
ζον, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ προσδοκώμενος Μεσ-
Λουκ. γ'. σίας· Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ,
15. λέγει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, καὶ διαλο-
γιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρ-
δίαις αὐτῶν, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ
Χριστός. Ὅθεν τὴν ὑπόληψιν ταύτην
ὁλόῤῥιζον ἀνασπᾷ ὁ Εὐαγγελιστὴς, δι-
δάσκων μεγαλοφώνως· Οὐκ ἦν ἐκεῖνος,
ἤγουν ὁ Ἰωάννης, τὸ φῶς, τουτέστιν ὁ
προσδοκώμενος Χριστός. Σημείωσαι δὲ,
ὅτι οὐκ εἶπε φῶς χωρὶς ἄρθρου, ἀλλὰ,
τὸ φῶς μετὰ ἄρθρου· διότι φῶς εἶ-
χεν ὁ Ἰωάννης, καθὼς καὶ πάντες οἱ Ἅ-
γιοι, λάμπων καὶ φεγγοβολῶν διὰ τῶν
Ματθ. ε'. 14. καλῶν αὐτοῦ ἔργων, κατὰ τὸ, Ὑμεῖς

ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ἀλλ' οὐκ
ἦν τὸ φῶς, ἤγουν ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱός· εἶ-
χε φῶς ὁ Ἰωάννης, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ φύ-
σιν, ὡς Θεὸς, ἀλλὰ κατὰ χάριν καὶ με-
τοχὴν, καθὼς πάντες οἱ δίκαιοι· οὐκ ἦν
ὁ Ἰωάννης τὸ φῶς, ἤγουν ὁ Χριστὸς,
ἀλλ' ἐπέμφθη, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ αὐ-
τοῦ τοῦ φωτός. Ἐξηγεῖ δὲ ὁ Εὐαγγε-
λιστὴς ποῖον ἦν τοῦτο τὸ φῶς, λέγων·

Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Ἰωάν. α. 9.

Τοῦτο τὸ φῶς, λέγει, ἦν τὸ φῶς
τὸ ἀληθινὸν, ἤγουν τὸ κατὰ φύσιν, τὸ
κατ' ἐξοχὴν, τὸ αἰώνιον, τὸ ἀκίνητον, τὸ
ἀναλλοίωτον, τὸ μὴ παρ' ἄλλου τινὸς λα-
βὸν τὸ εἶναι, τὸ ὑπεράρχιον, τὸ ἀεννάως
ἐκχεόμενον, καὶ φωτίζον πάντα ἄνθρω-
πον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Πῶς δὲ
τὸ φῶς τοῦτο φωτίζει; φυτεῦον εἰς τὴν
ψυχὴν ἑκάστου τὴν δύναμιν τοῦ λόγου,
τὰς ἀρχὰς τῆς φρονήσεως καὶ γνώσεως,
καὶ τῆς θεογνωσίας τὰ σπέρματα. Καὶ
φωτίζουσι μὲν καὶ οἱ Ἄγγελοι τοὺς ἀν-
θρώπους· ἔχομεν παράδειγμα τὸν Μα-
νωὲ, τὸν πατέρα τοῦ Σαμψὼν, τὸν Δανιὴλ
τὸν Προφήτην, τὸν Ζαχαρίαν τὸν τοῦ
Προδρόμου γενέτην, τὸν Ἰωσὴφ τὸν τῆς
Παρθένου μνήστορα, καὶ ἄλλους πολ-
λοὺς ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων φωτισθέντας·
φωτίζουσι δὲ καὶ οἱ ἄνθρωποι τοὺς ἀν-
θρώπους, καθὼς ὁ Φίλιππος τὸν Εὐνοῦ-
χον, καὶ ὁ Πέτρος τὸν Κορνήλιον, καὶ
οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι, καὶ οἱ κήρυκες
τοῦ Εὐαγγελίου πάντας τοὺς πιστεύ-
σαντας· ἀλλὰ καὶ οἱ Ἄγγελοι, καὶ
οἱ ἄνθρωποι διδασκαλικῶς φωτίζουσι,
καὶ λαμβάνοντες τοὺς φωτισμοὺς παρὰ
Θεοῦ, μεταδίδουσιν αὐτοὺς εἰς τοὺς ἄλ-
λους. Τὸ δὲ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ἤγουν

ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, παρ' οὐδενὸς λαμβάνων, ἀλλ' ἀφ' ἑαυτοῦ φυσικῶς ἔχων τὸ φῶς, δημιουργικῶς φωτίζει, σπείρων ἐν ἡμῖν τὰς δυνάμεις, δι' ὧν καὶ λογικοὶ, καὶ φρόνιμοι καὶ θεοσεβεῖς γινόμεθα. Ἀλλ' ἐὰν φωτίζῃ ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, πῶς λοιπὸν τοσοῦτον ἄμετρον πλῆθος ἀνθρώπων ἔμειναν ἀφώτιστοι; Καθὼς ὁ Ἥλιος ἐπὶ πάντας ἐφαπλοῖ τὰς φωτοβόλους αὐτοῦ ἀκτῖνας, οὐ πάντες δὲ φωτίζονται· διότι οἱ τυφλοὶ μένουσιν ἀφώτιστοι, μὴ δυνάμενοι βλέπειν τὸ φῶς· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ἐπὶ πάντας μὲν ἐκχέει τὴν σωτηριώδη αὐτοῦ χάριν, οὐ πάντες δὲ εὐσεβεῖς γίνονται, διότι οἱ πονηροὶ ἀποστρέφονται τὸν φωτισμὸν αὐτῆς. Καὶ καθὼς ὁ γεωργὸς εἰς πάντα μὲν τὰ μέρη τοῦ ἀγροῦ ῥίπτει τὸν σπόρον, ἐκεῖ δὲ μόνον καρποφορεῖ, ὅπου ἡ γῆ ἐστὶ καλή· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς εἰς πάντα ἄνθρωπον σπείρει τῆς γνώσεως καὶ ἀληθείας τὰ σπέρματα, ἀλλ' εἰς ἐκείνους μόνον ἀποδίδουσι τὸν καρπὸν αὐτῶν, ὅσοι ἔχουσι προαίρεσιν ἀγαθήν. Ἐπιβεβαιοῖ ταῦτα διὰ τῶν ἑξῆς λόγων ὁ Θεοκήρυξ, λέγων·

Ἰωάν. ά. 10. Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο· καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω.
11. Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον.

Ἀκούεις; Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν· καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω· καθὼς καὶ τοῦ Ἡλίου τὸ φῶς ἡπλωμένον μέν ἐστιν ἐπάνω εἰς ὅλον τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ἀλλ' οἱ τυφλοὶ οὐ βλέπουσιν αὐτό. Ἀνόητος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις τυφλὸς ὢν, καὶ μὴ δυνάμενος βλέπειν, κατηγορεῖ τὸ φῶς· διότι τὸ πάθος τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ οὐχὶ τὸ φῶς, αἴτιόν ἐστι τῆς ἀβλεψίας αὐτοῦ· ὁμοίως μωρὸς καὶ ἀσύνετός ἐστιν ὁ ἄπιστος ἄνθρωπος, ὅταν κατακρίνῃ τὸν Θεόν· διότι ἡ πονηρὰ αὐτοῦ προαίρεσις, καὶ οὐχὶ ὁ Θεὸς, αἴτιόν ἐστι τῆς ἀμετανοησίας αὐτοῦ καὶ ἀπιστίας· ἡ κακὴ διάθεσις τῆς καρδίας αὐτοῦ ποιεῖ αὐτὸν ἀνεπίδεκτον τοῦ φωτὸς τῆς θείας χάριτος, καθὼς καὶ τὸν τυφλὸν ἀνεπίδεκτον τοῦ φωτὸς ἡ ἀσθένεια τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Πῶς δὲ συμφωνοῦσι τὰ δύο ταῦτα; Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν; αὐτὰ φαίνονται ἀλλήλοις ἐναντία· διότι εἰ ἦν, οὐκ ἦλθεν· εἰ δὲ ἦλθεν, οὐκ ἦν. Τὸ μὲν, ἦν, λαμβάνεται κατὰ τὴν Θεότητα· τὸ δὲ, ἦλθε, κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἦν μὲν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ κόσμῳ ἀπ' αἰῶνος, ὡς Θεὸς δηλαδὴ ἄπειρος, καὶ πανταχοῦ παρὼν, καὶ τὰ πάντα πληρῶν· ἦν ὁ Χριστὸς, ὡς Θεὸς, ἐν τῷ κόσμῳ ἀπ' ἀρχῆς, διότι δι' αὐτοῦ ἐγένετο ὁ κόσμος. Ἦλθε δὲ, ὡς ἄνθρωπος, ὅτε σαρκωθεὶς ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου, ὤφθη ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη. Σημείωσαι δὲ, ὅτι ἡ λέξις αὕτη, κόσμος, ἐν τῷ δε τῷ ῥητῷ δύω πράγματα σημαίνει, τὴν κτίσιν, καὶ τῶν ἀνθρώπων τὰ πλήθη· ὅταν λέγῃ· Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, τὴν σύμπασαν κτίσιν τότε σημαίνει, καθὼς καὶ εἰς ταῦτα τῆς Γραφῆς τὰ λόγια· Αὐτὸς γάρ μοι ἔδωκε τῶν ὄντων γνῶσιν ἀψευδῆ, εἰδέναι σύστασιν κόσμου, καὶ ἐνέργειαν στοιχείων· ὁμοίως καὶ εἰς ταῦτα· Οὐ γὰρ ἠπόρει ἡ παντοδύναμός σου χεὶρ καὶ κτίσασα τὸν κόσμον ἐξ ἀμόρφου ὕλης. Ὅταν δὲ λέγῃ· Καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω, τοὺς ἀνθρώπους ἐμφαίνει, πλὴν οὐχὶ πάντας, ἀλλὰ τινὰς μόνον, καθὼς καὶ ὅταν εἶπε τὸ, Ἴδε ὁ κόσ-

Βαρούχ. γ'. 37.
Σοφ. ζ'. 17.
Σοφ. ιά. 17.
Ἰωάν. ιβ'. 19.

κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθε·
διότι καὶ πρὶν ἢ σαρκωθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ
Θεοῦ, οἱ δίκαιοι καὶ ἅγιοι ἄνδρες ἐγνώ-
ρισαν τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ οἰκονομίας τὸ
μυστήριον· ὅθεν ὁ Κύριος ἡμῶν περὶ
Ἰωάν. η'. 56. μὲν τοῦ Ἀβραὰμ ἔλεγεν· Ἀβραὰμ ὁ
πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο, ἵνα ἴ-
δῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν, καὶ εἶ-
δε καὶ ἐχάρη· περὶ δὲ τοῦ Δαβίδ,
Ματ. κβ'. 43, 44. Πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν πνεύματι Κύ-
ριον αὐτὸν καλεῖ, λέγων· Εἶ-
πεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κά-
θου ἐκ δεξιῶν μου; καὶ ὁ Προφήτης
δὲ Μωϋσῆς τὴν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ ἔλευ-
σιν προεγνωκὼς καὶ πιστεύσας, εἶπε·
Δευτ. ιη'. 15. Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύ-
ριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐκ τῶν ἀδελ-
Πράξ. γ'. 24. φῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ· ὁμοίως καὶ πάν-
τες οἱ Προφῆται, ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν
καθεξῆς, ἐλάλησαν καὶ προκατήγγειλαν
τὴν τοῦ Κυρίου ἐνανθρώπησιν. Καὶ ἴδια
μὲν ὠνόμασεν ὁ Εὐαγγελιστὴς τὴν γῆν,
ὡς ἴδιον τοῦ Θεοῦ κτίσμα· ἰδίους δέ,
πάντας τοὺς ἀνθρώπους, καθότι πάντες
Θεοῦ πλάσματά εἰσιν, ἐξόχως τοὺς Ἰου-
Ρωμ. θ'. 5. δαίους, ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ
σάρκα. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ καὶ ἐκ τῶν
Ἰουδαίων, καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν παρέλαβον
αὐτόν, ἤγουν ἐπίστευσαν ἐπὶ τῷ ὀνόμα-
τι αὐτοῦ, (εἶπε δέ, ὅτι οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ
παρέλαβον) ἵνα μή τις νομίσῃ, ὅτι πάν-
τες οὐκ ἐπίστευσαν, ἐπιφέρει εὐθύς.

Ἰωάν. α'. 12. Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Διὰ τοῦ, Ὅσοι, καταργεῖ τὴν τῶν
Ἰουδαίων ὑψηλοφροσύνην, οἵτινες ἐνόμι-
ζον, ὅτι μόνον τὸ γένος αὐτῶν ἐστὶ τὸ
ἐκλεκτὸν καὶ ἠγαπημένον τοῦ Θεοῦ, προ-
σωπολήπτην ποιοῦντες τὸν Θεόν. Ὅσοι,
λέγει, εἴτε Ἰσραηλῖται, εἴτε ἐθνικοί, εἴ-
τε Ἕλληνες, εἴτε βάρβαροι, εἴτε δοῦλοι,
εἴτε ἐλεύθεροι, παντὸς γένους, πάσης ἡ-
λικίας, καὶ ἐπαγγέλματος καὶ καταστά-
σεως ἄνθρωποι, ὅσοι ἔλαβον αὐτόν,
ἤγουν ἐδέχθησαν αὐτὸν ὡς Θεόν, καὶ ἐ-
πίστευσαν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, ἐπί-
στευσαν δηλαδή, ὅτι ἐστὶν ὁ Σωτὴρ τοῦ
κόσμου, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα
Θεοῦ γενέσθαι. Ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἐν
νόμῳ Ἰσραηλιτῶν ὁ μὲν Ἡσαΐας λέγει·
Υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐ- Ἡσ. α'. 2.
τοὶ δέ με ἠθέτησαν· ὁ δὲ Παῦλος·
Οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ Ρωμ. θ'. 5.
υἱοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ δια-
θῆκαι καὶ ἡ νομοθεσία καὶ ἡ λα-
τρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι. Ἐὰν
λοιπὸν καὶ ἐκεῖνοι υἱοὶ Θεοῦ ἦσαν, ἔ-
χοντες τῆς υἱοθεσίας τὸ χάρισμα, διατί
ὁ Εὐαγγελιστὴς λέγει, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ
Θεοῦ ἔδωκεν ἐξουσίαν τοῖς πιστεύουσιν
εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τέκνα Θεοῦ γενέσ-
θαι; Οἱ ἐν νόμῳ, ἐπειδὴ ἐπίστευον εἰς
τὸν ἀληθινὸν Θεόν, καὶ εἰς τὰς ἐπαγ-
γελίας αὐτοῦ, εἶχον τὸ τυπικὸν καὶ
σκιῶδες τῆς υἱοθεσίας χάρισμα· ἡ πε-
ριτομή, καὶ ἡ διάβασις διὰ τῆς ἐρυθρᾶς
θαλάσσης τύπος ἦσαν τοῦ ἁγίου βα-
πτίσματος, δι' οὗ οἱ εἰς Χριστὸν πισ-
τεύοντες γίνονται υἱοὶ Θεοῦ. Ἀλλ' οὐδὲ
ἡ περιτομή, οὐδὲ ἡ διὰ τῆς ἐρυθρᾶς θα-
λάσσης διάβασις, οὐδὲ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ
διαταγαὶ καὶ τελεταὶ τοῦ νόμου ἠδύναν-
το ποιῆσαι τὸν ἄνθρωπον υἱὸν Θεοῦ.
Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν Ἑβρ. ι'. 1.
μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν
τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, οὐ-
δέποτε δὲ ἠδύνατο τοὺς προσερ-
χομένους τελειῶσαι. Πᾶς ἄνθρωπος,
μετὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Ἀδάμ, ἐγένετο
ἁμαρτωλός, καὶ τοῦ Θεοῦ ἐχθρός· μό-
νος δὲ ὁ θάνατος τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ Ρωμ. ε'. 10.

αὐτοῦ κατήλλαξε τὸν ἄνθρωπον μετὰ τοῦ Θεοῦ. Τὸ δὲ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ, τὸ ἐκ τῆς λογχευθείσης πλευρᾶς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐξελθὸν, ἡγίασε τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν τέκνον καὶ υἱὸν Θεοῦ. Διατί δὲ οὐκ εἶπεν, ὅτι ἐποίησεν αὐτοὺς τέκνα Θεοῦ, ἀλλ' ὅτι ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι; Ὅσοι ἐπίστευσαν μὲν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' οὐκ ἔλαβον τὸ θεῖον βάπτισμα, ἐκεῖνοι οὐκ εἰσὶ τέκνα Θεοῦ, ἔχουσιν ὅμως, διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν αὐτῶν, δύναμιν καὶ ἐξουσίαν γενέσθαι Θεοῦ τέκνα· τότε δὲ γίνονται, ὅταν διὰ τοῦ θείου βαπτίσματος τὴν προπατορικὴν ἀπονίψαντες ἁμαρτίαν, καταξιωθῶσι συνενωθῆναι μετὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός·
Γαλ. γ'. 27. Ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, διδάσκει ὁ θεηγόρος Παῦλος, Χριστὸν ἐνεδύσασθε· ὥστε ὁ μὲν ἄπιστος ἀπροευτρέπιστός ἐστι, καὶ οὐδεμίαν παῤῥησίαν ἢ ἐξουσίαν ἔχει πρὸς τὸ γενέσθαι υἱὸς Θεοῦ· ὁ δὲ εἰς Χριστὸν πιστεύσας, προευτρεπισμένος ἐστὶ, καὶ ἕτοιμος πρὸς τὴν υἱοθεσίαν, ἔχων τὴν παῤῥησίαν καὶ δύναμιν τῆς πίστεως· ὁ δὲ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς, ἐκεῖνός ἐστιν ἀληθῶς τέκνον Θεοῦ, καὶ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ κληρονόμος τῆς αἰωνίου Βασι-
Μάρκ. ις'. 16. λείας· Πᾶς γὰρ ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς, σωθήσεται. Ἀλλὰ καὶ ἄλλην ἑρμηνείαν τούτων τῶν λόγων ἀκούσατε. Πότε ὁ υἱὸς λαμβάνει τὸ τῆς υἱότητος δικαίωμα; ὅταν εἰσέλθῃ εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ἡμεῖς, ἐπειδὴ ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ διὰ τῆς πίστεως καὶ τοῦ βαπτίσματος, καὶ κλη-
Ρωμ. η'. 17. ρονόμοι αὐτοῦ ἐσμέν· Εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ. Ἐπειδὴ δὲ τὴν κληρονομίαν ταύτην οὐκ ἐν τῷ παρόντι βίῳ, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἀπολαμβάνομεν, διὰ τοῦτο εἶπεν· Ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι· ἵνα φανερώσῃ, ὅτι εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν τὸ τελειότατον λαμβάνομεν καὶ ἀσφαλέστατον τῆς υἱοθεσίας δικαίωμα καὶ χάρισμα, εἰσερχόμενοι εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἡμῶν κληρονομίαν. Ὅταν δὲ ἀκούῃς, τέκνα, μὴ νοήσῃς γέννησιν σαρκικὴν καὶ ἐμπαθῆ· διότι λέγει·

Οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. Ἰωάν. α'. 13.

Αὐτὰ, λέγει, τὰ τέκνα οὐκ ἐγεννήθησαν σαρκικῶς, ὡς γεννῶνται οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς χάριτος τοῦ θείου βαπτίσματος· ἡ γέννησις τούτων τῶν τέκνων οὐκ ἔστι σαρκικὴ, καὶ ἀνθρώπινος, ἀλλὰ πνευματικὴ καὶ θεία. Ὅτε δὲ ὁ Πέτρος ἐπίστευσε, τὰ αὐτὰ σχεδὸν ἤκουσε παρὰ τοῦ Κυρίου· Μακάριος Ματθ.
εἶ, Σίμων βὰρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ ις'. 17.
αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ Πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ἀλλὰ καὶ ἄλλο μυστικώτερον νόημα ἔχουσι ταῦτα τὰ λόγια. Βλέπομεν, ὅτι οἱ μὲν πρὸ νόμου, θυσίας αἱμάτων προσφέροντες τῷ Θεῷ, δι' αὐτῶν ἤλπιζον, ὅτι εὐάρεστοι γίνονται ἐνώπιον αὐτοῦ· οἱ δὲ ἐν νόμῳ ζῶντες περιέτεμον τὴν σάρκα, νομίζοντες, ὅτι διὰ τῆς περιτομῆς γίνονται τέκνα Θεοῦ· ἀκούομεν δὲ καὶ τὸν Ἀπόστολον γράφοντα πρὸς ἐκείνους, οὓς αὐτὸς τέκνα Θεοῦ ἀνέδειξεν, ὅτι, Οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ, ἀλλ' ἐν χάριτι Β'. Κορ.
Θεοῦ ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ· α'. 12.
τοῦτο οὖν σημαίνει τὸ ῥητόν· οὔτε διὰ

τῶν

τῶν ἐναίμων θυσιῶν, οὔτε διὰ τῆς σαρκικῆς περιτομῆς, οὔτε διὰ τῆς κοσμικῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως γίνονται οἱ ἄνθρωποι τέκνα Θεοῦ· ὅπερ ἐστὶν, ὅτι οὐδὲ αἱ θυσίαι τῶν πρὸ νόμου, οὐδὲ ἡ περιτομὴ τῶν ἐν νόμῳ, οὐδὲ ἡ κοσμικὴ φιλοσοφία τῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς φιλοσοφησάντων ἀνδρῶν, ἀλλὰ μόνη ἡ εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν πίστις τέκνον Θεοῦ ἀπεργάζεται τὸν ἄνθρωπον. Ταύτης δὲ τῆς πνευματικῆς υἱοθεσίας τὸ αἴτιον ἐπιφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς, λέγων·

Ἰωάν. α΄. 14. Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο· καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, (καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς,) πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας.

Ἡ σειρὰ τοῦ λόγου ἀναγκάζει, ἵνα νοήσωμεν τὸ, Καὶ, ὡς αἰτιολογικόν· ἐὰν δὲ τοῦτο νοήσῃς, εὐοδοῦται ἡ ἀκολουθία τοῦ νοήματος τοιουτοτρόπως· ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν οἱ εἰς τὸν Χριστὸν πιστεύοντες, διότι ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, τουτέστιν, ἐπειδὴ ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐσαρκώθη, διὰ τοῦτο οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύσαντες κατηξιώθησαν γενέσθαι τέκνα Θεοῦ. Διατί δὲ οὐκ εἶπεν, ὁ Λόγος ἐγένετο ἄνθρωπος, ἀλλὰ σὰρξ ἐγένετο; ἵνα μήτις φαντασθῇ, ὅτι ἀνέλαβεν ἕνα τινὰ τῶν ἀνθρώπων, ἢ μόνον τὸν ἔσω ἄνθρωπον, ἤγουν μόνην τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν· καὶ ἵνα φανερώσῃ, ὅτι οὐ μόνον τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ, ἀλλὰ καὶ τῇ σαρκὶ ἡνώθη ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, καὶ δείξῃ τὴν ἄμετρον αὐτοῦ ταπείνωσιν, καὶ ἀποφράξῃ τὸ στόμα τοῦ αἱρετικοῦ Μάνεντος, ὅστις ἔλεγεν, ὅτι κατὰ φαντασίαν ἐσαρκώθη ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱός· καὶ ἀναδράμῃ ἐπὶ τὴν πρώτην καταβολὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· διότι πρῶτον ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸ σῶμα, εἶτα ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, ἤγουν ψυχήν. (Γεν. β΄. 7.) Σὰρξ, εἶπε, διότι ἰδίωμα ἔχει ἡ ἁγία Γραφὴ ἀπὸ τῆς σαρκὸς ὀνομάζειν ὅλον τὸν ἄνθρωπον· Πρὸς σὲ, λέγει, πᾶσα σὰρξ ἥξει· (Ψαλ. ξδ΄. 2.) καὶ, Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· (Ἰωήλ. β΄. 28.) καὶ, Εὐλογείτω πᾶσα σὰρξ τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ· (Ψαλ. ρμδ΄. 21.) καὶ, Ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ. (Ἡσ. μ΄. 5.) Τὰ ῥητὰ ταῦτα, ὡς φαίνεται, οὐκ ἐσυλλογίσθη ὁ ἄφρων Ἀπολινάριος, καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγεν ἄνουν καὶ ἄψυχον τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τὸ σῶμα· διότι ἐξ αὐτῶν φανερόν ἐστιν, ὅτι ἡ σὰρξ σημαίνει ὅλον τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὴν ψυχὴν δηλαδὴ καὶ τὸ σῶμα. Ὁ Λόγος λοιπὸν σὰρξ ἐγένετο· οὐ μετετράπη εἰς σάρκα, ἄπαγε! ἀλλὰ μείνας ἄτρεπτος καὶ ἀναλλοίωτος, ἡνώθη τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει· καὶ Θεὸς ὢν τέλειος, ἐγένετο τέλειος ἄνθρωπος, ἐν μιᾷ τῇ ὑποστάσει δύω ἔχων τὰς φύσεις, τὴν τῆς Θεότητος, καὶ τὴν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀτρέπτους καὶ ἀναλλοιώτους καὶ ἀσυγχύτους· διότι οὐδὲ ἡ Θεότης μετεβλήθη εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, οὐδὲ ἡ ἀνθρωπότης εἰς τὴν Θεότητα· καθαρῶς δὲ παρίστησι τὸ νόημα τοῦτο, λέγων· Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο· καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· ἀκούεις; ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· ἄλλος λοιπὸν ὁ σκηνώσας, ὅστις ἐστὶν ἡ Θεότης, καὶ ἄλλο τὸ σκήνωμα, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἀνθρώπινος φύσις. Ἐν ἡμῖν δὲ λέγει, διότι πάντες ἐν τῷ Χριστῷ θεωρούμεθα, καὶ αὐτὸς παρίστησι πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα, καθὼς καὶ ὁ πρῶτος προπάτωρ, ὁ Ἀδάμ· διὰ τοῦτο καὶ δεύτερος ἄνθρωπος ὀνομάζεται· Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς, (Α΄. Κορ. ιε΄. 47.)

χοϊ-

χοϊκός· ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ
Κύριος ἐξ οὐρανοῦ.

Σημείωσαι δὲ, ὅτι τὸ, πλήρης χά-
ριτος καὶ ἀληθείας, τινὲς μὲν ἀπο-
Ἀμμών. καὶ Ὠριγ. ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν. Σειρ. δίδουσιν εἰς τὸ, ὁ Λόγος, ἀναγινώ-
σκοντες οὕτω· Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ
ἐγένετο· καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν,
πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας·
τὰ δὲ ἐν τῷ μεταξὺ λόγια, ὡς διὰ μέ-
Κύριλλ. Χρυσ. καὶ Θεοφύλ. σου ἐκλαμβάνουσι· τινὲς δὲ ἀναφέρουσι
τοῦτο εἰς τὸ, Δόξαν, ὀρθοῦντες τὴν σύν-
ταξιν, καὶ λέγοντες· Πλήρης γὰρ ἦν (ἡ
δόξα δηλαδὴ) χάριτος καὶ ἀληθείας.
Εὐσεβεῖς δὲ καὶ αἱ δύω ἀναγνώσεις αὗ-
ται, ἡ πρώτη ὅμως φαίνεται ἁρμοδιωτέ-
ρα καὶ σύμφωνος εἰς τὰ ἑξῆς λόγια τοῦ
Εὐαγγελιστοῦ. Κατὰ γοῦν τὴν πρώτην,
πλήρης λέγεται ὁ Υἱὸς χάριτος, ἐπειδὴ
οὐδὲ ὡς οἱ Ἅγιοι, οὐδὲ ὡς οἱ Ἄγγελοι,
παρὰ Θεοῦ λαμβάνει τὴν χάριν, ἔχει δὲ
αὐτὴν ἀφ' ἑαυτοῦ κατὰ φύσιν ὡς Θεός·
πλήρης χάριτος, ἐπειδὴ πᾶσα χάρις
ἀεννάως καὶ ἀκενώτως ἐξ αὐτοῦ πηγά-
ζει· ἐξ αὐτοῦ τῶν ἁμαρτιῶν ἡ ἄφεσις·
Ματ. ιά. 28. Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶν-
τες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀ-
ναπαύσω ὑμᾶς. Ἐξ αὐτοῦ ἡ υἱοθε-
Ἰωαν. ά. 12. σία· Ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκ-
να Θεοῦ γενέσθαι. Ἐξ αὐτοῦ ἡ ζωὴ
Ἰωάν. γ'. 15. ἡ αἰώνιος· Ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς
αὐτὸν μὴ ἀπόλλυται, ἀλλ' ἔχει
ζωὴν αἰώνιον. Ἐξ αὐτοῦ πάντα τὰ
Ἰωαν. ιδ'. 13. χαρίσματα· Καὶ ὅ,τι ἂν αἰτήσητε
ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω.
Πλήρης δὲ ἀληθείας, ἐπειδή ἐστιν ἡ αὐ-
τοαλήθεια, Θεὸς ἀληθινός· Ἐγώ εἰμι,
Ἰωάν. ιδ'. 6. λέγει, ἡ ἀλήθεια· πλήρης ἀληθείας,
ἐπειδὴ ἔπαυσε τὴν σκιὰν τοῦ νόμου καὶ
τοὺς τύπους, ἐδίδαξε τὰ ἀληθέστατα τῆς
Παναγίας Τριάδος δόγματα, παρέδωκε
τὰ ἄπταιστα τῆς ἠθικῆς μαθήματα, ἐ-
πλήρωσε καὶ ἀναπληροῖ ὅσα ὑπόσχεται·
Πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας·
μαρτυρεῖ τοῦτο αὐτὸς ὁ Εὐαγγελιστὴς,
ὁ θεασάμενος τὴν δόξαν αὐτοῦ, λέγων·
Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐ-
τοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ
Πατρός. Ἀλλὰ πότε εἶδεν ὁ Ἰωάννης
τὴν δόξαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐγ-
νώρισεν, ὅτι ἡ δόξα αὐτοῦ οὐκ ἦν ὥσπερ
δόξα τῶν Ἁγίων, ἀλλὰ δόξα ὡς μο- Χρυσ. τὴν Σειρ.
νογενοῦς, ἤγουν ἀναμφιβόλως τοῦ μο-
νογενοῦς Υἱοῦ, τοῦ ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πα-
τρὸς αὐτοῦ γεννηθέντος; Ἄκουσον τί περὶ
τούτου λέγει ὁ μακάριος Πέτρος· Οὐ γὰρ Β'. Πέτρ. ά. 16-18.
σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολου-
θήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπό-
πται γεννηθέντες τῆς ἐκείνου με-
γαλειότητος. Λαβὼν γὰρ παρὰ
Θεοῦ Πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν, φω-
νῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιᾶσδε ὑπὸ
τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης· Οὗτός
ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, εἰς
ὃν ἐγὼ εὐδόκησα. Καὶ ταύτην τὴν
φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν σὺν αὐτῷ
ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ. Τότε
λοιπὸν, ὅτε ὁ Κύριος μετεμορφώθη ἐν
τῷ ὄρει τῷ Θαβὼρ, ὅτε ἔλαμψε τὸ πρόσω-
πον αὐτοῦ ὡς ὁ Ἥλιος, ὅτε ἐγένοντο τὰ
ἱμάτια αὐτοῦ λευκὰ ὡς τὸ φῶς, ὅτε ὁ
Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἠλίας ὡς δοῦλοι ἐνώπιον
αὐτοῦ παρίσταντο, ὅτε ὁ Πατὴρ οὐρανό-
θεν ἐμαρτύρησεν, Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός
μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ εὐδόκησα,
τότε ὁ Ἰωάννης παρὼν, εἶδε τὴν δόξαν
αὐτοῦ. Οὐχὶ δὲ τότε μόνον, ἀλλὰ καὶ
ὅτε ἠκολούθει αὐτῷ, εἶδε τὴν δόξαν αὐ-
τοῦ· εἶδε τὰ στοιχεῖα ὑποτασσόμενα,
τὰ Δαιμόνια φεύγοντα, τοὺς Ἀγγέλους
διακονοῦντας, τοὺς ἀσθενεῖς θεραπευομέ-
νους, τοὺς νεκροὺς ἐγειρομένους· καὶ εἰς
τὸν καιρὸν δὲ τοῦ πάθους, ὅτε παρὰ τῷ
σταυρῷ τοῦ Κυρίου παρίστατο, εἶδε τὴν
δόξαν αὐτοῦ, τουτέστι τὴν κτίσιν πᾶσαν
συμ-

συμπάσχουσαν, τὸν Ἥλιον σκοτισθέντα, τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ διαῤῥαγὲν, τὴν γῆν σειομένην, τὰ μνημεῖα ἀνοιγόμενα, τοὺς νεκροὺς ἀνισταμένους· εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, ὅτε προδραμὼν
Ἰωάν. κ΄. 4. τάχιον τοῦ Πέτρου, ἦλθε πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ ὅτε εἶδεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα, καὶ ὑπὸ τοῦ Θωμᾶ ψηλαφηθέντα, καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ τῶν Μαθητῶν συναριστήσαντα· ἐγνώρισε δὲ, ὅτι τοιαύτη δόξα οὐκ ἦν δόξα ἀνθρώπου, ἀλλὰ δόξα τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ οὐδὲ ὁ Μωϋσῆς, οὗτινος ἐδοξάσθη τὸ πρόσωπον, οὐδὲ ὁ Ἡλίας ὁ κλείσας καὶ ἀνοίξας τὸν οὐρανὸν, καὶ οὐρανόθεν πῦρ καταγαγὼν, οὐδὲ ὁ Ἐλισσαῖος, ὁ καὶ ζῶν καὶ θανὼν ἀναστήσας τοὺς νεκροὺς, οὐδὲ ὁ Δανιὴλ, ὁ ἐμφράξας τὰ στόματα τῶν λεόντων, οὐδὲ οἱ τρεῖς παῖδες, οἱ σβέσαντες τὴν δύναμιν τοῦ πυρὸς, οὐδὲ ἄλλος τις ἄνθρωπος τόσα θαυμάσια ἐποίησεν, οὐδὲ ἐκ νεκρῶν ἀνέστη, οὐδὲ φωνὴ περὶ αὐτοῦ
Ματ. ιζ΄. 5. ἀπ' οὐρανοῦ ἠκούσθη, λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε· δικαίως λοιπὸν καὶ εὐλογοφανῶς ἐμαρτύρησε, λέγων· Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρός. Κἂν δὲ ὑπερίκανος ἡ μαρτυρία, οὐκ ἀρκεῖται ὅμως ἐπ' αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ ἄλλην ἐπιφέρει, τὴν τοῦ Ἰωάννου, λέγων·

Ἰωάν. α΄. 15. Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε, λέγων· Οὗτος ἦν ὃν εἶπον· Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν.

Οὐ μόνον δὲ ἐγὼ, λέγει, μαρτυρῶ, ἀλλὰ καὶ ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης μεγαλοφώνως καὶ μετὰ πολλῆς παῤῥησίας περὶ αὐτοῦ μαρτυρεῖ. Ποία δὲ τοῦ Ἰωάννου ἡ μαρτυρία; Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. Ἡ μαρτυρία αὕτη φαίνεται, ὅτι περιέχει ἀντιλογίαν. Ὁ αὐτὸς Χριστὸς καὶ ὀπίσω, καὶ ἔμπροσθεν, καὶ πρῶτος, καὶ ὕστερος τοῦ Ἰωάννου· καὶ, ἀληθῶς ἀντιλογία φαίνεται· διότι ὁ Χριστὸς, καθὼς εἶπεν ὁ μακάριος Συμεὼν, ὅτε ἐδέξατο αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ, ἐστὶ σημεῖον ἀντι- Λουκ. β΄. 34.
λεγόμενον, ἤγουν Θεὸς καὶ ἄνθρωπος· καὶ καθ' ὃ μὲν Θεὸς, καὶ ἔμπροσθεν, καὶ πρῶτος τοῦ Ἰωάννου ἐστί· καθὸ δὲ ἄνθρωπος, ὀπίσω, καὶ ὕστερος αὐτοῦ ἐστὶν, ἓξ μῆνας μετ' αὐτὸν γεννηθείς· διότι ἓξ μῆνας μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Ἰωάννου ἐλθὼν ὁ Ἄγγελος πρὸς τὴν Ἁγίαν Παρθένον, εὐηγγελίσατο αὐτῇ τὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σύλληψιν· Καὶ ἰ- Λουκ. α΄. 36.
δοὺ, εἶπεν ὁ Ἄγγελος πρὸς τὴν Παρθένον, Ἐλισάβετ ἡ συγγενής σου, καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα Υἱὸν ἐν γήρᾳ αὐτῆς· καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ· θαυμαστὴ λοιπὸν τοῦ Προδρόμου ἡ μαρτυρία, καὶ σύμφωνος τῇ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, ὡς ἐπιβεβαιοῦσα, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶ Θεὸς, καὶ ἄνθρωπος. Καὶ μὴ θαυμάσῃς ἀκούων, ὅτι οὕτως αἰνιγματωδῶς ἐλάλησεν ὁ Ἰωάννης, διότι οὗτός ἐστιν ὁ συνήθης τρόπος, δι' οὗ καὶ οἱ Προφῆται ἐλάλουν, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἤκουον. Προτείνας δὲ ὁ Εὐαγγελιστὴς περὶ τῶν λεγομένων τὰς δύω μαρτυρίας, τὴν ἰδίαν δηλαδὴ, καὶ τὴν τοῦ Ἰωάννου, ἐπαναλαμβάνει πάλιν τὴν σειρὰν τοῦ λόγου, λέγων·

Ἰωάν. ά. 16. Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος.

Βλέπε τοῦ λόγου τὴν ἀκολουθίαν· Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας· καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν· Αὐτὸς, λέγει, ὁ σαρκωθεὶς καὶ ἐνανθρωπήσας Λόγος, τουτέστιν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, εἶχε τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος καὶ ἀληθείας· ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ πληρώματος, ἤγουν ἐξ αὐτῆς τῆς ὑπερτελειοτάτης καὶ ἀεννάου τῶν θείων χαρισμάτων πηγῆς, ἐλάβομεν πάντες ἡμεῖς, οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύσαντες, τὰ θεῖα χαρίσματα· ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος τὸ χάρισμα τῆς υἱοθεσίας, τῆς ἱερωσύνης, τῆς προφητείας, τῆς θαυματουργίας, τῶν ἰαμάτων, τῶν γλωσσῶν, τῆς γνώσεως
Ματ. ιβ'. 11. τῶν μυστηρίων· Ὑμῖν γὰρ δέδοται εἶπεν ὁ Κύριος, γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· τὸ χάρισμα τῆς κατανοήσεως τῶν θείων
Λουκ. κδ'. 45. Γραφῶν· Τότε γὰρ διήνοιξεν αὐτοῖς τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς Γραφάς· τὸ ὑπερφυὲς χάρισμα τῆς μεταλήψεως τοῦ σώματος καὶ αἵματος αὐ-
Ματ. κς'. 27. 28. τοῦ τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου· Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου. Προσέτι δὲ καὶ χάριν ἐλάβομεν ἀντὶ χάριτος· νόησον δὲ, ὅτι ἀντὶ τῆς χάριτος, ἣν ἀπωλέσαμεν διὰ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν, ἐλάβομεν τὴν χάριν τοῦ Σωτῆρος, τὴν ἡμᾶς υἱοθετήσασαν· τὸ δὲ καθ' αὐτὸ νόημα τούτων τῶν λόγων ἐστὶ τὸ, ὅτι ἐλάβομεν τὴν χάριν τὴν εὐαγγελικὴν, ἀντὶ τῆς χάριτος τῆς νομικῆς, τὴν μεγάλην ἀντὶ τῆς μικρᾶς, καὶ τὴν μείζονα καὶ ὑπερτέραν ἀντὶ τῆς ἐλάττονος καὶ ὑποδεεστέρας. Ἰδοὺ δὲ καὶ τὸν λόγον προστίθησιν ὁ Εὐαγγελιστὴς, δι' ὃν ἡ εὐαγγελικὴ χάρις ὑπερτερεῖ ἀσυγκρίτως τὴν νομικήν.

Ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη· ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. Ἰωάν. ά. 16.

Χάρις ἐστὶ καὶ ὁ Μωσαϊκὸς νόμος, ἐπειδὴ οὐ κατὰ χρέος, ἀλλὰ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτὸν ὁ Θεὸς τοῖς ἀνθρώποις, πρὸς ὁδηγίαν ἀρετῆς καὶ προετοιμασίαν τῆς ὑποδοχῆς τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ χάρις τυπικὴ καὶ πρόσκαιρος· χάρις τὸ Εὐαγγέλιον, ἐπειδὴ κατὰ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτὸ ὁ τοῦ κόσμου Σωτὴρ, ἀλλὰ χάρις ἀληθὴς καὶ αἰώνιος. Χάρις ὁ νόμος, Ἑβρ. ί. 11.
ἀλλ' ἀτελὴς, καὶ μὴ δυναμένη σῶσαι τοὺς προσερχομένους· χάρις τὸ Εὐαγγέλιον, ἀλλ' ὑπερτελεία, καὶ σώζουσα τοὺς πιστεύοντας· Πᾶς ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς, σωθήσεται. Χάρις Μάρκ. ις'. 16.
ὁ νόμος, ἥτις ἐδόθη διὰ τοῦ δούλου, ἤγουν τοῦ Μωϋσέως· Χάρις τὸ Εὐαγγέλιον, ὅπερ δι' αὐτοῦ τοῦ Δεσπότου τῶν ἁπάντων καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. Ὅσον οὖν διαφέρει ὁ δεσπότης τοῦ δούλου, καὶ ὁ Θεὸς τοῦ ἀνθρώπου, τοσοῦτον καὶ ὁ εὐαγγελικὸς νόμος τοῦ μωσαϊκοῦ· ὥστε ἀντὶ τῆς χάριτος τῆς τυπικῆς, τῆς μὴ δυναμένης σῶσαι, τῆς διὰ τοῦ δούλου δοθείσης, ἐλάβομεν χάριν ἀληθινὴν, ὑπερτελείαν, σώζουσαν, καὶ δωρηθεῖσαν ἡμῖν δι' αὐτοῦ τοῦ τῶν ἁπάντων Δεσπότου καὶ Θεοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ.

Ἡ πρώτη χάρις, καὶ πηγὴ πάντων
τῶν ἄλλων χαρισμάτων, ὅσα τὸ ἀνθρώ-
πινον γένος ἔλαβεν ἐκ τοῦ πληρώματος
τοῦ σαρκωθέντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐστὶ
τῆς υἱοθεσίας τὸ χάρισμα. Ἡμεῖς, διὰ
τὴν ἁμαρτίαν τοῦ προπάτορος ἡμῶν, ἤ-
μεθα πάντες ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐ-
στερημένοι τῆς ἐπουρανίου αὐτοῦ Βασι-
λείας. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, γενόμενος ἄν-
θρωπος, ἔλυσε διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ
τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν, καὶ εἰρή-
νευσε τὴν ἔχθραν, τὴν μεταξὺ Θεοῦ καὶ
ἀνθρώπου· καταλλάξας δὲ τὸν ἄνθρω-
πον τῷ Θεῷ, κατέστησεν αὐτὸν υἱὸν καὶ
κληρονόμον τῆς αἰωνίου Βασιλείας αὐ-
Ῥωμ. έ. 10. τοῦ· Εἰ γὰρ, ἐχθροὶ ὄντες, κατηλ-
λάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου
τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον,
καταλλαγέντες, σωθησόμεθα ἐν
τῇ ζωῇ αὐτοῦ. Καταδυόμενοι εἰς τὴν
κολυμβήθραν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος,
θάπτομεν ἐκεῖ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον
τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἀνακαινιζόμενοι ἐν-
δυόμεθα τὸν νέον, τὸν ἀναμάρτητον Ἰη-
Γαλ. γ΄. 27. σοῦν Χριστόν· Ὅσοι γὰρ εἰς Χρισ-
τὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύ-
σασθε. Τοῦτο δέ ἐστι χάρις· διότι
δίδοται ἡμῖν οὐ διὰ τὰ καλὰ ἡμῶν ἔργα,
Τίτ. γ΄. 5. ἀλλὰ διὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ· Οὐκ ἐξ ἔρ-
γων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ, ὧν ἐποιή-
σαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐ-
τοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς, διὰ λου-
τροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνα-
καινώσεως Πνεύματος ἁγίου. Με-
γάλη ἀληθῶς αὐτὴ ἡ χάρις! χωρὶς αὐ-
τῆς οὐδὲν θεῖον χάρισμα λαμβάνομεν,
μετ' αὐτῆς δὲ δίδονται ἡμῖν πάντα τὰ
λοιπὰ τοῦ Θεοῦ χαρίσματα. Ἀλλ' ἐξαρ-
κεῖ ἄρά γε αὐτὴ μόνη ἡ χάρις πρὸς τὴν
ἡμῶν σωτηρίαν; ναί· ἐκ τοῦ μέρους τῆς
χάριτος ἀρκεῖ· Τῇ γὰρ χάριτί ἐστε Ἐφεσ. β΄. 8.
σεσωσμένοι, διδάσκει ὁ θεσπέσιος
Παῦλος· ἀλλ' ἐὰν μὴ συντρέξῃ καὶ τοῦ
ἀνθρώπου ἡ θέλησις, οὐδὲν δύναται μό-
νη ἡ χάρις, διότι ὁ Θεὸς, ὅστις δίδωσι
τὴν χάριν, αὐτὸς λέγει· Ἐὰν θέλητε Ἡσ. ά. 19. 20.
καὶ εἰσακούσητέ μου, τὰ ἀγαθὰ
τῆς γῆς φάγεσθε· ἐὰν δὲ μὴ θέ-
λητε, μηδὲ εἰσακούσητέ μου, μά-
χαιρα ὑμᾶς κατέδεται· τὸ γὰρ
στόμα Κυρίου ἐλάλησε ταῦτα.
Καὶ ὁ αὐτὸς δὲ Παῦλος, ὁ διδάσκων τὸ,
Τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι, Ῥωμ. β΄. 6.
λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς ἀποδώσει ἑκάστῳ
κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἡ χάρις ἐ-
δόθη ἡμῖν· ἐὰν καὶ ἡ θέλησις ἡμῶν
συντρέξῃ πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν καλῶν
ἔργων, ἡμεῖς ἐσμὲν σεσωσμένοι. Περὶ
τῆς χάριτος καὶ τῶν καλῶν ἔργων ὁ
αὐτὸς Ἀπόστολος γράφει οὕτως· Ἐπε- Τίτ. β΄. 11. 12.
φάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἡ σωτήριος
πᾶσιν ἀνθρώποις· Παιδεύουσα ἡ-
μᾶς, ἵνα, ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέ-
βειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυ-
μίας, σωφρόνως καὶ εὐσεβῶς ζή-
σωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι. Διὰ τούτων
μανθάνομεν οὐχὶ μόνον, ὅτι τὰ καλὰ
ἔργα ἀναγκαῖά εἰσι πρὸς τὴν ἡμῶν σωτη-
ρίαν, ἀλλ' ὅτι πρέπει καὶ νὰ ἐργαζώμεθα
αὐτὰ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν;

Ἡμεῖς, κατά τινας μὲν καιροὺς, πρόθυμοι φαινόμεθα εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν τοῦ Θεοῦ θελημάτων, κατά τινας δὲ πάλιν, ὁλοτελῶς ἀμελοῦντες, πίπτομεν εἰς τὰ τῆς ἁμαρτίας βάραθρα. Τὰς παρελθούσας τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς ἡμέρας, οἱ Χριστιανοὶ, ἐγκρατευσάμενοι ὁπωσοῦν τῶν πονηρῶν ἔργων, νηστείαν, προσευχὴν, ἀγρυπνίαν, καὶ ἄλλα ἐτέλεσαν θεάρεστα κατορθώματα. Ἀπὸ τῆς σήμερον τινὲς σὺν τῇ νηστείᾳ καὶ τὸν χαλινὸν λύουσι τῆς κακίας, ἐκδίδονται εἰς τὴν ἀδδηφαγίαν καὶ μέθην, εἰς τοὺς χοροὺς καὶ τὰ ἄτακτα παιγνίδια, εἰς τὰς αἰσχρολογίας καὶ κατακρίσεις, καὶ εἰς ἄλλα ἄθεσμα καὶ παράνομα ἔργα· ὢ ἀδικία μεγάλη, καὶ ἁμαρτία φρικτή! τὴν ἑορτὴν, ἥτις ἐστὶν ἀφορμὴ ἀρετῆς, ποιοῦσιν ὑπόθεσιν ἁμαρτίας. Ὁ Θεὸς, ἀδελφοί μου, ὥρισε τὰς ἑορτὰς, ἵνα, παραιτοῦντες τὰ ἔργα τῶν χειρῶν, ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς· Πᾶν ἔρ-
Ἐξόδ. ιβ'. 16. γον λατρευτὸν (ἤγουν σωματικὸν) οὐ ποιήσετε ἐν αὐταῖς, πλὴν ὅσα ποιηθήσεται πάσῃ ψυχῇ, τοῦτο μόνον ποιηθήσεται ὑμῖν. Οὗτός ἐστιν ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, ὁ περὶ τῶν ἑορτῶν· παραίτησις παντὸς σωματικοῦ ἔργου, καὶ ἐργασία τῆς ἀρετῆς. Ἡμεῖς δὲ τὰ μὲν ἐργόχειρα παύομεν, ἀμελοῦντες δὲ τῆς ψυχῆς τὰ ἔργα, ποιοῦμεν τῆς σαρκὸς ἡμῶν τὰ θελήματα· ἡμεῖς περιμένομεν τὰς ἑορτὰς, ἵνα παύσωμεν τὰ ἐργόχειρα, καὶ ἀφιερώσωμεν ἑαυτοὺς οὐχὶ εἰς τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς, ἀλλ' εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀνομίας· Χριστιανοὶ, πλανώμεθα! τοιαύτας ἑορτὰς μισεῖ ὁ Θεὸς καὶ
Ἡσ. α'. 14. ἀποστρέφεται· Τὰς ἑορτὰς ὑμῶν, λέγει διὰ τοῦ Ἡσαΐου, μισεῖ ἡ ψυχή μου· διὰ δὲ τοῦ προφήτου Ἀμμὼς κηρύτ-
Ἀμ. ε'. 21. τει· Μεμίσηκα, ἀπῶσμαι ἑορτὰς ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ὀσφρανθῶ θυσίας ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν.

Ὅτε ὁ Θεὸς ὥρισεν εἰς τοὺς Ἑβραίους τὴν τελετὴν τῆς πρώτης καὶ μεγάλης ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, ἠθέλησε πρῶτον νὰ φύγωσιν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου· Καὶ Ἐξόδ. γ'. 10.
ἐξάξεις τὸν λαόν μου, τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, ἐκ γῆς Αἰγύπτου· εἶτα ἐλθόντες εἰς τὴν ἔρημον, ἐκεῖ νὰ ἑορτάσωσιν· Ἐξαπόστειλον τὸν λαόν Αὐτ. ε'. 1.
μου, ἵνα ἑορτάσωσί μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ. Διατί εἰς τὴν ἔρημον ἡ ἑορτὴ, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον; χωρὶς λόγου οὐδὲν προστάζει ὁ Θεός· τί λοιπὸν σημαίνει ἡ φυγὴ τῆς Αἰγύπτου; Εἰς τὴν Αἴγυπτον, ταραχὴ καὶ σύγχυσις· εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἡ δουλεία τοῦ Φαραώ· προστάζει λοιπὸν ὁ Θεὸς, ἵνα φύγωσι τὴν Αἴγυπτον ἐν τῇ τελετῇ τῆς ἑορτῆς, ἵνα μάθῃς, ὦ Χριστιανὲ, ὅτι, ὅταν ἑορτάζῃς, πρέπει νὰ φύγῃς τὴν ζάλην τῶν παθῶν σου, νὰ ἀπομακρύνῃς τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, καὶ νὰ ἀποτινάξῃς τοῦ Σατανᾶ τὴν δουλείαν. Οἱ Ἑβραῖοι, ἐλθόντες διὰ τὴν ἑορτὴν εἰς τὴν ἔρημον, πρῶτον λυτροῦνται τῆς αἰχμαλωσίας, πίνουσι τὸ ὕδωρ τὸ ἐκ πέτρας, τρώγουσι τὸ μάννα τὸ οὐράνιον, περιτέμνονται τὴν σάρκα, καὶ ἔπειτα ἑορτάζουσι τοῦ Πάσχα τὴν ἑορτήν. Χριστιανὲ, ἐλθὲ καὶ σὺ, ὅταν ἑορτάζῃς, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· αὐτὴ ὠνομάσθη ἔρημος ὑπὸ τοῦ Προφήτου, λέγοντος· Πολλὰ τὰ τέκνα τῆς Ἡσ. νδ'. 1.
ἐρήμου· καθότι ἔρημος ἦν πάσης χάριτος, πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ· λῦσον τὸν δεσμὸν τῆς ἁμαρτίας σου, πίε, ὡς ἡ Σαμαρεῖτις, τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν τὸ ἀλλόμενον, ἤγουν τοῦ λόγου τὴν διδασκαλίαν, τὴν πηγάζουσαν ἐκ Α'. Κορ. ι'. 4.
τῆς πέτρας, ἥτις ἐστὶν ὁ Χριστὸς, περίτεμε πᾶσαν κακὴν ἐπιθυμίαν σου, μετάλαβε τὸ μάννα τὸ ἀληθινὸν, ἤγουν τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, καὶ οὕτως ἑορτάζεις ἑορτὴν ἁγίαν, ἀληθινὴν, καὶ θεοπρεπῆ.

Οἱ

Οἱ εἰδωλολάτραι οἱ τυφλοὶ καὶ τρισάθλιοι διὰ τῶν ἁμαρτημάτων ἐτέλουν τὰς ἑορτὰς αὐτῶν· ἀσέλγεια καὶ ἀκολασία ὑπῆρχεν ἡ ἑορτὴ τῆς Ἀφροδίτης· μέθη καὶ κραιπάλη καὶ ἀσωτία, ἡ ἑορτὴ τοῦ Διονύσου· πολυφαγία καὶ φωναὶ καὶ ἀταξία, ἡ ἑορτὴ τοῦ Κρόνου· πονηροὶ οἱ Θεοὶ, πονηραὶ καὶ αἱ ἑορταὶ αὐτῶν. Ἡμεῖς δὲ οἱ Χριστιανοὶ ἑορτάζομεν, οὐκ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, οὐδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας· ἅγιος ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἅγιαι καὶ αἱ ἑορταὶ αὐτοῦ.

Α'. Κορ. ε. 8.

Ἑορτὴ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἐστὶν οὐχὶ μόνον ἡ ἀργία τῶν ἐργοχείρων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπραξία πάσης ἁμαρτίας·
Ἐξοδ. ιβ'. 16. Πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐταῖς. Οὐχὶ μόνον ἡ ἀργία παντὸς ἔργου σωματικοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐργασία τῶν ἔργων τῆς ψυχῆς ποιεῖ τὴν ἑορτήν· Πλὴν ὅσα ποιηθήσεται πάσῃ ψυχῇ, τοῦτο μόνον ποιηθήσεται ὑμῖν. Πάυετε τὰ ἐργόχειρα,
Ῥωμ. ιγ'. 13. παύσατε καὶ τὰς κακίας· Ὡς ἐν ἡμέρᾳ, ἑορτῆς, εὐσχημόνως περιπατήσατε, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ. Ἀργεῖτε τῶν σωματικῶν ἔργων, ἀλλὰ ποιήσατε τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς· ὁποῖα δέ εἰσι ταῦτα, διδάσκει ἡμᾶς ὁ θεῖος Ἀπόστολος, λέγων·
Γαλ. ε. 22. Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια. Θέλει, ναὶ, ὁ Θεὸς, ἵνα εὐφραινώμεθα ἐν ταῖς ἑορταῖς· Καὶ εὐφρανθήσῃ, λέγει, ἐν Δευτ. ιϛ'. 14.
τῇ ἑορτῇ σου, σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου, καὶ ὁ Λευΐτης, καὶ ὁ προσήλυτος, καὶ ὁ ὀρφανὸς, καὶ ἡ χήρα, ἡ οὖσα ἐν ταῖς πόλεσί σου· ἀλλὰ ποίαν εὐφροσύνην λέγει; τὴν ἀναμάρτητον, τὴν ἀληθινὴν, τὴν πνευματικὴν, τὴν χαρὰν καὶ εὐφροσύνην, ἣν προξενοῦσι τὰ καλὰ ἔργα· αἱ προσευχαὶ, αἱ δοξολογίαι, τὰ ψάλματα, ἡ ἐξήγησις τῶν θείων Γραφῶν, ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, ἡ πνευματικὴ νουθεσία, ἡ περιποίησις τῶν πτωχῶν, καὶ ἡ λοιπὴ τῆς ἀρετῆς ἐργασία, ταῦτά εἰσιν ἡ ἀληθὴς εὐφροσύνη· ταῦτα συνιστῶσι τὴν ἀληθῆ καὶ τῷ Θεῷ εὐπρόσδεκτον ἑορτήν· ταῦτά εἰσιν ἡ ὀσμὴ τῆς εὐωδίας τῶν ἑορτῶν, περὶ ἧς ὁ Θεὸς εἶπεν· Ἐν ταῖς ἑορταῖς Ἀριθ. ι'. 3.
ὑμῶν ποιῆσαι ὀσμὴν εὐωδίας. Διὰ τούτων λοιπὸν σπουδάσωμεν, ἀδελφοὶ, ἑορτάσαι τὴν λαμπροφόρον ταύτην ἡμέραν, καὶ τὰς λοιπὰς ἁγίας ἑορτὰς, λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ Ἐφεσ. ε'. 19.
ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς· ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ· ἵνα ἐκ τῶν προσκαίρων τούτων ἑορτῶν καταντήσωμεν εἰς τὴν πανευφρόσυνον καὶ αἰώνιον ἑορτὴν τῆς βασιλείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ
ΙΩΑΝΝΗΝ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΣΧΑ.

Ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄνδρες ἀδελφοὶ, περισσότερον πάσης ἄλλης ἀποδείξεως πληροφορεῖ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ λυτρωτὴς παντὸς τοῦ κόσμου. Διαστρέφουσιν οἱ Ἰουδαῖοι, ὡς ἄσπονδοι τοῦ Χριστοῦ ἐχθροὶ, τὰς περὶ αὐτοῦ προφητείας, τινὰς μὲν ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ, τινὰς δὲ ἐπὶ τὸν Σολομῶντα, καὶ ἄλλας ἐπὶ ἄλλους παραλόγως ἐφαρμόζοντες οἱ ἀνόητοι· καὶ τὰ ἐξαίσια δὲ θαύματα, τὰ ἀπὸ συλλήψεως Χριστοῦ ἕως τοῦ θανάτου καὶ τῆς ταφῆς αὐτοῦ, ὅμοια στοχάζονται τοῖς ὑπὸ Μωϋσέως καὶ Ἡλιοὺ καὶ Ἐλισσαίου γεγενημένοις· περὶ δὲ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ μηδὲ λόγον ἐναντίον ἔχοντες, μηδὲ παράδειγμα ὅμοιον εὑρίσκοντες, ἐπὶ τὴν ἄρνησιν καταφεύγουσιν οἱ τῶν λίθων ἀναισθητότεροι· ὅθεν καὶ ἀργύρια ἀρκετὰ ἔδωκαν εἰς τοὺς στρατιώτας, τοὺς τὸν τάφον αὐτοῦ φυλάττοντας, ἵνα καταψευσθῶσι καὶ κηρύξωσιν, ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔκλεψαν αὐτόν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ τῶν ἁπάντων Δεσπότης καὶ Κύριος, τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνάστασιν πιστῶσαι θέλων, πολλὰς περὶ αὐτῆς, καὶ θείας καὶ ἀνθρωπίνους, ἔδωκεν ἀποδείξεις· τούτων δὲ τὰς ἐπισημοτέρας περιέχει τὸ σήμερον ἀναγνωσθὲν Εὐαγγέλιον. Αὐτὰς λοιπὸν, ἀγαπητοί μου Χριστιανοὶ, μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας ἀκούσατε, ἵνα καὶ τὴν ἀσφάλειαν ἔχητε τῶν λόγων, ὧν ἐδιδάχθητε, καὶ τοῦ μακαρισμοῦ ἀξιωθῆτε, ὡς μὴ ἰδόντες τοῦ Κυρίου τὴν ἀνάστασιν, ἀλλ' ἀκούσαντες, καὶ πιστεύσαντες.

Οὔσης ὀψίας, τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ Ἰωάν. κ'. 19.
τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι, διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνη ὑμῖν.

Μία μέν ἐστιν ἡ πρώτη, σάββατα δὲ, ἢ σάββατον ὀνομάζουσιν οἱ Ἑβραῖοι τὴν ἑβδομάδα, κατὰ τὸ, Νηστεύω δὶς Λουκ. ιή. 12.
τοῦ σαββάτου, ἤγουν δὶς τῆς ἑβδομάδος· ὥστε μία τῶν σαββάτων ἐστὶν ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος, ἤγουν ἡ Κυριακή. Κατ' ἐκείνην λοιπὸν τὴν ἡμέραν, τὴν Κυριακὴν, ἐν ᾗ ἐγένετο ἡ ἀνάστασις, οὔσης ὀψίας, ἤγουν τὸ ἑσπέρας πολλὰ ἀργὰ, ὅπερ ἐστὶν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς νυκτὸς, ἦλθεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς, καὶ εἰσέβη εἰς τὴν οἰκίαν, ἧς αἱ θύραι ἦσαν κεκλεισμέναι, καὶ ἐν ᾗ συνηθροισμένοι ἦσαν οἱ μαθηταὶ, φοβούμενοι τοὺς καταδιώκοντας αὐτοὺς Ἰουδαίους. Διατί δὲ οὔσης ὀψίας ἦλθε; καὶ διατί εἰσέβη τῶν θυρῶν κεκλεισμένων; καὶ διατί ἔστη εἰς τὸ μέσον; καὶ διατί εἶπεν· Εἰρήνη ὑμῖν; Ἦλθεν ἀψίας

ψίας οὔσης, ἐπειδὴ, διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, τὸ ἑσπέρας ἐξόχως συνηθροίζοντο εἰς τὸ κατάλυμα αὐτῶν οἱ Ἀπόστολοι· διὰ τοῦτο οὖν ἦλθεν ἐκεῖ τὸ ἑσπέρας, ἵνα εὕρῃ πάντας συνηθροισμένους. Ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλον μυστικώτερον λόγον τοῦτο ᾠκονόμησεν ὁ Κύριος. Πᾶσα ἡ ἀνθρώπινος φύσις, πρὶν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος, ἐν τῷ σκότει τῆς ἁμαρτίας ἔκειτο, καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τοῦ θανάτου ἦν καθημένη· ὅθεν ὁ μὲν Δαβὶδ, περὶ τοῦ φωτισμοῦ αὐτῆς προφη-
Ψαλ. ριβ'. τεύων, ἔλεγεν· Ἐξανέτειλεν ἐν σκό-
4. τει φῶς τοῖς εὐθέσιν· ὁ δὲ Ἡσα-
Ἡσ. θ'. 2. ΐας· Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν
Αὐτ. ξ'. σκότει ἴδε φῶς μέγα· καὶ, τότε
10. ἀνατελεῖ ἐν τῷ σκότει τὸ φῶς
Λουκ. ά. σου· ὁ δὲ Ζαχαρίας· Ἐν οἷς ἐπεσκέ-
78. 79. ψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους· Ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις. Καὶ ἀνέστη λοιπὸν τὴν νύκτα, καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἦλθε περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἑξῆς νυκτὸς, ἵνα, ταύτας τὰς περὶ αὐτοῦ προφητείας καὶ κατὰ τὸ γράμμα πληρώσας, δείξῃ, ὅτι τοῖς ἐν τῷ σκότει τῆς ἁμαρτίας ἐφάνη, καὶ ἐφώτισε τοὺς ἐν τῇ νυκτὶ τῆς ἀγνωσίας καθεύδοντας. Εἰσῆλθε δὲ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων πρῶτον μὲν, ἵνα μὴ, τὰς θύρας κτυπήσας, ταράξῃ καὶ φοβήσῃ τοὺς μαθητάς· δεύτερον δὲ, ἵνα, ἰδόντες τὸ θαῦμα, πιστεύσωσι τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνάστασιν· τρίτον, ἵνα διδάξῃ, ὅτι πρὸς ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους ἔρχεται, οἵτινες κρατῶσι κεκλεισμένας τὰς θύρας τοῦ οἴκου τῆς ψυχῆς αὐτῶν, ἤγουν τοῦ σώματος τὰς αἰσθήσεις, ἵνα μὴ ἐμβαίνῃ ἡ ἁμαρτία. Πῶς δὲ, σῶμα ἀνθρώπινον φορῶν ὁ Κύριος ἡμῶν, διεπέρασε διὰ τῶν κεκλεισμένων θυρῶν; καθὼς διῆλθε τὴν μήτραν τῆς ἁγίας Παρθένου, τὴν παρθενίαν αὐτῆς μὴ λύσας· καθὼς περιπατῶν διέβη τὴν θάλασσαν, μὴ καταποντισθεὶς εἰς τὸ βάθος· καθὼς ἔπραξε τόσα ἄλλα ἀναρίθμητα θαυμάσια, ἤγουν τῇ παντοδυναμίᾳ τῆς αὐτοῦ Θεότητος. Ἔστη δὲ εἰς τὸ μέσον, ἵνα πάντες οἱ παρεστῶτες ἀπαρεμποδίστως βλέπωσιν αὐτόν τε καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ· ἔστη εἰς τὸ μέσον, ἵνα φανερώσῃ, ὅτι πάντας ἐπίσης ἀγαπᾷ, περὶ πάντων ἐπίσης προνοεῖ, καὶ πάντων ἐπίσης θέλει τὴν σωτηρίαν. Εἶπε δέ· Εἰρήνη ὑμῖν, διότι τοῦτο κατώρθωσεν ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον· ἔλυσε τοῦ φραγμοῦ τὸ μεσότειχον, ἥνωσε τὰ διεστῶτα, εἰρήνευσε τὸν Θεὸν καὶ τὸν
ἄνθρωπον· Αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰ- Ἐφ. β'.
ρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότε- 14.
ρα ἕν, καὶ τὸ μεσότειχον τοῦ φραγμοῦ λύσας. Ὅθεν καθὼς, ὅτε
εἰς τὸν κόσμον ἐγεννήθη, Δόξα ἐν ὑ- Λουκ. β'.
ψίστοις Θεῷ, ἔψαλλον οἱ Ἄγγελοι, 14.
καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία· καὶ πάλιν, ὅτε ἐκ τοῦ κόσ-
μου ἀπεδήμει, Εἰρήνην, ἔλεγεν, ἀφίημι Ἰωάν. ιδ'.
ὑμῖν· οὕτω καὶ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς, 27.
Εἰρήνη ὑμῖν, εἶπε πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς.

Καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἔδειξεν αὐ- Αὐτ. κ'.
τοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευ- 20.
ρὰν αὐτοῦ. Ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον.

Ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας, ἵνα ἴδωσι τῶν ἥλων τὰ τυπώματα· ἔδειξε τὴν πλευρὰν, ἵνα γνωρίσωσι τῆς λόγχης τὸ κέντημα, καὶ οὕτω πιστωθῶσιν, ὅτι αὐτὸς ὁ ἐν μέσῳ αὐτῶν ἑστὼς, καὶ ὑπ' αὐτῶν βλεπόμενος, αὐτός ἐστιν ὁ παθὼν, καὶ καθηλωθεὶς, καὶ λογχευθείς. Ἀκούσατε δὲ καὶ ἄλλον λόγον πνευματικώτερον. Τὰς μὲν χεῖρας ἔδειξεν,

ξεν, ὡς ὄργανα τῆς πλάσεως· τὴν δὲ πλευρὰν, ὡς πηγὴν τῆς σωτηρίας· ὥστε ἡ δεῖξις τῶν μελῶν τούτων ὡς φωνὴ ἦν, ἥτις ἔλεγε· Βλέπετε, ὦ μαθηταὶ, ταύτας τὰς καθηλωμένας χεῖρας; αὗται εἰσιν αἱ πλάσασαι τὸν ἄνθρωπον. Βλέπετε ταύτην τὴν τετραυματισμένην πλευράν; ἐξ αὐτῆς ἔρρευσε τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ, τὰ σωτηριώδη τῆς ἀνθρωπότητος θεραπευτήρια. Αἱ χεῖρες τοῦ Ἀδὰμ ἐξετάσθησαν ἐπὶ τῇ τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ βρώσει· αἱ χεῖρες αὗται ἀπλώθησαν ἐπάνω εἰς τὸ σταυρικὸν τῆς καταδίκης ξύλον. Ἡ ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδὰμ πλασθεῖσα γυνὴ, ὑπὸ τοῦ ὄφεως ἀπατηθεῖσα, ἥμαρτεν· ἡ πλευρὰ αὕτη, διὰ τῆς λόγχης κεντηθεῖσα, τὴν ἁμαρτίαν ἐθεράπευσεν. Ἐπειδὴ δὲ εἶδον καὶ ἐγνώρισαν οἱ μαθηταὶ τὸν Κύριον, χαρᾶς μεγάλης ἡ καρδία αὐτῶν ἐπληρώθη, καθὼς ἐν τῷ καιρῷ τοῦ σωτηρίου πάθους προεῖπεν αὐτοῖς ὁ θεάνθρω-
Ἰωάν. ιϛ΄. 22. πος Ἰησοῦς· Πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν.

Ἀυτ. κ΄. 21. **Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν· Εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ Πατὴρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς.**

Διατί καὶ πρὸ τοῦ πάθους δὶς ἔ-
Ἀυτ. ιδ΄. 27. δωκε τὴν εἰρήνην, λέγων· Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁμοίως, Εἰρήνη ὑμῖν, καὶ πάλιν, εἰρήνη ὑμῖν; διότι διπλοῦς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συγκείμενος· πάσχει δὲ καὶ ἡ ψυχὴ ταραχὰς καὶ συγχύσεις, καθὼς καὶ τὸ σῶμα· ἔδωκε λοιπὸν ὁ ἄρχων τῆς εἰρήνης τὴν εἰρήνην καὶ τῷ πνεύματι, καὶ τῷ σώματι. Στοχάσθητε δὲ καὶ ἄλλον λόγον. Ἡμεῖς πολλάκις εἰρήνην ἔχομεν μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, πόλεμον δὲ μεθ' ἡμῶν, τὸν ἐκ τῶν παθῶν ἡμῶν· ἐδιπλασίασε λοιπὸν τὴν τῆς εἰρήνης μετάδοσιν, ἵνα οὐ μόνον μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς ἰδίας ψυχῆς, καὶ τῆς σαρκὸς, καὶ τῆς συνειδήσεως εἰρηνεύωσιν πάντες οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες. Ὅτε δὲ διὰ τοῦ κραταιοῦ τῆς εἰρήνης ὅπλου ἐναντίον παντὸς πολέμου καθώπλισε τοὺς ἰδίους μαθητὰς, τότε ἐπὶ τὸ παγκόσμιον κήρυγμα αὐτοὺς ἀπέστειλεν, εἰπών· Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ Πατὴρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. Μέγα ἀληθῶς, ἔνδοξον, θεῖόν τε καὶ οὐράνιον τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα! Καθὼς ὁ προαιώνιος Πατὴρ τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, οὕτω καὶ ὁ μονογενὴς αὐτοῦ Υἱὸς καὶ Θεὸς εἰς τὴν οἰκουμένην ἔπεμψε τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς. Πῶς ἀπέστειλεν ὁ Πατὴρ τὸν Υἱόν; ἐν πάσῃ ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει, ὡς αὐτὸς ὁ Υἱὸς ἐμαρτύ-
ρησε, λέγων· Πάντα μοι παρεδόθη Ματ. ια΄. 27.
ὑπὸ τοῦ Πατρός μου· ἐν δυνάμει καὶ ἐξουσίᾳ ἐπέμφθησαν καὶ οἱ θεοφόροι Ἀπόστολοι· ὅθεν ἀσθενεῖς ἐθεράπευον, δαιμόνια ἐδίωκον, νεκροὺς ἐξήγειρον, θαύματα ἐξαίσια εἰργάζοντο, καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν τὸν κόσμον ὅλον ὑπέταξαν· Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ Πατὴρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς· μέγα τὸ χάρισμα, ὑπέρτιμον τὸ δῶρον· θεόπεμπτος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, θεόπεμπτοι καὶ οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι. Διατί δὲ ἀπέστει-
λεν ὁ Πατὴρ τὸν Υἱόν; Εὐαγγελίσασ- Ἡσ. ξα΄. 1. 2.
θαι, λέγει, πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν,

ψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει· Καλέσαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτὸν, καὶ ἡμέραν ἀνταποδόσεως, παρακαλέσαι πάντας τοὺς πενθοῦντας· καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν·
Ἰωάν. γ΄. 17. Οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ᾽ ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι᾽ αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο αὐτὸ λοιπὸν ἐπέμφθησαν καὶ οἱ σημειοφόροι Ἀπόστολοι, τουτέστιν, ἵνα κηρύξωσι τῆς σωτηρίας τὰ Εὐαγγέλια, καὶ ἐπιστρέψωσιν ἐκ τῆς πλάνης τὸν κόσμον, καὶ συγχωρήσωσι τῶν ἀνθρώπων τὰς ἁμαρτίας. Ἐπειδὴ δὲ μόνη τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἡ δύναμις λύει τῶν ἁμαρτημάτων τοὺς δεσμοὺς, διὰ τοῦτο ἐπάγει ὁ Εὐαγγελιστὴς τὰ ἑξῆς τοῦ Σωτῆρος λόγια.

Αὐτ. κ΄. 22, 23. **Καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐνεφύσησε, καὶ λέγει αὐτοῖς· Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον. Ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται.**

Τὴν χάριν καὶ δύναμιν τοῦ Παναγίου Πνεύματος λέγει, Πνεῦμα ἅγιον,
Αὐτ. ϛ΄. 63. καθὼς καὶ ἀλλαχοῦ· Τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ, πνεῦμά εἰσιν, ἤγουν ἔχουσι χάριν καὶ δύναμιν πνευματικήν. Ποίαν δὲ χάριν ἔλαβον οἱ Ἀπόστολοι; τὴν ἐξουσίαν τοῦ λύειν καὶ δεσμεῖν τὰ ἁμαρτήματα. Τὴν χάριν ταύτην πρῶτον μὲν τῷ Πέτρῳ ὑπεσχέθη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν,
Ματ. ιϛ΄. 19. εἰπὼν πρὸς αὐτόν· Καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἔπειτα ἐπηγγείλατο αὐτὴν ὁμοίως καὶ πᾶσι τοῖς μαθηταῖς, λέγων·
Ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα Ματ. ιή. 18.
ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. Ταύτην τὴν ἐπαγγελθεῖσαν χάριν ἔδωκεν ὁ Κύριος, μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀνάστασιν, ἐπίσης πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις, εἰπὼν τὸ, Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον, καὶ τὰ ἑξῆς· διὰ δὲ τῶν Ἀποστόλων, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ καιρὸν γνησίοις αὐτῶν διαδόχοις, ἤγουν τοῖς ὀρθοδόξοις Ἀρχιερεῦσι, τὴν αὐτὴν χάριν δίδωσιν ὁ Χριστός. Ἔδειξε δὲ τὴν διπλῆν ταύτην ἐξουσίαν ὁ θεηγόρος Παῦλος, γράψας πρὸς τοὺς Κορινθίους· Ἐν Α΄. Κορ. δ΄. 5.
τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, συναχθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος, σὺν τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός· ἰδοὺ ἡ ἐξουσία τοῦ δεσμεῖν· ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ· ἰδοὺ ἡ δύναμις τοῦ λύειν τὰ ἁμαρτήματα· μεγάλη ἡ χάρις! οὐράνιον καὶ ψυχοσωτήριον δῶρον ἀληθῶς ἔλαβεν ἡ ἀνθρωπότης! Διατί δὲ πρῶτον ἐνεφύσησεν ὁ δωροδότης, ἔπειτα τὴν χάριν μετέδωκε; Διὰ τοῦ θείου ἐμφυσήματος ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος
τὴν ψυχήν· Ἐνεφύσησε, λέγει, εἰς Γεν. β΄. 7.
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐνεκρώθη διὰ τὴν ἁμαρτίαν, κατὰ τὴν θείαν ἀπόφασιν· Ἧ δ᾽ ἂν ἡμέρᾳ φά- Αὐτ. β΄. 17.
γητε ἀπ᾽ αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· ἐνεφύσησε λοιπὸν ὁ ζωοδότης, ἵνα τὴν νενεκρωμένην τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴν ἀναζωοποιήσῃ, καὶ ἐπιδεκτικὴν

κα-

κατασκευάσῃ τῆς τοῦ Παναγίου Πνεύματος χάριτος, καὶ δείξῃ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Δημιουργὸς, ὁ ἐμφυσήσας εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ δοὺς αὐτῷ πνοὴν ζωῆς, καὶ παραστήσῃ, ὅτι ὁ τότε πλάσας τὸν ἄνθρωπον, ὁ αὐτός ἐστιν ὁ καὶ νῦν ἀναπλάττων τὴν τοῦ ἀνθρώπου ψυχήν.

Ἰωάν. κ. 24. Θωμᾶς δὲ, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν, ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς.

Δώδεκα Ἀποστόλους ἐποίησεν ὁ Κύριος· ἀλλ' ὁ Ἰούδας, μετὰ τὴν προδοσίαν, ἐξέπεσε τοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματος· ὅθεν ἕνδεκα μόνον ἦσαν οἱ Ἀπόστολοι, ὅτε ὁ Χριστὸς ἐκ νεκρῶν ἀνέστη· ἀλλ' ὁ Εὐαγγελιστὴς εἶπεν, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν ἕνδεκα, τὸν πρῶτον ἀριθμὸν τῶν Ἀποστόλων μνημονεύσας, ὃν ὕστερον διὰ τοῦ Ματθίου ἀνεπλήρωσαν οἱ Ἀπόστολοι. Τὸ δὲ, ὁ λεγόμενος, ἀντὶ τοῦ, ὁ μεθερμηνευόμενος, εἶπε· διότι τὸ ὄνομα, Θωμᾶς, Χαλδαϊκόν ἐστιν, ἀπὸ τοῦ Ἑβραϊκοῦ, Θεὸμ, γενόμενον· εἰς δὲ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, δίδυμος ἑρμηνεύεται. Εὐλόγως δὲ τὴν λέξιν μεθηρμήνευσεν ὁ θεόπνευστος Διδάσκαλος, ἵνα διδάξῃ, ὅτι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀποστόλου, ἤγουν τὸ, Θωμᾶς, ἐμφαίνει, ὅτι διστακτικὸς ἦν κατὰ τὴν γνώμην, καὶ δυσκολόπιστος. Διατί δὲ οὐχ εὑρέθη ὁ Θωμᾶς, ὅτε πρὸς τοὺς μαθητὰς ἦλθεν ὁ Θεάνθρωπος; οἰκονομικῶς, πρὸς περισσοτέραν πίστωσιν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Καὶ σιωπεῖ μὲν ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸ, ποῦ τότε διέτριβεν ὁ Θωμᾶς· ἀλλ' ἐπειδὴ, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ σωτηρίου πάθους, πάντες οἱ μαθηταὶ ἔφυγον καὶ διεσκορπίσθησαν, πολλὰ πιθανὸν φαίνεται, ὅτι αὐτὸς, χωρισθεὶς τότε τῶν Ἀποστόλων, εὑρίσκετο ἔτι ἐν τῷ τόπῳ, ὅπου ἐκρύβη. Ἄλλη δὲ ἀπορία γεννᾶται ἐκ τῆς τοῦ Θωμᾶ ἀπουσίας· πῶς δηλαδὴ αὐτὸς μετέλαβε τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος, μὴ εὑρεθεὶς μετὰ τῶν ἄλλων μαθητῶν, ὅτε ὁ Κύριος ἐνεφύσησε, καὶ εἶπε, Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον; λύει τὴν ἀπορίαν ταύτην ὁ τύπος τοῦ πράγματος. Ἐκλέγει ὁ Μωϋσῆς διὰ προσταγῆς Θεοῦ ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρους, καὶ γράφει τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἵνα λάβωσι χάριν παρὰ Θεοῦ. Αὐτοὶ πάντες περιμένουσι τὴν χάριν κύκλῳ τῆς σκηνῆς ἱστάμενοι· δύω μόνοι, ὁ Ἐλδὰδ καὶ ὁ Μωδὰδ, οὐκ ἦλθον ἐν τῇ σκηνῇ, ἀλλ' ἔμειναν ἐν τῇ παρεμβολῇ. Καταβαίνει ὁ Θεὸς ἐν νεφέλῃ εἰς τὴν σκηνὴν, καὶ δίδωσι τὴν χάριν οὐχὶ μόνον εἰς τοὺς παρεστηκότας ἐν τῇ σκηνῇ ἑξηκονταοκτὼ πρεσβυτέρους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς δύω ἀπόντας, εἰς τὸν Ἐλδὰδ δηλαδὴ, καὶ τὸν Μωδάδ· λαμβάνουσι τὴν χάριν ἐπίσης καὶ οἱ παρόντες, καὶ οἱ ἀπόντες· ἐπαναπαύεται τὸ Πνεῦμα καὶ εἰς τοὺς ἑξηκονταοκτὼ τοὺς ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ εἰς τοὺς δύω τοὺς ἐν τῇ παρεμβολῇ· καὶ οἱ εὑρεθέντες ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ οἱ καταλειφθέντες ἐν τῇ παρεμβολῇ ἐπίσης προφητεύουσιν· οἱ μὲν, διότι παρίσταντο· οἱ δὲ, καθότι ἐκλελεγμένοι ἦσαν καὶ καταγεγραμμένοι· Καὶ κατελείφθησαν δύω ἄνδρες, λέγει ἡ θεία Γραφὴ, ἐν τῇ παρεμβολῇ, ὄνομα τῷ ἑνὶ Ἐλδὰδ, καὶ ὄνομα τῷ δευτέρῳ Μωδάδ· καὶ ἐπανεπαύσατο ἐπ' αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα· καὶ οὗτοι ἦσαν τῶν καταγεγραμμένων, καὶ οὐκ ἦλθον πρὸς τὴν σκηνήν· καὶ ἐπροφήτευσαν ἐν τῇ παρεμβολῇ. Τὰ τῆς παλαιᾶς διαθήκης τύπος εἰσὶ τῶν τῆς νέας· ὅθεν ἡ χάρις, ἡ τότε δοθεῖσα τοῖς πρεσβυτέροις,

Margin notes: Μάρκ. γ'. 14. — Ορα τὸν Ζιγὲρ. ἐν τῷ 6. Τόμ. τῶν καλουμ. Ἱερ. Κριτικ. — Ματ. κϛ'. 56. — Ἀριθ. ιά. 26.

ροις, τὴν πνευματικὴν δωρεὰν ἐσήμαινεν, ἣν ὕστερον ἔλαβον οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, ὡς αὐτὸς ὁ μέγας Μωϋσῆς μαρτυρεῖ, λέ-
Ἀριθ. ιά. 29. γων· Καὶ τίς δῴη πάντα τὸν λαὸν Κυρίου Προφήτας, ὅταν δῷ Κύριος τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς; Καθὼς λοιπὸν ἐκεῖ ὁ Ἐλδὰδ καὶ ὁ Μωδὰδ, ἀπόντες, προφητικοῦ χαρίσματος ἠξιώθησαν· οὕτω καὶ ἐνταῦθα ὁ Θωμᾶς, μὴ παρὼν, ἔλαβε τοῦ λύειν καὶ δεσμεῖν τὴν ἐξουσίαν. Ὁ Ἐλδὰδ καὶ ὁ Μωδὰδ ἔλαβον τὸ χάρισμα, ἐπειδὴ ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων· τῷ Θωμᾷ ἐδόθη ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ἐπειδὴ ἦν συγκαταριθμημένος ὑπὸ Χριστοῦ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν δώδεκα Ἀποστόλων. Ἐπειδὴ δὲ οὐχ εὑρέθη ὁ Θωμᾶς, ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς·

Ἰωάν. κ΄. 25. Ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί. Ἑωράκαμεν τὸν Κύριον· Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.

Πάντα, ὡς φαίνεται, διηγήθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ, ἤγουν, ὅτι εἶδον τὸν Κύριον, καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, καὶ τὰ τῶν ἥλων τυπώματα· ἀλλὰ διατί τοσαύτη καὶ τοιαύτη ἀπιστία; μέγα ἀληθῶς καὶ δυσπαράδεκτον πρᾶγμα ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν· ἀλλ' ὁ Θωμᾶς καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰαείρου, καὶ τῆς χήρας τὸν υἱὸν, καὶ τὸν τεταρταῖον Λάζαρον εἶδεν ἀναστάντα ἐκ τῶν νεκρῶν· διατί λοιπὸν τοσαύτη ἀπιστία; μήπως ἡ ὑπερβολικὴ λύπη, καθότι οὐκ ἠξιώθη ἰδεῖν τὸν Κύριον, κατετάραξε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, ὅθεν εἰς τοσαύτην ἀπιστίαν περιέπεσε; μήπως ἡ φιλοτιμία ἐγέννα τὴν ἀπιστίαν; ἤθελε, δηλαδὴ, καὶ αὐτὸς ἰδεῖν ὅσα οἱ ἄλλοι μαθηταὶ εἶδον, ἵνα μὴ κατώτερος νομίζηται κατὰ τὴν ἀποστολικὴν χάριν καὶ ἀξίαν; μήπως ὁ ζῆλος τοῦ κηρύγματος προεξένει τὴν ἀπιστίαν; τουτέστιν ἐζήτει ἰδεῖν καὶ ψηλαφῆσαι, ἵνα τὸ κήρυγμα αὐτοῦ ἔχῃ πᾶσαν τὴν ἀξιοπιστίαν, καὶ ἵνα μαρτυρῇ καὶ κηρύττῃ εἰς τὸν κόσμον, οὐ μόνον, ὅτι ἤκουσεν, ἀλλ' ὅτι καὶ εἶδε καὶ ἐψηλάφησε τὸν Χριστὸν ἀναστάντα, καὶ οὕτως ἐπιβεβαιοῖ ὅσα περὶ τοῦ Σωτῆρος ἔμελλε διδάσκειν, καὶ ὡς ἀκροατὴς καὶ ὡς αὐτόπτης καὶ μάρτυς; τοιοῦτον βέβαια σκοπὸν εἶχεν ὁ τοῦ Κυρίου Ἀπόστολος· κακὴ ἡ ἀπιστία, ἀλλὰ καλὸς τῆς ἀπιστίας ὁ σκοπός. Ὅθεν ὁ Φιλάνθρωπος, ὁ τὰς καρδίας ἐτάζων καὶ τοὺς νεφρούς, γνωρίσας τὸν ἁγιώτατον τοῦ Θωμᾶ σκοπὸν, ἰδιάζουσαν φροντίδα λαμβάνει, ἵνα πληροφορήσῃ αὐτὸν, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ἅπασαν τὴν οἰκουμένην· διότι λέγει ἡ εὐαγγελικὴ ἱστορία·

Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Ἰωάν. κ΄. 26.
καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. Ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν· Εἰρήνη ὑμῖν.

Διατί οὐχὶ εὐθὺς, ἀλλὰ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἐφάνη ὁ Θεάνθρωπος; ἵνα ἔχῃ ἡ ὀπτασία, ἡ ἐνώπιον τοῦ Θωμᾶ γενομένη, πάντα ὅσα εἶχε καὶ ἡ πρώτη, ὅτε οὐχ εὑρέθη ὁ Θωμᾶς· θύ-

ραι κεκλεισμέναι, μαθηταὶ συνηγμένοι, ἡ αὐτὴ στάσις εἰς τὸ μέσον, ὁ αὐτὸς ἀσπασμὸς, Εἰρήνη ὑμῖν, τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὰς δύω ὀπτασίας. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ πρώτη ἐγένετο ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ γέγονε καὶ ἡ δευτέρα, ἵνα ἔχῃ τὸ ἀπαράλλακτον μετὰ τῆς πρώτης· καὶ οὕτω βλέπων ὁ Θωμᾶς τῶν δύω ὀπτασιῶν τὴν συμφωνίαν καὶ ὁμοιότητα, μηδεμίαν εἰς τὸ ἑξῆς ἀφορμὴν ἔχει ἀπιστίας. Μήπως δὲ καὶ ἄλλον μυστικώτερον λόγον ἔχει ἡ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ ὀπτασία, καὶ τὸ μὲν ὀκτὼ, τὸν ὄγδοον καὶ ἔσχατον αἰῶνα σημαίνει, ὁ δὲ Θωμᾶς, τὸ μέρος τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες οὐχ ὑπετάγησαν τῷ Χριστῷ διὰ
Ἑβρ. β'. 8. τῆς πίστεως; Νῦν γὰρ, λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος, οὔπω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα, ἕως τότε δὲ
Ἰωάν. ι'. 16. πάντες πιστεύσουσι, καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν. Μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ λοιπὸν πάλιν φανεὶς ὁ τοῦ κόσμου Σωτὴρ, καὶ εἰπὼν, τὸ, Εἰρήνη ὑμῖν·

Αὐτ. κ'. 27. Εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου· καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός.

Ὢ τῆς ἀφάτου φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ! ἀπαντᾷ ὁ Κύριος εἰς ὅσα εἶπεν ὁ Θωμᾶς, δεικνύων, ὅτι τὰ πάντα ὡς καρδιογνώστης Θεὸς γινώσκει· εἶτα προσκαλεῖ αὐτὸν πρὸς τὴν ψηλάφησιν, ἵνα φανερώσῃ, ὅτι καὶ διὰ μιᾶς μόνης ψυχῆς τὴν σωτηρίαν ἕτοιμός ἐστι πάντα ὑπομεῖναι· καὶ τῇ μὲν Μαγδαληνῇ Μαρίᾳ οὐ συνεχώρησε τὴν ψηλάφησιν, εἴτε διατὶ, περιεργείᾳ κινουμένη, τοῦτο ἐζήτησεν, εἴτε διατὶ ἀπερισκέπτως καὶ τολμηρῶς ὥρμησεν, εἴτε διατὶ οὐκ ἦν ἀξία, ὡς μήπω καθαρθεῖσα διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἣν ἔλαβον οἱ πιστεύσαντες μετὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ Σωτῆρος πρὸς τὸν Πατέρα αὐτοῦ· ὅθεν καὶ ἔλεγε πρὸς αὐτὴν, Οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς Ἰωάν. κ'. 17.
τὸν Πατέρα μου· τὸν δὲ Θωμᾶν, ἐπειδὴ πληροφορίαν ἐζήτει τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως, καὶ ἠξιώθη πρότερον τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τῆς δεσποτικῆς φωνῆς, Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον, καὶ προσκαλεῖ αὐτὸν, καὶ παρακινεῖ πρὸς τὴν ψηλάφησιν, λέγων· Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου. Πρῶτον οὖν ἔπεισεν αὐτὸν ὁ Φιλάνθρωπος διὰ τῆς ἀποδείξεως, ἣν ἐζήτησεν, ἔπειτα ἐνουθέτησεν αὐτὸν, λέγων· Μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός.

Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὁ Κυριός μου καὶ ὁ Θεός μου. Αὐτ. κ'. 28.

Ταχὺς εἰς ὁμολογίαν ὁ περὶ τὴν πίστιν βραδύς. Βλέπε δὲ πόσην ἀκρίβειαν καὶ τελειότητα ἔχει ἡ ὁμολογία, ἅμα δὲ καὶ ὁμοιότητα τῇ ὁμολογίᾳ τοῦ Πέτρου· Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, εἶπεν ὁ Ματ. ις'. 16.
Πέτρος, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· Ὁ Κύριός μου, λέγει ὁ Θωμᾶς, καὶ ὁ Θεός μου. Καὶ οἱ δύω ἐπίσης τὴν ἀνθρωπότητα κηρύττουσι, καὶ θεολογοῦσι τοῦ Χριστοῦ τὴν Θεότητα· καὶ οἱ δύω ὁμολογοῦσι τὰς δύω φύσεις καὶ τὴν μίαν ὑπόστασιν τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος· τὴν μὲν φύσιν τὴν ἀνθρώπινον, ὁ Πέτρος διὰ τοῦ, Σὺ εἶ ὁ Χριστός· ὁ Θωμᾶς διὰ τοῦ, ὁ Κύριός μου· τὴν

τὴν δὲ φύσιν τῆς Θεότητος, ὁ μὲν Πέτρος διὰ τοῦ, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· ὁ δὲ Θωμᾶς διὰ τοῦ, ὁ Θεός μου· τὴν δὲ μίαν ὑπόστασιν, ὅ, τε Πέτρος καὶ ὁ Θωμᾶς, συνάψαντες εἰς ἓν τὰ δύω, ὁ μὲν εἰπών· Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· ὁ δέ, Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου· ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον, τὸν Χριστόν, συμφώνως τῷ Πέτρῳ ὁ Θωμᾶς καὶ ὁμολογεῖ καὶ κηρύττει. Ἐπειδὴ δὲ τόσην πρόνοιαν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἔδειξεν, ἵνα τὸν Θωμᾶν πιστώσῃ, παρατείνει τῆς θείας αὐτοῦ προνοίας τὴν εὐεργεσίαν καὶ ἐπὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι οὐδὲ εἶδον, οὐδὲ ἐψηλάφησαν, καὶ ὅμως ἐπίστευσαν τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνάστασιν. Λέγει οὖν πρὸς τὸν Θωμᾶν·

Ἰωάν. κ'. 29. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι ἑώρακάς με πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύσαντες.

Σύ, λέγει, ὦ Θωμᾶ, ἐπίστευσας, διότι ἑώρακάς με· παρέστην ἐγὼ ἐνώπιόν σου, ἔδειξά σοι τὰς χεῖράς μου καὶ τὴν πλευράν μου, ὅθεν εἶδες, ἐψηλάφησας, ἐπίστευσας. Ὅσοι βλέπουσι καὶ ψηλαφῶσιν, ἐκεῖνοι ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων ἀναγκάζονται πιστεῦσαι· οἱ δὲ μὴ ἰδόντες, μηδὲ ψηλαφήσαντες, ἀλλ᾽ ἀκούσαντες τὸ κήρυγμα καὶ πιστεύσαντες, ὑπὸ οὐδεμιᾶς ἀνάγκης τὴν πίστιν δέχονται· διὸ μακάριοί εἰσι καὶ τρισευδαίμονες. Τί δέ; ὁ Θωμᾶς καὶ οἱ λοιποὶ θεῖοι Ἀπόστολοι, οἱ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες, οὐκ εἰσὶν ἄρα ἄξιοι τοῦ τοιούτου μακαρισμοῦ; Κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, εἶδον τὸν Κύριον εἰσελθόντα εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου ἦσαν συνηγμένοι· ἐκ τοῦ φόβου αὐτῶν οὐκ ἐπίστευσαν, ὅτι ἔβλεπον τὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα Κύριον, ἀλλ᾽ ἐνόμιζον, ὅτι βλέπουσι πνεῦμα· Πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι, ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν· καὶ αὐτοὶ δέ, προσκαλεσθέντες ὑπὸ τοῦ Κυρίου, εἶδον τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ· Ἴδετε, εἶπε πρὸς αὐτούς, τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου· ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. Καὶ τοῦτο εἰπών, ἐπέδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Ἀλλὰ τί διὰ τοῦτο; οὐκ εἰσὶν ἄρα γε αὐτοὶ μακάριοι; μὴ γένοιτο! ὁ Κύριος εἰπών, μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες, οὐκ ἀπέκλεισε τούτου τοῦ μακαρισμοῦ τοὺς ἰδόντας καὶ πιστεύσαντας, οὐδὲ κἂν εἶπεν, ὅτι ἐκεῖνοί εἰσι μακαριώτεροι τούτων. Ἐπειδὴ δέ, πρὸ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως αὐτοῦ, ἐμακάρισε τοὺς Ἀποστόλους, ὡς ἰδόντας αὐτόν τε καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, καὶ εἶπεν· Ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπουσι, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούει. Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ Προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν, ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι, ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν· ἵνα μὴ νομίσωμεν, ὅτι μόνοι οἱ ἰδόντες αὐτόν, καὶ πιστεύσαντες, ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ μακάριοι· καὶ ἵνα πληροφορήσῃ πάντας τοὺς μετὰ ταῦτα μὴ ἰδόντας καὶ πιστεύσαντας, ὅτι καὶ αὐτοί εἰσι τοῦ αὐτοῦ μακαρισμοῦ ἄξιοι, εἶπε τό, μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύσαντες. Πῶς δὲ ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ Κυρίου σώματι ἐφαίνοντο οἱ τύποι τῶν ἥλων καὶ τῆς λόγχης; πῶς τὸ ἄφθαρτον σῶμα ὑπὸ τοῦ Θωμᾶ ἐψηλαφήθη; Ταῦτα Θεοῦ συγκαταβάσει καὶ δυνάμει ἐγένοντο πρὸς πίστωσιν τῆς αὐτοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως· καὶ καθὼς οἱ Ἄγγε-

Marginal notes: Λουκ. κδ'. 37. — Αὐτ. κδ'. 39. 40. — Ματ. ιγ'. 16, 17.

γελοι, ὅτε ἐκ γῆς ὁ Κύριος ἀνελήφθη, εἶδον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ αἵματι πεφοινιγ-
Ἡσ. ξγ'. 2. μένα, καὶ ἐβόων· Διατί σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ; οὕτω καὶ οἱ Ἀπόστολοι εἶδον τῶν ἥλων καὶ τῆς λόγχης τὰ ἐκτυπώματα, καὶ ὁ Θωμᾶς τὴν πλευρὰν ἐψηλάφησε τὴν ἀκήρατον. Μήπως δὲ τὴν ψηλάφησιν ταύτην προεφή-
Ψαλ. οϛ'. 2. τευεν ὁ Προφητάναξ, ὅτε ἔλεγε· Τὸν Θεὸν ἐξεζήτησα ταῖς χερσί μου νυκτὸς ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠπατήθην; Ἐπειδὴ δὲ παντοδυνάμῳ ἐνεργείᾳ ταῦτα ἐγένοντο, διὰ τοῦτο θεοπνεύστως ὁ Εὐαγγελιστὴς συγκαταλέγει αὐτὰ τοῖς ἄλλοις σημείοις καὶ θαύμασι, λέγων·

Ἰωάν. κ'. 30. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

Σημεῖα ὀνομάζει τὰ παράδοξα ἔργα, τὰ τεράστια, τὰ θαύματα. Ἀλλὰ περὶ ποίων λαλεῖ σημείων; περὶ τῶν πρὸ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἢ περὶ τῶν μετὰ τὴν ἀνάστασιν γεγενημένων; πολλὰ πιθανὸν φαίνεται, ὅτι λαλεῖ περὶ τῶν μετὰ τὴν ἀνάστασιν· διότι τὰ πρὸ τῆς ἀναστάσεως θαύματα οὐ μόνον ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἔμπροσθεν πολλῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐποίησε. Ποῖα δέ εἰσι τὰ μὴ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, ἤγουν ἐν τῷ αὐτοῦ Εὐαγγελίῳ; ἴσως ὅσα ὁ Ἰωάννης παρέλειπε, καὶ οἱ ἄλλοι Εὐαγγελισταὶ πρὸ αὐτοῦ
Ματ. κή. 2. ἔγραψαν· διότι ὁ μὲν Ματθαῖος ἱστόρησε τὸν μέγαν σεισμὸν, καὶ τὸν ἀστραπηφόρον Ἄγγελον, ὅστις ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου· ὁ δὲ Λουκᾶς, τὴν συνοδοιπορίαν καὶ συνομιλίαν τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ μετὰ Λουκ. κδ'. 13. κϛ.
τῶν δύω μαθητῶν, τῶν πορευομένων εἰς Ἐμμαοὺς, διηγηθεὶς, ὅτι πρῶτον μὲν ἐκράτει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, ἵνα μὴ γνωρίσωσιν αὐτὸν, ἔπειτα δὲ ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν· πρὸς τούτοις δὲ, ὅτι διήνοιξε τὸν νοῦν τῶν Ἀποστόλων πρὸς κατανόησιν τῶν θείων Γραφῶν· καὶ ὅτι ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· ταῦτα δὲ ἐσιώπησεν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης. Ἤ, πολλὰ καὶ ἄλλα, λέγει, τὰ ὑπὸ οὐδενὸς τῶν Εὐαγγελιστῶν γραφέντα· διότι μυριάριθμα εἰσι τὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ θαυμάσια, καθὼς ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς Ἰωάννης ἐφανέρωσε διὰ τούτων τῶν λόγων· Ἔστι Ἰωάν. κά. 25.
δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ, ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα, ἐὰν γράφηται καθ' ἓν, οὐδὲ αὐτὸν, οἶμαι, τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία. Διατί δὲ τὰ σημεῖα ταῦτα ἔγραψε;

Ἀυτ. κ'. 31. Ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐγράφησαν, ἵνα πιστεύσωμεν· ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Βλέπε δὲ τὴν ἄπειρον τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα. Ζητεῖ ὁ Θεὸς τὴν πίστιν ἡμῶν, οὐχὶ ἵνα αὐτὸς ὠφεληθῇ, ἢ κερδήσῃ τί· διότι
Ψαλ. ιϛ'. 1. οὐδεμίαν ἔχει χρείαν τῶν ἀγαθῶν ἡμῶν· ἀλλ' ἵνα ἡμεῖς οἱ πιστεύσαντες κερδήσωμεν τὴν ζωὴν τὴν τρισμακαρίαν καὶ ἀθάνατον. Τί δὲ σημαίνει τὸ, ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ; τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐστὶν Ἰησοῦς· τὸ δὲ, Ἰησοῦς, σημαίνει, Σωτὴρ, κατὰ τὴν Ἑβραϊκὴν διάλεκτον, ὥστε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, δηλοῖ τὸ, σωθέντες δι' αὐτοῦ.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΣΧΑ.

Μεγάλη λοιπὸν τῆς πίστεως ἡ δύνα-
μις! θαυμάσια τὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα!
ἄπειρον τὸ ἐξ αὐτῆς κέρδος! ζωὴν χαρί-
ζει ἀθάνατον, βασιλείαν ἡμῖν δωρεῖται
Ἰωάν. κ΄. τὴν αἰώνιον· Ἵνα πιστεύοντες, λέγει,
31. ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ·
καὶ ἀλλαχοῦ· Ὁ πιστεύσας καὶ
Μάρκ. ις΄. 16. βαπτισθεὶς σωθήσεται· καὶ ἐν ἑ-
Πράξ. ις΄. τέρῳ τόπῳ πάλιν· Πίστευσον ἐπὶ
31. τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ
σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου· ὥστε
ἡ πίστις σώζει· ἀρκεῖ λοιπὸν τὸ νὰ
πιστεύσῃ μόνον ὁ ἄνθρωπος, ἵνα σω-
θῇ. Ἀλλὰ πῶς ἡ αὐτὴ Θεία Γραφὴ λέ-
Ματ. ις΄. γει· Μέλλει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
27. ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ μετὰ τῶν Ἀγγέλων αὐτοῦ·
καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κα-
Ῥωμ. β΄. τὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ; καὶ ἐν ἄλ-
6. λοις· Ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ
Ἰωάν. ε΄. 29. τὰ ἔργα αὐτοῦ· καὶ· Ἐκπορεύσον-
ται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες, εἰς
ἀνάστασιν ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα
πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρί-
σεως; τί τοῦτο; ἄλλοτε μὲν λέγει ἡ
θεία Γραφὴ, ὅτι ἡ πίστις σώζει τὸν
ἄνθρωπον· ἄλλοτε δὲ διδάσκει, ὅτι τὰ
καλὰ ἔργα προξενοῦσι τὴν σωτηρίαν;
ἐναντία λοιπὸν φαίνονται ἀλλήλοις τῶν
θεοσδότων Γραφῶν τὰ λόγια. Ἀδελφοὶ,
μὴ πλανᾶσθε! σύμφωνά εἰσι τοῦ Θεοῦ
τὰ διδάγματα· οὐδὲ ἡ πίστις μόνη, οὐ-
δὲ τὰ καλὰ ἔργα μόνα, ἀλλ' ἡ πίστις
ὁμοῦ καὶ τὰ καλὰ ἔργα σώζουσι τὸν
ἄνθρωπον.

Διαιρεῖται ἡ πίστις εἰς θεωρητι-
κὴν, καὶ πρακτικήν. Πίστις θεωρητικὴ
λέγεται, ὅταν διὰ μόνου τοῦ νοὸς ἡμῶν
πιστεύωμεν ὅσα διδάσκει ἡ πίστις, οὐ-
δὲν δὲ τῶν καλῶν ἔργων πράττομεν· αὐ-
τὴ δὲ ἡ πίστις ἐστὶ νεκρὰ καὶ ἀνωφε-
λὴς, καὶ μὴ δυναμένη σῶσαι τὸν ἄνθρω-
πον· Ἡ πίστις, λέγει ὁ θεῖος Ἰάκω- Ἰάκ. β΄.
βος, ἐὰν μὴ ἔργα ἔχῃ, νεκρά ἐστι 17. 14.
καθ' ἑαυτήν. Τί τὸ ὄφελος, ἀδελ-
φοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τὶς ἔχειν,
ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίσ-
τις σῶσαι αὐτόν; Πίστις δὲ πρακτι-
κή ἐστιν, ὅταν καὶ πιστεύωμεν ὅσα ἡ
πίστις διδάσκει, καὶ πράττωμεν ὅσα
αὐτὴ νομοθετεῖ· αὐτὴ δέ ἐστιν ἡ πί-
στις, περὶ ἧς ὁ οὐρανοβάμων Ἀπόστο-
λος λέγει· Πίστις δι' ἀγάπης ἐνερ- Γαλ. ε΄. 6.
γουμένη· ὥστε, ὅταν ἡ θεία Γραφὴ
λέγῃ, Ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχη-
τε· καὶ, Πᾶς ὁ πιστεύσας καὶ βαπ- Μάρκ. ις΄.
τισθεὶς, σωθήσεται, καὶ ἄλλα ὅ- 16.
μοια, περὶ τῆς πίστεως λαλεῖ τῆς πρα-
κτικῆς, τῆς δι' ἀγάπης ἐνεργουμένης, τῆς
συνηνωμένης μετὰ τῶν καλῶν ἔργων.
Καὶ πάλιν ὅταν ἡ Γραφὴ διδάσκῃ τὸ,
Ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα Ῥωμ. β΄. 6.
αὐτοῦ, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, ἑκάστῳ
πιστεύοντι ἐννοεῖ, ἔργα δὲ λέγει τὰ ἐκ
πίστεως γεγεννημένα. Στοχασθῆτε δὲ
πῶς τὴν ἔννοιαν ταύτην μετὰ μεγίστης
ἀκριβείας διὰ τῶν παραδειγμάτων σα-
φηνίζει ὁ θεηγόρος Ἀπόστολος. Ἐπαι-
νεῖ τοῦ Ἄβελ τὴν πίστιν, ἀλλ' ἐγκω-
μιάζει καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ ἔργα, ἤ-

γουν

γουν τὴν δεκτὴν θυσίαν, ἣν προσέφερε τῷ Θεῷ· ἐπαινεῖ τοῦ Ἐνὼχ τὴν πίστιν, ἀλλ' ὑμνολογεῖ καὶ τὰ εὐάρεστα αὐτοῦ ἔργα· ἐπαινεῖ τοῦ Νῶε τὴν πίστιν, ἀλλὰ συνεπαινεῖ καὶ τὸν ἀγῶνα αὐτοῦ, διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς κιβωτοῦ· ἐπαινεῖ τὴν πίστιν τοῦ Ἀβραὰμ, ἀλλὰ θαυμάζει καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν αὐτοῦ ὑπακοήν· καὶ ἐφεξῆς πολλῶν ἄλλων ἁγίων ἐπαινεῖ τὴν πίστιν, καὶ μεγαλύνει τὰ θαύματα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἡρωϊκὰ αὐτῶν ἔργα διηγεῖται, καὶ εὐφημεῖ τὰ
Ἑβρ. ιά. 35. 38. θαυμαστὰ αὐτῶν ἆθλα· Ἄλλοι δὲ, λέγει, ἐτυμπανίσθησαν· Ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πεῖραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς· Ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον· περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν· ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι· Ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς. Ἐκ τούτων λοιπὸν βλέπετε φανερὰ, ὅτι ἡ σωτηριώδης πίστις ἐστὶν ἡ συνηνωμένη μετὰ τῶν καλῶν ἔργων. Ἡ πίστις μόνη χωρὶς τῶν ἔργων ἐστὶ νεκρὰ καὶ
Ἰακ. β'. 26. ἀνενέργητος· Ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα, λέγει ὁ Ἀδελφόθεος, χωρὶς πνεύματος νεκρόν ἐστιν, οὕτω καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστι.

Χριστιανὲ, σὺ καυχᾶσαι, ὅτι πιστεύεις· ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος, ὅταν πράττῃς ἔργα παράνομα; καὶ τὰ Δαιμόνια πιστεύουσι καὶ φρίττουσιν, ἀλλ' οὐδὲν ὠφελοῦνται. Σὺ πιστεύεις, ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκε τὰς δέκα ἐντολὰς, καὶ ὅτι ὁ ἀθετήσας μίαν ἐξ αὐτῶν, ἀναμφιβόλως κολάζεται· ἔπειτα πᾶσαν σχεδὸν ἡμέραν ἀφόβως καὶ ἀνυποστόλως περιφρονεῖς πᾶσαν ἐντολήν· τί σε ὠφελεῖ λοιπὸν ἡ πίστις σου; Σὺ πιστεύεις, ὅτι ὁ Θεὸς ἐνομοθέτησεν, ἵνα ἀγαπᾷς αὐτὸν ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ ψυχῆς, καὶ διανοίας, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· ἔπειτα τὸν Ματ. κβ'. 37.
μὲν Θεὸν περιφρονεῖς διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου, τὸν δὲ πλησίον σου ἀδικεῖς καὶ βλάπτεις παντὶ τρόπῳ· ποῖον τὸ ὄφελος λοιπὸν ἐκ τῆς πίστεώς σου; Σὺ πιστεύεις, ὅτι ἐὰν μὴ συγχωρήσῃς τὰ παραπτώματα τοῖς ἀνθρώποις, ἀδύνατόν ἐστι νὰ συγχωρήσῃ ὁ Θεὸς τὰς ἁμαρτίας σου· ἔπειτα διὰ τὸ μικρότατον σφάλμα τοῦ ἀδελφοῦ σου ζητεῖς ἀμοιβὴν καὶ ἐκδίκησιν. Πιστεύεις, ὅτι ὁ Θεὸς σὲ προστάττει, ἵνα ἀγαπᾷς τοὺς ἐχθρούς σου· ἔπειτα μισεῖς αὐτοὺς καὶ καταδιώκεις ἕως θανάτου· τί σε ὠφελεῖ λοιπὸν ἡ πίστις σου; Σὺ πιστεύεις, ὅτι ὁ Θεὸς προστάσσει, λέγων· Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ· σὺ δὲ γίνεσαι θυμώδης καὶ ὑπερήφανος· τί σε ὠφελεῖ λοιπὸν ἡ πίστις σου; Ὁ πτωχὸς παρίστησι τοῦ Χριστοῦ τὸ πρόσωπον· εἴ τι ἂν ποιήσῃς τῷ πτωχῷ, ποιεῖς αὐτῷ τῷ Θεῷ· Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε· πιστεύεις τοῦτο; ναί· καὶ ὅμως βλέπεις τὸν πτωχὸν, καὶ ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' αὐτοῦ· βλέπεις τὸν πτωχὸν, καὶ ἀντὶ ἐλεημοσύνης, φορτίζεις αὐτὸν ὕβρεις· τί σε ὠφελεῖ λοιπὸν ἡ πίστις σου; Πιστεύεις, ὅτι σὲ περιμένει ἄλλη ζωὴ αἰώνιος· καὶ ὅμως ζῇς ὡς Ἐπικούριος καὶ θνητόψυχος· ποῖον λοιπὸν τὸ ὄφελος τῆς πίστεώς σου; Σὺ πιστεύεις, ὅτι ἔρχεται ἡμέρα, ἐν ᾗ Θεὸς καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, κρῖναι τὴν γῆν, κρῖναι τὴν οἰκουμένην· καὶ ὅτι οἱ ἐργάται τῶν καλῶν ἔργων ἀπελεύσονται εἰς ζωὴν αἰώνιον, οἱ δὲ τὰς ἁμαρτίας πρά-

Αὐτ. ϛ'. 15. Αὐτ. ε'. 44. Αὐτ. ιά. 29. Αὐτ. 40. Αὐτ. 46. Αὐτ. 31.

πράξαντες εἰς κόλασιν αἰώνιον· καὶ ὅμως τὴν μὲν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς ὁλοτελῶς ἀμελεῖς, πᾶσαν δὲ ἁμαρτίαν προθύμως ἐργάζεσαι· τί σε ὠφελεῖ λοιπὸν ἡ πίστις σου; Αὐτὴ ἡ πίστις οὐ σώζει
Ἰακώβ. β΄. 14. τὸν ἄνθρωπον· Μὴ δύναται ἡ πίστις, λέγει ὁ Ἰάκωβος, σῶσαι αὐτόν; Ἡ τοιαύτη πίστις ἐστὶ νεκρὰ καὶ ἀτελής, διότι ἡ πίστις ἐκ τῶν καλῶν ἔργων λαμβάνει τὴν δύναμιν καὶ τὴν τελειότητα· βλέπεις, λέγει ὁ αὐτὸς Ἀπό-
Αὐτ. β΄. 22. στολος περὶ τοῦ Ἀβραάμ, ὅτι ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη· θεόπνευστον ὄντως καὶ σαφέστατον μάθημα. Ἡ πίστις συμβοηθεῖ ἡμᾶς εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν καλῶν ἔργων, καὶ τὰ καλὰ ἔργα δίδουσι τὴν τελειότητα εἰς τὴν πίστιν.

Ἀδελφοί, ἡμεῖς οὐδὲ ὡς οἱ Ἀπόστολοι εἴδομεν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, οὐδὲ ὡς ὁ Θωμᾶς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ ἐψηλαφήσαμεν· ἠκούσαμεν μόνον τὴν Εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν, καὶ ἐπιστεύσαμεν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ λυτρωτὴς τοῦ κόσμου. Ὁ Κύριος μακαρίζει τοὺς μὴ
ἰδόντας καὶ πιστεύσαντας· Μακάριοι, Ἰωάν. κ΄. 29.
λέγει, οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύσαντες. Ἀλλ' ἐσόμεθα ἡμεῖς ἄρά γε ἄξιοι τοῦ τοιούτου μακαρισμοῦ; ἐσμὲν ἄρά γε ἡμεῖς μακάριοι, οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες; ναί· ἐὰν ἡ πίστις ἡμῶν, πίστις ὑπάρχῃ πρακτική, πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη, πίστις συμβοηθοῦσα τὴν ἐργασίαν τῶν καλῶν ἔργων, καὶ πίστις διὰ τῶν καλῶν ἔργων τελειουμένη. Πίστιν ἔχετε, χάριτι Θεοῦ καὶ ἐλέει, ὀρθόδοξον καὶ ἀληθινήν· συνενώσατε αὐτῇ καὶ τὰς θεοφιλεῖς ἀρετάς,
καὶ οὕτως ἔσεσθε μακάριοι. Τὸ λοι- Φιλιπ. δ΄. 8, 9.
πόν, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, παραγγέλλει ὑμῖν ὁ θεηγόρος Ἀπόστολος, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε· ἃ καὶ ἐμάθετε, καὶ παρελάβετε, καὶ ἠκούσατε, καὶ οἴδατε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν· Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΡΚΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΜΥΡΟΦΟΡΩΝ.

Ἡ ὁλόσωμος ταφή, καὶ ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δύω ἄρθρα εἰσὶ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως. Αὐτὰ καὶ τὰ δύω οἱ μὲν ἄλλοι Προφῆται διὰ λόγου προκατήγγειλαν, τὸ δὲ σημεῖον τοῦ Ἰωνᾶ πρακτικῶς αὐτὰ προεφανέρωσε. Τὸ μὲν κῆτος τὸ μέγα, ὃ κατέπιε τὸν Ἰωνᾶν, τὸν ἀκόρεστον θάνατον ἐσήμαινεν, ὅστις καὶ τοῦ ἀναμαρτήτου ἐγεύσατο· ἡ δὲ κοιλία τοῦ κήτους, τὸν τάφον, ἐν ᾧ ἐτάφη τὸ ζωηφόρον τοῦ Κυρίου ἡμῶν σῶμα· ὁ δὲ καταποντισμὸς εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, τὴν εἰς τὸν ᾅδην τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν κατάβασιν· ἐξῆλθε δὲ ὁ Ἰωνᾶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐκ τῆς κοιλίας τοῦ κήτους, ἵνα φανερώσῃ, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Υἱὸς

ἐκ

ἐκ τῶν νεκρῶν ἀναστήσεται· καὶ ὅτε μὲν τὸ σημεῖον τοῦτο διὰ τοῦ Ἰωνᾶ ἐγένετο, ἄδηλον ἦν καὶ ἀνερμήνευτον· ὅτε δὲ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, τότε ἐφανέρωσεν αὐτὸ, καὶ ἐξήγησε, λέγων· Ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας· οὕτως ἔσται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. Περὶ τῆς αὐτῆς ταφῆς καὶ ἀναστάσεως ὁ μὲν θεοφάντωρ Ἀπόστολος γράφει ἐν τῇ πρὸς τοὺς Κορινθίους ἐπιστολῇ· Παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, κατὰ τὰς Γραφάς· καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς. Ἡ δὲ τοῦ Χριστοῦ Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἐν τῷ τετάρτῳ ἄρθρῳ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως, διδάσκει οὕτω· Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα· καὶ ταφέντα· ἔπειτα ἐν τῷ ἑξῆς ἄρθρῳ τῷ πέμπτῳ· Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς. Αὐτῆς τῆς ταφῆς καὶ ἀναστάσεως τὴν ἱστορίαν μετὰ πασῶν τῶν περιστάσεων περιγράφει τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον, καθιστοροῦν ἅμα καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ θαυμαστοῦ Ἰωσὴφ, καὶ τῶν ἁγίων μυροφόρων γυναικῶν. Δύω ἄρθρα λοιπὸν τῆς πίστεως, καὶ δύω ἀρετῆς παραδείγματα διαλαμβάνει ἡ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα εὐαγγελικὴ ἱστορία. Τὸ μὲν μάθημα τῶν ἄρθρων τῆς πίστεως ἀναγκαῖόν ἐστι πρὸς τὴν αἰώνιον σωτηρίαν· τὸ δὲ τῆς ἀρετῆς παράδειγμα, πολλὰ ὠφέλιμον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ μάθημα, διδάσκον τὸ πότε, καὶ πῶς, καὶ ποῦ, καὶ ὑπὸ τίνος ὁ Κύριος ἡμῶν ἐτάφη· καὶ πῶς καὶ ὑπὸ τίνων ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ ἐγνωρίσθη, καὶ ἐμαρτυρήθη, στηρίζει εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως· ἡ δὲ ἀκρόασις τῶν ἐναρέτων κατορθωμάτων τῶν εἰρημένων ἁγίων ἀνθρώπων προτρέπει εἰς τῆς ἀρετῆς τὴν κατόρθωσιν.

(Ματ. ιβ΄. 40. — Α΄. Κορ. ιε΄. 3, 4.)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐλθὼν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων βουλευτὴς, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον, καὶ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. (Μαρ. ιε΄. 43.)

Ἐπειδὴ ὁ τρισμακάριος Ἰωσὴφ ἠξιώθη ἐνταφιάσαι τοῦ Κυρίου τὸ σῶμα, περὶ αὐτοῦ δὲ εἰς οὐδένα ἄλλον τόπον ἔγραψαν οἱ Εὐαγγελισταὶ, διὰ τοῦτο ὧδε πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ λεπτομερῶς ἡμῖν ἐφανέρωσαν. Πρῶτον μὲν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ἰωσήφ· εἶτα τὴν πατρίδα, ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ἤγουν ὁ ἀπὸ τῆς Ἀριμαθὲμ, ἥτις ἦν ἡ πατρὶς τοῦ Προφήτου Σαμουήλ· ἔπειτα τὸ ἦθος, εὐσχήμων, ἤγουν σεμνὸς καὶ εὐλαβής· ἀντὶ δὲ τοῦ, εὐσχήμων, ὁ θεηγόρος Λουκᾶς λέγει· Ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος· εἶτα τὸ ἀξίωμα, βουλευτὴς, τουτέστι Σύμβουλος, εἷς τῆς Γερουσίας· ὁ δὲ ἔχων τὸ ἀξίωμα τοῦτο παρετήρει καὶ ᾠκονόμει τὰ τῆς ἀγορᾶς πράγματα· καὶ τὴν τύχην δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἐφανέρωσεν ὁ ἱερὸς Ματθαῖος, εἰπών· Ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος, ἀπὸ Ἀριμαθαίας, τοὔνομα Ἰωσήφ. Μετὰ ταῦτα καὶ ποία ἦν ἡ πίστις αὐτοῦ ἐφανέρωσεν ὁ μὲν Μάρκος, λέγων· Ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἤγουν ἦν ἀληθινὸς καὶ ἄδολος Ἰσραηλίτης, περιμένων τὴν

(Εὐσέβ. εἰς τὸ περὶ τοπικ. ὀνομ. — Λουκ. κγ΄. 50. — Θεοφύλ. Βουλγ. — Ματ. κζ΄. 57.)

τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσίου· ὁ δὲ Ματθαῖος
Ματ. κζ'. 57. μαθητὴν αὐτὸν λέγει τοῦ Κυρίου· Ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσε τῷ Ἰησοῦ·
Ἰωάν. ιθ'. 38. ὁμοίως καὶ ὁ Ἰωάννης· Ὁ Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ, κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. Ἅπαντα δὲ τὰ κατὰ τὸν Ἰωσὴφ ἐφανέρωσαν οἱ θεόπνευστοι Εὐαγγελισταὶ, πρὸς πίστωσιν καὶ βεβαίωσιν τῆς ὑπ' αὐτῶν ἱστορουμένης ἀληθείας. Οὗτος λοιπὸν ὁ Ἰωσὴφ ἐτόλμησε, καὶ, παρασταθεὶς ἔμπροσθεν τοῦ Πιλάτου, ἐζήτησε τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα αὐτὸ ἐνταφιάσῃ. Διατί δὲ λέγει, ὅτι ἐτόλμησε; διότι τόλμη ἀληθῶς ἦν ἡ ἀναζήτησις τοῦ νεκροῦ σώματος ἑνὸς ἐσταυρωμένου καταδίκου, ἵνα θάψῃ αὐτὸ μετὰ πολυτελείας καὶ τιμῆς· τόλμη, ἐπειδὴ ἠθέλησεν, ἵνα τιμήσῃ ἐκεῖνον, ὃν πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐνέπαιξαν, καὶ περιεφρόνησαν, καὶ κατεδίκασαν θανάτῳ σταυρικῷ· ἀλλ' αὐτὸς, μαθητὴς ὢν τοῦ Χριστοῦ, κεκρυμμένος διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἔρριψε τότε ὁ γενναιόφρων τὴν δειλίαν, καὶ ἀποτινάξας πάντα φόβον, ἐπαῤῥησίασεν ἑαυτὸν μαθητὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τολμήσας ἐζήτησε παρὰ τοῦ Πιλάτου τὸ σῶμα τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ.

Μάρκ. ιε'. 44. Ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν, εἰ ἤδη τέθνηκε· καὶ προσκαλεσάμενος τὸν Κεντυρίωνα, ἐπηρώτησεν αὐτὸν, εἰ πάλαι ἀπέθανε.

Ἐθαύμασεν ὁ Πιλάτος, ἀκούσας παρὰ τοῦ Ἰωσὴφ, ὅτι ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν· ἠπίστησεν εἰς τὰ λόγια τοῦ Ἰωσήφ· ὅθεν προσκαλεῖ τὸν Κεντυρίωνα, ἤγουν τὸν Ἑκατόνταρχον, καὶ ἐρωτᾷ αὐτὸν, εἰ πάλαι, τουτέστιν ἐὰν πρὸ πολλοῦ ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν. Εὐλογοφανῶς δὲ ἐθαύμασεν ὁ Πιλάτος καὶ δικαίως, διότι περὶ τὴν ἕκτην ὥραν ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη· Ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ Ἰωάν. ιθ'. 14, 16.
Πάσχα, λέγει ὁ Ἰωάννης, ὥρα δὲ ὡσεὶ ἕκτη. Τότε οὖν παρέδωκεν αὐ- Ματ. κζ'. 46, 50.
τὸν αὐτοῖς, ἵνα σταυρωθῇ· τῇ δὲ ὥρᾳ τῇ ἐννάτῃ ἀπέθανεν· ἐκεῖνο δὲ, ὃ Λουκ. κγ'. 44, 46.
λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος· Ἦν δὲ Μάρκ. ιε'. 25.
ὥρα τρίτη, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτὸν, οὐδόλως ἐναντιοῦται εἰς τὰ λόγια τοῦ Ἰωάννου· σύμφωνοί εἰσιν οἱ θεόπνευστοι Εὐαγγελισταί· ἀλλ' ὁ μὲν Μάρκος τὴν ὥραν ἔγραψε, καθ' ἣν ὁ Πιλάτος ἀπεφάσισεν, ἵνα σταυρωθῇ ὁ Χριστός· ὁ δὲ Ἰωάννης τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ἐσταυρώθη. Οὕτω μαρτυρεῖ ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος, λέγων· Τῇ οὖν παρασκευῇ, Ἐν τῇ πρὸς Τραλλησ. ἐπιστ.
τρίτῃ ὥρᾳ, ἀπόφασιν ἐδέξατο παρὰ τοῦ Πιλάτου, συγχωρήσαντος τοῦ Πατρός· ἕκτῃ ὥρᾳ ἐσταυρώθη· ἐννάτῃ ἀπέπνευσεν. Ἐθαύμασε λοιπὸν ὁ Πιλάτος, ἀκούσας, ὅτι μετὰ τρεῖς ὥρας ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν ἐπάνω εἰς τὸν σταυρόν· ἄνθρωπος νέος καὶ ὑγιὴς ἠδύνατο διαρκέσαι ζῶν ἐπάνω εἰς τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ πολὺ περισσότερον, καθὼς καὶ οἱ δύω λησταὶ οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ. Ἐθαύμασεν, ἐπειδὴ οὐκ ἐπίστευεν, ὅτι αὐτὸς, ὡς Θεοῦ Υἱὸς, ἰδίᾳ δυνάμει καὶ ἐξουσίᾳ, ὅταν ἠθέλησε, παρέδωκε τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τὴν θείαν αὐτοῦ ψυχὴν, φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἰπών· Πάτερ, Λουκ. κγ'. 46.
εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου.

Μάρκ. ιε'. 45, 46. Καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ Κεντυρίωνος, ἐδωρήσατο τὸ σῶμα τῷ Ἰωσήφ. Καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καὶ καθελὼν αὐτὸν, ἐνείλησε τῇ σινδόνι· καὶ κα-

τέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ, ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας· καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου.

Πληροφορηθεὶς ὁ Πιλάτος ὑπὸ τοῦ Κεντυρίωνος, ὅτι ἀπέθανεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, τότε ἐδωρήσατο τὸ νεκρόζωον αὐτοῦ σῶμα τῷ Ἰωσήφ. Ὁ δὲ Ἰωσὴφ ἠγόρασε σινδόνα, κατεβίβασε τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἐνετύλιξεν αὐτὸ ἐν τῇ σινδόνι, ἔθηκεν αὐτὸ εἰς μνημεῖον πέτρινον, καὶ κυλίσας πέτραν, ἐκάλυψε τὴν θύραν τοῦ μνημείου· καὶ ταῦτα μὲν λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος. Ὁ δὲ Ἰωάννης καὶ ἄλλας ἀξιολόγους περιστάσεις καθιστορεῖ, ὅσας ὁ Μάρκος ἐσιώπησε· πρώτην, ὅτι εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ Κυρίου ἦλθε καὶ ὁ Νικόδημος, (Ἰωάν. ιθ΄. 39. κτ.) καὶ ἔφερε μίγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡσεὶ λίτρας ἑκατόν· δευτέραν, ὅτι μετὰ τῶν ἀρωμάτων ἤλειψαν, καὶ μετὰ τῶν ὀθονίων, ἤγουν τῶν λινῶν ὑφασμάτων, ἔδησαν τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν συνήθειαν, ἣν ἔχουσιν οἱ Ἰουδαῖοι ἐνταφιάζειν τοὺς νεκρούς· τρίτην, ὅτι εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Κύριος, ἦν κῆπος, καὶ εἰς τὸν κῆπον μνημεῖον, ἐν ᾧ οὐδεὶς ἄλλος νεκρὸς οὐδέποτε ἐτάφη· καὶ ὅτι ἐν αὐτῷ τῷ μνημείῳ ἔθαψαν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ δὲ Ματθαῖος ἐσημείωσε καὶ ἄλλην πολλὰ ἀξιοσημείωτον περίστασιν, ἤγουν, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι, ὑποπτευόμενοι κλοπὴν, ἐσφράγισαν, κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Πιλάτου, τὸν τάφον τοῦ Κυρίου, καὶ ἔστησαν τοὺς βασιλικοὺς στρατιώτας, ἵνα φυλάττωσιν αὐτόν. Ταῦτα πάντα κατ' οἰκονομίαν μὲν Θεοῦ ἐγένοντο, πρὸς πίστωσιν δὲ καὶ βεβαιότητα τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τῶν πνευματοφόρων Εὐαγγελιστῶν λεπτομερῶς περιεγράφησαν· διότι ὁ μὲν λίθος ὁ μέγας, ὁ τεθεὶς ἐπάνω εἰς τὴν θύραν τοῦ μνημείου, δυσκολίαν ἀνίκητον ἔφερεν εἰς τοὺς κλέπτας· ἡ δὲ ἀγρυπνία τῶν βασιλικῶν στρατιωτῶν, φόβον μέγαν καὶ ἀνείκαστον· τὸ δὲ, καινὸν μνημεῖον, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη, ἔκλεισε τὰ (Ἰωάν. ιθ΄. 41.) στόματα τῶν συκοφαντῶν· ἡ δὲ σμύρνα καὶ ἡ ἀλόη, κολλήσασα τὰ ὀθόνια καὶ τὸ σουδάριον ἐν τῷ παναχράντῳ σώματι τοῦ Σωτῆρος, ἀφεῖλε πᾶσαν κλοπῆς ὑποψίαν· διότι τίς δύναται πιστεῦσαι, ὅτι κλέπται ἠπάτησαν μὲν τοὺς ἐπιμελῶς ἀγρυπνοῦντας καὶ φυλάσσοντας στρατιώτας, ἀπεκύλισαν δὲ τὸν μέγαν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, καὶ εἰσελθόντες ἐν αὐτῷ, ἔλαβον καιρὸν ἐκχωρίσαι ἀπὸ τοῦ σώματος τὰ κεκολλημένα ὀθόνια καὶ τὸ σουδάριον, καθὼς εὗρεν αὐτὰ ὁ Πέτρος, ὅτε εἰσῆλθεν εἰς (Αὐτ. κ΄. 6. 7.) τὸ μνημεῖον; κατὰ θείαν λοιπὸν οἰκονομίαν μετὰ τοσαύτης ἀσφαλείας ἐτάφη τὸ ζωηφόρον σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία Ἰωσῆ ἐθεώρουν ποῦ τίθεται. (Μάρκ. ιε΄. 47.)

Μαρία Μαγδαληνὴ ἐκείνη ἐστὶν, ἀφ' ἧς ὁ Κύριος ἐξέβαλε τὰ ἑπτὰ Δαιμόνια· (Αὐτ. ιϛ΄. 9.) Μαγδαληνὴ δὲ ὠνομάζετο ἴσως, καθότι ἐκατάγετο ἐκ τῆς κώμης τῆς καλουμένης Μαγδαλά. Μαρίαν δὲ Ἰωσῆ, τινὲς μὲν νομίζουσι τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, (ὁ Χρυσ. καὶ ὁ Θεοφύλ.) ἣν καὶ Μαρίαν Ἰακώβου ὁ αὐτὸς Εὐαγγελιστὴς Μάρκος κατωτέρω ὀνομάζει· διότι ὁ Ἰωσὴφ ὁ Μνήστωρ μετὰ τῆς προτέρας γυναικὸς αὐτοῦ δύω υἱοὺς εἶχε, τὸν Ἰωσῆ, καὶ τὸν Ἰάκωβον· ὅθεν ἡ Ἁγία Θεοτόκος, καθὼς ἐλέγετο γυνὴ τοῦ Ἰωσὴφ διὰ τὴν μνηστείαν, οὕτω καὶ μήτηρ τῶν τέκνων αὐτοῦ ὠνομάζε-

ζετο. Γνωστοὶ δὲ καὶ ἐπίσημοι, ὡς φαίνεται, ἦσαν ὁ Ἰωσῆς καὶ ὁ Ἰάκωβος τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ διὰ τοῦ ὀνόματος
Ματ. κζ'. 56. τούτου, ἤγουν Μαρία Ἰωσῆ καὶ Ἰακώβου, ἐγνωρίζετο παρ' αὐτοῖς ἡ Ἁγία Θεοτόκος· ὅθεν διὰ τοῦτο οὕτως αὐτὴν ὠνόμασαν ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος καὶ
Καλμ. εἰς τὸ 27. κεφ. τοῦ κατὰ ὁ Ματθαῖος. Ἄλλοι δὲ, Μαρίαν Ἰωσῆ νομίζουσι τὴν ἀδελφὴν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ γυναῖκα τοῦ Κλωπᾶ, λαμβάνοντες ἀφορμὴν ἐκ τῶν λόγων
Ἰωάν. ιθ'. 25. τοῦ ἐπιστηθίου Ἰωάννου, λέγοντος· Εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ. Αὗται λοιπὸν αἱ δύω Μαρίαι, μετὰ καὶ ἄλλων γυναικῶν, ὡς
Λουκ. κγ'. 55. λέγει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας, παρετήρουν τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἐτάφη ὁ Κύριος, σκοπὸν ἔχουσαι, ἵνα φέρωσι μύρα, καὶ ἀλείψωσιν αὐτόν.

Μάρκ. ιϛ'. 1. Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου, καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν.

Παρελθούσης τῆς ἡμέρας τοῦ σαββάτου, ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία, καὶ ἡ Μαρία τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἡ Σαλώμη, ἤγουν ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν τοῦ Ζεβεδαίου, ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἔλθωσιν εἰς τὸν τάφον, καὶ ἀλείψωσι τοῦ Κυρίου τὸ σῶ-
Λουκ. κγ'. 55, 56. μα· ἀλλ' ὁ Λουκᾶς λέγει· Καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευὴ, καὶ σάββατον ἐπέφωσκε. Κατακολουθήσασαι δὲ καὶ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον, καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ· ὑποστρέψασαι δὲ, ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα· καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.
Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τὰ ἑξῆς· ὥστε, κατὰ τὸν Λουκᾶν, φαίνεται, ὅτι τὴν παρασκευὴν, καὶ οὐχὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ σαββάτου, αἱ Μυροφόροι γυναῖκες ἠγόρασαν τὰ ἀρώματα· ἀλλὰ σημείωσον, ὅτι ὁ Λουκᾶς λέγει, σάββατον ἐπέφωσκεν, ἤγουν ἐφάνη τὸ αὐγερινὸν φῶς τοῦ σαββάτου, ὅτε αἱ γυναῖκες ἠκολούθησαν τὸν Ἰωσὴφ, ἵνα ἴδωσι τὸ μνημεῖον, ἐν ᾧ ἐτάφη ὁ Χριστός· ἔπειτα ἐπιστρέψασαι ἐκεῖθεν, ἡτοίμασαν τὰ ἀρώματα καὶ τὰ μύρα· ὅθεν, ἕως ἂν ἔλθωσιν εἰς τὸν κῆπον, ὅπου ἦν τὸ μνημεῖον, καὶ ἕως ἂν θάψωσι τοῦ Κυρίου τὸ σῶμα, καὶ πάλιν ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ φθάσωσιν εἰς τὰ μυροπωλεῖα, παρῆλθε σχεδὸν ὅλη ἡ ἡμέρα τοῦ σαββάτου. Πρὸς τούτοις ὁ μὲν Λουκᾶς λέγει, ἡτοίμασαν· ὁ δὲ Μάρκος, ἠγόρασαν· ὅθεν ἴσως τὴν παρασκευὴν, τὴν νύκτα, πλησιαζούσης τῆς ἡμέρας τοῦ σαββάτου, καὶ φαινομένου τοῦ φωτὸς, καὶ σάββατον ἐπέφωσκεν, ἦλθον αἱ ἅγιαι γυναῖκες πρὸς τοὺς πωλοῦντας, καὶ ἡτοίμασαν, ἤγουν ἐσυμφώνησαν τὴν τιμὴν τῶν μύρων, πλὴν οὐκ ἠγόρασαν αὐτὰ, εἴτε διατὶ οὐκ εἶχον ἕτοιμα τὰ χρήματα, εἴτε διατὶ ἤρξατο ἡ ἡμέρα τοῦ σαββάτου, καθ' ἣν ὁ νόμος ἀπηγόρευε πᾶσαν πρᾶξιν· ὅθεν, παρελθούσης τῆς ἡμέρας τοῦ σαββάτου, ἦλθον ὅπου εἶχον ἕτοιμα τὰ ἀρώματα, καὶ ἠγόρασαν αὐτὰ, ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Μάρκος. Ἀγνοοῦσαι δὲ αἱ ἅγιαι γυναῖκες, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐκ νεκρῶν ἀναστήσεται, ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης καὶ εὐλαβείας ἤθελον ἀλεῖψαι τὸ σῶμα αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀρω-

Λουκ. κδ'. 1. (margin of right column, beside "Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων")

ἀρωμάτων καὶ τῶν μύρων, ἵνα καὶ τὴν τότε συνήθειαν ἐκπληρώσωσι, καὶ διαφυλάξωσι δὲ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου οὐ μόνον εὐῶδες, ἀλλὰ καὶ ἀδιάφθορον.

Μάρκ. ιϛ'. 2. Καὶ λίαν πρωῒ τῆς μιᾶς σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου.

Τὸ, Λίαν πρωῒ τῆς μιᾶς σαβ-
βάτων, καὶ τὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματ-
Ματ. κή. 1. θαίου, Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐ-
πιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων,
Λουκ. κδ'. 1. καὶ τὸ τοῦ Λουκᾶ, Τῇ δὲ μιᾷ τῶν
σαββάτων, ὄρθρου βαθέος, ἔτι δὲ
Ἰωάν. κ'. 1. καὶ τὸ τοῦ Ἰωάννου, Τῇ δὲ μιᾷ τῶν
σαββάτων, σκοτίας ἔτι οὔσης,
σύμφωνά εἰσιν ἅπαντα· διότι σάββατα,
ἢ σάββατον, τὴν ἑβδομάδα ὠνόμαζον οἱ Ἑ-
βραῖοι· ὅθεν διδάσκουσιν ἡμᾶς οἱ Εὐαγ-
γελισταὶ συμφώνως, ὅτι, τῆς μιᾶς σαβ-
βάτων, ἤγουν τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑ-
βδομάδος, τουτέστι τὴν Κυριακὴν, πρωῒ,
ἦλθον αἱ Μυροφόροι γυναῖκες ἐπὶ τὸ μνῆ-
Εὐσέβ. εἰς τὴν κατὰ Ἰωάν. Συρ. κεφ. 20. καὶ Θεοφύλ. εἰς τὸ 16. κεφ. τοῦ κατὰ Μάρκον. μα τοῦ Κυρίου. Ἀλλὰ τὸ ἑξῆς, ἤγουν
τὸ, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, ὅπερ
σημαίνει μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου,
φαίνεται ἐναντίον εἰς τὰ λόγια τῶν λοι-
πῶν Εὐαγγελιστῶν, διότι ὁ μὲν Μα-
τθαῖος λέγει· Ὀψὲ σαββάτων τῇ ἐ-
Ματ. κή. 1. πιφωσκούσῃ, ἤγουν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ
αὐγερινοῦ φωτὸς τῆς Κυριακῆς ἡμέρας· ὁ
Λουκ. κδ'. 1. δὲ Λουκᾶς· Ὄρθρου βαθέος· ὁ δὲ Ἰω-
Ἰωάν. κ'. 1. άννης Σκοτίας ἔτι οὔσης· ἐναντίον δὲ
καὶ εἰς αὐτὰ τὰ προλαβόντα λόγια τοῦ
Μάρκου· διότι αὐτὸς πρῶτον μὲν εἶπε,
λίαν πρωῒ, ἔπειτα δὲ, ἀνατείλαντος
τοῦ ἡλίου. Μήπως οὖν οἱ τρεῖς Εὐ-
αγγελισταὶ λαλοῦσι περὶ ἄλλων γυναι-
κῶν, αἵτινες κατὰ ἄλλον καιρὸν ἦλθον εἰς
τὸ μνημεῖον; ἢ μήπως οἱ τρεῖς Εὐαγγε-
λισταὶ ἐσημείωσαν μόνον τὸν καιρὸν,
καθ' ὃν αἱ γυναῖκες ἄρχισαν τὴν πρὸς
τὸν τάφον ὁδοιπορίαν· ὁ δὲ Μάρκος καὶ
τοὺς δύω καιροὺς ἐσημείωσε, καὶ τὸν
καιρὸν δηλαδὴ, καθ' ὃν ἄρχησαν τὴν ὁ-
δοιπορίαν, διὰ τοῦ, λίαν πρωῒ, καὶ
τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἔφθασαν εἰς τὸ μνη-
μεῖον, ἤγουν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ Ἡ-
λίου; Ἐὰν προστρέξῃς εἰς τὴν ἀλληγο-
ρίαν, ἔχεις στερεωτέραν λύσιν ταύτης
τῆς ἀπορίας, ἥτις συμφωνεῖ τὸν Μάρ-
κον μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν
Εὐαγγελιστῶν. Ἥλιον μὲν ὀνομάζου-
σιν αἱ θεῖαι Γραφαὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν
Χριστόν· Μὴ βλέψετέ με, λέγει τοῦ Ἀσμ. ά. 6.
Ἄσματος ἡ νύμφη, ἤγουν ἡ εὐσεβὴς ψυ-
χὴ, ὅτι ἐγώ εἰμι μεμελανωμένη,
ὅτι παρέβλεψέ με ὁ Ἥλιος. Ἀνα- Μαλ. δ'. 2.
τελεῖ, εἶπεν ὁ προφήτης Μαλαχίας, ὑ-
μῖν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά
μου Ἥλιος δικαιοσύνης· Καὶ ση- Ἀποκ. ιβ'. 1.
μεῖον μέγα, λέγει ὁ ἐπιστήθιος Ἰω-
άννης, ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ· γυνὴ, ἤ-
γουν ἡ Ἐκκλησία, περιβεβλημένη
τὸν Ἥλιον, ἤγουν τὸν Χριστόν. Αἱ
δὲ Μυροφόροι ἦλθον εἰς τὸ μνημεῖον, με-
τὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ·
διότι ὁ Ἄγγελος εἶπε πρὸς αὐτάς· Ἠ- Ματ. κή. 6.
γέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε. Ἰδοὺ οὖν ὅ-
λον τὸ νόημα τῶν προκειμένων Εὐαγγε-
λικῶν λόγων· τὴν Κυριακὴν ἡμέραν πολ-
λὰ πρωῒ, ὅτε ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος
Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς, καὶ
ἐκ τοῦ μνήματος ἐξελθὼν, ἀνέτειλε τῷ
κόσμῳ, τότε ἦλθον αἱ Μυροφόροι γυναῖ-
κες εἰς τὸ μνημεῖον.

Καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; Μάρκ. ιϛ'. 3.

Εἰς τὸ μνημεῖον ἤρχοντο αἱ τίμιαι γυναῖκες, ἵνα ἀλείψωσι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ· ἐπειδὴ δὲ ὁ λίθος, ὁ κα-

λύπ-

λύπτων τὴν θύραν τοῦ μνημείου, ἦν μέγας σφόδρα, ὡς κατωτέρω λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς, αὐταὶ δὲ, γυναῖκες, ἦσαν ἀσθενεῖς καὶ ἀδύνατοι, διὰ τοῦτο πρεπόντως ἐξηπόρουν, καὶ εὐλογοφανῶς ἡ μία πρὸς τὴν ἄλλην ἔλεγεν ἐν τῇ ὁδῷ τὸ, Τίς ἄρα δύναται ἀποκυλίσαι τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, ἵνα εἰσελθοῦσαι ἐν αὐτῷ ἀλείψωμεν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τὸ σῶμα; Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου;

Μάρκ. ιϛ΄. 4. **Καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα.**

Ὁ μὲν Εὐαγγελιστὴς Μάρκος λέγει, ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος, τὸ δὲ πῶς ἐκυλίσθη, σιωπεῖ, ἐπειδὴ πρὸ αὐτοῦ ἔγραψε τὸ, πῶς, ὁ θηγόρος
Ματ. κη΄. 2. Ματθαῖος, λέγων· Καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· Ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ, προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας.

Μάρκ. ιϛ΄. 5. **Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς, περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν.**

Καὶ εἰς τοῦτο πάλιν ἀσύμφωνοι φαίνονται οἱ θεῖοι Εὐαγγελισταί· διότι ὁ μὲν Μάρκος λέγει, ὅτι, εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον τὸν νεανίσκον, ἤγουν τὸν Ἄγγελον ἐν μορφῇ νέου, καθήμενον εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ μνήματος· ὁ δὲ Ματθαῖος λέγει, ὅτι ἐκάθητο ἐπάνω τοῦ λίθου· Ἀπεκύλισε, λέγει, τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. Ματ. κη΄. 2.
Ἐκ τούτου τινὲς εἶπον, ὅτι ἄλλαι μὲν ἦσαν αἱ γυναῖκες, περὶ ὧν λαλεῖ ὁ Ματθαῖος, ἄλλαι δὲ ἐκεῖναι, περὶ ὧν διαλαμβάνει ὁ Μάρκος· καὶ αἱ ὀπτασίαι δύω, καὶ κατὰ ἄλλον καιρὸν γεγενημέναι, καὶ ὅτι ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ εἰς τὰς δύω ὀπτασίας εὑρέθη· (Θεοφύλ. καὶ Βίκτωρ Ἀντιοχ. ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ Μάρκ. Σειρ.) ἀλλ' ἴσως περὶ τῶν αὐτῶν γυναικῶν ὁμιλεῖ ἑκάτερος τῶν Εὐαγγελιστῶν, καὶ περὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὀπτασίας· αἱ αὐταὶ δὲ γυναῖκες πρῶτον μὲν εἶδον τὸν Ἄγγελον ἐπάνω τοῦ λίθου καθήμενον, καὶ τοῦτο ἱστορεῖ ὁ Ματθαῖος, ἔπειτα δὲ ὁ αὐτὸς Ἄγγελος, ὡς ὁδηγῶν αὐτὰς εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, ὅπου καὶ αἱ γυναῖκες εἰσελθοῦσαι, εἶδον αὐτὸν ἐν τοῖς δεξιοῖς τοῦ μνημείου καθήμενον· τοῦτο δὲ διηγεῖται ὁ Μάρκος, ὡς σιωπηθὲν ὑπὸ τοῦ Ματθαίου. Ὁμοίως δὲ περὶ τῶν αὐτῶν γυναικῶν φαίνεται, ὅτι διαλαμβάνει καὶ ὁ Λουκᾶς, κἂν λέγῃ, Λουκ. κδ΄. 4, 6.
ὅτι δύω ἄνδρες ἐφάνησαν ταῖς γυναιξὶ, καὶ ὅτι εἷς ἐξ αὐτῶν εἶπε· Μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν, ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, καὶ τὰ ἑξῆς· διότι δύω μὲν ἐφάνησαν Ἄγγελοι, ἀλλ' ὁ Ματθαῖος καὶ ὁ Μάρκος ἕνα μόνον ἀναφέρουσι, δηλονότι τὸν λαλήσαντα μετὰ τῶν γυναικῶν· ὁ δὲ Λουκᾶς καὶ τὸν ἕτερον, τὸν μὴ λαλήσαντα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Λουκᾶς μετὰ τὸν Ματθαῖον καὶ τὸν Μάρκον ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον, διὰ τοῦτο ὅσα τοῦ Ἀγγέλου λόγια αὐτοὶ ἐσιώπησαν, αὐτὸς προσέθηκε, καὶ ἀνεπλήρωσεν. Εὐλόγως δὲ ὑπερεθαύμασαν καὶ ἐξέστησαν αἱ τρισμακάριαι ἐκεῖναι γυναῖκες· εἶδον τὸν μέγαν λίθον ἀποκυ- Ματ. κη΄. 2, 3.
λισθέντα τοῦ μνήματος· εἶδον τοῦ Ἀγγέλου τὸ πρόσωπον ὡς ἀστραπὴν λάμπον, καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ λευκὰ ὡς χιόνα· εἶδον τὸν τάφον κενὸν, χωρὶς

τοῦ

τοῦ σώματος δηλαδὴ τοῦ Κυρίου· εἶδον πράγματα ἀνέλπιστα, ἤκουσαν εὐαγγέλια θαυμάσια· ὅθεν θάμβος αὐτὰς περιέσχε καὶ ἔκστασις.

Μάρκ. ιϛ'. 6. **Ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· Μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος, ὅπου ἔθηκαν αὐτόν.**

Ἡσυχάζει ὁ Ἄγγελος τὸν θόρυβον τῆς ψυχῆς αὐτῶν· Μὴ θορυβεῖσθε, λέγει, μὴ ταράττεσθε, μὴ ἐξίστασθε. Ἐπειδὴ δὲ, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θάμβους καὶ τῆς ἐκστάσεως, καὶ ἡ μνήμη πάσχει, ἀστοχεῖ τὰ μνημονευόμενα, καὶ νεκροῦται, διὰ τοῦτο πρῶτον μὲν ἀναμιμνήσκει αὐταῖς τὸ ζητούμενον· Ὑμεῖς, λέγει, ζητεῖτε τὸν Ἰησοῦν τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον, ἀλλ' αὐτὸς οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀνέστη· ἔπειτα, ἵνα μὴ φαντάσματα νομίσωσι τὰ βλεπόμενα, Βλέπε, λέγει, τὸν τόπον, ὅπου ἔθαψαν αὐτόν· ὁ τόπος κενός ἐστιν, ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, διότι αὐτὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν.

Μάρκ. ιϛ'. 7. **Ἀλλ' ὑπάγετε, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ, ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν.**

Κήρυκας τῆς ἀναστάσεως στέλλει ὁ Ἄγγελος τὰς ἁγίας γυναῖκας· Ὑπάγετε, λέγει, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς καὶ τῷ Πέτρῳ. Διατί δὲ κατ' ὄνομα ἀναφέρει τὸν Πέτρον; ἐπειδὴ ὁ Πέτρος, τρὶς ἀρνηθεὶς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἐξέπεσε τῆς τῶν μαθητῶν χορείας καὶ τάξεως· ἐὰν ὁ μὲν Ἄγγελος οὐκ ἐμνημόνευε κατ' ὄνομα τοῦ Πέτρου, ἀλλ' ἔλεγε μόνον τὸ, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς, αἱ δὲ γυναῖκες ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἀποστόλους τοῦ Ἀγγέλου τὰ λόγια, ὁ Πέτρος, γινώσκων, ὅτι ἐστερημένος ἦν τῆς ἀποστολικῆς χάριτος, ἐνόμιζεν, ὅτι οὐκ ἔστι περὶ αὐτοῦ ὁ λόγος, ὅθεν οὐδὲ ἤρχετο εἰς τὴν Γαλιλαίαν μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων· διὰ τοῦτο οὖν ὁ Ἄγγελος ἐμνήσθη ὀνομαστὶ τοῦ Πέτρου, ἵνα, τοῦτο ἀκούσας ἐκεῖνος ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν Μυροφόρων, λάβῃ θάῤῥος, καὶ πληροφορηθῇ, ὅτι διὰ τὰ πικρὰ αὐτοῦ δάκρυα προσκαλεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος, ἵνα ἀξιώσῃ πάλιν τοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματος. Τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο, ὅτε διὰ τῆς τριττῆς ἐρωτήσεως ἐδιώρθωσεν ὁ Θεάνθρωπος τὸ τριττὸν τῆς αὐτοῦ ἀρνήσεως. Διατί δὲ ὁ Ἄγγελος διὰ τῶν γυναικῶν πέμπει τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ ὑπόσχεται, ὅτι ἐκεῖ ὄψονται τὸν Κύριον; ὁμοίως δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς Χριστὸς παρήγγειλεν αὐταῖς, λέγων· Ὑπάγετε, ἀπαγγείλατε τοῖς Ματ. κη'. 10.
ἀδελφοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται; ὁ Κύριος ἐφάνη τοῖς μαθηταῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν, ἐν Ἰωάν. κ'. 19. 26.
ᾗ ἀνέστη· Οὔσης ὀψίας, τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνη ὑμῖν· καὶ πάλιν μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ, παρόντος

καὶ

καὶ τοῦ Θωμᾶ, ἐφάνη τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐκεῖ· διατί λοιπὸν τὴν ἐν Γαλιλαίᾳ ὀπτασίαν καὶ ὁ Ἄγγελος καὶ ὁ Κύριος προεῖπον; Διότι αὐτὴ ἦν ἐπιφανεστέρα, καὶ ἐπισημοτέρα τῶν ἄλλων ὀπτασιῶν· ἐκεῖ ἐφάνη ὁ ἀναστὰς Χριστὸς, οὐχὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, ἀλλ' ἐν τῷ ὄρει πεπαῤῥησιασμένως καὶ φανερῶς· ἐκεῖ οἱ Μαθηταὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν· ἐκεῖ ὁ Κύριος μετὰ παῤῥησίας μεγάλης ἐφανέρωσεν αὐτοῖς τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ πα-
Ματ. κή. 17. ρὰ τοῦ Πατρὸς ἐξουσίαν· Ἐδόθη μοι, λέγων, πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ
Μάρκ. ις'. 15. καὶ ἐπὶ γῆς· ἐκεῖθεν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, ἵνα κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει,
Πράξ. ά. 3. 4. καὶ ἀπὸ τότε ἔμεινεν ὀπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ συναλιζόμενος αὐτοῖς. Σημείωσον δὲ, ὅτι οὐδὲ ὁ Ἄγγελος εἶπεν, ὅτι ἐκεῖ, μόνον, αὐτὸν ὄψονται· οὐδὲ ὁ Κύριος, κἀκεῖ με, μόνον, ὄψονται. Ἐφάνη οὖν ὁ Χριστὸς, πρὸ τῆς ἐν Γαλιλαίᾳ ὀπτασίας, τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ, ὅπου ἦσαν συνηθροισμένοι, ἵνα ταχύτερον παρηγορήσῃ τὴν λελυπημένην αὐτῶν καρδίαν, καὶ πιστώσῃ εὐθὺς τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνάστασιν.

Μάρκ. ις'. 8. Καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ, ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ.

Τίνας ἐφοβοῦντο αἱ γυναῖκες; τοὺς Ἰουδαίους; ἢ ἡ ὀπτασία τοσοῦτον ἐφόβισε τὴν καρδίαν αὐτῶν, ὥστε ἔμειναν πεφοβισμέναι καὶ ἐξεστηκυῖαι; πῶς δὲ, ὁ μὲν Μάρκος λέγει, ὅτι οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ὁ δὲ Λουκᾶς, ὅτι, ὑπο- Λουκ. κδ'. 9.
στρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἕνδεκα καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς; Τινὲς μὲν λέγουσιν, ὅτι περὶ ἄλλης ὀπτασίας λαλεῖ ὁ Λουκᾶς· πιθανὸν ὅμως Θεοφύλ.
φαίνεται, ὅτι καὶ οἱ δύω τὴν αὐτὴν ὀπτασίαν ἱστοροῦσι· καὶ ὁ μὲν Μάρκος λέγων, οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον αἱ γυναῖκες διὰ τὸν φόβον, νοεῖ οὐδενὶ τῶν μὴ ὄντων μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ· οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον εἰς τὸν δρόμον, ἐν ᾧ περιεπάτουν· Ἔφυγον, λέγει, ἀπὸ τοῦ μνημείου· ὥστε, ὅτε ἔφευγον, καὶ πρὶν ἢ φθάσωσι, τῷ τρόμῳ ἔτι καὶ τῇ ἐκστάσει κρατούμεναι, οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ὁ δὲ Λουκᾶς λέγων, ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου, ἐννοεῖ, ὅτι μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ μνημείου, ὅτε ἔφθασαν ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηθροισμένοι, τότε ἀπήγγειλαν ὅσα εἶδον καὶ ἤκουσαν τοῖς ἕνδεκα Ἀποστόλοις, καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς μαθηταῖς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΡΚΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΜΥΡΟΦΟΡΩΝ.

Ἠκούσατε, ἀγαπητοί μου Χριστιανοί, πάντα τὰ περὶ τῆς ταφῆς, καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἠκούσατε δὲ καὶ τὸ, ὅτι ὁ μὲν Ἰωσὴφ ἐγένετο ὑπηρέτης τῆς ταφῆς, αἱ δὲ Μυροφόροι, πρῶτοι κήρυκες τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ· καλὸν δὲ καὶ ὠφέλιμον τὸ νὰ ἐξετάσωμεν διὰ ποίαν ἀρετὴν οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἠξιώθησαν τοιαύτης μεγάλης χάριτος. Βλέπω, ὅτι, διὰ τὸ τοιοῦτον κατόρθωμα, ἡ ἀνδρεία ἦν τοσοῦτον ἀναγκαία, ὥστε χωρὶς αὐτῆς τοιοῦτον ἔργον οὐδόλως ἠδύναντο ἐκτελέσαι· ἐὰν ἦσαν δειλοὶ, ἡ δειλία ἐνεπόδιζε πάντα, ὅσα ἀναγκαῖα ἦσαν εἰς τελείωσιν τούτου τοῦ ἔργου· ἀληθῶς δὲ ἡ ἀνδρεία μήτηρ ἐστὶ πολλῶν ἀρετῆς κατορθωμάτων. Περὶ τῆς ἀνδρείας λαλῶ οὐχὶ τῆς σωματικῆς, ἀλλὰ τῆς ψυχικῆς, ἥτις καὶ μεγαλοψυχία λέγεται· τὴν σωματικὴν ἀνδρείαν γεννᾷ ἡ φύσις, τὴν δὲ ψυχικὴν, ἡ προαίρεσις· ὅθεν οὐδεὶς δύναται γενέσθαι ἀνδρεῖος κατὰ φύσιν, κἂν θέλῃ, γίνεται δὲ, ὅστις θέλῃ, μεγαλόψυχος. Τῆς μεγαλοψυχίας τὴν ἀρετὴν εἶχεν ὁ εὐσχήμων Ἰωσὴφ, καὶ αἱ ἅγιαι Μυροφόροι. Τὸ τῶν Ἰουδαίων γένος ἐξεμάνη καὶ ἐλύττησε κατὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· Γραμματεῖς, Φαρισαῖοι, Νομοδιδάσκαλοι, Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, Ἀρχιερεῖς, τὸ Συνέδριον ὅλον, ὡς στασιαστὴν καὶ βλάσφημον, παρέδωκαν αὐτὸν τῷ θανάτῳ, ἅπαντες μεγάλαις φωναῖς κραυγάζοντες·
Ἰωάν. ιθ'. 15. Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον αὐτόν. Οἱ Ἰουδαῖοι, διὰ τὸν ἄμετρον φθόνον καὶ τὴν ὑπερβολικὴν αὐτῶν κακίαν, καὶ τοὺς μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ ἐζήτουν ἀποκτεῖναι· ὅθεν, διὰ τὸν φόβον, πάντες ἔφυγον, διεσκορπίσθησαν, καὶ μόνον ἀφῆκαν τὸν Διδάσκαλον· δύω μόνοι, ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Πέτρος, ἠκολούθησαν αὐτῷ· ἀλλὰ τὸν μὲν Ἰωάννην ἐσκέπαζεν ἡ ἀρχιερατικὴ φιλία· ὁ δὲ Πέτρος, κἂν μετὰ προθυμίας πρῶτον ἠκολούθησεν, ἔπειτα ὅμως τοσοῦτον ἐφοβήθη, ὥστε μετὰ ἀναθέματος καὶ ὅρκου τρεῖς αὐτὸν ἠρνήσατο. Ὁ Ἰωσὴφ, ἵνα ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, ἔπρεπε νὰ παῤῥησιασθῇ εἰς τὴν ἡγεμονικὴν αὐλὴν, ὅπου πάντοτε συνέτρεχε πλῆθος Ἰουδαίων, καὶ νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ Πιλάτου τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ· τοῦτο δὲ τὸ ἔργον ἐφανέρωνεν αὐτὸν μαθητὴν τοῦ Χριστοῦ, ζηλωτὴν, καὶ ἀγαπῶντα τὸν Διδάσκαλον αὐτοῦ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους μαθητὰς αὐτοῦ· τοῦτο δὲ ἀρκετὸν ἦν, ἵνα διεγείρῃ κατ' αὐτοῦ τὴν καταδρομὴν, καὶ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν Ἰουδαίων. Ἡ μετὰ τοσαύτης εὐλαβείας ἀποκαθήλωσις τοῦ σώματος τοῦ Ζωοδότου, ἡ καθαρὰ σινδὼν, τὸ πεπελεκημένον πέτρινον μνημεῖον, ὁ λίθος ὁ μέγας ὁ ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, ἦσαν πληγαὶ εἰς τὴν καρδίαν τῶν φθονερῶν Ἰουδαίων· ἐντεῦθεν οὐδὲν ἕτερον περιέμενεν ὁ Ἰωσὴφ, εἰμὴ διωγμοὺς καὶ κίνδυνον τῆς ἰδίας ζωῆς. Αὐτὸς δὲ μεγαλοψυχεῖ, τολμᾷ, ἔρχεται πρὸς τὸν Πιλάτον, παῤῥησιάζεται μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, ζητεῖ καὶ λαμβάνει τὸ σῶμα αὐτοῦ. Ἡ δὲ μεγαλο-

λοψυχία κατέστησεν αὐτὸν ὑπηρέτην τοῦ μεγάλου μυστηρίου τῆς ταφῆς τοῦ Δεσπότου τῶν ἁπάντων· αὐτὸς ἠλέησε τὸν ἐλεήσαντα τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων· ἐνετύλιξε σινδόνι τὸν περιβάλλοντα τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις· ἐχάρισε μνημεῖον τῷ ἐγείραντι ἐκ μνημάτων τοὺς νεκρούς· ἔθαψε τὸν θάψαντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Ἰωσὴφ τρισμακάριε, σεβάσμιαι αἱ χεῖρές σου, αἱ ψηλαφήσασαι τοῦ Κυρίου τὸ σῶμα! σεπτά σου τὰ ὄμματα, τὰ ἰδόντα νεκρὸν, γυμνὸν, ἡπλωμένον τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ Υἱόν! ἅγιον τὸ στόμα σου, τὸ ἀσπασάμενον τοῦ Ζωοδότου τοὺς πόδας! Ὢ ἀρετὴ ἔνδοξος, ὢ χάρις ἐξαισία, ἧς ἠξίωται ὁ γενναιόφρων Ἰωσήφ!

Καὶ τῶν Μυροφόρων δὲ ἡ μεγαλοψυχία θαυμαστὴ καὶ μεγάλη. Αἱ γυναῖκες φύσει ἀσθενεῖς εἰσὶ καὶ δειλαί· φοβοῦνται πολλάκις, ὅπου οὐκ ἔστι φόβος. Αἱ Μυροφόροι γυναῖκες, ὑπὲρ τὴν γυναικεῖαν φύσιν μεγαλόψυχοι, καὶ τῶν ἀνδρῶν ἀνδρειότεραι, οὐδὲ διὰ τὸν διωγμὸν τῶν Ἰουδαίων δειλιάζουσιν, οὐδὲ ἡ αὐθάδεια τῶν στρατιωτῶν αὐτὰς φοβίζει, οὐδὲ ἡ Κουστωδία ταράττει τὴν καρδίαν αὐτῶν. Οἱ μαθηταὶ, ἄνδρες ὄντες, φοβοῦνται· αἱ Μυροφόροι, γυναῖκες οὖσαι, τολμῶσιν· οὗτοι φεύγουσιν, ἐκεῖναι ἔρχονται· οὗτοι σκορπίζονται, ἐκεῖναι συνάγονται· οὗτοι κρύπτονται, ἐκεῖναι παῤῥησιάζονται· ἔρχονται εἰς τὸ μυροπωλεῖον, ἀγοράζουσι παρὰ τοῦ μυρεψοῦ ἀρώματα καὶ μύρα, εἶτα, βαστάζουσαι αὐτὰ, τρέχουσιν αἱ τρισμακάριαι προθύμως, ἵνα ἀλείψωσι τὸ ζωηφόρον σῶμα. Ὢ γυναῖκες πανσεβάσμιοι, καὶ πῶς οὐ φοβεῖσθε μόναι νὰ περιπατῆτε τὴν νύκτα; καὶ πῶς τολμᾶτε νὰ πλησιάσετε εἰς τὸν τόπον, ὃν βασιλικοὶ φυλάττουσι στρατιῶται; καὶ πῶς οὐ τρομάζετε, ἀλλὰ ζητεῖτε ἀποκυλίσαι τὸν λίθον, καὶ λῦσαι τὰς σφραγίδας, καὶ ἀνοῖξαι τὸν τάφον, καὶ ἀλεῖψαι τὸ τεθαμμένον τοῦ Κυρίου σῶμα; μεγάλων ἀληθῶς χαρισμάτων ἠξιώθητε, διὰ τὴν ἀνδρείαν τῆς ψυχῆς ὑμῶν! Αὗται, ἀγαπητοί μου ἀδελφοὶ, ἐπειδὴ, ἀποῤῥίψασαι πᾶσαν δειλίαν καὶ φόβον, ἐγένοντο ἀνδρεῖαι καὶ μεγαλόψυχοι, εἶδον τοὺς ἁγίους Ἀγγέλους, καὶ ὡμίλησαν μετ' αὐτῶν· πρῶται ἤκουσαν τῆς Ἀναστάσεως τὰ εὐαγγέλια, πρῶται συνήντησαν τὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα Σωτῆρα, πρῶται εὐηγγελίσαντο τοῖς μαθηταῖς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου.

Ἡ ἀνδρεία τῆς ψυχῆς, Χριστιανοὶ, πολλῶν ἀρετῶν πρόξενος γίνεται, καθὼς ἐκ τοῦ ἐναντίου ἡ μικροψυχία καὶ ὁ φόβος ἐμποδίζει τῆς ἀρετῆς τὴν κατόρθωσιν· διὰ τοῦτο ἀκούομεν τὸν μὲν Μωϋσῆν, παραγγέλλοντα τῷ μαθητῇ αὐτοῦ, τῷ Ἰησοῦ· Ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε· Δευτ. λά. 7. τὸν δὲ Δαβὶδ, τῷ υἱῷ αὐτοῦ, τῷ Σολομῶντι· Ἴσχυε, καὶ ἀνδρίζου, καὶ Α΄. Παραλ. κή. 20. ποίει, μὴ φοβοῦ. Καὶ ὁ Κύριος δὲ τῶν ἁπάντων, καὶ Δεσπότης Θεὸς τὸ αὐτὸ παράγγελμα ἔδωκε πρῶτον μὲν εἰς τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ, λέγων· Ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου. Μὴ φοβηθῇς, μηδὲ δειλιάσῃς· ἔπειτα καὶ ὁ Ἰησ. ά. 7. Αὐτ. ή. 1 Ἰησοῦς Χριστὸς, εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ὅτε ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ μέγα καὶ ἐξαίσιον τῆς ἀρετῆς κατόρθωμα, ἤγουν ἐπὶ τὴν ἐπιστροφὴν πάσης τῆς οἰκουμένης· Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς, εἶπε· Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν Ματ. ί. 26, 28. ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· ὅθεν καὶ ὁ Ἀπόστολος αὐτοῦ ἐδίδασκε τοὺς πιστεύσαντας, γράφων· Ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε. Α΄. Κορ. ιϛ΄. 13.

Βλέπετε τὸν Μωϋσῆν; αὐτὸς, ὅτε ἐφοβήθη τὸν Φαραὼ, ἔφυγεν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, ἦλθεν εἰς τὴν γῆν Μαδιὰμ, ἐκρύ-

κρύβη παρὰ τῷ Ἰωθὼρ, καὶ ἐκεῖ οὐδὲν ἔργον θαυμαστὸν κατώρθωσεν. Ὅτε δὲ ἀνδρείαν ἀνέλαβε, καὶ ἐνεδύθη τὴν μεγαλοψυχίαν, τότε καταβὰς εἰς τὴν Αἴγυπτον, παρέστη τῷ Φαραὼ, ἐποίησε τὰ μεγάλα θαύματα, ἐλύτρωσε τῆς δουλείας τὸ γένος τοῦ Ἰσραήλ· ἔσχισε τὴν θάλασσαν, καὶ διεπέρασε τὸν λαόν· ἐπάταξε τὴν πέτραν, καὶ ἐξήγαγεν ὕδωρ· ἠνέῳξε τοῦ οὐρανοῦ τὰς θύρας, καὶ κατέβασε τὸ Μάννα· ἔφερε τὴν ὀρτυγομήτραν, ἐνήστευσε τεσσαράκοντα ἡμερονύκτια, ἔλαβε τοῦ νόμου τὰς πλάκας, ὑπέμεινε τὴν αὐθάδειαν τοῦ λαοῦ, ἐποίμανε τοσοῦτον σκληροτράχηλον πλῆθος, κατώρθωσε τόσας μεγάλας καὶ πολλὰς ἀρετὰς, ἐτέλεσε τόσα φοβερὰ καὶ ἐξαίσια θαύματα.

Ἰδὲ τὸν Ἠλίαν· ὅταν μεγαλοψυχῇ, ἐλέγχει τοῦ Ἀχαὰβ τὴν ἀσέβειαν, καὶ στηλιτεύει τοῦ ψευδωνύμου Θεοῦ τὴν ἀδυναμίαν· ἐκπομπεύει τὴν ἀπάτην τῶν ψευδοϊερέων, καὶ κηρύττει τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως· ἀποδεικνύει ἐμπράκτως, τίς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς, καὶ ἐπιστρέφει τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς πλάνης τοῦ Βαάλ· ἀκούετε κατορθώματα ἀρετῆς θαυμαστὰ καὶ ἔνδοξα; Ἀλλ' ὅτε ὁ φόβος τῶν ἀπειλῶν τῆς πονηρᾶς Ἰεζάβελ τὴν καρδίαν αὐτοῦ κατεκυρίευσε, τότε ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐκρύβη εἰς τὰ σπήλαια, ἐπεκαλέσθη τὸν θάνατον, καὶ ἔπαυσε τῶν μεγάλων ἀρετῶν τὰ κατορθώματα.

Ἐὰν δὲ καὶ τῶν θείων Ἀποστόλων τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀγωνίσματα, καὶ τῶν ἁγίων Μαρτύρων τὰ ὑπὲρ φύσιν ἆθλα, καὶ τῶν ὁσίων Ἀσκητῶν τὰ ἀνεκδιήγητα παλαίσματα, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τὰ ἐξαίσια κατορθώματα στοχασθῶμεν, καθαρὰ βλέπομεν, ὅτι ἅπαντα καρπός εἰσι τῆς ἀνδρείας καὶ γενναιότητος. Ὅσοι ἐδειλίασαν, ἢ ἐφοβήθησαν, τούτων ἄλλοι μὲν οὐδὲν ἔργον θεοφιλὲς ἐτελείωσαν, ἄλλοι δὲ ἔπεσον πτῶμα ἐλεεινὸν καὶ ἐξαίσιον.

Βλέπει τοῦτο, ἀγαπητοί μου ἀδελφοὶ, ἐνίοτε πᾶς ἄνθρωπος ἐν ἑαυτῷ, καὶ ψηλαφεῖ. Κατάκεισαι ἐνίοτε εἰς τὴν ἁμαρτίαν· ὁ Θεὸς, διὰ τὸ ἄπειρον αὐτοῦ ἔλεος, ἐξαποστέλλει σοι φωτισμόν· γνωρίζεις τὴν ἁμαρτίαν σου, καὶ τὴν βλάβην τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἀποφασίζεις νὰ προσδράμῃς εἰς τὴν μετάνοιαν· ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται εὐθὺς εἰς τὴν καρδίαν σου ἡ δειλία· Καὶ πῶς δύναμαι, λέγεις, νὰ ἀποστραφῶ ἐκεῖνο τὸ ἠγαπημένον πρόσωπον; καὶ πῶς νὰ ἀντισταθῶ ἐναντίον εἰς τῆς σαρκὸς τὸν πόλεμον; καὶ πῶς νὰ ἀφήσω τὴν πολυχρόνιον συνήθειαν; ἐν τούτοις ἐὰν μεγαλοψυχήσῃς, νικᾷς, φεύγεις τὴν ἁμαρτίαν, κερδαίνεις τὸν παράδεισον· ἐὰν δειλιάσῃς καὶ φοβηθῇς, νικᾶσαι, μένεις ἀμετανόητος, κληρονομεῖς τὴν κόλασιν. Ἀκούεις τὴν φωνὴν τοῦ Εὐαγγελίου· Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· θέλεις, Ματ. ε. 44. ὡς Χριστοῦ μαθητὴς, ἵνα συγχωρήσῃς τὸν ἐχθρόν σου· ἀλλ' ἰδοὺ εὐθὺς ὁ πόλεμος τοῦ κόσμου· Αὐτὸ, λέγεις, ἐστὶν ἀτιμία σου· ἐὰν μὴ ἐκδικηθῇς σήμερον, αὔριον καὶ ἄλλοι ἐπιβουλεύονταί σε, καὶ γίνεσαι παίγνιον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὄνειδος τοῦ κόσμου· ἐὰν εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον μεγαλοψυχήσῃς, συγχωρεῖς τὸν ἐχθρὸν, μένεις εἰρηνικὸς καὶ ἥσυχος, καὶ λαμβάνεις παρὰ Θεοῦ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν σου· ἐὰν μικροψυχήσῃς, μένει τὸ μῖσος καὶ ἡ ταραχὴ εἰς τὴν καρδίαν σου, κατακρίνεται δὲ ἡ ψυχή σου. Οὗτος, δειλὸς, φοβεῖται μὴ πτωχεύσῃ, ὅθεν οὐκ ἐκτείνει τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς βοήθειαν τοῦ πτωχοῦ· ἐκεῖνος, μεγαλόψυχος, ἐλεεῖ καὶ δανείζει ὅλην τὴν ἡμέραν. Ἐκεῖνος κρεοφαγεῖ ἐν ταῖς νηστησίμοις ἡμέραις, φοβούμενος, μὴ βλάψῃ

τὴν

τὴν ὑγείαν αὐτοῦ ἡ ἐγκράτεια· οὗτος ἔξω βάλλει τὸν φόβον, καὶ ἐγκρατεύεται μεγαλοψύχως· τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀρετάς.

Ὁ θεηγόρος Παῦλος κηρύττει, ὅτι πάντες οἱ Χριστιανοί εἰσι στρατιῶται τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· διότι πρὸς μὲν τὸν
Β΄. Τιμ. β΄. 3. Τιμόθεον γράφει· Σὺ οὖν κακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· πρὸς δὲ τοὺς Ἐφε-
Ἐφ. ϛ΄. 16, 17. σίους παραγγέλλει, ἵνα ἀναλάβωσι θυρεὸν, καὶ περικεφαλαίαν, καὶ μάχαιραν κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς ψυχῆς, οἵτινές εἰσι τρεῖς, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς, ἡ ματαιότης τοῦ κόσμου, οἱ πειρασμοὶ τοῦ διαβόλου, καὶ πολεμοῦσιν ἡμᾶς πάσας
Ψαλ. λη΄. 7. τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν· Ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου. Καθὼς οὖν εἰς τοὺς κοσμικοὺς πολέμους, οὕτω καὶ εἰς τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνας, χωρὶς τῆς ἀνδρείας οὐδὲν κατορθοῦται. Ὁ στρατιώτης ὁ δειλὸς οὐδέποτε νικᾷ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ· ὁ Χριστιανὸς ὁ μικρόψυχος οὐδέποτε θριαμβεύει κατὰ τῶν πολεμούντων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Ὁ στρατιώτης ὁ ἀνδρεῖος αἴρει τῆς νίκης τὰ τρόπαια· ὁ Χριστιανὸς ὁ μεγαλόψυχος ἐκτελεῖ τὰ μεγάλα τῆς ἀρετῆς κατορθώματα.

Ἀλλὰ διατί ἐσμὲν δειλοὶ εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς; τί δειλιάζεις, ἀδελφέ; γίνου δειλὸς, ὅταν βουλεύεσαι, ἵνα πράξῃς τὴν ἁμαρτίαν· διότι ἡ ἁμαρτία ἐστὶν αἰσχύνη, καὶ ὄνειδος·
Αὐτ. λδ΄. 2. Αἰσχυνθήτωσαν, λέγει ὁ Προφήτης, οἱ ἀνομοῦντες διακενῆς. Διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐλέγχει ὁ Θεὸς, καὶ παιδεύει
Αὐτ. λη΄. 14, 15. αὐστηρότατα· Ἐν ἐλεγμοῖς ὑπὲρ ἀνομίας ἐπαίδευσας ἄνθρωπον, καὶ ἐξέτηξας ὡς ἀράχνην τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· διὰ τὴν ἁμαρτίαν παιδεύουσι καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι. Διατί ἐντρέπεσαι, ἢ φοβεῖσαι νὰ πράξῃς τοῦ Θεοῦ τὸ ἔργον; ἡ ἀρετὴ ἐστὶ δόξα, καὶ τιμὴ, καὶ ἔπαινος. Τίνα φοβεῖσαι, ὅταν πράττῃς τὰ καλὰ ἔργα; τότε, Κύριος φωτισμός σου καὶ σωτήρ σου, τίνα φοβηθήσῃ; Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς σου, ἀπὸ τίνος δειλιάσεις; Ψαλ. κς΄. 1, 2.
Τί φοβεῖσαι; τὸν κόσμον; ἀλλ' ἡ ἀρετὴ ἐστι πρᾶγμα καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κόσμου ἐπαινούμενον, καὶ θαυμαζόμενον· τὴν ἀρετὴν καὶ οἱ ἐχθροὶ ἐπαινοῦσι, καὶ εὐλαβοῦνται. Τί φοβεῖσαι; τῆς σαρκὸς τὸν πόλεμον; ἀλλ' οἱ δοῦλοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγει ὁ θεηγόρος Ἀπόστολος, τόσην ἰσχὺν ἔχουσιν, ὥστε σταυροῦσι τὴν σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι Γαλ. ε΄. 24.
καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. Φοβεῖσαι ἴσως τῶν Δαιμόνων τὰς παγίδας; μὴ φοβηθῇς ὁλοτελῶς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν· Οὐ φοβηθήσῃ ἀπὸ φόβου Ψαλ. ϟ΄. 5, 6.
νυκτερινοῦ, ἀπὸ βέλους πετομένου ἡμέρας, ἀπὸ πράγματος ἐν σκότει διαπορευομένου, ἀπὸ συμπτώματος δαιμονίου μεσημβρινοῦ· κἂν χιλιάδες, κἂν μυριάδες Δαιμόνων συνελθῶσιν, ἐκ πλαγίου ἔρχονται, καὶ μὴ δυνάμενοι στῆναι πλησίον σου, πίπτουσι· Πεσεῖται ἐκ τοῦ Αὐτ. 7.
κλίτους σου χιλιὰς, καὶ μυριὰς ἐκ δεξιῶν σου, πρὸς σὲ δὲ οὐκ ἐγγιεῖ. Ἐξαποστέλλει ὁ Θεὸς τοὺς Ἀγγέλους αὐτοῦ, ἵνα διαφυλάττωσί σε ἀπὸ παντὸς κακοῦ συναντήματος, καὶ ἀπὸ πάσης ἐπηρείας καὶ βλάβης· Ὅτι τοῖς Αὐτ. 11, 12.
Ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου. Ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. Ὅστις ἐργάζεται τὰ καλὰ ἔργα, ἐκεῖνός ἐστιν ἔνδοξος, τίμιος, πανευτυχὴς, εἰρηνικὸς, καὶ μακάριος· Δόξα γὰρ, λέγει ὁ θεο- Ῥωμ. β΄. 10.
φάντωρ Ἀπόστολος, καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΥΤΟΥ.

Κολυμβήθρα ἦν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, κύκλῳ δὲ αὐτῆς ἦσαν πέντε στοαί· ἐν αὐταῖς δὲ ἐκοιτάζετο πλῆθος πολὺ ἀσθενῶν ἀνθρώπων· διότι Ἄγγελος Κυρίου, κατά τινα καιρὸν καταβαίνων εἰς τὸ ὕδωρ τῆς κολυμβήθρας, ἐτάραττεν αὐτό· ὅστις δὲ τῶν ἀσθενῶν, μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος, ἔμβαινε πρῶτος εἰς τὸ ὕδωρ, ἐκεῖνος ἰατρεύετο. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ἀνέβη ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ διὰ τὴν ἑορτήν, εὑρὼν δὲ εἰς τὴν στοὰν ἄνθρωπον, ὅς τις ἦν παράλυτος τριακονταοκτὼ ἔτη, ἠρώτησεν αὐτόν, ἐὰν θέλῃ τὴν ὑγείαν· ὁ δὲ ἀσθενὴς ἀπεκρίθη· Οὐκ ἔχω ἄνθρωπον, ἵνα βάλῃ με εἰς τὸ ὕδωρ· ὅθεν, πρὶν ἢ φθάσω, προφθάνει ἄλλος, καὶ, ἐμβαίνων πρῶτος εἰς τὸ ὕδωρ, λαμβάνει τὴν ἴασιν. Τότε οὖν ὁ Κύριος Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἔγειραι, ἆρον
Ἰωάν. ἐ. 8. τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει. Καὶ ὁ μὲν Παράλυτος ἐγείρεται εὐθύς, αἴρει τὸν κράββατον εἰς τοὺς ὤμους αὐτοῦ, καὶ περιπατεῖ. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, ἐπειδὴ ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦν ἡμέρα σαββάτου, σκανδαλίζονται, ἐλέγχουσι τὸν Παράλυτον· Οὐκ ἔχεις ἐξουσίαν, λέγουσιν, ἆραι σήμερον τὸν κράββατον. Ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἀποκρίνεται· Ὅστις ἰάτρευσέ με, ἐκεῖνός μοι εἶπεν, ἵνα ἄρω τὸν κράββατόν μου. Καὶ ζητοῦσι μὲν οἱ Ἰουδαῖοι μαθεῖν, τίς ἐστιν ὁ ἰατρός, ἀλλ' ὁ Παράλυτος τοῦτον οὐκ ἐγνώρισεν, ἐπειδὴ ὁ Ἰησοῦς, μετὰ τὸ θαῦμα, συμμιχθεὶς τῷ ἐκεῖ πλήθει τῶν ἀνθρώπων, εὐθὺς ἀνεχώρησε. Μετὰ δὲ ταῦτα εὑρὼν τὸν πρὸ ὀλίγου παράλυτον ἐν τῷ ἱερῷ, λέγει πρὸς αὐτόν· Βλέπεις, ὅτι γέγονας ὑγιής, εἰς τὸ ἑξῆς λοιπὸν μὴ ἁμαρτήσῃς, ἵνα μὴ βαρυτέραν πάθῃς συμφοράν. Ταῦτά εἰσιν ἐν συντομίᾳ τὰ ὑπὸ τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου ἱστορούμενα· κἂν δὲ φαίνωνται ἁπλᾶ καὶ ἀπερίεργα, ἔχουσιν ὅμως νοήματα ὑψηλὰ καὶ ψυχοσωτήρια. Ὅθεν ὅστις μετ' εὐλαβείας ἀκούσῃ ταῦτα, ἐκεῖνος τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι δύναται λῦσαι τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὴν παράλυσιν.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἰωάν. ἐ. 1.

Εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας εὑρισκόμενος ὁ Κύριος Ἰησοῦς, ὅπου τὸν υἱὸν τοῦ Βασιλικοῦ ἐθεράπευσεν ἀπὸ τῆς θανατηφόρου αὐτοῦ ἀσθενείας· ἐπειδὴ ἐπλησίαζεν ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, ἀνέβη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Καὶ τινὲς μὲν λέγουσιν, ὅτι αὐτὴ ἡ ἑορτὴ ἦν τῆς Πεντηκοστῆς, τινὲς δέ, ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα. Ἤρχετο δὲ εἰς τὰς ἑορτὰς ὁ Ἰησοῦς, ἐπειδὴ τότε συνηθροίζετο τῶν ἀνθρώπων τὸ πλῆθος, μάλιστα ὅσοι ἦσαν εὐλαβεῖς καὶ φιλέορτοι· ὅθεν, διδάσκων καὶ θαυματουργῶν, ἐπέστρεφε πολλοὺς εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν. Διὰ τὴν ἑορτὴν λοιπὸν ἀνέβη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.

Χρυσ. Κυριλλ. Ἀλεξ. ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν. Σειρ. Εἰρην Λουγδ. β'. 2. κ'. 39.

Ἔστι

Ἰωάν. ἑ. 2. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἐπὶ τῇ προβατικῇ, κολυμβήθρα, ἡ ἐπιλεγομένη ἑβραϊστὶ Βηθεσδά, πέντε στοὰς ἔχουσα·

Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, λέγει, κολυμβήθρα ἐστὶν ἐπὶ τῇ προβατικῇ, ἤγουν ἐπὶ τῇ προβατικῇ πύλῃ. Καὶ ἡ μὲν κολυμβήθρα ἐλέγετο προβατική, καθότι ἐκεῖ ἔφερον τὰ θυσιαζόμενα πρόβατα, καὶ ἐν αὐτῇ ἔπλυνον τὰ τούτων ἐντόσθια· ἡ δὲ πύλη ἡ προβατική, περὶ ἧς λαλεῖ ὁ Νεεμίας, ἴσως ἐκ τῆς προβατικῆς κολυμβήθρας ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν. Ἡ αὐτὴ δὲ κολυμβήθρα ἐλέγετο, κατὰ τὴν ἑβραϊκὴν διάλεκτον, Βηθεσδά· τοῦτο δὲ σημαίνει οἶκον εὐεργεσίας. Εἶχε δὲ ἡ κολυμβήθρα, ὅπερ ἐστὶ, κύκλῳ τῆς κολυμβήθρας ἦσαν πέντε στοαί· ὀνομάζονται δὲ αἱ στοαὶ καὶ περίστυλα, ἐπειδὴ εἰσὶ δύω σειραὶ στύλων παραλλήλων, στέγην βασταζόντων.

(Ἀμμών. καὶ Θεόδ. Μοψ. εἰς τὴν Συρ. Νεεμ. γ. 1. καὶ ιβ. 39.)

Ἰωάν. ἑ. 3. Ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν.

Ἐν αὐταῖς ταῖς περὶ τὴν κολυμβήθραν στοαῖς ἐκοιτάζοντο πολυάριθμα πλήθη ἀῤῥώστων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἤγουν παραλυτικῶν, καὶ ἄλλων παντοίαις νόσοις βασανιζομένων· αὐτοὶ πάντες εἰς τὰς στοὰς κοιτώμενοι, περιέμενον τὴν κίνησιν τοῦ ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ ὕδατος, ἵνα τὰς ἀσθενείας αὐτῶν θεραπεύσωσιν.

Ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος, ὑγιὴς ἐγίνετο, ᾧ δήποτε κατείχετο νοσήματι. Ἰωάν. ἑ. 4

Κατὰ καιρὸν, λέγει, κατέβαινεν ὁ Ἄγγελος εἰς τὴν κολυμβήθραν, καὶ ἐτάραττε τὸ ὕδωρ. Ἀλλὰ τίς οὗτος ὁ καιρός; διωρισμένος ἄρά γε καὶ ἐγνωρισμένος, ἢ ἀπροσδιώριστος καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ γνωστός; κατὰ τὸν καιρὸν ἄρά γε τῆς Πεντηκοστῆς, ἢ ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα, ἢ κατὰ πᾶσαν ἑορτήν; Τινὲς μὲν λέγουσιν, ὅτι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς κατέβαινεν ὁ Ἄγγελος, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν λόγων τοῦ Παραλύτου πιθανὸν φαίνεται, ὅτι ὁ καιρὸς ἦν ἀδιώριστος· αὐτὸς ἔλεγε· Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα, ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν. Ἐὰν ὁ καιρὸς γνωστὸς ἦν καὶ διωρισμένος, κἂν πτωχὸς καὶ ἄπορος ὁ Παράλυτος, μετὰ τοσοῦτον καιρὸν, ἤγουν μετὰ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη, εὕρισκεν ἄνθρωπον, ὅστις διὰ ἔλεος ἔβαλλεν αὐτὸν εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἀλλὰ τοῦ καιροῦ τὸ ἀδιώριστον τὴν τοσαύτην προεξένησεν ἀπορίαν. Κατέβαινε δὲ ὁ Ἄγγελος ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, ἵνα μὴ νομίσωσιν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι τὰ ὕδατα ἐκεῖνα ἔχουσι φυσικῶς θεραπευτικὴν δύναμιν, ἀλλὰ πιστεύσωσιν, ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἰάτρευε τὰς ἀσθενείας. Ἐτάραττε δὲ τὸ ὕδωρ, ἵνα γνωρίσωσιν οἱ παρεστῶτες τὴν κατάβασιν αὐτοῦ, καὶ βάλλωσι τοὺς ἀσθενεῖς εἰς τὴν κολυμβήθραν. Διατί δὲ, ὁσάκις κατέβαινεν ὁ Ἄγγελος, ἕνα

(Ὁ Ἀλεξ. Κύριλλ. σ. 207. τῶ 4 τ. καὶ ὁ Ἀμμών. εἰς τὴν Συρ.) (Ἰωάν. ἑ. 7.)

καὶ

καὶ μόνον ἐθεράπευεν; ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἄπειρος, ἡ χάρις αὐτοῦ πλουσιωτάτη, τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀνεξάντλητον, διατί λοιπὸν οὐχὶ πάντες, ἀλλ' εἷς καὶ μόνος ἰατρεύετο, ὅτε ὁ Ἄγγελος κατέβαινε; τοῦτο ἀληθῶς ἀνερμήνευτον, ἐὰν μὴ ἀναβιβάσωμεν τὸν νοῦν ἡμῶν εἰς τὰ μυστικώτερα τοῦ πράγματος νοήματα. Ἡ μὲν ἐν τῇ προβατικῇ πύλῃ κολυμβήθρα, τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μυστηριώδη τοῦ ἁγίου βαπτίσματος κολυμβήθραν ἐσήμαινε· τὰ δὲ ἐν αὐτῇ πλυνόμενα καὶ καθαριζόμενα πρόβατα, τοὺς ἐν τῇ μυστηριώδει κολυμβήθρᾳ βαπτιζομένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν καθαίροντας· ἡ δὲ τοῦ Ἀγγέλου κατάβασις ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, τὴν ἐπιφοίτησιν τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῷ ὕδατι τοῦ βαπτίσματος· ἡ δὲ ταραχὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ὕδατος, τὴν συντριβὴν τῶν ἀοράτων δρακόντων, τὴν γινομένην ὑπὸ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος δυνάμεως. Οὐχὶ τῆς προβατικῆς κολυμβήθρας τὸ ὕδωρ, ἀλλ' ἡ θεία δύναμις ἐθεράπευε τῆς σαρκὸς τὰ ἀῤῥωστήματα· οὐχὶ τὸ ὕδωρ ἁπλῶς, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐν τῷ ὕδατι τοῦ βαπτίσματος, θεραπεύει τῆς ψυχῆς τὰ πταίσματα. Διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Ἀγγέλου, τὸ ὕδωρ τῆς κολυμβήθρας ἐλάμβανε τὴν θεραπευτικὴν δύναμιν· διὰ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος λαμβάνει τὴν καθαρτικὴν χάριν. Ἐν τῇ προβατικῇ κολυμβήθρᾳ ὁ Ἄγγελος ἦν ὑπηρέτης τῆς σωματικῆς ἰατρείας· ἐν τῇ πνευματικῇ κολυμβήθρᾳ ὁ Δεσπότης τῶν ἁπάντων χαρίζει τὴν πνευματικὴν υἱοθεσίαν. Ἕνα δὲ μόνον ἐθεράπευεν ἡ προβατικὴ κολυμβήθρα, ἐπειδὴ εἰς ἓν μόνον τὸ Ἰουδαϊκὸν γένος ὁ νόμος ἐδόθη· ἄπειρα πλήθη σώζει τοῦ βαπτίσματος ἡ κολυμβήθρα, ἐπειδὴ εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἐπέμφθη τὸ Εὐαγγέλιον· Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς, σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας, κατακριθήσεται. (Μάρκ. ις'. 15. 16.) Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὴν σειρὰν τῆς ἱστορίας.

Ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. Ἰωάν. ε'. 5.

Τίς μὲν ἦν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, τουτέστι ποίας πατρίδος, καταστάσεως, καὶ τύχης, ἐσιώπησεν ὁ Εὐαγγελιστής· φανερὸν δὲ, ὅτι πτωχὸς ἦν καὶ ἄπορος, ἴσως δὲ καὶ ξένος, ἐπειδὴ οὐδὲ ὑπηρέτην εἶχεν, οὐδὲ συγγενῆ, οὐδὲ φίλον, ἵνα ἐμβάλλῃ αὐτὸν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ· τὸν καιρὸν δὲ ἀκριβῶς ἐσημείωσεν, εἰπὼν, ὅτι τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ὑπὸ τῆς ἀσθενείας ἐβασανίζετο, ἵνα καὶ τὸ βάρος τῆς ἀῤῥωστίας τοῦ ἀσθενοῦς, καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς δυνάμεως τοῦ Ἰατροῦ κατανοήσωμεν.

Τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς, ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· Θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; Αὐτ. ε'. 6.

Τοῦτο ἀληθῶς εὐσπλαγχνία, τοῦτο ἔλεος θεοπρεπὲς, τοῦτο φιλανθρωπία ἄμετρος· οὐδὲ δέεται ὁ Παράλυτος ὑπὲρ τῆς ὑγείας αὐτοῦ, οὐδὲ κἂν ψιλὸν λόγον παρακαλεστικὸν λέγῃ πρὸς τὸν Ἰησοῦν· αὐτὸς δὲ, ἰδὼν αὐτὸν ἐπὶ τὸν κράββατον κατακείμενον, καὶ γνωρίσας,

ὡς Θεὸς, τὴν πολυχρόνιον αὐτοῦ ἀσθέ-
νειαν, εὐθὺς χαρίζεται αὐτῷ τὴν ὑ-
γείαν. Τίνα δὲ ἄρά γε σκοπὸν ἔχει τοῦ
Κυρίου τὸ ἐρώτημα· Θέλεις ὑγιὴς γε-
νέσθαι; τίς ποτε ἐρωτᾷ τὸν ἀσθενῆ,
ἐὰν θέλῃ τὴν ὑγείαν αὐτοῦ; πρὸς τού-
τοις ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὡς Θεὸς καρδιο-
γνώστης, ἐγνώριζεν ἀκριβέστατα τοῦ Πα-
ραλύτου τὴν θέλησιν· διατί λοιπὸν ἐρω-
τᾷ; Παρ' ἄλλων μὲν ἀσθενῶν πίστιν ἐ-
Ματ. θ'. ζήτει ὁ Θεάνθρωπος· Πιστεύετε, ἔ-
28. λεγεν, ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι;
παρὰ δὲ τοῦ Παραλύτου ζητεῖ θέλησιν·
Θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; Ἐκεῖνοι
Ἰωάν. θ'. οὐκ ἐξ ἁμαρτιῶν ἔπασχον· Οὔτε οὗτος
3. ἥμαρτεν, οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ·
ὅθεν ἡ εἰς Χριστὸν πίστις ἀρκετὴ ἦν
πρὸς τὴν θεραπείαν αὐτῶν· οὗτος, διὰ
Αὐτ. ε'. τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἐβασανίζετο· Μη-
14. κέτι ἁμάρτανε· ὅθεν, πρὸς τὴν ἰα-
τρείαν αὐτοῦ, ἀναγκαία ἦν ἡ συνδρομὴ
τῆς αὐτοῦ θελήσεως. Διὰ τούτου λοι-
πὸν τοῦ ἐρωτήματος ἐφανέρωσεν ἡμῖν ὁ
Κύριος, ὅτι, διὰ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁ-
μαρτιῶν, ἀναγκαία ἐστὶν ἡ συνδρομὴ
τῆς θελήσεως τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Σημειῶ-
σαι δὲ, ὅτι ἡ μὲν ἐρώτησις τοῦ Κυρίου
ἔφερε τὴν ἀπόκρισιν τοῦ Παραλύτου· ἡ
δὲ ἀπόκρισις ἐφανέρωσε καὶ τὴν ἀπο-
ρίαν, καὶ τὴν ὑπομονὴν τοῦ Παραλύτου,
ἔτι δὲ καὶ τὴν ἀπάνθρωπον προαίρεσιν
ἐκείνου τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ.

Αὐτ. ε'. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν·
7. Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω,
ἵνα, ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ,
βάλλῃ με εἰς τὴν κολυμβή-
θραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγὼ,
ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει.

Οὐδὲ προσκλαίεται διὰ τὴν συμφο-
ρὰν αὐτοῦ, οὐδὲ ἀδημονεῖ διὰ τὰς ἐκ τῆς
ἀσθενείας ὀδύνας, ὡς ποιοῦσιν οἱ μικρό-
ψυχοι ἄνθρωποι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀσθε-
νείας αὐτῶν, ἀλλὰ μετὰ πρᾳότητος καὶ
ἡσυχίας ψυχῆς ἀποκρίνεται πρὸς τὸν
Δεσπότην Χριστόν· Κύριε, λέγει, οὐκ
ἔχω ἄνθρωπον, ἵνα βάλλῃ με εἰς τὴν
κολυμβήθραν, ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ·
κατὰ τὸν καιρὸν δὲ, ἐν ᾧ ἐγὼ ἔρχομαι
εἰς τὴν κολυμβήθραν, ἄλλος προφθάνει
πρὸ ἐμοῦ, καὶ καταβαίνει πρῶτος. Ἐκ
τούτου φαίνεται, ὅτι ὁ Παράλυτος οὗτος
οὐκ ἦν παντελῶς ἀκίνητος, διότι λέγει·
Ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ· περιεπάτει
ἴσως, ἀλλὰ μετὰ βίας μεγάλης καὶ ἀρ-
γοπορίας, ὥστε πάντοτε ταχύτερον ἔφ-
θαναν οἱ ἄλλοι ἀσθενεῖς, ἢ περιπατοῦν-
τες, ἢ ὑπὸ ἄλλων φερόμενοι. Παράδοξον
δὲ πρᾶγμα ἀληθῶς τὸ, ὅτι εἰς ἕνα τό-
πον, εἰς ὃν τόσον πλῆθος ἀνθρώπων
συνηθροίζετο, μετὰ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ
ἔτη, οὐδέποτε εὑρέθη ἄνθρωπος βοηθὸς
τούτου τοῦ Παραλύτου· τοῦτο παρίστησι
μὲν ἀληθῶς σκληροὺς τοὺς ἐκεῖ Ἰουδαίους
καὶ ἀπανθρώπους, δείκνυσι δὲ ὅμως καὶ
τὴν πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς φοβερὰν τοῦ
Θεοῦ παίδευσιν, διότι τριάκοντα καὶ ὀκτὼ
ἔτη ἐβασανίσθη ὁ Παράλυτος διὰ τὰς
ἁμαρτίας αὐτοῦ· ὅτε δὲ ἐπληρώθη τῆς
ποινῆς αὐτοῦ ἡ διορία, τότε

Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἔ- Ἰωάν. ε'. 8.
γειραι, ἆρον τὸν κράββατόν
σου, καὶ περιπάτει. Καὶ εὐ- Αὐτ. 9.
θέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρω-
πος· καὶ ἦρε τὸν κράββατον
αὐτοῦ· καὶ περιεπάτει· ἦν
δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡ-
μέρᾳ.

Θεοπρεπὲς τὸ πρόσταγμα, παρα-
στατικὸν τῆς ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐξουσίας,

καὶ

καὶ ἀποδεικτικὸν τῆς τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ ἀπείρου δυνάμεως! οὐδὲ παρακαλεῖ, οὐδὲ προσεύχεται πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα αὐτοῦ, ὡς ἐποίησεν, ὅτε ἀνέστησε τὸν Λάζαρον, ἵνα μὴ νομίσωσιν οἱ περιεστῶτες, ὅτι ἄνθρωπος ἁπλοῦς ἐστιν, ὡς εἷς τῶν θαυματουργησάντων Προφητῶν· ἀλλὰ προστάσσει ὡς Δεσπότης τῶν ἁπάντων καὶ Θεός· Ἔγειραι· εὐθὺς δὲ τὰ μὲν νεῦρα ἀνέλαβον τὴν φυσικὴν αὐτῶν ἐλαστικὴν δύναμιν, τὸ δὲ ζωτικὸν πνεῦμα, κατὰ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, διακριθὲν ἀπὸ τοῦ αἵματος, συνέῤῥευσεν ἀπαρεμποδίστως εἰς πάντα τὰ μέλη, καὶ πᾶσα δὲ ἡ ἀταξία τῆς οἰκονομίας τοῦ σώματος ἀντικατέστη εἰς τὴν κατὰ φύσιν κατάστασιν αὐτῆς καὶ τάξιν. Ἐκεῖνος ὁ Θεός, ὅστις εἶπε· Γεννηθήτω φῶς· Γεννηθήτω στερέωμα· Συναχθήτω τὸ ὕδωρ· καὶ ἐγένετο οὕτως· ὁ αὐτὸς εἶπε τό, ἔγειραι· καὶ τότε μὲν τό, γεννηθήτω, ἐξήγαγεν εὐθὺς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὰ σύμπαντα· νῦν δὲ τὸ ἔγειραι, ἐπανώρθωσεν εὐθὺς πᾶσαν τὴν ἀταξίαν καὶ ἀνωμαλίαν τοῦ παραλυτικοῦ σώματος. Πρὸς περισσοτέραν δὲ τοῦ θαύματος βεβαιότητα, αἴρει ὁ Παράλυτος ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ τὸν κράββατον, καὶ περιπατεῖ. Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου ἐποίησε τὸ θαῦμα, ἵνα φανερώσῃ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Κύριος τοῦ σαββάτου, θεραπεύσῃ δὲ ἅμα καὶ τὰς τῶν Ἰουδαίων δεισιδαιμονίας, καὶ παραλόγους περὶ τοῦ σαββάτου παρατηρήσεις. Βλέπε δὲ τὴν Ἰουδαϊκὴν κακίαν· τὰ μὲν θαῦμα κατακρίναι μὴ δυνάμενοι, σιωπῶσι· τὸν δὲ Παράλυτον ἐλέγχουσι, λέγοντες·

(Γεν. α. 3, 6, 9.)

(Ἰωάν. ε. 10.) Ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· Σάββατόν ἐστιν, οὐκ ἔξεστί σοι ἆραι τὸν κράββατον.

Ἀληθῶς ὁ μὲν νόμος ἔλεγε· Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου· οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον· ὁ δὲ προφήτης Ἱερεμίας· Μὴ αἴρετε βαστάγματα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. Ἀλλ' ἐὰν ὁ φθόνος οὐ κατεσκότιζε τὸν νοῦν αὐτῶν, ἐσυλλογίζοντο τοῦ θαύματος τὸ μέγεθος· τοῦτο δὲ συλλογιζόμενοι, ἐπείθοντο, ὅτι δι' ἑνὸς μόνου λόγου, τοῦ, ἔγειραι, οὐδεὶς ἄλλος, εἰμὴ εἷς μόνος, ὁ Θεός, ἠδύνατο συσφίγξαι τὰ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη παραλελυμένα μέλη· ἐπείθοντο, λέγω, ὅτι ἐκεῖνος, ὅστις ὑπέταξε τὰς σωματικὰς δυνάμεις τοῦ Παραλύτου εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους, ἵνα θεραπεύσῃ τὴν παραλυσίαν αὐτοῦ, αὐτὸς εἶχεν ἐξουσίαν, ἵνα λύσῃ καὶ τὴν τοῦ σαββάτου παρατήρησιν, κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, πρὸς θεραπείαν τοῦ ἀνθρώπου, ὑπὲρ οὗ γέγονε τὸ σάββατον. Τοιουτοτρόπως οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, τυφλώττοντες, ἔλεγον τῷ παραλυτικῷ· Οὐκ ἔστι σοι συγκεχωρημένον ἆραι τὸν κράββατον. Σημείωσον δέ, ὅτι καὶ ἡμεῖς, πολλάκις ὅμοιοι τοῖς Ἰουδαίοις γινόμενοι, κατακρίνομεν ὅσα φαίνονται εἰς τὸν φθόνον τῆς καρδίας ἡμῶν ἐλαττώματα καὶ ἁμαρτήματα· τὰς δὲ ἀρετὰς καὶ τὰ καλὰ ἔργα, ὡς τυφλοί, οὐδόλως βλέπομεν, καί, ὡς ἄλαλοι, οὐδόλως περὶ αὐτῶν λαλοῦμεν· ὁ Παράλυτος ὅμως, μετὰ παῤῥησίας μεγάλης ἀποκριθεὶς πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, εἶπεν·

(Ἐξοδ. κ'. 10.) (Ἱερεμ. ιζ'. 21.)

Ἀπεκρίθη αὐτοῖς· Ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· Ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει. (Ἰωάν. ε. 11.)

Οὐχὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ, λέγει, τοῦτο ἐτόλμησα, ἀλλ' ὁ ἰατρός μου, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· Ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ

καὶ περιπάτει. Ταῦτα δὲ ἦσαν σφοδρὸς ἔλεγχος τῶν Ἰουδαίων, ἐπειδὴ διὰ τούτων ἔλεγε πρὸς αὐτούς· Αὐτὸς, ὅστις ἔχει τόσην ἐξουσίαν, ὥστε δι' ἑνὸς μόνου λόγου ἐθεράπευσε τὸ πολυχρόνιον καὶ ἀνίατόν μου πάθος, ἔχει βέβαια ἐξουσίαν, ἵνα λύσῃ καὶ τοῦ σαββάτου τὰ παρατηρήματα· αὐτὸς ὁ θεῖος καὶ παντεξούσιος ἄνθρωπος οὐδέποτε προσέταττέ μοι, ἵνα ἄρω τὸν κράββατόν μου, ἐὰν ἐγνώριζεν, ὅτι τὸ ἔργον τοῦτό ἐστιν ἁμαρτία.

Ἰωάν. ἑ. 12. Ἠρώτησαν οὖν αὐτόν· Τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, ὁ εἰπών σοι· Ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει;

Βλέπε πανουργίαν ἰουδαϊκήν. Ὁ Παράλυτος ἀπεκρίθη, ὅτι ὁ ἰατρός μου, ἐκεῖνος προσέταξέ μοι τοῦτο· αὐτοὶ δὲ παρασιωπῶσι τὴν ἰατρείαν, καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνουσι τὴν ὑπόθεσιν τοῦ κραββάτου· οὐ λέγουσι· Τίς ἐστιν ὁ ποιήσας σε ὑγιῆ, τίς ἐστιν ὁ ἰατρός σου· ἀλλὰ τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, ὁ εἰπών σοι· Ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει. Τὸ μέγα καὶ ἐξαίσιον θαῦμα ἀποσιωπῶσι, τὴν νομιζομένην τοῦ νόμου παράβασιν κωδωνίζουσι· θέλουσιν, ἵνα κρυφθῇ τὸ θαῦμα, καὶ κηρυχθῇ ἡ φαινομένη τοῦ νόμου ἀθέτησις.

Αὐτ. ἑ. 13. Ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν, ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ.

Οὐκ ἐγνώρισεν ὁ θεραπευθεὶς Παράλυτος, τίς ἦν ὁ ἰατρὸς αὐτοῦ· ἐπειδὴ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, εὐθὺς μετὰ τὸ θαῦμα, ἐξένευσεν, ἤγουν ἀνεχώρησε, καὶ ἀπηλλάγη ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ εὑρισκομένου πλήθους τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο δὲ ἐποίησεν ὁ Πανάγαθος, πρῶτον μὲν φεύγων τῶν ἀνθρώπων τὸν ἔπαινον· δεύτερον δὲ, ἵνα, μὴ παρόντος αὐτοῦ, ἡ μαρτυρία τοῦ Παραλύτου ἔχῃ τὸ ἀνύποπτον καὶ ἀξιόπιστον· τρίτον, ἵνα μὴ ἡ παρουσία αὐτοῦ ἀνάψῃ περισσότερον τὸν φθόνον τῶν Ἰουδαίων· διότι ἡ ὄψις τῶν φθονουμένων φλογίζει τὰς καρδίας τῶν φθονούντων· τέταρτον, ἵνα φανερώσῃ εἰς ἡμᾶς τὸ παράδειγμα τῆς ἀληθινῆς καὶ τελείας εὐεργεσίας. Διὰ τούτου τοῦ παραδείγματος διδάσκει ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, λέγων· Ἄνθρωποι, μὴ περιμένετε δέησιν καὶ παράκλησιν, ὅταν βλέπητε τοὺς χρείαν ἔχοντας τῆς ὑμῶν βοηθείας, ἀλλ' αὐτόκλητοι εὐεργετεῖτε αὐτοπροαιρέτως ὅσους εὐεργετῆσαι δύνασθε, ὡς ἐγὼ ἠλέησα τὸν Παράλυτον· μὴ ζητεῖτε δὲ παρὰ τῶν εὐεργετηθέντων ἀμοιβὰς καὶ εὐχαριστίας, ἀλλὰ φεύγετε τὴν κενοδοξίαν, καὶ τὴν ὑποδοχὴν τῆς εὐχαριστίας καὶ τῆς ἀνταποδόσεως, ὡς ἐγὼ ἐξένευσα, ὅτε τὸν Παράλυτον ἐθεράπευσα, καὶ ἔμεινα ἀγνώριστος· τότε δὲ τὴν εὐεργεσίαν ὑμῶν ἀνταμείβει ὁ δίκαιος τῶν καλῶν ἔργων μισθαποδότης Θεός. Ἀκούσατε δὲ καὶ ἄλλην ὁμοίαν εὐεργεσίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ Ἱερῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἴδε, ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τι σοὶ γένηται. Ἰωάν. ἑ. 14.

Μετὰ ταῦτα, ἤγουν μετὰ τὴν ἰατρείαν, μετὰ τὸ βάσταγμα τοῦ κραββάτου, μετὰ τὴν ἐρώτησιν τῶν Ἰουδαίων, μετὰ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ Παραλύτου, τό-

τε εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ Ἱερῷ, καὶ, διὰ τῆς θεοπρεποῦς αὐτοῦ νουθεσίας, πάλιν εὐεργετεῖ αὐτὸν, λέγων· Μηκέτι ἁμάρτανε, εἰς τὸ ἑξῆς μὴ ἁμαρτήσῃς. Ζητεῖ ὁ Θεὸς παρ' ἡμῶν τὴν τῆς ἁμαρτίας ἀποχὴν, ἥτις ἐστὶν ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς ἡμῶν, καὶ τοῦτο λογίζεται ἀντάμειψιν τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ· μεγάλη ἀληθῶς τοῦ Θεοῦ ἡ φιλανθρωπία! Οἱ μὲν ἄνθρωποι ζητοῦσιν ἀμοιβὰς διὰ τὴν εὐεργεσίαν, ὁ δὲ Θεὸς ἀντὶ ἀμοιβῆς ζητεῖ τῆς ψυχῆς ἡμῶν τὴν σωτηρίαν· Μηκέτι ἁμάρτανε, λέγει, εἶτα προστίθησι καὶ τὴν ἀπειλὴν, ἵνα μὴ χεῖρόν τι σοὶ γένηται· βλέπε, λέγει, ἰατρεύθης ἀπὸ τῆς παραλύσεώς σου, μὴ ἁμαρτήσῃς πάλιν, ἵνα μὴ παιδευθῇς αὐστηρότερα. Ἐκ τούτου μανθάνομεν, ὅτι ἡ ἁμαρτία γεννᾷ τὴν ἀσθένειαν· ἐὰν δὲ ὁ Θεὸς, διὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ, ἰατρεύσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀσθενείας, ἡμεῖς δὲ πάλιν, καὶ μετὰ τὴν ἰατρείαν, ἁμαρτάνομεν, τότε αὐτὸς παιδεύει ἡμᾶς βαρύτερα.

Ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ Ἰωάν. ἑ. 15.
ἀπήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ.

Βλέπε τοῦ Παραλύτου τὴν φρόνησιν. Αὐτὸς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, περὶ μὲν τῆς ὑποθέσεως τοῦ κραββάτου, ἥτις αὐτοὺς ἐσκανδάλισεν, οὐδὲν ὁλοτελῶς εἶπεν· ἐφανέρωσε δὲ μόνον κατ' ὄνομα τίς ἐστὶν ὁ ἰατρεύσας αὐτόν· Ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν, ἐστὶν ὁ ἰατρός μου, ὁ Ἰησοῦς ἐθεράπευσε τὸ ἀνίατον πάθος μου, ἔλυσε τὴν πολυχρόνιόν μου παράλυσιν, καὶ κατέστησέ με εὔρωστον καὶ ὑγιῆ·

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΥΤΟΥ.

Μία ἄραγε μόνη ἦν ἡ ἁμαρτία τοῦ Παραλύτου, ἢ πολλαί; καὶ ἐὰν μία, ποία ἄραγε ἡ τοιαύτη ἁμαρτία; Περιττὴ καὶ ἀνωφελής ἐστιν ἡ ἐξέτασις περὶ ἐκείνων τῶν πραγμάτων, ὅσα ἡ θεία Γραφὴ παντελῶς ἐσιώπησε. Τὸ, ἴδε ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τι σοὶ γένηται, οὐδὲν ἄλλο σημαίνει, εἰμὴ ὅτι, διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ὁ Παράλυτος τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐβασανίζετο. Τὸ δὲ, ποία ἦν ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ, ἐπίτηδες ἐσιώπησεν ὁ Εὐαγγελιστὴς, ἵνα κατανοήσωμεν, ὅτι οὐχὶ μόνον δι' ἐκείνην τὴν ἁμαρτίαν, ἣν ἔπραξεν ὁ Παράλυτος, ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν ἄλλην παιδεύει ὁ Θεὸς τὸν ἀμετανόητον ἁμαρτωλόν.

Ὅταν ἡμεῖς στοχασθῶμεν, ὅτι οὐδὲ Ἄγγελος, οὐδὲ ἄνθρωπος ἐδυνήθη νὰ θεραπεύσῃ τὴν πληγὴν τῆς πρώτης ἁμαρτίας τῶν δύω Προπατόρων· ὅταν στοχασθῶμεν, ὅτι, διὰ τῆς ἁμαρτίας τὴν συγχώρησιν, ἀναγκαία ἦν συγκατάβασις ἄνωθεν θεϊκὴ, καὶ σάρκωσις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ πάθος, καὶ σταυρὸς, καὶ αἷμα, καὶ θάνατος, τότε γνωρίζομεν

μεν

μεν καθαρὰ, πόσον ἐστὶ τῆς ἁμαρτίας τὸ βάρος. Τοῦτο μόνον τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τὸ αἷμα ἐδυνήθη νὰ συνενώσῃ πάλιν τὸν Θεὸν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ δύναμις δὲ καὶ ἡ χάρις τούτου τοῦ ἀτιμήτου αἵματος, τοῦ ἄχρι τῆς σήμερον ἐκχυνομένου εἰς τὰ τῶν ὀρθοδόξων θυσιαστήρια, καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης
Α΄. Ἰωάν. ά. 7. ἁμαρτίας· Καὶ τὸ αἷμα, λέγει ὁ ἐπιστήθιος Ἰωάννης, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας.

Ἡ ἁμαρτία ἐστὶ παράβασις νόμου. Τρία δὲ πράγματα βλέπομεν εἰς τὴν παράβασιν τοῦ νόμου, νομοδότην, νόμον, καὶ νόμου παραβάτην. Ὅσον ἐξετάζεις τὸ καθ᾽ ἓν τούτων, τόσον περισσότερον διακρίνεις, πόσον κακόν ἐστιν ἡ ἁμαρτία.

Ὁ νομοδότης ἐστὶν ἐκεῖνος, ὅστις ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἐποίησε τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. Αὐτὸς, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον, ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, ἐποίησεν αὐτὸν κατ᾽ εἰκόνα αὐτοῦ, ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὸν παράδεισον τῆς τρυφῆς, κατέστησεν αὐτὸν κύριον καὶ βασιλέα πάσης τῆς γῆς, καὶ ὑπέταξε πάν-
Ψαλ. ή. 6. τα ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. Αὐτὸς, διὰ τὴν ἀπάτην τοῦ ἁμαρτήσαντος ἀνθρώπου, καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, κατῆλθεν εἰς τὴν γῆν, ἐσαρκώθη ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, γέγονεν ἄνθρωπος, ἔπαθεν ὡς κατάδικος, ἀπέθανεν ἐπάνω εἰς τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ. Ὁ νομοδότης, λέγω, ἐστὶν ἐκεῖνος, ᾧ λατρεύουσιν Ἄγγελοι, ὑπακούει ἡ κτίσις, φρίττουσι τὰ στοιχεῖα, τρέμουσιν οἱ Δαίμονες. Ἐκεῖνός ἐστιν ὁ νομοδότης, ὅστις διὰ νεύματος μόνου μεταβάλλει τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ καταχθόνια, καὶ πάντα τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα. Ὁ νομοδότης ἐστὶν ὁ δικαιότατος κριτὴς ἅμα καὶ συμπαθέστατος Θεὸς, ὅστις βασιλείαν αἰώνιον ὑπόσχεται εἰς τοὺς φυλάττοντας τὸν νόμον αὐτοῦ, κόλασιν δὲ ἀτελεύτητον εἰς τοὺς παραβαίνοντας αὐτόν. Τοῦ νομοδότου λοιπὸν τὸ πρόσωπον πανυπέρτιμον, ἡ δύναμις ἄπειρος, ἡ δόξα ἀνέκφραστος, τὸ ἀξίωμα ὑπερσέβαστον, ἡ ἐξουσία ἀπεριόριστος, ἡ ἀγαθότης ἄμετρος, ἡ δικαιοσύνη ἀσύγκριτος, ἡ εὐεργεσία ἀτελεύτητος, ἡ κρίσις ἀδυσώπητος.

Ὁ δὲ νόμος, ὃν ὁ Θεὸς, ὁ νομοδότης, ἔδωκε τοῖς ἀνθρώποις, ὅλος ἀποβλέπει πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων ὠφέλειαν. Αὐτός ἐστι λύχνος καὶ φῶς· Λύχνος τοῖς Ψαλ. ριή. 104.
ποσί μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου· ὡς λύχνος, φωτίζει τὸν νοῦν σου, ἵνα πολιτεύεσαι καλῶς, ὡς δὲ φῶς, ὁδηγεῖ σε πρὸς τὸν δρόμον τῆς σωτηρίας. Βλέπε δὲ τί κερδαίνουσιν εἰς τοῦτον τὸν πρόσκαιρον κόσμον, ὅσοι φυλάττουσι τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, καὶ πόσον ζημιοῦνται, ὅσοι αὐτὸν καταφρονοῦσι. Ποίους εὐλαβεῖται ὁ κόσμος; τοὺς κλέπτας καὶ ἅρπαγας, ἢ τοὺς δικαιοπραγοῦντας καὶ μὴ ἀγαπῶντας τὰ ξένα πράγματα; Τίνας σέβεται ὁ κόσμος; τοὺς μοιχοὺς καὶ ἀσελγεῖς, ἢ τοὺς ἐγκρατεῖς καὶ σώφρονας; Εἰς ποῖον ἐμπιστεύεσαι τὸ ἀργύριόν σου; εἰς τοὺς λῃστὰς, εἰς τοὺς φονεῖς, εἰς τοὺς ψευδομάρτυρας, ἢ εἰς τοὺς μηδένα βλάπτοντας, καὶ εἰς τοὺς εὐεργετοῦντας τὸν πλησίον αὐτῶν, καὶ μισοῦντας τὸ ψεῦδος; Τίνα ἐπαινοῦμεν; τὸν ἄνθρωπον, ὅστις τιμᾷ τὸν πατέρα, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἢ ἐκεῖνον, ὅστις καταφρονεῖ καὶ ὑβρίζει τοὺς γονεῖς αὐτοῦ; Ὅλος ὁ κόσμος, ἀδελφοὶ, τοὺς μὲν φύλακας τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ τιμᾷ, καὶ ἐπαινεῖ, αὐτοὺς ἐμπιστεύεται, αὐτοῖς δανείζει, καὶ παντὶ τρό-

τρόπῳ βοηθεῖ· τοὺς δὲ παραβάτας τοῦ νόμου κατηγορεῖ, καὶ ὑποπτεύεται, καὶ φεύγει. Ἔχουσι λοιπὸν οἱ ἐνάρετοι ἄνθρωποι, ὡς ἀῤῥαβῶνα τῆς μελλούσης ἀνταποδόσεως, τὰς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τιμὰς καὶ περιποιήσεις τῶν ἀνθρώπων· μετὰ δὲ ταύτην τὴν πρόσκαιρον ζωὴν, περιμένει αὐτοὺς χαρὰ ἀνεκλάλητος, καὶ φῶς ἀνέσπερον, καὶ βασιλεία οὐρανῶν,
Ματ. ιθ'. καὶ ζωὴ αἰώνιος· Εἰ δὲ θέλεις εἰ-
17. σελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς.

Παρατήρησον δὲ τὴν ἄπειρον τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν. Περιέκλεισε πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ εἰς μίαν ἀρετὴν, τὴν
Ρωμ. ιγ'. ἀγάπην· Πλήρωμα γὰρ νόμου ἡ ἀ-
10. γάπη· καὶ οὕτω κατέστησε τὸν νόμον αὐτοῦ οὐ μόνον ὠφελιμώτατον, ἀλλὰ καὶ
Ματ. ιά. ἐλαφρὸν, καὶ εὔκολον· διὸ καὶ εἶπεν· Ὁ
30. γὰρ ζυγός μου χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν. Ἀληθῶς δὲ ποίαν δυσκολίαν, ἢ ποῖον βάρος ἔχει ἡ γλυκυτάτη ἀρετὴ τῆς ἀγάπης; δι' αὐτὴν οὐδὲ κόποι ζητοῦνται, οὐδὲ ἱδρῶτες ἐκχέονται· ἠθέλησας μόνον, καὶ εὐθὺς ἠγάπησας· ὅταν δὲ τὸ θεόσδοτον τοῦτο φυτὸν τῆς ἀγάπης φυτευθῇ, καὶ ῥιζώσῃ εἰς τὴν καρδίαν σου, καρποφορεῖ εἰς τὴν ψυχήν σου τὴν χαρὰν, τὴν εἰρήνην, τὴν μακροθυμίαν, τὴν χρηστότητα, καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀρετήν. Λοιπὸν ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ὠφέλιμος εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, σωτήριος εἰς τὴν μέλλουσαν, ἐλαφρὸς καὶ εὔκολος εἰς τὴν πρᾶξιν, γλυκὺς καὶ καρποφόρος εἰς τὴν καρδίαν. Τοῦτό ἐστιν ὁ νομοδότης καὶ ὁ νόμος. Ἀκούσατε δὲ καὶ τὸ, τίς ἐστιν ὁ τοῦ νόμου παραβάτης.

Παραβάτης ἐστὶν ὁ περιφρονητὴς τοῦ νόμου, ὅστις καὶ λέγεται ἁμαρτωλός· καὶ, ἐπειδὴ ἡ περιφρόνησις τοῦ νόμου ἀναφέρεται εἰς τοῦ νομοδότου τὸ πρόσωπον, φανερόν ἐστιν, ὅτι ὁ ἁμαρτάνων συγκατατίθεται νὰ περιφρονήσῃ τὸν Θεόν. Ἁμαρτωλὲ λοιπὸν ἄθλιε, σὺ τὸ πλάσμα τολμᾷς κατὰ τοῦ πλάστου σου; σὺ κατὰ τοῦ σωτῆρός σου; σὺ κατὰ τοῦ κριτοῦ σου; Ἐὰν ὁ νόμος δύσκολος, εἶχες πρόφασιν τὴν ἀδυναμίαν σου· ἐὰν ὁ νόμος βλαβερὸς, εἶχες ἀπολογίαν τὸν φόβον σου· ἀλλ' ὁ νόμος εὔκολος, ὁ νόμος ὠφέλιμος καὶ σωτήριος· οὐδεμίαν οὖν ἔχεις πρόφασιν, ἢ ἀπολογίαν. Δικαίως λοιπὸν ὁ Θεὸς τοσοῦτον ἀγανακτεῖ κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ τοσοῦτον αὐστηρῶς παιδεύει τοὺς ἁμαρτάνοντας.

Ἀνοίγουσιν οἱ καταράκται τοῦ οὐρανοῦ, καὶ καταποντίζεται ὑπὸ τοῦ ὕδατος πᾶσα ἡ γῆ. Βρέχουσι πῦρ τὰ νέφη, καὶ κατακαίουσι τὴν Πεντάπολιν. Δέκα φοβεραὶ πληγαὶ μαστίζουσι τὴν Αἴγυπτον. Πανστρατιᾷ καταποντίζεται ὁ Φαραὼ εἰς τῆς θαλάσσης τὰ βάθη. Σχίζεται ἡ γῆ, καὶ καταπίνει τὸν Δαθὰν καὶ τὸν Ἀβειρών. Λεπροῦται ἡ Μαρία, καὶ ὁ Ὀζίας, καὶ ὁ Γιεζὴ ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν. Παραλύεται ἡ χεὶρ τοῦ Ὀζά. Νεκροὶ πίπτουσιν ὁ Ἀνανίας καὶ ἡ Σαπφείρα. Τυφλοῦται τὰ ὄμματα ὁ Ἐλύμας ὁ μάγος, καὶ καθεξῆς δὲ ἄλλα πάμπολλα παραδείγματα τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν εὑρίσκομεν εἰς τὰς θείας Γραφάς. Βλέπομεν δὲ καὶ ἄχρι τῆς σήμερον τοὺς παραβάτας τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ παιδευομένους, καὶ τὸν προφητικὸν λόγον πληρούμενον· Ὑπὲρ ἀνομίας ἐπαίδευ- Ψαλ. λη'.
σας ἄνθρωπον, καὶ ἐξέτηξας ὡς 14, 15.
ἀράχνην τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Τούτου ἡ γῆ, κἂν γεωργῆται, οὐκ ἀποδίδωσι τὸν καρπὸν αὐτῆς· ἐκείνου τὸ ἔργον, καὶ μετὰ τοὺς πολλοὺς κόπους, μένει ἄπρακτον· ἐκεῖνος ἀσθενεῖ ἀσθένειαν ὀδυνηρὰν καὶ πολυχρόνιον· οὗτος ἀποθνήσκει θάνατον ἐξαιφνίδιον καὶ ἄωρον· ὁ ἄλλος πίπ-

πίπτει εἰς δυστυχίας θλιβερὰς καὶ ἀπαραμυθήτους.

Ἀλλὰ διατί, λέγουσι τινὲς, βλέπομεν πολλοὺς ἁμαρτωλοὺς, οἵτινες οὐ μόνον οὐδεμίαν παίδευσιν λαμβάνουσιν, ἀλλὰ καὶ ζῶσιν εὐτυχῶς, καὶ εὐοδοῦνται κατὰ πάντα εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν; Περὶ τούτου καὶ ὁ μέγας προφήτης Ἰε-
Ἱερεμ. ιβ΄. 1. ρεμίας ἐξηπόρησε· Τί ὅτι, ἔλεγεν, ὁδὸς ἀσεβῶν εὐοδοῦται, εὐθήνησαν πάντες οἱ ἀθετοῦντες ἀθετήματα; Ἀλλ᾿ ὁ αὐτὸς ἔλυσεν εὐθὺς τὴν
Αὐτ. ιβ΄. 2. ἀπορίαν αὐτοῦ, λέγων· Ἐγγὺς εἶ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ πόῤῥω ἀπὸ τῶν νεφρῶν αὐτῶν· διὰ μὲν τοῦ στόματος σημαίνων τὰ ἔξω καὶ πρόσκαιρα ἀγαθὰ, ἅπερ συγχωρεῖ αὐτοῖς ὁ Θεός· διὰ δὲ τῶν νεφρῶν, τὰ ἔσω καὶ αἰώνια, ἀφ᾿ ὧν μακρὰν ἀπέχουσι διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν· ἔπειτα καὶ τὴν παίδευσιν δηλοποιεῖ, εἰς ἣν οἱ δείλαιοι ἑτοιμάζον-
Αὐτ. ιβ΄. 3. ται· Ἅγνισον, λέγει, αὐτοὺς εἰς ἡμέραν σφαγῆς. Ὁ δὲ θεηγόρος Ἀπόστολος ἐλέγχει αὐστηρῶς τὸν ἁμαρτωλὸν, τὸν μὴ παρὰ Θεοῦ παιδευόμενον, ὡς καταφρονητὴν τῆς ἀγαθότητος, καὶ τῆς ὑπομονῆς, καὶ τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ, καὶ ὡς μὴ γνωρίζοντα, ὅτι δι᾿ αὐτῆς τῆς χρηστότητος καλεῖ αὐτὸν ὁ Θεὸς εἰς μετάνοιαν· Ἀμετανόητε, λέγει, τί
Ῥωμ. β΄. 4. συλλογίζεσαι περὶ τοῦ Θεοῦ; Ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν, ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; Ὥστε, ἐάν τινες τῶν ἁμαρτωλῶν μένωσιν ἀτιμώρητοι εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, τοῦτό ἐστιν ἀγαθωσύνη τοῦ Θεοῦ, ἥτις αὐτοὺς προσκαλεῖ εἰς τὴν μετάνοιαν. Οὐαὶ δὲ εἰς αὐτοὺς, ἐὰν σκληρυνθῇ ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ μὴ μετανοήσωσι· διότι τότε θησαυρίζουσιν οἱ ταλαίπωροι πᾶσαν τὴν θείαν ἀγανάκτησιν ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως·
Κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ Ῥωμ. β΄. 5.
ἀμετανόητον καρδίαν, θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ.

Ἐπειδὴ ὁ Θεός ἐστι δικαιότατος καὶ ἀπροσωπόληπτος, ἀναμφιβόλως παιδεύει ἐπίσης πάντας τοὺς παραβάτας τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ· ἀλλ᾿ ἐπειδὴ οὐκ ἔστι μία ἡ ζωὴ ἡμῶν, ἀλλὰ δύω, ἡ μὲν πρόσκαιρος, ἡ δὲ αἰώνιος, διὰ τοῦτο ἄλλους μὲν, ἐκείνους δηλονότι, τῶν ὁποίων τὰ ἁμαρτήματά εἰσιν ἐλαφρότερα, παιδεύει εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἵνα, βλέποντες τὴν παίδευσιν, καὶ φοβούμενοι τὴν δικαίαν αὐτοῦ ὀργὴν καὶ ἀγανάκτησιν, φεύγωμεν τὴν ἁμαρτίαν· ἄλλους δὲ, ἤγουν τοὺς βαρύτερα ἁμαρτάνοντας, ἐγκαταλείπει ἀτιμωρήτους, ἵνα πληροφορίαν ἔχωμεν, ὅτι ἐστὶ μέλλουσα ζωὴ, καὶ κρίσις, καὶ ἀνταπόδοσις. Ἐὰν πιστεύωμεν, ὅτι ὁ Θεός ἐστι δίκαιος, ἐπειδὴ βλέπομεν ἄλλους μὲν ἁμαρτωλοὺς τιμωρουμένους, ἄλλους δὲ οὐ μόνον ἀτιμωρήτους, ἀλλὰ καὶ εὐτυχεῖς, ἐξ ἀνάγκης πειθόμεθα, ὅτι ἔρχεται ἡμέρα, καθ᾿ ἣν, ὅσοι ἁμαρτωλοὶ ἔμειναν ἀτιμώρητοι, λαμβάνουσι τότε τὴν πρέπουσαν παίδευσιν.

Ὅταν λοιπὸν, ὦ Χριστιανὲ, βλέπῃς εὐτυχοῦντα τὸν πονηρὸν καὶ παράνομον ἄνθρωπον, μὴ ἐπιθυμήσῃς τὴν εὐτυχίαν αὐτοῦ, μηδὲ θελήσῃς μιμητὴς αὐτοῦ
γενέσθαι· Μὴ παραζήλου ἐν πονη- Ψαλ. λς΄. 1. 2.
ρευομένοις, μηδὲ ζήλου τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν· διατί; Ὅτι ὡσεὶ χόρτος ταχὺ ἀποξηρανθήσονται, καὶ ὡσεὶ λάχανα χλόης ταχὺ ἀποπεσοῦνται. Ὅταν βλέπῃς τῶν ἁμαρτωλῶν τὴν δόξαν καὶ τὸ ὕψω-
μα, ὁλοτελῶς μὴ θαυμάζῃς· διότι, Οἱ Αὐτ. 21.
ἁμαρτωλοὶ ἀπολοῦνται, οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ Κυρίου, ἅμα τῷ δοξασ-

ξασθῆναι αὐτοὺς καὶ ὑψωθῆναι, ἐκλείποντες ὡσεὶ καπνὸς ἐξέλιπον. Μὴ σκανδαλίζεσαι, ὅταν βλέπῃς τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον ὡς τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου· διότι, Παρῆλθον, λέγει ὁ Προφήτης, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν, καὶ ἐζήτησα αὐτὸν, καὶ οὐχ εὑρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ. (Ψαλ. λς'. 38.) Μηδόλως ἀπορήσῃς, ὅταν βλέπῃς τὸν ἁμαρτωλὸν μὴ παιδευόμενον· διότι αὐτὸς φυλάττεται εἰς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως· Φυλάσσεται ὁ ἀσεβὴς εἰς ἡμέραν κακήν. (Παροιμ. ις'. 4.) Ἐὰν δὲ σὺ αὐτὸς ἁμαρτάνῃς, καὶ οὐδεμίαν παίδευσιν λαμβάνῃς παρὰ Θεοῦ, γίνωσκε; ὅτι τοῦτό ἐστι χρηστότης θεία, καὶ ὑπομονὴ, καὶ μακροθυμία, ἥτις σὲ προσκαλεῖ· Ἐλθὲ, λέγει σοι, μετανόησον. Ἐὰν δὲ μείνῃ ἡ καρδία σου σκληρὰ καὶ ἀμετανόητος, οὐαί σοι, ὀργὴν θησαυρίζεις ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς, καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ· (Ῥωμ. β'. 5.) ἐὰν μένῃς ἐν τῇ ἀνομίᾳ, καὶ ἀντὶ τιμωρίας λαμβάνῃς εὐτυχίαν, οὐαί σοι· διότι ἑτοιμάζεσαι εἰς ἡμέραν σφαγῆς, φυλάττεσαι εἰς ἡμέραν κακήν· διὰ τὴν ἀμετανοησίαν σου ὁ Θεὸς σὲ ἐγκαταλείπει, καὶ οὐδόλως παιδεύει σε παιδείαν πρόσκαιρον, ἀλλ' ἑτοιμάζει σοι τὴν αἰώνιον.

Ἀδελφοὶ, ἡ μὲν τιμωρία διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐστὶν ἄφευκτος· ἀναβάλλεται, ἀλλ' οὐκ ἀποβάλλεται· ἐὰν μὴ παιδευθῶμεν νῦν πρόσκαιρα, παιδευόμεθα ἔπειτα αἰώνια. Ἡ δὲ ἁμαρτία ἐστὶν εὐπερίστατος· ὅπου ἂν σταθῇς, καὶ ὅπου ἂν στρέψῃς τὰ ὄμματα, ἐκεῖ πειρασμοὶ, καὶ παγίδες, καὶ ὁ κίνδυνος τῆς ἁμαρτίας· καὶ ἡ διάνοια δὲ ἡμῶν ἔγκειται ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος ἡμῶν. (Γεν. η'. 21.) Τί λοιπὸν τὸ ποιητέον; Θαῤῥεῖτε, μὴ ἀπελπίζεσθε· ἔχομεν μέγα καταφύγιον, ἔχομεν στερεὰν καὶ μεγάλην ἐλπίδα, τὴν ἄπειρον τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν πρὸς τοὺς μετανοοῦντας· διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως, οὐ μόνον φεύγομεν τὴν διὰ τὴν ἁμαρτίαν τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τελείαν συγχώρησιν τῆς ἁμαρτίας λαμβάνομεν· Τὴν ἀνομίαν μου ἐγνώρισα, λέγει ὁ Προφήτης, καὶ τὴν ἁμαρτίαν μου οὐκ ἐκάλυψα· Εἶπα, Ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ, καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου. (Ψαλ. λα'. 5, 6.)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛ. ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΟΣ.

Πολλὰ καὶ ἀξιάκουστα πράγματα περιέχει ἡ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα εὐαγγελικὴ ἱστορία. Αὐτὴ *ἀποδεικνύει φανερὰ τὸν* Ἰησοῦν Χριστὸν Θεὸν, *καὶ ἄνθρωπον· περιγράφει τὴν ὑπερβάλλουσαν τοῦ* Ἰησοῦ Χριστοῦ *φιλανθρωπίαν καὶ συγκατάβασιν, καὶ τὴν πρόθυμον πίστιν, ἅμα δὲ καὶ τὸν ζῆλον τῆς Σαμαρείτιδος, διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν συμπατριωτῶν αὐτῆς· διδάσκει πόσον πλούσιόν ἐστι τὸ νάμα τῆς θείας χάριτος, καὶ ποία ἐστὶν ἡ ἀληθινὴ προσκύνησις τοῦ* Θεοῦ, *καὶ πόσην δύναμιν εἶχεν ὁ τοῦ* Κυρίου Ἰησοῦ *δεσποτικὸς λόγος.* Ἀφιερώσατε *λοιπὸν,* Χριστιανοὶ, *προσεκτικὴν ἀκρόασιν, ἵνα, ἀκούσαντες ταῦτα τὰ ψυχοσωτήρια μαθήματα, ποτισθῆτε καὶ ὑμεῖς, καθὼς καὶ ἡ* Σαμαρεῖτις, *τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν, ἤγουν ὁδηγηθῆτε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας.*

Ἰωάν. δ΄. 5. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας, λεγομένην Σιχὰρ, πλησίον τοῦ χωρίου, ὃ ἔδωκεν Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ.

Ἰσραηλῖται *ἦσαν οἱ παλαιοὶ τῆς* Σαμαρείας *κάτοικοι· κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῶν βασιλέων* Ἀχαζ *καὶ* Ὠσηὲ, *αἰχμαλωτίσας αὐτοὺς ὁ* Σαλμανασσὰρ, *ὁ* Βασιλεὺς *τῶν* Ἀσσυρίων, *μετῴκισεν ἅπαντας εἰς τὴν* Βαβυλῶνα, *καὶ τὴν* Μήδιαν· *συνάξας δὲ ἐκεῖθεν διάφορα ἔθνη, ἀπέστειλεν αὐτὰ εἰς τὴν* Σαμάρειαν. Ἐπειδὴ *δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα ἦσαν εἰδωλολάτραι, ἀπέστειλεν ὁ* Θεὸς *λέοντας, οἵτινες ἀπέκτεινον πολλοὺς ἐξ αὐτῶν.* Τοῦτο *μαθὼν ὁ βασιλεὺς τῶν* Ἀσσυρίων, *ἀπέστειλεν εἰς τὴν* Σαμάρειαν *ἕνα τῶν αἰχμαλώτων ἱερέων τῶν* Ἰσραηλιτῶν, *ἵνα διδάσκῃ τὰ ἐκεῖ ζῶντα ἔθνη τὴν* Ἰουδαϊκὴν *πίστιν.* Ὅθεν, *ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἐκείνου διδαχθέντα, ἐπίστευον μὲν τὸν ἀληθινὸν* Θεὸν, *ἐλάτρευον ὅμως καὶ τοῖς γλυπτοῖς·* **Καὶ ἦσαν τὰ ἔθνη ταῦ-** Δ΄. Βασιλ.
τα, *λέγει ἡ θεία* Γραφὴ, **φοβούμενοι** ιζ΄. 41.
τὸν Κύριον, καὶ τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν ἦσαν δουλεύοντες. Ὕστερον *δὲ, ἐπιστρέψαντες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας οἱ* Ἰουδαῖοι, *ὠνόμαζον μὲν τὰ ἔθνη ταῦτα* Σαμαρείτας, *ὡς κατοικοῦντας τὴν* Σαμάρειαν, *ἥτις ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ ὄρους* Σομόρ· *ἀπεστρέφοντο δὲ αὐτοὺς, ὡς ἐθνικοὺς καὶ ἀλλοφύλους.* Οὗτοι *οἱ* Σαμαρεῖται, *μόνην τὴν* Πεντάβιβλον *τοῦ* Μωϋσέως *δεχόμενοι, τὰ δὲ λοιπὰ τῆς θείας* Γραφῆς *βιβλία ἀποστρεφόμενοι, ἐνόμιζον ἑαυτοὺς ἀπογόνους τοῦ* Ἀβραὰμ *καὶ τοῦ* Ἰακώβ. Σημείωσαι Ὠριγ. ἐν
δὲ, ὅτι πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ὁ Κύ- κ. 4. τῆς εἰς τὸ κα-
ριος ἡμῶν παρήγγειλεν, ἵνα μὴ ὑπάγω- τὰ Ἰωάν.
σιν εἰς τὰς πόλεις τῶν Σαμαρειτῶν· Σειρᾶς.
Καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰ- Ματ. ι΄.
σέλθητε· *ἀλλ᾽ ἵνα προτιμήσωσι τοὺς* 5.
Ἰσραηλίτας· **Πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ·** *οὕτω δὲ κατέστη-*

σειν

σεν αὐτοὺς ἀναπολογήτους, ὡς προτιμηθέντας τῶν ἐθνῶν, καὶ ὅμως καταφρονήσαντας τῆς εὐσεβείας τὸ κήρυγμα. Αὐτὸς δὲ ὁ παγκόσμιος Σωτὴρ, ἵνα δείξῃ, ὅτι ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον σῶσαι πάντας ἐπίσης, καὶ Ἰσραηλίτας καὶ Ἐθνικοὺς, ἔρχεται εἰς μίαν πόλιν τῆς Σαμαρείας, ὀνομαζομένην Σιχάρ. Αὐτὴ ἡ πόλις ἔκειτο πλησίον τοῦ τόπου ἐκείνου, ὃν οἱ μὲν υἱοὶ τοῦ Πατριάρχου Ἰακὼβ ἐκληρονόμησαν, φονεύσαντες τοὺς
Γεν. λδ'. 25, 29. Σηκιμήτας, διὰ τὴν παρθενοφθορίαν τῆς ἀδελφῆς αὐτῶν τῆς Δείνας· ὁ δὲ πατριάρχης Ἰακὼβ ἐδωρήσατο αὐτὸν τῷ
Αὐτ. μη'. 22. υἱῷ αὐτοῦ, τῷ Ἰωσήφ. Ἔρχεται λοιπὸν ὁ Κύριος ἡμῶν εἰς τὴν πόλιν Σιχάρ.

Ἰωάν. δ'. 6. Ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. Ὁ οὖν Ἰησοῦς, κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη.

Πηγὴν ὀνομάζει τὸ φρέαρ, καθὼς
Αὐτ. 11. ἡ Σαμαρεῖτις κατωτέρω λέγει· Κύριε, οὔτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ. Ἐκεῖ, ἤγουν εἰς τὴν Σιχὰρ, ἦν τὸ φρέαρ, τὸ λεγόμενον, πηγὴ τοῦ Ἰακὼβ, ἢ καθότι ὁ Ἰακὼβ ᾠκοδόμησεν αὐτὸ, ἢ καθότι ἔκειτο ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν ἠγόρασεν ἀπὸ τοῦ Ἐμμὼρ, τοῦ
Γεν. λγ'. 19. πατρὸς Συχὲμ, καὶ ἄρχοντος τῶν Σικίμων. Ἐκεῖ οὖν ὁ Κύριος Ἰησοῦς, κεκοπιασμένος ὢν, ἐκάθισε. Δύω δέ εἰσι τοῦ κόπου τὰ αἴτια, ἡ ὁδοιπορία, καὶ ἡ καῦσις· Κεκοπιακὼς, λέγει, ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, εἶτα προστίθησιν, ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη, ἤγουν κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας. Ἡ δὲ ὁδοιπορία, καὶ ὁ κόπος διδάσκουσιν ἡμᾶς πρῶτον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶ τέλειος ἄνθρωπος· διότι πᾶς ἄνθρωπος, μετὰ τὴν ὁδοιπορίαν καὶ καῦσιν, αἰσθάνεται κόπον, καὶ ζητεῖ κάθισμα πρὸς ἀνάπαυσιν· δεύτερον δὲ, ὅτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν πεζὸς ἐν ὥρᾳ μεσημβρίας περιεπάτει, ζητῶν τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων· ἀλλὰ καὶ τὸ, ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ, τὴν ἄκραν αὐτοῦ ταπείνωσιν σημαίνει· διότι ἐκάθισεν οὐχὶ εἰς εὐτρεπισμένον καὶ ἐστρωμμένον, ἀλλ' εἰς ἀπέριττον καὶ τὸν τυχόντα ἐπὶ τῆς πηγῆς τόπον. Ταῦτα δὲ καταισχύνουσι τὴν ὑπερηφάνειαν ἡμῶν· διότι ὁ μὲν Κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς πεζὸς περιεπάτει ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τῆς καύσεως, καὶ ἐκαθέζετο ὅπως ἔτυχεν· ἡμεῖς δὲ ζητοῦμεν ἵππους, καὶ ἁμάξας, καὶ παρατηροῦμεν τὰς ὥρας, καὶ περιβλέπομεν τὸν τόπον τοῦ καθίσματος. Καὶ ὁ μὲν Κύριος καὶ κόπον καὶ ὁδοιπορίαν ὑπέμεινε, διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν δούλων αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ οὐδὲ μικρὰν ἐνόχλησιν ὑποφέρομεν, διὰ βοήθειαν καὶ ὠφέλειαν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. Ἐκεῖ οὖν ἐκάθισεν ὁ τῶν ἁπάντων Δεσπότης, καὶ ἰδοὺ,

Ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας, ἀντλῆσαι ὕδωρ. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Δός μοι πιεῖν. Ἰωάν. δ'. 7.

Κατὰ τύχην ἄρα ἔρχεται ἡ γυνὴ ἐκείνην τὴν ὥραν, ἵνα ἀντλήσῃ τὸ ὕδωρ; Οὐχί· ἀλλὰ, κατὰ θείαν νεῦσιν καὶ οἰκονομίαν· διότι, ἐκεῖ ἐλθοῦσα, εὗρε τὴν σωτηρίαν· ἡ δὲ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων οὐδὲ κατὰ τύχην γίνεται, οὐδὲ κατὰ συμβεβηκὸς, ἀλλὰ κατὰ θείαν πρόνοιαν καὶ ἀντίληψιν. Καθὼς δὲ ὁ μὲν Ζακχαῖος εὗρε τὴν σωτηρίαν, ἀναβὰς κατὰ θείαν οἰκονομίαν εἰς τὴν συκομορέαν, ὁ δὲ Ματθαῖος, καθήμενος ἐπὶ τὸ τελώνιον, ὁ δὲ Ναθαναὴλ, ἱστάμενος ὑπὸ τὴν συκῆν, ὁ δὲ Ἀνδρέας καὶ

ὁ Πέ-

ὁ Πέτρος, βάλλοντες τὸ ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν· οὕτω καὶ ἡ Σαμαρεῖτις, ἐλθοῦσα τότε εἰς τὸ φρέαρ, ἵνα ἀντλήσῃ ὕδωρ, εὗρεν ἐκεῖ τῆς ψυχῆς αὐτῆς τὸν Σωτῆρα. Ἀράγε δὲ σωματικῶς ἐδίψα, καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτησεν ὕδωρ ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος; Ἐδίψα ἴσως, ὡς ἄνθρωπος, μετὰ τὸν ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς καύσεως περίπατον, ἐδύνετο ὅμως ὡς Θεός, ἐὰν ἤθελε, καὶ ἐκ πέτρας ἐξᾶξαι ὕδωρ,
Ἐξόδ. ιζ'. 1. καθὼς ἐξήγαγεν αὐτὸ ἐν Ῥαφιδεὶν, καὶ χορτάσαι τὴν δίψαν αὐτοῦ, καθὼς ἐχόρτασε τότε τοὺς διψῶντας Ἰσραηλίτας· ζητεῖ ὅμως ὕδωρ παρὰ τῆς Σαμαρείτιδος ὁ φιλανθρωπότατος, ἵνα, διὰ τοῦ ζητήματος τοῦ φθαρτοῦ ὕδατος, ποτίσῃ αὐτὴν τὸ ἄφθαρτον τῆς θεογνωσίας νᾶμα, καὶ διδάξῃ, ὅτι διψᾷ καὶ ζητεῖ, ὡς πολυεύσπλαγχνος, πάντων τῶν ἀνθρώπων τὴν σωτηρίαν. Καὶ ὅτι μὲν ἐζήτησε, φανερόν· ὅτι δὲ ἔπιεν, ἄδηλον, καθότι ἐσιωπήθη ὑπὸ τοῦ θείου Εὐαγγελιστοῦ. Φαίνεται δὲ, ὅτι μετὰ τοσαύτης προθυμίας ἄρχισε τὴν διδασκαλίαν τῆς πίστεως, ὥστε οὐδὲ φαγεῖν ἤθελεν, ὅτε, ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἔφερον τροφάς.

Ιωάν. δ'. 8. Οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν.

Ἐζήτησε, λέγει, ὕδωρ παρὰ τῆς Σαμαρείτιδος ὁ Ἰησοῦς, ἐπειδὴ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ οὐκ ἦσαν παρόντες, ἀλλ' ἐπορεύθησαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα ἀγοράσωσι τροφάς. Τίνα δὲ ἀνάγκην εἶχεν ἀγοράζειν τροφὰς ἐκεῖνος, ὅστις ἄλλοτε μὲν
Ματ. ιδ'. 17, 20, 21. Λυκ. ϑ'. 56, 37, 38. διὰ πέντε ἄρτων πεντακισχιλίους ἐχόρτασεν· ἄλλοτε δὲ δι' ἄρτων ἑπτὰ ἔθρεψε τετρακισχιλίους ἄνδρας χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων; Θέλων ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς πληροφορῆσαι πάντας, ὅτι ἦν τέλειος Θεὸς, καὶ τέλειος ἄνθρωπος, πότε μὲν ἐδείκνυε τὴν δύναμιν τῆς Θεότητος αὐτοῦ, τελῶν τὰ παράδοξα καὶ ἐξαίσια θαύματα· πότε δὲ πάλιν ἔπραττε πάντα τὰ τῆς ἀνθρωπότητος, ἤγουν τροφὰς ἠγόραζε, καὶ συγκαθήμενος τοῖς ἄλλοις ἔτρωγε, καὶ κεκοπιακὼς ἐπὶ τῇ πηγῇ ἐκαθέζετο, καὶ διψῶν ἐζήτει ὕδωρ ἀπὸ τῆς Σαμαρείτιδος, δός μοι, λέγων, πιεῖν.

Λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις· Πῶς σὺ, Ἰουδαῖος ὢν, παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς, οὔσης γυναικὸς Σαμαρείτιδος; οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις. Ιωάν. δ'. 9.

Πόθεν ἐγνώρισεν ἡ Σαμαρεῖτις, ὅτι Ἰουδαῖός ἐστιν ὁ Κύριος; Ἐκ τῆς φωνῆς, καὶ προφορᾶς, καθὼς καὶ οἱ ἄνδρες Γαλαὰδ ἐγνώρισαν τοὺς Εὐφραθίτας, καὶ Κριτ. ιβ'. 5.
οἱ ἑστῶτες ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Ἀρχιερέως, Ματ. κς'. 73.
τὸν Πέτρον. Τοῦτο δὲ γνωρίσασα, ἐθαύμασεν, ὅτε ἤκουσεν, ὅτι ζητεῖ παρ' αὐτῆς ὕδωρ· Πῶς, εἶπε, σὺ Ἰουδαῖος ὢν, ζητεῖς πιεῖν ὕδωρ παρ' ἐμοῦ, ἥτις εἰμὶ Σαμαρεῖτις; καὶ ταῦτα μὲν εἶπεν ἡ γυνή. Ὁ δὲ Εὐαγγελιστὴς προσέθηκε τὴν αἰτίαν τοῦ ἐρωτήματος αὐτῆς, λέγων· Ταῦτα εἶπεν ἡ γυνὴ, διότι οἱ Ἰουδαῖοι οὐδὲ συναναμίγνυνται, οὐδὲ συναναστρέφονται τοῖς Σαμαρείταις. Κατὰ νόμον δ' ἄραγε ἐποίουν τοῦτο οἱ Ἰουδαῖοι, ἢ διὰ συνήθειαν καὶ δεισιδαιμονίαν; Ἀπηγόρευεν ἀληθῶς ὁ νόμος τοῖς Ἰουδαίοις τὴν συναναστροφὴν τῶν ἐθνικῶν, καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν γάμους· οἱ Λευιτ. κ'. 24. Ἰησοῦ κγ'. 12, 13.
οὖν Ἰουδαῖοι, ἐθνικοὺς νομίζοντες τοὺς Σαμαρείτας, ὡς ἐκ τῶν Ἀσσυρίων καταγο-

γομένους, καὶ τῶν εἰδώλων προσκυνητάς, ἀπεστρέφοντο αὐτοὺς, καὶ ἔφευγον τὴν συγκοινωνίαν αὐτῶν, καὶ τὴν τούτων συναναστροφήν. Ἐπειδὴ οὖν ὁ νόμος ἀπηγόρευε τὴν συναναστροφὴν τῶν ἐθνῶν, πῶς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὡμίλησε μετὰ τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτῆς ὕδωρ; Ὁ νόμος ἀπηγόρευε τοῦτο τοῖς Ἰουδαίοις, ἵνα μὴ μάθωσι τὰ ἔργα τῶν ἐθνικῶν, καὶ λατρεύσωσι τοῖς Θεοῖς αὐτῶν, καθὼς πολλάκις συνέβη· Ἐμίγησαν γὰρ, λέγει ὁ Προφήτης, ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν· καὶ ἐδούλευσαν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν. Ὁ δὲ Θεάνθρωπος, συναναστρεφόμενος μετὰ τῶν ἐθνικῶν, οὐκ ἐμάνθανε τὰ ἔργα αὐτῶν, ἀλλὰ, διδάσκων αὐτοὺς τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἐπέστρεφεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀληθινὴν πίστιν· διὸ οὐ παρέβαινε τὸν νόμον, ἀλλ' ἐπλήρου τοῦ νόμου τὸν σκοπόν. Περὶ δὲ τούτου αὐτὸς ὁ Κύριος ἀπεκρίθη πρὸς τὴν γυναῖκα.

Ψαλ. ρέ. 34.

Ἰωάν. δ'. 10. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Εἰ ᾔδεις τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι, Δός μοι πιεῖν· σὺ ἂν ᾔτησας αὐτὸν, καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν.

Ἐὰν ἐγνώριζες, λέγει, τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ἐκεῖνος, ὅστις ζητεῖ σοι ὕδωρ, ἐσιώπας τοῦ νόμου τὰ παρατηρήματα, καὶ παρ' αὐτοῦ ἐζήτεις, καὶ ἐλάμβανες ὕδωρ ζῶν. Ποία δέ ἐστιν ἡ δωρεὰ τοῦ Θεοῦ; καὶ ποῖον τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; Δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ὠνόμασεν ὁ θεηγόρος Ἀπόστολος τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν καὶ ἐνανθρώπησιν, καὶ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ παρουσίαν τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ αὐτοῦ· Ἐπεφάνη, λέγει, ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις. Τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ζῶν ἐστιν ἐκεῖνο, περὶ οὗ ὁ Ἡσαΐας ἔλεγεν· Ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου· τί δέ ἐστι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἐξήγησεν ὁ αὐτὸς Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· διότι, ὅταν ἔγραφεν, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπεν· Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καθὼς εἶπεν ἡ Γραφὴ, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος· τότε προσέθηκε τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ὕδατος τοῦ ζῶντος, λέγων· Τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν. Ἐπειδὴ δὲ πάντες οἱ Προφῆται, καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου προεφήτευσαν· Τέλος δὲ νόμου Χριστός· Ὁ δὲ νόμος παιδαγωγὸς γέγονεν εἰς Χριστόν· Ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως, οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγόν ἐσμεν· διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Κύριος τῇ Σαμαρείτιδι· Ἐὰν ἐγνώριζες, ποία ἡ χάρις τῆς ἐμῆς παρουσίας, ἔβλεπες, ὅτι αὕτη ἔπαυσε τοῦ παλαιοῦ νόμου τὰ παρατηρήματα, μεταδίδοται δὲ ἐπίσης καὶ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς Σαμαρείταις, καὶ εἰς πάντα τῆς γῆς τὰ ἔθνη· ἐὰν ἐγνώριζες, ὅτι ἐγὼ ὁ λέγων σοι, Δός μοι πιεῖν, εἰμὶ ὁ σαρκωθεὶς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου, σὺ ἐζήτεις παρ' ἐμοῦ τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν, ἤγουν τὴν ζωοποιὸν χάριν τοῦ παναγίου Πνεύματος, καὶ ἐλάμβανες αὐτὴν παρ' ἐμοῦ. Ἐλάλησε δὲ ἀλληγορικῶς πρὸς τὴν γυναῖκα ὁ Κύριος, ἵνα μὴ, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰπὼν, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ Χριστὸς, ὁ Μεσσίας, σκανδαλισθῇ, καὶ νομίσῃ αὐτὸν ἄνθρωπον ὑπερήφανον, καὶ καυχηματίαν. Αὐτὴ δὲ ἀκούσασα, καὶ μὴ δυνηθεῖσα κατανοῆσαι τῶν λεγομένων τὸ νόημα, ἀποκρίνεται οὕτω·

Τίτ. β'. 11. Ἡσ. ιβ'. 3. Ἰωάν. ζ'. 58. Αὐτ. 39. Ματ. ια'. 13. Ῥωμ. ί. 4. Γαλ. γ'. 24. 25.

Λέ-

Ἰωάν. δ'. 11. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε,
οὔτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ
φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν
12. ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; Μὴ
σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡ-
μῶν Ἰακὼβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν
τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐ-
τοῦ ἔπιε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ,
καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ;

Χρυσ. εἰς τὸ 26. κ. τῆς Γεν. Ὕδωρ ζῶν ὠνόμασεν ὁ Μωϋσῆς τὸ
κάτωθεν ἀναβλύζον, διότι περὶ μὲν τῆς
Ἄγαρ εἶπε· Καὶ εἶδε φρέαρ ὕδατος
Γεν. κά. 19. ζῶντος· περὶ δὲ τῶν παίδων τοῦ Ἰ-
Αὐτ. 26. 19. σαάκ· Καὶ εὗρον ἐκεῖ φρέαρ ὕδα-
τος ζῶντος. Ἐκ τούτων δὲ, καὶ ἐξ
αὐτῶν τῶν λόγων τῆς Σαμαρείτιδος,
φανερόν ἐστιν, ὅτι αὐτὴ, ζῶν ὕδωρ λέγου-
σα, τὸ ὕδωρ τοῦ φρέατος ἐννόει. Πα-
τέρα δὲ εἶπε τὸν Ἰακὼβ, ἢ ἐπειδὴ οἱ
παλαιοὶ τῆς Σαμαρείας οἰκήτορες ἦσαν
ἀπόγονοι τοῦ Ἰακὼβ, ἢ ἐπειδὴ καὶ αὐ-
τοὶ οἱ Ἀσσύριοι, οἳ μετὰ ταῦτα εἰς
τὴν Σαμάρειαν κατοικήσαντες, τοῦ και-
ροῦ προϊόντος, ἐνόμιζον ἑαυτοὺς, διὰ τὸ
ὁμόπιστον, ἀπογόνους τοῦ Ἰακώβ. Καὶ
τὴν μὲν καθαρότητα τοῦ ὕδατος, τοῦ ἐν
τῷ φρέατι τοῦ Ἰακὼβ, παρέστησεν, εἰ-
ποῦσα, ὅτι ὁ πατριάρχης Ἰακὼβ καὶ οἱ
τούτου υἱοὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ· τὴν δὲ πλου-
σιότητα, εἰποῦσα, ὅτι καὶ τὰ ζῶα αὐ-
τοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὕδατος ἐπότιζεν ὁ
πατριάρχης. Βλέπε δὲ, ὅτι ἡ Σαμαρεῖ-
τις ἔπαθεν ἐκεῖνο, ὅπερ καὶ ὁ Νικόδη-
μος, ὅτε ἤκουσε τὸν Κύριον λέγοντα·
Ἰωάν. γ'. 3. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις
γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰ-
δεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· καὶ
ἐκεῖνο, ὅπερ ἔπαθον οἱ θεῖοι Ἀπόστο-
Αὐτ. ιά. 11. λοι, ὅτε ἤκουσαν τὸ, Λάζαρος ὁ φί-
λος ἡμῶν κεκοίμηται· καὶ τὸ, Ἐ- Ἰωάν. δ'. 32.
γὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν· ἤγουν οὐδό-
λως κατενόησε τὸ τί ἔλεγε πρὸς αὐτὴν ὁ Κύριος· διότι ὁ μὲν Κύριος Ἰησοῦς ἐλάλει πρὸς αὐτὴν περὶ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου Πνεύματος· ἐκείνη δὲ, νομίζουσα, ὅτι λαλεῖ περὶ ὑλικοῦ καὶ φθαρτοῦ ὕδατος, ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπε· Κύριε, σὺ ἄντλημα οὐκ ἔχεις, ἵνα ἀντλήσῃς ὕδωρ, τὸ δὲ φρέαρ τοῦτο ἐστὶ βαθύ· πόθεν λοιπὸν ἔχεις τὸ ἀναβλυστικὸν ὕδωρ; μήπως σὺ ὑπάρχεις ἰσχυρότερος, καὶ ἐπιτηδειότερος τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακὼβ, ὅστις κατεσκεύασε, καὶ ἔδωκεν ἡμῖν τοῦτο τὸ φρέαρ, ἔπιε δὲ ἐκ τούτου καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ ζῶα αὐτοῦ; Ἐπειδὴ λοιπὸν αὐτὴ οὐκ ἐδυνήθη κατανοῆσαι τὸ νόημα τῶν λόγων, ἄρχεται ὁ Κύριος τὴν ἐξήγησιν αὐτῶν οὕτως·

Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶ- Ἰωάν. δ'. 13.
πεν αὐτῇ· Πᾶς ὁ πίνων ἐκ
τοῦ ὕδατος τούτου, διψήσει
πάλιν· Ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ 14.
ὕδατος, οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ,
οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶ-
να· ἀλλὰ τὸ ὕδωρ, ὃ δώσω
αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πη-
γὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν
αἰώνιον.

Τὰ λόγια ταῦτα φαίνονται μὲν, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἀπόκρισις πρὸς τὸ ζήτημα τῆς γυναικός· διὰ τούτων ὅμως τῶν λόγων ἀπεκρίθη ὁ Θεάνθρωπος θεοπρεπέστατα. Ἐὰν ἔλεγε· Ναὶ, μείζων εἰμὶ τοῦ Ἰακὼβ, αὐτὴ, διὰ τὴν μεγάλην περὶ τοῦ Ἰακὼβ ὑπόληψιν, ἐταράττετο εὐθὺς, καὶ ἀπεστρέφετο αὐτὸν, ὡς ὑπερήφανον· εἰ-

πών.

πὼν δὲ, ὅτι, "Ὅστις πίνει ἀπὸ τούτου τοῦ ὕδατος τοῦ Ἰακὼβ, πάλιν διψᾷ· ἀλλ' ὅστις πίνει ἐκ τοῦ ὕδατος, ὃ ἐγὼ δώσω, οὐ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἔδειξεν, ὅτι τὸ ὕδωρ, ὃ δίδωσιν αὐτὸς, πολλῷ τιμιώτερόν ἐστι τοῦ ὕδατος τοῦ Ἰακώβ· εἰπὼν οὖν, ὅτι τὰ ἑαυτοῦ χαρίσματά εἰσι πολλῷ ὑπέρτερα τῶν τοῦ Ἰακὼβ, ἀφῆκε τὴν γυναῖκα, ἵνα συμπεράνῃ, ὅτι αὐτός ἐστι μείζων ἐκείνου. Τὸ ὕδωρ δὲ, περὶ οὗ λαλεῖ ὁ Δεσπότης ἡμῶν, ἡ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐστὶν, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν. Ὅστις δὲ ἀξιωθῇ ταύτης τῆς χάριτος, οὐδέποτε διψᾷ τὴν γνῶσιν τῶν θείων μαθημάτων, οὐδὲ ἔχει χρείαν, ἵνα ἄλλος αὐτὸν διδάξῃ· ἀλλὰ γίνεται πηγὴ διδασκαλίας, ἥτις, ἀναπηγάζουσα καὶ πηδῶσα ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ποτίζει καὶ ὁδηγεῖ τοὺς ἀκούοντας πρὸς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ θεηγόροι Ἀπόστολοι, οἵτινες, λαβόντες τὴν χάριν τοῦ παναγίου Πνεύματος, τοσοῦτον ἐφωτίσθησαν, ὥστε εἶχον πᾶσαν τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθείας τῶν θείων μυστηρίων, καθὼς ὁ Θεάνθρωπος ὑπεσχέθη αὐτοῖς, λέγων·

Ἰωάν. ιϛ΄. 13. "Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· ἐγένοντο δὲ καὶ πηγαὶ τῶν θείων διδαγμάτων, καὶ ποτίσαντες πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τῆς θεογνωσίας τὰ νάματα, ὡδήγησαν τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Ἀκούσασα δὲ ἡ Σαμαρεῖτις ταύτην τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν τὴν ἀπόκρισιν, οὐδὲ ἐθαύμασεν, οὐδὲ ἠπίστησεν, ἀλλ' ἐζήτησεν εὐθὺς τοῦτο τὸ ὕδωρ.

Αὐτ. δ΄. 15. **Λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή· Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν.**

Πάλιν ἡ γυνὴ γήϊνα φρονεῖ· νομίζει φθαρτὸν καὶ γήϊνον, οὐχὶ δὲ ἄφθαρτον καὶ οὐράνιον τοῦ Σωτῆρος τὸ ὕδωρ· ὅθεν, Δός μοι, λέγει, Κύριε, τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, καὶ ἔρχωμαι εἰς τοῦτον τὸν τόπον εἰς τὸ ἀντλεῖν ὕδωρ. Ἐπειδὴ λοιπὸν οὐδὲ ταῦτα τὰ λόγια ἴσχυσαν ἀναβιβάσαι τὸν νοῦν αὐτῆς εἰς τὰ ὑψηλότερα νοήματα, δι' ἄλλου τρόπου ὁ Φιλανθρωπότατος ἐφέλκει αὐτὴν πρὸς τὴν πίστιν.

Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ὕπαγε, φώνησον τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. Ἰωάν. δ΄. 16.

Ἰδοὺ ὁ ἄλλος τρόπος· Κάλεσον, λέγει, τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἐλθὲ μετ' αὐτοῦ ὧδε. Βλέπει ὡς καρδιογνώστης, ὅτι ἐκείνη, τοῦτο ἀκούσασα, ἀποκριθήσεται, ὅτι οὐκ ἔχει ἄνδρα· αὐτὸς δὲ, ἐκ τούτου ἀφορμὴν λαβὼν, καὶ δηλοποιήσας τὰ ἀπόκρυφα αὐτῆς ἔργα, καὶ δείξας ἑαυτὸν κρυφιογνώστην, διὰ τούτου ἐφελκύσει αὐτὴν εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν· τοῦτο δὲ καὶ γέγονε, διότι·

Ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ, καὶ εἶπεν· Οὐκ ἔχω ἄνδρα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Καλῶς εἶπας, ὅτι Ἰωάν. δ΄. 17.
ἄνδρα οὐκ ἔχω· Πέντε γὰρ 18.
ἄνδρας ἔσχες· καὶ νῦν ὃν ἔχεις, οὐκ ἔστι σου ἀνήρ· τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας.

Ἄνθρωπον ἁπλοῦν ἐνόμισε τὸν Θεάνθρωπον ἡ Σαμαρεῖτις· ὅθεν ἤλπισεν, ὅτι δύναται κρύψαι ἀπ' αὐτοῦ τὰ ἑαυτῆς παραπτώματα. Ὁ δὲ φιλανθρωπότατος Θεὸς, διὰ γλυκυτάτου τρόπου, ἐλέγχει

καὶ

καὶ τὸ ψεῦδος αὐτῆς, καὶ τὴν ἀνομίαν, λέγων· Ὀρθῶς ἀπεκρίθης, ὅτι οὐκ ἔχω ἄνδρα· ἀλήθειαν εἶπας· διότι πέντε ἄνδρας ἔλαβες, καὶ ἐκεῖνον δὲ, ὃν ἔχεις, κατὰ τὸ παρὸν, οὐκ ἔστι σου ἀνήρ. Καὶ ὅτι μὲν ὁ ἔσχατος οὗτος ἀνὴρ τῆς Σαμαρείτιδος ἦν παράνομος, φανερόν ἐστιν, ἐπειδὴ εἶπεν ὁ Κύριος, Καὶ νῦν ὃν ἔχεις, οὐκ ἔστι σου ἀνήρ· περὶ δὲ τῶν πέντε τῶν πρώτων ἀπορία ἐστὶ, νόμιμοι δηλαδὴ ἦσαν, ἢ ἄνομοι. Ἀκούσασα δὲ ἡ Σαμαρεῖτις τὰ ἀπόκρυφα αὐτῆς, Προφήτην ἐνόμισε τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

Ἰωάν. δ. 19, 20. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, θεωρῶ, ὅτι Προφήτης εἶ σύ. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τούτῳ τῷ ὄρει προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος, ὅπου δεῖ προσκυνεῖν.

Δύω ὄρη ἦσαν κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Ἱεριχώ, τὸ Γαριζὶν, καὶ τὸ Γαιβάλ· καὶ ἐπάνω μὲν τοῦ Γαριζὶν ἀνεγίνωσκον οἱ Ἰουδαῖοι τὰς εὐλογίας, ἐπάνω δὲ τοῦ Γαιβὰλ, τὰς κατάρας·
Δευτ. ια. 29. Καὶ δώσεις, λέγει ὁ Θεὸς, τὴν εὐλογίαν ἐπ' ὄρους Γαριζὶν, καὶ τὴν κατάραν ἐπ' ὄρους Γαιβάλ. Ἐκ τούτου λαβόντες ἀφορμὴν οἱ Σαμαρεῖται, προσεκύνουν εἰς τὸ ὄρος τὸ Γαριζὶν, ἐπειδὴ ἦν ὄρος εὐλογίας. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι εὐλόγως ἔλεγον, ὅτι τόπος προσκυνήσεως εἰσὶ τὰ Ἱεροσόλυμα· διότι ὁ νόμος ἔλεγε· Πρόσεχε σεαυτῷ, μὴ ἀνενέγκῃς τὰ ὁλοκαυτώματά σου ἐν παντὶ τόπῳ, οὗ ἐὰν ἴδῃς· ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται Κύριος ὁ Θεός σου αὐτὸν, ἐν μιᾷ

Ὅρα τὸ ὑπόμν. Προκοπ. εἰς τὸ 11. τοῦ Δευτ. κ. τὸ εἰς τὴν Ἑλλ. Σειράν.

Δευτ. ιβ. 13, 14.

τῶν φυλῶν σου, ἐκεῖ ποιήσεις πάντα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον. Βλέπε δὲ, πῶς ἡ Σαμαρεῖτις, γνωρίσασα, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς Ἰουδαῖός ἐστι καὶ Προφήτης, κἂν μὴ ἐρωτᾷ, ἐρώτημα ὅμως προβάλλει εἰς αὐτὸν περὶ τῆς διαφορᾶς, τῆς μεταξὺ Ἰουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν, διὰ τὸν τόπον τῆς προσκυνήσεως· Οἱ πατέρες ἡμῶν, λέγει, (πατέρας ὀνομάζουσα τοὺς προγενεστέρους Σαμαρείτας,) προσεκύνησαν, ἤγουν προσηύχοντο καὶ προσέφερον τὰς θυσίας αὐτῶν εἰς τοῦτο τὸ ὄρος· ὑμεῖς δὲ οἱ Ἰουδαῖοι λέγετε, ὅτι ὁ τόπος τῆς προσκυνήσεως εἰσὶ τὰ Ἱεροσόλυμα. Ταῦτα δὲ εἰποῦσα, περιέμενε τοῦ Κυρίου τὴν ἀπόκρισιν, ἵνα μάθῃ, ποῖος ὁ ἀληθὴς καὶ ἁρμόδιος τόπος τῆς προσκυνήσεως· ὅθεν,

Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Γύναι, πίστευσόν μοι, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ Πατρί. Ἰωάν. δ. 21.

Ποία ἐστὶν ἡ ἐρχομένη ὥρα; Ὁ καιρός ἐστιν, ἐν ᾧ καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὰ τῶν Σαμαρειτῶν προσκυνήματα ἔμελλον ἐρημωθῆναι· ἡ ὥρα ἐστὶν ὁ καιρὸς τῆς εἰς τὸν κόσμον παρουσίας αὐτοῦ καὶ θείας ἐπιφανείας, ἥτις κατήργησε τοῦ νόμου τὰ παρατηρήματα, καὶ ἔδειξεν, ὅτι πᾶς τόπος ἁρμόδιός ἐστι πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ προσκύνησιν· διότι
καὶ κατωτέρω λέγει· Ἀλλ' ἔρχεται Ἰωάν. δ. 23.
ὥρα, καὶ νῦν ἐστιν. Ἀλλὰ διατί εἶπεν, ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τῆς παρουσίας αὐτοῦ, οὔτε εἰς τὸ ὄρος τῶν Σαμαρειτῶν, οὔτε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα προσκυνήσουσιν οἱ ἄνθρωποι; πάντες οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες, καὶ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα,

καὶ

καὶ εἰς τὴν Σαμάρειαν, καὶ εἰς πάντα τόπον προσκυνοῦσι, καὶ προσεύχονται, καὶ προσφέρουσι τὰς ἀναιμάκτους λατρείας τῷ Θεῷ· τίνα λοιπὸν ἔννοιαν ἔχουσι τοῦ Κυρίου τὰ λόγια; Τὴν γνώμην τῶν Σαμαρειτῶν καὶ Ἰουδαίων καταργεῖ ὁ Σωτὴρ, καὶ καταγγέλλει τὴν παῦσιν τῶν νομικῶν καὶ σκιωδῶν θυσιῶν, καὶ διορίζει τὴν ἀληθινὴν τοῦ Θεοῦ λατρείαν· Οὔτε εἰς τὸ ὄρος τοῦτο, λέγει, οὔτε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα προσκυνήσετε, στοχαζόμενοι, ὅτι μόνοι αὐτοὶ οἱ τόποι εἰσὶν ἁρμόδιοι πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ προσκύνησιν. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τῆς ἀποκρίσεως ταύτης περὶ τοῦ τόπου τῆς προσκυνήσεως ἐλάλησεν ὁ Κύριος, ἐφεξῆς καὶ περὶ τοῦ προσκυνουμένου ὁμιλεῖ, λέγων·

Ἰωάν. δ΄. 22. Ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν.

Πῶς; οἱ μὲν Σαμαρεῖται προσεκύνουν Θεὸν ἀγνώριστον, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι Θεὸν γνωστόν; Οἱ Σαμαρεῖται ἐπίστευον τὸν Θεὸν τοπικὸν καὶ μερικὸν, καθὼς καὶ οἱ Ἀσσύριοι, οἵτινες ἔλεγον τῷ βασιλεῖ αὐτῶν· Τὰ ἔθνη, ἃ ἀπῴκισας καὶ ἀντεκάθισας ἐν πόλεσι Σαμαρείας, οὐκ ἔγνωσαν τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ τῆς γῆς· πρὸς τούτοις οἱ Σαμαρεῖται, μετὰ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἐλάτρευον καὶ τοῖς εἰδώλοις· Καὶ ἦσαν, λέγει, τὰ ἔθνη ταῦτα φοβούμενοι τὸν Κύριον, καὶ τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν ἦσαν δουλεύοντες· διὰ τοῦτο λοιπὸν εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι οὐ γνωρίζουσι τί προσκυνοῦσιν. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἀπερίγραπτον, καὶ ἀπεριόριστον, καὶ Κύριον πάσης τῆς κτίσεως ἐγνώριζον τὸν Θεὸν, καὶ αὐτῷ μόνῳ τὰς λατρείας προσέφερον· προσέτι δὲ τὰ βιβλία τῶν Προφητῶν δεχόμενοι, οὐ μόνον τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα ἐγνώριζον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐδιδάσκοντο· ταύτης δὲ τῆς γνώσεως ἐστερημένοι ἦσαν οἱ Σαμαρεῖται, ἐπειδὴ ἀπεστρέφοντο τῶν Προφητῶν τὰ βιβλία. Καὶ μὴ θαυμάσῃς, ἐὰν ὁ Χριστὸς, ὁ ὑπὸ πάσης τῆς κτίσεως ὡς Θεὸς ἀληθινὸς προσκυνούμενος καὶ λατρευόμενος, καὶ μηδένα αὐτὸς προσκυνῶν, συγκαταριθμῇ ἑαυτὸν τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ λέγει πληθυντικῶς· Ἡμεῖς προσκυνοῦμεν· ἐπειδὴ λαλεῖ ὡς Ἰουδαῖος κατὰ τὴν ὑπόληψιν τῆς Σαμαρείτιδος, ὁμιλεῖ ὡς ἄνθρωπος, καὶ οὐχὶ ὡς Θεός· ὡς ἄνθρωπος δὲ καὶ προσκυνεῖ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, καὶ πρεσβεύει δὲ ὑπὲρ ἡμῶν· Χριστὸς, λέγει ὁ θεσπέσιος Παῦλος, ὁ ἀποθανὼν, μᾶλλον δὲ καὶ ἐγερθεὶς, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν. Ἐδίδαξε δὲ, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστὶν, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ, καὶ Λυτρωτὴς παντὸς τοῦ κόσμου, ἐκ τῆς φυλῆς ἀνέτειλε τοῦ Ἰούδα· διότι ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἡ ἁγία Παρθένος καὶ Θεοτόκος Μαριὰμ, ἐξ ἧς σάρκα λαβὼν ἐγεννήθη, ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Δαβὶδ κατήγετο. Λαλήσας οὖν ὁ Κύριος περὶ τοῦ τόπου τῆς προσκυνήσεως, καὶ τοῦ προσκυνουμένου Θεοῦ, διδάσκει καὶ περὶ τοῦ τρόπου, δι᾽ οὗ προσκυνεῖται ὁ Θεὸς, λέγων·

Margin notes: Δ΄. Βασ. ιζ΄. 26. — Ἀυτ. 41. — Ῥωμ. η΄. 34.

Ἀλλ᾽ ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστὶν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ Πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ Πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. Ἰωάν. δ΄. 23.

Τὰ

Τὸ μὲν, ἔρχεται ὥρα, σημαίνει καιρὸν μέλλοντα· Ἔρχεται, λέγει, καιρὸς, ὅταν καταργηθῶσι τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἐν Σαμαρείᾳ προσκυνήματα, καὶ ἁπλωθῇ τῆς πίστεως τὸ κήρυγμα. Τὸ δὲ, καὶ νῦν ἐστὶ, δηλοῖ χρόνον ἐνεστῶτα· Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτον, λέγει, τὸν καιρὸν ἐν ᾧ ἐγὼ λαλῶ καὶ διδάσκω, καιρὸς ἁρμόδιός ἐστιν, ἵνα προσκυνῶσιν οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ τῷ Πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ. Τίνες δὲ οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταί; Οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες· διότι τῶν μὲν Σαμαρειτῶν ἡ προσκύνησις ἠπατημένη ἦν καὶ σφαλερὰ, τῶν δὲ Ἰουδαίων τυπικὴ καὶ σκιώδης, τῶν Χριστιανῶν δὲ ἐστὶν ἡ τελεία καὶ ἀληθής. Αὐτοὶ οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύοντες εἰσὶν οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ, οἵτινες προσκυνοῦσι τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἐν πνεύματι, ἤγουν διὰ τῆς ἀναβάσεως τοῦ νοὸς καὶ τῆς ψυχῆς εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ἀληθείᾳ, τουτέστι οὐχὶ διὰ τῶν τύπων καὶ ζωοθυσιῶν, ἀλλὰ διὰ τῶν πραγμάτων, ἤγουν τῆς ἀληθοῦς τῶν θείων ἐντολῶν ἐργασίας, καὶ διὰ τῆς τῶν ἀληθινῶν μυστηρίων τελετῆς καὶ μεταλήψεως. Μήπως δὲ τὸ μὲν ἐν πνεύματι, σημαίνει τὴν ἀφιέρωσιν τοῦ νοὸς ἡμῶν εἰς τὸν Θεόν· τὸ δὲ καὶ ἀληθείᾳ, τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ σώματος εἰς τὴν πρακτικὴν ἀρετήν; Σύνθετός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος· σύνθετος καὶ ἡ προσκύνησις ὑπ' αὐτοῦ γίνεται, ὅταν ὁ μὲν νοῦς ἀναβαίνῃ εἰς τὸν Θεὸν, τὸ δὲ σῶμα ὑπηρετῇ εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν. Διατί δὲ τοιαύτην προσκύνησιν, καὶ τοιούτους προσκυνητὰς ζητεῖ ὁ Θεός; Διότι,

Ἰωάν. δ'. 24. **Πνεῦμα ὁ Θεός· καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν.**

Ὁ Θεός ἐστιν ἄϋλος, ἀσώματος, ἀόρατος, ὁμοίως καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου· διὰ τοῦ ὁμοίου λοιπὸν λατρεύεται τὸ ὅμοιον. Ἡ ψυχὴ δέχεται τὰ ὀρθὰ δόγματα τῆς πίστεως, καὶ διὰ τῶν ὀρθῶν φρονημάτων δοξάζει τὸν Θεόν. Ὁ νοῦς συλλογίζεται τοῦ Θεοῦ τὰ ἀόρατα, τὴν παντοδυναμίαν, τὴν ἀγαθότητα, τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν ἀγάπην, τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὰ λοιπὰ αὐτῷ προσόντα, καὶ ὑμνολογεῖ τὴν ἄπειρον αὐτοῦ μεγαλειότητα. Ὁ νοῦς στοχάζεται, πόσον ἐστὶ τὸ πρὸς τὸν Θεὸν χρέος ἡμῶν, καὶ ποίας ἀμοιβὰς παρ' αὐτοῦ προσμένομεν, καὶ προσφέρει αὐτῷ τὴν λατρείαν καθ' ὁμοιότητα τῶν ἁγίων Ἀγγέλων, οἵτινες νοερῶς αὐτῷ λατρεύουσι, καὶ πνευματικῶς δοξολογοῦσι. Τοῦτο οὖν σημαίνει τὸ, ἐν πνεύματι, ἤγουν τὸ, νοερῶς, ψυχικῶς, καὶ πνευματικῶς· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀληθὴς λατρεία, ἥτις καὶ νοερὰ προσευχὴ λέγεται, καὶ μελέτη θεία, καὶ θεωρητικὴ ἀρετὴ, καὶ πνευματικὴ θεωρία. Ἵνα δὲ μή τις νομίσῃ, ὅτι μόνην τὴν νοερὰν λατρείαν ζητεῖ ὁ Θεὸς, προσέθηκεν ὁ Θεάνθρωπος τὸ, καὶ ἀληθείᾳ, ἵνα διδάξῃ, ὅτι ἡ πνευματικὴ λατρεία, μετὰ τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς, καθίστησι τοὺς ἀνθρώπους τελείους καὶ ἀληθινοὺς προσκυνητὰς τῆς αὐτοῦ Θεότητος· διότι ἀλήθειά ἐστι πᾶσα ἀρετὴ, κατὰ τὸ, Πᾶσαι αἱ ἐντολαί σου ἀλήθεια· καὶ τὸ, ὁ νόμος σου ἀλήθεια. Ψαλ. ριή. 86, 142. Οὗτοι λοιπὸν εἰσὶν οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ τοῦ Θεοῦ καὶ λάτραι, οἱ διὰ τῆς θεωρίας τὸν Θεὸν λατρεύοντες, καὶ διὰ τῆς πράξεως αὐτὸν δοξάζοντες· οὗτοί εἰσιν οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ, οἱ διὰ τῆς πρακτικῆς θεωρίας τῷ Θεῷ δουλεύοντες. Ταῦτα ὡς ἤκουσεν ἡ Σαμαρεῖτις, ἐγνώρισεν, ὅτι εἰσὶ λόγια θεῖα, καὶ οὐχὶ ἀνθρώπινα· ὅθεν ἀπεκρίθη οὕτω·

Λέ-

Ἰωάν. δ΄. 25. **Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Οἶδα, ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα.**

Ἐπειδὴ οἱ Σαμαρεῖται ἐδέχοντο τοῦ Μωϋσέως τὴν Πεντάβιβλον, ὁ δὲ Μωϋσῆς
Δευτ. ιη΄. 15. ἔγραψεν εἰς τὸ Δευτερονόμιον· Προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ἐμὲ, ἀναστήσει σοι Κύριος ὁ Θεός σου· αὐτοῦ ἀκούσεσθε· διὰ τοῦτο περιέμενον καὶ οἱ Σαμαρεῖται τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσίου, πιστεύοντες, ὅτι αὐτὸς διδάξει αὐτοὺς πάντα τὰ πρὸς τὴν πίστιν καὶ λατρείαν τοῦ Θεοῦ ἁρμόδια. Ἐπειδὴ δὲ περὶ θείων πραγμάτων ἐλάλει ὁ Θεάνθρωπος, ἡ δὲ Σαμαρεῖτις οὐκ ἐγνώρισε ποῖός ἐστι, διὰ τοῦτο εἶπεν· Ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἤγουν ὁ Μεσσίας, ὁ λεγόμενος Χριστὸς, αὐτὸς φανερώσει εἰς ἡμᾶς πάντα ὅσα τῷ Θεῷ πρέπουσι.

Ἰωάν. δ΄. 26. **Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι.**

Μεγάλου χαρίσματος ἠξιώθη ἡ Σαμαρεῖτις! πρὸς οὐδένα ἄλλον ἄνθρωπον ὁ Κύριος ἡμῶν τόσον φανερὰ περὶ ἑαυτοῦ ἐλάλησε· πρὸς οὐδένα ἄλλον εἶπεν, Ἐγώ εἰμι ὁ Μεσσίας, ὁ λεγόμενος Χριστός· προετιμήθη δὲ τῶν ἄλλων ἡ Σαμαρεῖτις, διὰ τὸν ζῆλον, καὶ τὴν προθυμίαν, ἣν ἔβλεπεν ὁ Κύριος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς· μήπως δὲ προετιμήθη, καὶ καθότι αὐτὴ πρώτη Ἀπόστολος ἐκήρυξε τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τὸ ὄνομα.

Ἰωάν. δ΄. 27. **Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν, ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπε· Τί ζητεῖς; ἤ, τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς;**

Καὶ ἐπὶ τούτῳ, ἤγουν εἰς αὐτὸν τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἐλάλει ὁ Ἰησοῦς, ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. Διατί δὲ ἐθαύμασαν, ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει; Ἐθαύμασαν οὐχὶ διότι ἐλάλει μετὰ γυναικὸς, ἀλλὰ μετὰ τοιαύτης γυναικὸς, ἤγουν Σαμαρείτιδος· διότι ἀποτρόπαιοι καὶ μισητοὶ ἦσαν οἱ Σαμαρεῖται τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς καὶ ἀνωτέρω ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐσημείωσε, λέγων· Οὐ γὰρ Ἰωάν. δ΄. 9.
συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις· ἴσως δὲ ἐθαύμασαν, ἐπειδὴ ὁ Ἰησοῦς οὐκ εἶχε συνήθειαν λαλεῖν κατὰ μόνας μετὰ γυναικός· φαίνεται δὲ τὸ νόημα τοῦτο ἁρμοδιώτερον· ἐπειδὴ ὁ Εὐαγγελιστὴς οὐκ εἶπεν, ἐθαύμασαν, ὅτι μετὰ Σαμαρείτιδος, ἢ μετὰ τῆς γυναικὸς, ἐλάλει, ἀλλ' εἶπε, μετὰ γυναικὸς, χωρὶς ἄρθρου, ἵνα νοήσωμεν οὐχὶ τὴν Σαμαρείτιδα, ἀλλ' ἁπλῶς γυναῖκα. Οὐδεὶς δὲ τῶν μαθητῶν ἠρώτησε τὸν Κύριον, τί ζητεῖς, ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς, τὴν πρέπουσαν εὐλάβειαν καὶ τὸ χρεωστούμενον σέβας φυλάττοντες πρὸς τὸν διδάσκαλον αὐτῶν, ἅμα δὲ καὶ διδάσκοντες ἡμᾶς, ἵνα φεύγωμεν τὴν ματαίαν περιέργειαν.

Ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐ- Αὐτ. 28.
τῆς ἡ γυνὴ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς
ἀνθρώποις· Δεῦτε, ἴδετε ἄν- 29.
θρωπον, ὅς εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός;

Βλέ-

Βλέπε ζῆλον πίστεως, καὶ προθυμίαν ψυχῆς. Αὐτὴ ἦλθεν εἰς τὸ φρέαρ, ἵνα ἀντλήσῃ ὕδωρ φθαρτὸν, ἐπειδὴ δὲ ἔπιεν ἐκεῖ τὸ ὕδωρ τὸ ζωοποιὸν, ἀφῆκε παρευθὺς τὸ ἀγγεῖον αὐτῆς ἐκεῖ, καθὼς καὶ οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι τὰ δίκτυα, καὶ ἔτρεξεν εἰς τὴν πόλιν κηρύττουσα καὶ εὐαγγελιζομένη, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους μεταδίδουσα τῆς σωτηρίας τὸ χάρισμα· Ἔλθετε, (λέγει πρὸς τοὺς συμπολίτας αὐτῆς,) καὶ ἴδετε ἄνθρωπον, ὅστις ἐφανέρωσέ μοι πάντα ὅσα ἔπραξα· ἡ ταπείνωσις ἐνίκησε τὴν φυσικὴν αἰσχύνην· οὐκ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Ἔλθετε, ἵνα ἴδητε Προφήτην, ἢ καρδιογνώστην, ἀλλ' ἔλθετε, λέγει, ἴδετε ἄνθρωπον, ὅστις εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα, ἤγουν καὶ αὐτὰ τὰ ἀπόκρυφα ἔργα μου. Κἂν δὲ αὐτὴ ἐπίστευσεν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστὸς, πρὸς τοὺς Σαμαρείτας ὅμως οὐκ ἐλάλησεν ἀποφασιστικῶς, Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ὡς τάχα ἀποροῦσα εἶπε· Μήπως οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; τοῦτο δὲ οὕτως εἶπεν, ἵνα πολλῷ περισσότερον κινήσῃ τὴν περιέργειαν αὐτῶν, ὅπως, ἐλθόντες πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ ἀκούσαντες τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, πιστεύσωσι, καθὼς καὶ αὐτὴ ἐπίστευσεν.

Ἰωάν. δ. 30, 31. Ἐξῆλθον οὖν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ, λέγοντες· Ῥαββὶ, φάγε.

Ἐνεργητικὸς τῆς Σαμαρείτιδος ὁ λόγος· διότι, ὡς ἤκουσαν οἱ Σαμαρεῖται τὰ ῥήματα αὐτῆς, ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ, ἤγουν ἕως ἂν φθάσωσιν αὐτοὶ ἐκεῖ, ὅπου ὁ Χριστὸς ἐκάθητο, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, γινώσκοντες, ὅτι ἦν νήστης, παρεκάλουν αὐτὸν, ἵνα φάγῃ ἐκ τῶν τροφῶν, ὧν ἠγόρασαν· Διδάσκαλε, ἔλεγον, φάγε.

Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. Ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· Μήτις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; Ἰωάν. δ. 32. 33.

Ἀλληγορικῶς ἀπεκρίθη πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ὁ Κύριος· ὅθεν, μὴ νοήσαντες τὸν σκοπὸν τοῦ λόγου αὐτοῦ, καὶ νομίσαντες, ὅτι περὶ τροφῆς λαλεῖ σωματικῆς, ἔλεγεν ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον· Μήπως προσέφερέ τις αὐτῷ τροφὴν, ἵνα φάγῃ;

Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἐμὸν βρῶμά ἐστιν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. Αὐτ. δ. 34.

Ἐξηγεῖ λοιπὸν ὁ Κύριος τὴν ἀλληγορίαν, λέγων, ὅτι τροφὴ αὐτοῦ ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντος αὐτὸν Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἡ τελείωσις τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἤγουν ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Τροφὴν δὲ ὠνόμασε τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα, καθότι τρέφει τὴν ψυχὴν τοῦ φυλάσσοντος αὐτό· προσέτι δὲ, ἵνα παραστήσῃ, ὅτι τόσην ἐπιθυμίαν ἔχει διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν, ὅσην οἱ πεινῶντες ὑπὲρ τῆς τροφῆς. Ἀκούων δὲ, ὅτι πέμπεται ὁ Χριστὸς παρὰ τοῦ Πατρὸς, καὶ ὅτι ποιεῖ τὸ θέλημα, καὶ τελειοῖ τὸ ἔργον αὐτοῦ, μὴ προσαρμόσῃς ταῦτα ἐπὶ τὴν Θεότητα τοῦ Ἰησοῦ· διότι αὐτὸς, κα-

καθὸ Θεὸς ἀληθινὸς ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ, οὐ πέμπεται παρ' αὐτοῦ, ἓν δὲ καὶ τὸ αὐτὸ θέλημα καὶ ἔργον ἔχει μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός· διότι πάντα ὅσα ἔχει ὁ Πατὴρ, ἔχει καὶ ὁ Υἱός,
Ἰωάν. ιϛ΄. 15. κατὰ τὸ, Πάντα ὅσα ἔχει ὁ Πατὴρ ἐμά ἐστι. Προσάρμοσον δὲ τὰ εἰρημένα λόγια ἐπὶ τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ νόησον, ὅτι τὸ, πέμπεται παρὰ τοῦ Πατρὸς, σημαίνει, ὅτι εὐδοκίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἐσαρκώθη, καὶ γέγονεν ἄνθρωπος· ὅθεν, καθὸ ἄνθρωπος, ποιεῖ διαπαντὸς τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα, καὶ τελειοῖ τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ ἔργον.

Αὐτ. δ΄. 35. Οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἔτι τετράμηνόν ἐστι, καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; Ἰδοὺ, λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη.

Ποίαν ἀκολουθίαν ἔχουσι τὰ λόγια ταῦτα μετὰ τῶν προειρημένων; Εἶπεν ἀνωτέρω, ὅτι τροφὴ αὐτοῦ ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντος αὐτὸν Πατρὸς, καὶ ἡ τελείωσις τοῦ ἔργου αὐτοῦ· θέλημα δὲ τοῦ Θεοῦ καὶ τελείωσις τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἐστὶν ἡ ἀπὸ τῆς πλάνης ἐπιστροφὴ τῶν ἀνθρώπων. Περὶ ταύτης δὲ τῆς ἐπιστροφῆς λαλεῖ καὶ διὰ τῶν προκειμένων λόγων, ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων καὶ αἰσθητῶν πραγμάτων λαμβάνων τὰς ἀφορμάς· Οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι μετὰ τέσσαρας μῆνας ἔρχεται ὁ θερισμὸς τοῦ σίτου; ἰδοὺ, ἐγὼ λέγω ὑμῖν, ὑψώσατε τὰ ὄμματα τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ γηΐνου τούτου καὶ ὑλικοῦ θερισμοῦ ἐπὶ τὸν πνευματικὸν θερισμὸν, ἤγουν ἐπὶ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἀνθρώπων· ὑψώσατε τὰ ὄμματα τοῦ νοὸς, καὶ ἴδετε, ὅτι αἱ χῶραί εἰσι λευκαὶ, ἤγουν ἕτοιμοι πρὸς τὴν σύναξιν τῶν ἐν αὐταῖς ἀνθρώπων εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς πίστεως. Λευκὰς δὲ εἶπε τὰς χώρας, ἀντὶ τοῦ ἑτοίμους, καθότι καὶ ὁ σῖτος, ὅταν ὥριμος γένηται, καὶ πρὸς θερισμὸν ἐπιτήδειος, τότε οἱ στάχυες αὐτοῦ φαίνονται ὡς λευκοί.

Καὶ ὁ θερίζων, μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ, καὶ ὁ θερίζων. Ἰωάν. δ΄. 36.

Βλέπε διαφορὰν μεταξὺ τοῦ σωματικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ θερισμοῦ. Ὅστις θερίζει σῖτον ὑλικὸν, συνάγει καρπὸν φθαρτὸν καὶ πρόσκαιρον· ὅστις θερίζει σῖτον πνευματικὸν, ἤγουν ἐπιστρέφει ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς πλάνης αὐτῶν, συνάγει καρπὸν αἰώνιον, τουτέστι εἰσάγει τὸν καρπὸν τοῦ θερισμοῦ αὐτοῦ, οἵτινες εἰσὶν οἱ πιστεύοντες, εἰς τὴν μακαρίαν καὶ ἀτελεύτητον ζωήν. Πάλιν εἰς μὲν τὴν ὑλικὴν γεωργίαν οὐχ ὁ σπορεὺς χαίρει, ἀλλ' ὁ θεριστὴς, ἀπολαμβάνων τοῦ καρποῦ, καὶ τοῦ μισθοῦ τοῦ κόπου αὐτοῦ· εἰς δὲ τὴν πνευματικὴν γεωργίαν ἐπίσης χαίρει καὶ ὁ σπείρων, ἤγουν ὁ διδάσκων, καὶ ὁ θερίζων, τουτέστιν ὁ ἐπιστρέφων, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς κερδαίνων. Οἱ Προφῆται ἔσπειραν τὰ πρῶτα τῆς θεογνωσίας σπέρματα· οἱ δὲ Ἀπόστολοι, διὰ τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος γεωργήσαντες τὸν προφητικὸν σπόρον, ἐθέρισαν τοὺς στάχυας τῆς πίστεως ἐκ τῶν πιστευσάντων εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· ἅμα δὲ καὶ ἐπίσης χαίρουσι τὴν χαρὰν τὴν ἀνεκλάλητον καὶ οἱ Προφῆται

οἱ

οἱ σπείραντες, καὶ οἱ Ἀπόστολοι οἱ θερίσαντες·

Ἰωάν. δ'. 37. Ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινὸς, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων.

Ποῖός ἐστιν ὁ λόγος ὁ ἀληθινός; Αὐτὸς ὁ λόγος, ὅτι ἄλλος σπείρει, καὶ ἄλλος θερίζει· τοῦτο ἀληθεύει εἰς τὰ ἀνθρώπινα· διότι πολλάκις ἄλλος σπείρει εἰς τὸν ἀγρὸν τὸν σπόρον, καὶ ἄλλος τὸν καρπὸν θερίζει. Λέγει οὖν ὁ Σωτὴρ, Ἐν τούτῳ, ἤγουν ἐν ταύτῃ τῇ ὑποθέσει, περὶ ἧς ἐγὼ λαλῶ, ἁρμόζει οὗτος ὁ ἀληθινὸς λόγος· διότι οἱ Πατριάρχαι καὶ οἱ Προφῆται ἔσπειραν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων τῆς εὐσεβείας τὰ σπέρματα, διδάξαντες τὰ περὶ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ περὶ τῆς ἐμῆς ἐνανθρωπήσεως· ὑμεῖς δὲ τὸν καρπὸν τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, τέλειον γενόμενον διὰ τῆς γεωργίας τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, θερίζετε, εἰσάγοντες τοὺς πιστεύοντας εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν.

Ἰωάν. δ'. 38. Ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

Εἰδὼς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὅτι τὸ γένος τοῦ Ἰσραὴλ ἦν προητοιμασμένον εἰς τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ὑπὲρ τὰ ἄλλα ἔθνη, ὅτε ἀπέστειλε τοὺς Ἀποστόλους αὐτοῦ ἐπὶ τὸ κήρυγμα, παρήγγειλεν αὐτοῖς, ἵνα προτιμήσωσι τοὺς Ἰουδαίους· Πορεύεσθε δὲ μᾶλλον, εἶπε, πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. Ματ. ι'. 6. Εἰς ταύτην δὲ τὴν προετοιμασίαν, ἄλλοι, καὶ οὐχὶ οἱ Ἀπόστολοι, προλαβόντες ἐκοπίασαν, ἤγουν ὁ Μωϋσῆς, ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυὴ, ὁ Ἡσαΐας, ὁ Ἱερεμίας, ὁ Δανιὴλ, πάντες οἱ Προφῆται καὶ οἱ ἐν νόμῳ δίκαιοι, ὑστερούμενοι, Ἑβρ. ια'. 37. 38. θλιβόμενοι, κακουχούμενοι· ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι, καὶ σπηλαίοις τῆς γῆς. Ἐκοπίασαν δὲ, ἵνα σπείρωσιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων τὴν γνῶσιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς εἰς τὸν κόσμον ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ σπόρος δὲ, ὃν οὗτοι ἔσπειραν, ἦσαν τὰ προφητικὰ αὐτῶν βιβλία, καὶ ἡ προδιάθεσις, ἣν ἐποίησαν εἰς τὰς τῶν Ἰουδαίων καρδίας, εἰς ὑποδοχὴν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. Βλέπε δὲ, πῶς οἱ Ἀπόστολοι εἰσέβησαν εἰς τὸν κόπον αὐτῶν, καὶ ἐθέρισαν τοὺς στάχυας τῶν σωζομένων. Ποῦ ἐθεμελίωσεν ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος τὴν ὑπὲρ Χριστοῦ δημηγορίαν, ἣν Πράξ. ζ'. ἐξεφώνησεν ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου; εἰς τοὺς κόπους τῶν Πατριαρχῶν καὶ Προφητῶν. Πόθεν ἤρξατο ὁ Πέτρος τὴν περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως διδασκαλίαν, δι' ἧς ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐπέστρεψεν ὡσεὶ πέντε χιλιάδας; Αὐτ. δ'. 4. ἀπὸ τοῦ κηρύγματος τῶν Προφητῶν. Πόθεν ὁ Παῦλος ἔπειθεν ἐν ταῖς Συναγωγαῖς τοὺς Ἰουδαίους, ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν; Αὐτ. ιζ'. 3. καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς αὐτός ἐστιν ὁ προσδοκώμενος Μεσσίας καὶ Θεὸς; ἀπὸ τῶν θείων Γραφῶν. Πόθεν οἱ Εὐαγγελισταὶ, καὶ πάντες οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι εὐηγγελίζοντο τὸν Χριστὸν εἰς τοὺς Ἰουδαίους; ποῦ ἐστήριζον τὸ εὐαγγελικὸν αὐτῶν κήρυγμα; ἐπάνω εἰς τὰ θεμέλια τῶν σπερμάτων τῶν Προφητῶν. Ἀλλὰ

καὶ

καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστήριζε τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ ἐπάνω εἰς τὰ προφητικὰ κηρύγματα· διὸ
Ἰωαν. ε΄. 46. καὶ ἔλεγεν· Εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί.

Αὐτ. δ΄. 39. Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν, διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς, μαρτυρούσης· Ὅτι εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα.

Διηγηθεὶς ὁ θεῖος Εὐαγγελιστὴς ὅσα ὁ Θεάνθρωπος ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐπαναλαμβάνει τὴν σειρὰν τοῦ λόγου αὐτοῦ λέγων· Πολλοὶ ἐκ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἤγουν ἐκ τῆς Σαμαρείας, ἀκούσαντες τὴν συμπολῖτιν αὐτῶν Σαμαρεῖτιδα μαρτυροῦσαν, ὅτι εὗρεν ἄνθρωπον, ὅστις εἶπεν αὐτῇ πάντα ὅσα ἔπραξεν, ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

Αὐτ. δ΄. 40. Ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύω ἡμέρας.

Οἱ οὖν Σαμαρεῖται, ἐξελθόντες ἐκ τῆς Σαμαρείας, ἔδραμον εἰς τὴν πόλιν Σιχὰρ, καὶ προσελθόντες πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, παρεκάλουν αὐτὸν, ἵνα μείνῃ παρ' αὐτοῖς· ὁ δὲ φιλάνθρωπος Ἰησοῦς ἔμεινεν ἐκεῖ μετ' αὐτῶν δύω ἡμέρας. Ἐνταῦθα δὲ σημείωσον τὴν προθυμίαν, καὶ τὸν ζῆλον τῶν Σαμαρειτῶν, καὶ τὴν ἄκραν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Ἐκεῖνοι παρακαλοῦσι προθύμως, αὐτὸς δὲ συγκατανεύει φιλανθρώπως εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς αἰτήσεως αὐτῶν.

Καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ. Ἰωάν. δ΄. 41, 42.
Τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον· Ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν, ὅτι αὐτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός.

Ἐκ τούτου τοῦ λόγου, αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, φανερόν ἐστιν, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν, ἐν ταῖς δύω ἡμέραις, ἐν αἷς ἔμεινεν ἐκεῖ, ἐδίδασκε πάντας, ὅσοι ἦλθον πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ λόγος τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ ἐκαρποφόρησε πλείονα καρπὸν τῆς μαρτυρίας, ἣν ἡ Σαμαρεῖτις ἐμαρτύρησε· διότι πολλῷ περισσότεροι ἐπίστευσαν, ἀκούσαντες τὴν διδαχὴν αὐτοῦ, τῶν πιστευσάντων διὰ τῆς μαρτυρίας τῆς γυναικός· ὥστε καὶ ἔλεγον πρὸς αὐτήν· Ἡμεῖς πιστεύομεν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ οὐχ ὡς πρότερον διὰ τὰ λόγιά σου, καὶ τὴν μαρτυρίαν σου, ἀλλὰ διότι ἠκούσαμεν τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ· καὶ γινώσκομεν δὲ, ὅτι αὐτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προσδοκώμενος Χριστὸς, ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου. Πόθεν δὲ τοῦτο οἱ Σαμαρεῖται ἐγίνωσκον; Ἐκ τῶν βιβλίων βέβαια τοῦ Μωϋσέως, ἅπερ ἀνεγίνωσκον, καὶ εὐλαβοῦντο· ἔβλεπον ἐν αὐτοῖς τὸ, Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ· καὶ τὸ, Προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου ὡς ἐμὲ, ἀναστήσει σοι Κύριος ὁ Θεός σου· αὐτοῦ ἀκούσεσθε· καὶ τὸ, Καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν· ἐκ τούτων καὶ ἡ Σαμαρεῖτις ἔλεγεν· Οἶδα, ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χριστός. Ἡ δὲ οὐράνιος διδαχὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν εἰσελθοῦσα, ἔπεισεν αὐτοὺς, ὅτι αὐτός ἐστιν ἐκεῖνος, περὶ οὗ ταῦτα προεφητεύθησαν.

Ἀριθ. κδ΄. 17. Δευτ. ιη΄. 15. Γεν. μθ΄. 10. Ἰωάν. δ΄. 25.

ΟΜΙΛΙΑ
ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ
ΙΩΑΝΝΗΝ
ΕΥΑΓΓΕΛ. ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΟΣ.

Τῆς Σαμαρείτιδος ἡ ἱστορία ἀνοίγει τὸ περιβόητον ἅμα καὶ ἀκατανόητον τοῦ προορισμοῦ ζήτημα. Ἡ Σαμαρεῖτις ἦλθεν εἰς τὸ φρέαρ τοῦ Ἰακὼβ, ἵνα ἀντλήσῃ ὕδωρ· οὐδὲ προεῖδεν, οὐδὲ ἐστοχάσθη παντελῶς, ὅτι ἐκεῖ εὑρίσκει τοῦ κόσμου τὸν Σωτῆρα· καὶ ὅμως ἐκεῖ εὗρε τὴν ψυχικὴν αὐτῆς σωτηρίαν· ἄλλο ζητεῖ, καὶ ἄλλο εὑρίσκει· ζητεῖ ὕδωρ φθαρτὸν, καὶ εὑρίσκει οὐράνιον βασιλείαν. Ἰδοὺ ὁ λόγος τοῦ θεσπεσίου Παύλου·
Ῥωμ. θ'. 18. Ἄρα ὃν θέλει, ἐλεεῖ· ὃν δὲ θέλει, σκληρύνει· ἠθέλησεν ὁ Θεὸς ἐλεῆσαι τὴν Σαμαρεῖτιδα, ὅθεν ᾠκονόμησεν, ἵνα, κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ μονογενὴς αὐτοῦ Υἱὸς ἔφθασεν εἰς τὴν πηγὴν τοῦ Ἰακὼβ, ἔλθῃ καὶ αὐτὴ ἐκεῖ, ἵνα ἀντλήσῃ τὸ ὕδωρ, καὶ οὕτω πιστεύσασα σωθῇ· προώρισεν ὁ Θεὸς ἀπ' αἰῶνος τὴν σωτηρίαν αὐτῆς, ἐκάλεσεν αὐτὴν διὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, δικαίαν καὶ ἁγίαν κατέστησε διὰ τῆς πίστεως καὶ μετανοίας, ἔπειτα καὶ ἐδόξασεν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, μαρτυρικῷ στεφάνῳ στέψας τὴν ψυχὴν αὐτῆς·
Αὐτ. η'. 30. Οὓς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὓς ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε. Ἐὰν λοιπὸν ὁ Θεὸς εἰς ἐκεῖνον, ὃν θέλει, δίδωσι τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖνον, ὃν θέλει, ποιεῖ σκληροκάρδιον· ἐὰν ὁ Θεὸς προορίζῃ, καὶ καλῇ, καὶ δικαιοῖ, καὶ δοξάζῃ· ἐὰν ὁ Θεὸς ἄλλους μὲν κατασκευάζῃ σκεύη ἄξια τοῦ ἐλέους αὐτοῦ, καὶ ἑτοιμάζῃ αὐτοὺς διὰ τὴν αἰώνιον ζωήν· ἄλλους δὲ καθίστησι σκεύη ὀργῆς, κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν· διατί ἔπειτα μέμφεται καὶ κατακρίνει τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους; ἐὰν ὁ Θεὸς ἠθέλησεν, ἵνα σκληρύνῃ τὴν καρδίαν μου, καὶ καταστήσῃ με σκεῦος ὀργῆς, ἄξιον ἀπωλείας, διατί ἔπειτα κατακρίνει με; τίς εἰμι ἐγὼ, ἵνα ἀντιστα-
θῶ τῷ θελήματι αὐτοῦ; Τῷ βουλή- Ῥωμ. θ'. 19.
ματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν;

Ὁ θεηγόρος Ἀπόστολος, ὅστις προβάλλει ταύτην τὴν ἀπορίαν, πρῶτον μὲν ἐλέγχει αὐστηρὰ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὅστις ἀποτολμᾷ καὶ προφέρει τοιαῦτα αὐθαδέστατα λόγια· Ὦ ἄνθρωπε, λέγει, τίς εἶ σὺ, ὅστις ἀνταποκρίνεσαι εἰς τὸν Θεόν; σὺ τὸ πλάσμα τοῦ Θεοῦ, τολμᾷς καὶ λέγεις πρὸς τὸν Θεὸν τὸν πλάστην σου, Διατί με ἐποίησας τοιοῦτον; μήπως οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ, ἵνα κατασκευάσῃ ἐκ τῆς αὐτῆς πηλώδους ζύμης ἄλλο μὲν σκεῦος πρὸς χρῆσιν τιμίαν, ἄλλο δὲ πρὸς χρῆσιν εὐτελῆ καὶ ἄτιμον; Τοιουτοτρόπως δὲ ὁ Ἀπόστολος, ἀποῤῥαπίσας, καὶ ἐπιστομίσας τὸν τολμηρὸν καὶ ἀθυρόστομον ἄνθρωπον, λύει διὰ τοῦ παραδείγματος τῶν δύω λαῶν, τοῦ ἐθνικοῦ δηλαδὴ καὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ, τὴν ἀπορίαν· Τὰ ἔθνη, λέγει, οὐκ ἐφρόντιζον διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν, καὶ ὅμως ἔτυχον τὴν ἐκ πίστεως δικαίωσιν καὶ σωτηρίαν· ὁ Ἰσραὴλ ἐφρόντι-

τίζε, καὶ ὅμως ἐστερήθη καὶ ἀπέτυχε.
Καὶ ταῦτα μὲν τὰ λόγια περιέχουσιν
ὅλην τὴν ἀπορίαν, ἣν ἀνωτέρω ὁ μέγας
Ἀπόστολος ἐπρόβαλεν· ἔπειτα λέγει,
Διατί τοῦτο; καὶ εὐθὺς ἐπιφέρει τὴν λύ-
σιν· Ὁ Ἰσραὴλ, λέγει, ἐστερήθη τῆς δι-
καιώσεως, ἐπειδὴ ἐζήτει αὐτὴν οὐκ ἐκ τῆς
πίστεως, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων τοῦ νόμου·
Ῥωμ. θ΄. 32. Ἐξ ἔργων δὲ νόμου, ἀλλαχοῦ λέγει,
Αὐτ. γ΄. 20. οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σάρξ.
Αὐτὴ ἡ ἀποστολικὴ ἐξήγησις διδάσκει
ἡμᾶς, ὅτι ἐκεῖνον μὲν, ὃν ὁ Θεὸς θέλει,
ἐλεεῖ· ἀλλὰ θέλει οὐχὶ ἁπλῶς καὶ ὡς
ἔτυχεν, ἀλλὰ μετὰ λόγου, ἤγουν θέλει
νὰ ἐλεήσῃ τὸν ἄξιον ἐλέους· ἐκεῖνον δὲ,
ὃν θέλει, σκληρύνει, τουτέστι παῤῥη-
σιάζει σκληρὸν ἐκεῖνον, ὅστις ἔχει καὶ
γνώμην καὶ καρδίαν σκληροκάρδιον· κα-
τασκευάζει σκεύη τίμια ἐκείνους, ὧν ἡ
διάθεσίς ἐστι τιμία, καὶ σκεύη ἄτιμα
ἐκείνους, οἵτινες ἔχουσι κλίσιν εἰς τὰ
πάθη τῆς ἀτιμίας· προορίζει, ναὶ, καὶ
προσκαλεῖ, καὶ δικαιοῖ, καὶ δοξάζει,
ἀλλ' ἐκείνους, οὓς προεγνώρισεν ἀξίους·
Αὐτ. η΄. 29. Ὅτι οὓς προέγνω, καὶ προώρισεν.

Ἠθέλησε, ναὶ, ὁ Θεὸς νὰ σώσῃ τὴν
Σαμαρείτιδα, ἀλλ' ἠθέλησεν, ἐπειδὴ, διὰ
τὴν ἀγαθὴν αὐτῆς γνώμην καὶ προαίρε-
σιν, ἀξία ἦν τῆς σωτηρίας· βλέπομεν
τοῦτο εἰς αὐτὴν τὴν εὐαγγελικὴν ἱστορίαν.
Ὅταν αὐτὴ ἐγνώρισεν, ὅτι ὁ Κύριος, ὁ
ζητήσας παρ' αὐτῆς ὕδωρ, ἦν Ἰουδαῖος,
ἐὰν εἶχε δεισιδαιμονίαν καὶ προκατάλη-
ψιν, ἠρνεῖτο τὴν δόσιν τοῦ ὕδατος, ἔφευ-
γεν εὐθὺς, καὶ ἀπεστρέφετο τὸν Ἰησοῦν
Χριστόν· (διότι οὐχὶ μόνον οἱ Ἰουδαῖοι
ἔφευγον τοὺς Σαμαρείτας, ἀλλὰ καὶ οἱ
Σαμαρεῖται πολλῷ μᾶλλον ἀπεστρέφον-
το τοὺς Ἰουδαίους·) αὐτὴ ὅμως, ἐλευ-
θέρα τῆς σχισματικῆς ἰσχυρογνωμοσύ-
νης, καὶ συνετὴ καὶ φρόνιμος, οὐδὲν τού-
των ἔπραξεν· ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἐθαύ-
μασε, πῶς αὐτὸς, Ἰουδαῖος ὢν, ἐζήτησε
παρ' αὐτῆς ὕδωρ, ἔπειτα ἔμεινε συνομι-
λοῦσα μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀκούουσα προσε-
κτικῶς τὰ θεῖα αὐτοῦ λόγια· ὅτε δὲ
ἤκουσεν, ὅτι ὁ Κύριος ἔχει ὕδωρ ζῶν,
καὶ ὁ πίνων αὐτὸ, οὐ διψᾷ εἰς τὸν αἰῶ-
να, οὐδὲ τοῦτο ἐτάραξεν αὐτήν· οὐκ ἐ-
δίστασεν, οὐδὲ ἠπίστησεν, οὐδὲ ἀδύνατα
ἐστοχάσθη τὰ λεγόμενα· ἀλλ' εὐθὺς,
πιστεύσασα καὶ καταπεισθεῖσα, Δός Ἰωάν. δ΄. 15.
μοι, εἶπε, Κύριε, τοῦτο τὸ ὕδωρ,
ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθά-
δε ἀντλεῖν· τοῦτο δὲ δηλοῖ τὴν ἁπλό-
τητα τῆς καρδίας αὐτῆς. Ὅτε πάλιν ἤ-
κουσε τὸν Κύριον, ἐλέγχοντα τὰ ἀπό-
κρυφα αὐτῆς ἔργα, οὐκ ᾐσχύνθη, οὐδὲ
ἐταράχθη, ἀλλ' ὡμολόγησε καὶ ἐβεβαίω-
σε τὰ λεγόμενα, λέγουσα· Κύριε, θεω- Αὐτόθι. 19.
ρῶ, ὅτι Προφήτης εἶ σύ· τοῦτο δὲ
ἐμφαίνει τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ πραό-
τητα τῆς ἁγίας γυναικός. Αὐτὴ ἐλάλη-
σε περὶ τοῦ Μεσσίου, λέγουσα· Οἶδα, Αὐτόθι. 25.
ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμε-
νος Χριστός· τοῦτο δέ ἐστιν ἀπόδει-
ξις τῆς ἀναγνώσεως καὶ μελέτης τῆς ἁ-
γίας Γραφῆς, καὶ τῆς ἐλπίδος τῆς σω-
τηρίας, ἣν εἶχε πρὸς τὸν προσδοκώμενον
Ἰησοῦν Χριστόν· Ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, Αὐτόθι.
ἔλεγεν, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα.
Αὐτὴ, ὅτε ἤκουσε τὴν διδασκαλίαν τοῦ
Σωτῆρος, τόσην προθυμίαν, καὶ ζῆλον,
καὶ ἀγάπην ἔδειξεν, ὥστε ἐγκατέλειπε
μὲν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς εἰς τὸ φρέαρ, ἔ-
τρεξε δὲ προθύμως εἰς τὴν πόλιν, καὶ
ἐκήρυξε τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς
τοὺς συμπολίτας αὐτῆς. Βλέπετε λοι-
πὸν πόσας ἀρετὰς εἶχεν αὐτὴ ἡ θαυμα-
σία γυνή; εἶχε φρόνησιν, ἁπλότητα, ἀ-
κακίαν, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, με-
λέτην τῆς θείας Γραφῆς, ἐλπίδα εἰς τὸν
Χριστὸν, ζῆλον, ἀγάπην εἰς τὸν πλησίον
αὐτῆς· διὰ τὴν ἀρετὴν λοιπὸν, καὶ τὴν
ἀγαθὴν αὐτῆς προαίρεσιν, ἠξίωσεν αὐ-
τὴν ὁ Θεὸς τῶν πλουσίων αὐτοῦ δωρεῶν.

Ἀλλ'

Ἀλλ' ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος λέγει· Ὁ Θεός ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν· (Φιλιπ. β'. 13.) λοιπὸν ὁ Θεὸς ἔδωκεν αὐτῇ καὶ τὴν ἀγαθὴν θέλησιν, καὶ τὰ καλὰ ἔργα· ἐὰν οὖν ὁ Θεὸς καὶ τὴν θέλησιν τὴν καλὴν, καὶ τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς ἐνεργῇ, διατί λέγει ἔπειτα τὰ, ἐὰν θέλω ἐγώ; Εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς· (Ματ. ιθ'. 17.) αὐτὸς δίδωσι τὴν θέλησιν, ἔπειτα λέγει, ἐὰν ἐγὼ θέλω; πῶς ταῦτα συμφωνοῦσι; Σύμφωνά εἰσιν, ὅταν νοήσωμεν αὐτὰ καθὼς πρέπει. Ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ ἀγαθὸν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, εἰμὴ μικρά τις καλὴ διάθεσις, ἥτις μόνη οὐκ ἔστιν ἀρκετὴ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ καλοῦ· αὐτὴ ὁμοιάζει τὰ λεπτότατα φυτὰ, ὅταν ἄρχωνται νὰ προκύπτωσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἀνύδρου γῆς· καθὼς δὲ αὐτὰ, ἐὰν μὴ ἡ βροχὴ ποτίσῃ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ξηραίνονται· οὕτω καὶ ἡ μικρὰ διάθεσις τῆς θελήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἐὰν μὴ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐνδυναμώσῃ αὐτὴν, φθείρεται. Βλέπει ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν τὴν μικρὰν κλίσιν εἰς τὸ ἀγαθὸν, καὶ, διὰ τὴν ἄπειρον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν, λογιζόμενος αὐτὴν ὡς θέλησιν τελείαν, ἐξαποστέλλει εὐθὺς τὴν χάριν αὐτοῦ, ἥτις, συμβοηθοῦσα αὐτῇ, ποιεῖ αὐτὴν θέλησιν ἰσχυρὰν καὶ ἱκανὴν πρὸς τὴν πρᾶξιν τῆς ἀρετῆς· τοιουτοτρόπως λοιπὸν θέλομεν ἡμεῖς, καὶ τοιουτοτρόπως ὁ Θεὸς ἐνεργεῖ ἐν ἡμῖν καὶ τὸ θέλειν, καὶ τὸ ἐνεργεῖν. Ὅταν δὲ ὁ Θεὸς βλέπῃ εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν κακὴν διάθεσιν, τότε ἀφαιρεῖ τὴν βοήθειαν τῆς χάριτος ἀφ' ἡμῶν· ὅθεν ἡ καρδία ἡμῶν, ἐξαγριουμένη, ἀκάνθας βλαστάνει καὶ τριβόλους, ἤγουν ἔργα σκληρὰ καὶ κάκιστα.

Προγνωρίζει ὁ Θεὸς ὅσα μέλλει ὁ ἄνθρωπος νὰ πράξῃ· ἀλλὰ καθὼς ἡ πρόγνωσις τοῦ ἰατροῦ οὐδὲ ἰατρείαν φέρει εἰς τὸν ἀσθενῆ, οὐδὲ θάνατον, οὕτω καὶ ἡ πρόγνωσις τοῦ Θεοῦ οὐδὲ τῆς ἀρετῆς, οὐδὲ τῆς κακίας τοῦ ἀνθρώπου γίνεται πρόξενος. Ἔρχεται ὁ σοφὸς ἰατρὸς ἐπάνω εἰς τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς, περιεργάζεται ἀκριβῶς τὴν ἀσθένειαν, καὶ ἐὰν μὲν ἴδῃ σημεῖα ὑγείας, προγνωρίζει ζωὴν, ἐὰν δὲ σημεῖα θανάτου, θάνατον· ὁμοίως καὶ ὁ Θεὸς ἐπισκέπτεται τοῦ ἀνθρώπου τὴν καρδίαν, καὶ ἐὰν μὲν εὕρῃ διάθεσιν ἀγαθωσύνης, προγνωρίζει ἔργα θεάρεστα, ἐὰν δὲ, διάθεσιν πονηρίας, ἔργα πονηρά. Πάλιν ὅταν ὁ ἰατρὸς προγνωρίσῃ τὴν ἔκβασιν τοῦ πάθους, τότε προορίζει· Οὗτος ὁ ἄνθρωπος, λέγει, μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἰατρεύεται, ἢ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀποθνήσκει· ὁμοίως καὶ ὁ Θεὸς, ὅταν προγνωρίσῃ τοῦ ἀνθρώπου τὴν θέλησιν, προορίζει αὐτὸν ἢ διὰ τὸν παράδεισον, ἢ διὰ τὴν κόλασιν. Καθὼς δὲ ἡ πρόγνωσις καὶ ὁ προορισμὸς τοῦ ἰατροῦ οὐδὲ τὴν ζωὴν, οὐδὲ τὸν θάνατον προξενοῦσιν εἰς τὸν ἀσθενῆ· οὕτω καὶ ἡ πρόγνωσις καὶ ὁ προορισμὸς τοῦ Θεοῦ οὐδὲ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου εἰσὶν αἴτια, οὐδὲ τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ. Οὐχὶ διατὶ ὁ ἰατρὸς προεῖδε, καὶ προώρισε, διὰ τοῦτο ὁ ἀσθενὴς ἔζησεν, ἢ ἀπέθανεν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἀσθενὴς ἔπρεπεν ἢ νὰ ζήσῃ, διὰ τὸ ἐλαφρὸν τῆς ἀσθενείας, ἢ νὰ ἀποθάνῃ διὰ τὸ βάρος τοῦ πάθους, διὰ τοῦτο ὁ ἰατρὸς προεῖδε καὶ προώρισε τὴν ζωὴν, ἢ τὸν θάνατον· οὐχὶ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς προεγνώρισε, διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος ἐσώθη, ἢ ἐκολάσθη· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔμελλεν ὁ ἄνθρωπος ἢ νὰ πράξῃ καλὰ, καὶ σωθῇ, διὰ τὴν καλὴν αὐτοῦ προαίρεσιν, ἢ νὰ πράξῃ κακὰ, καὶ κολασθῇ, διὰ τὴν κακὴν αὐτοῦ γνώμην, διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς προεγνώρισε, καὶ προώρισε τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, ἢ τὴν κόλασιν.

Ἀλλ' ἆρά γε οὐδεμία διαφορά ἐστι μεταξὺ τῆς προγνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς τοῦ ἰατροῦ; Ἡ διαφορά ἐστι μεγάλη· διότι ὁ μὲν Θεὸς πάντας καὶ πάντοτε προγνωρίζει, καὶ προορίζει· ὁ δὲ ἰατρὸς τινὰς μόνον; καὶ ἐνίοτε. Πάλιν ἡ μὲν τοῦ Θεοῦ πρόγνωσις, καὶ ὁ προορισμός ἐστιν ἀλάνθαστος· ὁ δὲ τοῦ ἰατροῦ, πολλάκις λελανθασμένος.

Ἔστω, λέγει ὁ δύστροπος ἄνθρωπος· ἐγὼ, καὶ οὐχὶ ὁ προορισμὸς τοῦ Θεοῦ, εἰμὶ τὸ αἴτιον τῶν καλῶν ἢ τῶν κακῶν μου πράξεων· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ προορισμὸς τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ἀλάνθαστος, ἐγὼ λοιπὸν εἰμὶ διωρισμένος ἢ διὰ τὸν παράδεισον, ἢ διὰ τὴν κόλασιν· καὶ ἐὰν μὲν διὰ τὸν παράδεισον, περιττή ἐστιν ἡ φροντίς μου διὰ τὰ καλὰ ἔργα· ἐὰν δὲ διὰ τὴν κόλασιν, περιττή ἐστιν ἡ μέριμνά μου διὰ τὴν μετάνοιαν· τοῦτό ἐστι παραλογισμὸς φανερός· διότι ὁ Θεὸς, διὰ τὰ καλὰ ἔργα σου, προορίζει τὴν σωτηρίαν σου, καθὼς καὶ διὰ τὰς πονηρίας σου τὴν κόλασίν σου. Προορίζει, ναὶ, ὁ Θεὸς, ἀλλ' ὁ προορισμὸς αὐτοῦ οὐδεμίαν ἀνάγκην φέρει εἰς τὴν θέλησίν σου: προορίζει μὲν τὴν σωτηρίαν σου, ἢ τὴν κόλασίν σου, ἀλλ' ἅμα βλέπει καὶ τὸ αὐτεξούσιον τῆς θελήσεώς σου, ἅμα γνωρίζει, ὅτι, ἐπειδὴ ἐχάρισέ σοι τὸ αὐτεξούσιον, σήμερον ὑπάρχεις πονηρὸς, αὔριον δὲ, ἐὰν θέλῃς, γίνεσαι ἀγαθός· σήμερον ἵστασαι εἰς τὴν ἀρετὴν, αὔριον, ἐὰν θέλῃς, πίπτεις εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Ὅθεν καθὼς ὁ ἰατρὸς, μὴ δυνάμενος νὰ ἐμποδίσῃ τὰς μεταβολὰς τῆς φύσεως, κᾂν προορίσῃ τοῦ ἀσθενοῦς τὸν θάνατον, ὅμως οὐ παύει μετερχόμενος τὰ θεραπευτικὰ βότανα, ἕως τῆς ἐσχάτης ἀναπνοῆς τοῦ ἀῤῥώστου· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς, μὴ θέλων, διὰ τὴν αὐτοῦ δικαιοσύνην, νὰ ἀναγκάσῃ τὴν προαίρεσιν, κᾂν προορίζῃ τοῦ ἁμαρτωλοῦ τὴν κόλασιν, μετέρχεται ὅμως, ἕως τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ, πάντα τρόπον πρὸς τὴν αὐτοῦ διόρθωσιν.

Προωρισμένος ἦν ὁ Φαραὼ διὰ τὴν
ἀπώλειαν· διατί λοιπὸν ὁ Θεὸς ἔπραξε
τόσα θαύματα πρὸς ἐπιστροφὴν αὐτοῦ
καὶ διόρθωσιν; Διότι εἶχεν ὁ Φαραὼ τὸ
αὐτεξούσιον· διότι, ἐὰν ἤθελεν, ἐδύνετο
νὰ μεταβάλῃ τὴν σκληρότητα αὐτοῦ
εἰς ἁπαλότητα. Προωρισμένος ὁ Ἰούδας
διὰ τὴν κόλασιν· διατί λοιπὸν κατέστη-
σεν αὐτὸν ὁ Χριστὸς Ἀπόστολον; διατί
ἠξίωσεν αὐτὸν τῆς θείας αὐτοῦ συνανα-
στροφῆς, καὶ τῆς τραπέζης, καὶ τῆς κα-
θημερινῆς διδασκαλίας; διατί ἔδωκεν εἰς
τὰς χεῖρας αὐτοῦ τὸ γλωσσόκομον, καὶ
τὰ ἀργύρια; διατί ἔνιψε τοὺς πόδας αὐ-
τοῦ, καὶ μετέδωκεν αὐτῷ τῶν θείων μυ-
στηρίων; Διότι εἶχεν ὁ Ἰούδας ἐλευθέ-
ραν τὴν θέλησιν· διότι, ἐὰν ἤθελεν, ἔ-
φευγε τὴν φιλαργυρίαν, καὶ ἐκέρδαινε τὴν
αἰώνιον σωτηρίαν. Προωρισμένη ἦν τῶν
Νινευϊτῶν ἡ καταστροφή· Ἔτι τρεῖς ἡ- Ἰωάν. γ'.
μέραι, καὶ Νινευὴ καταστραφήσε- 4.
ται· ἀλλ' οἱ Νινευῖται μετανοοῦσι καὶ
σώζονται. Προωρισμένος ὁ Ἐζεκίας διὰ
τὸν θάνατον· Τάξαι περὶ τοῦ οἴ- Ἡσ. λή.
κου σου, ἀποθνήσκεις γὰρ σὺ, 1.
καὶ οὐ ζήσῃ· ὁ Ἐζεκίας κλαίει, καὶ
ἀντὶ θανάτου λαμβάνει ζωήν. Προορίζει
ὁ Θεὸς τῆς Πενταπόλεως τὸν ἀφανισμὸν,
ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Ἀβραὰμ παρακαλούμενος,
λέγει· Ἐὰν εὑρεθῶσιν ἐκεῖ δέκα Γεν. ιή.
δίκαιοι, οὐ μὴ ἀπολέσω, ἕνεκεν 32.
τῶν δέκα. Μετὰ δὲ τὰ παραδείγματα
ταῦτα, τίς αὐ βλέπει, ὅτι ἄφρων ἐστὶν
ἐκεῖνος ὁ Χριστιανὸς, ὅστις ἀμελεῖ τὴν
μέριμναν τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας;

Ἀληθῶς ἀκατανόητόν ἐστι τὸ, πῶς ὁ μὲν τοῦ Θεοῦ προορισμός ἐστιν ἀλάνθαστος, ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου θέλησις ἐλευθέρως μεταβάλλεται ἐκ τῆς ἀρετῆς εἰς τὴν κακίαν, ἢ ἐκ τῆς κακίας εἰς τὴν

ἀρε-

ἀρετήν· τοῦτό ἐστιν ἓν τῶν ἀνεξιχνιάστων
κριμάτων τοῦ Κυρίου, περὶ ὧν ὁ Παῦλος
Ῥωμ. ιά. 33, 34. βοᾷ· Ὦ βάθος πλούτου καὶ σο-
φίας καὶ γνώσεως Θεοῦ· ὡς ἀνε-
ξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ
ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ.
Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου; ἢ τίς
σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; Ὁ νοῦς
τοῦ Κυρίου ἀπεριόριστός ἐστι καὶ ἄπει-
ρος, ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου στενὸς καὶ
μικρότατος· διὰ τοῦτο ἡμεῖς οὐδόλως
κατανοοῦμεν τοῦ θείου αὐτοῦ προορισμοῦ
τὰ ἰδιώματα· ὅσα δὲ καὶ ἂν συλλογι-
σθῶμεν, καὶ ὅσα καὶ ἂν εἴπωμεν, οὐ-
δέποτε ἀναπαύεται ἐντελῶς ἡ αὐθάδης
τοῦ νοὸς ἡμῶν περιέργεια.

Καθὼς οὖν οὐδέποτε στέργεις ἆραι
εἰς τοὺς ὤμους σου τὸ βάρος, τὸ ὁποῖον
οὐ δύνασαι βαστάζειν· οὕτω μηδέποτε
τολμήσῃς ζητῆσαι τὴν κατανόησιν τῶν
Σειρ. γ'. 21. ὑπὲρ κατάληψιν πραγμάτων· Χαλε-
πώτερά σου μὴ ζήτει· μηδέποτε τολ-
μήσῃς ἐξετάζειν τὰ ὑπὲρ τὴν δύναμίν
σου· Καὶ ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέ-
ταζε. Διατί δὲ τοῦτο; Διότι κινδυ-
Ἐξόδ. ιθ'. 21. νεύεις πεσεῖν εἰς τὴν ἀπιστίαν· Μήπο-
τε ἐγγίσωσι πρὸς τὸν Θεὸν κα-
τανοῆσαι, καὶ πέσωσιν ἐξ αὐτῶν
πλῆθος· τοῦτο εἶπεν αὐτὸς ὁ Θεὸς
πρὸς τὸν Μωϋσῆν. Διατί τοῦτο; Διότι
οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχεις τῆς γνώσεως τῶν
ἀποκρύφων καὶ μυστηριωδῶν πραγμά-
Σειρ. γ'. 22. των· Οὐ γάρ ἐστι σοι χρεία τῶν
κρυπτῶν. Ὁ Θεὸς θέλει, ἵνα πιστεύ-
σωσι καὶ σωθῶσι πάντες οἱ ἄνθρωποι·
Α'. Τιμ. β'. 4. Ὁ Θεὸς θέλει πάντας σωθῆναι,
καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλ-
θεῖν· ὁ ἄνθρωπος ἔχει αὐτεξούσιον καὶ
ἐλευθέραν τὴν θέλησιν, ἵνα ἐκλέξῃ, καὶ
Σειρ. ιέ. 14. πράξῃ ἢ τὴν ἀρετήν, ἢ τὴν κακίαν· Αὐ-
τὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν ἄνθρω-
πον, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν χειρὶ
Αὐτ. 16. διαβουλίου αὐτοῦ· Παρέθηκέ σοι
πῦρ καὶ ὕδωρ, οὗ ἐὰν θέλῃς ἐκτε-
νεῖς τὴν χεῖρά σου. Ἡ θέλησις τοῦ
Θεοῦ μόνη οὐκ ἀρκεῖ πρὸς τὴν σωτηρίαν
τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀναγκαία ἐστὶ καὶ
ἡ συνδρομὴ τῆς τοῦ ἀνθρώπου θελή-
σεως· Ἐὰν θέλητε, λέγει ὁ Θεός, καὶ Ἡσ. ά. 19.
εἰσακούσητέ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς
γῆς φάγεσθε. Ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῆς κρίσεως ἀνταποδίδωσιν ἑκάστῳ κα-
τὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· Ὃς ἀποδώσει, λέ- Ῥωμ. β'. 6.
γει ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ἑκάστῳ κα-
τὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ὁ δὲ τῶν ἁπάν-
των Σωτὴρ καὶ Δεσπότης ἐκήρυξε, λέ-
γων· Ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀ- Ἰωάν. έ. 29.
γαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστα-
σιν ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα πρά-
ξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.
Ταῦτα πάντα εἰσὶν ἀναμφίβολα, ἀλη-
θέστατα, καὶ ὑπερβέβαια· τὰ αὐτὰ δὲ
εἰσὶ καὶ τοσοῦτον καθαρὰ καὶ σαφέστα-
τα, ὥστε πάντες αὐτὰ καταλαμβάνομεν
ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου· ταῦτα δὲ εἰ-
σὶν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα προστάσσει ὁ Θεός,
ἵνα διαλογίζησαι ἀδιαλείπτως· Ἃ προ- Σειρ. γ'. 22.
σετάγη σοι, ταῦτα διανοοῦ· τὴν δὲ
ἔρευναν τῶν κρυπτῶν ἰδιωμάτων τοῦ προ-
ορισμοῦ ἄφες· διότι ἐστὶν ἀκατάληπτος·
τῆς τοιαύτης δὲ μυστηριώδους καταλήψεως
οὐδεμίαν ἔχεις χρείαν· Οὐ γάρ ἐστι Αὐτόθι.
σοι χρεία τῶν κρυπτῶν. Ταῦτα
λοιπόν, ὦ Χριστιανέ, ἃ προσετάγη σοι,
διαπαντὸς συλλογίζου· καὶ ἐὰν μὲν ἐρ-
γάζεσαι τὴν ἀρετήν, ἀκολούθει τῆς ἀ-
ρετῆς τὸν δρόμον, διότι αὐτός σε φέρει
εἰς τὸν παράδεισον· ἐὰν δὲ πράττῃς τὴν
ἁμαρτίαν, ἐπίστρεψον ἀπὸ τῆς ἁμαρ-
τίας τὸν κρημνόν, διότι αὐτή σε κατακρη-
μνίζει εἰς τὴν ἀπώλειαν. Ταῦτα ποίει,
χαλεπώτερά σου δὲ μὴ ζήτει· καὶ Αὐτόθι. 21, 22.
ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέταζε· ἃ
προσετάγη σοι, ταῦτα διανοοῦ· οὐ
γάρ ἐστι σοι χρεία τῶν κρυπτῶν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΤΥΦΛΟΥ.

Δύω παράδοξα πράγματα διαλαμβάνει τὸ σημερινὸν Ἐυαγγέλιον· τὴν ὀμμάτωσιν τοῦ ἀπὸ μήτρας γεννηθέντος τυφλοῦ, καὶ τῶν φθονερῶν Φαρισαίων τὸν μέγαν παραλογισμόν. Τὸ πρῶτον, θαῦμά ἐστι μέγα καὶ ἐξαίσιον, καὶ ὑπερβαῖνον πάσας τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως· τὸ δεύτερον, κρίσις ἐστὶ τοῦ νοὸς σφαλερωτάτη, καὶ ἐναντία εἰς τὴν λογικὴν, καὶ διακριτικὴν τοῦ ἀνθρώπου δύναμιν. Τὸ μὲν θαῦμα κατώρθωσεν ἡ δύναμις τοῦ Θεανθρώπου, τὸν δὲ παραλογισμὸν, τὸ πάθος τοῦ φθόνου. Ὁ Θεάνθρωπος ἐφώτισε τὸν τυφλὸν, ὁ φθόνος ἐτύφλωσε τοὺς βλέποντας. Ὁ Θεάνθρωπος ἀνέῳξε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ὁ φθόνος ἔκλεισε τὰ ὄμματα τῶν βλεπόντων. Ἐυλογημένοι Χριστιανοὶ, προσηλώσατε τὸν νοῦν εἰς τὴν ἀκρόασιν τῆς ἑρμηνείας τοῦ σημερινοῦ Ἐυαγγελίου, ἵνα ἴδητε, ὅτι ὅσον ὁ Θεὸς φωτίζει, τοσοῦτον τὰ πάθη σκοτίζουσι τὸν ἄνθρωπον· καὶ μάθητε, ὅτι τινὲς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον πάσχουσιν, ἵνα δοξασθῇ ὁ Θεός.

Ἰωάν. θ'. 1. **Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, παράγων ὁ Ἰησοῦς, εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς.**

Ἔφευγεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ, ἐπειδὴ ἐζήτουν λιθοβολῆσαι αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι· διερχόμενος δὲ διὰ τῆς ὁδοῦ, εἶδεν ἄνθρωπον, ὅστις ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ἐγεννήθη τυφλός. Ποίαν δὲ ἄραγε τύφλωσιν εἶχεν ὁ τυφλὸς οὗτος; ἀνεῳγμένα ἄραγε ἦσαν τὰ βλέφαρα αὐτοῦ, καὶ βεβλαμμένοι οἱ τῶν ὀμμάτων βολβοί; ἢ κεκλεισμένα παντελῶς τὰ βλέφαρα, καὶ ὑγιεῖς οἱ βολβοί; ἢ καὶ τὰ βλέφαρα κεκλεισμένα, καὶ οἱ βολβοὶ βεβλαμμένοι; ἢ οὐδὲ βλέφαρα εἶχεν, οὐδὲ βολβοὺς, οὐδὲ σημεῖον ὀφθαλμῶν, καθὼς εἶπεν εἷς παλαιὸς παραφραστής; (Νόννος ὁ Αἰγύπτιος ἐν τῇ ποιητικ. αὐτ. παραφράσ.) Λέγει μὲν κατωτέρω ὁ Ἐυαγγελιστὴς, Καὶ ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς· ἐξ οὗ φαίνεται, ὅτι εἶχεν ὄμματα ὁ τυφλὸς, ἀλλὰ κεκλεισμένα ἦσαν τὰ βλέφαρα αὐτοῦ· τοῦτο αὐτὸ ἐπιβεβαιοῦσι καὶ τὸ, Πῶς ἀνεῴχθησάν σοι οἱ ὀφθαλμοί; καὶ τὸ, Ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς. (Ἰωάν. θ'. 17.) Τὴν περιγραφὴν τῶν τετυφλωμένων ὀμμάτων ἐσιώπησεν ὁ Ἐυαγγελιστὴς, καθότι αὐτὸ μόνον τὸ, ἐκ γενετῆς τυφλὸς, παρίστησι τοῦ θαύματος τὸ μεγαλεῖον. Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου τοῦτον τὸν τυφλὸν, εὐθὺς ζήτημα προβάλλουσι.

Αὐτ. θ'. 2. **Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· Ῥαββὶ, τίς ἥμαρτεν, οὗτος, ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ;**

Διδάσκαλε, λέγουσι, τίς ἥμαρτεν; οὗ-

οὗτος, ἤγουν ὁ τυφλὸς, ἢ οἱ γονεῖς
αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; Τὸ
ζήτημα τοῦτό ἐστι δυσκατανόητον· διό-
τι, ἐὰν ὁ τυφλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐ-
γεννήθη τυφλὸς, πότε ἥμαρτεν, ὥστε,
διὰ τιμωρίαν τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἐγεν-
νήθη τυφλός; πρὸ τοῦ γεννηθῇ, οὐχ ὑ-
πῆρχεν, ὅθεν οὐδὲ ἁμαρτῆσαι ἠδύνατο.
Ἀλλὰ καὶ τὸ, ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀ-
κατάλληλον φαίνεται εἰς τὸ στόμα τῶν
Ἀποστόλων· διότι αὐτοὶ ἦσαν δεδιδαγ-
μένοι ὑπὸ τῆς θείας Γραφῆς, ὅτι ὁ Θεὸς
οὐδένα παιδεύει, διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν
γονέων αὐτοῦ, ἀλλὰ καθένα διὰ τὰς
Ἰεζ. ιή. 4. ἰδίας αὐτοῦ ἁμαρτίας· Ἡ ψυχὴ, εἶ-
πεν, ἡ ἁμαρτάνουσα, αὕτη ἀπο-
θανεῖται. Ἀναμφίβολόν ἐστιν, ὅτι οἱ
Ἀπόστολοι ἐξεφώνησαν τοῦτο τὸ ζήτη-
μα, κατὰ τὴν γνώμην τῶν Φαρισαίων,
καὶ κατὰ τὴν περιφερομένην παρὰ τοῖς
Ὁρ. Ἰώσ. β. 2. κ. 12. περὶ πολ. καὶ β. 18. κ. τ. περὶ Ἀρχ. καὶ Φιλ. περὶ Γιγάντ. Συγχ. γλωσ. καὶ Εὐσεβ. καὶ Ὠριγ. κ. 5. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν. Ἰουδαίοις παραβολήν. Οἱ Φαρισαῖοι ἐ-
δέχοντο τὴν μετεμψύχωσιν, ἤγουν ἐπί-
στευον, ὅτι μετὰ θάνατον ἡ ψυχὴ τοῦ
ἀνθρώπου εἰσέρχεται εἰς ἄλλο σῶμα,
διὰ καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῆς·
κατὰ ταύτην οὖν τὴν πεπλανημένην γνώ-
μην ὑπωπτεύοντο, μήπως ὁ τυφλὸς ἔ-
βλεπε μὲν, ὅτε τὸ πρῶτον ἐγεννήθη, ἁ-
μαρτήσας δὲ ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ σώ-
ματι, ἐγεννήθη τὸ δεύτερον τυφλὸς, διὰ
τιμωρίαν καὶ κάθαρσιν τῶν προτέρων
αὐτοῦ ἁμαρτιῶν. Ἡ δὲ περιφερομένη πα-
Ἰεζ. ιή. 2. ραβολή ἐστιν αὕτη· Οἱ πατέρες ἔ-
φαγον ὄμφακα, καὶ οἱ ὀδόντες τῶν
τέκνων ἐγομφίασαν. Εἰς ταύτην τὴν
παραβολὴν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων ἐπί-
στευον, κἂν ὁ Θεὸς, διὰ τοῦ προφήτου
Ἰεζεκιὴλ, μεθ' ὅρκου ἐβεβαίωσεν αὐτοὺς,
ὅτι οὐδέποτε ὄψονται τὴν ἔκβασιν αὐ-
Αὐτ. 3. τῆς· Ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος, ἐὰν γέ-
νηται ἔτι λεγομένη ἡ παραβολὴ
αὕτη ἐν τῷ Ἰσραήλ. Διὰ τούτων κα-
ταλαμβάνομεν, πόθεν οἱ μαθηταὶ τοῦ
Σωτῆρος ἀφορμὴν λαβόντες, προέβαλλον τοῦτο τὸ ζήτημα, τίς ἥμαρτεν, οὗτος, ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ; Ἰδοὺ δὲ πῶς εἰς τοῦτο ἀπαντήσας ἀπεκρίθη ὁ Θεάνθρωπος.

Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Οὔτε οὗτος ἥμαρτεν, οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. Ἰωάν. θ'. 3.

Συντόμως ὁ Πάνσοφος, διὰ τῆς ἀποκρίσεως αὐτοῦ, καὶ τὴν ἑλληνικὴν καὶ φαρισαϊκὴν πλάνην κατήργησε, καὶ τὴν πεπλανημένην γνώμην τῶν Ἰουδαίων ἀπέρριψεν· Οὔτε οὗτος, λέγει, ἥμαρτεν, οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. Ποῖα δὲ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐφανερώθησαν εἰς τὸν τυφλόν; Ἐφανερώθη ἡ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ, ἥτις μετέβαλεν εἰς φῶς τὸ σκότος τοῦ τυφλοῦ· ἐφανερώθη ἡ δημιουργικὴ δύναμις, ἥτις, ἐκ τοῦ πηλοῦ καὶ τοῦ πτύσματος, ἐποίησε φωτιστικοὺς ὀφθαλμούς. Ἀλλὰ τόση βλάβη εἰς τὸν τυφλὸν, ἵνα φανερωθῶσι τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ; ἀλλὰ ποία, εἰπέ μοι, ἡ βλάβη; Ὅστις γεννηθῇ τυφλὸς, καὶ οὐδέποτε αἰσθανθῇ τῆς ὠφελείας τοῦ φωτὸς, ἀσυγκρίτως ὀλιγωτέρας στενοχωρίας αἰσθάνεται ἐκείνου, ὅστις πρῶτον ἔβλεπεν, ἔπειτα ἐστερήθη τοῦ φωτός· ἐγεννήθη τυφλὸς, ἀλλ' ἔπειτα ἔλαβε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς μικρᾶς καὶ σχεδὸν ἀνεπαισθήτου στενοχωρίας αὐτοῦ· διότι ἔλαβεν ὄμματα διπλᾶ, τουτέστι σωματικὰ, δι' ὧν εἶδε τὰ ἐν τῷ κόσμῳ· καὶ ψυχικὰ, δι' ὧν ἐγνώρισε τοῦ κόσμου τὸν Πλαστουργόν. Φανερὸν δέ ἐστιν, ὅτι ἡ τυφλότης τῶν ὀμμάτων τῶν σωματικῶν ἐ-

γίνετο αἴτιον τοῦ φωτισμοῦ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ καλῶς στοχασθῇς, βλέπεις, ὅτι οἱ ἔχοντες ὄμματα, καὶ μὴ πιστεύσαντες, ἔπαθον περισσοτέραν βλάβην τοῦ τυφλοῦ, τοῦ φωτισθέντος καὶ πιστεύσαντος. Λύσας δὲ ὁ Θεάνθρωπος τῶν Ἀποστόλων τὴν ἀπορίαν διὰ τῆς ἀποκρίσεως αὐτοῦ, ἐπιφέρει τὰ ἑξῆς.

Ἰωάν. θ'. 5. **Ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με, ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νὺξ, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι.**

Ἵνα κατανοήσῃς τὰ προκείμενα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν λόγια, σημείωσον, ὅτι ἡμέραν μὲν λέγει τὴν περίοδον τῶν ἡμερῶν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ζωῆς αὐτοῦ· κα-
Αὐτ. η'. 56. θὼς καὶ ὅταν εἶπεν· Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο, ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν. Νύκτα δὲ ὀνομάζει τὸν σωματικὸν αὐτοῦ θάνατον, καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου ἀνθρώπινον αὐτοῦ χωρισμόν· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων ἐβεβαίωσεν, εἰ-
Αὐτ. ιβ'. 35. πών· Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς μεθ' ὑμῶν ἐστι· περιπατεῖτε ἕως τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ. Τοῦτο δὲ, ὅπερ ἔφη ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἁρμόζει καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ· ἡμέρα δηλονότι λέγεται ἡ περίοδος τῶν ἡμερῶν τῆς ζωῆς παντὸς ἀνθρώπου, νὺξ δὲ τὸ τέλος τῆς ζωῆς καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ· Ἐγὼ, λέγει ὁ Θεάνθρωπος, ἕως οὗ διαρκοῦσιν αἱ ἡμέραι τῆς ἐν κόσμῳ ζωῆς μου, πρέπον ἐστὶν, ἵνα ἐργάζωμαι τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός μου, τοῦ ἀποστείλαντός με εἰς τὸν κόσμον, ἤγουν τὸ κήρυγμα τῆς πίστεως, καὶ τὰ εὐεργετικὰ θαύματα· ἔρχεται νὺξ, ἤγουν ἔρχεται ὁ θάνατος, καὶ τότε οὐδεὶς δύναται ποιῆσαι ἀρετῆς ἔργα. Σημείωσαι δὲ, ὅτι οὐκ εἶπεν, Ὅτε ἐγὼ οὐ δύναμαι ἐργάζεσθαι, ἀλλ' ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι· ἐπειδὴ αὐτὸς μὲν, καὶ μετὰ τὸν σωματικὸν αὐτοῦ θάνατον, καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ ἕως ἄρτι ἐργάζεται τὰς πρὸς τὸν Πατέρα αὐτοῦ ἐντεύξεις καὶ πρεσβείας ὑπὲρ ἡμῶν, τὴν εὐσπλαγχνίαν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν βεβαίωσιν τοῦ κηρύγματος τῆς πίστεως, τῶν θαυμάτων τὴν ἐνέργειαν· οὐδεὶς δὲ τῶν ἀνθρώπων μετὰ θάνατον δύναται ἐργάζεσθαι, ἐπειδὴ ἡ πίστις παύει, ἡ μετάνοια ἀργεῖ, οἱ ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς κόποι εἰσὶν ἄπρακτοι· ὁποῖοι δὲ εὑρεθῶμεν εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, τοιοῦτοι καὶ διαμένομεν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ θεῖον ἔργον, ὅπερ τότε εὐθὺς ἔμελλε πρᾶξαι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ φωτισμὸς ἦν τοῦ τυφλοῦ, διὰ τοῦτο ἀναφέρει λόγον περὶ φωτὸς, λέγων·

Ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ, φῶς εἰμὶ τοῦ κόσμου. Ἰωάν. θ'. 5.

Οὐ μόνον ὡς Θεὸς διαπαντὸς φῶς ἐστὶ τοῦ κόσμου, τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα ἀνατέλλων εἰς τὸν κόσμον, πλάττων τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ φωτίζων ἀοράτως πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον· ἀλλὰ καὶ ὅταν ὡς ἄνθρωπος περιεπάτει εἰς τὸν κόσμον, φῶς ἦν ἀρετῆς ὑπέρλαμπρον, φῶς θαυμάτων ἐξαίσιον, φῶς φωτίζον τῶν τυφλῶν τὰ ὄμματα, φῶς πίστεως ἅγιον, ὃ πολλοὺς ἐφώτισε καὶ ἡγίασε. Διδάξας δὲ διὰ λόγου, ὅτι αὐτός ἐστι τὸ φῶς τοῦ κόσμου, δείκνυσιν εὐθὺς καὶ διὰ τοῦ ἔργου, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ φωτεργάτης καὶ ὁ φωτοδέ-

δότης, καὶ ὁ διδοὺς τὸ φῶς τοῖς ἀνθρώποις.

Ἰωάν. θ'. 6. **Ταῦτα εἰπὼν, ἔπτυσε χαμαὶ, καὶ ἐποίησε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισε τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ.**

Οὐκ ἠδύνατο ἄραγε ὁ Θεάνθρωπος διὰ μόνου λόγου φωτίσαι καὶ τοῦτον τὸν τυφλὸν, καθὼς καὶ τὸν Βαρτίμαιον, Μάρκ. ι. 52. εἰπὼν πρὸς αὐτόν· Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε; Ἠδύνατο, παντοδύναμος ὤν· οὐδεὶς τῶν πιστῶν περὶ τούτου ἀμφιβάλλει· διατί λοιπὸν κατασκευάζει πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος αὐτοῦ, καὶ τοῦ χοὸς, καὶ χρίει τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ; Ἵνα δείξῃ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ τοῦ ἀνθρώπου Πλάστης καὶ Δημιουργός. Καθὼς δὲ, εἰς τὸν καιρὸν τῆς δημιουργίας, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, ἔπλασε τοῦ ἀνθρώπου τὸ σῶμα· οὕτως εἰς τὸν καιρὸν τῆς φωτοδοσίας, πηλὸν λαβὼν, ἔπλασε τοῦ τυφλοῦ τὰ ὄμματα. Τότε, ἐμφυσήσας εἰς τὸν χοῦν, ἔδωκε τῷ ἀνθρώπῳ ψυχὴν καὶ ζωήν· νῦν, πτύσας ἐπὶ τὸ χῶμα, ἔδωκε τῷ τυφλῷ χάριν καὶ δύναμιν φωτιστικήν. Ἐκεῖ χοῦς, ὧδε πηλός· ἐκεῖ ἐμφύσημα, ὧδε πτύσμα· ἐκεῖ πλάσις τοῦ ἀνθρώπου, ὧδε φωτισμὸς τοῦ τυφλοῦ· διὰ τοῦτο λοιπὸν ἔπτυσε, καὶ τὸν πηλὸν κατεσκεύασεν, ἵνα δείξῃ, διὰ τῆς ὁμοιότητος τῶν πραγμάτων, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Δημιουργὸς καὶ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τοῦ φωτός. Μήπως δὲ οὗτος ὁ ἐκ γενετῆς τυφλὸς οὐδεποσῶς εἶχε βολβούς; ὅθεν, ἵνα μὴ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος αὐτοὺς πλάσῃ, ἔθηκε τὸν πηλὸν, καὶ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ πτύσματος αὐτοῦ μετέβαλεν αὐτὸν εἰς βολβούς. Πρὸς τούτοις δὲ ἔπτυσεν, ἵνα δείξῃ ὅτι καὶ ὁ σίελος αὐτοῦ εἶχε θεραπευτικὴν δύναμιν, καθὼς καὶ αἱ χεῖρες, καὶ τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτοῦ. Ἔχρισε λοιπὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ,

Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὕπαγε, νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωὰμ, (ὃ ἑρμηνεύεται ἀπεσταλμένος). Ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθε βλέπων. Ἰωάν. θ'. 7.

Περιεχεῖτο ἡ πηγὴ τοῦ Σιλωὰμ εἰς τὰ πρὸς ἀνατολὰς τείχη τῆς Ἱερουσαλήμ· τῆς πηγῆς ταύτης τὰ ὕδατα ὑπεδέχετο μεγαλωτάτη κολυμβήθρα, πρὸς χρῆσιν τῶν ἐγκατοίκων, ἥτις ὠνομάζετο κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ· εἰς αὐτὴν τὴν κολυμβήθραν ἀπέστειλεν ὁ Κύριος τὸν τυφλὸν, ἵνα νιφθῇ. Ἀλλὰ τίς ἡ χρεία ταύτης τῆς νίψεως; τῆς κολυμβήθρας τὸ ὕδωρ οὐκ ἠδύνατο ἀνοῖξαι τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ· διατί λοιπὸν ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὴν κολυμβήθραν; Ἵνα κατασταθῇ τὸ θαῦμα ἐπισημότερον, γνωστὸν εἰς πάντας, καὶ ἀναμφίβολον· διότι ὅσοι εὑρέθησαν εἰς τὸν δρόμον, εἶδον τὸν τυφλὸν ἀπερχόμενον καὶ κεχρισμένον τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὁμοίως καὶ οἱ εὑρεθέντες εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἔπειτα εἶδον αὐτὸν ἐπιστρέφοντα καὶ τεθεραπευμένον. Ἀπέστειλε δὲ αὐτὸν εἰς τὴν κολυμβήθραν, ἵνα καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν ὑπακοὴν αὐτοῦ δοκιμάσῃ. Καὶ ὁ μὲν Νεεμὰν ὁ Σύρος ἠπίστησε, καὶ ἀπείθησεν, ὅτε προσετάγη ὑπὸ τοῦ Ἐλισσαίου λουσθῆναι εἰς τὸν Ἰορδάνην· μόλις δὲ μετὰ πολλῆς παρακλήσεως τῶν δούλων αὐτοῦ κατεπείσθη· ὁ δὲ τυφλὸς αὐτὸς καὶ ὑπήκουσεν εὐθὺς τοῦ Κυρίου

τὸ

τὸ πρόσταγμα, καὶ ἐπίστευσεν, ὅτι λαμβάνει τὸ φῶς διὰ τῆς νίψεως. Ἔχει δὲ καὶ ἄλλον λόγον ἡ τοιαύτη ἀποστολὴ πνευματικὸν καὶ μυστικώτερον. Ἡ μὲν κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ, ἡ ἑρμηνευομένη, ἀπεσταλμένος, ἐσήμαινε τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· διότι αὐτός ἐστιν ὁ ἀπεσταλμέ-
Ἰωάν. κ΄. 21. νος παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός· διὸ καὶ ἔλεγε· Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ Πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς· ὅθεν καὶ
Ἑβρ. γ΄. 1. Ἀπόστολος λέγεται, κατὰ τό, Κατανοήσατε τὸν Ἀπόστολον καὶ Ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν, Χριστὸν Ἰησοῦν. Ὁ δὲ τυφλὸς ἐσήμαινε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἥτις, διὰ τὴν ἁμαρτίαν, στερηθεῖσα τοῦ πνευματικοῦ φωτός, καὶ ὡς τυφλὴ τῇ κτίσει λατρεύουσα παρὰ τὸν κτίσαντα, ἐφωτίσθη ὑπὸ τῆς Χριστοῦ χάριτος· διὸ καὶ ὁ Προφήτης, ὡς ἐκ προσώπου αὐτοῦ, ἔ-
Ἡσ. ξα΄. 1. λεγεν· Εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν. Τὰ δὲ ὕδατα τῆς κολυμβήθρας τοῦ Σιλωὰμ προετύπουν τὸ ὕδωρ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος· διότι καθὼς ὁ τυφλός, νιψάμενος ἐν αὐτοῖς, ἀπέβαλε μὲν τὴν τυφλότητα, ἐκτήσατο δὲ τὴν ὅρασιν· οὕτως οἱ ἐν τῷ ὕδατι τοῦ Βαπτίσματος βαπτιζόμενοι, ἀπεκδύονται μὲν τὴν ἁμαρτίαν, ἐνδύονται δὲ τὸν φωτισμὸν τῆς θείας χάριτος· διὸ καὶ φώτισμα ὀνομάζεται τὸ ἅγιον Βάπτισμα. Ἐνίφθη οὖν ὁ τυφλὸς εἰς τὴν κολυμβήθραν, καὶ ἐπέστρεψεν οὐχὶ τυφλός, ἀλλ' ὑγιὴς καὶ βλέπων.

Ἰωάν. θ΄. 8. **Οἱ οὖν γείτονες, καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον, ὅτι**
Αὐτ. 9. **τυφλὸς ἦν, ἔλεγον· Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; Ἄλλοι ἔλεγον· Ὅτι οὗτός ἐστιν. Ἄλλοι δέ· Ὅτι ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν. Ἐκεῖνος ἔλεγεν· Ὅτι ἐγώ εἰμι.**

Καὶ οἱ γείτονες τοῦ τυφλοῦ, καὶ ὅσοι ἔβλεπον καὶ ἐγνώριζον αὐτὸν ὄντα τυφλόν, ὁρῶντες αὐτὸν ὀμματωμένον καὶ βλέποντα, καὶ θαυμάζοντες, ἠρώτων ὁ εἷς τὸν ἄλλον, λέγοντες· Οὗτός ἐστιν ὁ τυφλός, ὅστις ἐκάθητο καὶ ἐζήτει ἐλεημοσύνην; καὶ ἄλλοι μὲν ἔλεγον, ὅτι αὐτός ἐστιν, ἄλλοι δέ, ὅτι ἄλλος ἐστίν, ὅμοιος αὐτῷ· ἐκεῖνος δὲ μαρτυρῶν ἐκραύγαζεν, Ἐγώ εἰμι ὁ πρότερον τυφλός. Βλέπε δέ, πῶς ὁ θεῖος Εὐαγγελιστὴς ἐσημείωσε τό, καθήμενος καὶ προσαιτῶν, ἤγουν τό, ὅτι ὁ τυφλὸς τοσοῦτον πένης ἦν καὶ ἄπορος, ὥστε, καθήμενος εἰς τὸν δρόμον, ἐζήτει ἐλεημοσύνην· ἵνα δείξῃ τὴν ἄρρητον φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις οὐδὲ τοὺς εὐτελεστάτους ἀνθρώπους παρέβλεπεν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς εὐσπλαγχνικῶς ἠλέει, καὶ εὐηργέτει πατρικῶς· καὶ ἵνα διδάξῃ ἡμᾶς τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀπηλπισμένους εὐσπλαγχνίαν καὶ τὸ ἔλεος. Πληροφορηθέντες δὲ οἱ γείτονες τοῦ τυφλοῦ, καὶ οἱ αὐτὸν γνωρίζοντες, ὅτι αὐτὸς ἀληθῶς ἐστιν ὁ πρότερον τυφλός, ἠρώτων αὐτόν, πῶς ἐθεραπεύθη.

Ἔλεγον οὖν αὐτῷ· Πῶς ἀνεῴχθησάν σοι οἱ ὀφθαλμοί; Ἰωάν. θ΄. 10.

Κεκλεισμένα ἦσαν, ὡς φαίνεται, πρότερον τῶν ὀμμάτων τοῦ τυφλοῦ τὰ βλέφαρα· διὰ τοῦτο ἔλεγον πρὸς αὐτόν· Πῶς ἀνεῴχθησάν σοι οἱ ὀφθαλμοί; ἢ τοῦτο σημαίνει τό, Πῶς ἀνέβλεψας; πῶς ἐθεραπεύθη τὸ πάθος τῶν

τῶν ὀφθαλμῶν σου; πῶς βλέπεις, πρότερον τυφλὸς ὤν;

Ἰωάν. θ΄. 11. Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν· Ἄνθρωπος, λεγόμενος Ἰησοῦς, πηλὸν ἐποίησε, καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ εἶπέ μοι· Ὕπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωὰμ, καὶ νίψαι· ἀπελθὼν δὲ καὶ νιψάμενος, ἀνέβλεψα.

Μετὰ παῤῥησίας μεγάλης, καὶ συντομίας, καὶ καθαρότητος, καὶ τὸν ἰατρὸν ἐφανέρωσε, καὶ τῆς ἰατρείας αὐτοῦ τὸν τρόπον ἐξήγησεν.

Αὐτ. 12. Εἶπον οὖν αὐτῷ· Ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; λέγει· Οὐκ οἶδα.

Καταφρονητικὸν τὸ ἐρώτημα· οὐ λέγουσι· Ποῦ ἐςὶν ἐκεῖνος ὁ θαυματουργὸς ἄνθρωπος; ἢ, ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος, ὅστις ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς σου; ἢ κἂν, ποῦ ἐστὶν ὁ Ἰησοῦς; ἀλλὰ μόνον, ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; ὅθεν φαίνεται, ὅτι οὐκ ἐξ εὐλαβείας, ἀλλ᾽ ἐκ κακίας ἠρώτων, ἵνα, μαθόντες τίς ἐστιν ὁ ἰατρὸς, παραδώσωσιν αὐτὸν ὡς καταφρονητὴν τοῦ σαββάτου· αὐξάνει δὲ ἡ πιθανότης, ἐπειδὴ βλέπομεν, ὅτι ἔφερον τὸν τυφλὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους.

Αὐτ. 13. Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τὸν ποτὲ τυφλόν.

Ἔφερον τὸν πρώην τυφλὸν, καὶ ἔστησαν αὐτὸν ἐνώπιον τῶν Φαρισαίων, ἵνα αὐτοὶ ἀνακρίνωσιν αὐτὸν, καὶ κατηγορήσωσι τὸ θαῦμα, καὶ τὸν θαυματουργὸν, ἐπειδὴ τὸ θαῦμα γέγονε τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου.

Ἦν δὲ σάββατον, ὅτε τὸν Ἰωάν. θ΄. 14.
πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἐσημείωσεν ὁ Εὐαγγελιστὴς καὶ τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἵνα παραςήσῃ, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐλύττησαν καὶ ἐξεμάνησαν, ἐπειδὴ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου καὶ πηλὸν κατεσκεύασεν ὁ Κύριος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ ἐπέχρισε, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν, ἵνα νιφθῇ εἰς τοῦ Σιλωὰμ τὴν κολυμβήθραν. Ἀλλὰ διατί ὁ Θεάνθρωπος, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου, οὐ μόνον τοῦτον τὸν ἐκ γενετῆς τυφλὸν ἐθε-
ράπευσεν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνδρα, ὅστις Ματ. ιβ΄.
εἶχε ξηρὰν τὴν χεῖρα, καὶ τὴν γυναῖκα 10.
τὴν συγκύπτουσαν, καὶ τὸν ὑδρωπικὸν Λουκ. ιγ΄. 11.
ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, καὶ τὸν πα- Αὐτ. ιδ΄.
ράλυτον ἐν τῇ προβατικῇ κολυμβήθρᾳ; 2.
Ἵνα τὰς περὶ τοῦ σαββάτου δεισιδαι- Ἰωάν. ι΄. 9.
μονίας τῶν Ἰουδαίων διορθώσῃ, καὶ δείξῃ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Κύριος καὶ Δεσπότης καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ σαββάτου· διὸ καὶ, ὅτε οἱ Ἰουδαῖοι ἐσκανδαλίζοντο, βλέποντες τοὺς μαθητὰς τίλλοντας τοὺς στάχυας ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ
σαββάτου, ἤλεγχεν αὐτοὺς, λέγων· Τὸ Μάρκ. β΄.
σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγέ- 27.
νετο, καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ
σάββατον· ὁμοίως καὶ ἄλλοτε· Κύ- Ματ. ιβ΄.
ριος γάρ ἐστι τοῦ σαββάτου ὁ 8.
Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ οὖν Φαρισαῖοι, ὅτε παρέστησαν τὸν τυφλὸν ἐνώπιον αὐτῶν, ἠρώτησαν αὐτόν.

Πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ Ἰωάν. θ΄. 15.
οἱ Φαρισαῖοι, πῶς ἀνέβλεψεν.

Ὁ

Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Πηλὸν ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω.

Πρῶτον μὲν οἱ γείτονες καὶ οἱ παρευρεθέντες ἠρώτησαν τὸν τυφλὸν περὶ τοῦ, πῶς ἰατρεύθη· ἔπειτα δὲ πάλιν ἠρώτησαν αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι. Ὁ δὲ τυφλὸς οὐδὲ ἐφοβήθη, οὐδὲ ἐδειλίασεν, ἀλλ' ἐκεῖνα, ἃ καὶ πρότερον εἶπε, τὰ αὐτὰ πάλιν λέγει συντομώτερον. Παρεσιώπησε τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τὸ, ἐποίησε πηλὸν, καὶ τὸ, εἶπέ μοι, ὕπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, καὶ νίψαι, ἴσως ἵνα μὴ περισσοτέραν ἀφορμὴν λάβωσιν οἱ Φαρισαῖοι πρὸς κατηγορίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς ποιήσαντος καὶ προστάξαντος ἐργασίαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. Μήπως δὲ ὁ τυφλὸς, ἐπειδὴ καὶ ἤκουσε τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους διηγησαμένους αὐτοῖς, ὅσα αὐτὸς πρότερον ἐμαρτύρησε, διὰ τοῦτο συντομώτερον ἀπεκρίθη· ἢ μήπως, ἐπειδὴ ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐσημείωσε τὴν πλέον περιεσταττωμένην τοῦ τυφλοῦ πρὸς τοὺς γείτονας αὐτοῦ ἀπόκρισιν, περιληπτικῶς ἔγραψε τὴν πρὸς τοὺς Φαρισαίους. Ἀκούσατε δὲ τί πρὸς ταῦτα ἀποκρίνονται οἱ Φαρισαῖοι.

Ἰωάν. Θ'. 16. **Ἔλεγον οὖν τῶν Φαρισαίων τινές· Οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. Ἄλλοι ἔλεγον· Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; Καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς.**

Τινὲς τῶν Φαρισαίων, ἤγουν οἱ κακότροποι καὶ οἱ φθονεροὶ καὶ δεισιδαίμονες, ἔλεγον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐπειδὴ οὐ φυλάττει τὸ σάββατον, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ἄλλοι δὲ, χρηστοηθέστεροι καὶ φρονιμώτεροι, ἔλεγον· Πῶς δύναται ἄνθρωπος, παραβάτης τοῦ νόμου καὶ ἁμαρτωλὸς, ποιεῖν τοιαῦτα ἐξαίσια θαύματα; ὅθεν σχίσμα καὶ διαίρεσις γέγονε μεταξὺ αὐτῶν. Εἰς τοιαύτην δὲ κατάστασιν ἔφερεν αὐτοὺς ἡ πρόληψις καὶ ὁ φθόνος, ὥστε, καὶ διδάσκαλοι ὄντες, καὶ τὸν νόμον ἐν ταῖς χερσὶ κρατοῦντες, οὐκ ᾐσχύνθησαν ἐρωτῆσαι τὸν τυφλὸν, τὸν ἀμαθῆ, καὶ προσαίτην, τί λέγει περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τίνα αὐτὸν νομίζει.

Λέγουσι τῷ τυφλῷ πάλιν· Σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; Ὁ δὲ εἶπεν· Ὅτι Προφήτης ἐστίν. Ἰωάν. Θ'. 17.

Ἠρώτησαν τὸν τυφλὸν, οὐχ ὅτι ἐπεθύμουν, ἵνα μάθωσι παρ' αὐτοῦ, τίς ἐστιν ὁ Χριστός· ἀλλ' ἐπειδὴ προλαβὸν εἶπον, ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐκ ἔστι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ, ἤκουσε δὲ ταῦτα ὁ τυφλὸς, ἠρώτησαν σπουδάζοντες, ὅπως καὶ αὐτὸς κατακρίνῃ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὡς παραβάτην τοῦ νόμου, καὶ ἑπομένως σκεπασθῇ καὶ ἐξουδενωθῇ τὸ μέγα θαῦμα. Ἀλλ' ὁ τυφλὸς ἔμεινεν ἀμετάβλητος, καὶ μηδὲν φοβηθεὶς, ἀνυποστόλως εἶπεν· Ἐγὼ λέγω, ὅτι ἐκεῖνος, ὅστις ἐχάρισέ μοι τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου, Προφήτης ἐστί. Γνωστὸν ἦν ἐνδεχομένως εἰς τὸν τυφλὸν, ὅτι οἱ Προφῆται εἶχον τῆς θαυματουργίας τὸ χάρισμα.

Οὐκ

Ἰωάν. θ΄. 18. Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος.

Οὐκ ἐπίστευσαν, λέγει, οἱ Ἰουδαῖοι, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ. Τί δέ; ἐπίστευσαν ἄρά γε μετὰ ταῦτα, ἤγουν μετὰ τὴν πρόσκλησιν καὶ βεβαίωσιν τῶν γονέων τοῦ τυφλοῦ; Οὐχί· διότι καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ἄπιστοι ἔμειναν, καθὼς φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν ἑξῆς λόγων τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ δὲ ἕως ὅτου, καὶ τὸ ἕως ἄν, καὶ τὸ ἕως οὗ, παρὰ τῇ θείᾳ Γραφῇ οὐ σημαίνουσι πάντοτε καιρὸν ὡρισμένον, καὶ τέλος ἔχοντα, ἀλλ' ἀόριστον, καὶ ἀτε-
λεύτητον· μαρτυρεῖ τοῦτο τὸ περὶ τοῦ
Γεν. η΄. 7. κόρακος εἰρημένον· Καὶ ἐξελθὼν, οὐκ
ἀνέστρεψεν, ἕως τοῦ ξηρανθῆναι
Ψαλ. ρθ΄. 2. τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς· καὶ τό· Κά-
θου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ
τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν
Ματ. ά. 25. ποδῶν σου· καὶ τό· Οὐκ ἐγίνωσ-
κεν αὐτὴν, ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν
Αὐτ. κή. 20. αὐτῆς τὸν πρωτότοκον· καὶ τό· Ἰ-
δοὺ, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος· διότι ὁ κόραξ οὐδέποτε ἐπέστρεψεν εἰς τὴν κιβωτόν· καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διαπαντὸς κάθηται ἐκ δεξιῶν τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς ὑψηλοῖς· καὶ ἡ ἁγία Θεοτόκος πάντοτε καὶ ἀεὶ παρθένος ἐστί· καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, οὐ μόνον ἕως τῆς συντελείας τοῦ κόσμου εὑρίσκεται μετὰ τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν δικαίων, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν ἀτελευτήτων αἰώνων. Ἐκάλεσαν δὲ τοὺς γονεῖς τοῦ τυφλοῦ οἱ Φαρισαῖοι, ἐλπίζοντες, ὅτι αὐτοὶ, φοβηθέντες τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν, σιωπήσουσι τὸ θαῦμα.

Ἰωάν. θ΄. 19. Καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς, λέγοντες· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε, ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν ἄρτι βλέπει;

Μετὰ πανουργίας ἐρωτῶσι, σκοπὸν ἔχοντες φοβίσαι τοὺς γονεῖς τοῦ τυφλοῦ, καὶ οὕτως αὐτοὶ ἀρνηθῶσι τὴν ἀλήθειαν· Ὃν ὑμεῖς λέγετε, ὑμεῖς δηλαδὴ οἱ γονεῖς αὐτοῦ λέγετε, ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη, πλὴν οὐδὲ ἡμεῖς, οὐδὲ ἄλλος τις εἰς τοῦτο πείθεται. Ἀλλ' ἐπλανῶντο οἱ τρισάθλιοι· διότι ἡ ἀλήθεια ὅσον ἐξετάζεται, τοσοῦτον λάμπει. Αὐτοὶ ἤλπιζον, ὅτι διὰ τῆς ἐξετάσεως εὑρίσκουσι τρόπον κρύψαι τὸ θαῦμα, ὅσον δὲ περισσότερον ἐξέταζον, τοσοῦτον βεβαιότερον καὶ θαυμασιώτερον αὐτὸ ἀπεδείκνυον.

Αὐτόθι. 20. Ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς οἱ γο-
νεῖς αὐτοῦ, καὶ εἶπον· Οἴδα-
μεν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς
ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννή-
θη· πῶς δὲ νῦν βλέπει, οὐκ
οἴδαμεν· ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ
τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἡμεῖς οὐκ
οἴδαμεν· αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, 21.
αὐτὸν ἐρωτήσατε· αὐτὸς πε-
ρὶ αὐτοῦ λαλήσει.

Ὁμολογοῦσιν οἱ γονεῖς τοῦ τυφλοῦ, ὅτι ἐκεῖνός ἐστιν ὁ υἱὸς αὐτῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· περὶ δὲ τοῦ πῶς, καὶ

τίς ἰάτρευσεν αὐτὸν, ἀπεκρίθησαν· Οὐκ οἴδαμεν· αὐτὸς ὁ υἱὸς ἡμῶν, ὁ πρότερον τυφλὸς, ἔχει ἔτη ἡλικίας ἀρκετὰ, αὐτὸν λοιπὸν περὶ τούτου ἐρωτήσατε. Ἀλλ' ἆρά γε ἀληθῶς οὐκ ἐγίνωσκον, πῶς, καὶ τίς ἰάτρευσε τὸν υἱὸν αὐτῶν; Ἐγίνωσκον ἀναμφιβόλως, ἀλλ' εἶπον, τὸ, οὐκ οἴδαμεν, ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους.

Ἰωάν. θ'. 22. Ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα, ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστὸν, ἀποσυνά-
Αὐτ. 23. γωγος γένηται. Διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον· Ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε.

Βλέπε, πῶς ὁ φόβος διώκει ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἀλήθειαν, καὶ φέρει τὸ ψεῦδος. Ἐφοβοῦντο δὲ οἱ γονεῖς τοῦ τυφλοῦ τοὺς Ἰουδαίους, καθότι αὐτοὶ προλαβὸν συνεφώνησαν, ἵνα, ὅστις ὁμολογήσῃ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ὁ προσδοκώμενος Μεσσίας, ἐκεῖνος διωχθῇ εὐθὺς ἀπὸ τῆς Συναγωγῆς αὐτῶν. Ἰδόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι οὐδὲ διὰ τοῦ τυφλοῦ, οὐδὲ διὰ τῶν γονέων αὐτοῦ ἐδυνήθησαν κατορθῶσαι ἐκεῖνο, ὅπερ ἤθελον, πάλιν προσκαλοῦσι τὸν ποτὲ τυφλόν.

Ἰωάν. θ'. 24. Ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον, ὃς ἦν τυφλὸς, καὶ εἶπον αὐτῷ· Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν.

Ἐπειδὴ εἶδον, ὅτι οὐκ ἐδυνήθησαν κρύψαι τὸ θαῦμα, ἄλλον τρόπον μετέρχονται ὑποκριτικὸν καὶ δόλιον· οὐ λέγουσι πρὸς τὸν τυφλὸν φανερὰ καὶ ἀναίσχυντα· Ἀρνήθητι, ὅτι ὁ Χριστὸς σὲ ἰάτρευσεν· ἀλλ' ὑποκριτικῶς, διὰ τοῦ σχήματος τῆς εὐλαβείας, σπουδάζουσι πεῖσαι αὐτὸν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὡς παραβάτης τοῦ νόμου, ἐστὶν ἄνθρωπος ἁμαρτωλός· Δόξασαι, λέγουσι, τὸν Θεόν· διότι αὐτὸς ἔδωκέ σοι τὸ φῶς· ὁ Χριστὸς οὐδὲν ἐποίησεν, αὐτὸς οὐκ ἐθεράπευσέ σε· ἡμεῖς γνωρίζομεν, ὅτι αὐτός ἐστιν ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς, ἐπειδὴ καταφρονεῖ τὸ σάββατον. Ἀκούεις ἀφροσύνην καὶ μωρίαν; προστάττουσι τὸν τυφλὸν, ἵνα τὸν μὲν Θεὸν δοξάσῃ διὰ τὸ γεγονὸς θαυμάσιον, τὸν δὲ Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν ἐργάτην τοῦ θαύματος, κατακρίνῃ ὡς παράνομον καὶ ἁμαρτωλόν.

Ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν· Εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν, οὐκ οἶδα· ἓν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν, ἄρτι βλέπω. Ἰωάν. θ'. 25.

Ἐδίστασεν ἆρά γε ὁ τυφλὸς, ἢ ἐφοβήθη, καὶ διὰ τοῦτο εἶπεν· Εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν, οὐκ οἶδα; Οὐδαμῶς· διότι αὐτὸς καὶ ἐνώπιον τῶν Φαρισαίων ὡμολόγησεν, ὅτι ὁ Χριστός ἐστι Προφήτης, καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶπε· Πιστεύω Κύριε, καὶ προσεκύ- Αὐτόθι. 38.
νησεν αὐτῷ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἦσαν νομοδιδάσκαλοι, αὐτὸς δὲ ἀμαθὴς, ὁμολογήσας, ὅτι οὐκ οἶδεν, ἁμαρτωλός ἐστιν ὁ Ἰησοῦς, ἢ δίκαιος, ἔπαυσε μὲν τὴν διὰ λόγου φιλονεικίαν, ἐβεβαίωσε δὲ, διὰ τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ ἐν αὐτῷ γενομένου ἐξαισίου θαύματος, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶ παντοδύναμος· Ἁμαρτωλὸς, λέγει, ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ἢ δίκαιος, οὐκ οἶδα· τοῦτο

οἰ-

οἶδα, ὅτι αὐτὸς ἐχάρισέ μοι τὸ φῶς. Τοσοῦτον δὲ κατήσχυνε τοὺς Φαρισαίους ἡ τοιαύτη ἀπόκρισις, ὥστε πάλιν ἤρξαντο ἐρωτᾷν αὐτὸν, τί ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ πῶς ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.

Ἰωάν. θ'. 26. Εἶπον δὲ αὐτῷ πάλιν· Τί ἐποίησέ σοι; πῶς ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς;

Καλὴ ἡ ἀκριβὴς, καὶ ἐπαναδιπλασιαζομένη ἔρευνα, ὅταν ὁ σκοπὸς καλὸς, ἐπειδὴ ἐπιβεβαιοῖ τὴν ἐξεταζομένην ὑπόθεσιν· ἀλλ' οἱ Φαρισαῖοι δολερῶς ἐπανελάμβανον τὰ αὐτὰ ἐρωτήματα, ἐλπίζοντες, ὅτι ὁ τυφλὸς, ἢ ἀμνημονεῖ κἂν μίαν τῶν περιστάσεων, ὧν πρότερον εἶπε, καὶ οὕτως ἀκυροῦται ἡ μαρτυρία αὐτοῦ· ἢ πάλιν ἀναφέρει τὴν πλάσιν τοῦ πηλοῦ, καὶ τὸ χρίσμα, καὶ τὴν νίψιν, καὶ οὕτως αὐτοὶ, κατακωδωνίσαντες τὴν τοῦ σαββάτου παράβασιν, καταδικάσουσι τὸν Ἰησοῦν, ὡς τοῦ σαββάτου παραβάτην. Ἄκουσον ὅμως μετὰ πόσης φρονήσεως ἀποκρίνεται ὁ τυφλὸς, ἐπὶ καλοῦ ἐξηγήσας τὴν δευτέραν αὐτῶν ἐρώτησιν.

Αὐτόθι. 27. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς· Εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι;

Εἶπα, λέγει, προλαβὼν, πῶς ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ οὐκ ἠθελήσατε ἀκοῦσαι· διατί πάλιν ἐρωτᾶτε, καὶ θέλετε ἀκοῦσαι τὰ αὐτά; μήπως ἐρωτᾶτε πάλιν, θέλοντες καὶ ὑμεῖς, καθὼς καὶ ἐγὼ, γενέσθαι μαθηταὶ αὐτοῦ;

Ἐλοιδόρησαν οὖν αὐτὸν, καὶ εἶπον· Σὺ εἶ μαθητὴς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωσέως ἐσμὲν μαθηταί. Ἰωάν. θ'. 28.

Ἐπὶ τὰς ὕβρεις καταφεύγουσιν ὅσοι οὐδὲ ἀπόκρισιν ἔχουσιν, οὐδὲ λόγον· ὕβρισαν λοιπὸν τὸν τυφλόν· Σὺ, εἶπον, εἶ μαθητὴς ἐκείνου, ἡμεῖς ἐσμὲν μαθηταὶ τοῦ Μωϋσέως. Σημείωσαι δὲ πρῶτον μὲν, ὅτι τόσον μῖσος εἶχον πρὸς τὸν Χριστὸν, ὥστε οὐδέποτε ἀνέφερον τὸ ὄνομα αὐτοῦ· ἀλλὰ πρῶτον μὲν εἶπον· Οὗτος ὁ ἄνθρωπος· ἔπειτα δέ· Σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ; μετὰ ταῦτα· Σὺ εἶ μαθητὴς ἐκείνου· δεύτερον, ὅτι εἰς μάτην ἐκαυχῶντο, ὅτι εἰσὶ μαθηταὶ τοῦ Μωϋσέως· διότι, ἐὰν ἤκουον καὶ κατελάμβανον τὰ μαθήματα τοῦ Μωϋσέως, ὑπήκουον τῷ Χριστῷ, καὶ ἐγίνοντο μαθηταὶ αὐτοῦ· ἐπειδὴ ὁ Μωϋσῆς καθαρῶς περὶ τοῦ Χριστοῦ ἐλάλησε, λέγων· Προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ἐμὲ, ἀναστήσει σοι Κύριος ὁ Θεός σου· αὐτοῦ ἀκούσεσθε. Ὁ ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν μὴ ἀκούσῃ ὅσα ἂν λαλήσῃ ὁ Προφήτης ἐκεῖνος ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ἐκδικήσω ἐξ αὐτοῦ. Ὅθεν καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἔλεγεν· Ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. Εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. Ἄκουσον δὲ καὶ τὴν ἑξῆς ἀλαζονείαν τῶν Φαρισαίων.

(Margin: Αὐτ. θ'. 16. — Αὐτ. 17. — Δευτ. ιη'. 15. — Αὐτ. 19. — Ἰωάν. ε'. 45. — Αὐτ. 46.)

Ἡμεῖς οἴδαμεν, ὅτι Μωσῇ λελάληκεν ὁ Θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. Αὐτ. θ'. 29.

Ὅπως

Ὅπως καὶ ἂν ἐκλάβῃς τὸ πόθεν, βλέπεις, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ψεύδονται, λέγοντες, οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστί· διότι, ἐὰν τὸ, πόθεν, σημαίνῃ τοὺς γονεῖς, καὶ συγγενεῖς, αὐτοὶ ἐγνώριζον αὐ-
Ματ. ιγ΄. 55, 56. τούς· διὸ ἔλεγον· Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριάμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος, καὶ Ἰωσῆς, καὶ Σίμων, καὶ Ἰούδας; καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσί; Ἐὰν δὲ σημαίνῃ τὴν πατρίδα, καὶ ἡ πατρὶς τοῦ Ἰησοῦ γνωστὴ ἦν αὐτοῖς· ἐξ οὗ ἔλεγον·
Αυτ. κς΄. 69. Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. Ἐὰν δὲ τὸ, πόθεν, σημαίνῃ τὸ πόθεν ἔρχεται, ἢ τὸ πόθεν πέμπεται, πάλιν ψεύδονται· διότι πόθεν αὐτοὶ ἐγίνωσκον, ὅτι ὁ Θεὸς ἐλάλησε τῷ Μωϋσῇ; φανερὸν, ὅτι ἐκ τῶν Γραφῶν· ἀλλ' αἱ Γραφαὶ διδάσκουσι καὶ περὶ τοῦ πόθεν ἔρχεται ὁ Χριστός· πρὸς τούτοις καὶ ὁ πρόδρομος Ἰωάννης, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐκήρυξεν, ὅτι ἀπ' οὐρανοῦ ἦλθε, καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἐπέμφθη εἰς τὸν κόσμον· ἔβλεπον δὲ καὶ τὰ ἐξαίσια θαύματα τοῦτο μαρτυροῦντα. Ἄκουε δὲ πῶς ἀπαντᾷ εἰς τὰ τῶν Φαρισαίων ψευδολογήματα ὁ τυφλός.

Ἰωάν. θ΄. 30. **Ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐν γὰρ τούτῳ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστὶ, καὶ ἀνέῳξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς.**

Βλέπε, πῶς ὁ Θεὸς σοφίζει καὶ τοὺς ἀμαθεῖς· βλέπε τὸν λόγον τοῦ
Ψαλ. ρμϛ΄. 6. προφήτου Δαβὶδ ἐνεργούμενον· Κύριος σοφοῖ τυφλούς. Ἐλέγχει ὁ ἀμαθὴς τυφλὸς τοὺς δοκοῦντας σοφοὺς Φαρισαίους, καὶ σὺν τῷ ἐλέγχῳ ἀποδεικνύει τὴν ἁγιότητα καὶ δύναμιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· Θαυμαστὸν, λέγει, παράδοξον πρᾶγμα, ὅτι ὑμεῖς οἱ διδάσκαλοι, οἱ μελετῶντες τὸν τοῦ Θεοῦ νόμον, καὶ ἐπαγγελλόμενοι ἁγιωσύνην, ἀγνοεῖτε πόθεν κατάγεται τοιοῦτος θαυματουργὸς ἄνθρωπος· καὶ ὅμως οὗτος ὁ παρ' ἡμῶν ἀγνοούμενος ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς μου. Ταῦτα δὲ εἰπὼν, προστίθησι τὰς ἀποδείξεις τῆς ἐξουσίας καὶ χάριτος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγων·

Οἴδαμεν δὲ, ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει· ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβὴς ᾖ, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει. Ἰωάν. θ΄. 31.

Καὶ αὐτὴ ἡ θεία Γραφὴ διδάσκει τὸ, ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει· Ἀδικίαν εἰ ἐθεώρουν ἐν καρδίᾳ μου, μὴ εἰσακουσάτω μου Κύριος. Ὅταν ἐκτείνητε τὰς χεῖρας, ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν· καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν· αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις· καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ παρόμοια εὑρίσκεις ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ. Σημείωσαι δὲ, ὅτι ταῦτα λέγει ὁ Θεὸς περὶ τῶν ἀμετανοήτων, περὶ ἐκείνων δηλαδὴ, οἵτινες ἐπιμένουσιν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ οὐδέποτε λαμβάνουσιν ἔννοιαν μετανοίας καὶ διορθώσεως. Ὅσοι δὲ προστρέχουσιν εἰς τὴν μετάνοιαν, ἐκείνων τὴν δέησιν ὁ Θεὸς εὐθὺς εἰσακούει· εἰσήκουσε τὸ, Μνήσθητί μου Κύριε, τοῦ λῃστοῦ, τὸ, Ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι, τοῦ Τελώνου, τὴν μετὰ δακρύων προσευχὴν τῆς πόρνης· ἐνομοθέτησεν, ἵνα ζητῶμεν τὴν ἀφε-

Ψαλ. ξϛ΄. 17. Ἡσ. α΄. 15. Λουκ. κγ΄. 42. Αὐτ. ιη΄. 13.

ἄφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων ἡμῶν, λέγον-
Ματ. ϛ'. 12. τες· Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡ-
μῶν. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἔτι παραδοξότερον
τοῦτό ἐστι· καὶ αὐτὴν τὴν χάριν τῶν
θαυμάτων ἐνίοτε δίδωσιν ὁ Θεὸς τοῖς
ἁμαρτωλοῖς, πρὸς διόρθωσιν αὐτῶν, καὶ
Αὐτ. ζ'. 22. ὠφέλειαν τῶν ἄλλων· Πολλοί, λέγει,
ἐροῦσίμοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ·
Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι
προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνό-
ματι Δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ
τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς
Αὐτ. 23. ἐποιήσαμεν; Καὶ τότε ὁμολογή-
σω αὐτοῖς, Ὅτι οὐδέποτε ἔγνων
ὑμᾶς· ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργα-
ζόμενοι τὴν ἀνομίαν. Μὴ νοήσῃς
λοιπὸν τό, ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ
ἀκούει, γενικὸν καὶ καθολικὸν εἰς πᾶ-
σαν περίστασιν καὶ ὑπόθεσιν. Τὸ δὲ
ἑξῆς, ἤγουν τό, ἐάν τις θεοσεβὴς ᾖ,
καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τού-
του ἀκούει, γενικώτατόν ἐστι καὶ κα-
θολικώτατον· διότι εἰσακούει ὁ Θεὸς
τὰς ἐπὶ σωτηρίᾳ δεήσεις πάντων τῶν σε-
βομένων αὐτόν, καὶ φυλαττόντων τὰς
ἐντολὰς αὐτοῦ, καθὼς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅ-
γιον διδάσκει διὰ στόματος τοῦ Προφή-
Ψαλ. ρμδ'. 19, 20. του, λέγον· Ἐγγὺς Κύριος πᾶσι
τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν
ἀληθείᾳ. Θέλημα τῶν φοβουμέ-
νων αὐτὸν ποιήσει, καὶ τῆς δεή-
σεως αὐτῶν εἰσακούσεται. Μετὰ
δὲ ταῦτα μεγαλύνει ὁ τυφλὸς τοῦ θαύ-
ματος τὸ μέγεθος, λέγων·

Ἰωάν. θ'. 32. Ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη,
ὅτι ἤνοιξέ τις ὀφθαλμοὺς τυ-
Αὐτ. 33. φλοῦ γεγεννημένου. Εἰ μὴ ἦν
οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἠδύνα-
το ποιεῖν οὐδέν.

Ἀπὸ κτίσεως κόσμου, λέγει, οὐκ
ἠκούσθη, ὅτι ἄνθρωπος ἤνοιξε τοὺς ὀφ-
θαλμοὺς ἀνθρώπου, ὅστις ἐκ κοιλίας
μητρὸς ἐγεννήθη τυφλός. Καὶ ἀληθῶς
οὐδείς, οὐδὲ τῶν πρὸ νόμου δικαίων, οὐ-
δὲ τῶν ἐν νόμῳ ἁγίων Προφητῶν, οὐδὲ
τῶν μετὰ τὴν χάριν Ἀποστόλων καὶ
μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ ἐτέλεσε τοιοῦτον
παράδοξον θαῦμα. Ἐὰν ὁ Χριστός, λέ-
γει ὁ τυφλός, οὐκ ἦν ἄνθρωπος παρὰ
Θεοῦ ἀπεσταλμένος, οὐδέν, ἤγουν οὐδὲν
ἔργον τοσοῦτον παράδοξον ἐδύνατο πρᾶ-
ξαι· ἰσχυρὸν τοῦ τυφλοῦ τὸ ἐπιχείρη-
μα! Ἄκουε δέ, τί πρὸς τοῦτο ἀποκρί-
νονται οἱ Φαρισαῖοι·

Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐ- Ἰωάν. θ'. 34.
τῷ· Ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεν-
νήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις
ἡμᾶς; Καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν
ἔξω.

Ἰδοὺ γάρ, εἶπεν ὁ Προφήτης Δα- Ψαλ. ν. 6.
βίδ, ἐν ἀνομίαις συνελήφθην, καὶ
ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μή-
τηρ μου, σημαίνων τὴν τοῦ Ἀδὰμ ἁ-
μαρτίαν, μεθ' ἧς πάντες γεννώμεθα· κα-
τὰ τοῦτον δὲ τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν ἁ-
μαρτίαις ὅλος ἐγεννήθη ὁ τυφλός. Οἱ
Φαρισαῖοι ὅμως οὐ κατὰ τοῦτο εἶπον
ταῦτα τὰ λόγια· διότι τοῦτό ἐστι κα-
τηγορία κοινὴ παντὸς ἀνθρώπου· κατὰ
τοῦτο πᾶς ἄνθρωπος ἐγεννήθη ὅλος ἐν
ἁμαρτίαις· ἀλλ' ἐννόουν ἐκεῖνο, περὶ οὗ
ἐζήτησαν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι, λέγον-
τες· Ῥαββί, τίς ἥμαρτεν, οὗτος Ἰωάν. θ'. 2.
ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεν-
νηθῇ; ἤγουν, ἔλεγον οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι
καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ τυφλοῦ δι' ἄλλου προ-
τέρου σώματος αὐτῆς ἥμαρτε, πρὶν ἢ
μεταβῇ ἐν τῷ τότε σώματι αὐτοῦ, ἔτι
δὲ καὶ οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἦσαν τοιοῦτοι
ἁμαρτωλοί· Σὺ λοιπόν, λέγουσι, τοιοῦ-
τος

τος ὢν ἁμαρτωλὸς, διδάσκεις ἡμᾶς τοὺς καθαροὺς καὶ ἁγίους; Ταῦτα δὲ εἰπόντες, ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ Ἱεροῦ.

Ἰωάν. θ'. 35. Ἤκουσεν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω· καὶ εὑρὼν αὐτὸν, εἶπεν αὐτῷ· Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ;

Ἀτιμάζεται ὁ τυφλὸς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τιμᾶται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ἐστερήθη τοῦ Ἱεροῦ, καὶ εὗρε τοῦ Ἱεροῦ τὸν Δεσπότην· ἐχωρίσθη ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἡνώθη μετὰ τοῦ Θεοῦ. Σὺ δὲ σημείωσον τὸ, ἤκουσεν ὁ Ἰησοῦς· διότι αὐτὸ σημαίνει, ὅτι, ὁπόταν δι' ἀγάπην αὐτȣ ὑβριζώμεθα, καὶ διωκώμεθα, αὐτὸς ἀκούει τὰς περιφρονήσεις, καὶ βλέπει τοὺς διωγμούς· ὅθεν ἔρχεται πρὸς παραμυθίαν καὶ ἀντίληψιν ἡμῶν. Ἠρώτησε δὲ ὁ Θεάνθρωπος τὸν τυφλὸν, ἐὰν πιστεύῃ, οὐχ ὡς ἀγνοῶν, ἀλλὰ θέλων διδάξαι αὐτὸν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀκοῦσαι παρὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ τῆς πίστεως αὐτοῦ τὴν ὁμολογίαν.

Αὐτ. θ'. 36. Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, καὶ εἶπε· Τίς ἐστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν;

Φανερὸν λοιπὸν, ὅτι ἠγνόει ὁ τυφλὸς, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Προφήτην δὲ μόνον ἐνόμιζεν αὐτὸν καὶ ἅγιον ἄνδρα· ὅθεν ἠρώτα αὐτὸν, τίς ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα πιστεύσῃ εἰς αὐτόν.

Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Καὶ ἑώρακας αὐτὸν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ, ἐκεῖνός ἐστιν. Ἰωάν. θ'. 37.

Διατί οὐκ ἀπεκρίθη ὁ Κύριος κατ' εὐθεῖαν, Ἐγώ εἰμι, ἀλλὰ πλαγίως, Καὶ ἑώρακας αὐτὸν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ, ἐκεῖνός ἐστιν; Ἵνα ἀναμνήσῃ τὸ θαῦμα· καὶ ἑώρακας αὐτὸν, ἤγουν εἶδες πρὸ ὀλίγου, ὅταν ἔλαβες τὸ φῶς, τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὰ θαυμάσια· καὶ ἵνα διδάξῃ, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι λόγος ἄσαρκος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ σεσαρκωμένος Χριστός· Αὐτὸν, λέγει, τὸν ἄνθρωπον, ὃν βλέπεις, καὶ ὃν ἀκούεις λαλοῦντα μετὰ σοῦ, αὐτός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ὁ δὲ ἔφη· Πιστεύω Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. Αὐτ. 38.

Οὐ μόνον ὡμολόγησεν εὐθὺς, ὅτι πιστεύει εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν προσκυνητικὴν λατρείαν αὐτῷ προσέφερεν.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΤΥΦΛΟΥ.

Τὴν ἀπορίαν διὰ τὴν ἐκ γενετῆς τύφλωσιν τοῦ τυφλοῦ ἔλυσεν ὁ Θεάνθρωπος Ἰήσους, εἰπὼν, ὅτι αὐτὸς ἐγεννήθη τυφλὸς, ἵνα δοξασθῇ ἐπ' αὐτῷ ὁ Θεός. Ἀλλ' αἱ τιμωρίαι, διὰ τῶν ὁποίων ἄχρι τῆς σήμερον βλέπομεν παιδευομένους πολλοὺς ἀνθρώπους, εἰς τοιοῦτον βυθὸν ἀπορίας κατακρημνίζουσι τοὺς ἀνευλαβεῖς καὶ αὐθάδεις, ὥστε καὶ γλῶσσαν κινοῦσι κατὰ τῆς πανσόφου Προνοίας τοῦ ἀπειροδυνάμου Θεοῦ. Καὶ δικαίους βλέπομεν παιδευομένους, καὶ ἁμαρτωλούς· καὶ δικαίους βλέπομεν ἀποθνήσκοντας ἐν ἀνέσει καὶ εὐτυχίᾳ, καὶ ἁμαρτωλοὺς
Ψαλ. λέ. 6. Ῥωμ. ιά. 33. ὁμοίως. Ἀληθῶς, Τὰ κρίματα τοῦ Κυρίου ἄβυσσος πολλή. Ἀνεξερεύνητά εἰσι τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ· διότι τίς ποτε ἐδυνήθη νὰ γνωρίσῃ τοῦ Κυρίου τὰ διανοήματα; ἢ τίς ἐγένετο αὐτοῦ σύμβουλος; τὸ διανοητικὸν ὅμως, ὅπερ ὁ Θεὸς ἐχάρισεν εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὁδηγούμενον ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῶν ἁγίων Γραφῶν, δύναται ὁπωσοῦν νὰ εὕρῃ τὸν λόγον τῶν τιμωριῶν, δι' ὧν ὁ Θεὸς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον παιδεύει τινὰς ἀνθρώπους.

Ἡμεῖς ἀναγινώσκομεν εἰς τὰς θείας Γραφὰς, καὶ ἔτι ἄχρι τῆς σήμερον βλέπομεν ἄλλους μὲν ἁμαρτωλοὺς παιδευομένους ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἄλλους δὲ διαμένοντας χωρὶς τιμωρίας, καὶ εὐτυχοῦντας. Παιδεύει ὁ Θεὸς τὸν Κάϊν, τὸν Φαραὼ, τὸν Ναδὰβ, τὸν Ἀβιοὺδ, τὸν Σαοὺλ, τὸν Ἀβεσσαλὼμ, τὸν Ἀχαὰβ, τὸν Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἄλλους ἀναριθμήτους ἁμαρτωλούς. Ὁ Ῥοβοάμ, ὁ Ἀβιοὺ, ὁ Ἀμβρὶ, ὁ Ἰηοὺ, ἄνθρωποι πονηρότατοι καὶ τῆς εὐσεβείας ἀποστάται, κοιμῶνται ἐν εἰρήνῃ, καὶ θάπτονται μετὰ τῶν πατέρων αὐτῶν. Τὰ αὐτὰ γίνονται ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας· ἄλλοι μὲν τῶν ἁμαρτανόντων παιδεύονται, ἄλλοι δὲ ἀποθνήσκουσιν ἐν εἰρήνῃ. Διατί ἄραγε τοῦτο; Διότι, ἐὰν ὁ Θεὸς ἐπαίδευεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον πάντας τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἡ ἀρετὴ ἐγίνετο ἀναγκαστικῶς, καὶ οὐχὶ θεληματικῶς· τότε ἔπραττε καθεὶς τὴν ἀρετὴν, οὐχὶ ἐξ ἰδίας ἐκλογῆς, καθότι ἐστὶ καλὴ καὶ ὠφέλιμος, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης, φοβούμενος τὴν ταχυνὴν καὶ ἄφευκτον τιμωρίαν· ὅθεν ἡ μὲν ἀρετὴ ὑστερεῖτο τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς, ἤγουν τοῦ, ἐπιθυμητὴ αὐτὴ καθ' ἑαυτήν· ὁ δὲ Θεὸς, διὰ τοὺς νόμους τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, οὐκ ἠδύνατο στεφανῶσαι τοὺς ἐναρέτους· ἐπειδὴ οὐδὲ διὰ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ, οὐδὲ διὰ τὸν ἔρωτα τοῦ καλοῦ, οὐδὲ διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς αἰωνίου βασιλείας, οὐδὲ διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ἀτελευτήτου κολάσεως, μόνον δὲ, διὰ τὸν φόβον τῆς αἰσθητῆς καὶ προσκαίρου τιμωρίας, κατώρθωσαν τὴν ἀρετήν· οὐδεὶς, λέγω, τότε ὁ τῆς ἀρετῆς μισθὸς, διότι τότε ὑπετάσσετο ὁ ἄνθρωπος εἰς τοὺς νόμους, καθὼς ὁ ἵππος εἰς τὸν χαλινὸν, καὶ ὁ βοῦς ὑποκάτω εἰς τὸν ζυγὸν, φοβούμενοι, ὁ μὲν τὴν μάστιγα,

ὁ δὲ τὴν βούκεντραν. Ἐὰν ὁ Θεὸς ἐπαίδευε πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, τὸ μὲν κριτήριον τὸ μέλλον ἐγίνετο περιττὸν, οἱ δὲ ἄνθρωποι, βλέποντες τὰς ἀνταποδόσεις τῶν ἔργων εἰς τὸν πρόσκαιρον βίον, ἐνόμιζον, ὅτι εἶσὶ φθαρτοὶ καὶ θνητόψυχοι. Ἐπειδὴ δὲ πιστεύομεν, ὅτι ὁ Θεὸς ἔστι δικαιότατος, βλέποντες τινὰς τῶν ἁμαρτωλῶν, μὴ παιδευομένους εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, πληροφορούμεθα, ὅτι ἐστὶ καὶ ἑτέρα ζωὴ μέλλουσα, καὶ ὅτι ἔρχεται ἡμέρα, ἐν ᾗ ὁ Θεὸς θέλει παιδεύσει ἐκείνους τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ὅσοι ἔμειναν ἀτιμώρητοι. Παιδεύει δὲ τινὰς τῶν τὰς θείας αὐτοῦ ἐντολὰς καταφρονούντων, ἵνα συστείλῃ καὶ φοβήσῃ τοὺς πονηροὺς καὶ διεστραμμένους, καὶ δείξῃ, ὅτι προνοεῖ καὶ βλέπει τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων· διότι, ἐὰν πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας ἔμενον ἀτιμώρητοι, ὑπερεπερίσσευεν ἡ ἁμαρτία, ἀνυποστόλως ἐξεδίδοντο οἱ ἄνθρωποι εἰς τὰ πονηρὰ ἔργα, καὶ ἠρνοῦντο τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ τὴν πρόνοιαν.

Ἀλλὰ τίνας ἄραγε τῶν ἁμαρτωλῶν παιδεύει ὁ Θεὸς εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, τίνας δὲ ἐγκαταλείπει ἀτιμωρήτους; Τινὲς νομίζουσιν, ὅτι ἐκείνους παιδεύει ὁ Θεὸς εἰς τὴν πρόσκαιρον ζωὴν, ὅσους, διὰ τὸ πολὺ πλῆθος τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν, πολλὰ ἐμίσησε, καὶ ὑπερβολικὰ κατ' αὐτῶν ὠργίσθη· ἐκείνους δὲ ἀφίησιν ἀτιμωρήτους, ὅσοι ὀλίγα τινὰ καὶ μέτρια ἁμαρτήματα ἔπραξαν. Ἡμεῖς ὅμως βλέπομεν τὸ ἐναντίον εἰς τὰς ἁγίας Γραφάς· διότι περὶ μὲν τῶν τιμωρουμένων ἁμαρτωλῶν λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· Ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει· μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν, ὃν παραδέχεται· περὶ δὲ τῶν ἁμαρτανόντων, καὶ μὴ παιδευομένων· Οὐ μὴ ἐπισκέψομαι ἐπὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν, ὅταν πορνεύσωσι, καὶ ἐπὶ τὰς νύμφας ὑμῶν, ὅταν μοιχεύσωσιν· ὅτι αὐτοὶ μετὰ τῶν πορνῶν συνεφύροντο, καὶ μετὰ τῶν τετελεσμένων ἔθυον. Ἐκ τούτων τίς οὐ καταλαμβάνει, ὅτι ὅσοι μὲν ἁμαρτωλοὶ παιδεύονται εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἐκείνους, ἐπειδὴ ὀλίγα ἥμαρτον, ἔτι ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς, καὶ διὰ τῆς παιδείας προσκαλεῖ αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν, καὶ δέχεται αὐτοὺς ὡς υἱοὺς αὐτοῦ, ὅταν μετανοήσωσιν; ὅσοι δὲ πάλιν ἁμαρτάνουσι, καὶ οὐδόλως παιδεύονται, ἐκεῖνοί εἰσιν ἀνεπίσκεπτοι, διὰ τὸ βάρος τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν, καὶ ὑπὸ Θεοῦ ἐγκαταλελειμμένοι; Καὶ ἀληθῶς οἱ μὲν παιδευόμενοι, ἢ μετανοοῦσι, καὶ, λαμβάνοντες τὴν τελείαν τῶν ἁμαρτημάτων συγχώρησιν, ἀπαλλάττονται τῆς αἰωνίου κολάσεως· ἢ, καὶ ἐὰν μείνωσιν ἀδιόρθωτοι, ἐλαττοῦται, διὰ τὰς βασάνους, ἃς ὑπέμειναν, ἡ προσδεχομένη αὐτοὺς μέλλουσα κόλασις· τοῦτο αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐπιβεβαιοῖ· Ῥαβδίζω, λέγει, ἐγὼ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, διὰ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, καὶ μαστίζω αὐτοὺς διὰ τὰς ἀδικίας αὐτῶν, ὅμως αὐτὴ ἡ τιμωρία ἐστὶν ἐπίσκεψις, ἐπειδὴ δι' αὐτὴν ἐκχέω τὸ ἔλεός μου ἐπ' αὐτούς· Ἐπισκέψομαι ἐν ῥάβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, καὶ ἐν μάστιξι τὰς ἀδικίας αὐτῶν· τὸ δὲ ἔλεός μου οὐ μὴ διασκεδάσω ἀπ' αὐτῶν. Οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ, οἱ παντελῶς ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ μὴ τιμωρούμενοι, οὐδέποτε ἔρχονται εἰς μετάνοιαν, ἀποθησαυρίζεται δὲ αὐτοῖς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι πᾶσα ἡ παίδευσις· Φυλάσσεται ὁ ἀσεβὴς ἐν ἡμέρᾳ κακῇ. Ἐκ τούτου εἷς τῶν ἀρχαίων σοφῶν ἔλεγε· Πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις γνωρίζει, ὅτι ἥμαρτε, παρακαλείτω τὸν Θεὸν, ἵνα παιδεύσῃ αὐτόν· διότι καλὸν μὲν ἐστι τὸ νὰ μὴ πράξωμεν ἔργα ἄξια τιμωρίας· ἐὰν δὲ καὶ ἐπράξαμεν ἔργον ἄξιον

τῆς

Παροιμ. γ'. 12.

Ὡσ. δ'. 14.

Ψαλ. πή. 32, 33.

Παροιμ. ις'. 13.

Ὠριγ. σ. 776. Τ. 1. τῆς εἰς τὴν ἐκσάτ. Ἑλλ. Σειρᾶς.

τῆς κολάσεως, ἵνα τοιουτοτρόπως παιδευθῶμεν, ὥστε, λαβόντες εἰς τὸν κόσμον τοῦτον τὴν πρέπουσαν ἡμῖν παίδευσιν, νὰ ἀναπαυθῶμεν μετὰ ταῦτα εἰς τοῦ Ἀβραὰμ τοὺς κόλπους· Ἕκαστος οὖν συνειδὼς ἑαυτῷ ἁμαρτίαν, εὐχέσθω κολασθῆναι· καλὸν γὰρ τὸ μηδὲν ἄξιον κολάσεως πεποιηκέναι· εἰ δέτι ἄξιον κολάσεως πεποιήκαμεν, οὕτω κολασθῶμεν, ὥστε ἐνθάδε μὲν ἀπολαβεῖν, μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τοὺς κόλπους Ἀβραὰμ ἀναπαύσασθαι.

Ἀλλὰ βλέπομεν, ὅτι καὶ εἰς τοὺς δικαίους τὰ αὐτὰ συμβαίνουσιν· ἄλλοι δηλονότι δίκαιοι εὐτυχεῖς εἰσὶν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν καὶ δεδοξασμένοι, ἄλλοι δὲ πάσχουσι καὶ διώκοιται. Ὁ μὲν Ἰωσὴφ ἐφ' ἅρματος βασιλικοῦ κάθηται, ὁ δὲ Ἰὼβ ἐπὶ κοπρίας τετραυματισμένος κοιτάζεται. Ὁ Δαβὶδ ἐν τῷ τῆς βασιλείας θρόνῳ ὑψοῦται, ὁ Ἱερεμίας ἐν λάκκῳ βορβόρου κατατίθεται. Ὁ Δανιὴλ ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ τιμώμενος, ὁ Μιχαίας ὑπὸ τοῦ Σεδεκίου ῥαπιζόμενος. Περὶ τούτου, ἀδελφοί, μηδόλως σκανδαλίζεσθε· διότι τινὲς μὲν τῶν δικαίων δοξάζονται παρὰ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα, βλέποντες αὐτοὺς οἱ ἄνθρωποι, τιμῶσι τὴν ἀρετήν, καὶ προθυμοποιοῦνται καὶ στηρίζωνται εἰς τὴν κατόρθωσιν τῶν καλῶν ἔργων· τινὲς δὲ τῶν ἁγίων πάσχουσιν, ἵνα δοκιμασθῇ ἡ ἀνδρεία τῆς ψυχῆς αὐτῶν, καὶ λάμψῃ ἐν τῷ κόσμῳ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν τὸ φῶς, καὶ ἀπολαύσωσι πολλαπλασίων μισθῶν καὶ στεφάνων, καὶ διὰ τῆς ὑπομονῆς αὐτῶν δοξασθῇ ὁ Θεός, ὅστις ἐκείνους τοὺς δικαίους διὰ τῶν παθημάτων δοκιμάζει, ὅσους γνωρίζει ἀνδρείους εἰς τὰ παθήματα, καὶ στερεοὺς εἰς τὴν εὐσέβειαν, καὶ ὑπερέχοντας τοὺς ἄλλους εἰς τῆς ἀρετῆς τὰ κατορθώματα· τὸν Ἰὼβ διὰ πολλῶν θλίψεων ἐδοκίμασεν· ἀκούσατε δέ, τί περὶ αὐτοῦ ἐμαρτύρησε· Προσέσχες τῇ διανοίᾳ σου κατὰ τοῦ παιδός μου Ἰώβ; ὅτι οὐκ ἔστι κατ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωπος ἄμεμπτος, ἀληθινός, θεοσεβής, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος; Ἰώβ. ά. 8.

Ἀλλὰ διατί τὸ πάλαι καὶ διὰ μίαν μόνην ἁμαρτίαν εὐθὺς ἐπαιδεύετο ὁ ἁμαρτωλός, τὴν σήμερον δὲ διὰ τὴν αὐτὴν παρανομίαν, καὶ ἔτι πολλῷ μείζονα, οὐδεμίαν παίδευσιν λαμβάνει; Ἄνθρωπός τις πτωχὸς συλλέγει ὀλίγα ξύλα τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου· ὁ δὲ Θεός, διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ, προστάσσει, ἵνα λιθοβολήσωσιν αὐτόν· Θανάτῳ θανατούσθω ὁ ἄνθρωπος· λιθοβολήσατε αὐτὸν λίθοις πᾶσα ἡ συναγωγή. Ἀριθ. ιέ. 35.
Πόσοι καὶ πόσοι τὴν σήμερον ἡμέραν, πράττοντες τὴν αὐτὴν ἀνομίαν, τὰς ἑορτὰς τοῦ Θεοῦ καταφρονοῦσι; Πόσοι, λέγω, καὶ πόσοι οὐ μόνον συνάγουσι, καὶ σχίζουσι, καὶ μεταφέρουσι ξύλα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν ἁγίων ἑορτῶν, ἀλλὰ καὶ σπείρουσι, καὶ θερίζουσι, καὶ ἀγοράζουσι, καὶ πωλοῦσι, καὶ ποιοῦσι πᾶν ἐργόχειρον; Πόσοι καταναλίσκουσι τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν οὐχὶ εἰς τὴν προσευχήν, ἀλλ' εἰς τὴν μέθην, οὐχὶ εἰς τὴν δοξολογίαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν ἀργολογίαν, οὐχὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλ' εἰς τὰ θέατρα, εἰς τὰ καπηλεῖα, εἰς τὰς σκανδαλώδεις συναναστροφάς; Πόσοι περιμένουσι τὰς ἑορτάς, οὐχ ἵνα διορθώσωσι τὴν ψυχὴν αὐτῶν, ἀλλ' ἵνα λύσωσι τὸν χαλινὸν τῆς σωφροσύνης, καὶ πράξωσι πᾶσαν ἄθεσμον καὶ παράνομον πρᾶξιν; καὶ ὅμως οὐδὲ λιθοβολοῦνται, οὐδὲ ἀποθνήσκουσι. Ἡ Μαριὰμ μετὰ τοῦ Ἀαρὼν κατακρίνουσι τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν τὸν Μωϋσῆν, ἐπειδὴ ἔλαβε γυναῖκα Αἰθιόπισσαν· δύω λόγια μό-

νον κατηγορητικὰ λέγουσι κατ' αὐτοῦ· Ἀριθ. ιβ'. 2. Μωϋσῇ μόνῳ λελάληκε Κύριος; οὐχὶ καὶ ἡμῖν ἐλάλησε; καὶ ἰδοὺ εὐθὺς ἡ τιμωρία, ἤγουν λέπρα εἰς ὅλον τὸ σῶμα τῆς Μαριὰμ λευκὴ ὡσεὶ χιών. Πόσοι, τὴν σήμερον ἡμέραν, ἐνώπιον πολλῶν καθήμενοι, οὐ μόνον καταλαλοῦσι κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν, ἀλλὰ Ψαλ. μθ'. 21. καὶ συκοφαντοῦσι, καὶ τίθενται σκάνδαλον κατὰ τοῦ υἱοῦ τῆς μητρὸς αὐτῶν; Πόσοι καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἱερωμένων ἀνδρῶν ὡς ῥομφαίαν ἐκτείνουσι τὰς γλώσσας αὐτῶν; καὶ ὅμως οὐδὲ ἴχνος λέπρας ἐπ' αὐτούς. Ὁ Ὀζά, ἐπειδὴ αὐθαδιάσας ἅπλωσε τὴν χεῖρα ἐπάνω εἰς Β'. Βασιλ. 5, 6, 7. τὴν Κιβωτὸν, ἐπλήγη καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ παρὰ τὴν Κιβωτὸν τοῦ Κυρίου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Πόσοι τὴν σήμερον αὐθαδῶς ἐκτείνουσι τὰς χεῖρας αὐτῶν οὐκ ἐπὶ τῆς Κιβωτοῦ, ἀλλ' εἰς αὐτὰ τὰ πανάγια τῆς θείας εὐχαριστίας μυστήρια, καὶ ὅμως οὐδὲ θάνατος ἀκολουθεῖ εἰς αὐτοὺς, οὐδὲ πληγή. Ἄλλοι μὲν ὡς ὁ Ἄχαρ ἁρπάζουσι καὶ κλέπτουσι τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ τῷ Θεῷ ἀφιερωμένα πράγματα· ἄλλοι δὲ φθονοῦσι καὶ ἐπιβουλεύονται τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν περισσότερον, ἢ ὁ Σαοὺλ τὸν Δαβίδ· ἄλλοι φιλαργυροῦσι καὶ ψεύδονται περισσότερον τοῦ Γιεζῆ· οὗτοι ἁμαρτάνουσιν, ὡς οἱ ἐπὶ Νῶε· ἐκεῖνοι ἀσελγοῦσιν, ὡς οἱ ἐνοικοῦντες τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα· ἄλλοι ἱεροσυλοῦσιν, ὡς ὁ Ἀνανίας καὶ ἡ Σαπφείρα· ἄλλοι περιφρονοῦσι τοὺς ἱερωμένους, ὡς τὸν Παῦλον ὁ Ἀρχιερεὺς ὁ Ἀνανίας· καὶ ὅμως οὗτοι οὐ παιδεύονται, καθὼς ἐπαιδεύθησαν ἐκεῖνοι.

Ὁ Θεὸς, Χριστιανοὶ, πάνσοφος ὢν καὶ δικαιότατος, ἔδωκε διάφορα παραδείγματα τιμωρίας, ὅτε οἱ ἄνθρωποι ἐπολιτεύοντο κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον, ὁμοίως καὶ ὅτε ἐδέχθησαν τὴν γραπτὴν νομοθεσίαν, καὶ ὅτε ἐπίστευσαν τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα, ἵνα δείξῃ, ὅτι ἐκδικεῖ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ παιδεύει τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ ἵνα στηρίξῃ τῶν νόμων τὴν ἀλήθειαν, καὶ φοβήσῃ τοὺς παραβάτας, καὶ ἀποστήσῃ αὐτοὺς τῆς ἁμαρτίας. Ἐπειδὴ οὖν ἔδωκεν ἀρκετὰ παραδείγματα τιμωρίας εἰς πᾶσαν παράβασιν νόμου· Πᾶσα δὲ παράβασις καὶ Ἑβρ. β'. 2. παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον τὴν μισθαποδοσίαν· διὰ τοῦτο τὴν σήμερον μακροθυμῶν οὐ παιδεύει πάντας εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν μετὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα μὴ βιάζεται τοῦ ἀνθρώπου τὸ αὐτεξούσιον, ἀλλὰ μένῃ ἐλεύθερον πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῆς ἀρετῆς. Ἔδωκε νόμους, οἵτινες διορίζουσι παίδευσιν κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν, ἐβεβαίωσε τὴν νομοθεσίαν διὰ τῶν τιμωρητικῶν παραδειγμάτων, ἐδίδαξεν, ὅτι ὁ παρὼν καιρὸς οὐκ ἔστιν ὁ καιρὸς τῆς ἀνταποδόσεως, ἀλλ' ἔρχεται ἡμέρα, ἐν ᾗ ἕκαστος λαμβάνει τὴν τῶν ἔργων αὐτοῦ ἀνταπόδοσιν. Ἔπαυσε λοιπὸν τὰ πυκνὰ καὶ πρόσκαιρα τῆς τιμωρίας παραδείγματα, ἵνα μένῃ ὁ ἄνθρωπος ἀπαραβίαστος, καὶ λάβῃ δικαίως ἢ τὸν αἰώνιον στέφανον τῆς ἀρετῆς, ἢ τὴν αἰώνιον κόλασιν τῆς ἁμαρτίας.

Παιδεύονται καὶ τὴν σήμερον οἱ ἁμαρτωλοὶ, κἂν οὐχὶ πάντες, οὐδὲ τοσοῦτον συχνὰ, οὐδὲ εὐθὺς μετὰ τὴν ἁμαρτίαν, καθὼς τὸ πρότερον· ἀλλ' ἡμεῖς, εἴτε κωφοὶ οὐκ ἀκούομεν, εἴτε τυφλοὶ οὐ βλέπομεν, τὰς αἰσθητὰς τιμωρίας. Ἐψυχράνθη τῆς πίστεως ὁ ζῆλος, ὅθεν, καὶ κωφεύοντες καὶ τυφλώττοντες, νομίζομεν τὰς ὁρωμένας, ἢ ἀκουομένας τιμωρίας, οὐχ ὡς ἀπὸ Θεοῦ πεμπομένας διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλ' ὡς συμβάντα τῆς τύχης, ἢ ὡς ἀποτελέσματα τῆς φύσεως· ἐὰν ὅμως ἀνοίξωμεν τὰ ὄμματα τῆς πίστεως, βλέπομεν ἕως τῆς σήμερον καὶ ἁμαρτωλοὺς τιμωρουμένους, καὶ δικαίους πάσχον-

σχον-

σχοντας· παιδεύει ὁ Θεὸς ἄχρι τῆς σήμερον, ὡς πατὴρ φιλόστοργος, τοὺς μὲν ἁμαρτωλοὺς, ἵνα φέρῃ αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν, καὶ ὀλιγοστεύσῃ αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν κόλασιν· τοὺς δὲ δικαίους, ἵνα δοκιμάσῃ τὴν ὑπομονὴν αὐτῶν, καὶ πλέξῃ αὐτοῖς περισσοτέρους στεφάνους.

Χριστιανὲ, λοιπὸν, ὅταν δυστυχῇς, ἢ ἀσθενῇς, ἢ ὁπωσδήποτε πάσχῃς, χαῖρε τότε, καὶ ἀνδρείως ὑπόμενε, καὶ δόξαζε τὸν ἀπειροεύσπλαγχνον καὶ πανοικτίρμονα Θεόν· διάτι, ἐὰν ὑπάρχῃς ἁμαρτωλὸς, ἡ παίδευσίς ἐστι τὸ βάλσαμον τῶν πληγῶν τῆς ἁμαρτίας σου·
Ψαλ. πή. 32. Ἐπισκέψομαι ἐν ῥάβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν· αἱ δυστυχίαι σου εἰσὶ
Παρ. γ΄. 12. Θεοῦ ἀγάπη· Ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει· ἡ συμφορά σου ἐστὶ φωνὴ Θεοῦ, καλοῦσά σε πρὸς μετάνοιαν· Μαστιγοῖ δὲ υἱὸν, ὃν παραδέχεται· αὐτὰ τὰ παθήματα ἀπαλλάττουσί σε τῆς αἰωνίου κολάσεως· Τὸ δὲ ἔλεός μου Ψαλ. πή. 33.
οὐ μὴ διασκεδάσω ἀπ' αὐτῶν. Ἐὰν ὑπάρχῃς δίκαιος, τὰ παθήματά σου πλέκουσι τοὺς στεφάνους σου, αἱ θλίψεις σου ἑτοιμάζουσί σοι χαρὰν ἀνεκλάλητον, καὶ ἡ ταλαιπωρία σου δόξαν αἰώνιον· τὰ πρόσκαιρα πάθη οὐδέν εἰσι συγκρινόμενα τῇ ἀνεκλαλήτῳ δόξῃ καὶ χαρᾷ, ἥτις περιμένει σε· Οὐκ ἄξια τὰ πα- Ῥωμ. ή. 18.
θήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. Τότε μόνον λυποῦ, καὶ δάκρυε, ὅταν βλέπῃς, ὅτι καὶ ἁμαρτάνεις καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ ζῇς ἐν πλούτῳ καὶ τρυφαῖς, μηδεμίαν δοκιμάζων δυστυχίαν· τότε κλαῖε ἀπαρηγόρητα, τότε χέε ποταμηδὸν τὰ δάκρυα· διότι διὰ τὰς ἀνομίας σου ἐγκατέλειπέ σε ὁ Θεός· φυλάττεται δὲ ἡ τιμωρία σου εἰς τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως· Φυλάσ- Παρ. ιϛ΄. 4.
σεται ὁ ἀσεβὴς ἐν ἡμέρᾳ κακῇ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ.

Ἄρειος, ὁ βλάσφημος αἱρεσιάρχης, ὁ ἐκ τῆς Λιβύης καταγόμενος, καὶ τῆς Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας πρωταπρεσβύτερος, μετὰ ἔτη τριακόσια εἴκοσι καὶ ἓν ἀπὸ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος, ἤρξατο σπείρειν εἰς τῶν πιστῶν τὰς καρδίας τῶν αἱρετικῶν καὶ βλασφήμων αὐτοῦ δογμάτων τὰ ὀλέθρια καὶ θανατηφόρα ζιζάνια. Κτίσμα, καὶ οὐχὶ Θεὸν ἀληθινὸν ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, ἔλεγεν ὁ θεοστυγὴς τὸν μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγον καὶ Σωτῆρα, καὶ Κύριον. Ἐπειδὴ δὲ ἐφηπλοῦτο καὶ ηὔξανεν ἡ ἀρειανικὴ πλάνη καὶ φθοροποιὸς αἵρεσις, ζήλῳ Θεοῦ κινούμενος ὁ πρῶτος τῶν Χριστιανῶν Βασιλεὺς, ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ὁ ἰσαπόστολος, ἐκ πάσης τῆς οἰκουμένης ἐκάλεσε τοὺς ποιμένας τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ διδασκάλους, πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν κινδυνευόντων εὐσεβῶν δογμάτων, καὶ στερέωσιν τῆς ἀληθινῆς καὶ ὀρθοδόξου πίστεως. Συνήχθησαν οὖν ἐν τῇ λαμπρᾷ πόλει τῶν Νικαέων τριακόσιοι δέκα καὶ ὀκτὼ, ἐν οἷς καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἱερεῖς, καὶ Διάκονοι, καὶ Μονασταί· τῶν δὲ Ἀρχιερέων, τινὲς μὲν ἦ-

σαν ὁμολογηταὶ τῆς πίστεως, καὶ ἐβάσταζον τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου, ἤγουν τὰς ἀπὸ τῶν τυράννων πληγὰς, ἐν τῷ σώματι αὐτῶν, καθὼς ὁ Ἡρακλείας Ποτάμων, καὶ ὁ Θηβαΐδος Παφνούτιος, καὶ ὁ Νεοκαισαρείας Παῦλος, καὶ ὁ Ἀντιοχείας Εὐστάθιος· τινὲς δὲ θαυματουργοὶ ἦσαν καὶ σημειοφόροι, καθὼς ὁ Σπυρίδων τῆς Τριμυθοῦντος, καὶ ὁ Νισίβης Ἰάκωβος· οἱ δὲ λοιποὶ ἄνδρες ἦσαν θεοφιλεῖς καὶ σεβάσμιοι, τῶν Θείων Γραφῶν διδάσκαλοι, καὶ τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων ἐπιστήμονες. Αὐτοὶ, Σύνοδον συγκροτήσαντες, ἅπαντες ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ φωνῇ τὸν μὲν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ ἀνεκήρυξαν, καὶ Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, τὸ ἅγιον τῆς πίστεως Σύμβολον συγγράψαντες· τὸν δὲ δυσσεβῆ καὶ κακόδοξον Ἄρειον καθεῖλον, ἀναθεματίσαντες αὐτόν τε καὶ τὰ βλάσφημα αὐτοῦ φρονήματα. Τούτους τοὺς Θείους Πατέρας, κήρυκας τῆς πίστεως, μετὰ τοὺς θεηγόρους Ἀποστόλους, γνωρίζουσα ἡ τοῦ Χριστοῦ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ διδασκάλους τῶν ἀληθινῶν δογμάτων, καὶ εὐεργέτας καὶ σωτῆρας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὥρισεν, ἵνα, κατὰ πᾶν ἔτος, τὴν μνήμην τῆς αὐτῶν συνάξεως, ἥτις λέγεται πρώτη οἰκουμενικὴ Σύνοδος, εὐλαβῶς ἑορτάζωμεν εἰς δόξαν καὶ εὐχαριστίαν τοῦ Θεοῦ, εἰς ἔπαινον καὶ τιμὴν αὐτῶν, καὶ εἰς στερέωσιν τῆς ἀληθινῆς πίστεως, ἣν αὐτοὶ οἱ θεόπνευστοι, ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἁγίων Γραφῶν στηριχθέντες, ἀνεκήρυξαν καὶ ἐδίδαξαν. Καὶ τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον διὰ τοῦτο ἀνεγνώσθη, ἐπειδὴ περιέχει τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προσευχὴν καὶ δέησιν. Ἐγνώρισε δὲ ὁ κόσμος, ὅτι ἡ δέησις αὕτη εἰσηκούσθη, βλέπων πρῶτον, μετὰ τῶν Ἀποστόλων τὸ πολίτευμα, τούτων τῶν Θείων Πατέρων τὸ παράδειγμα· διότι καὶ αὐτοὶ, μαθηταὶ γενόμενοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐτήρησαν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· παρέλαβον καὶ αὐτοὶ τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐγνώρισαν καὶ ἐπίστευσαν, ὅτι παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐγεννήθη ὁ Υἱὸς, καὶ ἐστάλη εἰς τὸν κόσμον· καὶ αὐτοὶ, μετὰ τοὺς Ἀποστόλους, μίαν καρδίαν ἔχοντες καὶ μίαν γνώμην, Υἱὸν Θεοῦ κατὰ φύσιν ἐκήρυξαν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ ὁμοφώνως ἐδίδαξαν τῆς εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον. Ἡ προσευχὴ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐστὶ πλήρης θεολογίας, ἐστὶ κανὼν καὶ τύπος τῆς ἀληθινῆς καὶ εὐπροσδέκτου τῷ Θεῷ προσευχῆς. Ταύτης τὴν ἐξήγησιν ἀκούσατε, ἵνα θησαυρίσητε τὸν ἐπουράνιον τῆς ἀρετῆς θησαυρόν.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐπάρας ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶπε· Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξασόν σου τὸν υἱὸν, ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσησε. Ἰωάν. ιζ. 1.

Οὐχ ὡς Θεὸς, ἀλλ᾽ ὡς ἄνθρωπος, καὶ ὡς Ἀρχιερεὺς καὶ μεσίτης ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν, ταύτην τὴν προσευχὴν ἐποίησεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· διὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰπὼν, Ὁ Χριστὸς ὡς ἄνθρωπος Ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἐστὶν, ἐπιφέρει εὐθὺς, Ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου, μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων, προσενέγκας, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καίπερ ὢν Υἱὸς, ἔμαθεν ἀφ᾽ ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν. (Ἑβρ. ε. 7, 8.) Διατί δὲ ὁ

Κύ-

Κύριος Ἰησοῦς, εἰς ταύτην μὲν αὐτοῦ
τὴν προσευχὴν, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς
αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, ὁμοίως καὶ ὅτε
Λουκ. κβ'. ἀνέστησε τὸν Λάζαρον, ἄλλοτε δὲ, θεὶς
41. τὰ γόνατα, προσηύχετο; Τὰ ἁρμό-
δια σωματικὰ τῆς προσευχῆς σχήματα
διὰ τούτων ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ Θεῖος Λυ-
τρωτὴς ἡμῶν καὶ Διδάσκαλος, θεῖα καὶ
πνευματικὰ πράγματα σημαίνοντα. Ὕ-
ψωσε μὲν εἰς τὸν οὐρανὸν τὰ ὄμματα,
διδάσκων διὰ τούτου, ὅτι πρέπον ἐστὶν,
ἵνα καὶ ἡμεῖς, ὅταν προσευχώμεθα, αἴ-
ρωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν εἰς τὸν οὐ-
ρανὸν, μηδένα γήϊνον καὶ κοσμικὸν λο-
γισμὸν ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ τὸν νοῦν καὶ
τὴν καρδίαν ἡμῶν ἀφιεροῦντες εἰς τὴν
μελέτην καὶ θεωρίαν τῶν οὐρανίων καὶ
ὑπερκοσμίων πραγμάτων· ἔκλινε δὲ τὰ
γόνατα, ἵνα καὶ ἡμεῖς γονυκλιτῶμεν εἰς
τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, ταπεινούμενοι,
καὶ δηλοῦντες διὰ τῆς γονυκλισίας, ὅτι
πεπτωκότες ἐσμὲν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ. Ὑ-
ψώσας οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς
αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶπε· Πάτερ,
ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· ποία ἐστὶν ἡ ὥρα;
Ὁ καιρὸς τοῦ πάθους αὐτοῦ. Διατί δὲ
ζητεῖ, ἵνα δοξασθῇ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τοῦ
πάθους; Τὸ πάθος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ
ἐσκανδάλιζε καὶ τοὺς ὁρῶντας αὐτὸ, καὶ
Ματ. κς'. τοὺς ἀκούοντας, ὡς αὐτὸς προεῖπε· Παν-
31. τες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν
ἐμοὶ, ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. Τίς ἐπί-
στευεν, ὅτι ὁ Θεός ἐστιν ἐκεῖνος, ὃν ἔ-
βλεπε περιφρονούμενον, βλασφημούμενον,
σταυρούμενον, ἐν μέσῳ δύω λῃστῶν κρε-
μάμενον; ὁ σταυρὸς ἐσκανδάλιζε, καὶ ὁ
Α'. Κορ. ἐσταυρωμένος ἐλογίζετο μωρία· Ἡμεῖς
α'. 23. δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρω-
μένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον,
Ἕλλησι δὲ μωρίαν. Ἵνα οὖν παύσῃ
τὸ σκάνδαλον, καὶ πιστεύσωσι πάντες,
ὅτι αὐτὸς ὁ πάσχων, καὶ ἐπὶ σταυροῦ
κρεμάμενος, ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, πα-
ρεκάλεσεν ὡς ἄνθρωπος τὸν Θεὸν καὶ
Πατέρα αὐτοῦ, ἵνα δοξάσῃ αὐτὸν κατ' ἐ-
κείνην τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ἔπασχεν. Ἡ δέη-
σις αὐτοῦ εἰσηκούσθη· διότι τότε, ὅτε
ἔπασχε, διεῤῥάγη τοῦ ναοῦ τὸ καταπέ-
τασμα, ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος, ἐσείσθη ἡ
γῆ, ἐσχίσθησαν αἱ πέτραι, ἤνοιξαν τὰ
μνημεῖα, ἀνεστάθησαν οἱ νεκροί· ταῦτα
ἔσβεσαν τοῦ πάθους καὶ τοῦ σταυροῦ τὸ
σκάνδαλον· ὅθεν οἱ βλέποντες αὐτὰ, ὑ- Λουκ. κγ'.
πέστρεφον τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ 48.
στήθη, καὶ μεγαλοφώνως κραυγάζον-
τες· Ἀληθῶς Θεοῦ Υἱὸς ἦν οὗτος· Ματ. κζ'.
ὁ δὲ θεηγόρος Παῦλος ἐκήρυττε· Βλέπο- 54.
μεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ Ἑβρ. β'. 9.
θανάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανω-
μένον. Ταύτην δὲ τὴν δόξαν ἐζήτησεν
ὁ Θεάνθρωπος, οὐχ ἵνα δοξασθῇ αὐτὸς
μόνον, ἀλλ' ἵνα συνδοξασθῇ μετ' αὐτοῦ
ὁ Πατὴρ αὐτοῦ· διὰ τοῦτο, εἰπὼν τὸ,
δόξασόν σου τὸν Υἱὸν, προσέθηκεν
εὐθὺς καὶ τὸ, ἵνα καὶ ὁ Υἱός σου
δοξάσῃ σε. Δοξάζεται δὲ ὁ Πατὴρ, ὅ-
ταν δοξάζωμεν τὸν Υἱὸν, ἐπειδὴ μία ἐ-
στὶν ἡ φύσις καὶ ἡ οὐσία Πατρὸς, καὶ
Υἱοῦ, καὶ Πνεύματος ἁγίου· ὅθεν καὶ
μία ἡ δόξα, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ προ-
σκύνησις, καὶ ἡ λατρεία τῆς Θεότητος
αὐτῶν. Ὅστις μετὰ ὀρθῆς πίστεως δο-
ξάζει τὸ ἓν πρόσωπον τῆς παναγίας
Τριάδος, συνδοξάζει ἅμα καὶ τὰ λοιπὰ
δύω πρόσωπα, διὰ τὸ ἑνιαῖον καὶ ἀχώ-
ριστον τῆς αὐτῶν Θεότητος. Δόξα τοῦ
Πατρὸς ἐστὶν ὁ Υἱὸς, ἐπειδὴ ἐστιν Ἀ- Ἑβρ. α'.
παύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακ- 3.
τὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ· καθὼς
δὲ ἡ ἐκ τοῦ ἡλίου γεννωμένη τοῦ φω-
τὸς ἀκτὶς, ἐστὶν ἀπαύγασμα τῆς λαμ-
πρότητος τοῦ ἡλίου, καὶ χαρακτὴρ τῆς
φωτιστικῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως· οὕτω καὶ
ὁ ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννώμενος Υἱὸς, ἐστὶν
ἀπαύγασμα τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, καὶ
χαρακτὴρ τῆς πατρικῆς αὐτοῦ ὑποστά-
σεως.

σεως. Ὅταν πιστεύῃς Υἱὸν Θεοῦ, ἐξ ἀνάγκης πιστεύεις καὶ Πατέρα Θεόν· ἐπειδὴ καθὼς οὐκ ἔστι Πατὴρ χωρὶς Υἱοῦ, οὕτως οὐκ ἔστιν Υἱὸς ἄνευ Πατρός. Τοῦτο δέ ἐστι κατ' ἐξοχὴν δόξα τοῦ Θεοῦ, ὅταν γνωρίζωμεν καὶ πιστεύωμεν, ὅτι αὐτός ἐστι Πατὴρ κατὰ φύσιν τοῦ Υἱοῦ. Ποιητὴν μὲν, Δημιουργὸν, Παντοδύναμον, Πάνσοφον κηρύττουσιν αὐτὸν πάντα τὰ κτίσματα, Πατέρα δὲ, μόνος ὁ Υἱός. Πιστεύοντες ἡμεῖς, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶν Υἱὸς Θεοῦ κατὰ φύσιν, καὶ δοξολογοῦντες καὶ λατρεύοντες αὐτὸν ὡς Υἱὸν, πιστεύομεν, καὶ συνδοξολογοῦμεν ἅμα καὶ συλλατρεύομεν τὸν γεγεννηκότα αὐτὸν Πατέρα· διὰ τοῦτο λοιπὸν εἶπεν ὁ Χριστὸς, Δόξασόν σου τὸν Υἱὸν, ἤγουν ἀποκάλυψόν με τοῖς μὴ γνωρίζουσί με, φανέρωσον, ὅτι Υἱός σου εἰμὶ μονογενὴς, ἵνα καὶ ὁ Υἱός σου δοξάσῃ σε· διότι, ὅταν ὁ κόσμος πιστεύσῃ, ὅτι ἔχεις Υἱὸν ὁμοούσιον, δοξάζει σε οὐχὶ μόνον ὡς Δημιουργὸν, ἀλλὰ καὶ ὡς Πατέρα κατὰ φύσιν τοῦ Υἱοῦ. Τὸ αὐτὸ δὲ νόημα, ἤγουν τὸ, ὅτι, δοξαζομένου τοῦ Υἱοῦ, συνδοξάζεται καὶ ὁ Πατὴρ, δηλοποιοῦσι καὶ τὰ ἑξῆς λόγια τῆς δεσποτικῆς προσευχῆς.

Ἰωάν. ιζʹ. 2. Καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκὸς, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον.

Ποῦ ἀνάγεται τὸ καθὼς, ἢ ποῦ ἔχει τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦ; Τὸ καθὼς οὐδεμίαν ἀπόδοσιν ἔχει γραμματικῆς συντάξεως, ἐπειδὴ τὸ οὕτω, τὸ ἀνταποδοτικὸν, ἐσιωπήθη· ἀνάγεται δὲ εἰς τὰ προειρημένα λόγια, καὶ ἐννοεῖται τὸ οὕτω, κἂν ἐσιωπήθη. Βλέπε δὲ πῶς· εἰπὼν ἀνωτέρω, δόξασόν σου τὸν Υἱὸν, ἵνα καὶ ὁ Υἱός σου δοξάσῃ σε, προσέθηκεν εὐθὺς τὸ καθὼς, ἤγουν οὕτω δόξασον, καὶ δοξάσθητι, καθὼς ἐδόξασας αὐτὸν, καὶ ἐδοξάσθης ὑπ' αὐτοῦ, ὅτε ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν, ἵνα χαρίσηται ἐπὶ πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, ἤγουν ἐπὶ πάντας τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Καὶ ὅτι μὲν ὁ Πατὴρ ἐδόξασε τὸν Υἱὸν, δοὺς τὰ πάντα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, κατὰ τὸ, Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ Ματ. ιαʹ. 27.
τοῦ Πατρός μου, φανερόν ἐστι καὶ ὁμολογούμενον· διότι τί ἄλλο ἐστὶν, εἰ μὴ δόξα τοῦ Υἱοῦ τὸ ἐπὶ πάντα πληρεξούσιον; Ὅτι δὲ διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Πατρὸς δοθείσης τῷ Υἱῷ ἐξουσίας ἐδοξάσθη καὶ ὁ Πατὴρ, καὶ τοῦτο φανερόν· διότι διὰ τῆς τοιαύτης ἐξουσίας τελέσας ὁ Υἱὸς τὰ μεγάλα καὶ ἐξαίσια θαύματα, ἔδωκεν εἰς τοὺς πιστεύσαντας τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον· ἤγουν ἔπεισεν αὐτοὺς πιστεῦσαι, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀπεσταλμένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ παρ' αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν λαβών. Τοῦτο δὲ δόξα τοῦ Πατρὸς, ὅτι ἔχει Υἱὸν παντεξούσιον, ὥσπερ ἐστὶ καὶ Αὐτός· τοῦτο δὲ καὶ ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος, ἣν ἔδωκε τοῖς πιστεύουσιν αὐτῷ, ὡς τὰ ἑξῆς λόγια δηλοῦσιν.

Αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, Ἰωάν. ιζʹ. 3.
ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν.

Ἡ γνῶσις τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἤγουν ἡ πίστις, οὐκ ἔστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἀλλ' ἡ αἰτία καὶ ἡ πρόξενος τῆς αἰωνίου ζωῆς· ἀντὶ οὖν τοῦ, ἡ γνῶσις τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ γίνεται αἴτιον, καὶ πρόξενος τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἶπεν ὁ Θεάνθρωπος μετωνυμικῶς, ὅτι ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ ἐστὶν

στὶν ἡ αἰώνιος ζωή. Καὶ ἄλλοτε δὲ διὰ
τοιούτων μετωνυμιῶν ἐλάλησεν ὁ Κύριος·
Ἰωάν. ϛ'. Τὰ ῥήματα, εἶπεν, ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑ-
63. μῖν, Πνεῦμά ἐστι, καὶ ζωή ἐστιν,
ἀντὶ τοῦ, τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ, δί-
δουσιν ὑμῖν Πνεῦμα θεῖον καὶ ζωήν·
Ἰωάν. ιά. Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή,
25. ἀντὶ τοῦ, ἐγὼ δίδωμι τὴν ἀνάστασιν,
Ἰωάν. ιβ'. καὶ τὴν ζωήν· Ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ
50. αἰώνιός ἐστιν, ἀντὶ τοῦ, ἡ ἐντολὴ αὐ-
Ἰωάν. ιδ'. τοῦ προξενεῖ τὴν αἰώνιον ζωήν· Ἐγώ
6. εἰμι ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ
ἡ ζωή· ἀντὶ τοῦ, ἐγὼ φέρω εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, καὶ εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως, καὶ εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐκεῖνοι κληρονομοῦσι τὴν αἰώνιον ζωὴν, ὅσοι γνωρίζουσιν ἕνα μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ ὃν αὐτὸς ἀπέστειλεν Ἰησοῦν Χριστὸν, φανερόν ἐστιν, ὅτι διὰ τῆς σωτηρίας τῶν πιστευόντων δοξάζεται καὶ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱός. Πᾶσα λοιπὸν ἡ σειρὰ τοῦ νοήματος τῶν λόγων τοῦ Κυρίου ἐστὶν αὕτη· Δόξασόν σου τὸν Υἱὸν, ἵνα καὶ ὁ Υἱός σου δοξάσῃ σε, καθὼς ἐδόξασας αὐτὸν, καὶ ἐδοξάσθης ὑπ' αὐτοῦ, ὅτε σὺ μὲν ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκὸς, αὐτὸς δὲ ἔδωκεν εἰς τοὺς πιστεύσαντας τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Βλέπε δὲ πῶς καὶ τὸ ἑνιαῖον τῆς Θεότητος ἐδίδαξεν, εἰπών· Ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν· καὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας αὐτοῦ τὸ δόγμα παρέδωκε, προσθείς· Καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. Οὐκ εἶπεν, ὃν ἀπέστειλας Λόγον, ἵνα μήτις, ἐκ τούτου ἀφορμὴν λαβὼν, νοήσῃ, ὅτι διαστέλλει καὶ χωρίζει τὴν Θεότητα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Θεότητος τοῦ Πατρός· εἶπε δὲ, ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστὸν, ἵνα καθεὶς καταλάβῃ, ὅτι περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ λαλεῖ, ὅθεν καὶ διαστέλλει τὴν μίαν μόνην Θεότητα ἀπὸ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ, τὴν πολυθεΐαν ῥιζόθεν καταργήσας· ἵνα γνωρίσωσι, λέγει, καὶ πιστεύσωσιν εἰς ἕνα μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ τὸν σαρκωθέντα Χριστόν· οὐχὶ εἰς δύω Θεοὺς, ἀλλ' εἰς μίαν μόνην Θεότητα Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ, καὶ ἁγίου Πνεύματος, κἂν ὁ Υἱὸς σαρκωθεὶς ἐγένετο ἄνθρωπος. Ὅσα δὲ προεῖπε προσευχόμενος, τὰ αὐτὰ πάλιν διὰ τῶν ἑξῆς διερμηνεύει, λέγων·

Ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς· Ἰωάν. ιζ'.
τὸ ἔργον ἐτελείωσα, ὃ δέδω- 4.
κάς μοι ἵνα ποιήσω.

Πρεπόντως λέγει, ἐπὶ τῆς γῆς· διότι ἐν τοῖς οὐρανοῖς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ αὐτοῦ δεδοξασμένος ἦν διαπαντὸς, σὺν αὐτῷ τῷ Υἱῷ αὐτοῦ, καὶ τῷ παναγίῳ αὐτοῦ Πνεύματι, ἄπειρον ἔχων κατὰ φύσιν τὴν δόξαν, καὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων Ἀγγέλων ἀκαταπαύστως δοξολογούμενος. Ἐδόξασε δὲ αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ἄνθρωπος διὰ τῆς τελειώσεως τοῦ ἔργου, ὃ παρέδωκεν αὐτῷ. Ποῖον δέ ἐστι τοῦτο τὸ ἔργον; Τοῦτο οὐκ ἔστιν ἔργον, ἀλλ' ἔργα, καθὼς ἀλλαχοῦ αὐτὸς ἐφανέρω-
σεν, εἰπών· Τὰ ἔργα, ἃ ἔδωκέ μοι Ἰωάν. ε'.
ὁ Πατὴρ, ἵνα τελειώσω αὐτά. Ἔρ- 36.
γον ἐστὶ, τῆς σωτηριώδους πίστεως τὸ
κήρυγμα· Εὐαγγελίσασθαί με δεῖ Λουκ. δ'.
τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· ὅτι εἰς 43.
τοῦτο ἀπέσταλμαι. Ἔργον, ἡ ἐπι-
στροφὴ τῶν ἁμαρτωλῶν· Οὐ γὰρ ἦλ- Ματ. θ'.
θον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁ- 13.
μαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. Ἔργον,
ἡ καταλλαγὴ καὶ εἰρηνοποίησις τοῦ ἀν-
θρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ, Εἰ Ῥωμ. ε'.
γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν 10.
τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ

ζωῇ

Ῥωμ. ἑ. 11. ζωῇ αὐτοῦ. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν· Ἐφεσ. β'. 14. Αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἓν, καὶ τὸ μεσότειχον τοῦ φραγμοῦ λύσας. Ἔργον, ἡ ὕψωσις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀξίωμα, καὶ ἡ δόξα τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἡ υἱοθεσία· Ἰωάν. ἰ. 10. Ἐγὼ ἦλθον, ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσὸν ἔχωσι. Ταῦτά εἰσι τὰ ἔργα, ἃ δέδωκεν ὁ Πατὴρ τῷ Υἱῷ αὐτοῦ· καὶ ἔργον δὲ ταῦτα ὠνόμασεν, ἐπειδὴ εἰς ἓν, εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ δόξαν τοῦ ἀνθρώπου ἐπιβλέπουσιν. Πῶς δὲ, πρὸ τοῦ πάθους, καὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ τοῦ θανάτου, καὶ τῆς ἀναστάσεως, εἶπεν ὁ Κύριος, Τὸ ἔργον ἐτελείωσα; Τοῦ Θεοῦ τὸ ὄμμα βλέπει τὸ μέλλον γενέσθαι, ὥσπερ ἡμεῖς βλέπομεν τὸ παρόν. Ἡ ἀπόφασις τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ διωρισμένη ἦν πρὸ τῶν αἰώνων· εἰς αὐτὴν συγκατετέθη καὶ ἡ ἀνθρώπινος αὐτοῦ Ματ. κς'. 42. θέλησις· Πάτερ μου, εἶπεν, εἰ οὐ δυνατὸν τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ, ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. ὅθεν καὶ τὰ πάθη, καὶ ἡ σταύρωσις, καὶ ὁ θάνατος, καὶ ἡ ταφὴ, καὶ ἡ ἀνάστασις ὡς τετελεσμένα παρὰ τῷ Θεῷ ἐλογίζοντο. Ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, εἶπεν, ἔπειτα προσέθετο·

Ἰωάν. ιζ'. 5. Καὶ νῦν δόξασόν με, σὺ Πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ, ᾗ εἶχον, πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί.

Ἀνωτέρω εἶπε, Δόξασόν σου τὸν Υἱὸν, πάλιν δὲ τὸ αὐτὸ λέγει· Δόξασόν με, σὺ Πάτερ, παρὰ σεαυτῷ· ὅμως δηλοποιεῖ ποίαν δόξαν παρὰ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ ζητεῖ, λέγων· Τῇ δόξῃ, ᾗ εἶχον, πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. Ποίαν δὲ δόξαν εἶχεν ὁ Υἱὸς πρὸ κτίσεως κόσμου; Τὴν ἄπειρον φυσικὴν δόξαν τῆς Θεότητος, τὴν δόξαν ὡς μονογενὴς παρὰ Πατρὸς, καὶ ὡς Θεὸς ἀληθινὸς, τὴν δόξαν τῆς Θεότητος ὡς Θεός. Διὰ ταύτης τῆς δόξης, ἐζήτησεν ὁ Ἰησοῦς ὡς ἄνθρωπος, ἵνα δοξασθῇ ἡ ἀνθρώπινος αὐτοῦ φύσις. Βλέπε δὲ, ὅτι ἐζήτησε τὴν δόξαν ταύτην ὡς βραβεῖον τοῦ ἔργου, ὅπερ τελειώσας, ἐδόξασε τὸν Θεόν· Ἐγὼ, λέγει, σὲ ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, δὸς λοιπὸν τὸ βραβεῖόν μου, καὶ νῦν δόξασόν με, σὺ Πάτερ, παρὰ σεαυτῷ. Ζητήσας δὲ, ἔλαβε· διότι, μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν, ἡ ἀνθρώπινος αὐτοῦ φύσις γέγονεν ἄφθαρτος, ἔλαβε τὰ θεῖα προτερήματα, καὶ ὑπερυψωθεῖσα ὑπεράνω πάντων τῶν κτισμάτων, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Ἑβρ. ἡ. 1. θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς· τοσούτῳ κρείττων γενομένη τῶν Ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον Ἑβρ. ά. 4. παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. Ἐντεῦθεν οἱ μὲν Ἀρειανοὶ, ἀκούοντες τὸ, τῇ δόξῃ, ᾗ εἶχον, πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοὶ, καταισχύνονται· διότι ποίαν ἄλλην δόξαν εἶχεν ὁ Υἱὸς, συνημμένος ὢν τῇ Θεότητι πρὸ κτίσεως κόσμου, εἰμὴ τὴν θείαν, δοξαζόμενος ὡς Θεὸς ὁμοούσιος τῷ Πατρί; Ἡμεῖς δὲ, ἀκούοντες τὸ, ἐγώ σε ἐδόξασα, καὶ νῦν δόξασόν με, μανθάνομεν, ὅτι ἐκεῖνοι μόνοι εἰσὶν ἄξιοι τῆς θείας δόξης, ὅσοι διὰ τῶν καλῶν ἔργων ἐδόξασαν τὸν Θεόν· Μηδαμῶς Α'. Βασ. β'. 30. ἐμοὶ, ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω. Ἐξηγήσας δὲ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ποίαν δόξαν ἐζήτει παρὰ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, δηλοποιεῖ ἔπειτα καὶ τὸν τρό-

τρόπον, δι' οὗ αὐτὸς ἐδόξασε τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα αὐτοῦ, λέγων·

Ἰωάν. ιζ'. 6. Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις·

Γνωστὸς ἦν ὁ Θεὸς εἰς ὅλον τῶν
Ψαλ. οϛ'. 1. Ἰουδαίων τὸ γένος· Γνωστὸς ἐν τῇ
Ἰουδαίᾳ ὁ Θεός· διατί λοιπὸν λέγει ὁ Θεάνθρωπος, ὅτι ἐφανέρωσε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις; διὰ τὰ ἔθνη, τὰ λατρεύοντα τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, καὶ μὴ γνωρίζοντα τὸν ἀληθινὸν τῆς κτίσεως Ποιητήν; Ναὶ, διὰ τὰ ἔθνη· ἀλλὰ καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς Ἰσραηλίτας· διότι ἐγνώριζον μὲν αὐτοὶ τὸν Θεὸν, ἀλλ' ὡς Δημιουργὸν, οὐχὶ δὲ καὶ ὡς Πατέρα τοῦ Υἱοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ Σωτὴρ ἡμῶν οὐκ εἶπεν, ἐφανέρωσά σε, ἀλλ' ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα· ποῖον ὄνομα; τὸ πατρικόν. Ὁ μὲν Μωϋσῆς συνεσκιασμένως ἐδίδαξε τὰς τρεῖς ὑποστά-
Γεν. α'. 26. σεις τῆς Θεότητος, λέγων τὸ, Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ τὸ,
Ἐξόδ. γ'. 6. Ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς τοῦ πατρός σου,
ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ, ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ. Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς φανερὰ τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁ-
Ἰωάν. ι. 30. γίου Πνεύματος ἐκήρυξεν· Ἐγὼ καὶ ὁ
Αὐτ. ιδ'. Πατὴρ ἕν ἐσμέν. Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ,
9, 10. ἑώρακε τὸν Πατέρα· Ἐγὼ ἐν τῷ
Αὐτ. ιε'. Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι.
26. Τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ
Ματ. κη'. τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται. Βαπτί-
19. ζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ
Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅθεν οἱ Ἰουδαῖοι
Ἰωάν. ε'. 18. ὑπερβαλλόντως ἐσκανδαλίζοντο, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ

καὶ Πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν Θεὸν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὄνομα, Πατὴρ, δόξα τοῦ Θεοῦ ἐστὶ ὑπερτέρα καὶ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος, Θεός· καθότι τὸ μὲν, Θεὸς, σημαίνει τὴν ἀξίαν, τὸ δὲ, Πατὴρ, τὴν οὐσιώδη ἰδιότητα· καὶ τὸ μὲν, Θεὸς, δηλοῖ αὐτὸν Δημιουργὸν καὶ Κύριον τῆς πεπερασμένης κτίσεως· τὸ δὲ, Πατὴρ, γεννήτορα τῆς ἀπείρου ὑποστάσεως τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ· διὰ τοῦτο δοξάζεται περισσότερον ὁ Θεὸς ὀνομαζόμενος καὶ πιστευόμενος Πατὴρ τοῦ Υἱοῦ, καὶ Προβολεὺς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἢ λεγόμενος μόνον Θεὸς, καὶ πιστευόμενος Δημιουργός. Ὁ νόμος ὁ γραπτὸς, ἀτελὴς καὶ παιδαγωγὸς, καὶ σκοπὸν ἔχων, ἵνα ἀποσπάσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς πολυθεΐας τῶν εἰδώλων, ἐδίδασκε φανερὰ μὲν τὸ, εἷς Θεὸς, ἐπικεκαλυμμένως δὲ, τὸ, Πατὴρ καὶ Υἱὸς καὶ Πνεῦμα ἅγιον·
διὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος ἔλεγεν· Οὐδὲν Ἑβρ. ζ'.
ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισαγωγὴ 19.
δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ. Τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ, τέλειον ὂν, καὶ δεσποτικὸν, καὶ ἀποβλέπον τὴν ἀνάβασιν τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν τελειότητα τῆς πίστεως, καὶ τὸ ἑνιαῖον τῆς Θεότητος, καὶ τὸ τρισσὸν τῶν θείων ὑποστάσεων ἀνακεκαλυμμένως ἐδίδασκεν. Ὅθεν πρεπόντως ἔλεγεν ὁ Θεάνθρωπος, ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις, ἤγουν ἐφανέρωσα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι σὺ ὑπάρχεις κατὰ φύσιν Πατὴρ τοῦ Υἱοῦ, καὶ Προβολεὺς τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τελέσας δὲ τὴν περὶ ἑαυτοῦ δέησιν, ἄρχεται καὶ τῆς ὑπὲρ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἱκεσίας, λέγων·

Οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσ- Ἰωάν. ιζ'.
μου, σοὶ ἦσαν, καὶ ἐμοὶ αὐ- 6.

τοὺς δέδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι.

Τοὺς μαθητὰς, λέγει, οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἦσαν Ἄγγελοι οὐράνιοι, ἀλλ' ἄνθρωποι ἐκ τῶν ἐν κόσμῳ ἀνθρώπων γεγεννημένοι. Δέδωκάς μοι δὲ λέγει, ἐπειδὴ ὁ Πατὴρ αὐτοῦ καὶ Θεὸς ἐφώτισεν αὐτοὺς, ἵνα πιστεύσωσιν αὐτῷ, κατὰ
Ἰωάν. ς'. 44. τὸ, Οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ὁ Πατὴρ ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ αὐτόν. Σοὶ δὲ ἦσαν, εἶπεν, ἢ καθὸ πάντες οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ εἰσὶν, ὡς πλάσματα αὐτοῦ, ἢ καθὸ αὐτοὶ οἰκειότεροι τῷ Θεῷ διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ἀρετήν. Καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέδωκας· ἐποίησας ἐμοὺς μαθητὰς, παρέδωκάς μοι αὐτοὺς, ἵνα διδάξω αὐτοὺς τῆς εὐσεβείας τὰ μυστήρια. Καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασιν· αὐτοὶ δὲ, ἀκούσαντες τὴν σὴν διδασκαλίαν παρ' ἐμοῦ, οὐδὲ, ὡς ὁ Ἰούδας, αὐτὴν ἠθέτησαν, οὐδὲ, ὡς οἱ Ἰουδαῖοι, περιεφρόνησαν, ἀλλ' ὑποδεξάμενοι αὐτὴν, πάντα τὰ διδαχθέντα ἀκριβῶς ἐφύλαξαν.

Ἰωάν. ιζ'. 7, 8. Νῦν ἔγνωκαν, ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι, παρὰ σοῦ ἐστίν· Ὅτι τὰ ῥήματα, ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς· καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς, ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν, ὅτι σύ με ἀπέστειλας.

Αὐτοὶ ἐγνώρισαν, ὅτι πάντα, ἤγουν τὴν κυριότητα ἐπάνω εἰς τὰ στοιχεῖα, τὴν δεσποτείαν κατὰ τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων, τὴν θεραπευτικὴν δύναμιν τῶν ἀσθενούντων, τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐγείρειν τοὺς νεκροὺς, τὰς μαρτυρίας εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ εἰς τὸ
ὄρος τὸ Θαβὼρ περὶ τοῦ, ὅτι εἰμὶ Υἱός Ματθ. γ'. 16, 17.
σου ἀγαπητὸς, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅπερ ἦλθε καὶ ἔμεινεν ἐν ἐμοὶ, τὸν λόγον τῆς οὐρανίου διδασκαλίας σου, πάντα ὅσα δέδωκάς μοι, ἐγνώρισαν, ὅτι παρὰ σοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ταῦτά μοι ἐδόθησαν. Πόθεν δὲ τοῦτο ἐγνώρισαν; Ὅτι τὰ ῥήματα, ἃ δέδωκάς Ἰωάν. ιζ'. 8.
μοι, δέδωκα αὐτοῖς· ἐγνώρισαν ταῦτα, ἐπειδὴ παρέδωκα αὐτοῖς τὰ λόγια, ἃ παρὰ σοῦ παρέλαβον· ἐδίδαξα αὐτοὺς,
ὅτι πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ σοῦ Ματ. ιά. 27.
τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός· καὶ αὐτοὶ ἐδέχθησαν τὴν σὴν διδασκαλίαν, καὶ ἐγνώρισαν καὶ ἐπίστευσαν οὐχ ὑποκριτικῶς, ἀλλ' ἀληθῶς, ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, ἤγουν, ὅτι ἐκ σοῦ τοῦ Πατρὸς ἐγεννήθην, καὶ ἐξέλαμψα ἐκ τῆς σῆς οὐσίας, καὶ ἐπληροφορήθησαν, ὅτι σύ με ἀπέστειλας, τουτέστιν, ὅτι τῇ σῇ εὐδοκίᾳ σάρκα λαβὼν καὶ γενόμενος ἄνθρωπος, ἐφανερώθην εἰς τὸν κόσμον.

Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ Ἰωάν. ιζ'. 9.
περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσι.

Περὶ τῶν ἰδίων μαθητῶν παρακαλεῖ· ἐπαναλαμβάνει δὲ τὸ, δέδωκάς μοι, καὶ τὸ, σοί εἰσι, δεῖξαι θέλων, καὶ ἐπιβεβαιῶσαι, ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ παρὰ Θεοῦ ἐδόθησαν αὐτῷ, καὶ οἰκεῖοι τῷ Θεῷ ἦσαν διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν. Διὰ τούτων δὲ δείκνυσιν ἑαυτὸν σύμφωνον τῷ Πατρὶ, καὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ σκεύη ἐκλογῆς. Διατί δὲ ἄρά γε λέγει τὸ, οὐ παρακαλῶ περὶ τοῦ κόσμου;
αὐτός ἐστιν ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἰωάν. ά. 29.
αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου· αὐτὸς ἱλασμός ἐστι περὶ ὅλου τοῦ κόσμου·

μου· αὐτὸς καὶ ὑπὲρ τῶν σταυρωσάν-
Λουκ. κγ'. 34. των αὐτὸν παρεκάλεσε, λέγων· Πάτερ,
ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι, τί
ποιοῦσι· τίς ἐστι λοιπὸν οὗτος ὁ κόσ-
μος, περὶ οὗ ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου οὐ
παρακαλεῖ; Δύω νοήματα ἁρμόδια φαί-
νονται πρὸς λύσιν τῆς ἀπορίας. Πρῶτον,
ἡ δέησις αὕτη ἐπιβλέπει κατ' ἰδίαν τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοὺς μόνους
παρακαλεῖ, ὡς χρείαν ἔχοντας, περισ-
σοτέραν τῶν ἄλλων, τῆς τοῦ Θεοῦ χάρι-
τος καὶ δυνάμεως, διὰ τὸ μέγα καὶ
παγκόσμιον κατόρθωμα τοῦ εὐαγγελι-
κοῦ κηρύγματος· διὰ τοῦτο οὖν εἶπεν,
Οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ὥσπερ
ἂν ἔλεγεν· Ἄλλοτε μὲν περὶ ὅλου τοῦ
κόσμου παρεκάλεσα, καὶ μετὰ ταῦτα
δὲ παρακαλέσω, ἀλλὰ νῦν περὶ τούτων
τῶν μαθητῶν μου μόνων, καὶ οὐχὶ περὶ
τοῦ κόσμου παρακαλῶ. Ὅτι δὲ ἰδικῶς
ὑπὲρ μόνων τῶν Ἀποστόλων προσηύχε-
το, αὐτὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὰ λόγια
τοῦτο ἐπιβεβαιοῦσι· διότι, παρακαλέσας
πρῶτον ὑπὲρ αὐτῶν, προσέθηκεν ἔπειτα
Ἰωάν. ιζ'. 20. καὶ τὸ, Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ
μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πι-
στευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν
εἰς ἐμέ. Δεύτερον, τὸ ὄνομα κόσμος
σημαίνει πολλάκις τοὺς ἀσεβεῖς ἀνθρώ-
πους, τοὺς μηδέποτε μετανοῆσαι θέλον-
τας, ἀλλὰ τῷ Διαβόλῳ διαπαντὸς δου-
Αὐτ. ιδ'. 30. λεύοντας, κατὰ τὸ, Ἔρχεται γὰρ ὁ
τοῦ κόσμου τούτου ἄρχων, καὶ ἐν
ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν· περὶ τούτου οὖν
τοῦ κόσμου, εἴτουν περὶ τοιούτων ἀπηλ-
πισμένων καὶ ἀμετανοήτων ἀσεβῶν εἶ-
πεν, ὅτι οὐ παρακαλεῖ· διότι οὗτοι, κα-
Ψαλ. νζ'. 3, 4, 5. θὼς λέγει ὁ Προφήτης, ἀπηλλοτριώ-
θησαν ἀπὸ μήτρας, ἐπλανήθησαν
ἀπὸ γαστρὸς, ἐλάλησαν ψευδῆ.
Θυμὸς αὐτοῖς κατὰ τὴν ὁμοίωσιν
τοῦ ὄφεως, ὡσεὶ ἀσπίδος κωφῆς,
καὶ βυούσης τὰ ὦτα αὐτῆς, ἥτις
οὐκ εἰσακούσεται φωνῆς ἐπᾳδόν-
των. Εἰπὼν δὲ ὁ Σωτὴρ τὸ, περὶ ὧν
δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσιν, ἐπιφέρει
εὐθὺς καὶ τὸν λόγον, λαλῶν οὐχὶ ὡς
ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς Θεός.

Καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστι, καὶ τὰ σὰ ἐμά· καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. Ἰωάν. ιζ'. 10.

Τὸ, καὶ, φαίνεται, ὅτι σημαίνει τὸ, διότι· Κἂν, λέγει, σὺ δέδωκάς μοι τοὺς ἐμοὺς μαθητὰς, ὅμως σοί εἰσι, διότι πάντα τὰ ἐμὰ σά εἰσι, καθὼς καὶ τὰ σὰ ἐμά. Ταῦτα δὲ τὰ λόγια δεικνύουσιν αὐτὸν ὁμοούσιον καὶ ὁμοφυῆ τῷ Πατρί· διότι ὅσα οὐκ ἔχουσι κοινὴν καὶ φύσιν καὶ οὐσίαν, ἐκεῖνα οὐκ ἔχουσι τὰ πάντα κοινά. Ἐπειδὴ δὲ λέγει, πάντα τὰ ἐμὰ ἐστὶ σὰ, καὶ τὰ σὰ ἐμὰ, φανερόν ἐστιν, ὅτι καὶ οὐσία, καὶ φύσις, καὶ θέλημα, καὶ βουλὴ, καὶ ἐξουσία, καὶ βασιλεία, καὶ δύναμις, καὶ σοφία, καὶ ἀγαθότης, καὶ δικαιοσύνη, καὶ πάντα τὰ λοιπὰ θεῖα προσόντα κοινά εἰσι Πατρὶ, Υἱῷ, καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, μᾶλλον δὲ τὰ αὐτά· οὐχὶ ὅμως κοιναί εἰσι καὶ αἱ ὑποστατικαὶ καὶ προσωπικαὶ ἰδιότητες· διότι ὁ μὲν Πατὴρ γεννᾷ καὶ ἐκπορεύει, οὐ γεννᾶται δὲ, οὐδὲ ἐκπορεύεται· ὁ δὲ Υἱὸς γεννᾶται ἐκ τοῦ Πατρὸς, οὐ γεννᾷ δὲ, οὐδὲ ἐκπορεύει· ὡσαύτως τὸ Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς, οὐ γεννᾷ, οὐδὲ ἐκπορεύει· ὅθεν ὁ Πατὴρ ἐστιν αἴτιος καὶ ἀρχὴ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος· ὁ δὲ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα εἰσιν αἰτιατά. Ὅταν οὖν ἀκούῃς, πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστι, καὶ τὰ σὰ ἐμὰ, νόησον πάντα, πλὴν τῶν προσωπικῶν ἰδιωμάτων· διότι, ἐὰν ἐκλάβῃς τὸ, πάντα, χωρὶς ταύτης τῆς ἐξαιρέσεως, ἤγουν ἐὰν νοήσῃς, ὅτι καὶ αὐταὶ αἱ προ-

σωπικαὶ ἰδιότητες εἰσὶ κοιναὶ, ἐκπίπτεις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, συγχέων τὰ τρία πρόσωπα τῆς παναγίας Τριάδος, καὶ εἰς ἓν αὐτὰ συναλείφων, καθὼς ὁ αἱρετικὸς καὶ βλάσφημος Σαβέλλιος. Ἐπισυνάπτει δὲ ὁ Σωτὴρ καὶ τὸ, δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς, ὡς τέταρτον λόγον, δι' ὃν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρεσβεύει· Παρακαλῶ, λέγει, περὶ αὐτῶν, πρῶτον μὲν, ἐπειδὴ τὸν λόγον σου τετηρήκασι· δεύτερον, ἐπειδὴ ἐπίστευσαν, ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ὅτι σύ με ἀπέστειλας· τρίτον, ἐπειδὴ σοί εἰσι· καὶ τέταρτον, ἐπειδὴ καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. Πῶς δὲ ἐδοξάσθη ὁ Ἰησοῦς ἐν τοῖς μαθηταῖς; Διὰ τῆς πίστεως αὐτῶν· διότι ἐπίστευσαν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· διὰ τῶν καλῶν αὐτῶν ἔργων, διότι ἀφῆκαν τὰ πάντα, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ· διὰ τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος, δι' οὗ ἔμελλον ἐφαπλῶσαι εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τῆς θεογνωσίας τὸ σωτήριον φῶς. Κἂν δὲ τοῦτο μέλλον ἦν, ὡς τετελεσμένον ὅμως ἔβλεπεν αὐτὸ, τὸ παντέφορον ὄμμα τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις καὶ ἄλλον λόγον τῆς δεήσεως αὐτοῦ προστίθησι, λέγων·

Ἰωάν. ιζ'. 11. **Καὶ οὐκ ἔτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶ, καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι. Πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, οὓς δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς.**

Ἰδοὺ καὶ ὁ πέμπτος λόγος τῆς προσευχῆς αὐτοῦ· Παρακαλῶ, λέγει, περὶ τῶν μαθητῶν μου, ἐπειδὴ οὐκ ἔτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ· ἐγὼ μὲν, ὡς ἄνθρωπος, ἀναχωρῶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἔρχομαι πρὸς σὲ, αὐτοὶ δὲ μένουσιν ἐν τῇ ταραχῇ καὶ ζάλῃ τοῦ κόσμου τούτου, τῆς ἀπ' ἐμοῦ σωματικῆς παρουσίας στερηθέντες· Πάτερ ἅγιε, λοιπὸν, διαφύλαξον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, ἤγουν διὰ τῆς σῆς βοηθείας καὶ δυνάμεως· αὐτοὺς, Πάτερ ἅγιε, οὓς δέδωκάς μοι, ἤγουν τοὺς μαθητάς μου, διαφύλαξον· ἵνα ὦσιν ἓν, καθὼς ἡμεῖς· καθὼς ἐγὼ, ὡς Υἱὸς καὶ Θεὸς, καὶ σὺ, ὡς Πατὴρ καὶ Θεὸς, ἓν ἐσμὲν κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ φύσιν, οὕτω καὶ αὐτοὶ ἓν ὦσι κατὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν καρδίαν· καθὼς ἡμεῖς ἓν, κατὰ τὴν θέλησιν καὶ τὴν βουλὴν, οὕτω καὶ αὐτοὶ ἓν, κατὰ τὴν γνώμην καὶ προαίρεσιν· ἓν ὦσιν, ἓν καὶ τὸ αὐτὸ φρονῶσιν ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως, ἓν καὶ τὸ αὐτὸ καὶ πιστεύωσι καὶ διδάσκωσι, καὶ ζῶσιν ἐν ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ. Βλέπομεν δὲ τὴν προσευχὴν ταύτην εἰσακουσθεῖσαν, καὶ ἐκπληρωθεῖσαν εἰς τοὺς πρώτους μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ· διότι τοῦ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ Πράξ. δ'. 32.
καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία. Ἀκούομεν δὲ καὶ τὸν θεῖον Ἀπόστολον τὰ αὐτὰ διδάσκοντα· Σπουδάζοντες, λέγει, τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ Πνεύματος Ἐφεσ. δ'. 3, 4.
ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης· Ἓν σῶμα καὶ ἓν Πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν.

Ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου· οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰμὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ Γραφὴ πληρωθῇ. Ἰωάν. ιζ'. 12.

Ὅτε

Ὅτε σωματικῶς συνδιέτριβον μετὰ τῶν ἐμῶν μαθητῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ διὰ τῆς σῆς βοηθείας ἐφύλαττον αὐτοὺς ἐν τῇ πίστει, καὶ ὁμονοίᾳ· πάντας τοὺς ἐμοὺς μαθητὰς ἐφύλαξα· οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἠθέτησε τὴν πίστιν, οὐδὲ παρέβη τὰς θείας ἐντολὰς, καὶ ἀπωλέσθη, εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἤγουν ὁ
Ματ. κγ'. 15. Ἰούδας. Σημαίνει δὲ τὸ, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, τὸ, ἄξιος τῆς ἀπωλείας, καθὼς καὶ, υἱὸς γεέννης, ὁ ἄξιος τῆς κολάσεως, καὶ υἱὸς θανάτου, ὁ ἄξιος
Β'. Βασιλ. ιβ'. 5. θανατηφόρου τιμωρίας· ἐκεῖνος οὖν ἀπώλετο, ἵνα πληρωθῇ ἡ Γραφή. Ἀλλ' ἄραγε διὰ τοῦτο ὁ Ἰούδας ἐγένετο προδότης τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀπωλέσθη, ἵνα πληρωθῇ ἡ Γραφή; Ἄπαγε· ὁ Ἰούδας, διὰ τὴν κακίαν τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως, καὶ διὰ τὴν λύσσαν τῆς φιλαργυρίας αὐτοῦ, ἔμελλε προδοῦναι εἰς θάνατον τοῦ κόσμου τὸν Σωτῆρα· ὁ δὲ Θεὸς, ὅστις γνωρίζει τὰ πάντα καὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι, προεφανέρωσε τὴν τούτου ἀπώλειαν διὰ τῆς ἁγίας Γραφῆς, λέγων
Ψαλ. ρή. 7. περὶ αὐτοῦ· Γενηθήτωσαν αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὀλίγαι, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι ἕτερος, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ὁ ψαλμὸς περὶ αὐτοῦ διαλαμβάνει. Τρόπος δὲ τοῦ λέγειν ἐστὶν ἴδιος τῆς ἁγίας Γραφῆς, ὡς ἐσημειώσεν ὁ θεῖος Χρυσόστομος, τὸ προφέρειν ὡς αἴτια τὰ μετὰ τὴν ἔκβασιν τῶν
Χρυσ. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν. ὑπόμν. πραγμάτων συμβαίνοντα· Ἰδιάζων οὗτος τῆς Γραφῆς ἐστὶν ὁ τρόπος, ὡς αἰτιολογίαν τιθέμενος τὰ ἐκ τῆς ἐκβάσεως συμβαίνοντα· εἶπεν, ἵνα πληρωθῇ ἡ Γραφή, ἀντὶ τοῦ, ὅτε ἀπωλέσθη ὁ Ἰούδας, ἐπληρώθη ἡ Γραφή, ἡ προειποῦσα τὴν αὐτοῦ ἀπώλειαν.

Νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς. Ἰωάν. ιζ'. 13.

Τὸ μὲν, νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι, λέγει, ἐπειδὴ ἐπλησίαζεν ὁ καιρὸς, ἐν ᾧ, καθὸ ἄνθρωπος, ἔμελλεν ἀναχωρῆσαι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ μεταβῆναι εἰς τὸν οὐρανόν· διὰ δὲ τῶν ἑξῆς λόγων δηλοποιεῖ τὸ τέλος καὶ τὸν σκοπὸν τῆς προσευχῆς αὐτοῦ. Αὐτὸς μὲν ὡς Θεὸς ἀληθινὸς ἐδύνατο, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ αὐτοῦ, διαφυλάττειν διαπαντὸς τοὺς ἰδίους μαθητάς· καὶ οὐδὲ χρείαν εἶχεν, ἵνα ζητήσῃ ταῦτα παρὰ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐλυποῦντο οἱ μαθηταὶ, διὰ τὸν σωματικὸν αὐτοῦ χωρισμὸν, διὰ τοῦτο, παρόντων αὐτῶν καὶ ἀκουόντων, ἐζήτησε ταῦτα· Ταῦτα, λέγει, λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσιν οἱ ἐμοὶ μαθηταὶ τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς. Ποία δέ ἐστιν αὕτη ἡ χαρά; Ἐκείνη ἐστὶ, περὶ ἧς ἀλλαχοῦ εἶπεν·
Ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μείνῃ· Αὐτ. ιε'. 11.
ἡ χαρὰ δηλαδὴ, ἣν ἔλαβον ἐκ τῆς παρουσίας καὶ διδασκαλίας καὶ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ· ἡ χαρὰ, ἣν ἔλαβον, γνωρίσαντες καὶ πιστεύσαντες, ὅτι αὐτός Ματ. ις'. 16.
ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος· Διὰ τοῦτο, λέγει, ταύτην τὴν προσευχὴν ἐποίησα, ἵνα οἱ ἐμοὶ μαθηταὶ ἔχωσι τελείαν τὴν χαρὰν, ἀκούσαντες, ὅτι, καὶ μετὰ τὴν ἐμὴν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἀναχώρησιν, προστατεύονται ὑπὸ σοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ διαφυλάττονται.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ.

Ἐπειδὴ ὅσα ἔπραξεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἔπραξεν αὐτὰ, ἵνα ἡμεῖς, τύπον καὶ ὑπογραμμὸν ἔχοντες
Α΄. Πέτρ. β΄. 25. καθ' ἓν τῶν αὐτοῦ ἔργων, ἀκολουθῶμεν τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ· διὰ τοῦτο καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ, ἡ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα, τύπος ἐστὶ τῆς προσευχῆς ἡμῶν καὶ ὑπογραμμὸς καὶ παράδειγμα τέλειον καὶ ἅγιον. Ἐὰν στοχασθῇς ταύτην τὴν προσευχὴν αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ὡς ἄνθρωπος προσέφερε πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα αὐτοῦ, βλέπεις τρία πράγματα, δοξολογίαν, εὐχαριστίαν, δέησιν. Ἄρχεται μὲν
Ἰωάν. ιζ΄. 1. ἀπὸ τῆς δοξολογίας· ἵνα, λέγει, καὶ ὁ Υἱός σου δοξάσῃ σε· ἔπειτα, κηρύττων τὰς τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν εὐεργεσίας,
Αὐτ. 2. προσφέρει τὴν εὐχαριστίαν, λέγων· Ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός· μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιφέρει τὴν δέη-
Αὐτ. 5. σιν, οὐ μόνον ὑπὲρ αὐτοῦ· Καὶ νῦν δόξασόν με, σὺ Πάτερ· ἀλλὰ καὶ ὑ-
Αὐτ. 9. πὲρ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ· Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν πι-
Αὐτ. 20. στευόντων εἰς αὐτόν· Οὐ περὶ τούτων δὲ μόνον ἐρωτῶ, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ. Τὰ αὐτὰ δὲ τῆς προσευχῆς εἴδη βλέπομεν καὶ εἰς τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Προφητάνακτος· διότι καὶ αὐτὸς ἄλλοτε μὲν ψάλλων, δοξολο-
Ψαλ. ρλδ΄. 1. γεῖ· Αἰνεῖτε τὸ ὄνομα Κυρίου·
Αὐτ. κθ΄. 1. ἄλλοτε δὲ εὐχαριστεῖ· Ὑψώσω σε Κύριε, ὅτι ὑπέλαβές με· καὶ ἄλλοτε
Αὐτ. ν΄. 1. παρακαλεῖ· Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου. Κατὰ δὲ τὸ παράδειγμα τῆς προφητικῆς ψαλμῳδίας, καὶ τῆς δεσποτικῆς προσευχῆς, συνέγραψε καὶ ἡ τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησία πάσας τὰς προσευχὰς αὐτῆς.

Καὶ ἡ μὲν πρὸς τὸν Θεὸν δοξολογία καὶ ἡ εὐχαριστία εἰσὶ χρέος ἀπαραίτητον· ἡ δὲ δέησις ἐστὶν ἀναγκαία καὶ ἄφευκτος. Ὅταν δὲ ἡμεῖς καὶ τὴν δοξολογίαν, καὶ τὴν εὐχαριστίαν, καὶ τὰς ἱκεσίας ἡμῶν προσφέρωμεν εἰς τὸν Θεὸν, ἤγουν ὅταν προσευχώμεθα, τότε οὐ μόνον τῆς ψυχῆς τὴν σωτηρίαν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἄλλην ὠφέλειαν κερδαίνομεν.

Τίς ἔστησε τὸν οὐρανὸν ὡς καμάραν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς σου, καὶ τὴν Ησ. μ΄. 22.
γῆν ὡς βάσιν ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου, καὶ τὴν θάλασσαν ὡς γέφυραν τῆς ἐκ τόπου εἰς τόπον εὐκολωτέρας μεταβάσεώς σου; Τίς ὥρισε τὸν ἥλιον εἰς φαῦ- Γεν. α΄. 14.
σιν τῆς ἡμέρας, καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας εἰς φώτισμα τῆς νυκτὸς, ὡς λαμπάδας ἀναγκαίας πρὸς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου; Τίς ἐξέχεε τὸν ἀέρα πρὸς ἀναπνοήν σου, τὸ πῦρ πρὸς θερμασίαν σου, τὸ ὕδωρ πρὸς δροσισμόν σου; Τίς ἐδημιούργησε τόσα ζῶα πρὸς ὑπηρεσίαν σου, τόσους καρποὺς πρὸς τροφήν σου, τόσα ἄνθη πρὸς εὐφροσύνην σου; Τίς ἐποίησέ σοι τὸ σῶμα, καὶ ἔπλασε τὴν ψυχήν σου, καὶ κατέστησέ σε ζῶον λογικὸν πάντων τῶν ἐπιγείων τιμιώτερον; Τίς ἔδωκέ σοι ὄμματα καὶ βλέψεις,

πεις, ἀκοὴν καὶ ἀκούεις, στόμα καὶ λα-
λεῖς, χεῖρας καὶ ἐργάζεσαι, πόδας καὶ
περιπατεῖς; Τίς ἔδωκέ σοι νοῦν καὶ συλ-
λογίζεσαι, διακριτικὸν καὶ κρίνεις, φρό-
Ψαλ. η. νησιν καὶ διευθύνεσαι; Τίς ὑπέταξεν
6, 7, 8. ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου πρόβα-
τα, καὶ βόας ἁπάσας, ἔτι δὲ καὶ
τὰ κτήνη τοῦ πεδίου, τὰ πετεινὰ
τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοὺς ἰχθύας τῆς
θαλάσσης; Πόθεν ἔχεις τὴν τροφὴν,
τὸ ἱμάτιον, τὴν ὑγείαν, τὴν κίνησιν,
τὴν ζωὴν, τὴν ἀναπνοήν; Ποῖος, Θεὸς
ὢν, ἐγένετο ἄνθρωπος, ἵνα καταστήσῃ
σε Θεὸν, ἔπαθεν εἰς τὴν γῆν, ἵνα ἀνα-
βιβάσῃ σε εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀπέθανεν ἐ-
πάνω εἰς τὸν σταυρὸν, ἵνα ἀναζωοποιή-
σῃ σε, καὶ χαρίσηταί σοι τὴν βασιλείαν
τὴν αἰώνιον; Οὐδεὶς ἄλλος, εἰμὴ εἷς ὁ
Θεός. Ὅταν ταῦτα συλλογιζώμεθα, ἀ-
δύνατόν ἐστι, κἂν ὀλίγην, κἂν μικρὰν ἔ-
χωμεν αἴσθησιν, τὸ νὰ μὴ γνωρίσωμεν,
Α΄. Θεσσ. ε. ὅτι ἄμετρον ἔχομεν χρέος, ἵνα ἀδια-
λείπτως, ὡς λέγει ὁ θεσπέσιος Παῦ-
17, 18. λος, προσευχόμενοι, ψάλλωμεν δοξολο-
γίας, καὶ ἐν παντὶ προσφέρωμεν εὐ-
χαριστηρίους ὕμνους πρὸς τὸν πανυπερά-
γαθον δοτῆρα τῶν τοσούτων ἀγαθῶν.

Ἐγνώρισαν τοῦτο τὸ χρέος πάντες
οἱ ἀπ' αἰῶνος δίκαιοι. Πρῶτον οἱ πρὸ
τοῦ νόμου· ὅθεν πρῶτος ὁ Ἄβελ δοξά-
ζει καὶ εὐχαριστίαν προσφέρει εἰς τὸν
Γεν. δ. 4. Θεὸν, θυσιάσας ἀπὸ τῶν πρωτοτό-
κων τῶν προβάτων αὐτοῦ, καὶ ἀ-
πὸ τῶν στεάτων αὐτῶν. Μετὰ τὸν
Ἀυτ. δ΄. Ἄβελ, ὁ Ἐνὼς πλήρης ἐλπίδος, ἐπικα-
26. λούμενος τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα, δοξάζει
καὶ εὐχαριστεῖ αὐτῷ. Μετὰ τὸν Ἐνὼς,
ὁ Νῶε δοξολογεῖ καὶ εὐχαριστεῖ τῷ
Ἀυτ. η. Θεῷ, προσφέρων αὐτῷ θυσίαν ἀπὸ πάν-
20. των τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν,
καὶ ἀπὸ πάντων τῶν πετεινῶν τῶν
Ἀυτ. ιβ. καθαρῶν. Καὶ ὁ Ἀβραὰμ δὲ, εἰς δο-
8. ξολογίαν καὶ εὐχαριστίαν Θεοῦ οἰκοδο-
μήσας θυσιαστήριον, προσηύξατο, καὶ
ἐπεκαλέσθη τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου· ὁ- Γεν. κς΄.
μοίως δὲ καὶ ὁ Ἰσαὰκ ὁ υἱὸς αὐτοῦ· ὁ 25.
δὲ Πατριάρχης ὁ Ἰακὼβ ἔστησε στή- Ἀυτ. κη.
λην, καὶ ἐπέχεεν ἔλαιον, καὶ ηὔ- 18, 20.
ξατο εὐχήν.

Ἐπειδὴ δὲ μετὰ ταῦτα ἠμέλησαν οἱ ἄνθρωποι τοῦτο τὸ θεῖον ἔργον, διὰ τοῦτο, ὅτε ὁ Θεὸς, εἰς τὸ Σινᾶ ὄρος καταβὰς, ἔδωκε τοῦ νόμου τὰς πλάκας, τότε ἐνομοθέτησε τὰς διαφόρους θυσίας, τὴν ὁλόκαυτον, τὴν τοῦ σωτηρίου, τὴν περὶ ἁμαρτίας, τὴν τοῦ ἐνδελεχισμοῦ, τὴν περὶ ἀκουσίων, τὴν περὶ ζηλοτυπίας, τὴν περὶ σαββάτου, τὴν περὶ νουμηνίας· ἔτι δὲ διώρισεν, ἵνα προσφέρωσιν αὐτῷ δῶρα, δόματα, καρπώματα. Καὶ ἄλλας μὲν τούτων τῶν θυσιῶν προσέφερον εἰς δοξολογίαν Θεοῦ, ἄλλας δὲ εἰς ἱκεσίαν καὶ δέησιν ὑπὲρ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν· τὰ δὲ δῶρα, καὶ τὰ δόματα, καὶ καρπώματα εἰς εὐχαριστίαν τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ· διὰ τούτων δὲ πάντων προέτρεπεν ὁ Θεὸς τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ νὰ προσεύχωνται συνεχῶς. Καὶ πρὸ μὲν τοῦ νόμου ἡ αἴσθησις μόνη, παριστῶσα τὰς τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον εὐεργεσίας, ἔπειθεν αὐτὸν πρὸς τὸ ἔργον τῆς προσευχῆς· μετὰ δὲ τὸν νόμον, οὐ μόνον ἡ αἴσθησις, ἀλλὰ καὶ ὁ νόμος διήγειρεν αὐτὸν πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τούτου τοῦ χρέους. Ὅθεν μετὰ τὸν νόμον ηὔξησε τῆς προσευχῆς τὸ χρέος· διότι, ὅταν ἡ αἴσθησις ἐκοιμᾶτο, ἐξύπνει αὐτὸν τοῦ νόμου ἡ φωνή.

Ἀλλὰ παρῆλθεν ἡ σκιὰ τοῦ νόμου, καὶ ἦλθεν ἡ ἀλήθεια τῆς χάριτος. Ἔπαυσαν πᾶσαι αἱ ζωοθυσίαι, μία μόνη θυσία ἐνομοθετήθη, ἡ ἀναίμακτος, ἡ θυσία τῆς αἰνέσεως, τῆς εὐχαριστίας, τῆς δεήσεως, ἡ θυσία, λέγω, τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ

Χρι-

Χριστοῦ. Δί αὐτῆς ὑμνοῦμεν, εὐλογοῦ-
μεν, προσκυνοῦμεν, δοξολογοῦμεν, εὐχα-
ριστοῦμεν, λατρεύομεν, καὶ δεόμεθα τῷ
Θεῷ ἡμῶν· ἦλθεν ἡ χάρις, ἦλθεν ὁ Σω-
τὴρ τοῦ κόσμου. Ἀυτὸς πρῶτον μὲν διὰ
λόγου ἐνομοθέτησε τῆς προσευχῆς τὸ
Ματ. κς'. ἔργον· Γρηγορεῖτε, καὶ προσεύχε-
41. σθε, διδάξας ἅμα καὶ τῆς προσευχῆς
Αὐτ. ς'. τὸν τρόπον· Σὺ δὲ, ὅταν προσεύχῃ,
6. εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ
κλείσας τὴν θύραν σου, πρόσευξαι
τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ·
ἔτι δὲ καὶ αὐτὰ τῆς προσευχῆς τὰ λό-
Αὐτόθι. για· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρα-
9. νοῖς. Ἔπειτα δὲ, ἵνα περισσότερον πεί-
σῃ, καὶ ἐμπράκτως προσευχήθη, κἂν ὡς
Θεὸς χρείαν οὐκ εἶχε προσευχῆς· πότε
Αὐτ. ιδ'. μὲν μόνος ἀναβαίνων εἰς τὸ ὄρος καὶ
23. προσευχόμενος, πότε δὲ ἐν τόπῳ τινι·
Λουκ. ια'. ἄλλοτε δὲ εἰς τὴν Βηθανίαν· ἄλλοτε
1.
Ἰωάν. ια'. προελθὼν μικρὸν, καὶ πίπτων ἐπὶ
41. πρόσωπον αὐτοῦ· καὶ ἄλλοτε θεὶς τὰ
Ματ. κς'. γόνατα· καὶ εἰς αὐτὸν δὲ τὸν καιρὸν
39. τοῦ πάθους αὐτοῦ, ἐπάρας τοὺς ὀφ-
Λουκ. κβ'. θαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν,
41.
Ἰωάν. ιζ'. προσευχήθη· ὁμοίως καὶ ὅτε ἐκρέματο
1.
Λουκ. κγ'. ἐπάνω εἰς τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ, Πά-
34. τερ, εἶπεν, ἄφες αὐτοῖς· καὶ ἕως ἐ-
σχάτης δὲ ἀναπνοῆς αὐτοῦ προσευχήθη,
καὶ μετὰ τῶν λόγων τῆς προσευχῆς εἰς
Αὐτ. 46. τὸ στόμα, Πάτερ, εἰς χεῖράς σου
παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου, ἐ-
ξέπνευσε. Ταῦτα δὲ πάντα εἰς τοσοῦ-
τον ὕψος ἀνεβίβασαν τῆς προσευχῆς τὸ
χρέος, ὥστε πρεπόντως λέγομεν, ὅτι
αὐτὸ ὑπερέχει πᾶν ἄλλο χριστιανικὸν
χρέος.

Πολλοὶ καταφρονοῦσι τὸ χρέος, ἀλλ' εἰς τὸ χρέος προστίθεται καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς προσευχῆς. Εἰς πᾶσαν θλῖψιν καὶ συμφορὰν, ποῦ ὑψοῦμεν τὰς χεῖρας ἡμῶν; εἰς τὸν οὐρανόν. Εἰς πᾶσαν ἀσθένειαν καὶ δυστυχίαν, ποῦ αἴρομεν τὰ ὄμματα; εἰς τὸν οὐρανόν. Εἰς καιρὸν κινδύνου, ποῖον ἐπικαλούμεθα; τὸν Θεόν· καὶ τί κραυγάζομεν; Κύριε, σῶσόν με. Ἐὰν ἐργάζεσαι τὴν ἀρετὴν, ἐπειδὴ οὐδὲν ἀγαθὸν ἔργον δύνασαι ποιεῖν χωρὶς τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς δὲ ἐστιν, ὅστις καὶ τὴν θέλησίν σου ἐνισχύει, καὶ τὴν ἐργασίαν σου κατευοδοῖ, ἀνάγκην ἔχεις, ἵνα παρακαλέσῃς αὐτὸν, ὅπως στήσῃ ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς ἀρετῆς τοὺς πόδας σου, καὶ κατευθύνῃ τὰ διαβήματά σου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀγαθοεργίας. Ἐὰν δὲ εἰς τὸν βυθὸν τῆς ἁμαρτίας κατάκεισαι, ἐπειδὴ οὐδεὶς ἄλλος, εἰμὴ εἷς ὁ Θεὸς δύναται ἀναστῆσαί σε, πρέπει σοι, ἵνα εἰς αὐτὸν προστρέξῃς, καὶ ζητήσῃς τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Χωρὶς προσευχῆς οὐδὲ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαμβάνομεν, οὐδὲ μυστήρια τελειοῦμεν, οὐδὲ βοηθείας καὶ χαρίσματος Θεοῦ ἀξιούμεθα.

Βλέπε δὲ πόσον διαφέρουσι τὰ περιστατικὰ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν δεήσεως ἡμῶν, ἀπὸ τῶν περιστατικῶν τῆς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἱκεσίας. Εἰς τοὺς Ἄρχοντας οὐ δύναται νὰ πλησιάσῃ ὁ καθεὶς· ὁ πλούσιος μόνον, ὁ ἔνδοξος, ὁ ἀξιωματικὸς, ὁ σοφὸς, πλησιάζει καὶ παρακαλεῖ τὸν Ἄρχοντα· καὶ τοῦτο, οὐχ ὅταν αὐτὸς ἔχῃ ἀνάγκην καὶ θέλῃ, ἀλλ' ὅταν ὁ Ἄρχων προαιρεθῇ, καὶ εὐδοκήσῃ. Εἰς τὸν Θεὸν πλησιάζει ἐπίσης καὶ ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχὸς, καὶ ὁ ἔνδοξος καὶ ὁ ἄδοξος, καὶ ὁ ἀξιωματικὸς καὶ ὁ ἰδιώτης, καὶ ὁ σοφὸς καὶ ὁ ἀμαθὴς, καὶ πάσης τάξεως καὶ καταστάσεως ἄνθρωπος· πλησιάζει δὲ ὁ καθεὶς ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ πάσῃ ὥρᾳ, πλησιάζει ὅταν θέλῃ, καὶ παριστάμενος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ζητεῖ ὅ,τι θέλει. Ὁ Ἄρχων φεύγει ὅσον δύναται, μάλιστα ἐὰν τύχῃ σκληρὸς καὶ βαρύγνωμος, τὸ ζήτημά σου, καὶ μετὰ βίας ἀκούει τὴν δέησίν σου· ὁ Θεὸς προστάττει, ἵνα ζητῶμεν

παρ'

παρ' αὐτοῦ, καὶ ὑπόσχεται νὰ δώσῃ τὰ
Ματ. ζ'. ζητούμενα· Αἰτεῖτε, λέγει, καὶ δο-
7. θήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑ-
ρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται
ὑμῖν. Παρὰ τοῦ Ἄρχοντος ζητεῖς, καὶ
λαμβάνεις πολλάκις ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον
σὲ βλάπτει, ἐπειδὴ οὐκ οἴδαμεν οἱ τά-
λανες τί ζητοῦμεν· ζητοῦμεν δὲ πολλά-
κις τὰ βλαβερά· παρὰ τοῦ Θεοῦ ζητεῖς
ὅ,τι θέλεις, λαμβάνεις δὲ πάντοτε ἐκεῖ-
νο, ὅπερ συμφέρει σοι.

Μάρκ. ια'. Πάντα, λέγει ὁ Θεός, ὅσα ἂν προ-
24. σευχόμενοι αἰτεῖσθε, πιστεύετε,
ὅτι λαμβάνετε, καὶ ἔσται ὑμῖν.
Ἐὰν ἔχῃς πίστιν, εἴτι ἂν ζητήσῃς παρὰ
Α'.Βασιλ. τοῦ Θεοῦ, λαμβάνεις. Ἡ Ἄννα προ-
α'. 10. σηύξατο πρὸς Κύριον, καὶ κλαίου-
σα ἔκλαυσε, ζητοῦσα παρὰ τοῦ Θεοῦ,
ἵνα λύσῃ τὴν στείρωσιν αὐτῆς· ὁ δὲ
Θεὸς ἔδωκεν εἰς αὐτὴν τέκνον, τὸν προ-
Ἰακώβ. ε'. φήτην Σαμουήλ. Ὁ Ἠλίας προσευ-
17, 18. χῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι,
καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐ-
νιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ. Καὶ
πάλιν προσηύξατο, καὶ ὁ οὐρανὸς
ὑετὸν ἔδωκε, καὶ ἡ γῆ ἐβλάστη-
σε τὸν καρπὸν αὐτῆς. Ὁ Ἐλισσαῖος
διὰ τῆς προσευχῆς ἀνέστησε τὸν υἱὸν
τῆς Σωμανίτιδος· ὁ Δανιὴλ ἔφραξε τῶν
λεόντων τὰ στόματα· οἱ τρεῖς Παῖδες
ἔσβεσαν τοῦ πυρὸς τὴν δύναμιν.

Ἀλλ' αὐτοί, λέγεις, ἦσαν ἅγιοι, καὶ
διὰ τοῦτο εἰσήκουσεν αὐτοὺς ὁ Θεός.
Ἀλλ' ὁ Θεὸς εἰσακούει καὶ τοὺς ἁμαρ-
τωλούς, ὅταν μετὰ πίστεως καὶ μετα-
Β'.Βασιλ. νοίας παρακαλοῦσιν αὐτόν· Ἡμάρτη-
ιβ'. 13. κα, λέγει ὁ Δαβίδ, τῷ Κυρίῳ· ὁ δὲ
Θεὸς διὰ τοῦ Νάθαν ἀποκρίνεται εὐθὺς
πρὸς αὐτόν· Καὶ Κύριος παρεβί-
βασε τὸ ἁμάρτημά σου, οὐ μὴ ἀ-
ποθάνῃς. Ὁ Μανασσῆς, ὁ ἁμαρτωλὸς
καὶ ἄνομος, προσηύξατο πρὸς τὸν Θεόν·
ὁ δὲ Θεὸς εἰσακούει αὐτόν, καὶ ἐπιστρέ-
φει αὐτὸν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ· Καὶ Β'. Παρ.
ἐπήκουσεν αὐτοῦ, καὶ ἐπήκουσε λγ'. 13.
τῆς βοῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψεν
αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τὴν βα-
σιλείαν αὐτοῦ. Μία σύντομος δέη-
σις· Ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁ- Λουκ. ιη'.
μαρτωλῷ, ἐδικαίωσε τὸν Τελώνην. 13.
Μία φωνὴ παρακαλεστική· Μνήσθητί Αὐτ. κγ'.
μου Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βα- 42.
σιλείᾳ σου, εἰσήγαγε τὸν Λῃστὴν εἰς
τὸν παράδεισον.

Ἀλλ' ἐγώ, λέγεις, πολλάκις μετὰ
πίστεως καὶ κατανύξεως προσευχηθείς,
καὶ ζητήσας παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸ ζήτημά
μου, οὐδὲν ἔλαβον· ὅθεν εἰς μάτην προ-
σεύχομαι. Οὐδεὶς οὐδὲ τὴν πίστιν σου
ἐζυγοστάτησεν, οὐδὲ τὰ δάκρυά σου ἐμέ-
τρησεν, οὐδὲ τὴν προσευχήν σου ἐξηρεύ-
νησεν, ἵνα καταλάβῃ, ἐὰν ἦσαν τέλεια,
καὶ εἰς τὸν Θεὸν πρέποντα καὶ εὐπρόσ-
δεκτα· πλὴν ἔστω· νομίζω αὐτὰ τέ-
λεια· ἀλλ' ἐὰν τὸ ζήτημά σου προεξέ-
νει σοι βλάβην ἀντὶ ὠφελείας, ἤθελες ἆ-
ρά γε τότε, ἵνα εἰσακούσῃ ὁ Θεὸς τὴν
δέησίν σου; Ἡμεῖς βλέπομεν μόνον τὰ
παρόντα, ἀγνοοῦμεν δὲ τὰ μέλλοντα· ὁ
Θεὸς ἔχει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἐ-
πίσης καὶ τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλον-
τα. Σὺ μὲν νομίζεις, ὅτι ἐὰν λάβῃς τὸ
ποθούμενον, ὠφελεῖσαι, ἐπειδὴ βλέπεις
μόνον τὸ παρόν· ὁ δὲ Θεός, ὅστις γνωρί-
ζει καὶ τὸ μέλλον, βλέπει, ὅτι ἐκεῖνο, τὸ
ὁποῖον φαίνεταί σοι ὠφέλιμον, ἐστὶ βλα-
βερώτατον· διὰ τοῦτο δὲ οὐκ εἰσακούει
τὸ ζήτημά σου, οὐδὲ ἐκπληροῖ τὴν ἐπι-
θυμίαν σου. Τὸ νήπιον ζητεῖ πολλάκις
τὴν μάχαιραν ἐκ τῆς χειρός σου, ἵνα
χαροποιηθῇ καὶ παίξῃ· κράζει, κλαίει,
ζητεῖ τὴν μάχαιραν· ὅμως οὐδὲ τὰς φω-
νὰς αὐτοῦ ἀκούεις, οὐδὲ τὰ δάκρυα αὐ-
τοῦ βλέπεις, διότι φοβεῖσαι, μήπως
τραυματισθῇ, καὶ φονεύσῃ ἑαυτό. Τοῦ-
το οὖν αὐτὸ ποιεῖ ὁ Θεὸς μετὰ σοῦ,
ὅταν

ὅταν ζητῇς παρ' αὐτοῦ τὰ βλάπτοντά σε· αὐτὸς οὐ φοβεῖται, ἀλλὰ βλέπει καὶ ἐντελῶς γνωρίζει, ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ζητεῖς παρ' αὐτοῦ, βλάπτει ἢ τὴν ψυχήν σου, ἢ τὴν ζωήν σου, ἢ καὶ τὰ δύω ὁμοῦ· ὅθεν διὰ τοῦτο οὐκ εἰσακούει τὴν δέησίν σου, κἂν παρακαλῇς, καὶ κραυγάζῃς, καὶ κλαίῃς. Διὰ τοῦτο οὖν σὺ λέγεις, ὅτι μάτην προσεύχεσαι; διὰ τοῦτο σὺ ἀμελεῖς τὴν προσευχήν; διὰ τοῦτο σὺ ἀμνημονεῖς τὸ ἀπαραίτητον χρέος σου;

Χριστιανοί, τὰ κτίσματα, ἡ αἴσθησις, ἡ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ κόσμου συνήθεια, ὁ νόμος ὁ γραπτός, ὁ νόμος ὁ εὐαγγελικός, τὸ παράδειγμα τῶν ἁγίων, αἱ προσευχαὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ λόγος, ἡ ἀνάγκη, ἡ ὠφέλεια, ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς εἰς τὸ ἔργον τῆς προσευχῆς.

Προσευχὴν δὲ λέγω, τὴν προσευχὴν οὐχὶ τὴν ὑποκριτικήν, ἀλλὰ τὴν ἀληθινήν· οὐχὶ ἐκείνην, τὴν ὁποίαν λαλεῖ τὸ στόμα, καὶ οὐκ ἀκούει ἡ ψυχή, ἀλλ' ἐκείνην, ἥτις πρῶτον γεννᾶται καὶ περιθάλπεται εἰς τὸν νοῦν, ἔπειτα, ἢ μένει ἐκεῖ, ἢ καταβαίνει εἰς τὸ στόμα, καὶ
Α'. Κορ. ιδ'. 15. προφέρεται διὰ τῆς γλώσσης· Προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοΐ· ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοΐ. Πολὺ διαφέρουσιν αἱ προσευχαὶ ἡμῶν ἀπὸ τῆς προσευχῆς τῆς ἀληθινῆς.

Πολλοὶ ἔρχονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἵνα προσευχηθῶσιν, ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα φέρουσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὸν δὲ νοῦν αὐτῶν ἐγκαταλείπουσιν εἰς τὸν οἶκον, ἢ εἰς τὴν ἀγοράν, ἢ εἰς τὰς κοσμικὰς αὐτῶν ὑποθέσεις. Ἄλλοι προσεύχονται, καὶ τὰ μὲν χείλη αὐτῶν λέγου-
Ματ. ς'. 12. σιν· Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· ὁ δὲ νοῦς μελετᾷ τό, πῶς νὰ βιάσῃ τὸν χρεωφειλέτην, καὶ πῶς νὰ ἐκδικηθῇ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ. Τὸ μὲν στόμα παρακαλεῖ, καὶ λέγει· Ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Ματ. ς'. 13.
πονηροῦ· ἡ δὲ ψυχὴ συλλογίζεται, πῶς νὰ ἐκτελέσῃ τὰ πονηρὰ ἔργα τοῦ Διαβόλου. Καρδίαν καθαρὰν κτί- Ψαλ. ν'. 11.
σον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός, κραυγάζει τὸ στόμα· ἡ δὲ καρδία ἐξερεύγεται τὰς ἀκαθαρσίας τῆς ἁμαρτίας. Τοιαύτη δὲ προσευχή, οὐκ ἔστι προσευχή, ἀλλὰ καπνὸς δυσώδης καὶ ἀποτρόπαιος· αὐτὴ ἡ προσευχὴ ἔστιν ἐκείνη, περὶ ἧς ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ Προφήτης εἶπε· Καὶ ἡ προ- Αυτ. ρη'. 6.
σευχὴ αὐτοῦ γενέσθω εἰς ἁμαρτίαν.

Ἀκούσατε, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἥτις διδάσκει ἡμᾶς τὸν τρόπον τῆς ἀληθινῆς προσευχῆς· Σὺ δέ, λέγει, ὅταν προ- Ματ. ς'. 6.
σεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου, πρόσευξαι τῷ Πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ. Ταῦτα διδάσκουσι τὴν προσευχὴν τὴν ἀπόκρυφον· ἡ δὲ ἀπόκρυφος προσευχὴ γίνεται, οὐχ ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὸ ὑλικὸν ταμιεῖον τοῦ οἴκου σου, οὐδὲ ὅταν κλείσῃς τὰς ὑλικὰς αὐτοῦ θύρας, διότι καὶ τότε παρατηροῦσί σε οἱ ἄνθρωποι· ἀλλ' ὅταν, κλείσας τὴν θύραν τῶν σωματικῶν περισπασμῶν καὶ φροντίδων, προσηλώσῃς ὅλον τὸν νοῦν σου εἰς τὸν Θεόν. Ἀλλὰ τίς δύναται, λέγεις, νὰ κατορθώσῃ τοιοῦτον κατόρθωμα; θέλω, καὶ ἀγωνίζομαι, ἵνα εἰς τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς μένῃ ὁ νοῦς μου ἀσάλευτος, καὶ εἰς τὸν Θεὸν προσηλωμένος· ἀλλ' αὐτὸς ἔχει πτερά, αὐτὸς διαπαντὸς κινεῖται· μετὰ βίας μίαν στιγμὴν ἵσταται, ἔπειτα εὐθὺς πετᾷ ἔνθεν κἀκεῖθεν, ἀναβαίνει, καταβαίνει, φεύγει, τρέχει, φθάνει εἰς πάντα τόπον, καταντᾷ πολλάκις καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς πονηροὺς διαλογισμούς. Τὸ ἔργον τοῦτο

οὐκ

Περί λόγου

οὐκ ἔστι τοσοῦτον δύσκολον, ὅσον φαίνεται· συμβουλεύει περὶ τούτου ὁ σοφὸς Σειρὰχ συμβουλὴν, τὴν ὁποίαν ὅστις φυλάξει, ἐκεῖνος προσεύχεται προσευχὴν εὐπρόσδεκτον τῷ Θεῷ, καὶ εὐάρεστον·
Σιρ. ζ'. 14. Μὴ δευτερώσῃς, λέγει, λόγον ἐν προσευχῇ σου. Ἵνα δὲ κατανοήσῃς τί διδάσκει οὗτος ὁ ἅγιος Διδάσκαλος, ἄκουσον. Πᾶς ἄνθρωπος ἔχει δύω λόγους, τὸν ἐνδιάθετον, καὶ τὸν προφορικόν· τὸν ἐνδιάθετον γεννᾷ ὁ νοῦς, τὸν προφορικὸν σχηματίζει τὸ στόμα· ὁ ἐνδιάθετός ἐστι κρυπτὸς καὶ ἀνήκουστος, ὁ προφορικός ἐστι φανερὸς καὶ ἀκουστός· ὅταν ὁ ἐνδιάθετος συμφωνῇ μετὰ τοῦ προφορικοῦ, ἤγουν, ὅταν ἐκεῖνο, ὅπερ συλλογίζεται ὁ νοῦς σου, τοῦτο αὐτὸ λαλῇ καὶ τὸ στόμα σου, τότε εἷς καὶ μόνος ἐστὶν ὁ λόγος σου· ὅταν δὲ ἄλλος ὁ ἐνδιάθετος, καὶ ἄλλος ὁ προφορικὸς, ἤγουν, ὅταν ἄλλο συλλογίζῃσαι, καὶ ἄλλο λαλῇς, τότε δύω ἔχεις λόγους. Ἐὰν λοιπὸν, ὅταν προσεύχεσαι, τὸν λόγον, ὃν προφέρει τὸ στόμα σου, τὸν αὐτὸν συλλογίζεται καὶ ὁ νοῦς σου, τότε οὐ δευτεροῖς τὸν λόγον σου, ἐπειδὴ ἕνα λόγον ἔχεις καὶ τὸν αὐτὸν καὶ εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὸ στόμα· ἐὰν δὲ, εἰς τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς, ἄλλο λαλῇ τὸ στόμα σου, καὶ ἄλλο συλλογίζηται ὁ νοῦς σου, τότε δευτεροῖς τὸν λόγον σου, ἐπειδὴ ἔχεις δύω λόγους, ἄλλον εἰς τὸ στόμα, καὶ ἄλλον εἰς τὸν νοῦν. Ὅταν λοιπὸν προσεύχεσαι, βάλλε προσοχὴν, καὶ ἄκραν ἐπιμέλειαν, ἵνα ἀκούῃ τὸ ὠτίον σου ὅσα ἐκφωνεῖ τὸ στόμα σου, καὶ αἰσθάνηται ἡ ψυχή σου ὅσα λαλεῖ ἡ γλῶσσά σου, καὶ συλλογίζηται ὁ νοῦς σου ἐκεῖνα, ὅσα λαλεῖ τὸ στόμα σου· τότε οὐδόλως δευτεροῖς τὸν λόγον σου, ἀλλ' εἷς καὶ ὁ αὐτὸς λόγος ἐστὶν εἰς τὸ στόμα σου, καὶ εἰς τὸν νοῦν σου. Τότε δὲ ἀληθῶς εἰσῆλθες εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ ἔκλεισας τὴν θύραν σου· τότε ἀληθῶς ἡ προσευχή σου ἀναβαίνει ὡς θυμίαμα ἐνώπιον Κυρίου, καὶ καταβιβάζει οὐρανόθεν τὴν τῶν ἁμαρτιῶν σου συγχώρησιν, καὶ τὰ μεγάλα τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ χαρίσματα, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ.

Πεντηκοστὴν ἑορτάζομεν σήμερον, ἀδελφοὶ, καὶ ἐπέλευσιν τοῦ παναγίου Πνεύματος, καὶ τελείωσιν τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ συμπλήρωσιν τῆς ἐλπίδος, ἣν εἶχον οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι. Μέγα ἐστὶ τὸ μυστήριον, σεβάσμιον, καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν σωτηριωδέστατον. Τὴν ἡμέραν ταύτην προετύπωσεν ὁ Θεὸς, προστάξας τοὺς Ἑβραίους, ἵνα ἑορτάζωσι πεντήκοντα ἡμέρας, μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα· Καὶ Λευϊτ. κγ'. 15.
ἀριθμήσετε ὑμεῖς ἀπὸ τῆς ἐπαύριον τῶν σαββάτων, ἀπὸ τῆς ἡμέρας, ἧς ἂν προσενέγκητε τὸ δράγμα

Λευϊτ. κγ'. 16. μα τοῦ ἐπιθέματος, ἑπτὰ ἑβδο-
μάδας ὁλοκλήρους, ἕως τῆς ἐπαύ-
ριον τῆς ἐσχάτης ἑβδομάδος ἀρι-
θμήσετε πεντήκοντα ἡμέρας, καὶ
προσοίσετε θυσίαν νέαν τῷ Κυ-
ρίῳ. Καὶ οἱ μὲν Ἑβραῖοι ἑώρταζον τὴν
Πεντηκοστὴν, ἀνάμνησιν ποιοῦντες τῆς
εἰσόδου εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· ὅ-
θεν κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν προσέφερον
τῷ Θεῷ τὴν θυσίαν τὴν νέαν, ἤγουν ἄρ-
τους ἐκ τοῦ νέου σίτου κατεσκευασμέ-
νους· διότι τότε, ὅτε δηλαδὴ εἰσῆλθον
εἰς τὴν ἐπηγγελμένην γῆν, ἔφαγον ἄρ-
τους, τραφέντες πρότερον εἰς τὴν ἔρημον
ἔτη τεσσαράκοντα διὰ τοῦ μάννα. Ἡ-
μεῖς δὲ οἱ Χριστιανοὶ ἑορτάζομεν τὴν
Πεντηκοστὴν, ἐπειδὴ, πεντήκοντα ἡμέρας
μετὰ τὴν Χριστοῦ ἀνάστασιν, κατῆλθε
τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν σχήματι πυρί-
νων γλωσσῶν ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ·
ὅθεν ἅπαντες, τῆς χάριτος αὐτοῦ πληρω-
Πραξ. β'. 4. θέντες, ἤρξαντο λαλεῖν ἐν διαφόροις
γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. Προσ-
φέρομεν δὲ τῷ Θεῷ τὸν οὐράνιον καὶ ζωο-
ποιὸν ἄρτον, τὴν ἀναίμακτον καὶ λογι-
κὴν θυσίαν, ὑμνοῦντες, καὶ δοξολογοῦν-
τες, καὶ εὐχαριστοῦντες αὐτῷ διὰ τὴν
τοσαύτην εὐεργεσίαν. Ταύτην τοῦ ἁγίου
Πνεύματος τὴν κατάβασιν ὑπεσχέθη ὁ
Κύριος ἡμῶν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθη-
Ἰωάν. ιδ'. 16. ταῖς, λέγων· Καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν
Πατέρα, καὶ ἄλλον Παράκλητον
δώσει ὑμῖν, ἵνα μένῃ μεθ' ὑμῶν
Αὐτ. 26. εἰς τὸν αἰῶνα. Ὁ δὲ Παράκλητος,
τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ
Πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖ-
νος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑ-
πομνήσει ὑμᾶς πάντα, ἃ εἶπον
ὑμῖν. Ἀληθῶς δὲ, ὅτε κατῆλθε τὸ
Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τότε πανσόφους κατέ-
στησε τοὺς ἁγίους μαθητὰς, καὶ ἐπλή-
ρωσεν αὐτοὺς φωτισμοῦ, δυνάμεως, ζή-
λου, καὶ πάντων τῶν θείων χαρισμά-
των· διὸ ἐξῆλθον μετὰ ταῦτα εἰς πᾶ-
σαν τὴν οἰκουμένην, ἐπιτελοῦντες θαύ-
ματα ἐξαίσια, ἐπιστρέφοντες ἐκ τῆς πλά-
νης τῶν εἰδώλων, σπείροντες πανταχοῦ
τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα, ὑποτάσσον-
τες Βασιλεῖς, καὶ σοφοὺς, καὶ δυνάστας
εἰς τὴν ἀληθινὴν τοῦ Χριστοῦ πίστιν.
Περὶ ταύτης τῆς μεγάλης ἑορτῆς δια-
λαμβάνει τὸ σήμερον ἀναγνωσθὲν Εὐαγ-
γέλιον, διηγούμενον τὰ χαρίσματα, ὅσα,
διὰ τῆς καταβάσεως τοῦ ἁγίου Πνεύμα-
τος, ἔλαβον οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύσαντες,
ἔτι δὲ καὶ τὸ σχίσμα τῶν ἀκουσάν-
των τὴν περὶ τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου
Πνεύματος διδασκαλίαν· διότι τινὲς ἐξ
αὐτῶν ἐπίστευον, τινὲς δὲ, ἀπιστοῦντες,
ἐζήτουν ἀποκτεῖναι τὸν Διδάσκαλον καὶ
Σωτῆρα. Ἄρχεται δὲ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέ-
λιον οὕτω·

Τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγά- Ἰωάν. ζ'. 37.
λῃ τῆς ἑορτῆς εἱστήκει ὁ Ἰη-
σοῦς, καὶ ἔκραξε, λέγων· Ἐ-
άν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός
με, καὶ πινέτω.

Τῆς Σκηνοπηγίας ἐτελεῖτο τότε ἡ
ἑορτὴ, ὡς ἀνωτέρω μαρτυρεῖ ὁ αὐτὸς
Εὐαγγελιστὴς, λέγων· Ἦν δὲ ἐγγὺς Αὐτ. ζ'. 2, 10.
ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, ἡ Σκηνοπη-
γία· καὶ μετ' ὀλίγα, Τότε αὐτὸς ἀ-
νέβη εἰς τὴν ἑορτήν. Ἡ δὲ ἐσχάτη
τῆς ἑορτῆς ἡμέρα, ἦν ἡ ὀγδόη· ἐπειδὴ
ὀκτὼ ἡμέρας ἑώρταζον ταύτην τὴν ἑορ-
τὴν οἱ Ἰουδαῖοι· Τῇ πεντεκαιδεκάτῃ Λευϊτ.
τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου, ἑορτὴ κγ'. 34,
σκηνῶν ἑπτὰ ἡμέρας τῷ Κυρίῳ. 35, 36.
Καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁ-
γία· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποι-
ήσετε· Ἑπτὰ ἡμέρας προσάξετε
ὁλοκαυτώματα τῷ Κυρίῳ, καὶ ἡ
ἡμέ-

ἡμέρα ἡ ὀγδόη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. Μεγάλην δὲ ἐκάλεσεν ὁ Εὐαγγελιστὴς τὴν ἐσχάτην ἡμέραν τῆς ἑορτῆς, καθότι καὶ ὁ νόμος κλητὴν ἁγίαν ὠνόμασε, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι τοιαύτην ἐνόμιζον. Ἐν αὐτῇ λοιπὸν τῇ ὀγδόῃ καὶ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς τῆς Σκηνοπηγίας, εἱστήκει ὁ Ἰησοῦς· ποῦ δὲ ἐστάθη; Εἰς τὸ Ἱερὸν ἀναμφιβόλως· διότι εἰς τὸ Ἱερὸν συνηθροίζετο ὁ λαός· καὶ ἀνωτέρω δὲ εἶπεν ὁ Εὐαγγελιστὴς,
Ἰωάν. ζ. 14. ὅτι ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ Ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκε. Εἶπε δὲ τὸ, ἔκραξεν, ἵνα φανερώσῃ, ὅτι παῤῥησίᾳ, μεγάλῃ τῇ φωνῇ, ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ ἐκήρυξε, λέγων· Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με, καὶ πινέτω. Διὰ τούτων δὲ τῶν λόγων ἐδίδαξεν ὁ Θεάνθρωπος, ὅτι καθὼς ὁ διψῶν μετὰ προθυμίας τρέχει ἐπὶ τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος, οὕτω πρέπον ἐστὶν, ἵνα καὶ ὁ εἰς τὴν πίστιν προστρέχων, μετὰ σπουδῆς ἔρχεται πρὸς τὸ διδασκαλεῖον αὐτῆς· καὶ καθὼς ὁ διψῶν, ὅταν φθάσῃ εἰς τὴν πηγὴν, πίνει ὕδωρ, καὶ δροσίζει τὸ σῶμα αὐτοῦ· οὕτω καὶ ὁ πιστεύσας, ὁπόταν πλησιάσῃ εἰς τὸν Διδάσκαλον τῆς εὐσεβείας, πίνει τῆς πίστεως τὰ νάματα, καὶ ὑπερευφραίνει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Ταῦτα δὲ εἰπὼν ὁ Σωτὴρ, ἐφανέρωσεν εὐθὺς καὶ τὰ χαρίσματα τῶν εἰς αὐτὸν πιστευόντων, λέγων·

Αὐτ. ζ. 38. **Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καθὼς εἶπεν ἡ Γραφὴ, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος.**

Πολλοὶ, βλέποντες τὰ θαύματα, ἐπίστευον, ὅτι ὁ Χριστός ἐστι προφήτης
Ματ. ιϛ΄. 14. καὶ ἅγιος· Οἱ μὲν ἔλεγον αὐτὸν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν· ἄλλοι δὲ Ἡλίαν· ἕτεροι δὲ, Ἱερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν Προφητῶν· οὐκ ἐπίστευον ὅμως, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς, ὁ ἐκ παρθένου γεννηθεὶς, καθὼς περὶ αὐτοῦ ἐδίδαξεν ἡ θεία Γραφὴ, λέγουσα· Διὰ Ἡσ. ζ΄. 14.
τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον· ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ· ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἔλεγεν ὁ Σωτήρ· Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καθὼς εἶπεν ἡ Γραφὴ, ὁ Χρυσ. καὶ Θεοφύλ.
ἤγουν ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, οὐχὶ καθὼς αὐτὸς θέλει καὶ στοχάζεται, ἀλλὰ καθὼς εἶπεν ἡ Γραφὴ, ἥτις ἐδίδαξεν, ὅτι εἰμὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τίνες δὲ εἰσιν οἱ ποταμοὶ τοῦ ζῶντος ὕδατος, οἱ ῥέοντες ἀπὸ τῆς κοιλίας τοῦ πιστεύοντος εἰς τὸν Χριστόν; Κοιλία μὲν ἐστιν ἡ καρδία, καθὼς καὶ ὁ Προφήτης λέγει· Καὶ τὸν Ψαλ. λθ΄. 11.
νόμον σου ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου, ἀντὶ τοῦ, ἐν μέσῳ τῆς καρδίας μου· ὕδωρ δὲ ζῶν, ἡ διδασκαλία τῆς εὐσεβείας, ἡ ζωοποιοῦσα τὰς ὑπὸ τῆς ἀσεβείας νενεκρωμένας ψυχὰς, καὶ δροσίζουσα τὰς ὑπὸ τῶν παθῶν καταξηρανθείσας διανοίας. Ποταμοὶ δὲ ὕδατος ζῶντος, εἶπεν, ἵνα φανερώσῃ τὸ πλούσιον καὶ δαψιλὲς καὶ ἀκένωτον τοῦ θείου κηρύγματος. Ἀπέδειξαν δὲ τὴν ἀλήθειαν τούτων τῶν δεσποτικῶν λόγων οἱ πνευματοφόροι Ἀπόστολοι, οἵτινες, ἁλιεῖς ὄντες, καὶ ἀγράμματοι, μετὰ τοσαύτης πνευματικῆς σοφίας ἐλάλουν, ὥστε οὐδὲ οἱ σοφοὶ καὶ πεπαιδευμένοι ἠδύναντο ἀντιστῆναι εἰς τὴν δύναμιν τῶν λόγων αὐτῶν· Καὶ οὐκ ἴσχυον, λέγει ὁ θεηγόρος Λουκᾶς περὶ τοῦ Στεφάνου, ἀντι- Πράξ. ϛ΄. 10.
στῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι, ᾧ ἐλάλει· τοσοῦτον δὲ πολὺ καὶ πλούσιον τοῦ κηρύγματος αὐτῶν τὸ νάμα, ὥστε πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπότι-

σε.

σε. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ λόγια ἐδίδαξεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ δὲ θεῖος Εὐαγγελιστὴς ἐξηγεῖ αὐτὰ διὰ τῶν ἑξῆς ῥημάτων, λέγων·

Ἰωάν. ζ'. 32. Τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· οὔπω γὰρ ἦν Πνεῦμα ἅγιον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη.

Τοῦτο δὲ, ἤγουν τὸ, Ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος, εἶπεν ὁ Κύριος, ἐπειδὴ, εἰς τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἔμελλον οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες λαβεῖν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Αὐτὸ δὲ κατέστησεν αὐτοὺς πανσόφους, αὐτὸ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τῆς πνευματικῆς σοφίας τὰ ζωοποιὰ νάματα· ὅθεν γεγόνασι ποταμοὶ τῶν θείων δογμάτων τῆς πίστεως, καὶ πηγαὶ τοῦ οὐρανίου τῆς εὐσεβείας κηρύγματος. Διατί δὲ εἶπεν, Οὔπω γὰρ ἦν Πνεῦμα ἅγιον; τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν πάντοτε καὶ ἀεὶ, σύγχρονον καὶ συναΐδιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ· καὶ καθὼς ὁ ἥλιος οὐδέποτε εὑρέθη χωρὶς ἀκτῖνος καὶ φωτὸς, οὕτως οὐδέποτε ὁ Πατὴρ ἦν χωρὶς Υἱοῦ καὶ Πνεύματος ἁγίου· οὐ μόνον δὲ ἦν διαπαντὸς σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ, ὡς ὁμοφυὲς αὐτοῖς καὶ ὁμοούσιον, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοῦ παλαιοῦ νόμου τοὺς ἄνδρας ἐνήργει·
Α'. Βασ. ι. 6. Πνεῦμα Κυρίου ἐδόθη εἰς τὸν Σαοὺλ· ἐν Πνεύματι ἁγίῳ ἐδίδαξεν ὁ Δαβίδ· τὸ
Μάρκ. ιβ. 36. Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησε διὰ τῶν Προφητῶν· διατί λοιπὸν λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς, Οὔπω γὰρ ἦν Πνεῦμα ἅγιον; Τοῦτο εἶπεν, ἐπειδὴ οὐδέποτε ἐφάνη τοσοῦτον φανερὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐδὲ ἔδωκε τοῖς ἀνθρώποις τοσαῦτα χαρίσματα, ὅσα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Τότε ἠκούσθη ἦχος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐφάνη τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς τοὺς ἀνθρώπους· οὐδέποτε ἄλλοτε, εἰμὴ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἐπληρώθησαν οἱ ἄνθρωποι τῆς χάριτος αὐτοῦ· Καὶ ἐπλήσθησαν, λέγει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, ἅπαντες Πνεύματος ἁγίου. Ἀληθῶς δὲ τότε οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι ἔλαβον τῶν γλωσσῶν τὸ χάρισμα, ἐγένοντο πάνσοφοι, κατεστάθησαν θαυματουργοὶ, προορατικοὶ, ἰσχυροὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, ἔνδοξοι εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην· τότε ἔλαβον τὸ πλήρωμα τῆς τοῦ παναγίου Πνεύματος χάριτος. Περὶ τούτου δὲ τοῦ πληρώματος τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος λαλεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς, λέγων, Οὔπω γὰρ ἦν Πνεῦμα ἅγιον, οὔπω δηλαδὴ ἦν δεδομένον τοῖς ἀνθρώποις τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τοῦτο δὲ γέγονεν, ἐπειδὴ, λέγει, ὁ Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη, ἤγουν ἐπειδὴ τότε οὔπω ἔλαβεν ἡ σάρξ αὐτοῦ ἐκείνην τὴν δόξαν, περὶ ἧς παρεκάλεσε μὲν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους αὐτοῦ, εἰπών· Καὶ νῦν δόξασόν με, σὺ Πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ, ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί· ἔλαβε δὲ αὐτὴν μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν. Πρὸ τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεως ἡ σάρξ αὐτοῦ οὐκ ἦν ἄφθαρτος, οὐδὲ παθημάτων, οὐδὲ θανάτου ἀνεπίδεκτος· μετὰ δὲ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν ἀφθαρτίσθη, ἀθανατίσθη, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Πρέπον δὲ ἦν καὶ δίκαιον, ἵνα πρῶτον αὐτὸς, ὡς ἄνθρωπος, ἀνέβη εἰς τὸ ἐξαίσιον ὕψος τῆς ὑπερχρχίου δόξης τῆς

Πράξ. β. 2. — Αὐτ. 4. — Ἰωάν. ιζ'. 5. — Ἑβρ. η. 1.

τῆς Θεότητος, ἔπειτα ἀποστείλῃ εἰς τοὺς
μαθητὰς ἀυτοῦ τὸ πανάγιον ἀυτοῦ Πνεῦ-
Ἰωάν. ιϛ'. μα, καθὼς προεῖπεν εἰς ἀυτούς· Συμ-
31. φέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν
γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος
οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ
πορευθῶ, πέμψω ἀυτὸν πρὸς ὑ-
μᾶς. Διὰ τοῦτο οὖν εἶπεν ὁ Ἐυαγγελι-
στὴς, Οὔπω γὰρ ἦν Πνεῦμα ἅγιον,
ὅτι ὁ Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη.
Τί δὲ ἔλεγον οἱ ἀκροαταὶ ταύτης τῆς
οὐρανίου διδασκαλίας τοῦ Σωτῆρος;

Ἀυτ. ζ'. Πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου,
40. ἀκούσαντες τὸν λόγον, ἔλε-
γον· Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ
41. Προφήτης. Ἄλλοι ἔλεγον·
Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός· ἄλ-
λοι δὲ ἔλεγον· Μὴ γὰρ ἐκ
τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρ-
χεται; οὐχὶ ἡ Γραφὴ εἶπεν,
ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ,
καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης,
ὅπου ἦν Δαβὶδ, ὁ Χριστὸς
ἔρχεται;

Πολλοὶ ἐκ τοῦ κοινοῦ λαοῦ, ἀκού-
σαντες τὴν ἔμφασιν τῶν λόγων τοῦ Κυ-
ρίου, καὶ τὴν παῤῥησίαν μεθ' ἧς ἐλάλει,
Αὐτόθι. καὶ τὰ δεσποτικὰ ἀυτοῦ λόγια, Ἐάν τις
37. διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με, καὶ πινέ-
τω, ἐπίστευσαν, ὅτι ἀυτός ἐστιν ὁ Προ-
φήτης, ἀκολουθοῦντες τὴν προφητείαν τοῦ
Δευτ. ιη'. Μωϋσέως, ὅστις προεῖπε· Προφήτην
15. ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ἐμὲ, ἀνα-
στήσει σοι Κύριος ὁ Θεός σου· ὅ-
θεν ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους· Οὗτός ἐ-
στιν ἀληθῶς ὁ Προφήτης. Ἄλλοι
πάλιν, ἐξ ἀμαθίας νομίζοντες, ὅτι ἄλ-
λος ἐστὶν ὁ Προφήτης, περὶ οὗ ὁ Μωϋσῆς
ἐλάλησε, καὶ ἄλλος ὁ Χριστὸς, ἔλεγον·
Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. Καὶ μὴ
θαυμάσῃς ἀκούων, ὅτι τοιαύτας ὑπολή-
ψεις περὶ τοῦ Χριστοῦ εἶχεν ὁ κοινὸς καὶ
ἀμαθὴς λαός· διότι καὶ οἱ Φαρισαῖοι οἱ
νομοδιδάσκαλοι οὕτως ἐπίστευον, ὡς φαί-
νεται ἐκ τῶν λόγων, ὧν ἔλεγον πρὸς τὸν
Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν· Τί οὖν βα- Ἰωάν. α'.
πτίζεις, ἔλεγον πρὸς ἀυτὸν, εἰ σὺ οὐκ 25.
εἶ ὁ Χριστὸς, οὔτε Ἠλίας, οὔτε ὁ
Προφήτης; Ἄλλοι δὲ τῶν ἀκροατῶν,
νομίζοντες, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς Γαλι-
λαῖός ἐστιν, οὐκ ἐπίστευον, ὅτι ἀυτός
ἐστιν ὁ προσδοκώμενος Χριστός· διὰ τοῦ-
το ἔλεγον· Μήπως ἐκ τῆς Γαλιλαίας
ἔρχεται ὁ Χριστός; ἡ ἁγία Γραφὴ εἶ-
πεν, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ, καὶ
ἀπὸ τῆς πόλεως Βηθλεὲμ ὁ Χριστὸς
ἔρχεται· Ὤμοσε Κύριος τῷ Δαβὶδ Ψαλ. ρλά.
ἀλήθειαν, καὶ οὐ μὴ ἀθετήσει ἀυ- 11.
τήν· Ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου
θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου σου. Καὶ Μιχ. ε'.
σὺ Βηθλεὲμ οἶκος Ἐφραθὰ, μὴ 2.
ὀλιγοστὸς εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιά-
σιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ μοι ἐξελεύσε-
ται ἡγούμενος τοῦ εἶναι εἰς ἄρχον-
τα τοῦ Ἰσραήλ. Ταῦτά εἰσι τὰ περὶ
τοῦ γένους καὶ τῆς πατρίδος τοῦ Ἰησοῦ
Χριστοῦ προφητευθέντα, καὶ τὴν ἔκβα-
σιν λαβόντα· διότι ἀληθῶς ἐκ τῆς φυ-
λῆς τοῦ Ἰούδα, καὶ τοῦ σπέρματος Δα-
βὶδ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκατάγετο, γεννη-
θεὶς ἐκ τῆς ἀειπαρθένου Μαριὰμ, τῆς
ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, ἐν τῇ πόλει
Βηθλεὲμ, ὡς ὁ ἐυαγγελιστὴς Ματθαῖος
ἐβεβαίωσε, γράψας· Τοῦ Ἰησοῦ γεν- Ματ. β'.
νηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαί- 1.
ας. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Χριστὸς ἀνετράφη
εἰς μίαν τῶν πόλεων τῆς Γαλιλαίας,
ἤγουν εἰς τὴν Ναζαρὲτ, ὡς μαρτυρεῖ ὁ
θεηγόρος Λουκᾶς, λέγων· Καὶ ἦλθεν Λουκ. δ'.
εἰς τὴν Ναζαρὲτ οὗ ἦν τεθραμ- 16.
μέ-

μένος· ἐκ τούτου πλανώμενοι οἱ ἄθλιοι, ἐνόμιζον αὐτὸν Γαλιλαῖον. Τί δὲ ἠκολούθησεν ἐκ ταύτης τῆς διαφόρου τῶν πολλῶν γνώμης καὶ ὑπολήψεως περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ;

Ἰωάν. ζ'. 43. Σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ
ὄχλῳ δι' αὐτόν.

Διαίρεσις, καὶ διχόνοια μεταξὺ αὐτῶν ἐγένετο, περὶ τοῦ, τίς ἐστιν ὁ Χριστός. Ἀλλ' ἐὰν τὰς θείας Γραφὰς ἐμελέτων καθὼς ἔπρεπε, καὶ μετὰ ἀκριβείας ἐξέταζον τὰ πράγματα, οὐδόλως συνέβαινε σχίσμα· διότι ἐγνώριζον, ὅτι ὁ Προφήτης καὶ ὁ Χριστὸς, ὁ ὑπὸ τῶν ἁγίων Γραφῶν καταγγελλόμενος, εἷς καὶ ὁ αὐτός ἐστι, καὶ ἔβλεπον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Δαβὶδ, καὶ εἰς τὴν πόλιν Βηθλεὲμ ἐγεννήθη· ὅθεν πάντες συμφώνως ἐπίστευον, ὅτι αὐτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Μεσσίας, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος. Τί δὲ γίνεται μετὰ τὸ σχίσμα τοῦτο;

Αὐτόθι. 44. Τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν
πιάσαι αὐτόν· ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας.

Οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαῖοι, βλέποντες, ὅτι πολλοὶ ἐπίστευον ἐπὶ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, φθόνῳ νικώμενοι, ἔστειλαν, ὡς ἐκ τῶν ἑξῆς εὐαγγελικῶν λόγων φανερόν ἐστι, τοὺς ἑαυτῶν δούλους, ἵνα πιάσωσιν αὐτὸν, καὶ φέρωσι πρὸς αὐτοὺς, ὅπως θανατώσωσιν αὐτόν· οὗτοι λοιπὸν εἰσὶ, περὶ ὧν λέγει ὁ Εὐαγγελιστής· Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν, τῶν ἀκουσάντων τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, ἤγουν οἱ ὑπηρέται τῶν Ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων, ἤθελον πιάσαι τὸν Ἰησοῦν
Χριστόν· οὐδεὶς ὅμως ἔβαλε τὰς χεῖρας
αὐτοῦ ἐπάνω εἰς αὐτόν. Ἀλλὰ διατί;
Διότι ἐξέστησαν, καὶ ἐξεπλάγησαν, ἀ-
κούσαντες τὴν οὐράνιον αὐτοῦ διδασκα-
λίαν· διὸ καὶ ἔλεγον πρὸς τοὺς Φα-
ρισαίους· Οὐδέ ποτε οὕτως ἐλάλη- Ἰωάν. ζ'. 46.
σεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρω-
πος. Ὅμοιον δὲ πρᾶγμα συνέβη καὶ ὅ-
ταν ἡ Σπεῖρα καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἀρ-
χιερέων καὶ Φαρισαίων, φανοὺς καὶ λαμ-
πάδας κρατοῦντες εἰς τὰς χεῖρας, ἦλθον,
ἵνα πιάσωσι τὸν Χριστόν· διότι καὶ αὐ-
τοὶ, ὅτε ἤκουσαν παρ' αὐτοῦ· Ἐγώ εἰ- Αὐτ. ιη'. 6.
μι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ
ἔπεσον χαμαί. Ταῦτα δὲ οὕτως ἐγί-
νοντο, ἐπειδὴ τότε οὐκ ἦν πεπληρωμένη
ἡ διορία τοῦ καιροῦ, ἐν ᾧ ἔμελλε πα-
θεῖν ὁ Θεάνθρωπος· Ἐζήτουν οὖν, Αὐτ. ζ'. 30.
λέγει ὁ αὐτὸς Εὐαγγελιστὴς ἀνωτέρω,
αὐτὸν πιάσαι· καὶ οὐδεὶς ἐπέβα-
λεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὔπω
ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς Αὐτόθι. 45.
τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους· καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι· Διατὶ οὐκ ἠγάγετε αὐτόν;

Ἰδόντες οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι οἱ ὑπηρέται αὐτῶν ὑπέστρεψαν ἄπρακτοι, καὶ οὐκ ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἐξηπόρησαν, καὶ ἠρώτων αὐτοὺς λέγοντες· Διατί οὐκ ἐφέρετε αὐτόν, καθὼς παρηγγείλαμεν ὑμῖν;

Ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται· Αὐτόθι. 46.
Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος.

Βλέ-

Βλέπε τὴν δύναμιν τοῦ δεσποτικοῦ κηρύγματος. Ἦλθον οἱ ὑπηρέται τῶν Ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ἀπεσταλμένοι παρ' αὐτῶν, ἵνα δεδεμένον φέρωσι πρὸς αὐτοὺς τὸν δεσπότην Χριστὸν, καὶ ἐδέθησαν αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ θάμβους καὶ τῆς ἐκπλήξεως τῆς οὐρανίου αὐτοῦ διδασκαλίας. Ἄκουε δὲ πῶς ὑπερυψοῦσι τοῦ Σωτῆρος τὰ λόγια· Οὐδέποτε οὕτως, ἤγουν οὐδέποτε μετὰ τοσαύτης σοφίας, καὶ δυνάμεως, καὶ χάριτος ἐλάλησεν ἄλλος ἄνθρωπος, καθὼς οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ἤγουν ὁ Χριστός. Σημείωσαι δὲ καὶ τὸν καρπὸν τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς καθαρᾶς καρδίας· τὴν διδαχὴν τοῦ Σωτῆρος πολλάκις ἤκουσαν καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ Γραμματεῖς, καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ἀλλ' οὐδέποτε ὠφελήθησαν, ἐπειδὴ πεπληρωμένην εἶχον τὴν καρδίαν αὐτῶν φθόνου καὶ πάσης πανουργίας· οἱ δὲ ὑπηρέται αὐτῶν, καθαρὰν ἔχοντες τὴν ψυχὴν τοῦ φθόνου καὶ τῆς πονηρίας, ἦλθον μὲν οὐχ' ἵνα ἀκούσωσι τοῦ Χριστοῦ τὴν διδασκαλίαν, ἀλλ' ἵνα πιάσωσιν αὐτὸν, ὑπακούσαντες ὡς δοῦλοι τοῖς δεσπόταις· καὶ ὅμως ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις ἐφώτισεν αὐτοὺς, καὶ γεγόνασι κήρυκες τῆς ἀληθείας. Ἀξιοσημείωτος δὲ καὶ ἡ παῤῥησία μεθ' ἧς ἐλάλουν· διότι δοῦλοι ἦσαν, καὶ πταῖσται, ἐπειδὴ οὐκ ἐτελείωσαν τῶν κυρίων αὐτῶν τὸ πρόσταγμα, καὶ ὅμως, ῥίψαντες τὸν δουλικὸν φόβον, μετὰ ἐλευθεροστομίας μεγάλης λαλοῦσι, καὶ κηρύττουσι τὴν ἀλήθειαν· Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος.

Ἰωάν. ζ'. 47. **Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Φαρισαῖοι· Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε;**

Βλέπε κακίαν φαρισαϊκήν. Γινώσκοντες οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἦν ἀληθῶς μέλι ἐπουράνιον, καταγλυκαῖνον καὶ ἐφέλκον τὰς τῶν ἀκουόντων καρδίας, οὐχ ὑποφέρουσιν ἐρωτῆσαι τοὺς δούλους αὐτῶν, τί εἶπε, καὶ τί ἐδίδαξεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὥστε ἐκίνησεν αὐτοὺς εἰς τοσοῦτον θάμβος καὶ ἔπαινον, ἀλλ' ἀποκρινόμενοι, ἐξονειδίζουσιν αὐτοὺς, λέγοντες· Μήπως καὶ ὑμεῖς, οἱ καθ' ἑκάστην ἀκούοντες τὴν διδασκαλίαν ἡμῶν, ἐπλανήθητε, καθὼς καὶ ἄλλοι εὐτελεῖς καὶ ἀδίδακτοι; Ταῦτα δὲ εἰπόντες, ἐπιχειροῦσι καταπεῖσαι αὐτοὺς, ἵνα μὴ πιστεύσωσιν εἰς αὐτόν.

Μήτις ἐκ τῶν Ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν, ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος, ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, ἐπικατάρατοί εἰσι. Ἰωάν. ζ'. 48.

Οἱ Ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων ἦσαν οἱ προεστῶτες αὐτῶν, καὶ οἱ τοῦ Συνεδρίου καὶ τῆς Γερουσίας αὐτῶν πρόεδροι· οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἐνομίζοντο νομοδιδάσκαλοι, καὶ νομοφύλακες, καὶ ἄνθρωποι φιλόθεοι καὶ ἐνάρετοι. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων πολλὰ δύναται τῶν ἀξιωματικῶν, καὶ τῶν σοφῶν, καὶ ἐναρέτων τὸ παράδειγμα, τοῦτο προβάλλουσιν οἱ Φαρισαῖοι πρὸς τοὺς δούλους αὐτῶν, θέλοντες πεῖσαι αὐτοὺς, ἵνα μὴ πιστεύσωσιν, ἀλλὰ καταφρονήσωσι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· διὸ λέγουσι· Τίς, ἢ ἐκ τῶν Ἀρχόντων, ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων, ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν; μόνοι οἱ χυδαῖοι καὶ ἀμαθεῖς ἄνθρωποι, οἱ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ ἀγνοοῦντες, ἐκεῖνοι ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν, οἵτινες εἰσὶν ἐπικατάρατοι· καὶ ταῦτα μὲν εἶπον οἱ Φαρι-

ρισαῖοι πρὸς τοὺς δούλους αὐτῶν. Σὺ δὲ σημείωσον πρῶτον μὲν, ὅτι ἡ κατάρα ἀνέστρεψεν ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῶν τῶν καταρωμένων Φαρισαίων· διότι ὁ νόμος ἐκαταρᾶτο ἐκείνους, οἵτινες οὐδὲ ἔμενον στερεοὶ εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ, οὐδὲ ἔπραττον ὅσα αὐτὸς ἐκέλευεν·
Δευτ. κζ'. 26. Ἐπικατάρατος πᾶς ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ νόμου τούτου, ποιῆσαι αὐτούς. Αὐτοὶ δὲ, γινώσκοντες ὅσα ὁ νόμος διαλαμβάνει περὶ τοῦ Μεσσίου, καὶ βλέποντες αὐτὰ ἐκπεπληρωμένα εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, φθόνῳ δουλεύοντες, οὐδὲ ἔμενον εἰς τοῦ νόμου τὰ λόγια, οὐδὲ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Δεύτερον δὲ σημείωσον, ὅτι ψεύδονται, λέγοντες, ὅτι οὐδεὶς οὐδὲ τῶν Ἀρχόντων, οὐδὲ τῶν Φαρισαίων ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστόν· διότι καὶ πολλοὶ Ἄρχοντες ἐπίστευσαν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ αὐτόπτης
Ἰωάν. ιβ'. 42. Εὐαγγελιστὴς, λέγων· Ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν Ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· τινὲς δὲ καὶ ἐκ τῶν Φαρισαίων ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· διότι, κατὰ τὸν αὐτὸν Εὐαγγελιστὴν, ὁ Νικόδημος εἷς ἐξ αὐτῶν ἦν, ὅστις, καὶ ἀκούσας τὰ ὑπ' αὐτῶν λεγόμενα πρὸς τοὺς δούλους αὐτῶν, ἀπεκρίθη πρὸς αὐτοὺς οὕτω·

Αὐτ. ζ'. 50. Λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτοὺς, ὁ ἐλθὼν νυκτὸς πρὸς αὐτὸν,
51. εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν· Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον, καὶ γνῷ τί ποιεῖ;

Ὁ Νικόδημος ἦν οὐ μόνον εἷς ἐξ αὐτῶν, ἤγουν εἷς ἐκ τῶν Φαρισαίων, ἀλλὰ
καὶ Ἄρχων καὶ Διδάσκαλος τῶν Ἰωάν. γ'. 1, 10.
Ἰουδαίων, προσέτι δὲ καὶ πλούσιος, καθότι ἔφερεν εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ
Ἰησοῦ Χριστοῦ μίγμα σμύρνης καὶ Αὐτ. ιθ'. 39.
ἀλόης, ὡσεὶ λίτρας ἑκατόν. Αὐτὸς, γνωρίσας ἐκ τῶν θαυμάτων, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπεσταλμένος ἐστὶ παρὰ Θεοῦ, ἦλθε πρὸς αὐτὸν τὴν νύκτα διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, καὶ συλλαλήσας μετ' αὐτοῦ, ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν. Οὗτος οὖν, βλέπων, ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἐσπούδαζον, ἵνα ἀποστήσωσι τοὺς δούλους αὐτῶν ἀπὸ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, καὶ πιάσαντες τὸν Ἰησοῦν, καταδικάσωσιν αὐτόν· καὶ γινώσκων, ὅτι ὁ
ἐν τῷ Δευτερονομίῳ νόμος ὥριζεν, ἵνα Δευτ. ιζ'. 8, 9.
οἱ κριταὶ, ἀκούσαντες τὸν κρινόμενον, καὶ ἐρευνήσαντες τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἐπιφέρωσι τὴν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν, λέγει πρὸς αὐτούς· Μήπως ὁ νόμος ἡμῶν διορίζει, ἵνα κρίνωμεν τὸν ἄνθρωπον, πρὶν ἢ ἀκούσωμεν τὰ δικαιολογήματα αὐτοῦ, καὶ πρὶν ἢ ἐρευνήσωμεν, ποῖά εἰσι τὰ ἔργα αὐτοῦ; Τὰ δὲ ἀκόλουθα τοῦ λόγου, ἤγουν· Διατί λοιπὸν ὑμεῖς, ὦ Φαρισαῖοι, παρανομεῖτε, κρίνοντες τὸν Χριστὸν, πρὶν ἢ ἀκούσητε αὐτὸν, καὶ γνωρίσητε τὰ ἔργα αὐτοῦ; ταῦτα ὡς φανερὰ ἐσιώπησεν ὁ Νικόδημος, ἵνα μὴ, ἐλέγχων τοὺς Φαρισαίους, παροργίσῃ αὐτοὺς περισσότερον. Τί δὲ πρὸς ταύτην τὴν ἰσχυρὰν τοῦ Νικοδήμου ἔνστασιν ἀποκρίνονται οἱ Φαρισαῖοι;

Ἀπεκρίθησαν, καὶ εἶπον αὐτῷ· Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γα- Ἰωάν. ζ'. 52.
λιλαίας εἶ; ἐρεύνησον, καὶ ἴδε, ὅτι Προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται.

Σημείωσαι πρῶτον τὴν παραλογίαν τῶν Φαρισαίων. Ἄλλο λέγει ὁ Νικόδη-

μος,

μος, ἄλλο ἀποκρίνονται αὐτοί· ὁ Νικόδημος εἶπεν, ὅτι ὁ νόμος προστάσσει, ἵνα μὴ κρίνωσι τὸν ἄνθρωπον ἀνεξετάστως· αὐτοὶ ἀποκρίνονται· Μήπως καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας κατάγεσαι; Ἔπειτα βλέπε καὶ τὴν πονηρίαν αὐτῶν. Αὐτοὶ ἀκριβέστατα ἐγνώριζον τὸν Νικόδημον, ἐπειδὴ ἦν εἷς ἐξ αὐτῶν· ἀλλ' ὑποκρινόμενοι τάχα, ὅτι οὐ γνωρίζουσιν αὐτὸν, ἐρωτῶσι λέγοντες· Μήπως καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; διὰ τούτου δὲ τοῦ ἐρωτήματος ἐξευτελίζουσι τὸν Νικόδημον, καὶ κηρύττουσιν, ὅτι ὁ Χριστός ἐστι Γαλιλαῖος, ὁ δὲ Νικόδημος οὐδὲ φιλοδίκαιος, οὐδὲ φιλαλήθης, ἀλλὰ φιλοπρόσωπος, ὑπερασπιζόμενος τὸν Χριστὸν ὡς συμπολίτην αὐτοῦ· ἔπειτα καὶ ἐλέγχουσιν αὐτὸν ὡς ἀμαθῆ· Ἐρεύνησον, λέγουσιν αὐτῷ, καὶ ἴδε, ὅτι Προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται, ἤγουν, οὐδεὶς Προφήτης ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἐγεννήθη· τοῦτο δὲ ψεῦδός ἐστι φανερώτατον· διότι καὶ ὁ Προφήτης Ἰωνᾶς ἐκ τῆς Γαιθεφὲρ ἐκατάγετο, ἥτις ἦν πόλις ἐκ τοῦ κλήρου τοῦ Ζαβουλὼν,
Α'. Βασ. ιδ'. 25. ὅστις ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· καὶ ὁ Προφήτης Ναοὺμ ὁ Ἐλκεσαῖος ἐκ τῆς πόλεως
Ἰησ. ιθ'. 25. Ἐλκὰθ, ἥτις ἦν πόλις τοῦ κλήρου τοῦ Ἀσὴρ, κειμένου ὁμοίως εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Γαλιλαίας· ὥστε, ταῦτα λέγοντες οἱ Φαρισαῖοι, ἐψεύδοντο ἀναισχύντως, εἴτε ὑπὸ τοῦ φθόνου καὶ τῆς κακίας νικώμενοι, εἴτε ὑπὸ τῆς ἀμαθίας πλανώμενοι, κἂν σοφοὶ ἐλογίζοντο, καὶ τῶν θείων Γραφῶν ἐπιστήμονες. Ἀλλὰ, καὶ ἐὰν συγχωρήσωμεν, ὅτι ἀληθές ἐστι τὸ ὑπ' αὐτῶν λεγόμενον, πάλιν οὐδὲν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἰσχύει· διότι αὐτὸς, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐγεννήθη, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

Ἰωάν. η. 12. Πάλιν οὖν ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς ἐλάλησε, λέγων· Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ, οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς·

Πάλιν οὖν, ἤγουν τὴν ἑξῆς ἡμέραν, τὸ πρωΐ· διότι τότε ἐπορεύθησαν, λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς, ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν· ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ Ἱερόν. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν προλαβοῦσαν ἡμέραν, ἄλλοι μὲν ἔλεγον, ὅτι Προφήτης ἐστὶν ὁ Θεάνθρωπος, ἄλλοι δὲ, ὅτι ὁ Χριστός ἐστι, καὶ σχίσμα ἐγένετο μεταξὺ αὐτῶν, διὰ τοῦτο τὴν ἑξῆς ἡμέραν ἐδηλοποίησεν αὐτοῖς ὁ Κύριος, τίς ἐστι, λέγων· Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ διατί οὐκ εἶπεν, ἐγώ εἰμι ὁ Μεσσίας, ἢ ἐγώ εἰμι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Πρῶτον μὲν, ἵνα μὴ, τοῦτο ἀκούσαντες οἱ Φαρισαῖοι, λυπτήσωσι καὶ ἐκμανῶσι κατ' αὐτοῦ· δεύτερον δὲ, ἵνα λαλήσῃ διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου, καὶ τῆς αὐτῆς φράσεως, δι' ἧς περὶ αὐτοῦ ἐλάλησαν οἱ Προφῆται· Φωτίζου, Φωτίζου, προεῖπεν ὁ μεγαλοφωνότατος Ἡσαΐας, Ἱερουσαλὴμ, ἥκει γάρ σου τὸ φῶς· καὶ ἀλλαχοῦ· Ἰδοὺ δέδωκά σε εἰς διαθήκην γένους, εἰς φῶς ἐθνῶν· καὶ ἐν ἄλλοις, Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει, ἴδε φῶς μέγα· οἱ κατοικοῦντες ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς λάμψει ἐφ' ὑμᾶς. Ταῦτα δὲ τοῦ Σωτῆρος τὰ λόγια τοῦτο αὐτὸ δηλοῦσιν, ἤγουν, ὅτι ἐστὶ Θεὸς ἀληθινός· διότι τίς ἄλλος ἐστὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου, εἰ μὴ ὁ Θεός; τίς ἄλλος, εἰ μὴ ὁ Θεὸς, φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον,

Ἰωάν. ζ'. 53. Αὐτ. η'. 1, 2. Ἡσ. ξ'. 1. Αὐτ. μθ'. 6. Αὐτ. θ'. 2.

τοῦν

νοῦν αὐτῷ διδοὺς, καὶ διακριτικὸν, καὶ λόγον; ἢ τίς ἄλλος ποτὲ τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων εἶπεν· Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου; Προσέθηκε δὲ ὁ Κύριος καὶ τὰ ἑξῆς πρὸς ἐξήγησιν τῶν εἰρημένων· Ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ, οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς, ἤγουν, ὅστις πιστεύει εἰς ἐμὲ καὶ φυλάττει τὰς ἐντολάς μου, ἐκεῖνος φεύγει τὸ σκότος καὶ τὴν καταδίκην τῆς ἁμαρτίας, καὶ καταντᾷ εἰς τὸ ἀνέσπερον φῶς τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ βασιλείας.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΙΩΑΝΝΗΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ.

Τῶν Φαρισαίων τὰ κινήματα κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ ὑπόθεσιν προβάλλουσιν, ἀξίαν πολυπραγμοσύνης καὶ ἐξετάσεως. Αὐτοὶ, κἂν ὑποκριταὶ ἦσαν καὶ ψεῦσται, ἦσαν ὅμως ὁπωσδήποτε σοφώτεροι τῶν ἄλλων, ἐμελέτων τὰς θείας Γραφὰς καὶ ἐκράτουν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν τοὺς θεϊκοὺς νόμους· αὐτοὶ λοιπὸν εἶχον τελειοτάτην εἴδησιν, ὅτι καὶ ὁ Μωϋσῆς, καὶ οἱ Προφῆται πάντες προκατήγγειλαν, καὶ εἶπον τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσίου· αὐτοὶ λοιπὸν μετὰ περισσοτέρας ἀσφαλείας καὶ βεβαιότητος, ἢ ὁ κοινὸς λαὸς, περιέμενον τὸν Μεσσίαν. Πῶς λοιπὸν, ἀκούοντες τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν κηρύττοντα, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ἀπεσταλμένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ βλέποντες τὴν μὲν ζωὴν αὐτοῦ ὑπεραγίαν καὶ οὐράνιον, τὰ δὲ θαύματα αὐτοῦ μεγάλα, καὶ πολλὰ, καὶ παντοῖα, καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Προφητῶν προῤῥηθέντα ἐνεργούμενα εἰς αὐτὸν, οὐκ ἐπίστευον ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ προσδοκώμενος; Ὁ φθόνος κατεσκότιζεν αὐτούς· φθόνος ἐναντίον εἰς ἐκεῖνον, ὃν περιέμενον, ἵνα λυτρώσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ χαρίσηται αὐτοῖς τὴν αἰώνιον ἐλευθερίαν; ὁ φθόνος εἶχε τόσην δύναμιν, ὥστε ἥρπαζε τὸ διακριτικὸν τῆς ψυχῆς, καὶ κατέφθειρε τοῦ νοὸς τὴν δύναμιν, ὅθεν οὐδόλως ἠδύναντο νὰ γνωρίσωσιν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Μεσσίας; ἔστω· ὁ φθόνος ἐσκότιζε τῆς ψυχῆς τὰ ὄμματα· ἀλλὰ τίς ἐνέκρωσε τὰς αἰσθήσεις τοῦ σώματος; τίς ἐποίει αὐτοὺς τυφλοὺς, καὶ κωφούς; ὁ νοῦς, ἐσκοτισμένος ὑπὸ τοῦ φθόνου, οὐκ ἐπίστευεν εἰς τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ τὰ ὄμματα πῶς οὐκ ἔβλεπον τὰ ἐξαίσια θαύματα; ἡ ἀκοὴ αὐτῶν πῶς οὐκ ἤκουε τὴν οὐράνιον αὐτοῦ διδασκαλίαν; οὐκ ἐπίστευον, ὅτι ὁ Χριστός ἐστιν ὁ προσδοκώμενος Μεσσίας, ἀλλὰ διατί ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ἅγιον, θαυματουργὸν, καὶ εὐεργέτην αὐτῶν; Τὰ πάθη, ἀδελφοί μου, ἔχουσι τόσην ἰσχυρὰν δύναμιν ἐπάνω εἰς τὸν ἄνθρωπον, μάλιστα ὅταν κατακυριεύσωσιν αὐτὸν, ὥστε οὐ μόνον τὸ διακριτικὸν τῆς ψυχῆς διαφθείρουσι, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ νοὸς ἐκνευρίζουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰσθήσεις τοῦ σώματος ἡμῶν κατανεκροῦσι.

Πᾶν

Πᾶν πάθος σφοδρά τις καὶ ἀσυνήθης κίνησις τοῦ αἵματός ἐστι. Βλέπομεν τοῦτο φανερὰ εἰς ἐκείνους, οἵτινες κυριεύονται ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, ἢ ὑπὸ τοῦ φόβου, ἢ ὑπὸ τῆς λύπης, ἢ ὑπὸ τῆς χαρᾶς· κόκκινον γίνεται τοῦ θυμουμένου τὸ πρόσωπον, λευκὸν τοῦ φοβουμένου, ὠχρὸν τοῦ λυπουμένου, ἐρυθρόλευκον τοῦ χαίροντος· αὐτὴ ἡ κίνησις οὐ γίνεται μόνον εἰς τὸ πρόσωπον, ἀλλ' εἰς πάντα τὰ μέλη καὶ τὰ μέρη τοῦ σώματος, καὶ εἰς αὐτὰ δηλαδὴ τὰ ἐνδότατα· ἐκ ταύτης τῆς κινήσεως καταταράσσονται πάντα τὰ ὄργανα τῶν αἰσθήσεων· ὅθεν ὁ ὑπό τινος σφοδροῦ πάθους κατακυριευθεὶς, ἤτοι οὐ βλέπει ὅλως, ἢ βλέπει, ἀλλ' ἀτελῶς· ἢ οὐκ ἀκούει ὅλως, ἢ ἀκούει, ἀλλὰ συγκεχυμένως· τρώγει, ἀλλ' οὐκ αἰσθάνεται τῆς τροφῆς τὴν ποιότητα. Αὐτὴ ἡ ἄτακτος κίνησις, φθάνουσα καὶ ἕως τοῦ ἐγκεφάλου τὰ μέρη, κλονεῖ καὶ συγχέει ἐκεῖνα τὰ ὄργανα, ὅσα ἡ ψυχὴ ἡμῶν μετέρχεται, ἵνα συστήσῃ τοὺς συλλογισμοὺς αὐτῆς. Ἐκ τούτου συμβαίνει ἡ σκότωσις τοῦ νοὸς, καὶ ἡ ἀδιακρισία, καὶ τὰ παραλογήματα· διότι ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἥτις ἐστὶ πνεῦμα ἄϋλον, αὐτὴ διακρίνει τὸ καλὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ, καὶ τὸ ὠφέλιμον ἀπὸ τοῦ βλαβεροῦ· καὶ ἔχει μὲν αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς κατὰ φύσιν τὴν διανοητικὴν καὶ διακριτικὴν δύναμιν· ἀλλ' ἐν ὅσῳ συνηνωμένη ἐστὶ μετὰ τοῦ σώματος, μετέρχεται τὰ μέρη τοῦ ἐγκεφάλου, ἵνα κατασκευάσῃ τοὺς συλλογισμοὺς αὐτῆς, καθὼς ὁ τέκτων τὸν πρίονα, καὶ ὁ οἰκοδόμος τὴν σφύραν, διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς οἰκίας. Πείθει δὲ τοῦτο ἡ συνεχὴς δοκιμή· βάρος, ἢ ὀδύνην αἰσθανόμεθα εἰς τὴν κεφαλὴν, ὅταν πολλὰς ὥρας προσηλώσωμεν τὸν νοῦν εἰς τὴν θεωρητικὴν τῶν πραγμάτων μελέτην· ὅταν δὲ πυρετὸς, ἢ ἄλλη ἀσθένεια κατακυριεύσῃ τὴν κεφαλὴν, τότε οὐχὶ μόνον οὐ δυνάμεθα νὰ προσηλώσωμεν τὸν νοῦν εἰς μελέτην καὶ κρίσιν πραγμάτων, ἀλλὰ πολλάκις παραφρονοῦμεν, καὶ παραλογοῦμεν προφανέστατα. Διὰ τοῦτο, ὅταν πάθος σφοδρὸν κατακυριεύσῃ τὸν ἄνθρωπον, θέλει μὲν ἡ ψυχὴ καὶ τότε νὰ συλλογισθῇ ὀρθῶς, ἀλλ' οὐ δύναται, ἐπειδὴ τεταραγμένα καὶ ἠλλοιωμένα εἰσὶ τὰ ὄργανα, τὰ πρὸς τὴν τοιαύτην ὑπηρεσίαν ἐπιτήδεια· ὅθεν, καθὼς ὁ τεχνίτης, ὅταν ἀτελῆ εἰσὶ τῆς τέχνης αὐτοῦ τὰ ὄργανα, ἀτελὲς κατασκευάζει καὶ τὸ τεχνητὸν αὐτοῦ ἔργον· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ, ὅταν τεταραγμένα εἰσὶ τῆς κεφαλῆς τὰ μέρη, ἀτελεῖς ποιεῖ τοὺς ἑαυτῆς συλλογισμοὺς, καὶ παραφρονεῖ, καὶ παραλογίζεται.

Τὰ πάθη, τὰ πολεμοῦντα τὸν ἄνθρωπον, εἰσὶ πολλὰ, μᾶλλον δὲ δυσαρίθμητα· ὑπερηφάνεια, φιλοδοξία, φθόνος, φιλαργυρία, μῖσος, ἀσπλαγχνία, κοιλιοδουλεία, θυμὸς, ἀσέλγεια, μέθη, ὀκνηρία, καὶ ἄλλα πάμπολλα. Πᾶς ἄνθρωπος εἰς πάντα τὰ πάθη ὑπόκειται, καὶ πότε μὲν τοῦτο νικᾷ αὐτὸν, πότε δὲ ἐκεῖνο, καὶ ἄλλοτε ἄλλο· ἀλλὰ τοῦτον μὲν τὸν ἄνθρωπον κατ' ἐξοχὴν κατακυριεύει ἡ ἀσέλγεια, καθὼς τὸν Ἡσαῦ, ὅστις διὰ τοῦτο ὠνομάσθη Ἐδώμ· ἐκεῖνον δὲ ἡ ὑπερηφάνεια, καθὼς τὸν Ναβουχοδονόσορ· ἄλλον ἡ σκληρότης, καθὼς τὸν Φαραώ· ἄλλον ἡ φιλαργυρία, καθὼς τὸν Ἰούδαν· καὶ ἄλλον ἄλλο πάθος κατεξουσιάζει. Κλίνει δὲ ὁ ἄνθρωπος εἰς τοῦτο τὸ πάθος μᾶλλον, ἢ εἰς ἐκεῖνο, ἢ διὰ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἰδιοσυγκρασίαν, ἢ διὰ τὴν παιδιόθεν συνήθειαν, ἢ διὰ τὰς κακὰς συμβουλὰς καὶ τὰ παραδείγματα, ὅσα ἐκ νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας ἤκουε, καὶ ἔβλεπε, καὶ ἔμαθεν ἐν ταῖς συναναστροφαῖς τῶν ἐφθαρμένων ἀνθρώπων· πολλάκις δὲ ταῦτα πάντα, συντρέχοντα, δεσμεύουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς ἓν τῶν παθῶν

θῶν

θῶν δεσμῷ δυσδιαλύτῳ. Ὅταν δὲ ὑποδουλωθῇ ὁ ἄνθρωπος εἰς ἓν πάθος, τότε αὐτὸ τόσην δύναμιν καὶ ἐξουσίαν λαμβάνει ἐπάνω εἰς αὐτὸν, καὶ τοσοῦτον φθείρει καὶ τὸ συλλογιστικὸν, καὶ τὸ διακριτικὸν, καὶ αὐτὰς τὰς σωματικὰς αὐτοῦ αἰσθήσεις, ὥστε οὐδὲ συμβουλὴν ἀκούει, οὐδὲ βλάβην βλέπει, οὐδὲ τὸ ἴδιον συμφέρον γνωρίζει· ἀλλ᾿ ὡς τυφλὸς, καὶ κωφὸς, καὶ ἄλογος, πράττει πολλάκις ἐναντίον αὐτοῦ, ὅσα οὐδὲ ὁ ἄσπονδος αὐτοῦ ἐχθρὸς δύναται νὰ πράξῃ.

Α΄. Βασιλ. ιϛ΄. 14. Πνεῦμα πονηρὸν ἔπνιγε τὸν Σαοὺλ, παρεφέρετο, καὶ ἐστενοχωρεῖτο, καὶ ἔπασχεν ἄχρι λειποψυχίας καὶ θανάτου· οὐδὲ ἰατροὶ ἐδυνήθησαν νὰ θεραπεύσωσιν αὐτὸν, οὐδὲ βότανον εὑρέθη παρηγορητικὸν τῆς τοιαύτης ἀσθενείας· μία μόνη ἡ παρηγορία αὐτοῦ, ὁ ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ, καὶ ἡ κινύρα. Ὅτε τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἐσπάραττε, καὶ κατέπνιγε τὸν Σαοὺλ, τότε ὁ μὲν Δαβὶδ ἔκρουε τὴν κινύραν, καὶ ἔψαλλε, τὸ δὲ πονηρὸν πνεῦμα ἔφευγεν, ὁ δὲ Σαοὺλ ἡσύχαζεν· ὁ Δαβὶδ λοιπὸν ἐστὶν ὁ μόνος ἰατρὸς τοῦ Σαοὺλ, ὁ διώκτης καὶ φυγαδευτὴς τοῦ δαιμονικοῦ ἐκείνου πάθους, ὁ δοτὴρ τῆς ὑγείας, καὶ εὐεργέτης καὶ λυτρωτὴς αὐτοῦ. Ὁ Σαοὺλ λοιπὸν ὑπερβαλλόντως ἠγάπα τὸν Δαβὶδ, καὶ ἐπρόσεχεν αὐτὸν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ· οὐχὶ τοῦτο, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον· ὁ Σαοὺλ τόσον ἐμίσει τὸν Δαβὶδ, ὥστε παντοιοτρόπως ἐπεβούλευε τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ὁ Δαβὶδ ψάλλων, ἔπαυε τὸ πάθος τοῦ Σαοὺλ· ὁ δὲ Σαοὺλ ἐζήτει νὰ
Αὐτόθι. ιθ΄. 10. φονεύσῃ διὰ τοῦ δόρατος τὸν Δαβίδ· Σαοὺλ τρισάθλιε, ἐὰν θανατώσῃς τὸν Δαβὶδ, τίς καταπραΰνει τὸ πάθος σου; τίς διώκει τὸ πνεῦμα τὸ καταπνῖγον καὶ σπαράττον σε; ἐπληροφορήθης, ὅτι ὁ μόνος ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ ἡσυχάζει τὴν φοβερὰν ζάλην σου, καὶ τοὺς θανατηφόρους σπαραγμοὺς τῶν μελῶν σου· πῶς λοιπὸν εὐθύνεις τὸ δόρυ, ἵνα φονεύσῃς τὸν μόνον ἰατρὸν καὶ σωτῆρά σου; πόθεν σοι ἡ τόση ἀναισθησία, καὶ τυφλότης; Τὸ πόθεν, ἐστὶ φανερόν· ὁ φθόνος ἐσκότιζε τὸν νοῦν αὐτοῦ, καὶ ἐξήλειφε τῆς εὐεργεσίας τὴν μνήμην· ὁ φθόνος, ἰσχυρότερος τοῦ πονηροῦ πνεύματος· διότι τὸ μὲν πνεῦμα ἐνικᾶτο ὑπὸ τῆς ψαλμῳδίας τοῦ Δαβὶδ, τὸν δὲ φθόνον οὐδὲ ἡ ἐσχάτη ἀνάγκη τοῦ Σαοὺλ κατεδάμαζε· τοσοῦτον κατεσκότισε τὸν Σαοὺλ τὸ πάθος τοῦ φθόνου, ὥστε οὐδὲ ὠφέλειαν ἔβλεπεν, οὐδὲ συμφέρον, οὐδὲ ἀνάγκην. Πόσοι δὲ ἕως τῆς σήμερον ὑπὸ τοῦ φθόνου κυριευόμενοι, ἀμνημονοῦντες τῶν εὐεργεσιῶν, καὶ παραβλέποντες τὸ ἴδιον συμφέρον, καὶ μηδόλως στοχαζόμενοι τὴν ἰδίαν ἀνάγκην, οὐ μόνον κατατρέχουσι τοὺς ἰδίους εὐεργέτας, ἀλλὰ καὶ βλάπτουσιν ἐκείνους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐλπίζουσι προστασίαν καὶ βοήθειαν;

Καὶ μὴ νομίσῃς, ὅτι τὸ πάθος ἐργάζεται ἐλεεινὰ καὶ παράλογα κακὰ, ὅταν κυριεύσῃ τοὺς ἀμαθεῖς καὶ διεστραμμένους ἀνθρώπους· διότι ἡ δύναμις αὐτοῦ τόσον ἰσχύει καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς, καὶ κεχαριτωμένους, ὥστε κατακρημνίζει αὐτοὺς εἰς ἁμαρτήματα ἐξαίσια. Πάνσοφος ὁ Σολομῶν, καὶ χαρισμάτων πλήρης, ἀλλὰ φιλογύνης· τὸ σαρκικὸν πάθος κατεκυρίευεν αὐτόν· τοῦτο, προϊόντος τοῦ καιροῦ, τόσον ὑπερίσχυσεν, ὥστε ἔσβεσε τὸ φῶς τῆς θεοχύτου σοφίας, καὶ εἰς τοιαύτην ἐλεεινὴν κατάστασιν αὐτὸν κατεκρήμνισεν, ὥστε, ἵνα εὐχαριστήσῃ τὰς ἀλλογενεῖς γυναῖκας, ᾠκοδόμησεν ὑψηλὰν Γ΄. Βασ.
τῷ Χαμὼς εἰδώλῳ Μωὰβ, καὶ τῷ ιά. 7, 5.
βασιλεῖ αὐτῶν εἰδώλῳ Ἀμμὼν, καὶ τῇ Ἀστάρτῃ βδελύγματι Σιδωνίων· τὸ πάθος τῆς σαρκὸς ἐξέκλινε τὴν καρδίαν τοῦ Σολομῶντος ἀπὸ Κυρίου

ρίου

ρίου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔπεισεν αὐτὸν, ἵνα ὑψώσῃ τὰ εἴδωλα. Πόσα κρυφὰ ἀτοπήματα, ἅπερ αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν, πόσα φοβερὰ ἁμαρτήματα γίνονται ἕως τῆς σήμερον ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες δοῦλοί εἰσι τοῦ αἰσχροῦ τούτου πάθους;

Τοῦ καιροῦ ἡ πρόοδος αὐξάνει παντὸς πάθους τὴν δύναμιν· ὅσον ὁ καιρὸς τῆς ἁμαρτίας παρατείνεται, τόσον τὰ εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἐπανακυλίσματα πολυπλασιάζονται. Πληθύνεται δὲ τούτων ὁ ἀριθμὸς κατὰ διπλάσιον καὶ τριπλάσιον λόγον τῆς τοῦ καιροῦ παρατάσεως· διότι κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ πτῶσις εἰς τὴν ἁμαρτίαν φέρει μεγάλην λύπην, φέρει ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως βαρὺν καὶ ἀφόρητον, φέρει πυκνοὺς τοὺς λογισμοὺς τῆς ἀποχῆς· ὅσον δὲ ὁ καιρὸς προάγεται, καὶ τὰ ἐπανακυλίσματα πολυπλασιάζονται, τόσον ἡ λύπη μακρύνεται, καὶ ἡ συνείδησις ψυχραίνεται, καὶ φεύγει μὲν ὁ λογισμὸς τῆς μετανοίας, ἔρχεται δὲ ὁ ἀπελπισμὸς τῆς διορθώσεως· καὶ τὸ μὲν σῶμα γηράζει καὶ μαραίνεται, τὸ δὲ πάθος νεάζει καὶ ἀνθεῖ· ὁ ἔυκολος τῶν ἐπανακυλισμάτων πολυπλασιασμὸς προξενεῖ τῆς ἁμαρτίας τὴν συνήθειαν, ἡ συνήθεια γίνεται ἕξις, ἡ δὲ ἕξις γίνεται δευτέρα φύσις. Ἐκ τούτου βλέπομεν πόσην δυσκολίαν ἔχει τοῦ κατακυριεύσαντος ἡμᾶς πάθους ἡ ἀποχὴ, καὶ ἡ διόρθωσις· ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, τὴν ὁποίαν ἔπραξας ἅπαξ, ἢ δὶς, καὶ τρὶς, εὔκολα φεύγεις, καὶ πολλὰ εὑρίσκεις τὰ αὐτῆς ἀντιφάρμακα· τὴν κατακυριεύσασάν σε ἁμαρτίαν δύσκολα διώκεις, δύσκολα εὑρίσκεις τὸ θεραπευτικὸν αὐτῆς βότανον.

Πολλὰ πιθανὸν φαίνεται, ὅτι ὁ Ἰσκαριώτης Ἰούδας ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ ἐγένετο μαθητὴς αὐτοῦ, σκοπὸν ἔχων, ἵνα διορθώσῃ τὸ ἦθος αὐτοῦ, καὶ λυτρωθῇ ἀπὸ τὴν λύσσαν τῆς φιλαργυρίας, ἥτις καταδεδουλωμένην εἶχε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· διότι τί ἄλλο ἐπέβλεπεν, ἢ τί ἄλλο ἕλκυσε καὶ ἔπεισεν αὐτὸν, ἵνα ἔλθῃ, καὶ συναριθμηθῇ μετὰ τῶν πτωχῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; τί ἄλλο ἐζήτει ἐκεῖ, εἰμὴ τὴν διόρθωσιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; Εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐλθὼν, ἀκούει καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῆς ἀφιλαργυρίας καὶ τῆς ἀκτημοσύνης τὰ μαθήματα, καὶ τὰς ἑκατονταπλασίους ἀμοιβὰς, καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τὴν ὁποίαν κληρονομοῦσιν οἱ καταφρονηταὶ τῶν χρημάτων καὶ τοῦ πλούτου. Βλέπει εἰς αὐτὸ τὸ σχολεῖον τῆς ἀκτημοσύνης τὰ παραδείγματα, ἤγουν τοὺς συμμαθητὰς αὐτοῦ, οἵτινες ἀφῆκαν πάντα ὅσα εἶχον, καὶ ἠκολούθουν προθύμως τῷ Διδασκάλῳ αὐτῶν. Βλέπει καθ' ἑκάστην ἡμέραν θαύματα ἐξαίσια, ἀρετὴν ὑπερτελείαν, ἤθη ἅγια, ἁγιωσύνην οὐράνιον. Ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, κἂν προγνωρίζῃ ὡς καρδιογνώστης τὴν προδοσίαν, θέλων ὅμως τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, οὐδενὸς χαρίσματος αὐτὸν ἐστέρησε· προεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα, ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων, ἔνιψε τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἠξίωσεν αὐτὸν τῆς μεταλήψεως τῶν θείων μυστηρίων· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ γλωσσόκομον ἔδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, πρὸς παρηγορίαν τοῦ πάθους τῆς φιλοχρηματίας· καὶ ὅμως ταῦτα πάντα οὐδὲ τὴν πληγὴν τῆς φιλαργυρίας ἰάτρευσαν, οὐδὲ τὴν φλόγα αὐτῆς κατεδάμασαν· παρέδωκε τὸν διδάσκαλον, τὸν εὐεργέτην, τὸν σωτῆρα αὐτοῦ, καὶ ἐπώλησεν αὐτὸν διὰ τριάκοντα ἀργύρια, ἤγουν διὰ ἓξ σχεδὸν χρυσᾶ νομίσματα τοῦ παρόντος καιροῦ. Μεγάλη ἀληθῶς τῶν παθῶν ἡ δύναμις! ἐὰν οὐδὲ τὰ ζῶντα καὶ βλεπόμενα τῆς ἀρετῆς καὶ ἁγιότητος παραδείγματα, οὐδὲ τοῦ Θεοῦ τὰ

δῶ-

δῶρα καὶ ἀξιώματα, οὐδὲ τὰ θαύματα, οὐδὲ ἡ συναναστροφὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐδὲ ἡ καθ' ἡμέραν ἀπὸ τοῦ ἰδίου στόματος αὐτοῦ συμβουλὴ καὶ διδασκαλία, καὶ ἡ παραίνεσις, οὐκ ἐδυνήθησαν ἰατρεῦσαι τῆς φιλαργυρίας τὸ πάθος, ἀλλὰ τοσοῦτον ἄναψεν ἡ δύναμις αὐτοῦ, ὥστε ἁμαρτίαν ἐγέννησε, τῆς ὁποίας ἄλλη μείζων οὐδέποτε ἐφάνη εἰς τὸν κόσμον, ποία ἄραγε ἐλπὶς εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐμπαθεῖς, εἰς ἡμᾶς τοὺς κατακυριευομένους ὑπὸ τῶν παθῶν; Ποῖόν ἐστι τὸ ὅπλον, διὰ τοῦ ὁποίου δυνάμεθα νὰ ἀντιπολεμήσωμεν τὰ ἄγρια θηρία τοῦ καλάμου, τὰ ζητοῦντα καθεκάστην κατασπαράξαι τὴν ψυχὴν ἡμῶν;

Ἕτοιμον ἐστὶ, Χριστιανοὶ, τὸ ὅπλον, ἰσχυρὸν δὲ καὶ ἀνίκητον· τοῦτο δέ ἐστιν, ἡ προσοχή. Ἐὰν προσέχωμεν, ἡ ἁμαρτία οὐ δύναται νὰ ἐπιβάλῃ τὸν ζυγὸν αὐτῆς ἐπάνω εἰς τὸν τράχηλον ἡμῶν. Ἡ πρώτη ἀρχὴ πάσης ἁμαρτίας, καὶ τὰ νεόβλαστα ἄγρια φυτὰ ἔχουσι μεγάλην ὁμοιότητα· ἡ ἁμαρτία, εἰς τὴν πρώτην αὐτῆς ἀρχὴν, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, εἰμὴ εἷς ψιλὸς λογισμὸς, μία ἀνίσχυρος προσβολὴ εἰς τὸν νοῦν· τὸ ἄγριον φυτὸν, ὅταν κατ' ἀρχὰς προκύπτῃ, οὐδὲν ἕτερον ἐστὶν, εἰμὴ χόρτος τρυφερώτατος, βλαστὸς ἀσθενὴς, καὶ εἰς τὴν γῆν οὐδόλως ἐστερεωμένος. Καθὼς οὖν ὁ γεωργὸς, ὅταν προσέχῃ, καὶ ἐκβάλλῃ τὰ ἄγρια φυτὰ, πρὶν ἢ αὐξηνθῶσι, καὶ ἁπλώσωσι τὰς ῥίζας αὐτῶν, καὶ σκεπάσωσι τὴν γῆν, αὐτὰ μὲν ἐκβάλλει μετὰ μεγάλης εὐκολίας, ἡ δὲ γῆ αὐτοῦ μένει τότε καθαρὰ τῆς βλάβης τῶν ἀγρίων φυτῶν· οὕτω καὶ ὁ Χριστιανὸς, ὅταν προσέχῃ, καὶ διώκῃ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, πρὶν ἢ μεγαλυνθῶσι, καὶ προχωρήσωσιν εἰς τὸ βάθος τοῦ νοὸς, καὶ κατακυριεύσωσι τῆς καρδίας αὐτοῦ, τούτους μὲν πολλὰ εὔκολα ἐκδιώκει, ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ τότε μένει ἄμωμος καὶ ἀμόλυντος, καὶ καθαρὰ ἀπὸ ἁμαρτίας μεγάλης. Ἐν τούτῳ λοιπὸν ἵσταται ὅλος ὁ κόπος μου, κόπος ἐλαφρὸς καὶ εὔκολος, εἰς τὸ νὰ προσέχω, ἵνα μή μου κατακυριεύσωσιν οἱ λογισμοὶ τῆς ἁμαρτίας· Ἐὰν μή μου κατακυριεύσωσι, λέγει ὁ Προφήτης, τότε ἄμωμος ἔσομαι, καὶ καθαρισθήσομαι ἀπὸ ἁμαρτίας μεγάλης. Πρόσεχε λοιπὸν σεαυτῷ, καὶ φύλαξον τὴν ψυχήν σου.

Ψαλ. ιη. 9. Δευτ. δ. 9.

Ἀλλ' ἐὰν διὰ τῆς πολυκαιρίας, καὶ τῶν ἐπανακυλισμάτων ῥιζωθῇ τὸ πάθος εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ κατασταθῇ ὁ ἄνθρωπος δοῦλος τῆς ἁμαρτίας, τότε πολλὰ δύσκολος φαίνεται ἡ ἰατρεία. Δύσκολος ἡ ἀποχὴ τῆς σαρκικῆς ἡδονῆς, καὶ ἡ σωφροσύνη εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐσυνείθισε τὴν ἀσέλγειαν. Δύσκολος ἡ ἐλεημοσύνη, καὶ ἡ διανομὴ τοῦ πλούτου εἰς τοὺς πένητας, εἰς τὸν γηράσαντα ἐν τῇ δουλείᾳ τῆς φιλαργυρίας. Δύσκολος ἡ νηστεία εἰς τὸν συνεθίσαντα παιδιόθεν τὴν πολυφαγίαν καὶ πολυποσίαν· δυσκολοθεράπευτον πᾶν παλαιὸν ἁμάρτημα. Ἐὰν δὲ νουθετήσῃς τοὺς ἐμπαθεῖς, καὶ συμβουλεύσῃς αὐτοὺς τὴν ἀποχὴν τῆς ἁμαρτίας, ἀποκρίνονταί σοι· Θέλω, ἀλλ' οὐ δύναμαι· τοῦτο ὅμως πρόφασίς ἐστι γυμνή· ἄλλο ἀδυναμία, καὶ ἄλλο δυσκολία· δύσκολος ἡ ἐκρίζωσις τοῦ δένδρου, ὅταν ἁπλώσῃ εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς τὰς ῥίζας, καὶ τῇ προόδῳ τοῦ καιροῦ στερεωθῇ, οὐκ ἔστιν ὅμως ἀδύνατος· ἡ ἀξίνη, ἡ σκαπάνη, ὁ κόπος ἐκβάλλουσιν αὐτὸ ῥιζόθεν, ὥστε οὐδὲ ἴχνος αὐτοῦ ἔτι φαίνεται. Ἐὰν συνειθίσῃς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἔτη πολλὰ δουλεύσῃς αὐτῇ, ἀληθῶς δύσκολος ἡ ἰατρεία, πλὴν οὐκ ἔστιν ἀδύνατος· ἡ στερεὰ ἀπόφασις, τῆς ψυχῆς ἡ ἀνδρεία, τοῦ Θεοῦ ἡ χάρις

ρις καταργεῖ παντελῶς τὴν ἐξουσίαν αὐτῆς.

Ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη παρὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐλεύθερος καὶ αὐτεξούσιος· ὅθεν κἂν ἡ ἁμαρτία ἐδούλωσεν αὐτὸν, ἔχει ὅμως πάντοτε ἡ θέλησις αὐτοῦ τὴν δύναμιν τῆς ἐλευθερίας καὶ αὐτεξουσιότητος· ἔχει δὲ καὶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ πλουσιοπαρόχως καὶ ὑπερπερισσῶς συνεργοῦσαν πρὸς τὴν ἐλευθε-
Ῥωμ. έ. 20. ρίαν αὐτοῦ καὶ διόρθωσιν· Οὗ γὰρ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, λέγει ὁ θεηγόρος Ἀπόστολος, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις. Δοῦλος ἦν ὁ Ζακχαῖος τῆς πλεονεξίας καὶ συκοφαντίας, ἀλλὰ, μετ' ὀλίγην ὥραν μεταβαλὼν τὴν γνώ-
Λουκ. ιθ'. 8. μην αὐτοῦ, ἔδωκε τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ τοῖς πτωχοῖς, καὶ εἴτινός τι ἐσυκοφάντησε, τε-
Ματ. θ'. 9. τραπλοῦν. Ὑποδεδουλωμένος ὁ Ματθαῖος εἰς τὴν ἀδικίαν καὶ φιλοχρηματίαν τοῦ τελωνίου, ἀλλ' εἰς μίαν στιγμὴν ἀπέῤῥιψε τοῦ τελωνίου τὸν ζυγὸν, ἀφῆκε πάντα, καὶ ἠκολούθησε τὸν Κύριον. Πολλὰ ἔτη ἐδούλευεν ἡ Σαμαρεῖτις τὰς ἡδονὰς τῆς σαρκὸς αὐτῆς, ἀλλ' εὐκολώτατα καὶ ταχύτατα καταλιποῦσα τὰ πάντα, ἐγένετο μαθήτρια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐὰν δὲ ἐξετάσωμεν τὰ παραδείγματα, ὅσα αἱ θεῖαι Γραφαὶ καθιστοροῦσι, καὶ τὰ ἱστορικὰ βιβλία περιέχουσιν, εὑρίσκομεν τοιαύτας μεταβολὰς πολλὰς καὶ ἀναριθμήτους· ὥστε δύσκολος ἡ ἰατρεία τοῦ πάθους, ὅταν ὁ ἄνθρωπος οὐ θέλῃ, εὔκολος δὲ, ὅταν ὁ ἄνθρωπος τῇ ἀληθείᾳ θελήσῃ. Ὁ Θεὸς τὴν θέλησιν ζητεῖ· Θέλεις ὑγιὴς γενέ- Ἰωάν. έ. 6.
σθαι; οὕτως ἔλεγεν ὁ Θεάνθρωπος εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν τὸν παράλυτον. Ἐὰν θέλῃς, ὁ Θεὸς οὐ μόνον θέλει, ἀλλὰ καὶ ἐνεργεῖ καὶ συμβοηθεῖ, διδούς σοι δύναμιν, ἵνα τελειώσῃς τοῦ ὀρθοῦ σου σκοποῦ τὸ ἔργον· μάλιστα καὶ αὐτὴν τὴν θέλησίν σου ὁ Θεὸς, ὅταν ἴδῃ αὐτὴν κλίνουσαν εἰς μετάνοιαν, καὶ ἐνδυναμεῖ
καὶ συμβοηθεῖ· Ὁ Θεός γάρ ἐστιν ὁ Φιλιπ. β'. 13.
ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓ. ΤΗΣ Α΄. ΚΥΡ. ΕΝ ΗΙ ΚΑΙ Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΑΓ. ΠΑΝΤΩΝ.

Μετὰ πολλῆς εὐλαβείας τιμᾷ τοὺς φίλους τοῦ Θεοῦ ὁ ἅγιος Βασιλεὺς καὶ
Ψαλ. ρλή. ιϛ΄. Προφήτης· Ἐμοὶ δὲ, λέγει, λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ Θεός. Ἀνακηρύττει δὲ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν κατὰ τῶν Δαιμόνων, καὶ τῆς σαρκὸς, καὶ τοῦ
Αὐτόθι. κόσμου, καὶ τῶν στοιχείων· Λίαν ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν. Ἐπαριθμῶν δὲ αὐτοὺς, εὑρίσκει τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ὑπὲρ τὴν ἄμμον τῆς θα-
Αὐτ. 17. λάσσης· Ἐξαριθμήσομαι αὐτοὺς, καὶ ὑπὲρ ἄμμον πληθυνθήσονται. Καὶ αὐτὸς μὲν διὰ τούτων τῶν λόγων προτρέπει ἡμᾶς εἰς τὴν πρὸς τοὺς Ἁγίους τιμὴν καὶ εὐλάβειαν· ὁ δὲ θεηγόρος Ἀπόστολος τὴν τιμὴν καὶ μνήμην τῶν Ἁγίων, ὡς παράδειγμα, δυνάμενον ἐνισχῦσαι ἡμᾶς πρὸς τὴν ἀποστροφὴν τῶν γηΐνων πραγμάτων, καὶ τῆς εὐκόλως περικυκλούσης ἡμᾶς ἁμαρτίας, καὶ ὡς προτροπὴν τῆς πρὸς τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνας ὑπομονῆς, καὶ ἀνδρείας,
Ἑβρ. ιβ΄. 1. προβάλλει ἡμῖν, λέγων· Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος Μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα, καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχομεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα. Ἐκ τῆς διδασκαλίας λοιπὸν τῶν θείων Γραφῶν, καὶ τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως ὁδηγηθέντες ἡμεῖς οἱ εὐσεβεῖς, τιμῶμεν ἅπαντας τοὺς φίλους τοῦ Θεοῦ, τοὺς Ἁγίους, ὡς φύλακας τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀρετῆς λαμπρὰ παραδείγματα, ὡς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εὐεργέτας. Καὶ ἕκαστον μὲν τῶν γνωρίμων Ἁγίων κατ' ἰδίαν τιμῶμεν, μνήμην ἰδικὴν ἐπιτελοῦντες· ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ἀγνώριστοι ἡμῖν, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατὰ καιροὺς ἐπολλαπλασιάσθη, καὶ ἔτι πολλαπλασιάζεται, καὶ ἕως τῆς συντελείας πληθυνθήσεται· Ἐξαριθμήσομαι γὰρ αὐτοὺς, λέγει ὁ Προφήτης, καὶ ὑπὲρ ἄμμον πληθυνθήσονται· διὰ τοῦτο ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ πάντων τῶν Ἁγίων τὴν μνήμην ἑορτάζοντες, πάντας καὶ τοὺς γνωστοὺς, καὶ τοὺς ἀγνώστους, καὶ τοὺς προστεθέντας, καὶ τοὺς προστιθεμένους μετ' εὐλαβείας τιμῶμεν· τοὺς πρὸ νόμου Δικαίους, τοὺς ἐν νόμῳ Προφήτας, τοὺς μετὰ Χριστὸν Ἀποστόλους, Μάρτυρας, Ὁμολογητὰς, Ποιμένας, Διδασκάλους, Ὁσίους, πάντας, λέγω, τοὺς ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως τῆς σήμερον ἐν εὐσεβείᾳ τελειωθέντας, καὶ διὰ τῶν καλῶν ἔργων τὸν Θεὸν δοξάσαντας, ἐπαινοῦμεν καὶ μακαρίζομεν, παράδειγμα ἀρετῆς τὸν βίον αὐτῶν προτιθέμενοι, καὶ παρακαλοῦντες αὐτοὺς, ἵνα ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν πρεσβεύωσιν. Ὅθεν καὶ τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον ἀνεγνώσθη, ὡς περιέχον τὰ λόγια, τὰ προτρέψαντα αὐτοὺς εἰς τὰ μεγάλα τῆς ἀρετῆς κατορθώματα, εἰς τὴν πρὸς Θεὸν ἔνθερμον πίστιν, εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν τελείαν ἀγάπην, εἰς τὴν παντὸς τοῦ κόσμου περιφρόνησιν· ἔτι δὲ ὡς περιέχον καὶ τὰ λόγια τὰ δηλοποιοῦντα

τὴν παρὰ Θεοῦ πρὸς τοὺς Ἁγίους ἀνταπόδοσιν· ἵνα, καθὼς ἐκεῖνοι, ἀκούσαντες αὐτὰ καὶ φυλάξαντες, φίλοι Θεοῦ γεγόνασι, καὶ κληρονόμοι τῆς βασιλείας αὐτοῦ· οὕτω καὶ ἡμεῖς, μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας ἀκούσαντες αὐτὰ, καὶ φυλάξαντες, τῶν ἴσων ἀξιωθῶμεν βραβείων καὶ δωρεῶν. Μετὰ πάσης λοιπὸν εὐλαβείας καὶ προσοχῆς ἀκούσατε τὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν θεῖα εὐαγγελικὰ λόγια.

Ματ. ί. 32. Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· Πᾶς, ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Ὅστις, λέγει, ὁμολογήσει ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ Χριστὸς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ ἐγὼ ὁμολογήσω ἔμπροσθεν τοῦ ἐπουρανίου Πατρός μου, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐστὶ πιστὸς καὶ ἀληθινὸς μαθητής μου. Διατί δὲ ζητεῖ ὁ Θεὸς τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων; ὅταν ἡ καρδία ἡμῶν πιστεύσῃ, ὅτι ὁ Χριστός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τίς ἡ ἀνάγκη, ἵνα ὁμολογῶμεν τοῦτο καὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, μάλιστα ὅταν ἡ τοιαύτη ὁμολογία φέρῃ θανάτου κίνδυνον; Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος σύνθετός ἐστιν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, δοξάζεται δὲ ὑπὸ Θεοῦ, μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν καὶ τὴν παγκόσμιον κρίσιν, οὐ μόνον ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα· διὰ τοῦτο, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν, πρέπον ἐστὶν, ἵνα συνεργήσῃ οὐ μόνον ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα. Ἡ ψυχὴ δέχεται καὶ στέργει τὰ πιστευόμενα, ἵνα φανῇ δικαία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀποῤῥίψασα πᾶν ψεῦδος, καὶ ἐναγκαλισαμένη τὴν ἀλήθειαν· Καρδίᾳ γὰρ, λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος, πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην. Ῥωμ. ί. 10. Τὸ δὲ σῶμα, ἤγουν τὸ στόμα, τὰ χείλη, ἡ γλῶσσα, κηρύττει ἐκεῖνο, ὅπερ ἡ ψυχὴ πιστεύει, ἵνα ἀπολαύσῃ ὁ ἄνθρωπος τῆς αἰωνίου σωτηρίας· Στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. Αὐτόθι. Τοιουτοτρόπως δὲ συγκροτεῖται ἡ τελεία ἀρετὴ τῆς πίστεως, καὶ γίνεται σωτηρίας πρόξενος· Ὅτι, ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου Κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ὁ Θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ. Αὐτ. 9. Ἡ πίστις χωρὶς τῆς ὁμολογίας ἐστὶ πίστις κρυπτὴ, ἀτελὴς, καὶ ὑποκριτική· ὅταν ἄλλο μὲν πιστεύωμεν τῇ καρδίᾳ, ἄλλο δὲ ὁμολογῶμεν τῷ στόματι, τότε ἐσμὲν ὑποκριταὶ, καὶ ψεῦσται· ἐὰν πιστεύωμεν τῇ καρδίᾳ καὶ διὰ τὸν φόβον, ἢ δι᾽ ἄλλο κοσμικὸν τέλος, οὐχ ὁμολογῶμεν τὰ πιστευόμενα ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἐσμὲν μικρόψυχοι καὶ φιλόζωοι· ὁ φόβος τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ μείζων τῆς πίστεως ἡμῶν, καὶ ἡ φιλοζωΐα μείζων τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης. Ἡ πίστις δὲ ἡ ὁμολογουμένη ἐστὶ πίστις φανερὰ, τελεία, ἀνυπόκριτος· ὅστις πιστεύει τῇ καρδίᾳ, καὶ ὁμολογεῖ τῷ στόματι, ἐκεῖνος ἔχει πίστιν τελείαν, στερεὰν, ἀληθινὴν, ἐκεῖνος ἔχει πίστιν μείζονα τοῦ φόβου τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀγάπην εἰς τὸν Θεὸν, μείζονα τῆς ἰδίας ζωῆς. Ἀλλ᾽ ἆρά γε τόσον ἀναγκαία ἐστὶν ἡ τοιαύτη ὁμολογία, ὥστε ἐὰν λείψῃ αὐτὴ, λείπῃ καὶ ἡ σωτηρία; Ναί.

Ὅς τις δ᾽ ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν κἀγὼ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Ματ. ί. 33.

Ἀπό-

Ἀπόφασις δεσποτική, φοβερά, καὶ δικαία! Ἠρνήθης, λέγει, ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἐγώ εἰμι Θεός; ἀρνηθήσομαι καὶ ἐγὼ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι σὺ εἶ πιστός μου μαθητής. Διὰ τοῦτο οἱ πανεύφημοι Μάρτυρες, ἵνα μηδὲ τὰ χείλη αὐτῶν κινήσωσι πρὸς ἄρνησιν Χριστοῦ, πᾶσαν δριμυτάτην βάσανον, καὶ πολυποίκιλα ὀξύτατα παιδευτήρια ὑπέμειναν, καὶ τὸ αἷμα αὐτῶν ἐξέχεαν, καὶ τὸν θάνατον μετὰ χαρᾶς ἐδέχθησαν, ἕως ἐσχάτης αὐτῶν ἀναπνοῆς, παῤῥησίᾳ ἐνώπιον Βασιλέων καὶ τυράννων κηρύττοντες καὶ ὁμολογοῦντες, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου. Οὐαὶ λοιπὸν εἰς τὸν τρισάθλιον ἐκεῖνον ἄνθρωπον, ὅστις, ἢ διὰ ἀπόλαυσιν πλούτου καὶ δόξης, ἢ διὰ ἐκτέλεσιν σωματικῆς ἐπιθυμίας, ἢ διὰ ἀπαλλαγὴν παθημάτων, ἢ διὰ φόβον θανάτου ἀρνηθῇ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ σωτήριον ὄνομα· αὐτὸς ἐχωρίσθη ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς ἀπηλλοτριώθη τῆς οὐρανῶν βασιλείας. Ἀλλὰ πῶς ὁ Πέτρος, ἀρνηθεὶς μεθ' ὅρκου καὶ ἀναθέματος τὸν Χριστὸν, πάλιν Ἀπόστολος ἔμεινε, καὶ
Ἰωάν. ϛ'. 37. φίλος Χριστοῦ, καὶ ἅγιος; Ὁ Θεὸς τὸν ἐπιστρέφοντα καὶ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν,
Ματ. κϛ'. 75. οὐκ ἐκβάλλει ἔξω· ὁ Πέτρος μετὰ τὴν ἄρνησιν ἔκλαυσεν εὐθὺς πικρῶς, μετὰ τὴν ἀνάστασιν τρὶς ὡμολόγησεν, ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Χριστόν· ὃν δὲ ἠρνήσατο ἐν μιᾷ αὐλῇ ἑνὸς Ἀρχιερέως, ἐκήρυξε Θεὸν εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν, καὶ ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐξέχεε, καὶ σταυρικὸν ὑπέμεινε θάνατον· ὅθεν τὰ μὲν δάκρυα καὶ ἡ τριττὴ ὁμολογία ἐξήλειψαν τῆς ἀρνήσεως τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἐπέστρεψαν τὸ ἀποστολικὸν χάρισμα· τὸ δὲ κήρυγμα τῆς πίστεως, καὶ ὁ ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατος ἔδωκαν αὐτῷ τῆς ἁγιωσύνης τὴν τελειότητα. Ταῦτα δὲ νομοθετήσας ὁ Κύριος ἡμῶν περὶ τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως, καὶ περὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης, ἔπειτα προσέταξε, λέγων·

Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. Ματ. ι'. 37.

Σημείωσαι, ὅτι οὐκ εἶπεν ἁπλῶς, ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα· ἀλλὰ προσέθηκε τὸ, ὑπὲρ ἐμέ· διότι τὸν πατέρα ἡμῶν καὶ τὴν μητέρα, τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας οὐχὶ μόνον ὁ νόμος τῆς φύσεως ἀναγκάζει, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ προστάσσει, ἵνα καὶ ἀγαπῶμεν, καὶ παντὶ τρόπῳ περιθάλπωμεν. Πρέπον ὅμως ἐστὶν, ἵνα τὸ μέτρον αὐτῆς τῆς ἀγάπης ὑπάρχῃ πολλὰ μικρότερον τῆς πρὸς τὸν Θεόν· ἀνάγκη ἐστὶν, ἵνα ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη ὑπερβαίνῃ κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα τὴν συγγενικήν· διότι, καθὼς θέλει ὁ Θεὸς παρ' ἡμῶν τελείαν πίστιν, οὕτω ζητεῖ καὶ τελείαν ἀγάπην· θέλει, ἵνα ἀγαπῶμεν αὐτὸν περισσότερον καὶ αὐτῶν τῶν συγγενῶν ἡμῶν, ὧν ἡ φύσις οὐδὲν ἔχει πλέον ἀγαπητόν. Τίμα, ναὶ, καὶ ἀγάπα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καὶ μετὰ πάσης εὐλαβείας ὑποτάσσου εἰς τὸ θέλημα αὐτῶν· ἀλλ' ἐὰν ὁ πατήρ σου ἢ ἡ μήτηρ σου συμβουλεύῃ σε, ἵνα ἀρνηθῇς τὴν πίστιν σου, τότε μὴ εὐλαβηθῇς τὸ πρόσωπον αὐτῶν, τότε μὴ ὑπακούσῃς τῷ αὐτῶν προστάγματι. Ἀγάπα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καὶ περιποιοῦ αὐτοὺς μετὰ πάσης ἐπιμελείας· ἀλλ' ἐὰν ὁ πατήρ σου, ἢ ἡ μήτηρ σου προτρέπῃ σε, ἵνα κλέψῃς, ἢ ψευδομαρτυρή-

ρή-

ρήσῃς, ἢ ἀθετήσῃς μίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, τότε μὴν ἀκούσῃς αὐτῶν, μὴ προτιμήσῃς τοὺς γονεῖς σου τοῦ Θεοῦ, μὴ καταπατήσῃς τὴν θείαν ἐντολὴν, διὰ τὴν ἀγάπην τῶν γονέων σου. Ἀγάπα ὅσον θέλεις τὸν υἱόν σου καὶ τὴν θυγατέρα σου· ἀλλ' ἐὰν αὐτοὶ γίνωνταί σοι πρόσκομμα εἰς τὴν πίστιν, καὶ παρακίνημα ἀθετήσεως τῶν προσταγμάτων τοῦ Θεοῦ, μὴ ἀγαπήσῃς ὑπὲρ τὸν Θεὸν τὸν
Δευτ. ιγ΄. 6. υἱόν σου καὶ τὴν θυγατέρα σου· Ἐὰν δὲ, λέγει ὁ Θεὸς, παρακαλέσῃ σε ὁ ἀδελφός σου ἐκ πατρός σου ἢ ἐκ μητρός σου, ἢ ὁ υἱός σου, ἢ θυγάτηρ, ἢ ἡ γυνή σου ἡ ἐν τῷ κόλπῳ σου, ἢ φίλος ἴσος τῇ ψυχῇ σου λάθρα, λέγων· Βαδίσωμεν καὶ λατρεύσωμεν θεοὺς ἑτέρους, οὓς οὐκ ᾔδεις σὺ καὶ οἱ πατέρες σου.
Αὐτ. 8. Οὐ συνθελήσεις αὐτῷ, καὶ οὐκ εἰσακούσῃ αὐτοῦ, καὶ οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτῷ, οὐκ ἐπιποθήσεις ἐπ' αὐτῷ, οὐδ' οὐ μὴ σκεπάσῃς αὐτόν. Ὅστις ἀγαπᾷ τοὺς γονεῖς ἢ τὰ τέκνα αὐτοῦ περισσότερον τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἔστιν ἄξιος μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἔστιν ἄξιος τοῦ κληρονομῆσαι τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν. Ἀλλ' ἐὰν ἀγαπῶ τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοὺς συγγενεῖς, γίνομαι ἄραγε διὰ τούτου μόνου ἄξιος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ; Οὐχί· τοῦτο μόνον οὐκ ἀρκεῖ· διότι τοῦτο οὐκ ἔστιν ἡ τελεία ἀγάπη· πρέπον ἐστὶν, ἵνα ἀγαπῶ τὸν Θεὸν, οὐ μόνον περισσότερον τῶν συγγενῶν μου, ἀλλὰ καὶ περισσότερον τοῦ ἑαυτοῦ μου. Διὰ τοῦτο οὖν προσέθηκεν ὁ Κύριος ἡμῶν τὰ ἑξῆς·

Ματ. ί. 38. **Καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.**

Τί ἐστιν ὁ σταυρός; Ἡ νέκρωσις τῶν παθῶν τῆς σαρκὸς, καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ κόσμου· διότι καὶ τὸ, ἐσταύρωσαν, σημαίνει τὸ, ἐνέκρωσαν, καθὼς ἐφανέρωσεν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, λέγων·
Οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρ- Γαλ. έ. 24.
κα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. Ἐ- Αὐτ. ς΄. 14.
μοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, κἀγὼ τῷ κόσμῳ. Ὥστε ἐκεῖνος λαμβάνει τὸν σταυρὸν, ὅστις καταδαμάζει τὴν σάρκα, καὶ φεύγει τὰς τοῦ βίου ἡδονάς· ἐκεῖνος γίνεται σταυροφόρος, ὅστις καταστήσει νεκρὰ τῆς σαρκὸς τὰ πάθη, καὶ τοῦ κόσμου τὰς ἐπιθυμίας. Πῶς δὲ ἀκολουθοῦμεν ὀπίσω τοῦ Χριστοῦ; Ἀκολουθοῦντες τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ, ἤγουν ζῶν-
τες καθὼς καὶ αὐτὸς ἔζησε· Χριστὸς Α΄. Πέτρ. β΄. 21.
ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ. Ἐκεῖνος λοιπὸν ἀκολουθεῖ τῷ Χριστῷ, ὅστις στήσει τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡς τύπον καὶ κανόνα, καὶ μιμηθῇ κατὰ τὸ δυνατὸν πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος, ὁ τὸν Χριστὸν ἀκολουθή-
σας, ἔλεγε· Μιμηταί μου γίνεσθε, Α΄. Κορ. ιά. 1.
καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ. Βλέπε δὲ τῶν θείων λόγων τὴν ἀκρίβειαν· πρῶτον εἶπε τὸ, λαμβάνει τὸν σταυρὸν, ἔπειτα τὸ, ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, διότι πρῶτον ὁ μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ νεκροῖ τὰ πάθη τῆς σαρκὸς, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ κόσμου, ἔπειτα κατορθοῖ τὰς ἀρετὰς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅστις λοιπὸν οὐ κατορθώσει τὰ δύω ταῦτα, ἐκεῖνος οὐκ ἔστιν ἄξιος τῆς μαθητείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἔστιν ἄξιος τῆς ἐπουρανίου τοῦ Θεοῦ βασιλείας.

Ἀπο-

Ματ. ιθ'. 27. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπεν αὐτῷ· Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι, τί ἄρα ἔσται ἡμῖν;

Ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, οὐχ ὅταν ὁ Κύριος εἶπε τὰ προειρημένα λόγια, ἀλλ' ὅταν ἐδίδαξε τὸν νεανίσκον τὰ περὶ τῆς τελειότητος, εἰπών· (Αυτ. 21.) Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς· καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. Ἐπέθη δὲ αὕτη ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ, καὶ αἱ ἐφεξῆς εἰς τοῦτον τὸν τόπον, καὶ συνήφθη μετὰ τῶν προλεχθέντων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ λόγων, διὰ τὴν σημερινὴν ἑορτὴν, ἐπειδὴ ταῦτα τὰ ῥήματα διαλαμβάνουσι περὶ τῆς ἀρετῆς τῶν Ἁγίων, καὶ τῆς ἀνταποδόσεως τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτούς. Ποῖον δὲ τοῦ Πέτρου τὸ ἐρώτημα; Ἰδοὺ, λέγει, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι, ποία ἔσται ἡ ἀμοιβὴ ἡμῶν; ἀλλὰ πτωχὸς ἁλιεὺς, καθὼς ὁ Πέτρος, τί εἶχε, καὶ τί ἀφῆκε; τὸ πλοιάριον, τὸ δίκτυον, τὸν κάλαμον, τὸ ἄγκιστρον· ταῦτα δὲ ἄραγε τὰ εὐτελῆ καὶ οὐδαμινὰ πράγματα ἐνόησεν ὁ Πέτρος, ὅταν ἔλεγεν· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα; Ναὶ αὐτά· διότι, καθὼς εἰς τοὺς πλουσίους πολύτιμά εἰσι καὶ ἀγαπητὰ τὰ μεγάλα πράγματα, οὕτως εἰς τοὺς πτωχοὺς περισπούδαστά εἰσι καὶ τίμια τὰ εὐτελῆ καὶ μικρά· ὁ δὲ Θεὸς, ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γνώμην τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τὴν ποσότητα τῶν πραγμάτων, ἀποδίδωσιν ἐπίσης τῷ πλουσίῳ καὶ τῷ πένητι τὰς ἀμοιβάς. Εἰπὼν δὲ ὁ Πέτρος τὸ, πάντα, καὶ τὰ λοιπὰ ἐνόησε, καὶ ὅσα δηλαδὴ ἀνάγονται εἰς τοῦ ἀνθρώπου τὰ ἤθη· Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα· ἀφήκαμεν καὶ τῶν ἐχθρῶν τὰ ὀφειλήματα, καὶ τοῦ βίου τὰ σκάνδαλα, καὶ τῆς σαρκὸς τὴν εὐπάθειαν, καὶ τοῦ κόσμου τὴν ματαιότητα. Ὥστε, ὑπὸ Θεοῦ φωτισθεὶς ὁ Πέτρος, ἐλάλησεν, ἵνα, διὰ τῆς ἐρωτήσεως αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀποκρίσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν, μάθωμεν, ὅτι ἕκαστος τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, εἴτε πλούσιος καὶ ἀξιωματικὸς, εἴτε πένης καὶ ἄσημος ἄνθρωπος, δεσπότης, δοῦλος, βασιλεὺς, ἰδιώτης, πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας καὶ καταστάσεως, δύναται, ἐὰν θέλῃ, εἰπεῖν τῷ Χριστῷ· Ἰδοὺ ἐγὼ ἀφῆκα πάντα· ἰδοὺ ἐγὼ ἀφῆκα πᾶσαν τὴν περιουσίαν μου, κἄντε πολλὴ καὶ πολύτιμος, κἂν ὀλίγη καὶ οὐτιδανή· ἰδοὺ ἀφῆκα τὸν φθόνον, τὸ μῖσος, τὴν ἐκδίκησιν· ἰδοὺ ἀφῆκα τὴν ἀδικίαν, τὴν πλεονεξίαν, τὴν φιλαργυρίαν· ἰδοὺ ἀφῆκα τὴν κοιλιοδουλείαν, τὴν μέθην, τὴν ἀσέλγειαν· ἰδοὺ ἐγὼ ἀφῆκα πᾶσαν ἁμαρτίαν. Τί δὲ ὑπόσχεται ὁ θεῖος Διδάσκαλος εἰς τοὺς ἀφέντας πάντα, καὶ ἀκολουθήσαντας αὐτῷ;

Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. Ματ. ιθ'. 28. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ.

Ἰδοὺ τὰ βραβεῖα τῶν θεοφόρων Ἀποστόλων. Καὶ παλλιγγενεσίαν μὲν λέγει τὸν ἀνακαινισμὸν καὶ τὴν ἀναγένεσιν πάσης τῆς κτίσεως· διότι, κατὰ τὴν ἡμέ-

ἡμέραν τῆς δευτέρας τοῦ Κυρίου παρου-
σίας, πᾶσα ἡ κτίσις μεταβάλλεται ἐκ
Ρωμ. ή. τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἀφθαρσίαν· Ὅτι
21. καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθή-
σεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθο-
ρᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης
Β΄. Πέτρ. τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. Καινοὺς
γ΄. 13. δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ
τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶ-
μεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ·
καὶ οἱ ἀπ᾽ αἰῶνος δὲ νεκροὶ ἀνίστανται
ἄφθαρτοι, καὶ οἱ τότε ἔτι ζῶντες ἀλ-
Α΄. Κορ. λαγήσονται· Σαλπίσει γάρ· καὶ οἱ
ιέ. 52, 53. νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι,
καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. Δεῖ
γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασ-
θαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν
τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν.
Υἱὸν δὲ ἀνθρώπου ἀντὶ τοῦ, ἄνθρωπον,
ἑαυτὸν λέγει ὁ Κύριος, φυλάττων τῶν
ἁγίων Γραφῶν τὴν συνήθειαν, αἵτινες
ἀντὶ τοῦ, ἄνθρωπος, τὸ, υἱὸς ἀνθρώ-
Ψαλ. δ΄. που, γράφουσι, καθὼς ἐν τῷ, Υἱοὶ ἀν-
3. θρώπων, ἕως πότε βαρυκάρδιοι;
Αὐτ. ξά. καὶ ἐν τῷ, Μάταιοι οἱ υἱοὶ τῶν
9. ἀνθρώπων, ψευδεῖς οἱ υἱοὶ τῶν
Ἰεζ. β΄. ἀνθρώπων, καὶ ἐν τῷ, Εἶπε πρός
3. με, υἱὲ ἀνθρώπου, καὶ ἐν ἄλλοις
πολλοῖς ὁμοίως. Ἀκούων δὲ τὸ, καθί-
σεσθε, καὶ τοὺς θρόνους, καὶ τὸ
κρίνοντες, μὴ νοήσῃς μήτε σωματικὸν
Ματ. κβ΄. κάθισμα, μήτε ὑλικὰς καθέδρας· διότι
30. ἐν τῇ ἀναστάσει πάντες οἱ ἄνθρωποι
Α΄. Κορ. ὡς Ἄγγελοί εἰσι, σώματα πνευματικὰ
ιέ. 44. ἔχοντες, καὶ σύμμορφα τῷ σώματι
Φιλιπ. γ΄. τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ· μήτε, ὅτι οἱ
21. Ἀπόστολοι μέλλουσι κρῖναι τὰς δώδεκα
φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ· ἐπειδὴ εἷς μόνος ὁ
κριτὴς πάντων, ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ
Ἰωάν. ε΄. Θεοῦ· Καὶ γὰρ οὐδὲ ὁ Πατὴρ κρί-
22. νει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶ-
σαν δέδωκε τῷ Υἱῷ. Δηλοῦσι δὲ οἱ
μὲν θρόνοι, τὴν ἄφατον τιμὴν καὶ δό-
ξαν· τὸ δὲ κάθισμα, τὸ στερεὸν καὶ ἑ-
δραῖον καὶ ἀκίνητον τῆς δόξης ἐκείνης·
τὸ δὲ, κρίνοντες, τὸ ἐλέγχοντες· ὅσοι
δηλαδὴ οἱ ἐκ τῶν δώδεκα φυλῶν καταγό-
μενοι Ἑβραῖοι, προφασιζόμενοι λέγωσιν,
ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν πιστεῦσαι τῷ Χρι-
στῷ, ἐπειδὴ ἐμπόδιζεν αὐτοὺς ὁ μωσαϊ-
κὸς νόμος, τότε, βλέποντες τοὺς Ἀποσ-
τόλους, οἵτινες, ἐξ Ἑβραίων ὄντες, ἐπί-
στευσαν, καὶ τοσαύτης δόξης ἔτυχον, ἐ-
λεγχθήσονται καὶ ἐπιστομισθήσονται· ὁ-
μοίως δὲ καὶ ἡ Βασίλισσα νότου Ματ. ιβ΄.
ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ 42.
τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρι-
νεῖ αὐτήν. Ἐπειδὴ δὲ μεγάλην καὶ ὑ-
πέρτιμον δόξαν καὶ ἀξίαν νομίζουσιν οἱ
ἄνθρωποι, ἐάν τις κάθηται ἐπὶ θρόνου
ἐνώπιον τινὸς Βασιλέως ἐπιγείου, ὅταν
αὐτὸς κριτὴς κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου
αὐτοῦ μετὰ πάσης τῆς βασιλικῆς με-
γαλοπρεπείας καὶ παρατάξεως, διὰ τοῦ-
το, ἵνα δηλοποιήσῃ ἡμῖν ὁ Θεάνθρωπος
τὸ ἐξαίρετον τῆς δόξης, καὶ τὴν ὑπερ-
βάλλουσαν τιμὴν τῶν θεοκηρύκων Ἀπο-
στόλων, εἶπεν· Ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τῆς
παλιγγενεσίας, ὅταν αὐτὸς καθίσῃ ἐπὶ
θρόνου δόξης αὐτοῦ κρῖναι πᾶσαν τὴν
γῆν, τότε καὶ αὐτοὶ καθίσωσιν ἐπὶ δώ-
δεκα θρόνων, πρὸς ἔλεγχον καὶ κατάκρι-
σιν τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ.
Τοιουτοτρόπως δὲ παραστήσας τὸ ὑπε-
ρέχον τῆς δόξης τῶν Ἀποστόλων, προ-
στίθησιν ἔπειτα καὶ τὰς ἀμοιβὰς τῶν
λοιπῶν ἁγίων, λέγων·

Καὶ πᾶς ὅς τις ἀφῆκεν οἰ- Αὐτ. ιθ΄.
κίας, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ ἀδελφὰς, 29.
ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖ-
κα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἕνε-
κεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατον-

ταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.

Σημείωσαι, ὅτι οὐ παραγγέλλει σοι ὁ Κύριος, ἵνα ἀφήσῃς τὰς οἰκίας σου καὶ τοὺς ἀγρούς σου, ἢ ἵνα χωρισθῇς ἀπὸ τῆς γυναικός σου καὶ τῶν λοιπῶν συγγενῶν σου ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν· ἀλλ' ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, λέγει, ἤγουν διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὅπερ ἐστὶ διὰ τὴν πίστιν τὴν ὀρθόδοξον, καὶ διὰ τὴν τῶν θείων αὐτοῦ ἐντολῶν φυλακήν. Ἐὰν δηλαδὴ ἡ οἰκία σου, καὶ ὁ ἀγρός σου, καὶ οἱ συγγενεῖς σου γίνωνται ἐμπόδιον τῆς σωτηρίας σου· ἐὰν δὲ αὐτὰ κινδυνεύῃ ἡ πίστις σου, καὶ αὐτὰ ἐμποδίζωσί σοι τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ· σὺ δὲ καταφρονήσῃς, καὶ ἐγκαταλείψῃς αὐτά, ἵνα μὴ ἀθετήσῃς τὴν πίστιν σου, ἢ τὰς θείας ἐντολάς, τότε λαμβάνεις τὴν ἑκατονταπλάσιον ἀμοιβήν, καὶ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Ἀλλὰ πῶς ἔλαβον, λέγεις, εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν τὰ ἑκατονταπλασίονα; Ἐὰν στοχασθῇς τοὺς καιροὺς τῶν Ἀποστόλων, ὅτε ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ τῶν πιστευόντων ἦν μία· καὶ ὅτε οὐδεὶς ἔλεγεν ἴδια τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, ἀλλ' ἦσαν ἅπαντα κοινά· ὅτε, λέγω, οὐδεὶς πτωχὸς ἐν αὐτοῖς, διότι, ὅσοι εἶχον χωρία, καὶ οἰκίας, πωλοῦντες αὐτά, ἔφερον τὴν τιμὴν αὐτῶν, καὶ ἔβαλλον παρὰ τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων· τότε βλέπεις, ὅτι ὅστις ἐγκατέλειπε μίαν οἰκίαν, εὕρισκεν ἑκατονταπλασίους· καὶ ὅστις ἐγκατέλειπεν ἕνα πατέρα, ἢ μίαν μητέρα, ἢ ἕνα ἀδελφόν, εὕρισκε μυρίους πατέρας, καὶ μητέρας, καὶ ἀδελφούς, ὑπηρετοῦντας τὰ πρὸς τὴν χρείαν. Βλέπε δὲ τοὺς θείους Ἀποστόλους, τοὺς ἁγίους Μάρτυρας, τοὺς ὁσίους Ἀσκητάς· τί ἀφῆκαν αὐτοί; Μίαν οἰκίαν· ἀλλὰ πόσας οἰκίας, ἤγουν Ἐκκλησίας ἔχουσι τὴν σήμερον εἰς τὸ ὄνομα αὐτῶν ἀφιερωμένας! Τί ἀφῆκαν; Ἕνα πατέρα, ἢ μίαν μητέρα, ἢ δύω, ἢ τρεῖς ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφάς, ἢ μίαν γυναῖκα, ἢ ὀλίγα τέκνα, ἢ δύω ἢ τρεῖς ἀγρούς· πόσον δὲ πλῆθος Χριστιανῶν ἕως τῆς σήμερον, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, νέων καὶ γερόντων, καὶ πάσης τάξεως ἀνθρώπων δοξολογεῖ αὐτούς, καὶ προσκυνεῖ ἕως ἐδάφους τῆς γῆς, καὶ δῶρα προσφέρει αὐτοῖς ἐν τῷ ὀνόματι Κυρίου, καὶ παρακαλεῖ αὐτούς, ἵνα πρὸς Θεὸν πρεσβεύωσι! Θέλων δὲ ὁ Θεάνθρωπος δεῖξαι τὸ ἀπροσωπόληπτον καὶ δίκαιον τῆς ἀνταποδόσεως αὐτοῦ, προστίθησι καὶ ταῦτα·

(Πράξ. δ'. 32, 35.)

Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι, ἔσχατοι· καὶ ἔσχατοι, πρῶτοι. (Ματ. ιθ'. 30.)

Πρῶτοι μὲν ἦσαν κατὰ τὴν πίστιν καὶ εὐσέβειαν οἱ Ἑβραῖοι, ὡς πρῶτοι γνωρίσαντες τὸν ἀληθινὸν Θεόν· ἔσχατοι δὲ οἱ ἐθνικοί, ὡς πρότερον εἰδωλολάτραι, ἔπειτα ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς πιστοὶ γεγονότες καὶ εὐσεβεῖς. Πολλοὶ λοιπόν, λέγει, τῶν Ἰουδαίων, πρῶτοι ὄντες, ἐπειδὴ οὐκ ἐπίστευσαν τῷ Χριστῷ, ἔσονται ἔσχατοι, ἤγουν ἀπερριμμένοι, καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐκβεβλημένοι· πολλοὶ δὲ τῶν ἐθνικῶν, ἔσχατοι ὄντες, ἐπειδὴ ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς ἐπίστευσαν, ἔσονται πρῶτοι, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν μέτοχοι. Ἄκουσον δὲ καὶ ἄλλην ἑρμηνείαν. Πολλοὶ τῶν πιστευόντων, ἤγουν βασιλεῖς, μεγιστᾶνες, ἄρχοντες, πρῶτοι τῶν ἄλλων εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, ἔσονται, κατὰ τὸ μέτρον τῆς θείας δόξης, ἔσχατοι ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ὡς ὀλίγας ἀρετὰς κατορθώσαντες· πολλοὶ δὲ πτωχοί, ἀφα-

ἀφανεῖς, ἄσημοι, καὶ ἔσχατοι τῶν ἄλλων εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἔσονται, διὰ τὰς πολλὰς αὐτῶν ἀρετὰς, πρῶτοι τῶν προειρημένων κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἀπολαύσεως τῆς θείας δόξης· διότι πολλὰ τὰ μέτρα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, μεταδιδόμενα ἑκάστῳ τῶν πιστῶν, κατὰ τὴν ποσότητα τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ· Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρός μου πολλαὶ μοναί εἰσι. Καθὼς δὲ ἐπίσης πάντες οἱ ἄνθρωποι βλέπουσι τὸν ἥλιον, οὐχ ἐπίσης δὲ πάντες φωτίζονται· ἀλλ' ἐκεῖνοι περισσοτέρου τῶν ἄλλων φωτὸς μετέχουσιν, ὅσοι ὑγιεστέρους τῶν ἄλλων ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμούς· οὕτως ἐπίσης πάντες οἱ δίκαιοι βλέπουσι τὸν Θεὸν, ἐκεῖνοι ὅμως περισσοτέρας τῶν ἄλλων ἀπολαμβάνουσι τῆς θείας δόξης, ὅσοι πλείονας τῶν ἄλλων ἀρετὰς ἐκατώρθωσαν. Μήπως δὲ τὸ, πρῶτοι, εἶπεν ὁ Κύριος, κατὰ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀνθρώπων; Πολλοὶ δηλονότι ἐξ ἐκείνων, οὓς νομίζουσιν οἱ ἄνθρωποι πρώτους τῶν ἄλλων κατὰ τὴν ἀρετὴν, ἔσχατοι φανερωθήσονται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· οἱ δὲ νομιζόμενοι ἔσχατοι, φανήσονται πρῶτοι, καὶ τοὺς ἄλλους ὑπερέχοντες· ὁμοίαν ἔννοιαν ἔχει καὶ τὸ, ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, μείζων αὐτοῦ ἐστιν· ἐπειδὴ, κατὰ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀπίστων Ἰουδαίων, μικρότερος τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἦν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ κατὰ πάντα μείζων αὐτοῦ.

Ἰωάν. ιδ'. 2. — Ματ. ια'. 11.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Α'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Πρὸς σκέψιν τῶν μεγάλων τῆς ἀρετῆς ἀνταποδωμάτων διεγείρει τὸν νοῦν ἡμῶν τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου ἡ ψυχοσωτήριος ὑπόθεσις· διὰ τῶν λόγων τούτων, Ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει, ἐφανέρωσεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεάνθρωπος, ὅτι οἱ ἐργάται τῆς ἀρετῆς καὶ εἰς τοῦτον τὸν κόσμον εἰσὶν ἔνδοξοι, καὶ εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα τρισμακάριοι. Ὁ ἐνάρετος ἄνθρωπος οὐδόλως ζητεῖ τὰς τιμὰς καὶ περιποιήσεις τοῦ κόσμου, ἀλλ' ὁ κόσμος τιμᾷ καὶ περιποιεῖται αὐτὸν, ὅπου καὶ ἂν εὑρεθῇ, καὶ εἰς ὁποίαν κατάστασιν τύχῃ. Ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα τρέχει ὀπίσω αὐτοῦ εἰς πάντα καιρὸν καὶ εἰς πάντα τόπον, καθὼς ἡ σκιὰ τρέχει ὀπίσω ἡμῶν, ὅταν ἡμεῖς φεύγωμεν.

Ματ. ιθ'. 29.

Φέρουσιν οἱ Ἰσμαηλῖται τὸν Ἰωσὴφ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἐκεῖ ἀγοράζει αὐτὸν ὁ ἀρχιευνοῦχος τοῦ Βασιλέως, ὁ Πετεφρής. Αὐτὸς, ὡς ἄνθρωπος πλούσιος καὶ ἀξιωματικὸς, εἶχε βέβαια καὶ ἄλλους πολλοὺς καὶ ἀξίους δούλους· προετίμησεν ὅμως πάντων τῶν ἄλλων τὸν Ἰωσὴφ, κατέστησεν αὐτὸν κύριον τῆς οἰκίας αὐτοῦ, παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ πάντα ὅσα εἶχε· Καὶ ἐπέτρεψε πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ εἰς χεῖρας Ἰωσήφ· ὥστε ὁ Ἰωσὴφ οὐκ ἔστι δοῦλος, ἀλλὰ κύριος τῆς οἰκίας τοῦ Πετεφρῆ, καὶ δεσπότης τῶν ἄλλων δούλων.

Γεν. λζ'. 28. — Αὐτ. λθ'. 6.

Ὁ Πετεφρὴς οὐδεμίαν φροντίδα εἶχε περὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ, οὐδὲ ἔβλεπεν ἄλλο τὶ, εἰμὴ τὸν ἄρτον, ὃν ἔτρωγε καθ' ἡμέραν· Καὶ οὐκ ᾔδει τῶν καθ' αὐτὸν οὐδὲν, πλὴν τοῦ ἄρτου, οὗ ἤσθιεν αὐτός. Ἀλλὰ πόθεν προετράπη ὁ Πετεφρὴς νὰ τιμήσῃ τόσον, ἄνθρωπον ξένον, δοῦλον, ἠγορασμένον, νέον, ἀλλόγλωσσον, ἀλλογενῆ; πόθεν; Ἐγνώρισε, λέγει ἡ θεία Γραφὴ, ὅτι ὁ Θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ· Ἤδει δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ, ὅτι Κύριος ἦν μετ' αὐτοῦ. Γεν. λθ'. 3. Ἀλλὰ πῶς ἐγνώρισε τοῦτο; Ἔβλεπε τὴν φρόνησιν τῆς ψυχῆς, τὴν σεμνότητα τοῦ λόγου, τὴν κοσμιότητα τοῦ ἤθους· ἔβλεπεν, ἑνὶ λόγῳ, τὴν ἀρετὴν τοῦ νέου· διότι ἡ ἀρετὴ ἀστράπτει εἰς τὸ πρόσωπον, ἀκούεται εἰς τὰ λόγια, φαίνεται εἰς τὸ σχῆμα, καταλάμπει εἰς τὰ ἔργα· ἔβλεπεν, ὅτι ἦλθεν εὐλογία Κυρίου εἰς πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ἀφ' ἧς ὁ Ἰωσὴφ εἰσέβη εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· ἐκ τούτων λοιπὸν γνωρίσας, ὅτι ὁ Ἰωσὴφ ἦν ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ Θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ, ὑπερετίμησεν αὐτόν.

Ἐπιβάλλει μετὰ ταῦτα ἡ γυνὴ τοῦ Πετεφρῆ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐπὶ τὸ κάλλος τοῦ Ἰωσὴφ, καὶ πειράζει σφόδρα τὴν σωφροσύνην αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ Ἰωσὴφ νικᾷ τῆς πειραζούσης τὸν πόλεμον, καὶ φυλάττει ἀμίαντον τῆς σωφροσύνης τὸν θησαυρόν. Μεταβάλλει τὸν ἔρωτα εἰς ἔχθραν καὶ συκοφαντίαν ἡ ἀναιδεστάτη Αἰγυπτία· ὅθεν τίθεται ὁ Ἰωσὴφ πρὸς καιρὸν εἰς τὴν φυλακήν· ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν φυλακὴν, (καὶ τίς ἂν μὴ θαυμάσῃ τῆς ἀρετῆς τὴν δύναμιν;) καὶ εἰς τὴν φυλακὴν τιμὴ, ἐξαίρεσις, περιποίησις· εὐλαβεῖται αὐτὸν ὁ δεσμοφύλαξ, καὶ παραδίδωσιν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ὅλον τὸ δεσμωτήριον, ὑποτάσσει εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ πάντας τοὺς δεσμίους, καὶ πᾶσαν τὴν ἐκεῖ ἀναγκαίαν οἰκονομίαν καὶ φροντίδα· Καὶ ἔδωκεν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ τὸ δεσμωτήριον διὰ χειρὸς Ἰωσὴφ, καὶ πάντας τοὺς ἀπηγμένους, ὅσοι ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, καὶ πάντα ὅσα ποιοῦσιν ἐκεῖ, αὐτὸς ἦν ποιῶν. Οὐκ ἦν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ τοῦ δεσμωτηρίου γινώσκων δι' αὐτὸν οὐθέν· πάντα γὰρ ἦν διὰ χειρὸς Ἰωσὴφ, διὰ τὸ τὸν Κύριον μετ' αὐτοῦ εἶναι· καὶ ὅσα αὐτὸς ἐποίει, ὁ Κύριος εὐώδου ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. Γεν. λθ'. 22, 23. Εἰς τὴν φυλακὴν, διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ φωτισθεὶς ὑπὸ Θεοῦ, ἐξηγεῖ τὰ ἐνύπνια τοῦ ἀρχισιτοποιοῦ· ὅθεν, ἐξαγαγόντες αὐτὸν ἐκ τῆς φυλακῆς, φέρουσιν εἰς τὰς βασιλείους αὐλὰς, ἵνα ἐξηγήσῃ καὶ τοῦ Φαραὼ τὸ ἐνύπνιον, ὅπερ καὶ ἐξήγησε· διὸ ὁ Φαραὼ, εἰς ἀντάμειψιν τῆς τοσαύτης εὐεργεσίας, κατέστησεν αὐτὸν ἄρχοντα πάσης γῆς Αἰγύπτου· Εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσήφ· Ἰδοὺ καθίστημί σε σήμερον ἐπὶ πάσῃ γῇ Αἰγύπτου. Αὐτ. μα'. 41. Ὅλη ἡ Αἴγυπτος ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἰωσὴφ, ὅλη ἡ Αἴγυπτος ὑπακούει, προσκυνεῖ καὶ σέβεται αὐτὸν, ὡς ἡγεμόνα, καὶ ἐξουσιαστὴν, καὶ ἄρχοντα. Ἀκούετε τὰ κατορθώματα τῆς ἀρετῆς; τοὺς δούλους καθιστᾷ δεσπότας· τοὺς πτωχοὺς, πλουσίους· τοὺς ἀργυρωνήτους, ἄρχοντας· τοὺς δεσμίους, ἐνδόξους καὶ ὑπερτίμους ἡγεμόνας· αὐτή ἐστι τῆς ἀρετῆς ἡ ἀνταπόδοσις.

Πολλοὶ στοχάζονται, ὅτι τὰ βραβεῖα τῶν ἐναρέτων ἀνθρώπων εἰσὶ μόνον οὐράνια· καὶ ὅτι οἱ ἐνάρετοι τιμῶνται καὶ δοξάζονται μόνον εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν· πλανῶνται ὅμως· διότι ὁ Θεὸς, ὁ ἐξουσιαστὴς καὶ τῶν ἐπουρανίων, καὶ τῶν ἐπιγείων, ὑπεσχέθη καὶ τὰς ἐπιγείους καὶ τὰς ἐπουρανίους ἀμοιβὰς, εἰπών· Ἑκατοντα- Ματ. ιθ'. 29.

ταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. Τοῦτο δὲ ἐμφαντικώτερα ἐξέφρασεν ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, εἰπών· Ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον. Ἡμεῖς δὲ βλέπομεν τοῦ Κυρίου τὸν λόγον πεπληρωμένον, οὐχὶ μόνον εἰς τοὺς παλαιοὺς ἁγίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς σημερινοὺς φίλους τῆς ἀρετῆς. Πόσην τιμὴν καὶ δόξαν ἔχουσιν οἱ ἐν ἀρεταῖς διαπρέψαντες εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, φανερόν ἐστι καὶ πασίδηλον· ἔχουσι μνημόσυνα ἐνιαύσια, δοξολογίας καθημερινὰς, ναοὺς περικαλλεστάτους, ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις εἰς τιμὴν τοῦ ὀνόματος αὐτῶν· Ἡγεμόνες, Ἄρχοντες, Βασιλεῖς, ἄμετρα πλήθη εὐσεβῶν Χριστιανῶν σέβονται αὐτοὺς, προσκυνοῦσι τὰ λείψανα αὐτῶν, καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν μετ' εὐλαβείας τιμῶσι. Ταύτην δὲ τὴν τιμὴν οὐχὶ μόνον μετὰ θάνατον, ἀλλὰ καὶ ἔτι ζῶντες ἀπελάμβανον οἱ ἅγιοι. Τόσην εὐλάβειαν εἶχον οἱ πιστοὶ εἰς τὸν Πέτρον, ὥστε ἐπὶ κλινῶν καὶ κραββάτων ἔφερον τοὺς ἀσθενεῖς αὐτῶν εἰς τοὺς δρόμους, ἵνα ἡ σκιὰ αὐτοῦ ἐγγίξῃ τὸ σῶμα αὐτῶν· Ὥστε κατὰ τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τιθέναι ἐπὶ κλινῶν καὶ κραββάτων, ἵνα, ἐρχομένου Πέτρου, κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν. Τόσον σέβας προσέφερον εἰς τὸν Παῦλον, ὥστε καὶ τὰ μανδήλια, καὶ περιζώματα αὐτοῦ μετὰ πολλῆς εὐλαβείας ἐλάμβανον, καὶ δι' αὐτῶν ἐθεράπευον τὰς τῶν ἀσθενῶν ἀρρωστίας· Ὥστε ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἐπιφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια, ἢ σιμικίνθια, καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τά τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐξέρχεσθαι ἀπ' αὐτῶν. Ἐσημειώσατε δὲ ἄραγε καὶ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἤγουν τὸ, Ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες; Τοῦτο δηλοῖ, ὅτι οἱ ἅγιοι τὰ πάντα ἐγκατέλειπον διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, πένητες ἦσαν, μηδὲ ὀβολὸν ἔχοντες· Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι, ἔλεγεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν χωλὸν, τὸν ζητοῦντα παρ' αὐτοῦ ἐλεημοσύνην· ὑπέρπλουτοι ὅμως ἦσαν, ἐξουσιάζοντες πάντων τῶν εὐσεβῶν τὰ ὑπάρχοντα· διότι οἱ πιστοὶ, βλέποντες τὸν ζῆλον, τὴν ἁπλότητα, τὴν ἀγάπην, τὴν καθαρότητα τοῦ βίου αὐτῶν, καὶ τὰ ὑπερθαύμαστα αὐτῶν κατορθώματα, τόσην εὐλάβειαν εἶχον πρὸς αὐτοὺς καὶ ἀγάπην, ὥστε ἐπροθυμοποιοῦντο, ἵνα χαρίσωσιν εἰς αὐτοὺς οὐ μόνον τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, ἀλλ' ἐὰν ἦν δυνατὸν, καὶ τοὺς ἰδίους αὐτῶν ὀφθαλμούς· Μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν, λέγει ὁ θεσπέσιος Παῦλος περὶ τῶν Γαλατῶν, ὅτι, εἰ δυνατὸν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες ἂν, ἐδώκατέ μοι. Καὶ μὴ νομίσητε, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ μόνοι τοιαύτας ἀμοιβὰς ἔλαβον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· διότι καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς κατὰ διαφόρους καιροὺς φιλάρετοι ἄνθρωποι ἅπαντες ἐτιμήθησαν, καὶ ὑπεραγαπήθησαν ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων Βασιλέων, καὶ Ἡγεμόνων, καὶ ὑπὸ πάντων τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν. Κἂν δέτινες ἐξ αὐτῶν περιέπεσον εἰς διαφόρους πειρασμοὺς καὶ καταδρομὰς, ὅμως ὕστερον ηὔξησε διὰ τούτων ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα αὐτῶν.

Τὴν αὐτὴν τιμὴν καὶ περιποίησιν βλέπομεν ἄχρι τῆς σήμερον εἰς πάντας τοὺς ἐργάτας τῆς ἀρετῆς. Ὅστις τὴν σήμερον ἐμποδίζει τὴν γλῶσσαν ἀπὸ παντὸς ψεύδους, καὶ ἔχει πάντοτε εἰς τὸ στόμα τὴν ἀλήθειαν· ὅστις ἐστὶ φίλος τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐχθρὸς τῆς ἀδι-

Μάρκ. ί. 30.

Πράξ. ε. 15.

Ἀυτ. ιθ΄. 12.

Β΄. Κορ. ς΄. 10.

Πράξ. γ΄. 6.

Γαλ. δ΄. 15.

δικίας, τῆς ταπεινοφροσύνης ἐραστὴς, καὶ τῆς ὑπερηφανείας ἀντίπαλος, φρόνιμος τὸν νοῦν, σώφρων τὸ ἦθος, εὐεργετικὸς τὴν γνώμην, φιλόστοργος τὸν τρόπον, τοῦ τοιούτου ἀνθρώπου ὁ λόγος ἐστὶ νόμος, καὶ ἡ ὑπόσχεσις πάσης συγγραφῆς ἰσχυροτέρα· ἡ συναναστροφὴ αὐτοῦ ἐστὶ τιμὴ, ἡ συμβουλὴ φῶς, ἡ συνομιλία διόρθωσις, ἡ παρουσία ὠφέλεια, τὸ παράδειγμα ζωῆς κανὼν καὶ τύπος· εἰπατέμοι, τίς τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον οὐ τιμᾷ; τίς οὐ περιποιεῖται; τίς οὐ προσφέρει αὐτῷ βαθύτατον σέβας; καὶ τὸν ἐχθρὸν νικᾷ τῆς ἀρετῆς ἡ δύναμις, καὶ κινεῖ τὸν νοῦν αὐτοῦ εἰς θάμβος καὶ ἔκπληξιν· Ἀρετὴν ἀνδρὸς οἶδε θαυμάζειν καὶ πολέμιος.

Οὐ μόνον δὲ ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ ἐστιν ἡ ἀμοιβὴ τοῦ ἐναρέτου, ἀλλὰ καὶ
Ῥωμ. β΄. 10. ἄλλο ἀγαθὸν μεῖζον, ἡ εἰρήνη· Δόξα, καὶ τιμὴ, καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν. Πολλοὶ εἰρηνεύουσι μετὰ τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἔχουσι πόλεμον ἀκατάπαυστον μετὰ τῆς συνειδήσεως αὐτῶν· ἔξω εἰρήνη, ἔσω πόλεμος· ἔξω εἰρήνη, ἔσω ταραχὴ καὶ θόρυβος· τῆς συνειδήσεως ὁ ἔλεγχός ἐστι μάστιξ, ὑπὸ Θεοῦ ὁρισθεῖσα πρὸς τι-
Ψαλ. λη΄. 14, 15. μωρίαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ· Ἐν ἐλεγμοῖς ὑπὲρ ἀνομίας ἐπαίδευσας ἄνθρωπον, καὶ ἐξέτηξας ὡς ἀράχνην τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· ὅθεν ὁ ἁμαρτήσας Προφήτης, μὴ φέρων τοὺς τιμωρητικοὺς τῆς συνειδήσεως ἐλέγχους, ἐβόα·
Ἀυτ. 18. Ἄνες μοι, ἵνα ἀναψύξω, πρὸ τοῦ με ἀπελθεῖν. Καὶ ἀληθῶς, ὢ πόσον βασανιστικὸς τῆς συνειδήσεως ὁ ἔλεγχος! θλιβερὸς ὁ πλοῦτος, ὅταν ἡ συνείδησις ἔνδοθέν σου ἐλέγχει ἀδικίαν καὶ ἁρπαγήν· λυπηρὰ τὰ ἀξιώματα, ὅταν ἔνδον μαστίζῃ σε ἡ συνείδησίς σου, ὡς μὴ ἀναπληροῦντα τοῦ ἀξιώματός σου τὸ χρέος· πικρὰ ἡ τρυφὴ τοῦ βίου, ὅταν σε βασανίζῃ ἡ συνείδησίς σου, ὡς ἀσελγῆ καὶ ἄσωτον· ἑνὶ λόγῳ, ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως μεταβάλλει εἰς πικρίαν καὶ αὐτὰ τὰ γλυκύτατα τοῦ κόσμου πράγματα. Ἡ ἁμαρτία προξενεῖ τῆς συνειδήσεως τὸν ἔλεγχον, καὶ τὴν λυπηρὰν ταραχήν· ὅταν λείψῃ ἡ ἁμαρτία, καὶ ἔλθῃ ἡ ἀρετὴ, αὐτὴ καθησυχάζει τὴν συνείδησιν, καὶ φέρει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἐναρέτου τὸ ἐπουράνιον τῆς εἰρήνης δώρημα· αὐτὸς ἔχει τῆς συνειδήσεως τὴν εἰρήνην, εἰρηνεύει μετὰ πάντων τῶν ἄλλων ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ,
κατὰ τὸ, Εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις· Μάρκ. θ΄. 5.
εἰρηνεύει δὲ καὶ ἐν ἑαυτῷ, κατὰ τὸ, Εἰ- Α΄. Θεσσ. ε΄. 13.
ρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς, ἐπειδὴ μένει ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἐλευθέρα καὶ ἥσυχος ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας τὸν ἔλεγχον· ἡ τοιαύτη δὲ εἰρήνη ἐστὶν ἓν τῶν μεγάλων τῆς ἀρετῆς βραβείων, ἐπειδὴ αὐτὴ προξενεῖ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου ἡδονὴν καθαρὰν, καὶ χαρὰν ἀδιάκοπον, καὶ γλυ-
κύτητα ἀέναον. Ἔρχεται εἰς αὐτὸν ἐ- Ματ. ζ΄. 25.
νίοτε ἡ βροχὴ, ἤγουν ἡ ὁρμὴ τῆς πονηρᾶς ἐπιθυμίας, ζητοῦσα νὰ ἐξαλείψῃ τῆς εἰρήνης τὸν γλυκασμόν· ἀλλὰ μένει ἀνενέργητος, ἐπειδὴ προσβάλλει ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ. Ἔρχονται ἐνίοτε οἱ ποταμοὶ, ἤγουν τοῦ Διαβόλου οἱ πειρασμοὶ, συκοφαντίαι, ἐπιβουλαὶ, διωγμοὶ, ζητοῦσι νὰ ἐξαφανίσωσι τῆς εἰρήνης τὴν τρυφήν· ἀλλὰ καὶ ταῦτα μένουσιν ἄπρακτα, ἐπειδὴ αὐτὸς, ἔχων τὴν συνείδησιν αὐτοῦ καθαρὰν, τέρπεται
ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ, Β΄. Κορ. α΄. 12.
καὶ χαίρει ἐν τοῖς παθήμασιν, ὡς πά- Κολ. α΄. 24.
σχων ὑπὲρ Χριστοῦ. Πνέουσιν ἐνίοτε κατ' αὐτοῦ τῆς ματαιότητος οἱ ἄνεμοι, ζητοῦντες νὰ ἐκριπίσωσι τὴν εὐφροσύνην τῆς καρδίας αὐτοῦ· ἀλλ' οὐδὲν δύνανται, ἐπειδὴ ἀντικρούονται καὶ ἐκνευρίζονται ἀπὸ τῆς παντοδυνάμου χάριτος τοῦ Θεοῦ. Νικητὴς, τροπαιοῦχος, εἰρηνικὸς, ἐπιλανθά-

θάνεται τῶν ὄπισθεν, ἐκτείνεται εἰς τὰ
ἔμπροσθεν, ἐλπίζει τῶν μελλόντων τὴν
Φιλιπ. γ'. 14. ἀπόλαυσιν· Πάντοτε χαίρει, ἀδια-
Α'.Θεσ. ε'. 16, 18. λείπτως προσεύχεται, ἐν παντὶ εὐ-
χαριστεῖ, πάντα σκύβαλα νομίζει,
Φιλιπ. γ'. 8. ἔχει μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Χριστὸν, αἰσθάνε-
ται τῆς ἐπουρανίου αὔρας τῆς αἰωνίου
μακαριότητος.

Ἡ ἀρετὴ, ἀδελφοί μου, ἔχει τὴν πρώτην αὐτῆς ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἡ οὐσία τῆς ὑπερουσίου Θεότητος ἐστὶν ἡ πηγὴ, ἐξ ἧς ἀναβλύζει, καὶ ἡ ῥίζα, ἐξ ἧς βλαστάνει ἡ ἀρετή. Ἡ ἀγάπη, ἡ δικαιοσύνη, ἡ χρηστότης, ἡ μακροθυμία, τὸ ἔλεος, καὶ πᾶσα ἄλλη ἀρετὴ, καρποφορήματά εἰσι τῆς δημιουργικῆς Φύσεως. Διὰ τοῦτο, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐργάζεται τῆς ἀρετῆς τὰ κατορθώματα,
τότε ἀληθῶς γίνεται εἰκὼν ζῶσα καὶ
Γεν. α'. 26. ὁμοία τῷ Θεῷ, καθὼς ὑπ' αὐτοῦ ἐπλά-
σθη. Ἔχει ὁ ἄνθρωπος τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ· αὐτεξούσιος ὁ Θεὸς, αὐτεξούσιος καὶ ὁ ἄνθρωπος· προνοητικὸς ὁ Θεὸς, προνοητικὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος· νοῦς, καὶ λόγος, καὶ πνεῦμα ὁ Θεὸς, νοῦν καὶ λόγον καὶ πνεῦμα ἔχει καὶ ὁ ἄνθρωπος· κατὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπός ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν δὲ κατασταθῇ φιλόστοργος, δίκαιος, ἀγαθὸς, μακρόθυμος, ἐλεήμων, ἐὰν, λέγω, κατορθώσῃ τὰς ἀρετὰς, τότε ἐστὶν εἰκὼν οὐχὶ νεκρὰ καὶ ἀνομοία, ἀλλὰ ζῶσα καὶ ὁμοία τῷ Θεῷ· τότε γίνεται ὁ ἄνθρωπος
Ψαλ. πα'. 6. κατὰ χάριν Θεός· Ἐγὼ εἶπα, Θεοί
ἐστε, καὶ υἱοὶ Ὑψίστου πάντες.

Ὁ Θεὸς, ὅστις θέλει διὰ τῆς ἀρετῆς νὰ ἀναβιβάσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς ἐξαίσιον ὕψος δόξης καὶ λαμπρότητος, γνωρίζει ἀκριβέστατα πόσος ἐστὶν ὁ ἀγὼν, πόσος ὁ κίνδυνος, καὶ πόσος ὁ κόπος τῶν ἁγίων διὰ τῆς ἀρετῆς τὴν κατόρθωσιν. Ὅθεν πότε μὲν προστάσσει, ἵνα μηδεὶς ἐνοχλήσῃ, μηδὲ πονηρευθῇ
κατ' αὐτῶν· Μὴ ἅπτεσθε τῶν χρι- Ψαλ. ρδ'. 15.
στῶν μου, καὶ ἐν τοῖς Προφήταις μου μὴ πονηρεύεσθε· πότε δὲ περιθαρσύνει αὐτοὺς, λέγων· Ὅστις ἐνοχλεῖ ὑμᾶς, ὅμοιός ἐστιν ἐκείνῳ, ὅστις ψηλαφᾷ
τὴν κόρην τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ· Ὁ Ζαχ. β'. 8.
ἁπτόμενος ὑμῶν, ὡς ὁ ἁπτόμενος τῆς κόρης τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ· ἄλλοτε δὲ λέγει, ὅτι θέλει, ἵνα προσφέρωμεν εἰς αὐτοὺς τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν ὑπακοὴν, τὴν ὁποίαν προσφέρο-
μεν εἰς αὐτόν· Ὁ ἀκούων ὑμῶν, ἐ- Λουκ. ι'. 16.
μοῦ ἀκούει· καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς, ἐμὲ ἀθετεῖ. Ἵνα δὲ ἐξ ὁλοκλήρου ἀφέλῃ ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν τὸν φόβον τοῦ τοιούτου ἀγῶνος, ὑπόσχεται εἰς αὐτοὺς ἀποστεῖλαι τοὺς ἁγίους Ἀγγέλους, ἵνα ἐν παντὶ ἔργῳ διαφυλάττωσιν αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς κινδύνου, καὶ βαστάζωσιν αὐτοὺς ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, ἵνα μὴ τύχῃ καὶ μιανθῶσιν ὑπὸ τοῦ
ῥύπου τῆς ἁμαρτίας· Ὅτι τοῖς Ἀγ- Ψαλ. ϟ'. 11, 12.
γέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου. Ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου· Μὴ διστάζετε, λέγει, διότι πᾶσαι αἱ ἀγγελικαὶ δυνάμεις ἀποστέλλονται παρ' ἐμοῦ εἰς ὑπηρεσίαν καὶ βοήθειαν ὑμῶν, τῶν κληρονόμων τῆς αἰωνίου μακαριότη-
τος· Οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουρ- Ἑβρ. α'. 14.
γικὰ Πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν; τοῦτό ἐστιν ἄλλη ἀμοιβὴ τῶν ἐναρέτων· εἰς αὐτοὺς οἱ μὲν ἄνθρωποι προσφέρουσι τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν ὑπακοὴν, τὴν εἰς τὸν Θεὸν ὀφειλομένην· οἱ δὲ Ἄγγελοι, τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν περιποίησιν· τί τούτου περισσότερον;

Ὁ Θεὸς δίδωσιν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν τῶν στοιχείων, τοῦ

εὐ-

οὐρανοῦ, τῆς γῆς, τοῦ θανάτου, καὶ πάσης τῆς κτίσεως· βλέπομεν τοῦτο εἰς τὰς θείας Γραφάς. Ὁ Μωϋσῆς μεταβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς αἷμα, τὸν ἀέρα εἰς σκότος, τὸ χῶμα τῆς γῆς εἰς σκνίπας, τὴν ζωὴν τῶν κτηνῶν καὶ τῶν πρωτοτόκων εἰς θάνατον· ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ἐμποδίζει τοῦ ἡλίου τὴν κίνησιν· ὁ Ἡλίας κλείει καὶ ἀνοίγει τὸν οὐρανόν· οἱ τρεῖς Παῖδες σβεννύουσι τὴν δύναμιν τοῦ πυρός· ὁ Δανιὴλ ἐμφράττει τῶν λεόντων τὰ στόματα· τὸν Παῦλον σέβεται ἡ ἔχιδνα· τὸν Πέτρον ὑπακούουσιν οἱ νε-
Ῥωμ. β'. 10. κροί· ἰδοὺ ὁ λόγος τοῦ Παύλου· Δόξα καὶ τιμὴ, καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν. Τί περισσότερον; αὐτὸς ὁ Θεὸς κατοικεῖ εἰς τὰς
Ἰωάν. ιδ'. 23. ψυχὰς τῶν θεοφιλῶν ἀνθρώπων· Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει· καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν· κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ γίνεται ὁ ἐργάτης τῆς ἀρετῆς· τοῦτό ἐστιν ἡ τιμὴ, τοῦτο ἡ δόξα, τοῦτο ἡ εἰρήνη, τοῦτο ἡ ἀγαλλίασις τῆς ψυχῆς· ἰδοὺ αἱ ἑκατονταπλάσιοι ἀμοιβαὶ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰς ὁποίας ὑπεσχέθη ὁ Κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Μετὰ δὲ τὰς ἐπιγείους ἀμοιβὰς, βασιλεία ἀθάνατος, μακαριότης ἀτελεύτητος, ζωὴ αἰώνιος·
Ματ. ιθ'. 29. Ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.

Ἀρετὴ λοιπὸν, θησαυρὲ ἐπουράνιε, πλοῦτε παντυπέρτιμε, πηγὴ τῆς ἀληθινῆς δόξης καὶ τιμῆς, ῥίζα τῆς πνευματικῆς εἰρήνης καὶ ἀνέσεως, μῆτερ πάσης οὐρανίου καὶ ἐπιγείου εὐτυχίας, ἡμεῖς βλέπομεν ἐν σοὶ παράδοξα· σὺ ὑπερτετιμημένη ὑπὲρ πάντα τὰ ἄλλα πράγματα· διότι ποῖος ἄνθρωπος εὑρίσκεται εἰς τὸν κόσμον, ὅστις οὐ τιμᾷ τὴν ἀρετήν; καὶ σὺ περιπεφρονημένη περισσότερον πάντων τῶν πραγμάτων· διότι ποῖος τὴν σήμερον φροντίζει διὰ τὴν κτῆσιν τῆς ἀρετῆς; Ἡμεῖς γνωρίζομεν τῆς ἀρετῆς τὴν ὠφέλειαν, καὶ ἡμεῖς ἀποστρέφομεν τὸ πρόσωπον ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τὴν ἐργασίαν· καὶ τί ἄλλο ἐστὶ τοῦτο, εἰμὴ μωρία μεγάλη, καὶ παραφροσύνη φανερά;

Ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ, μεγάλη πλάνη περικρατεῖ τὴν καρδίαν, καὶ κατασκοτίζει τὸν νοῦν ἡμῶν. Χριστιανὲ, τί ζητεῖς ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου; σὺ ζητεῖς πλοῦτον, ἀλλὰ ποῦ νομίζεις, ὅτι εὑρίσκεις τὸν πλοῦτον; εἰς τὴν ἁρπαγήν; εἰς τὴν ἀδικίαν; εἰς τὸ ψεῦδος; εἰς τὴν ἀπάτην; εἰς τὰς ἐπιορκίας; σφάλλεις, καὶ ἀπατᾶσαι ἐλεεινῶς· εἰς τὴν ἁμαρτίαν οὐχ εὑρίσκεις πλοῦτον, ἀλλὰ φόβον· οὐχ εὑρίσκεις χρήματα, ἀλλὰ ἀτιμίαν, ταραχὴν, κίνδυνον καὶ ταλαιπωρίαν· σήμερον εὑρίσκεις τῆς ἀνομίας τὸν πλοῦτον, καὶ αὔριον φεύγει, καὶ μένεις γυμνὸς καὶ τετραχηλισμένος. Θέλεις πλοῦτον; μὴ τρέχῃς τῆς ἁμαρτίας τὸν κρημνὸν, ἀλλὰ περιπάτει τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον. Θέλεις πλοῦτον; ἄπεχε τῆς ἀδικίας, καὶ ἐργάζου δικαιοσύνην· φεῦγε τὸ ψεῦδος, καὶ λάλει τὴν ἀλήθειαν, φύλαττε τὰς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐντολάς· αὐτοῦ εὑρίσκεις πλοῦτον μέγαν
καὶ ἀσάλευτον· Ὁ ποιῶν ταῦτα οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· αὐ- Ψαλ. ιδ'. 7.
τοῦ εὗρεν ὁ Ἀβραὰμ τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον· αὐτοῦ ὁ Ἰακὼβ τὸν πληθυσμὸν τῶν ποιμνίων· αὐτοῦ ὁ Ἰωσὴφ τὸν πλοῦτον τῆς Αἰγύπτου· αὐτοῦ ὁ Ἰὼβ τὰς χιλιάδας τῶν προβάτων, τῶν καμήλων, τῶν βοῶν, τῶν ὄνων. Τί ζητεῖς, Χριστιανὲ, ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου; σὺ ζητεῖς δόξαν, ἀλλὰ ποῦ στοχάζεσαι, ὅτι αὐτὴ κατοικεῖ; σὺ νομίζεις, ὅτι ἡ δόξα κάθηται εἰς τὰς βασιλευούσας πόλεις, εἰς τὰ παλάτια τῶν Ἀρχόντων,

εἰς

εἰς τὰς αὐλὰς τῶν Βασιλέων, ὅθεν ἐκεῖ ζητεῖς αὐτὴν, ἀλλὰ πλανᾶσαι· διότι ἐκεῖ μίαν μόνην σκιὰν δόξης εὑρίσκεις, περιπεπλεγμένην ὑπὸ τῆς ἀκαταστασίας, ἐπιβουλευομένην ὑπὸ τοῦ φθόνου, καταδιωκομένην ὑπὸ τῶν δοξομανούντων· ὅθεν σήμερον ἴσως γίνεσαι ἔνδοξος καὶ περίβλεπτος, ἀλλ' αὔριον μεταβάλλονται τὰ περιστατικὰ, καὶ σὺ μένεις περιπεφρονημένος καὶ ἄσημος. Τί ζητεῖς ἄνθρωπε ἐν τῷ κόσμῳ; τρυφὰς ζητεῖς καὶ ἀνάπαυσιν, θέλεις δὲ νὰ εὕρῃς αὐτὰς εἰς τὰς πολυφαγίας, καὶ πολυποσίας, εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς σαρκός σου; Ἡ ἁμαρτία οὐκ ἔστιν ἄνεσις, οὐδὲ χαρὰ, ἀλλὰ στεναγμὸς καὶ θλίψις· τῆς ἁμαρτίας ἡ τρυφὴ ἐστι γλυκόπικρος, ἡ γλυκύτης αὐτῆς μεταβάλλεται εἰς πικρότητα· καὶ ἡ μὲν γλυκύτης διαρκεῖ πολλὰ ὀλίγον, ἡ δὲ πικρότης αὐτῆς παρατείνεται πολὺ καιροῦ διάστημα· μετὰ τὴν ἁμαρτίαν εὐθὺς μεταμέλεια, αἰσχύνη, θλίψις, ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως βαρύτατος· αἱ ἡδοναὶ τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν φέρουσιν ἀσθένειαν, ἀῤῥωστήματα ἐλεεινὰ, φθορὰν τοῦ σώ-
Ῥωμ. ς'. 23. ματος, πολλάκις δὲ καὶ θάνατον· Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας, θάνατος. Ἐὰν θέλῃς χαρὰν ἀληθινὴν, νίκησον τὰ πάθη σου· διότι τότε χαίρεις περισσότερον τοῦ ἀρχιστρατήγου, ὅστις ἐνίκησε τὴν ἰσχυρὰν τῶν ἐχθρῶν παρεμβολήν. Ἐὰν θέλῃς ἡδονὴν ἀμετάβλητον, ἄπλωσον τὰς χεῖράς σου πρὸς εὐεργεσίαν τοῦ ὀρφανοῦ, τῆς χήρας, τῶν πτωχῶν, τῶν ἀδικουμένων· τότε αἰσθάνεται ἡ ψυχή σου ἡδονὴν ἀνεκδιήγητον. Παρὰ τῆς ἀρετῆς ζήτει τὴν ἄνεσιν, τὴν τρυφὴν, τὴν τιμὴν, τὴν δόξαν· γίνου σώφρων, φιλοδίκαιος, εὐσπλαγχνικὸς, πρᾶος, ταπεινόφρων· ἆρον ἐπάνω εἰς τοὺς ὤμους σου τὸν ἐλαφρότατον ζυγὸν τοῦ Κυρίου σου· τότε εὑρίσκεις τὴν ἡδονὴν τὴν οὐράνιον, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν τὴν θείαν·
Ματ. ιά. 29. Ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ· καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. Πόσον μωρὸς φαίνεται, καὶ ἀσύνετος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ζητεῖ τὸ χρυσίον καὶ ἀργύριον, οὐχὶ εἰς τοὺς μεταλλίτας κόλπους τῆς γῆς, ἀλλ' εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ εἰς τὰ φρέατα, καὶ εἰς τὰς λίμνας; πόσον μωρὸς καὶ ἀσύνετος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις, διψῶν, τρέχει οὐχὶ εἰς τὰς πηγὰς, καὶ εἰς τὰ φρέατα, ἀλλ' εἰς τοὺς ἀνύδρους τόπους, καὶ εἰς τὰς ἀνίκμους πέτρας; Πολλῷ ἀφρονέστεροι τούτων ἐσμὲν ἡμεῖς· ἡμεῖς θέλομεν δόξαν, πλοῦτον, ἄνεσιν, οὐδόλως δὲ σπουδάζομεν διὰ τὴν ἀρετὴν, ἥτις ἐστὶν ἡ πηγὴ πάσης εὐτυχίας, ἀλλὰ τρέχομεν ὀπίσω τῆς ἁμαρτίας, ἥτις ἐστὶν ἡ μήτηρ πάσης συμφορᾶς καὶ δυστυχίας.

Στοχάσθητε τὴν ἄμετρον φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν σοφωτάτην αὐτοῦ πρόνοιαν. Ἡ ἀρετὴ σώζει τὸν ἄνθρωπον· ὁ δὲ Θεὸς, ὡς φιλανθρωπότατος καὶ πάνσοφος προνοητὴς, ἵνα ἑφελκύσῃ ἡμᾶς πρὸς τὴν σπουδὴν τῆς ἀρετῆς, ἐσύναψε καὶ συνήνωσεν αὐτῇ πάντα τοῦ κόσμου τὰ ἀγαθά· ἵνα ἀγαπήσωμεν τὴν ἀρετὴν, κατέστησεν αὐτὴν πηγὴν πάσης κοσμικῆς εὐτυχίας· μέγας εἶ Κύριε, καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου· καὶ οὐδεὶς λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ὕμνον τῶν θαυμασίων σου! Ἄνθρωπε, λέγει ὁ Θεὸς, ζήτει τὴν ἀρετὴν, καὶ προστεθήσεταί σοι ἅπαντα τοῦ κόσμου τὰ ἀγαθά. Ἄνθρωπε, λέγει ὁ Θεὸς, θέλεις δόξαν; θέλεις τρυφὴν καὶ εὐτυχίαν; Μίαν μόνην μέριμναν ἔχε, καὶ μίαν σπουδὴν, τῆς ἀρετῆς τὴν κατόρθωσιν· αὐτὴ ἔχει ἐν ἑαυτῇ, καὶ μεταδίδωσιν εἰς τοὺς φίλους αὐτῆς πάσας τὰς εὐτυχίας· σὺ,

λέ-

λέγει, ζήτει τὴν βασιλείαν μου, καὶ τὴν ἀρετήν, καὶ ἐγὼ δίδωμί σοι προσθήκην πάντα τὰ ἀγαθά· Ζητεῖτε πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Ματ. ς'. 33.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Β'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἡ πρόνοια καὶ ἡ φιλανθρωπία δύω τελειότητές εἰσι τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Δημιουργοῦ τῆς κτίσεως. Ὁ Κύριος ἡ-
Ἑβρ. α'. 3. μῶν Ἰησοῦς Χριστός, Ἀπαύγασμα ὢν τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, συνηνωμένα ἀλλήλοις, καὶ ἀχώριστα ἔδειξε τὰ δύω μεγάλα ἔργα αὐτῶν. Ὅπου ἡ πρόνοια αὐτοῦ, ἐκεῖ καὶ ἡ φιλανθρωπία· καὶ ὅπου ἡ φιλανθρωπία αὐτοῦ, ἐκεῖ καὶ ἡ πρόνοια· διότι εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ φιλανθρώπως ἐπρονόησε, καὶ προνοητικῶς ἐφιλανθρωπεύθη. Εἰς πᾶν ἔργον τοῦ Θεοῦ βλέπεις καὶ τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν· βλέπεις τὸν αὐτὸν προνοητὴν ἅμα καὶ εὐεργέτην. Τοῦτο τὸ ψυχωφελὲς μάθημα διδάσκει ἡμᾶς καὶ ἡ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα τοῦ Εὐαγγελίου ὑπόθεσις. Ἔργον τῆς θείας προνοίας ἡ ἐκλογὴ τῶν θεοκηρύκων Ἀ-
Ἰωάν. ιε'. 19. ποστόλων· Ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου· ἐκλέγει τοὺς ἐξαιρέτους πάντων τῶν ἀνθρώπων οἰκουμενικοὺς διδασκάλους τῶν ὑψηλοτάτων τῆς εὐσεβείας δογμάτων· αὐτὴ δὲ ἡ προνοητικὴ ἐκλογὴ γέμει θείας φιλανθρωπίας· διότι ὁ σκοπὸς τοῦ κηρύγματος τῆς πίστεως καὶ τὸ τέλος οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, εἰμὴ ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Καὶ εἰς αὐτὰ δὲ τὰ θαύματα, καὶ τὰς ἰατρείας πάσης νόσου καὶ πάσης μαλακίας, τὰ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τελεσθέντα, μετὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ πρόσκλησιν τῶν Ἀποστόλων, τὴν προνοητικὴν αὐτοῦ βλέπομεν φιλανθρωπίαν· ἐφιλανθρωπεύετο ἐπὶ τοὺς ἀσθενεῖς προνοητικῶς, καὶ ἐθεράπευεν αὐτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ οἱ θεραπευθέντες, καὶ οἱ θεαταὶ τῆς θαυματουργίας πιστεύσωσι τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τὸ μέγα μυστήριον. Πρόνοιαν λοιπὸν φιλάνθρωπον, καὶ φιλανθρωπίαν προνοητικήν, αὐτὰς τὰς δύω μεγάλας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀρετάς, ἀναζωγραφεῖ ἡμῖν ἡ σημερινὴ εὐαγγελικὴ ἱστορία. Ἀνοίξατε, εὐλογημένοι Χριστιανοί, τῆς ψυχῆς τὰ ὦτα, ἵνα, ἀκούσαντες τὴν σωτήριον ταύτην διδασκαλίαν, καὶ μεγαλύναντες τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ κράτος, καρποφορήσητε τὸν ἐπουράνιον καρπὸν τῶν ἐναρέτων πράξεων.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, περιπατῶν ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, εἶδε δύω ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας Ματ. δ'. 18.

τας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν· (ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς·)

Ἡ αὐτὴ θάλασσα τῆς Γαλιλαίας ὀνομάζεται καὶ Τιβεριάδος θάλασσα, καὶ λίμνη Γεννησαρὲτ, δι' ἧς διαβαίνει ὁ Ἰορδάνης ποταμός. Εἰς τὸν αἰγιαλὸν αὐτῆς τῆς θαλάσσης περιπατῶν ὁ Κύριος ἡμῶν, εἶδε δύω ἀδελφοὺς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, οἵτινες, ἁλιεῖς ὄντες, ἔβαλλον τὰ δίκτυα εἰς τὴν θάλασσαν. Οὐ κατὰ τύχην δὲ περιεπάτει ἐκεῖ ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ προειδὼς, ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν εὑρίσκοντο εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ὁ Πέτρος, καὶ ὁ Ἀνδρέας, ἦλθεν ἐπίτηδες ἐκεῖ, ἵνα προσκαλέσῃ αὐτοὺς εἰς ἀποστολὴν τοῦ Εὐαγγελικοῦ τῆς πίστεως κηρύγματος. Σημειώτε δὲ τὴν ἀκριβολογίαν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ· εἰπὼν, ὅτι ἔβαλλον τὸ δίκτυον εἰς τὴν θάλασσαν, προσέθηκε καὶ τὸ, ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς, ἵνα μηδεὶς ἀμφιβάλλῃ, ὅτι οἱ πρῶτοι μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ἦσαν ἁλιεῖς, ἤγουν ἄνθρωποι πτωχοὶ, καὶ ἁπλούστατοι, καὶ ἀγράμματοι. Τοιούτους δὲ κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου ἐ-
Α'.Κορ.ά. 29. ξελέξατο ὁ Θεὸς, ὅπως μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ. Οὐδὲ Βασιλεῖς καυχῶνται, ὅτι διὰ φόβου καὶ δυναστείας ὑπέταξαν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πίστιν· οὐδὲ πλούσιοι, ὅτι διὰ χρυσίου καὶ ἀργυρίου ἐκέρδησαν τὰς γνώμας· οὐδὲ σοφοὶ, ὅτι διὰ σοφισμάτων καὶ ῥητορικῆς τέχνης ὑπεσκέλισαν τὸν νοῦν· οὐδεμία, λέγω, ἀνθρωπίνη δύναμις δύναται καυχηθῆναι,
Αὐτόθι. 27,28,29. ὅτι ἅπλωσε τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν· Τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεὸς, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ· καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεὸς, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά· καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεὸς, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ· ὅπως μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ· ὅλον τὸ καύχημα τῆς πίστεως ἐστὶ θεῖον, ὅλον ἔργον τῆς θείας χάριτος. Δύω δὲ ἀδελφοὺς πρώτους μαθητὰς αὐτοῦ ἐκάλεσεν ὁ τῶν ἁπάντων Δεσπότης, ἵνα διδάξῃ, ὅτι πάντες οἱ Χριστιανοὶ ἀδελφοί εἰσι, καὶ ἀδελφικὴν ἀγάπην ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους· ὅθεν καὶ ἔλεγεν· Ἐν τούτῳ γνώσονται Ἰωάν. ιγ'. 35.
πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. Διατί δὲ ἄραγε ἐκάλεσεν αὐτοὺς κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ἔῤῥιπτον τὰ δίκτυα εἰς τὴν θάλασσαν; Διὰ τούτου ἐφανέρωσεν ἡμῖν, ὅτι ἔργον τοῦ Ἀποστόλου καὶ Ἱεροκήρυκος ἐστὶν, οὐχὶ ἵνα σώσῃ τοὺς ἀκούοντας, ἀλλὰ μόνον, ἵνα ἁπλώσῃ τῆς διδασκαλίας τὸ δίκτυον. Ὁ Ἱεροκήρυξ, ὁπόταν κηρύξῃ, καὶ ὁ πνευματικὸς πατὴρ, ὁπόταν νουθετήσῃ καὶ συμβουλεύσῃ, ἐτελείωσε τὸ ἀποστολικὸν αὐτοῦ ἔργον· ἐὰν δὲ σὺ, ἀκούσας, μὴ ἐπιστρέψῃς ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν σου, αὐτὸς μὲν ἔχει τὸν μισθὸν αὐτοῦ, διὰ τὸν κόπον τοῦ κηρύγματος, σὺ δὲ τὴν κατάκρισιν, διὰ τὴν σκληρότητα τῆς καρδίας σου· διότι ἔργον μὲν αὐτοῦ ἐστὶν, ἵνα διδάξῃ, καὶ συμβουλεύσῃ· ἔργον δὲ σόν ἐστιν, ἵνα ὑπακούσῃς καὶ διορθωθῇς. Στοχασθῆτε δὲ τοῦ Θεοῦ τὴν οἰκονομίαν· ὁ Θεὸς ᾠκονόμησεν, ἵνα εὑρεθῶσι δύω ἄνθρωποι, ἀδελφοὶ κατὰ σάρκα, πτωχοὶ κατὰ τὴν κατάστασιν, ἀμαθεῖς κατὰ τὴν ἕξιν, ἁλιεῖς κατὰ τὴν τέχνην, ἐκλεκτοὶ κατὰ τὴν προαίρεσιν, ῥίπτοντες τὸ δίκτυον εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας. Ὅτε δὲ ταῦτα ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια προητοίμασε, τότε ὁ μονογενὴς αὐ-

αὐτοῦ Ὑιὸς, ἐλθὼν ἐκεῖ, λέγει πρὸς αὐτούς·

Ματ. δ'. 19. **Καὶ λέγει αὐτοῖς· Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων.**

Ἔλθετε ὀπίσω μου, ἀκολουθήσατέ μοι, καὶ ἐγὼ καταστήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων· ἐγὼ μὲν ἀναδείξω ὑμᾶς κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐμβαλεῖτε τὸ ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ διασπερεῖτε τοῦ Θεοῦ τὸν λόγον εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων· οὐκ ἐξάξετε ὀψάρια ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ ἀναβιβάσετε ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ βυθοῦ τῆς ἀπιστίας· ἀνθρώπους σώσετε, οὐχὶ δὲ ἰχθύας ἁλιεύσετε. Σημειώσατε δὲ, ὅτι ὁ Ἀνδρέας καὶ ὁ Πέτρος ἦσαν πρότερον μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου, τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ, ἀκούσαντες δὲ καὶ παρ' αὐτοῦ τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐλθόντες, εἶδον αὐτὸν, καὶ συνωμίλησαν μετ' αὐτοῦ, πρῶτον ὁ Ἀνδρέας, εἶτα καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ Σίμων, ὃν ὁ Χριστὸς τότε ὠνόμασε Πέ-
Ἰωάν. α'. 43. τρον, εἰπών· *Σὺ εἶ Σίμων, ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ· σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος.* Ὅταν δὲ παρεδόθη ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς εἰς φυλακὴν,
Ματ. δ'. 12. ὁ μὲν Κύριος ἡμῶν *ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν·* ὁ δὲ Πέτρος καὶ ὁ Ἀνδρέας, ὡς φαίνεται, ἐλθόντες καὶ αὐτοὶ ἐκεῖ, μετήρχοντο τὴν ἁλιευτικὴν τέχνην, ῥίπτοντες τὰ δίκτυα αὐτῶν εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, ὅπου εὑρὼν αὐτοὺς ὁ Χριστὸς, προσεκάλεσε διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος.

Αὐτ. 20. **Οἱ δὲ, εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα, ἠκολούθησαν αὐτῷ.**

Προθυμότεροι τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι· διότι ὁ μὲν Ἐλισσαῖος, προσκαλεσθεὶς ὑπὸ τοῦ προ-
φήτου Ἠλιοῦ εἰς τὸ προφητικὸν ὑπούργημα, πρῶτον ἀπεχαιρέτησε τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἶτα ἐθυσίασε τοὺς βόας αὐτοῦ, καὶ διένειμεν αὐτοὺς τῷ λαῷ, καὶ ἔπειτα ἠκολούθησε τῷ Ἠλίᾳ· ὁ δὲ Ἀνδρέας καὶ ὁ Πέτρος, προσκαλεσθέντες ὑπὸ Χριστοῦ εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἐπάγγελμα, εὐθὺς τὴν ὥραν ἐκείνην ἀφῆκαν τὰ δίκτυα, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ. Ἐκ τούτου μανθάνομεν, πόσην προθυμίαν χρεωστοῦμεν εἰς τοῦ Θεοῦ τὴν πρόσκλησιν. Καθὼς δὲ τότε ὁ Θεάνθρωπος ἐκάλεσε Γ'. Βασ. ιθ'. 20. 21.
τοὺς Ἀποστόλους, λέγων· *Δεῦτε ὀπίσω μου·* οὕτω καθ' ἑκάστην ἡμέραν προ- Ματ. δ'. 19.
σκαλεῖ πάντας ἡμᾶς, λέγων· *Δεῦτε πρός με πάντες.* Οἱ Ἀπόστολοι ἀφῆκαν, λέγει, εὐθέως τὰ δίκτυα τῶν ἰχθύων, σὺ ἄφες εὐθὺς τὰ δίκτυα τῶν σαρκικῶν σου ἐπιθυμιῶν· ἐκεῖνοι ἀφῆκαν εὐθέως τὸ ἱστίον, καὶ τὸ πηδάλιον, σὺ ἄφες εὐθὺς τὴν δοξομανίαν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν· ἐκεῖνοι ἀφῆκαν εὐθέως τὸ πλοῖον, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Χριστῷ, σὺ ἄφες εὐθὺς τὴν κακίαν σου, καὶ φύλαττε τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· ὅταν ὁ Θεὸς κράζῃ, οὐδὲ ἀναβολὴ, οὐδὲ πρόφασις ἔχει τόπον. Ἰδὼν δὲ ὁ Θεάνθρωπος, ὅτι ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἀνδρέας, ἀφέντες πάντα, εὐθὺς ἠκολούθησαν αὐτῷ, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, ἵνα, καὶ ἄλλους προσκαλέσας, ἀναδείξῃ Ἀποστόλους καὶ μαθητὰς αὐτοῦ. Αὐτ. ια'. 28.

Καὶ προβὰς ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄλλους δύω ἀδελφοὺς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου Αὐτ. δ'. 21.

τοῦ

τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς.

Δύω Ἀπόστολοι ἐκ τῶν δώδεκα ὀνομάζονται Ἰάκωβοι· ὁ μὲν εἷς, ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλφαίου, ὃν ὁ Εὐαγγελιστὴς
Μάρκ. ιε'. 40. Μάρκος ὀνομάζει Ἰάκωβον μικρόν· ὁ δὲ ἕτερός ἐστιν οὗτος, ὁ υἱὸς τοῦ Ζεβεδαίου, ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ Εὐαγγελιστοῦ. Βλέπε δὲ πρῶτον μὲν, ὅτι ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος οὐκ εἶπεν, Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τοὺς υἱοὺς Ζεβεδαίου, ἀλλ' Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· ἵνα δὶς ἀναφέρῃ τὸ ὄνομα, ἀδελφὸς, καὶ παραστήσῃ πάλιν, ὅτι διὰ τοῦτο ἐκλέγονται οἱ δύω πρῶτοι μαθηταὶ ἀδελφοὶ, ὡσάυτως καὶ οἱ δύω δεύτεροι, ἵνα καταλάβωμεν, ὅτι πάντες οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες χρέος ἔχουσιν ἵνα ὡς ἀδελφοὶ ἀγαπῶνται. Δεύτερον σημείωσον πόση ἦν ἡ πτωχεία τῶν Ἀποστόλων· διότι τὸ, καταρτίζοντες τὰ δίκτυα, σημαίνει, ὅτι ἰδίαις χερσὶ ἀνεκαίνιζον τὰ πεπαλαιωμένα αὐτῶν δίκτυα. Τρίτον, ὅτι ἐκέρδαινον τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα διὰ τῶν ἰδίων κόπων, καὶ ἱδρώτων, δι' αὐτῶν τρέφοντες καὶ τὸν γηραλέον πατέρα αὐτῶν. Τοιούτους λοιπὸν ἄνδρας προσκαλέσας ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, κατέστησε μαθητὰς αὐτοῦ, αὐτόπτας καὶ μάρτυρας τοῦ βίου, τῶν θαυμάτων, τοῦ πάθους, τῆς ταφῆς, τῆς ἀναστάσεως, τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναβάσεως, τῆς καθόδου τοῦ ἁγίου Πνεύματος, κήρυκας τῶν εὐαγγελικῶν διδαγμάτων, καὶ πάσης τῆς οἰκουμένης ὁδηγοὺς καὶ διδασκάλους.

Ματ. δ'. 22. Οἱ δὲ, εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Βλέπε προθυμίαν ἀνάλογον εἰς τὴν πρόγνωσιν τοῦ Σωτῆρος· ἀκούσαντες τὸ δεσποτικὸν κάλεσμα, εὐθὺς ἀφῆκαν καὶ τὰ δίκτυα, καὶ τὸ πλοῖον, καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν, καὶ ἠκολούθησαν προθύμως τῷ καλοῦντι Χριστῷ. Τότε δὲ ἄραγε πρῶτον αὐτοὶ εἶδον τὸν Χριστόν; καὶ τότε πρῶτον ὁ Χριστὸς ἐκάλεσεν αὐτούς; Καὶ προλαβὼν ἴσως γνωστὰ ἦσαν εἰς αὐτοὺς τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· τότε δὲ πρῶτον ἀναμφιβόλως ἐκάλεσεν αὐτούς· διότι, εἰς ταύτην μόνην τοῦ Εὐαγγελίου τὴν περικοπὴν, βλέπομεν τὸ πρῶτον αὐτῶν κάλεσμα, ὅπερ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διηγεῖται ἡμῖν καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος. Διατί δὲ Μάρκ. α'.
ἐγκατέλιπον τὸν πατέρα αὐτῶν; Ὡς 20.
φαίνεται, αὐτὸς οὐκ ἐπίστευσε τῷ Χριστῷ· διὰ τοῦτο αὐτοὶ ἠκολούθησαν μὲν τὸν καλέσαντα αὐτοὺς Χριστὸν, ἐγκατέλιπον δὲ τὸν μὴ πιστεύσαντα πατέρα, προτιμήσαντες τὸν Θεὸν τοῦ ἰδίου πατρός. Σημείωσαι δὲ, ὅτι οἱ μὲν τῷ Χριστῷ ἀκολουθοῦντες, ὥσπερ ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης, ἐξέρχονται τῆς θαλάσσης, ἤγουν τῆς πολυταράχου τοῦ κόσμου ματαιότητος, ἐγκαταλιμπάνουσι τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα, ἤγουν τὰ ἀκατάστατα καὶ πολυκίνδυνα τοῦ βίου πράγματα, καὶ τὰς σωματικὰς προσπαθείας· οἱ δὲ τῷ Χριστῷ μὴ ἀκολουθοῦντες, ὡς ὁ γέρων Ζεβεδαῖος, μένουσιν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὸ πλοῖον, τουτέστι καταχυλίονται εἰς τὸν σάλον τοῦ κοσμικοῦ βίου, καὶ εἰς τὴν ἀκαταστασίαν τῶν γηΐνων πραγμάτων. Ὅτε δὲ ὁ Θεάνθρωπος ἐκάλεσε τῆς ἐκλογῆς τὰ σκεύη, καὶ κατέστησεν αὐτὰ οἰκουμενικοὺς διδασκάλους, τότε ἤρξατο τῆς σωτηρίας τὸ κή-

ρυγμα, καὶ τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ τὰ παράδοξα εὐεργετήματα.

Ματ. δ'. 23. Καὶ περιῆγεν ὅλην τὴν Γαλιλαίαν ὁ Ἰησοῦς, διδάσκων ἐν ταῖς Συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

Αἱ Συναγωγαὶ τόποι ἦσαν, ἐν οἷς συναθροιζόμενοι οἱ Ἑβραῖοι, ἀνεγίνωσκον καὶ ἐξήγουν τὰς θείας Γραφάς· εἰς μίαν δὲ καὶ τὴν αὐτὴν πόλιν πολλαὶ ἦσαν τοιαῦται Συναγωγαί. Εἰς τὰς ἐν Γαλιλαίᾳ λοιπὸν Συναγωγὰς παῤῥησίᾳ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐδίδασκεν, ἵνα πάντες ἀκούωσι τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, καὶ μηδεὶς ἔχῃ ἀφορμὴν, ἵνα κατηγορήσῃ αὐτὸν, ὡς διδάσκοντα ἐναντία τοῦ νόμου καὶ τῶν Προφητῶν· διὸ καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν ἐπερωτῶντα αὐτὸν Καϊάφαν· Ἐγὼ παῤῥησίᾳ ἐλάλησα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν τῇ Συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ Ἱερῷ, ὅπου πάντοθεν οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. Ἐδίδασκε δὲ ὁ τῶν ἁπάντων Δεσπότης καὶ ἐκήρυττε τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, ἤγουν τὸ μήνυμα, ὅτι ἠνοίχθη τοῖς ἀνθρώποις ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· διὸ ἔλεγεν· Ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα, καὶ τοὺς Ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκήρυττε τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, ἤγουν τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα, τῆς πίστεως τὰ μυστήρια, τοῦ νόμου τὰ κεφάλαια, τῆς χρηστοηθείας τὰ μαθήματα, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος κληρονόμος γίνεται τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας. Βλέπε δὲ τὴν διαφορὰν, τὴν μεταξὺ τῶν ἔργων, ὧν ἐποίησεν ὁ Θεὸς, ὅτε ἔδωκε τὸν Μωσαϊκὸν νόμον τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ὅτε ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας. Εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, ὅπου ὁ Θεὸς καταβὰς ἔδωκε τὸν νόμον, ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ, πῦρ καιόμενον, καὶ σάλπιγγες σφοδρῶς ἠχοῦσαι, ὄρος καπνιζόμενον, καὶ γνόφος βαθύς· εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅπου ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐλθὼν, ἤρξατο κηρύττειν τὸ Εὐαγγέλιον, προσκάλεσις διδασκαλικὴ, θαύματα φιλάνθρωπα, ἰατρεία ἐν παντὶ τῷ λαῷ πάσης νόσου, ἤγουν πάσης βαρείας καὶ ἀνιάτου ἀσθενείας, καὶ πάσης μαλακίας, ἤγουν πάσης ἐλαφρᾶς, καὶ εὐκολοθεραπεύτου ἀῤῥωστίας. Εἰς τὸ Σινᾶ, φόβος καὶ τρόμος, εἰς τὴν Γαλιλαίαν, θάῤῥος καὶ παῤῥησία. Εἰς τὸ Σινᾶ, κρίσις καὶ δικαιοσύνη, εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἔλεος καὶ εὐσπλαγχνία· διὰ Μωσέως ἐδόθη νόμος, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ χάρις ἐγένετο καὶ ἀλήθεια.

Ἰωάν. ιη'. 20.

Ἰωάν. α'. 52.

Αὐτ. 17.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Β'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἑβρ. ιγ'. 8. Χριστιανοὶ, Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς
καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς, καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας. Ἄχρι τῆς σήμερον προσκα-
Ματ. δ'. 19. λεῖ, Δεῦτε ὀπίσω μου, ἀλλ' οὐδεὶς
Ἀνδρέας, ἢ Πέτρος, ἢ Ἰάκωβος, ἢ Ἰωάν-
νης ἀκούει τὴν φωνὴν αὐτοῦ. Κράζει ἕως
Αὐτ. ια'. 28. τῆς σήμερον, Δεῦτε πρός με πάντες
οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι
ἀλλ' οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς αὐτόν. Ὑπό-
σχεται εἰς ἡμᾶς τῆς θείας αὐτοῦ φιλαν-
Αὐτόθι. θρωπίας τὰ βότανα· Κἀγὼ ἀναπαύ-
σω ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδεὶς, οὐδὲ εἰς τὴν δε-
σποτικὴν πρόσκλησιν πείθεται, οὐδὲ τὴν
πατρικὴν δέχεται θεραπείαν. Πόθεν δὲ
τοῦτο προέρχεται; ἆραγε ἠσθένησεν ὁ
λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐ δύναται ἐνεργῆ-
σαι εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων, κα-
θὼς τὸ πρότερον; Ἄπαγε· ὁ Θεός ἐστιν,
ἀμετάτρεπτος καὶ ἀναλλοίωτος, καὶ ὁ
Ἱερ. κγ'. 29. λόγος αὐτοῦ ἐστὶν ὁ αὐτὸς, Ὥσπερ
πῦρ, λέγει ὁ Προφήτης, καὶ ὡς πέ-
λυξ κόπτων πέτραν. Τὴν δύναμιν,
ἣν εἶχεν, ὅτε τὸ πρῶτον ἤκουσεν αὐτὸν
ὁ Ἀδὰμ, ἔπειτα ὁ Νῶε, καὶ μετ' αὐτὸν
ὁ Ἀβραὰμ, εἶτα ὁ Μωϋσῆς, καὶ μετὰ
ταῦτα οἱ Προφῆται, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ
Ἀπόστολοι, τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν ἕως
τῆς σήμερον ἡμέρας, καὶ εἰς τοὺς αἰῶ-
νας· ἄχρι τῆς σήμερον ὡς πῦρ φλέγει
τὴν ἁμαρτίαν, ὡς πέλυξ κόπτει τῆς
καρδίας τὴν σκληρότητα. Διατί λοιπὸν
οὐκ ἐνεργεῖ ἐν ἡμῖν, καθὼς καὶ πρότε-
ρον; διατί τόσοι ἁμαρτωλοὶ ἔρχονται
εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀκούουσι τὸν λόγον
τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅμως μένουσιν ἀδιόρθω-
τοι, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτῶν ἀποθνή-
σκουσι; Τοῦτο, ἀδελφοί μου, προέρχεται
ἀπὸ τὴν τελείαν ἀμεριμνίαν τῆς ψυχι-
κῆς ἡμῶν σωτηρίας· περὶ παντὸς φθαρ-
τοῦ καὶ εὐτελεστάτου πράγματος μερι-
μνῶμεν καὶ φροντίζομεν, περὶ δὲ τῆς
σωτηρίας ἡμῶν οὐδεμία, οὐδὲ μέριμνα,
οὐδὲ φροντίς.

Ἀκούσατε τί προστάζει ὁ Θεός. Ὁ
νόμος μου, λέγει, ἔστω μελέτημα τῆς
καρδίας, καὶ ἐνθύμημα τῆς ψυχῆς ὑμῶν·
Καὶ ἔσται τὰ ῥήματα ταῦτα, ὅσα Δευτ. ϛ'. 6.
ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἐν
τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν τῇ ψυχῇ
σου. Χριστιανὲ, εἰπὲ τὴν ἀλήθειαν, με-
λετᾷς κἂν μίαν ὥραν καθ' ἑκάστην ἡμέ-
ραν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ; ἐνθυμᾶσαι κἂν
μίαν ὥραν κατὰ πᾶσαν ἑβδομάδα τὰ
τοῦ Θεοῦ προστάγματα; Ναὶ, λέγεις,
ἐγὼ προσεύχομαι πρωῒ, καὶ ἑσπέρας·
ἀληθῶς· ἀλλὰ ποία ἡ προσευχή σου;
κινεῖς μὲν γοργῶς τὰ χείλησου, καὶ ὑ-
ποψιθυρίζεις ἕνα, ἢ δύω ψαλμοὺς, τρία,
ἢ τέσσαρα τροπάρια· ὁ δὲ νοῦςσου τρέ-
χει ἔνθεν κἀκεῖθεν, καὶ οὐδόλως ἀκούει
τὸ τί λαλεῖ ἡ γλῶσσά σου· πολλάκις
δὲ ἐν ὅσῳ τὸ στόμασου λαλεῖ τῆς προ-
σευχῆς τὰ ῥήματα, ὁ νοῦςσου στοχάζε-
ται τῆς ἁμαρτίας τὰ ἐνθυμήματα· καὶ
σὺ μὲν ἴσως νομίζεις, ὅτι ἐπροσευχή-
θης, καὶ ἐφρόντισας ὑπὲρ τῆς σωτηρίας
σου, ἡ δὲ τοιαύτη προσευχήσου ἐπιστρέ-
φει ἄπρακτος εἰς τὸν κόλπονσου, καὶ Ψαλ. ρά. 6.

γί-

γίνεταί σοι ἁμαρτία· Ἐγὼ, λέγεις, ἔρχομαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· Ναὶ, ἔρχεσαι, ἀλλὰ φέρεις μόνον τὸ σῶμα, ὁ νοῦς σου μένει εἰς τὴν οἰκίαν σου, ἢ εἰς τὴν πραγματείαν σου, ἢ εἰς τὰς ὑποθέσεις σου, καὶ τοὺς περισπασμούς σου· ἔρχεσαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἀντὶ νὰ προσηλώσῃς τὸν νοῦν σου εἰς τὸν Θεὸν, συνομιλεῖς μετὰ τῶν περιεστώτων, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀτακτεῖς ἀφόβως.

Ὁ νόμος μου, λέγει ὁ Θεὸς, ἔστω
Δευτ. ϛ'. 7. μάθημα τῶν τέκνων σου· Καὶ προβιβάσεις αὐτὰ τοὺς υἱούς σου. Πατέρες, καὶ μητέρες, εἴπατε τὴν ἀλήθειαν· διδάσκετε ὑμεῖς τὰ τέκνα ὑμῶν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ; ἀναγγέλλετε εἰς αὐτὰ πόσαι καὶ ποῖαί εἰσιν αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ; λέγετε πρὸς αὐτὰ, κἂν ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος· Τέκνα, ἀκούσατε τὸν λόγον ἡμῶν· ἐὰν φυλάξητε τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, γίνεσθε ἄνθρωποι τίμιοι, καὶ εὐτυχεῖς, καὶ κληρονόμοι τοῦ παραδείσου· ἐὰν δὲ παρέβητε αὐτὰς, γίνεσθε ἄτιμοι, καὶ δυστυχεῖς, καὶ υἱοὶ τοῦ ᾅδου;

Τὸν νόμον μου, λέγει ὁ Θεὸς, πρέπει νὰ ἔχῃς εἰς τὸ στόμα σου, καὶ ὅταν περιπατῇς εἰς τὸν δρόμον, καὶ ὅταν κοιτάζεσαι εἰς τὴν κλίνην σου, καὶ ὅταν ἀπ'
Αὐτόθι. αὐτῆς ἀνίστασαι· Καὶ λαλήσεις ἐπ' αὐτοῖς καθήμενος ἐν οἴκῳ, καὶ πορευόμενος ἐν ὁδῷ, καὶ κοιταζόμενος, καὶ διανιστάμενος. Ταῦτα θερμαίνουσι τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ καλλιεργοῦσι τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὥστε, ὅταν πέσῃ ἐν αὐτῷ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καρποφορεῖ εὐθὺς τὸν καρπὸν τῆς σωτηρίας. Ἀλλὰ τίς ἐξ ὑμῶν, ὅταν κάθηται εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ εἰς ἐκεῖνον τοῦ φίλου αὐτοῦ, λαλεῖ περὶ τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ; τίς, ἢ ὅταν περιπατῇ εἰς τὸν δρόμον, ἢ ὅταν κοιτάζεται εἰς τὴν κλίνην, ἢ ὅταν ἀνίσταται ἀπ' αὐτῆς, συλλογίζεται τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ ποίαν ἐξ αὐτῶν ἐφύλαξεν, ἢ ποίαν παρέβη; ποῖος, λέγω, κἂν μίαν ὥραν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν, συλλογίζεται περὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; Ὁ πλούσιος, ἀφιερωμένος εἰς τὰς τρυφὰς καὶ ματαιότητας, οὐδέποτε ἐνθυμᾶται τὴν ὥραν τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ὁ πτωχὸς, τρέχων ἔνθεν κἀκεῖθεν, ἵνα προφθάσῃ τὰς καθημερινὰς αὐτοῦ ἀνάγκας, ἀμνημονεῖ παντελῶς τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως· τοῦ πραγματευτοῦ ὁ νοῦς, προσκεκολλημένος εἰς τὴν πραγματείαν, οὐδὲν ἄλλο στοχάζεται, εἰμὴ ἵνα ἀγοράσῃ εὔθηνά, καὶ πωλήσῃ ἀκριβά· ὁ τεχνίτης οὐδὲν ἄλλο μεριμνᾷ, εἰμὴ, ἵνα τελειώσῃ γοργὰ τὸ ἐργόχειρον, καὶ κερδήσῃ περισσότερα· περὶ δὲ ψυχῆς, περὶ μελλούσης ζωῆς, περὶ τῆς φοβερᾶς κρίσεως, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως οὐδεὶς μεριμνᾷ ἢ φροντίζει· πάντων ὁ νοῦς προσηλωμένος καὶ ἔκδοτος εἰς τὰς τρυφὰς τοῦ σώματος, καὶ εἰς τὸ ἴδιον κέρδος, καὶ τὰ χρήματα. Ὁ Ψαλ. ιβ'. 5.
Θεὸς, λέγει ὁ ψαλμῳδὸς Προφήτης, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἰδεῖν, εἰ ἔστι συνιῶν ἢ ἐκζητῶν τὸν Θεόν· οὐδένα ὅμως εὗρε τοιοῦτον· Πάντες ἐ- Αὐτ. 4.
ξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν ἀγαθὸν, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. Διὰ τὴν ἡδονὴν τῆς σαρκὸς, καὶ τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου ὅλη ἡ μελέτη, καὶ ἡ σπουδὴ, καὶ οἱ ἀγῶνες νύκτα τε καὶ ἡμέραν· διὰ δὲ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς οὐδὲ φροντὶς, οὐδὲ λογισμὸς, οὐδὲ ἐνθύμησις.

Ἐκ τούτου σκληρύνεται ἡ καρδία ἡμῶν, καὶ γίνεται ἀνεπίδεκτος τοῦ φωτισμοῦ τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ. Ἐκ τούτου ἀργὸν γίνεται ἐν ἡμῖν τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ πᾶς λόγος Θεοῦ ἄπρακτος. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐστὶ φῶς οὐράνιον·
Διότι φῶς τὰ προστάγματά σου Ἡσ. κϛ'. 9.

ἐπὶ

ἐπὶ τῆς γῆς· ὅθεν ἔχει τὰ ἰδιώμα-
τα τοῦ ὑλικοῦ φωτός· ὅταν τὸ ἡλιακὸν
φῶς ἀνατείλῃ, ἐὰν μὲν εὕρῃ θύραν, ἢ
πόρον εἰς τὴν οἰκίαν, εἰς ἣν προσβάλ-
λει, διελθὸν φωτίζει καὶ θερμαίνει πάν-
τα τὰ ἔνδον τῆς οἰκίας· ἐὰν δὲ μὴ εὕ-
ρῃ πόρον διαβάσεως, αὐτὸ μὲν ἀντανα-
κλᾶται εἰς τὰ ὀπίσω, ἡ δὲ οἰκία ἐκεί-
νη μένει ψυχρὰ καὶ σκοτεινή. Καθ' ἑ-
κάστην ἡμέραν διδάσκεται ὁ λόγος τοῦ
Λουκ. κά. 34. Θεοῦ· Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς μή-
ποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρ-
δίαι, ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ, καὶ
μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνί-
διος ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ἐ-
Ψαλ. ριή. 10. κείνη· τοῦτό ἐστι τὸ φῶς. Λύχνος
τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου, καὶ
Λουκ. κά. 36. φῶς ταῖς τρίβοις μου. Ἀγρυπνεῖ-
τε οὖν ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι·
τοῦτό ἐστι τὸ φῶς. Λύχνος τοῖς πο-
σί μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς ταῖς
Αὐτ. ιβ΄. 35. τρίβοις μου. Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ
ὀσφύες περιεζωσμέναι, καὶ οἱ
λύχνοι καιόμενοι· τοῦτό ἐστι τὸ φῶς.
Ἡσ. ά. 19, 20. Ἐὰν θέλητε, καὶ εἰσακούσητέ μου,
τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε. Ἐὰν
δὲ μὴ θέλητε, μηδὲ εἰσακούσητέ
μου, μάχαιρα ὑμᾶς κατέδεται· τοῦ-
τό ἐστι τὸ φῶς. Αὐτὸ, ὅταν προσπέσῃ
εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν, ζητεῖ, ἵνα διέλθῃ
ἕως εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς, καὶ φω-
τίσῃ αὐτὴν, ἀλλ' οὐδεμίαν εὑρίσκει διά-
θεσιν, οὐδένα τόπον διαβάσεως· διότι
ἅπασα ἡ ψυχὴ πεπληρωμένη ἐστὶν ὑπε-
ρηφανίας καὶ ματαιότητος, φιλαυτίας,
φιλοδοξίας, καὶ φρονημάτων κοσμικῶν·
ζητεῖ αὐτὸ, ἵνα διέλθῃ ἕως εἰς τὸ κέν-
τρον τῆς καρδίας, καὶ θερμάνῃ αὐτὴν
εἰς τὸν θεῖον ἔρωτα, ἀλλ' εὑρίσκει αὐ-
τὴν τοσοῦτον σκληρὰν καὶ πεπωρωμένην
ὑπὸ τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ τῶν
σωματικῶν ὀρέξεων, ὥστε οὐδεποσῶς δύ-
ναται νὰ διαπεράσῃ· διὸ κνήθει ὀλίγον
τὰς ἀκοὰς, καὶ μόλις ἐφάπτεται τῆς
ψυχῆς, ἔπειτα ἀντανακλᾶται, καὶ στρέ-
φει ἄπρακτον εἰς τὰ ὀπίσω· ὅθεν ἡ
μὲν ψυχὴ ἡμῶν διαμένει ἀφώτιστος καὶ
σκοτεινὴ, ἡ δὲ καρδία, ψυχρὰ εἰς τὰ
θεῖα, ὡς ἡ χιὼν καὶ ὁ κρύσταλλος.
Βλέπετε τί προξενεῖ ἡ περὶ τῆς ψυχῆς
ἀφροντιστία; Βλέπετε τί ἐπιφέρει ἡ ἀ-
μεριμνία τῆς σωτηρίας; ἁρπάζει τὴν
δύναμιν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀφαι-
ρεῖ τὴν θείαν αὐτοῦ ἐνέργειαν.

Βλέπει ὁ Θεὸς, ὅτι, διὰ τὴν σκλη-
ροκαρδίαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἡ φωνὴ τοῦ
λόγου αὐτοῦ μένει ἄπρακτος· ἐπειδὴ δὲ
φιλάνθρωπός ἐστι κατὰ φύσιν, οὐκ ὀρ-
γίζεται, ἀλλὰ μετέρχεται ἄλλο μέσον
αἰσθητότερον, μετέρχεται τὴν φωνὴν τῆς
κτίσεως, καὶ δι' αὐτῆς προσκαλεῖ τὸν
ἄνθρωπον εἰς μετάνοιαν. Ἀκούσατε δὲ
τί ποιοῦμεν ἡμεῖς, ὅταν ἀκούωμεν καὶ
αἰσθανώμεθα ταύτης τῆς φωνῆς. Παι-
δίον ἔτι μικρὸν ὁ προφήτης Σαμουὴλ ἐ-
κοιμᾶτο ἐν τῷ ναῷ, ὅπου ἦν ἡ Κιβω-
τὸς τοῦ Θεοῦ· τὴν νύκτα ἔκραζεν αὐτὸν
ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγων· Σαμουὴλ, Α΄. Βασ. γ΄.
Σαμουήλ· αὐτὸς δὲ ἐνόμιζεν, ὅτι ὁ Ἠλὶ 3, 4, 5.
κράζει αὐτόν· ὅθεν, ἀντὶ νὰ ἀποκριθῇ
τοῦ Θεοῦ, Ἰδοὺ ὁ δοῦλός σου Κύριε, τί
προστάζεις; ἔτρεχε πρὸς τὸν Ἠλὶ καὶ
ἔλεγε πρὸς αὐτόν· Ἰδοὺ ἐγὼ, τί θέ-
λεις; διατί κέκληκάς με; Μετὰ πολ-
λῆς ἐπιμελείας γεωργοῦμεν ἐνίοτε τὴν
γῆν· ἔρχεται δὲ ὁ καιρὸς τοῦ τρυγη-
τοῦ, καὶ τοῦ θέρους, καὶ οὐδὲ καρ-
ποὺς τρυγῶμεν ἐκ τῶν δένδρων, οὐδὲ
σπόρους θερίζομεν ἀπὸ τῶν ἀγρῶν, κα-
τὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, δι' οὗ φοβερίζει
τοὺς ἁμαρτάνοντας, λέγων· Καὶ θήσω Λευΐτ. κϛ΄.
τὸν οὐρανὸν ὑμῖν σιδηροῦν, καὶ 19, 20.
τὴν γῆν ὑμῶν ὡσεὶ χαλκῆν. Καὶ
οὐ δώσει ἡ γῆ ὑμῶν τὸν σπόρον
αὐτῆς, καὶ τὸ ξύλον τοῦ ἀγροῦ
ὑμῶν οὐ δώσει τὸν καρπὸν αὐ-
τοῦ.

του. Ἡ ἀκαρπία ἐστὶ φωνὴ τοῦ Θεοῦ, ἥτις κράζει ἡμᾶς, καὶ βοᾷ, Ἄνθρωποι, ἄνθρωποι· ἡμεῖς δὲ οἱ πεπλανημένοι οὐ προστρέχομεν εἰς τὸν Θεὸν, κραυγάζοντες τὸ, ἡμάρτομεν, ἀλλὰ τρέχομεν εἰς τὴν ἀνομβρίαν, λογιζόμενοι, ὅτι αὐτή ἐστι τῆς ἀκαρπίας τὸ πρωταίτιον. Μετὰ πάσης προσοχῆς ἐπιτηδευόμεθα ἐνίοτε τῆς πραγματείας τὸ ἔργον, ὅμως ἀντὶ κέρδους, ζημία ἀκολουθεῖ μεγάλη, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ, τὴν λέ-
Λευϊτ. κϛ'. 20. γουσαν εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας· Καὶ ἔσται εἰς καινὸν ἡ ἰσχὺς ὑμῶν. Ἡ ζημία ἐστὶ φωνὴ τοῦ Θεοῦ, ἥτις προσκαλεῖ, καὶ βοᾷ, Ἄνθρωποι, ἄνθρωποι· ἡμεῖς δὲ οἱ πεπλανημένοι οὐ προστρέχομεν εἰς τὸν Θεὸν, βοῶντες τὸ, ἡμάρτομεν, ἀλλ' εἰς τὴν τύχην, λογιζόμενοι, ὅτι ἡ κακὴ τύχη ἔβλαψεν ἡμᾶς. Ἀληθῶς ὁ Σαμουὴλ οὐκ ἐγνώρισεν, ὅτι ἡ προσκαλοῦσα αὐτὸν φωνὴ, ἦν φωνὴ τοῦ Θεοῦ, ἔτρεχεν ὅμως εἰς τὸν Ἠλὶ, ὅστις ἐδίδαξεν αὐτὸν, ὅτι ὁ Θεός ἐστιν ἐκεῖνος, ὅς τις ἔκραζεν αὐτόν· ἡμεῖς δὲ οἱ τάλανες, τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ μὴ γνωρίζοντες, προστρέχομεν εἰς τὴν ἀνομβρίαν, εἰς τὴν τύχην, εἰς πράγματα ἄψυχα, καὶ ἀνύπαρκτα, τὰ ὁποῖα σιωπῶσι, καὶ οὐ δύνανται διδάξαι ἡμᾶς τὴν ἀλήθειαν· ὅθεν μένομεν κωφοὶ, καὶ ἀναίσθητοι εἰς τὴν φωνὴν τῆς κτίσεως, διὰ τῆς ὁποίας προσκαλεῖ ἡμᾶς ὁ Θεός.

Ὁ Θεὸς, ἀπειροεύσπλαγχνος ὢν,
Ἰεζ. ιη'. 23. οὐ θέλει τὸν θάνατον τοῦ ἀνόμου, ὡς τὸ ἀποστρέψαι αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ ζῆν αὐτόν· διὰ τοῦτο, ἔτι εὐσπλαγχνιζόμενος, κεντᾷ τὴν συνείδησιν ἡμῶν. Τὸ πνεῦμα, περὶ οὗ λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ὅτι
Γαλ. δ'. 6. ἐξαποστέλλει ὁ Θεὸς εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν, κράζον, Ἀββᾶ, ὁ πα-
Ῥωμ. η'. 16. τὴρ, καὶ συμμαρτυροῦν τῷ πνεύματι ἡμῶν, ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ· αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐξαποστέλλει ὁ Θεὸς εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν, κράζον, οὐχὶ Ἀββᾶ ὁ πατὴρ, ἀλλὰ βοῶν, Ἔγειραι ὁ κα- Ἐφεσ. ε'. 14.
θεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός· ἐξαποστέλλει, λέγω, αὐτὸ συμμαρτυροῦν, οὐχ' ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ, ἀλλ' ἐλέγχων ἡμᾶς, καὶ λέγων, ὅτι ἐσμὲν τέκνα τοῦ Διαβόλου. Ὁ ἔλεγχος Α'. Ἰωάν. γ'. 10.
τῆς συνειδήσεως, τὸν ὁποῖον ἐνίοτε αἰσθάνεται καὶ αὐτὸς ὁ σκληροκαρδιώτατος ἁμαρτωλὸς, ἐστὶ φωνὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, λαλοῦσα οὐχὶ εἰς τὰ ὦτα, ἀλλὰ εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ· Ἕως πότε, λέγει, ζῇς εἰς τὴν ἁμαρτίαν; ἰδοὺ τὸ γῆρας ἦλθεν, ἰδοὺ ἡ ἀσθένεια περιεκύκλωσεν, ἰδοὺ ὁ θάνατος ἐπὶ θύραις· ἔγειραι ἀπὸ τοῦ ὕπνου τῆς ἁμαρτίας, ἀνάστα ἀπὸ τῶν νεκρῶν ἔργων τῆς ἀνομίας σου, τότε δὲ ἀνατέλλει εἰς τὴν καρδίαν σου τὸ φῶς τῆς χάριτος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· Ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός. Διὰ τούτων τῶν λόγων παρακαλεῖ τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, καὶ προτρέπει πρὸς μετάνοιαν· τί δὲ πράττει, ταῦτα ἀκούων ὁ ἀναίσθητος ἁμαρτωλός; Ἀποστρέφει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· ὅταν ἔρχωνται εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ οἱ λογισμοὶ περὶ τῆς ψυχῆς, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ, αὐτὸς ἐπιτηδὲς μεταφέρει αὐτὸν εἰς τοὺς κοσμικοὺς διαλογισμοὺς, καὶ οὕτω διασκεδάζει τὸν ἦχον τῆς φωνῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ἔρχεται ὁ ἰατρὸς ἐπάνω εἰς τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς, καὶ κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας τὸ βότανον τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ, λέγει πρὸς αὐτόν· Ἔγειραι, ἀνάστα, ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ ἀσθένειά σου· ἐὰν καταπίῃς ταῦτο τὸ ἰατρικὸν, ἀναμφιβόλως ἰατρεύεσαι· ἐὰν δὲ μὴ θελήσῃς αὐτὸ, οὐδεμία ἐλπίς ἐστιν ὑπὲρ τῆς ζωῆς σου· ὁ δὲ ἀσθενὴς, ταῦτα ἀκούσας,

σας, στρέφει εὐθὺς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ οὐδὲ κἂν νὰ ἀκούσῃ θέλῃ τὰ λόγια τοῦ ἰατροῦ· τί ἐστι τοῦτο; μωρία, πᾶσαν ἄλλην μωρίαν ὑπερβαίνουσα. Καὶ ὅμως ἡ μωρία ἐκείνου τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὅστις κλείει τὰ ὦτα αὐτοῦ πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἥτις κράζει, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· Ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός· ἐστὶ μωρία καὶ μανία τῆς τοῦ ἀσθενοῦς ἐκείνου ἀσυγκρίτως ὑπερτέρα· διότι ὁ μὲν ἀσθενής, παρακούων τοῦ ἰατροῦ, ἐλπίζει ἴσως εἰς τὴν δύναμιν τῆς φύσεως, καὶ εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ ἁμαρτωλὸς, ὁ μὴ ἀκούων τὸ πρόσταγμα τοῦ παναγίου Πνεύματος, ποίαν ἄλλην ἔχει ἐλπίδα; Ὁ ἀσθενὴς παροργίζει ἕνα ἄνθρωπον, τὸν ἰατρόν· ὁ ἁμαρτωλὸς λυπεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἤγουν τὸν Θεόν. Ὁ ἀσθενής, ἐὰν ἀποθάνῃ, στερεῖται μίαν ζωὴν πρόσκαιρον· ὁ ἁμαρτωλὸς, ἐὰν μείνῃ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, στερεῖται βασιλείαν αἰώνιον.

Μετὰ δὲ τὰς τοσαύτας εὐσπλαγχνικὰς προσκλήσεις τοῦ Θεοῦ, τί ἀκολουθεῖ εἰς ἐκείνους, οἵτινες, ἀμνημονήσαντες ὁλοτελῶς, ὅτι ἔχουσι ψυχήν, ἀποστρέφονται τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ; Διὰ τῶν εὐαγγελικῶν παραβολῶν τῶν δύω πλουσίων, ἐφανέρωσεν ἡμῖν ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τίνι τρόπῳ παιδεύει ὁ Θεὸς τοὺς μὴ φροντίζοντας παντελῶς περὶ τῆς ἰδίας σωτηρίας. Τούτων τῶν δύω πλουσίων, ὁ μὲν ἔκδοτος εἰς τὴν φροντίδα τῶν ἀγρῶν, τῶν γεννημάτων, τῶν ἀποθηκῶν, τῆς σωματικῆς τρυφῆς καὶ ἀναπαύσεως, εἰς αὐτὰ εἶχε βεβυθισμένον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν· αὐτὰ ἐσυλλογίζετο τὴν ἡμέραν, αὐτὰ ἐφαντάζετο τὴν νύκτα, περὶ αὐτῶν ὅλος ὁ ἀγὼν αὐτοῦ, καὶ ἡ μέριμνα, καὶ σπουδή·
Καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ, λέ- Λουκ. ιβ'.
γων· Τί ποιήσω; ὅτι οὐκ ἔχω 17,18,19.
ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου. Καὶ εἶπε· Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννήματά μου, καὶ τὰ ἀγαθά μου. Καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· Ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθά, κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. Πλούσιε τρισάθλιε, σὺ μὲν κάτω εἰς τὴν γῆν προσήλωσας τὰ ὄμματά σου, καὶ οὐδέποτε αἴρεις τὴν κεφαλήν σου εἰς τὸν οὐρανόν· σαρκικὰ ὅλα σου τὰ φρονήματα, τὰ μελετήματά σου ἅπαντα σωματικά, οὐδεμίαν φροντίδα ἔχεις περὶ τῆς μελλούσης ζωῆς· ὁ δὲ Θεὸς οὐρανόθεν ἐλέγχει τὴν ἄνοιαν καὶ ἀφροσύνην σου· Ἄφρον, λέγει σοι, ἄφρον· πλούσιε μωρὲ καὶ ἀνόητε, σὺ θαῤῥεῖς νὰ ζήσῃς ἔτη πολλά, ἀπολαμβάνων τὰ ἀγαθά σου· ὁ δὲ Θεὸς ἐξαίφνης θερίζει τὴν ζωήν σου·
Ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου Αὐτ. 20.
ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ, ταύτην τὴν νύκτα ἀποθνήσκεις, τῶν δὲ ἀγαθῶν, ἅπερ ἡτοίμασας, τίς ἄραγε ἔσται ὁ κλη-
ρονόμος; Ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔ- Αὐτόθι.
σται; Ἀκούετε, πόσον φρικτὴ ἡ καταδίκη; Ἔλεγχος φοβερὸς, θάνατος αἰφνίδιος, κληρονόμος οὐδείς· αὐτό ἐστι τὸ τέλος ἐκείνων, οἵτινες θησαυρίζουσι διὰ τὰς σωματικὰς αὐτῶν ἀπολαύσεις, καὶ οὐδεμίαν φροντίδα ἔχουσιν, ἵνα στολίσωσι τὴν ψυχὴν αὐτῶν διὰ τοῦ πλούτου τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ·
Οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ Αὐτ. 21.
μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν.

Τοῦ ἄλλου πλουσίου ἔργον καθημερούσιον, τράπεζα ἁβροδίαιτος, ἐνδύματα λαμπρά, χοροί, ᾄσματα, τρυφὴ σωματική, προσθήκη δὲ τῶν κακῶν, ἀσπλαγχνία ἄμετρος· ἔβλεπεν ὁ σκληρότατος

καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὸν Λάζαρον, γυμνὸν, πεινῶντα, πεπληγωμένον, κείμενον πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ, ἔβλεπε καὶ τοὺς κύνας λείχοντας τὰς πληγὰς αὐτοῦ, οὐδέποτε δὲ εὐσπλαγχνίσθη αὐτόν. Ποῖον δὲ τὸ τέλος; ἀπέθανεν ὁ πλούσιος· ἔπειτα; ἔπειτα βάσανοι, φλόγες, πῦρ· τόση μεγάλη καὶ ἄμετρος δίψα ἐφλόγιζε τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ, ὥστε ἐδέετο μιᾶς ῥανίδος· Πάτερ Ἀβραὰμ, ἔκραζε, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. Οὕτω παιδεύονται ὅσοι, ἐπιλανθανόμενοι τῆς ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας, βυθίζονται εἰς τὰς ἡδονὰς τῆς σαρκός. (Λουκ. ιϛ'. 24.)

Ἀγαπητοί μου Χριστιανοὶ, πολλὰ ἀναίσθητός ἐστιν ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις προτιμᾷ τὴν τῆς προσκαίρου ζωῆς ἀνάπαυσιν τῆς αἰωνίου βασιλείας. Ἐὰν στοχασθῆτε τὸν καιρὸν τῆς παρούσης ζωῆς, καὶ τὴν αἰωνιότητα τῆς μελλούσης μακαριότητος, ὁ πρῶτος πρὸς τὴν δευτέραν ἐστὶν, ὡς μία ῥανὶς ὕδατος πρὸς ὅλην τὴν θάλασσαν, καὶ ἔτι ἀσυγκρίτως περισσότερον· ἐστὶν ὡς εἷς κόκκος ἄμμου πρὸς ὅλην τὴν ἄμμον, τὴν παρὰ τὸ χεῖλος πάσης τῆς θαλάσσης, καὶ πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ποταμῶν, καὶ ἔτι ἀσυγκρίτως περισσότερον· ὡς ἓν μόνον ἄνθος πρὸς πάντα τὰ ἄνθη, ὅσα ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἐφάνησαν, καὶ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος ἀναφανήσονται ἐν πάσῃ τῇ γῇ, καὶ ἔτι ἀσυγκρίτως περισσότερον· ὡς τὸ ἓν πρὸς τὸν ἀριθμὸν τὸν ἀμέτρητον καὶ ἄπειρον. Μεγάλως ἀδικοῦμεν ἑαυτοὺς, ἀνταλλάττοντες τὰ αἰώνια διὰ τὰ πρόσκαιρα· καὶ ἐστὶ τὸ ἀδίκημα τοῦτο ὑπὲρ πᾶσαν ἀδικίαν γινομένην ἐπὶ τῆς γῆς. Μεγάλη ἡ μωρία καὶ ἡ ἀφροσύνη ἡμῶν· τόσος ἀγὼν καὶ φροντὶς, ἵνα κτίσῃς ἐπὶ τῆς γῆς οἰκίαν μεγάλην καὶ εὐρύχωρον· εἰς αὐτὴν δὲ οὐκ οἶδας, οὐχὶ μόνον πόσον καιρὸν μέλλεις νὰ κατοικήσῃς, ἀλλ' οὐδὲ, ἐὰν προφθάσῃς νὰ εἰσέβῃς· καὶ διὰ τὴν οἰκίαν, τὴν ἀχειροποίητον καὶ αἰώνιον, τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, οὐδεμία φροντίς; (Β'. Κορ. ε'. 1.) Μετὰ κόπων μυρίων, μετὰ μόχθων μεγάλων θησαυρίζεις πλοῦτον ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλὰ διὰ ποῖον συνάζεις αὐτὸν, οὐκ οἶδας· (Ψαλ. λη'. 10.) διὰ τὸν θησαυρὸν, τὸν ἐν οὐρανοῖς, τὸν ἀναφαίρετον καὶ αἰώνιον, οὐδεμίαν ποτὲ ἀναλαμβάνεις φροντίδα; Διὰ τὸ σῶμα τὸ φθαρτὸν τόση σπουδὴ, διὰ τὴν ψυχὴν τὴν ἀθάνατον τόση περιφρόνησις;

Ἡμεῖς, διωχθέντες τοῦ παραδείσου, κατηντήσαμεν εἰς ταύτην τὴν ἐξορίαν, ὅπου ἐξαίφνης ἔρχεται ἡ ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ, ἵνα πάλιν ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα. Εἴπατέ μοι οὖν, παρακαλῶ, πῶς ζῇ ὁ ἐξόριστος ἄνθρωπος εἰς τὸν τόπον τῆς ἐξορίας, ὅταν ἡμέραν παρ' ἡμέραν περιμένῃ τὸ βασιλικὸν θέσπισμα, τὸ περὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ; Ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν· (Ἑβρ. ιγ'. 14.) ξένοι ἐσμὲν ἅπαντες, καὶ πάροικοι εἰς τὴν γῆν ταύτην· σήμερον ζῶμεν, αὔριον ἀποθνήσκομεν· σήμερον εἰς τὴν γῆν, αὔριον εἰς τὸν ᾅδην. Ὁ ξένος πῶς ζῇ εἰς τὴν ξενιτείαν, ὅταν ἐξ ἀνάγκης πρέπῃ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα; ἀφιεροῖ αὐτὸς τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς ξένης χώρας; φεύγει ποτὲ ἀπὸ τοῦ νοός αὐτοῦ ἡ ἐνθύμησις τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος; Διατί λοιπὸν ἡμεῖς ἐξόριστοι ὄντες, καὶ ξένοι τοῦ κόσμου τούτου, καὶ περιμένοντες ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν τὴν μετάβασιν εἰς τὴν πατρίδα, καταβυθίζομεν καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν εἰς τὰ ἀγαθὰ ταύτης τῆς γῆς;

Δια-

Διατί λησμονοῦμεν παντελῶς τὴν οὐράνιον πόλιν, τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλήμ; Ἐὰν ὁ ἐξόριστος καὶ ὁ ξένος πλανηθέντες προσηλωθῶσιν εἰς τὴν ξένην γῆν, καὶ ἀμνημονήσωσι τῆς πατρίδος, ἡ ζημία αὐτῶν ὀλίγη ἐστὶ καὶ πρόσκαιρος· ἐὰν ἡμεῖς, ἀπατηθέντες, ἀφιερώσωμεν τὸν νοῦν εἰς τοῦ κόσμου τὴν ματαιότητα, καὶ ἀμελήσωμεν τὴν φροντίδα τῆς σωτηρίας, ἡ βλάβη ἐστὶν ἄμετρος καὶ αἰώνιος. Ἐκεῖνοι καὶ ἐὰν, ἐστερημένοι παντὸς πλούτου, ἐπιστρέψωσι πρὸς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, ὀλίγον καὶ πρόσκαιρον κακὸν πάσχουσιν· ἡμεῖς, ἐὰν ἀπέλθωμεν εἰς τὰ ἄνω δικαστήρια γεγυμνωμένοι πάσης ἀρετῆς, αἰωνίως κολαζόμεθα.

Γνωρίσας λοιπὸν, ἀγαπητέ μοι, πόσον ὀλέθριός ἐστιν ἡ περὶ τῆς ψυχῆς σου ἀμεριμνία, καὶ ἡ περιφρόνησις τῆς σωτηρίας σου, ἀνάλαβε λογισμὸν φρόνιμον, καὶ ἄρξαι ἀπὸ τῆς σήμερον τὴν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς σου καὶ τῆς σωτηρίας σου φροντίδα. Ἐνθυμοῦ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν τὸ φοβερὸν τοῦ Θεοῦ κριτήριον, τὴν δικαίαν ἀνταπόδοσιν τῆς τελευταίας κρίσεως, τὴν βασιλείαν τὴν αἰώνιον, τὴν κόλασιν τὴν ἀτελεύτητον. Ἐξέταζε καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν αὐτὸς σεαυτὸν, καὶ βλέπε ποίαν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ παρεῖδες, ποίαν μετάνοιαν ἔδειξας, ποίαν ἀρετὴν ἐκατόρθωσας· μὴ παρερχέσθω ἡμέρα, χωρὶς μελέτης τῶν περὶ τῆς μελλούσης ζωῆς, χωρὶς φροντίδος περὶ τῆς ψυχῆς σου, χωρὶς μνήμης τοῦ Δημιουργοῦ καὶ Πλάστου σου. Τοιουτοτρόπως δὲ ζήσας ὡς ἐξόριστος, καὶ πολιτευσάμενος ὡς ξένος, καὶ ἐν οὐρανῷ ἐναποθησαυρίσας τὰ καλὰ ἔργα σου, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου σου, τότε χαίρων καὶ ἀγαλλόμενος, φεύγεις ἀπὸ τῆς πολυπαθοῦς ταύτης ἐξορίας τὸν τόπον, καὶ μεταβαίνεις εἰς τὴν πατρίδα σου, εἰς τὰ σκηνώματα τῶν ἁγίων, εἰς τῶν Ἀγγέλων τοὺς χορούς, εἰς τὴν δόξαν τῆς τρισηλίου Θεότητος· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν, καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Γ΄. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου τὸ ἅγιον μάθημα βάθος περιέχει πολὺ ψυχωφελῶν νοημάτων· διὰ τοῦτο, ἐάν τις ἀπερισκέπτως ἀναγινώσκῃ αὐτὸ, εὑρίσκει καὶ τὸ νόημα δύσκολον, καὶ τὴν σύνταξιν τῶν λόγων χωρὶς τῆς πρεπούσης ἀκολουθίας, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ παραγγέλματα διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς φύσεως πολλὰ δυσκολοκατόρθωτα· ἐὰν ὅμως πολυπραγμονήσῃ τὰ εὐαγγελικὰ λόγια, κατὰ τὴν Ἰωάν. ε. 39.
δεσποτικὴν ἐντολὴν, μετὰ τῆς πρεπούσης σκέψεως καὶ περιεργίας, καὶ ἡ ἔννοια γίνεται σαφὴς, καὶ ἡ ἀκολουθία τοῦ λόγου φαίνεται θαυμασία, καὶ τὰ παραγγέλματα εὔκολα παρίστανται καὶ σωτηριώδη. Εἰς αὐτὰ τὰ εὐαγγελικὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν λόγια βλέπει πρῶτον, ποία διάθεσις ἐστὶν ἀναγκαία εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ

Νους = ωηδαλιον = πηδαλιουχος.

τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα μὴ κατακυριεύσῃ αὐτὸν τὸ ὀλέθριον τῆς φιλαργυρίας πάθος· ἔπειτα ἀκούει τὰς θεοπρεπεῖς ἀπαντήσεις τῶν ἐνστάσεων, ἃς προβάλλουσιν οἱ τετυφλωμένοι φιλάργυροι, καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς τούτων ὀλιγοπιστίας, καὶ ματαιόφρονος πλάνης· κατανοεῖ δὲ, πῶς ὁ θεῖος Διδάσκαλος ὑπερυψοῖ τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν ἀπὸ τῆς πολυμερίμνου ταραχῆς τῶν κοσμικῶν πραγμάτων, καὶ ἐξάπτει εἰς τὰς ψυχὰς τὸν φλογερὸν ἔρωτα τῆς θείας ἀγάπης. Ταύτην λοιπὸν τὴν οὐράνιον διδασκαλίαν μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας ἀκούσατε.

Ματ. ϛ΄. 22. Εἶπεν ὁ Κύριος· Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται.

Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου ὑπάρχῃ ἁπλοῦς, ἤγουν ὑγιὴς, ὅλον τὸ σῶμά σου ἔσται φωτεινὸν, τουτέστι πᾶσα κίνησις τῶν μερῶν καὶ μελῶν τοῦ σώματός σου γίνεται εὔστοχος, καὶ κατὰ σκοπὸν, καὶ ὡς ἐν μέσῳ τοῦ φωτὸς γινομένη· καὶ τὰς χεῖρας εὐστόχως ἐφαπλοῖς, ἐπιλαμβανόμενος, ἢ ἐγγίζων, ἢ ψηλαφῶν, ἢ βαστάζων, ἢ συγκινῶν· καὶ τοὺς πόδας συμμέτρως διευθύνεις περιπατῶν, ἢ τρέχων, ἢ πηδῶν· καὶ ἕκαστον τῶν μελῶν τοῦ σώματος κατὰ τὴν χρείαν κινεῖς, καθὼς θέλεις· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ σῶμα ὅλον ἀπροσπταίστως σχηματίζεις κατὰ τὸν σκοπόν σου, ἱστάμενος, καθήμενος, καμπτόμενος, κατακείμενος, ἀνιστάμενος.

Αὐτ. 23. Ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστὶ, τὸ σκότος πόσον;

Ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ὑπάρχῃ, ἤγουν ἐμπαθὴς καὶ ἀσθενὴς, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται, πᾶσα δηλαδὴ κίνησις τοῦ σώματός σου ἀτελὴς ἔσται καὶ ἀνεπιτήδειος, καὶ ὁμοία ταῖς γινομέναις ἐν νυκτὶ καὶ σκοτεινῷ τόπῳ. Τοιαῦτά εἰσι τὰ κινήματά σου ἐν μέσῳ τοῦ φωτὸς, ὁποῖά εἰσιν ἐν μέσῳ τοῦ σκότους, ὅταν ὑγιαίνωσιν οἱ ὀφθαλμοί σου· ἐὰν λοιπὸν οἱ ὀφθαλμοί σου, οἱ φῶς ὄντες τοῦ σώματός σου, εἰσὶ σκοτεινοὶ, πόσον σκοτεινὰ καὶ ἀτελῆ ἔσονται τὰ κινήματα τοῦ σώματος, τοῦ κατὰ φύσιν σκοτεινοῦ; Ποῖον δὲ σκοπὸν ἔχουσι ταῦτα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν τὰ λόγια; ποίαν ἔννοιαν καλύπτουσι ταῦτα τὰ ὀνόματα; Ὁ μὲν λύχνος σημαίνει ὁδηγὸν, κατὰ τὸ, Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου, ἤγουν ὁδηγός μου ὁ νόμος σου· ὁ δὲ ὀφθαλμὸς, τὸν νοῦν· Ψαλ. ριή. 104. ἐπειδὴ ὁ νοῦς ὁρᾷ, καὶ ὁ νοῦς ἀκούει· τὸ δὲ σῶμα, τὰς διαθέσεις, καὶ τὰ διὰ τοῦ σώματος ἔργα, φωτεινὰ μὲν τὰ ἀγαθὰ, σκοτεινὰ δὲ τὰ πονηρὰ καὶ φαῦλα· ὥστε ὅλον τὸ ἀλληγορούμενον νόημα, τοῦτό ἐστιν· Ὁ ὁδηγὸς πάσης σωματικῆς διαθέσεως καὶ ἐργασίας ἐστὶν ὁ νοῦς· ἐὰν ὁ νοῦς σου ὑπάρχῃ ἁπλοῦς καὶ ἄκακος, καὶ αἱ διαθέσεις, καὶ τὰ ἔργα τοῦ σώματός σου, ἀγαθά εἰσι καὶ θεάρεστα· ἐὰν δὲ ὁ νοῦς σου πονηρὸς, καὶ πᾶσα διάθεσις καὶ πρᾶξις τοῦ σώματός σου, πονηρά ἐστι καὶ διεστραμμένη· διότι ἐὰν ὁ νοῦς σου, ὃν ὁ Θεὸς ἔδωκέ σοι πρὸς φωτισμόν σου καὶ ὁδηγίαν σου, σκοτισθῇ ὑπὸ τῶν πονηρῶν λογισμῶν, τότε πόσον περισσότερον σκοτει-

ναὶ

Ρωσσια

καὶ καὶ διεστραμμέναι ἔσονται αἱ διαθέσεις καὶ ἐπιθυμίαι τοῦ σώματός σου, αἵτινες σκότος εἰσὶν, ἐπειδὴ ἐπιῤῥέπουσι καὶ ὁρμῶσι διαπαντὸς εἰς τὴν ἁμαρτίαν; Ὅταν ὁ ἀρχιστράτηγος σκοτισθῇ, οἱ ὑπ' αὐτοῦ ὁδηγούμενοι στρατιῶται πόσον σκοτισμὸν καὶ ταραχὴν πάσχουσιν; Ὅταν ὁ ναύαρχος σκοτισθῇ, πόσον σκοτίζονται οἱ ὑπ' αὐτοῦ εὐθυνούμενοι ναῦται; Ὅταν ὁ νοῦς μου ἀκαταπαύστως συλλογίζηται τὰ πονηρὰ ἔργα, αἱ πράξεις μου ἀναμφιβόλως εἰσὶ ῥερυπωμέναι καὶ πονηραί· διότι ὁ νοῦς ὁδηγεῖ, ὁ νοῦς διευθύνει, ἡ πρᾶξις τὸν νοῦν ἀκολουθεῖ. Ὁποῖοί εἰσι τοῦ νοὸς οἱ λογισμοὶ, τοιαῦτά εἰσι καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὰ ἔργα· ὥστε ἀνάγκη ἐστὶν, ἵνα πᾶσαν τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἀφιερώσωμεν πρὸς τὴν φύλαξιν τῆς καθαρότητος καὶ ἀκακίας τοῦ νοὸς ἡμῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεάνθρωπος ἀνέφερε θεωρίαν καὶ πρᾶξιν, ὁδηγὸν καὶ ὁδηγούμενον, νοῦν καὶ σῶμα, ἵνα μὴ πλανηθῶμεν καὶ νομίσωμεν, ὅτι δυνάμεθα ἀφιερῶσαι τὸν μὲν νοῦν εἰς τὸν Θεὸν, τὸ δὲ σῶμα εἰς τὴν ματαιότητα, ἑπομένως δὲ, ὅτι δυνάμεθα δουλεύειν δύω δεσπότας, διὰ τοῦτο προσέθηκε τὰ ἑξῆς.

Ματ. ς'. 24. **Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ.**

Οὐδεὶς δύναται δουλεύειν δύω αὐθέντας, ἐναντίους τὴν γνώμην· ἐὰν δὲ ὁμογνώμονες ὦσι καὶ σύμφωνοι, δύναται εἷς καὶ ὁ αὐτὸς δουλεύειν καὶ τοὺς δύω· διότι οἱ δύω ἕν εἰσι, καθὼς ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ τῶν πιστευόντων μία ἦν, κἂν πολλαὶ ἦσαν χιλιάδες. Πράξ. δ'. 32. Ὅτι δὲ περὶ τῶν διαφωνούντων δεσποτῶν λαλεῖ ὁ Κύριος, φανερὸν ἐστιν ἐκ τῶν ἑξῆς λόγων· Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνᾷ. Τὸ μαμμωνᾶ, λέξις ἐστὶ Συριακὴ, καὶ σημαίνει πλοῦτον καὶ θησαυρούς· εἰσὶ δὲ αὐτοὶ οἱ δύω δεσπόται, ὁ Θεὸς καὶ ὁ μαμμωνᾶ, ἀσυμβίβαστοι καὶ ἀντιφερόμενοι. Ὁ μὲν Θεός ἐστι δίκαιος, καὶ ἐργασίαν δικαιοσύνης ζητεῖ παρὰ τῶν δούλων αὐτοῦ· Δίκαιος Κύριος, καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν, εὐθύτητας εἶδε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· Ψαλ. ι'. 8. ὁ μαμμωνᾶ ἐστὶν ἄδικος, καὶ ἀναγκάζει τοὺς δούλους αὐτοῦ, ἵνα ποιῶσι τῆς ἀδικίας τὰ ἔργα· Ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμμωνᾶ τῆς ἀδικίας. Λουκ. ιϛ'. 9. Ὁ μὲν Θεὸς θέλει τὸν δοῦλον αὐτοῦ εὔσπλαγχνον καὶ ἐλεήμονα, ὁ μαμμωνᾶ, ἄσπλαγχνον καὶ ἀσυμπαθῆ. Ὁ μὲν Θεὸς κελεύει τὸν δοῦλον αὐτοῦ, ἵνα ἔχῃ προσηλωμένον καὶ νοῦν καὶ καρδίαν εἰς τὸν οὐρανὸν, ὁ δὲ μαμμωνᾶ, ἵνα ἀφιερώσῃ καὶ νοῦν καὶ καρδίαν εἰς τὴν γῆν· διὰ τοῦτο οὐ δύναται εἷς καὶ ὁ αὐτὸς δουλεύειν καὶ τοὺς δύω, ἀλλ' ἢ μισήσει τὸν ἕτερον, ἤγουν τὸν μαμμωνᾶ, καὶ ἀγαπήσει τὸν ἄλλον, ἤγουν τὸν Θεόν· ἢ προσκολληθήσεται μετὰ τοῦ μαμμωνᾶ, καὶ καταφρονήσει τὸν Θεόν. Δὶς δὲ τὸ αὐτὸ εἶπεν ὁ Κύριος, ἵνα δείξῃ, ὅτι εὔκολος ἡ μετάβασις ἐκ τοῦ ἑνὸς δεσπότου πρὸς τὸν ἄλλον, καὶ οὕτω καταστήσῃ ἀναπολόγητον τὸν φιλάργυρον. Καθὼς προσκολλώμεθα τῷ μαμμωνᾶ, καὶ περιφρονοῦμεν τὸν Θεὸν, μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας, ἐὰν θέλωμεν, μισοῦμεν τὸν μαμμωνᾶ, κἂν ἐδουλεύσαμεν αὐτῷ, καὶ ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν. Σημείωσαι δὲ τὸ βάρος τῶν λόγων τού-

τωι·

των· Ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὅστις μὲν γίνεται δοῦλος τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖνος καταφρονεῖ τὴν φιλαργυρίαν· ὅστις δὲ γίνεται δοῦλος τῆς φιλαργυρίας, ἐκεῖνος περιφρονεῖ τὸν Θεόν. Γινώσκει ὁ Κύριος, ὅτι πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεται ὁ φιλάργυρος, λέγων· Καὶ πῶς δύναμαι ἀποστρέψαι τὸ πρόσωπόν μου, καὶ καταφρονῆσαι τὸν μαμμωνᾶ; ἐγὼ, ἄνθρωπος ὢν, χρείαν ἔχω τροφῆς, ποτοῦ, ἐνδύματος· αὐτὰ εἰς πάντα καιρὸν καὶ τόπον οὐκ εἰσὶν εὐπόριστα· ὥστε ἀνάγκη ἐστὶν, ἵνα μεριμνῶ καὶ συνάγω καὶ διὰ τὸ γῆρας, καὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν, καὶ διὰ πάντα τὰ πρὸς τὴν χρείαν τῆς ζωῆς μου. Ταύτην μὲν τὴν ἀπάντησιν τοῦ φιλαργύρου παρασιωπεῖ ὁ Κύριος, ἐπιφέρει δὲ τὴν ἀπόκρισιν, λέγων·

Ματ. ς'. 25. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε, καὶ τί πίητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος;

Ὁ Θεὸς, πλάσας τὸν ἄνθρωπον, εὐθὺς ὥρισεν εἰς αὐτὸν ἔργον καὶ ὑπη-
Γεν. β'. 15. ρεσίαν· Καὶ ἔλαβε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν. Ὁμοίως καὶ ὅτε διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐξώρισεν αὐτὸν τοῦ παραδείσου,
Αὐτ. γ'. 19. πάλιν ἐπρόσταξεν αὐτὸν, λέγων· Ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου. Βλέπομεν δὲ καὶ τὸν οὐρανοβάμονα Ἀπόστολον κοπιῶντα, καὶ
ἐργαζόμενον ταῖς ἰδίαις χερσὶ, καὶ Α'. Κορ. δ'. 12.
διὰ τοῦ ἐργοχείρου αὐτοῦ ἀπαντῶντα
εἰς τὰς χρείας αὐτοῦ καὶ τρέφοντα τοὺς Πράξ. κ'. 34.
μετ' αὐτοῦ ὄντας· ἀκούομεν δὲ αὐτὸν, οὐ
μόνον παραγγέλλοντα ἐν τῷ ὀνόματι Β'. Θεσ. γ'. 10.
τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τρεφώμεθα διὰ τοῦ κόπου ἡμῶν ἀλλὰ καὶ παιδεύοντα τὸν ἀργὸν διὰ τῆς νηστείας· Εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μη-
δὲ ἐσθιέτω. Πῶς λοιπὸν ὁ Κύριος ἡ- Αὐτόθι.
μῶν προστάττει τὸ, μὴ μεριμνᾶτε; Τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν ἀμετρίαν ἐμποδίζει, οὐχὶ τὴν ἐργασίαν καὶ τὰ ἐργόχειρα· ἄλλο ἡ ἀφιέρωσις τῆς ψυχῆς ἡμῶν εἰς τὴν περὶ τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ἐνδύματος μέριμναν, καὶ ἄλλο τὸ ἐργόχειρον, καὶ ἡ ἐργασία, ἡ γινομένη διὰ τὴν τροφὴν καὶ τὸ ἔνδυμα· διὰ τοῦτο οὖν οὐκ εἶπεν ὁ Κύριος, μὴ μεριμνᾶτε περὶ τροφῆς, καὶ ποτοῦ, καὶ ἐνδύματος, ἀλλὰ, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, ἤγουν μὴ ἀφιερώσητε ὅλην τὴν ψυχὴν ὑμῶν εἰς τὰς μερίμνας περὶ τοῦ, τί φάγητε, καὶ τί πίητε, καὶ τί ἐνδύσησθε. Τὸ τί, σημαίνει τὴν ἀκριβολογίαν καὶ φροντίδα τῆς ποσότητος καὶ ποιότητος τῶν τροφῶν, καὶ τῶν ἐνδυμάτων. Ὁ ἐγκρατὴς ἄνθρωπος ἀρκεῖται εἰς τροφὴν, ὅση ἀναγκαία ἐστὶ πρὸς τὸ ζῆν, καὶ εἰς ἔνδυμα, ἱκανὸν σκεπάσαι τὴν γύμνωσιν αὐτοῦ· ὅθεν ἢ οὐδεμίαν, ἢ πολλὰ ὀλίγην μέριμναν ἔχει περὶ τούτων. Ὁ ἀκρατὴς καὶ ἄσωτος ζητεῖ πολλὰς, πολυειδεῖς, πολυποικίλους τροφὰς, πολλὰ καὶ λαμπρὰ καὶ πολύτιμα ἐνδύματα· ὅθεν βλέπεις ὅλην τὴν καρδίαν αὐτοῦ προσηλωμένην εἰς τὴν περὶ τούτων φροντίδα. Ὁ Κύριος ἡμῶν οὐκ εἶπε· Σταύρωσαι τὰς χεῖράς σου, καὶ κάθου ἀργὸς ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ἐγὼ ἐξαποστέλλω σοι τροφὰς, καὶ ποτὰ, καὶ ἐνδύματα· ἀλλὰ, Μὴ γίνου, λέγει, δοῦλος τῆς κοιλίας σου, μὴ ἀφιερώσῃς ὅλον

τὸν

τὸν νοῦν σου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ σώματός σου· διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν· διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ οὐδεὶς δύναται δουλεύειν δύω αὐθέντας, τὰ ἐναντία φρονοῦντας, σὺ μὴ γίνου δοῦλος τῆς κοιλίας, καὶ τῆς σωματικῆς σου τρυφῆς, ἵνα κατασταθῇς δοῦλος τοῦ Θεοῦ καὶ Δεσπότου σου. Πολλὰ δὲ ἐπιχειρήματα προβάλλει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἵνα πείσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ὑποδοχὴν ταύτης τῆς σωτηριώδους διδασκαλίας. Τὸ πρῶτόν ἐστιν ἐκ τῆς θείας παντοδυναμίας· Ἡ ψυχή σου, λέγει, ἐστὶ τιμιωτέρα τῆς τροφῆς, τὸ σῶμά σου τιμιώτερον τοῦ ἐνδύματος· ὁ Θεὸς ἔπλασε τὴν ψυχήν σου, ἐποίησε καὶ τὸ σῶμά σου· ἆρά γε οὖν αὐτὸς ὁ Θεὸς, ὅστις ἔδωκέ σοι ταῦτα τὰ τιμιώτερα καὶ ὑπέρτερα, οὐ δύναται δοῦναί σοι καὶ τὰ μικρότερα καὶ εὐτελέστερα, ἤγουν τὴν τροφὴν, καὶ τὸ ἔνδυμα; Μετὰ δὲ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἐπάγει εὐθὺς καὶ ἄλλο, λαβὼν αὐτὸ ἐκ τῶν θησαυρῶν τῆς θείας αὐτοῦ προνοίας.

Ματ. ς'. 26. Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχὶ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν;

Φέρει εἰς παράδειγμα οὐχὶ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν, ὃν ἡ θεία Πρόνοια διὰ τοῦ μάννα καὶ τῆς ὀρτυγομήτρας ἐχόρτασεν, οὐδὲ τὸν Ἠλίαν, ὃν διὰ τοῦ κόρακος ἔθρεψεν, ἀλλὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ἤγουν τὰ πετῶντα εἰς τὸν ἀέρα τὸν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. Περὶ τούτων
Ψαλ. ρμδ'. 17. δὲ καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ λέγει· Ἀνοίγεις σὺ τὴν χεῖρά σου, καὶ ἐμπιπλᾷς πᾶν ζῶον εὐδοκίας. Τῷ
διδόντι τοῖς κτήνεσι τροφὴν αὐ- Ψαλ. ρμς'. 10.
τῶν, καὶ τοῖς νεοσσοῖς τῶν κοράκων, τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν. Ἔβαλε δὲ τοῦτο θεμέλιον, ἵνα ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος πρὸς τὸ μεῖζον κατασκευάσῃ τὴν ἀπόδειξιν, καὶ ἐξελέγξῃ τὴν ἀνοησίαν τῶν ὀλιγοπίστων ἀνθρώπων· Βλέπε, λέγει, τὰ ἐν τῷ ἀέρι πετεινά· αὐτὰ οὐδὲ σπείρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καθὼς ποιοῦσιν οἱ πολυμέριμνοι ἄνθρωποι· ὁ δὲ Πατὴρ ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· σὺ διαφέρεις αὐτῶν πολύ· σὺ λογικὸς, ἐκεῖνα ἄλογα· σὺ ἀθάνατος, ἐκεῖνα θνητά· σὺ δεσπότης, ἐκεῖνα δοῦλα· ἐκεῖνα διὰ σὲ, οὐχὶ σὺ δὲ ἐκεῖνα ἐγένου· ἐὰν λοιπὸν ὁ Θεὸς τρέφῃ ἐκεῖνα, πόσῳ μᾶλλον θρέψει σὲ, τὸν Βασιλέα ἐκείνων; Ἔπειτα, μετὰ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, καὶ ἄλλο εὐθὺς ἐπάγει, ληφθὲν ἐκ τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐκ τῆς ματαιότητος τῶν μεριμνῶν αὐτοῦ.

Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν, δύναται προσθῆναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; Ματ. ς'. 27.

Τίς δύναται, κἂν νύκτατε καὶ ἡμέραν μεριμνᾷ, ποιῆσαι προσθήκην εἰς τὸ ἀνάστημα τοῦ σώματος αὐτοῦ ἕνα πῆχυν; Οὐδείς· Βλέπεις, λέγει, ὅτι εἰς τὴν προσθήκην καὶ αὔξησιν τοῦ σώματός σου οὐδὲν ὅλως δύναται ἡ μέριμνά σου· ὁ μὲν Θεὸς αὐξάνει τὸ σῶμά σου, σὺ δὲ οὐδὲ αἰσθάνεσαι ὅλως τὸ πῶς· ἔπειτα ἀπιστεῖς περὶ τοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς, ὁ ποιῶν τὴν αὔξησιν τοῦ σώματός σου, ἔργον θαυμάσιον καὶ δυσκολώτατον, δύναται δοῦναί σοι τροφὰς καὶ ποτὰ, ἀλλ' ἀφιεροῖς πᾶσάν σου τὴν φροντίδα εἰς τὴν ἑτοιμασίαν αὐτῶν, καὶ πείθεσαι,

ὅτι

ὅτι ἡ μέριμνά σου τρέφει σε, καὶ οὐχὶ ὁ Θεός;

Ματ. ϛ΄. 28. Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει.

Ἐλέγχει, ὡς ματαίαν, καὶ τὴν περὶ τοῦ ἐνδύματος μέριμναν τῶν ἀνθρώπων. Διατί δὲ, καθὼς διὰ τὴν μέριμναν τῆς τροφῆς ἔφερε παράδειγμα τὰ πετεινὰ, οὐκ ἀναφέρει πάλιν τὰ πετεινὰ, παραδείγματος χάριν, τὸν κύκνον, τὸν ταῶνα, τὴν περιστερὰν, καὶ ἄλλα πετεινὰ, θαυμασίως κατεστολισμένα ὑπὸ τῆς ἀπείρου σοφίας καὶ δυνάμεως τοῦ Θεοῦ; Τὰ ἄψυχα καὶ ἀναίσθητα, ἤγουν τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, εἰσὶν εὐτελέστερα τῶν ἐμψύχων καὶ αἰσθητικῶν, τουτέστι τῶν πετεινῶν· διὰ τοῦτο οὖν ἀναφέρει τὰ κρίνα, καὶ οὐχὶ τὰ πετεινὰ, ἵνα δείξῃ, ὅτι οὐ μόνον τῶν ἐμψύχων προνοεῖ, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν εὐτελεστέρων καὶ ἀναισθήτων χόρτων, ἐλέγξῃ δὲ διὰ τούτων ἰσχυρότερα τὴν τῶν ἀνθρώπων ὀλιγοπιστίαν· διότι, ἐὰν διὰ τὸ κρίνον, ἤγουν διὰ τὸν χόρτον τὸν εὐμάραντον, προνοῇ ὁ Θεὸς, καὶ στολίζῃ αὐτὸν μετὰ τοσαύτης καλλονῆς καὶ ὡραιότητος, πόσῳ μᾶλλον προνοεῖ ὑπὲρ τῶν ἐνδυμάτων τῶν κατ' εἰκόνα αὐτοῦ πλασθέντων ἀνθρώπων; Τὰ κρίνα δὲ ἐκ πάντων τῶν χόρτων παραλαβὼν, προβάλλει εἰς παράδειγμα διὰ τὴν τούτων εὐθύτητα, καὶ τὴν λευκότητα, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς γῆς ὕψωσιν· εἰσὶ δὲ ταῦτα σύμβολα τῆς δικαιοσύνης, καὶ καθαρότητος, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν γηΐνων πραγμάτων ἐπάρσεως. Σημείωσαι δὲ, ὅτι καθὼς εἰς τὰ περὶ τῆς τροφῆς οὐκ εἶπεν ὁ Κύριος, μὴ κοπιάζετε, μὴ σπείρετε, μὴ θερίζετε, ἀλλὰ, μὴ μεριμνᾶτε· οὕτω καὶ εἰς τὰ περὶ τοῦ ἐνδύματος οὐκ εἶπε, μὴ κοπιάζετε, μὴ νήθετε, ἀλλὰ, τί μεριμνᾶτε; διότι σκοπὸς τοῦ Κυρίου ἐστὶν, οὐχὶ ἡ ἀργία τῶν κόπων, τῆς γεωργίας, τῶν ἐργοχείρων, ἀλλ' ἡ παῦσις τῆς πολυμερίμνου φροντίδος τῶν κοσμικῶν πραγμάτων· σκοπὸς τοῦ Κυρίου ἐστὶν, ἵνα μεριμνᾷ ὁ ἄνθρωπος τὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐχὶ τὰ τοῦ κόσμου, ἵνα δουλεύῃ τῷ Θεῷ, καὶ οὐχὶ τῷ μαμμωνᾷ· σκοπὸν ἔχει, ἵνα ἀποδείξῃ, ὅτι αἱ μέριμναι ἡμῶν, χωρὶς τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας, εἰσὶ μάταιαι, ὁ δὲ Θεός ἐστιν, ὁ τὰ πάντα ποιῶν· διὸ λέγει· Καὶ περὶ τοῦ ἐνδύματος διατί μεριμνᾶτε; στοχάσθητε προσεκτικῶς τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ· αὐτὰ οὐδὲ κοπιάζουσιν, οὐδὲ νήθουσι, καὶ ὅμως αὐξάνουσιν ἐνδεδυμένα καὶ θαυμασίως περικεκαλυμμένα.

Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. Ματ. ϛ΄. 29.

Μιμεῖται μὲν ἡ τέχνη τὴν φύσιν, οὐδέποτε δὲ ὑπερβαίνει τὸ κάλλος αὐτῆς. Ποῖος, ἢ ζωγράφος ζωγραφεῖ, ἢ κναφεὺς λευκαίνει, ἢ βαφεὺς χρωματίζει ἱμάτιον λευκὸν, ὥσπερ τὸ κρίνον; Περιβόητος καὶ ἐξάκουστος ὁ Σολομὼν, διὰ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ τὰ πλούτη; Καὶ ἐμεγαλύνθη Σαλομὼν ὑπὲρ πάντας τοὺς Βασιλεῖς πλούτῳ καὶ σοφίᾳ. Β΄. Παραλ. θ΄. 22. Αὐτὸς ἠγάπα τὰ λευκὰ ἐνδύματα, ὡς σύμβολα τῆς καθαρότητος, καὶ ἐσυμβούλευεν, ἵνα λευκοφορῶσι πάντοτε οἱ ἄνθρωποι· Ἐν παντὶ καιρῷ ἔστωσαν ἱμάτιά σου λευκά· Ἐκκλ. θ΄. 8. φέρεται δὲ καὶ λόγος, ὅτι αὐτὸς ἱμάτια λευκὰ ἐνεδύετο· ἀλλ' ἄραγε ἔβαψέ ποτε Ἰώσηπ. β. 8. κ. 2. Ἀρχ.

ἐν-

ἔνδυμα λευκὸν ὥσπερ τὸ κρίνον; οὐδὲ ἡ σοφία αὐτοῦ ἐνόησε τρόπον, οὐδὲ ὁ πλοῦτος αὐτοῦ εὗρε πόρον εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς τοσαύτης καὶ τοιαύτης λευκότητος. Ἡ ὡραιότης τοῦ κρίνου ἐνίκησε πᾶσαν τὴν δόξαν τοῦ Σολομῶντος· ἔμεινεν ὀπίσω τοῦ μικροτάτου ἔργου τῆς φύσεως ὁ σοφώτερος πάντων τῶν ἀνθρώπων· καὶ δικαίως, διότι τὰ μὲν τῆς φύσεως ἔργα εἰσὶ ποιήματα τοῦ Θεοῦ, τὰ δὲ τῆς τέχνης εἰσὶ κατασκευαὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἀνακηρύξας οὖν ὁ Κύριος τὴν δόξαν τοῦ Σολομῶντος κατωτέραν τῆς καλλονῆς τῶν κρίνων, ἐπιφέρει εὐθὺς τὸν ἔλεγχον, λέγων·

Ματ. ϛ'. 30. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς ὀλιγόπιστοι;

Τί ἐστι τὸ κρίνον; Χόρτος τοῦ ἀγροῦ· σήμερον βλέπεις αὐτὸ εἰς τὸν ἀγρὸν, αὔριον ξηραίνεται, καὶ βάλλεις αὐτὸ εἰς τὸν φοῦρνον. Ἄνθρωποι, λοιπὸν λέγει, ὀλιγόπιστοι, ἐὰν ὁ Θεὸς τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ τὸν ἐφήμερον τόσον στολίζῃ, ὥστε ἡ εὐπρέπεια αὐτοῦ ὑπερβαίνει τὸν καλλωπισμὸν τῶν ἐνδυμάτων τοῦ ἐνδοξοτάτου Σολομῶντος, πόσον περισσότερον φροντίζει διὰ τὰ ἐνδύματα ὑμῶν; ὑμεῖς πλάσμα αὐτοῦ ἀθάνατον, ὑμνολόγοι τῆς δόξης, καὶ λάτραι τῆς Θεότητος αὐτοῦ αἰώνιοι· δι' ὑμᾶς ἔδωκε νόμους, ἐχειροτόνησε Προφήτας, ἐξαπέστειλε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἡτοίμασε βασιλείαν ἀτελεύτητον. Βλέπετε δὲ διὰ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, τὸν σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον ξηραινόμενον, τόσην πρόνοιαν Θεοῦ· βλέπετε, λέγω, τὸ κρίνον τόσον ἐστολισμένον, ἔπειτα ἀμφιβάλλετε εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, τὴν περὶ ἡμᾶς; ἀμφιβάλλετε, ὅτι ὁ Θεὸς δώσει ὑμῖν τὰς ἀναγκαίας τροφὰς, καὶ τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἐνδύματα; τοῦτο ἀληθῶς ἐστὶν ὀλιγοπιστία.

Μὴ οὖν μεριμνήσητε, λέγοντες· Τί φάγωμεν; ἢ, Τί πίωμεν; ἢ, Τί περιβαλώμεθα; Ματ. ϛ'. 31.

Ἰδοὺ ὅλος ὁ σκοπὸς καὶ τὸ συμπέρασμα τῶν εὐαγγελικῶν λόγων τοῦ Σωτῆρος. Καὶ σημείωσαι πάλιν, ὅτι οὐ λέγει· Μὴ μεριμνήσῃς παντελῶς, κάθου ἀργὸς, καὶ περίμενε, ἵνα κατέβῃ οὐρανόθεν ἡ τροφή σου καὶ τὸ ἔνδυμά σου· οὐχὶ τοῦτο λέγει, ἀλλὰ τὴν ὑπερβολὴν κολάζει, καὶ θέλει, ἵνα ἐλευθερωθῶσιν οἱ ἄνθρωποι τῆς κοιλιοδουλείας, καὶ τῶν κόπων τῆς πολυασχόλου ματαιότητος τῶν περιττῶν ἐνδυμάτων. Βλέπε δὲ πῶς ἐφύλαξαν τὴν ἐντολὴν ταύτην οἱ ἐπουράνιοι ἄνθρωποι, οἱ θεομακάριστοι Ἀπόστολοι· αὐτοὶ οὐκ ἔστερξαν ἐγκαταλεῖψαι τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα, διὰ τὴν μέριμναν τῆς τραπέζης· Οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς, καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διακονεῖν τραπέζαις· οὐκ ἔκριναν ὅμως εὔλογον, ἵνα καταφρονήσωσι παντελῶς τὴν τοιαύτην ἀνάγκην· οὐκ εἶπον αὐτοί· Ῥίψατε πᾶσαν φροντίδα, ὁ Θεὸς ἐξαποστέλλει ἡμῖν οὐρανόθεν τροφὰς καὶ ἱμάτια, ἀλλ' ἀφιέρωσαν μὲν πᾶσαν τὴν ἑαυτῶν μέριμναν εἰς τὴν προσευχὴν, καὶ εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Ἐυαγγελίου· ὥρισαν δὲ ἑπτὰ ἄνδρας, ἵνα ἑτοιμάζωσι τὰ πρὸς τὴν χρείαν· Ἐπισκέψάμενοι οὖν, ἀδελφοὶ, οὕτως εἶπον πρὸς τοὺς τότε Χριστιανοὺς, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτὰ, οὓς καταστήσωμεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης· ἡμεῖς δὲ Πράξ. ϛ'. 2. Αὐτ. 3,4

τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν. Βλέπομεν λοιπὸν ἐκ τοῦ παραδείγματος τούτου, ὅτι τὰ λόγια τοῦ Κυρίου ἡμῶν τὴν ὑπερβολὴν ἐμποδίζουσι τῶν περὶ τὰ σωματικὰ φροντίδων, καὶ τὴν ὁλοσχερῆ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀφιέρωσιν εἰς τὰ γήϊνα καὶ ἐγκόσμια πράγματα. Διατί δὲ τοῦτο;

Ματ. ϛ'. 32. Πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, ὅτι χρήζετε τούτων ἁπάντων.

Οἱ ἐθνικοὶ, ἤγουν οἱ μὴ πιστεύοντες εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν, ἀφιερωμένον ἔχουσι τὸν νοῦν αὐτῶν εἰς τὰς τροφὰς, καὶ τὰ ποτὰ, καὶ ἐνδύματα· ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν, νομίζοντες, ὅτι ἡ τυφλὴ τύχη κινεῖ ὡς ἔτυχε τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, καὶ μὴ πιστεύοντες, ὅτι ὁ Θεὸς προνοεῖ τὰ πρὸς τὴν χρείαν παντὸς ἀνθρώπου, σπουδάζουσιν, ὅσον δύνανται, ἵνα προετοιμάζωσι πάντα τὰ πρὸς τὴν ἰδίαν ἀνάπαυσιν· ἄλλοι δὲ, μήτε μέλλουσαν κρίσιν περιμένοντες, μήτε ἀνάστασιν νεκρῶν προσδοκῶντες, ἀφιεροῦσι πᾶσαν τὴν ἑαυτῶν μέριμναν εἰς τὰς τῆς παρούσης ζωῆς ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις·
Α'. Κορ. ιε'. 32. Φάγωμεν, λέγουσι, καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. Εἰς ἡμᾶς δὲ τοὺς Χριστιανοὺς, οἵτινες πιστεύομεν, ὅτι ὁ Θεὸς προνοεῖ ὑπὲρ πάντων, καὶ περιμένομεν κρίσιν μέλλουσαν, καὶ ζωὴν αἰώνιον, οὐκ ἔστι πρέπον, ἵνα ζῶμεν καὶ πολιτευώμεθα, ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· τοῦτο δὲ καὶ ἀλλαχοῦ ἐφανέρωσεν
Μάρκ. ί. 42, 43. ὁ Κύριος, εἰπών· Οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν, κατακυριεύουσιν αὐτῶν· καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν· οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν. Ἐκεῖνοι, πεπλανημένα ἔχοντες φρονήματα, πεπλανημένα ἔχουσι καὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν τὰ ἔργα· ἡμεῖς δὲ ἔχοντες πίστιν ἁγίαν, πρέπον ἐστὶν, ἵνα ἅγια ἔχωμεν καὶ τὰ ἤθη· Ὑμεῖς, λέγει ὁ Θεάνθρωπος, πιστεύετε εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν τὸν ἐπουράνιον, ὅστις πατὴρ ὑμῶν ἐστὶ, καὶ γινώσκει, ὅτι ἔχετε χρείαν τούτων πάντων, ἤγουν καὶ τροφῶν, καὶ ποτῶν, καὶ ἐνδυμάτων. Βλέπε δὲ, πῶς πανταχόθεν πείθει· οὐκ εἶπεν, οἶδεν ὁ Θεὸς, ἀλλ' οἶδεν ὁ πατὴρ ὑμῶν· ἵνα φανερώσῃ τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλόστοργον αὐτοῦ· ἔπειτα προσέθηκε τὸ, ὅτι χρήζετε τούτων ἁπάντων, ἵνα δείξῃ τὸ παντέφορον τῆς αὐτοῦ προνοίας· ὥστε, ὡς Θεὸς παντοδύναμος, δύναται ὅσα θέλει, ὡς παντεπόπτης γνωρίζει τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἡμῶν, ὡς πατὴρ ἐπιχορηγεῖ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ ὡς πατὴρ φιλοστοργότατος, καὶ Θεὸς ἀπειροεύσπλαγχνος, νουθετεῖ ἡμᾶς, καὶ ὑπόσχεται, λέγων·

Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Ματ. ϛ'. 33.

Τὸ ὄνομα, δικαιοσύνη, σημαίνει πᾶσαν ἀρετήν· Ἄφες ἄρτι, ἔλεγεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν πρὸς τὸν πρόδρομον αὐτοῦ Ἰωάννην, οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην, ἤγουν πᾶσαν ἀρετήν· τὴν αὐτὴν δὲ ἔννοιαν ἔχει καὶ τὸ, Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην· καὶ τὸ, Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης· ὅθεν καὶ τὸ προκείμενον ὄνομα τῆς δικαιοσύνης, πᾶσαν ἀρετὴν σημαίνει, ἥτις τοῦ Θεοῦ ἐστὶ, καθότι ὁ Θεὸς ἐστὶν ἡ πηγὴ πάσης ἀρετῆς, καὶ παρ' αὐτοῦ δίδοται τοῖς Αὐτ. ε'. 6, 10.

ἀν-

ἀνθρώποις ἡ δύναμις τῆς ἐργασίας αὐτῆς. Βλέπε δὲ τὴν ἄμετρον φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ· εἰπὼν ὁ Κύριος ἡμῶν, Ζητεῖτε πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς, ἀκόλουθον ἦν εἰπεῖν· ἔπειτα δὲ ζητεῖτε καὶ τὰ πρὸς τὴν χρείαν ὑμῶν· αὐτὸς δὲ τοῦτο μὲν παρέλιπεν, ἐπεσύναψε δὲ τὸ, Καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Ἐὰν ζητῶμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἵνα δώσῃ ἡμῖν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ἀξιώσῃ ἡμᾶς τῶν τῆς ἀρετῆς κατορθωμάτων, αὐτὸς ὑπόσχεται, ἵνα δώσῃ ἡμῖν, ὡς προσθήκην, καὶ τροφὰς, καὶ ποτὰ, καὶ ἐνδύματα, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὴν χρείαν· Χριστιανὲ, λέγει σοι, ζήτει τὰ οὐράνια, καὶ ἐγὼ δίδωμί σοι τὰ ἐπίγεια· ἀθάνατος ὢν, μὴ καταδεχθῇς ζητῆσαι παρ' ἐμοῦ πράγματα εὐτελῆ καὶ πρόσκαιρα, ζήτει τὴν βασιλείαν μου, ζήτει τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐγὼ δίδωμί σοι πάντα τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Γ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἠκούσατε, ἀγαπητοί μου ἀδελφοὶ, πόσον φανερὰ ὁ δεσπότης Χριστὸς ἀπέδειξε ματαίαν τὴν πολυμεριμνίαν ἡμῶν, καὶ πόσον καθαρὰ ὑπεσχέθη, ὅτι αὐτὸς δώσει ἡμῖν πάντα τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἡμῶν. Ἠκούσατε, ὅτι οὐδεὶς δύναται δουλεύειν τῷ Θεῷ καὶ τῷ μαμμωνᾷ· Θεὸς, καὶ φιλαργυρία εἰσὶ δύω πράγματα ἐναντία· ὥστε ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι δοῦλος τῆς φιλαργυρίας· ὅστις δὲ γίνεται δοῦλος τῆς φιλαργυρίας, ἐκεῖνος οὐκ ἔστι δοῦλος τοῦ Θεοῦ. Ἡμεῖς λοιπὸν ἢ οὐδόλως πιστεύομεν εἰς τοῦ Θεοῦ τὰ λόγια, ἢ ἐσμὲν ἀνόητοι, καὶ παντελῶς ἀναίσθητοι. Ὁ Θεὸς προστάττει, λέγων, Ζήτει τὴν βασιλείαν μου· σὺ δὲ ζητεῖς τῆς γῆς τὰ μέταλλα. Ὁ Θεὸς λέγει, Φρόντιζε διὰ τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς· σὺ δὲ νύκτα τε καὶ ἡμέραν φροντίζεις, ἵνα συνάξῃς ἀργύρια. Ὁ Θεὸς, ἐὰν δουλεύῃς αὐτῷ, ὑπόσχεταί σοι οὐ μόνον τὰ οὐράνια ἀγαθὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπίγεια· σὺ γίνεσαι δοῦλος τῆς φιλαργυρίας, καὶ ἐλπίζεις ἀπ' αὐτῆς πᾶν ἀγαθὸν, καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν. Περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἀκούσατε πῶς λαλεῖ ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἡρπάγη ἕως τρίτου οὐρανοῦ, καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα· Β' Κορ. ιβ'' 2, 4.
Ῥίζα, λέγει, πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινὲς ὀρεγόμενοι, ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς. Α'.Τιμ. ς'. 10.
Κατὰ ταύτην οὖν τὴν θείαν διδασκαλίαν, ἡ φιλαργυρία πρῶτον μὲν προξενεῖ πάντα τὰ κακὰ, δεύτερον δὲ ἀποπλανᾷ καὶ ἀποχωρίζει ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ τρίτον διὰ πολλῶν ὀδυνῶν περιπείρει, ἤγουν διαπερᾷ καὶ διορύττει τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἡ ἠκονημένη μάχαιρα· ταῦτα δὲ τὰ τρία, κακά εἰσι τόσον μεγάλα, ὥστε φαίνονται ἀπίθανα· ἐὰν ὅμως ἐξετάσωμεν ἀκριβῶς τὰ πράγμα-

τα, βλέπομεν, ὅτι καὶ τὰ τρία εἰσὶ βέβαια καὶ ἀναμφίβολα.

Ἐρευνῶ πρῶτον, ποῖαί εἰσιν αἱ ὀδύναι, αἱ τραυματίζουσαι τοῦ φιλαργύρου τὴν καρδίαν. Αὐτὸς θέλει, ἵνα πάντοτε συνάγῃ ἀργύρια, καὶ μηδέποτε μηδὲ ὀβολὸν σκορπίζῃ· θέλει, λέγω, νὰ βλέπῃ τὸν μαμμωνᾶ πάντοτε πολυπλασιαζόμενον, καὶ μηδέποτε ἐλαττούμενον· τοῦτο θέλει, τοῦτο ἐπιθυμεῖ, διὰ τοῦτο φλογίζεται ἡ καρδία αὐτοῦ· τοῦτο δὲ ἐστιν ἀδύνατον διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς καὶ τῆς φύσεως· αὐτὸς οὖν βιάζει ἑαυτὸν ἀκαταπαύστως, καὶ κακουχεῖται· κατοικεῖ εἰς στενόχωρον οἰκίσκον, περιτυλίσσεται εὐτελέστατα ἐνδύματα, ἑτοιμάζει πτωχικὴν τράπεζαν, μόλις ἔχει ἕνα ἀνεπιτήδειον δοῦλον, οὐδέποτε ἀπολαμβάνει ἐκεῖνο, ὅπερ θέλει ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ ἐπιθυμεῖ· ἐπειδὴ δὲ, ὅσον καὶ ἂν στενοχωρῆται, ἀνάγκη ὅμως ἐστὶν, ἵνα καὶ δι' αὐτὰ τὰ εὐτελῆ πράγματα δαπανᾷ ἀργύρια, διὰ τοῦτο καὶ ἡ οἰκία ὀχληρὰ, καὶ τὸ ἱμάτιον μισητὸν, καὶ ὁ δοῦλος ἀφόρητος, καὶ αὐτὸς ὁ ἄρτος πικρὸς ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ πᾶν ἄλλο πρᾶγμα ἀγοραστὸν, ὅσον καὶ ἂν εἴη ὀλιγότιμον καὶ εὔωνον, στενοχωρίαν προξενεῖ εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ ἀηδίαν καὶ θλίψιν. Ἰδοὺ πῶς οἱ φιλάργυροι περιπείρουσιν ἑαυτοὺς πολλαῖς ὀδύναις.

Αὐτοὶ, ἵνα συνάξωσι τὸν πλοῦτον, οὐδὲ τὴν ἡμέραν ἡσυχάζουσιν, οὐδὲ τὴν νύκτα ἀναπαύονται· ἀναβαίνουσιν εἰς τὰ ὄρη, καταβαίνουσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς, διαβαίνουσι ποταμοὺς καὶ θαλάσσας, τρέχουσιν εἰς πάντα τόπον, κακουχοῦνται πᾶσαν ὥραν, ἵνα πολυπλασιάσωσι τὰ ἀργύρια· ἐπειδὴ δὲ, εἰς πᾶσαν τοῦ κόσμου ὑπόθεσιν, οὐ μόνον εὐτυχία ἐστὶ καὶ κέρδος, ἀλλὰ καὶ δυστυχία καὶ ἀπώλεια, διὰ τοῦτο ὁ φιλάργυρος, ὅταν μὲν οὐδὲ κερδήσῃ, οὐδὲ πολυπλασιάσῃ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ καθὼς ἐπιθυμεῖ, τότε λύπη καὶ θλίψις κατακεντᾷ τὴν καρδίαν αὐτοῦ· ὅταν δὲ ἀπολέσῃ τὸ ἴδιον ἀργύριον, τότε μάχαιρα δίστομος διέρχεται τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ· τότε στεναγμοὶ, καὶ ὀλολυγμοὶ, καὶ πόνοι καρδίας ὀξύτατοι. Ἰδοὺ αἱ ὀδύναι αἱ περιπείρουσαι τοὺς φιλαργύρους.

Ἡ σφοδρὰ ἐπιθυμία ἐστὶ πῦρ καιόμενον, καὶ καταφλογίζον τοῦ ἀνθρώπου τὴν καρδίαν· ἡ ἀπόλαυσις τοῦ ἐπιθυμητοῦ πράγματος, ἢ ὁλοτελῶς ἐξαλείφει, ἢ ὁπωσοῦν ἡσυχάζει, καὶ μαραίνει τῆς ἐπιθυμίας τὴν φλόγα· καταπραΰνει τῆς μνησικακίας ἡ ζέσις, ὅταν ὁ μνησίκακος ἐκδικηθῇ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ· γλυκαίνεται ἡ πικρία τοῦ φθόνου, ὅταν ὁ φθονερὸς βλέπῃ δυστυχοῦντα τὸν φθονούμενον· μαραίνεται τῆς ἀσελγείας ἡ πύρωσις, ὅταν ὁ ἀσελγὴς ἐκτελέσῃ τὴν ῥυπαρὰν αὐτοῦ ἐπιθυμίαν· μόνη τῆς φιλαργυρίας ἡ λύσσα ἐστὶν ἀκαταδάμαστος, ἀκόρεστος, ἀμάραντος. Ὁ ὑδρωπικὸς καὶ ὁ φιλάργυρος πάσχουσιν ὁμοιότατον πάθος· ὁ ὑδρωπικὸς ὅσον περισσότερον πίνει, τόσον περισσότερον διψᾷ· ὁ φιλάργυρος ὅσον περισσότερον θησαυρίζει, τόσον περισσότερον ἐπιθυμεῖ. Αὐτὸς δὲ ὁ ἀμάραντος τῆς φιλοχρηματίας πόθος, αὐτὴ ἡ φλογερὰ καὶ ἄσβεστος τοῦ χρυσίου ἐπιθυμία, αὐτὴ ἡ ἀκόρεστος δίψα, εἰσὶν αἱ ὀδύναι, αἱ τοὺς φιλαργύρους περιπείρουσαι, κατὰ τὸν λόγον τοῦ θεοφόρου Ἀποστόλου.

Ἐρεύνησον δὲ, ἵνα καταλάβῃς καὶ τὸ πῶς οἱ τῆς φιλαργυρίας ἐρασταὶ ἀποπλανῶνται ἀπὸ τῆς πίστεως. Πᾶς πιστὸς ἄνθρωπος πιστεύει, ὅτι μόνος ὁ Θεὸς ἐστὶ παντοδύναμος· ὁ φιλάργυρος πιστεύει, ὅτι καὶ τὰ ἀργύριά εἰσι παντοδύναμα. Πᾶς πιστὸς ἄνθρωπος πιστεύει, ὅτι μόνος ὁ Θεὸς δύναται νὰ ἐλευθερώσῃ αὐ-

αὐτὸν ἀπὸ πάσης ἀνάγκης καὶ περιστάσεως· ὁ φιλάργυρος πιστεύει, ὅτι διὰ τῶν χρημάτων προφθάνει πάσας τὰς χρείας, καὶ ἀπαντᾷ πᾶσαν ἀνάγκην· ἰδοὺ οὖν, πῶς οἱ ὀρεγόμενοι τῆς φιλαργυρίας ἀποπλανῶνται ἀπὸ τῆς πίστεως. Πόσους δὲ βλέπομεν εἰς τὰς παλαιὰς ἱστορίας ἀθετήσαντας τὴν πίστιν διὰ τὰ ἀργύρια; Φοβερόν ἐστι τὸ μόνον παράδειγμα τοῦ Ἰούδα· αὐτὸς, ἵνα κερδήσῃ τριάκοντα ἀργύρια, ἠθέτησε τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, καὶ παρέδωκεν αὐτὸν εἰς θάνατον. Πόσοι ἕως τῆς σήμερον πωλοῦσι τὴν εὐσέβειαν διὰ τὰ ἀργύρια; Πόσοι ἀρνοῦνται τὴν ὀρθοδοξίαν, καὶ στέργουσι τὴν αἵρεσιν, ἵνα μὴ στερηθῶσιν ὀλίγου καὶ εὐτελοῦς κέρδους; Πόσοι διὰ τὸν πλοῦτον ἀρνοῦνται καὶ αὐτὴν τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, καὶ κατακρημνίζονται εἰς ἀλλόκοτα καὶ ἀσεβῆ δόγματα; Ἀληθὴς λοιπὸν καὶ ἀναμφίβολος τοῦ θεηγόρου Παύλου ὁ λόγος· Ἧς τινὲς ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως.

Α΄. Τιμ. ϛ΄. 10. Ἀλλὰ καὶ ῥίζα, λέγει ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος, πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία. Ῥίζα πάντων τῶν κακῶν; τοῦτο φαίνεται πολύ· ὅτι μὲν ὁ φιλάργυρος, ἵνα κερδήσῃ χρήματα, καὶ κατακρίνει, καὶ δολιεύεται, καὶ ἀπατᾷ, καὶ ψεύδεται, καὶ συκοφαντεῖ, καὶ ἁρπάζει, καὶ ἀδικεῖ, καὶ ἐπιβουλεύει, καὶ ἐπιορκεῖ, καὶ προδίδωσιν εἰς θάνατον, καὶ ἄλλα πολλὰ ἁμαρτήματα πράττει, ἀληθές ἐστι καὶ βέβαιον· αὐτὰ ὅμως οὐκ εἰσὶ πάντα τὰ κακὰ, διότι, πλὴν τούτων, εἰσὶ καὶ ἄλλα πολλὰ ἁμαρτήματα· πῶς οὖν ἡ φιλαργυρία ἐστὶν ἡ ῥίζα πάντων τῶν κακῶν; Ἡ μὲν ἁμαρτία οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, εἰ μὴ νόμου παράβασις· ὁ δὲ νόμος ὅλος καὶ οἱ Προφῆται ἐν τῇ ἀγάπῃ κρέμανται· Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ (Ματ. κβ΄. 40.) νόμος καὶ οἱ Προφῆται κρέμανται· ὅλου δὲ τοῦ νόμου τὸ πλήρωμα ἐστὶν ἡ ἀγάπη· Πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη· (Ῥωμ. ιγ΄. 10.) πάντων λοιπὸν τῶν καλῶν ῥίζα ἐστὶν ἡ ἀγάπη· διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἔσπειρεν αὐτὴν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν· Ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ (Αὐτ. ε΄. 5.) Πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. Ἡ ἀγάπη ἐστὶν ἡ ῥίζα, οἱ δὲ κλάδοι, καὶ τὸ ἄνθος, καὶ ὁ καρπὸς αὐτῆς εἰσὶν αἱ ἀρεταί· ἐὰν ἐκριζώσῃς ἀπὸ τῆς γῆς τὸ ἥμερον δένδρον, ἡ γῆ σου οὐδὲν ἄλλο βλαστάνει, εἰμὴ ἀκάνθας καὶ τριβόλους· ἐὰν ἐκριζώσῃς ἀπὸ τῆς καρδίας σου τὴν ῥίζαν τῆς ἀγάπης, πάντα τὰ ἔργα σου οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν, εἰ μὴ ἀνομίαι καὶ ἁμαρτίαι.

Ποῖος δέ ἐστιν ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἐξεῤῥίζωσεν ἐκ τῆς καρδίας αὐτοῦ τὴν θεοφύτευτον ῥίζαν τῆς ἀγάπης; Ὃς δ' ἂν ἔχῃ, λέγει ὁ ἐπιστήθειος Ἰωάννης, τὸν βίον τοῦ κόσμου, (Α΄. Ἰωάν. γ΄. 17.) καὶ θεωρεῖ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρείαν ἔχοντα, καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ; οὗτος λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος οὐδεὶς ἄλλος ἐστὶν, εἰμὴ ὁ φιλάργυρος. Αὐτὸς ἔχει τὸν βίον τοῦ κόσμου, ἤγουν τὰ χρήματα, τὸ χρυσίον, τὸ ἀργύριον, τὸν πλοῦτον· αὐτὸς βλέπει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν πτωχὸν, τὸν πεινῶντα, τὸν διψῶντα, τὸν γυμνὸν, τὸν ξένον, τὸν ἀσθενῆ, καὶ κλείει τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ, καὶ οὐδόλως ἐλεεῖ αὐτούς· βλέπει αὐτὸς ἐνίοτε γυναῖκα χήραν πάμπτωχον, περικεκυκλωμένην ὑπὸ πολλῶν ἀνηλίκων ὀρφανῶν, κλαιόντων διὰ τὴν πεῖναν, καὶ κραυγαζόντων διὰ τὴν γύμνωσιν· βλέπει ὀρφανὴν καὶ ἐγκαταλελειμμένην κόρην, κινδυνεύουσαν διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς πτωχείας τῆς σωφροσύνης τὸν κίνδυνον· βλέ-

πει

πει Χριστιανὸν ἄνθρωπον, βασανιζόμενον ἐν τῇ φυλακῇ καὶ ἐν τοῖς δεσμοῖς διὰ τὰς ἐπακολουθούσας τῇ ζωῇ δυστυχίας, καὶ κινδυνεύοντα σὺν γυναικὶ καὶ τέκνοις τῆς πίστεως τὸν κίνδυνον· ἔχει δὲ τὸν βίον τοῦ κόσμου, καὶ δύναται νὰ θεραπεύσῃ ταῦτα τὰ ἐλεεινὰ πάθη, καὶ νὰ σώσῃ ψυχὰς ἐκ θανάτου, ἀλλὰ κλείει τὰ ἀνελεήμονα αὐτοῦ σπλάγχνα, καὶ γίνεται τυφλὸς, καὶ κωφὸς, καὶ παράλυτος. Τίς λοιπὸν ἀμφιβάλλει, ὅτι ὁ φιλάργυρος ἐξεῤῥίζωσεν ἀπὸ τῆς καρδίας τὴν ἀγάπην, ἤγουν τὴν ῥίζαν πάσης ἀγαθοεργίας;

Καὶ μὴ στοχασθῆτε, ὅτι αὐτὸς τὸν μὲν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐκ ἀγαπᾷ, ἀγαπᾷ δὲ τὸν Θεὸν, διότι τοῦτό ἐστιν ἀδύνατον· [Α΄. Ἰωάν. δ΄. 20.] Ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃν ἑώρακε, τὸν Θεὸν, ὃν οὐχ ἑώρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾷν; Γυμνή ἐστιν ἡ καρδία αὐτοῦ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, καθὼς γυμνή ἐστι καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ πλησίον. Ὁ Θεὸς ἐνομοθέτησε πόσον πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν αὐτόν· [Μάρκ. ιβ΄. 30.] Ἀγαπήσεις, λέγει, Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, τοῦ δὲ φιλαργύρου ὅλη ἡ καρδία, ὅλη ἡ ψυχὴ, ὅλη ἡ διάνοια ἀφιερωμένη ἐστὶν εἰς τὸ χρυσίον, καὶ ὅλην δὲ τὴν δύναμιν αὐτοῦ καταδαπανᾷ διὰ τὴν τούτου ἀπόλαυσιν· ὅθεν οὐ μόνον ὅλην, ἀλλ' οὐδὲ κἂν μέρος τῆς ἀγάπης αὐτοῦ δύναται νὰ ἀφιερώσῃ εἰς τὸν Θεόν. Ἐπειδὴ οὖν λείπει ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἡ ῥίζα πάντων τῶν καλῶν ἔργων, διὰ τοῦτο πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά εἰσι καὶ διεστραμμένα· κἂν δὲ βλέπῃς αὐτὸν ἀπέχοντα ἀπό τινων ἁμαρτημάτων, μὴ νομίσῃς, ὅτι ἀπέχει ἀπ' αὐτῶν, ἢ δι' ἀγάπην Θεοῦ, ἢ δι' ἀγάπην τοῦ πλησίον· τοιαύτην ἀγάπην αὐτὸς οὐκ ἔχει· ἀπέχει δὲ ἀπὸ τούτων δι' ἀγάπην τοῦ χρυσίου· φοβεῖται αὐτὸς, μήπως, πράξας τὸ κακὸν, ἐμπέσῃ εἰς κρισολογίας, καὶ δαπανήσῃ ἢ τὸ ὅλον, ἢ μέρος τοῦ πλούτου αὐτοῦ· ὅθεν οὐδὲ ἡ τοιαύτη ἀποχὴ τοῦ κακοῦ, διὰ τὸν κακὸν αὐτοῦ σκοπὸν, λογίζεται ἀρετή· ἐπειδὴ τὸ καλὸν οὐκ ἔστι καλὸν, ὅταν οὐ καλῶς, ἤγουν ὅταν οὐ μετὰ καλοῦ σκοποῦ γίνηται.

Διὰ ἕνα δὲ τοιοῦτον ἄνθρωπον, γυμνὸν τῆς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς τοῦ πλησίον ἀγάπης, γυμνὸν πάσης ἀρετῆς, καὶ ἐργάτην πάντων τῶν κακῶν, ποία ἐλπὶς σωτηρίας; Ἡ διόρθωσις, καὶ ἡ μετάνοια, αὐτὴ μόνη ἐστὶ πάντων τῶν ἁμαρτωλῶν ἡ ἐλπίς· ἀλλ' ἔχομεν ἄραγε παράδειγμα μετανοίας καὶ διορθώσεως ἀνθρώπου φιλαργύρου; ἐσωφρόνησαν πόρναι, ἐδικαιώθησαν τελῶναι, διωρθώθησαν λῃσταὶ, ἐπέστρεψαν ἀσεβεῖς, μετενόησαν διῶκται, φιλάργυρος ὅμως οὐδέποτε ἐφάνη οὐδὲ διωρθωμένος, οὐδὲ μετανενοημένος. Ἓν παράδειγμα ἔχομεν, τὸ ὁποῖον ὅστις συλλογισθῇ, φρίττει, καὶ ἀπελπίζεται· ὁ Ἰούδας ὁ φιλάργυρος μετενόησε· Μεταμεληθεὶς, λέγει ὁ Εὐαγ- [Ματ. κζ΄. 5.]
γελιστὴς Ματθαῖος, ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς Ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς Πρεσβυτέροις· μετενόησεν, ἐξωμολογήθη, ἔῤῥιψε τὰ ἀργύρια, ἐβόησε τὸ ἥμαρτον· Ἥμαρτον, [Αὐτ. 4, 5.]
εἶπε, παραδοὺς αἷμα ἀθῶον. Καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ ἀνεχώρησεν· ἀλλὰ ποῖος ὁ καρπὸς τῆς ψευδομετανοίας αὐτοῦ; Καὶ ἀπελθὼν, λέγει ὁ αὐτὸς Εὐαγγελιστής, ἀπήγξατο. Ὢ συμφορὰ ἀνείκαστος, ὢ δυστυχία ἀπαρηγόρητος, ὢ κακὸν πάντων τῶν ἐν κόσμῳ κακῶν ὑπέρτερον! οὐδὲ ἡ μετάνοια, ἡ θεραπεύουσα πᾶσαν ἁμαρτίαν, ὠφελεῖ τὸν φιλάργυρον· ἡ μετάνοια παντὸς ἁμαρτωλοῦ, ἐπειδή ἐστι μετάνοια

ἀλη-

ἀληθινή, φέρει εἰς αὐτὸν τὴν ἰατρείαν καὶ τὴν ἐξάλειψιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ· ἡ μετάνοια τοῦ φιλαργύρου, ἐπειδὴ οὐκ ἔστι μετάνοια τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ θυμὸς σωματικὸς, φέρει εἰς αὐτὸν ἀγχόνην καὶ ἀπελπισμόν.

Βλέπε δὲ φιλανθρωπίαν Θεοῦ· γνωρίζει αὐτὸς, πόση ἐστὶν ἡ δύναμις τοῦ πάθους τῆς φιλαργυρίας, καὶ πόσην βλάβην προξενεῖ αὐτὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον· γνωρίζει, ὅτι ἡ φιλαργυρία ἐστὶν ἀσθένεια ἀθεράπευτος, διὰ τοῦτο παρέδωκεν ἡμῖν τὸ κατ' αὐτῆς προφυλακτικὸν βότανον· βότανον ἰσχυρὸν, ἐνεργητικὸν, ἅγιον· βότανον, τὸ ὁποῖον ὅστις μετέρχεται, μένει ἀβλαβὴς καὶ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τῆς καταδυναστείας καὶ τοῦ ὀλέθρου τῆς
Ματ. ϛ'. 25. φιλαργυρίας· Μὴ μεριμνᾶτε, εἶπε, τῇ ψυχῇ ὑμῶν. Ἵνα δὲ μηδεὶς οὐδὲ μικρὰν πρόφασιν ἔχῃ νὰ περιπλέκῃ ἑαυτὸν εἰς τὰς σωματικὰς μερίμνας, καὶ νὰ ἀφιεροῖ πάσας τὰς φροντίδας αὐτοῦ διὰ τὸν θησαυρισμὸν τοῦ πλούτου, ἔτι περισσότερον φιλανθρωπευσάμενος, ὑπεσχέθη, καὶ εἶπε· Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· ἀφιερώσατε πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν διὰ τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς, ὁ δὲ Θεὸς δώσει ὡς προσθήκην πάντα τὰ πρὸς τὴν
Αὐτ. 33. χρείαν ὑμῶν· Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

Ἄθλιοι λοιπὸν φιλάργυροι καὶ ἀνόητοι, ὑμεῖς σπουδάζετε διὰ τὸ χρυσίον, ἵνα δουλεύῃ, ὡς λέγετε, εἰς τὰς χρείας ὑμῶν· καὶ ἡ μὲν χρεία καθ' ἑκάστην ὥραν ἔρχεται, ὑμεῖς δὲ, δουλεύοντες αὐτῷ, οὐδὲ ἐγγίξαι αὐτὸ τολμᾶτε· ὑμεῖς μετὰ τοσαύτης σπουδῆς συνάγετε τὰ ἀργύρια, ἵνα ἔχητε ἀνάπαυσιν, αὐτὰ δὲ περιπείρουσιν ὑμᾶς πολλαῖς βασάνοις· αὐτὸ τὸ ἀργύριον, τὸ ὁποῖον ὑμεῖς προσκυνεῖτε, καὶ νομίζετε φύλακα ὑμῶν καὶ προστάτην, καὶ πάσης ἀνάγκης λυτρωτὴν, αὐτὸ προξενεῖ εἰς ὑμᾶς πειρασμοὺς καὶ παγίδας, καὶ γεννᾷ πολλὰς ἀλόγους καὶ βλαβερὰς ἐπιθυμίας, αἵτινες καταποντίζουσιν ὑμᾶς εἰς τὸν βυθὸν τοῦ ἀφανισμοῦ καὶ τῆς ἀπωλείας·
Οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν, λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος τοῦ Παύλου, ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα, καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβεράς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν. Α'.Τιμ.ϛ'. 9.
Ποῖος δέ ἐστιν οὗτος ὁ ὄλεθρος; Καὶ ποῖος ἄλλος, εἰμὴ ἡ ἀποπλάνησις ἀπὸ τῆς πίστεως; ὁ φιλάργυρός ἐστιν ὀλιγόπιστος, ἵνα μὴ εἴπω ἄπιστος, καθότι οὐ πιστεύει εἰς τὸν Θεὸν, ὅστις ὑπέσχεται εἰς αὐτὸν πάντα τὰ πρὸς τὴν
χρείαν· Καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Ποία δέ ἐστιν ἡ ἀπώλεια; Καὶ ποία ἄλλη, εἰμὴ ἡ ἀμετανοησία καὶ ὁ ἀπελπισμός; Ματ. ϛ'. 33.

Ἀλλ' ἐγὼ μετανοῶ, λέγεις, εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου μου. Ἀλλὰ γινώσκεις ἄραγε τὴν ὥραν τοῦ θανάτου σου; ἔστω· προγνωρίζεις, ὅτι αὔριον ἀποθνήσκεις· ἀλλὰ δύνασαι τότε νὰ λύσῃς τὴν ἀγάπην σου ἀπὸ τοῦ πολυχρονίου δεσμοῦ τῆς δεσποίνης σου τῆς φιλαργυρίας, καὶ νὰ μεταφέρῃς αὐτὴν ὅλην εἰς τὸν Θεόν; δύνασαι ἄραγε τότε νὰ ἀγαπήσῃς τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ ψυχῆς, καὶ διανοίας, καὶ ἰσχύος; καὶ τίς πείθεται, ὅτι εἰς μίαν ὥραν, ἢ εἰς ὀλίγας καιροῦ στιγμὰς δύνασαι νὰ μεταβάλῃς τὴν τοσοῦτον πολυχρόνιον ἕξιν, ἥτις ἐγένετο σχεδὸν φύσις; Ἐγὼ φοβοῦμαι, ὅτι διὰ τῆς φιλαργυρίας τὸ πάθος οὐκ ἔστι μάλαγμα, οὐδὲ ἔλαιον, οὐδὲ κατάδεσμος· προφυλακτικὰ εἰσὶ μόνον κατ' αὐτῆς, κραταιὰ καὶ ἰσχυρὰ σφόδρα. Ποῖα δὲ ταῦτα;

τα; Καὶ ποῖα ἄλλα, εἰμὴ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα παρέδωκεν ἡμῖν ὁ ἰατρὸς τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν; ἰδοὺ τὰ κατὰ τῆς φιλαργυρίας προφυλακτικὰ βότανα· Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, καὶ τὰ λοιπὰ λόγια, ὅσα εἰς τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον ἠκούσαμεν. Ὁ ποιῶν ταῦτα, οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. Ψαλ. ιδ'. 7.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Δ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Πρῶτος τῶν ἄλλων Εὐαγγελιστῶν ὁ θεηγόρος Ματθαῖος, μετ' αὐτὸν δὲ ὁ ἱερὸς Μάρκος, ἔπειτα ὁ θεσπέσιος Λουκᾶς, ὕστερον δὲ πάντων ὁ ἐπιστήθειος Ἰωάννης συνέγραψε τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον. Κατὰ Θεοῦ δὲ ὁδηγίαν, οἱ ὕστεροι ἐσιώπησαν μέν τινὰ τῶν ὑπὸ τῶν προτέρων συγγραφέντα, ἐδιηγήθησαν δὲ τὰ ὑπ' αὐτῶν σιωπηθέντα. Βλέπομεν τοῦτο καθαρῶς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ σημερινοῦ
Λουκ. ϛ'. 6, 7. Εὐαγγελίου. Ὁ θεόπνευστος Λουκᾶς, καθιστορῶν τὰ τοῦ Ἑκατοντάρχου, λέγει μὲν ὅσα ἐγκατέλιπεν ὁ Ματθαῖος, ἤγουν ὅσα ἐγίνοντο πρὶν ἢ ἔλθῃ ὁ Ἑκατόνταρχος πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, σιωπεῖ δὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἑκατοντάρχου πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν, καὶ ὅσα αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτὸν, ὡς ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου ἱστορηθέντα. Καὶ τοῦτο μὲν οἰκονομία ἐστὶ τῆς θείας προνοίας πολλὰ θαυμασία· ἐπειδὴ τοῦτο ἀφαιρεῖ τὴν ὑποψίαν περὶ τοῦ, ὅτι ὁ εἷς Εὐαγγελιστὴς ἀπὸ τοῦ ἄλλου μετέγραψε τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ. Καὶ ἄλλην δὲ βλέπομεν Θεοῦ πρόνοιαν πολλῷ θαυμασιωτέραν, τουτέστι τὴν τῶν θείων Εὐαγγελιστῶν τελειοτάτην συμφωνίαν εἰς τὰ κύρια καὶ οὐσιωδέστερα μέρη πάσης ὑποθέσεως, κἂν κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τόπους συνέγραψαν τὰ ἱερὰ Εὐαγγέλια. Μάρτυς δὲ καὶ τούτου ἡ αὐτὴ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα ἱστορία· διότι τὸ οὐσιῶδες μὲν καὶ κύριον μέρος αὐτῆς ἐστὶν ἡ πίστις τοῦ Ἑκατοντάρχου, καὶ τὸ παντοδύναμον τοῦ δεσποτικοῦ προστάγματος· σκοπὸν δὲ ἔχει, ἵνα φανερώσῃ ἡμῖν, ὅτι ὅσον ὑψηλὴ καὶ τελειοτέρα ἐστὶν ἡ πίστις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν, τόσον μείζονα καὶ πλουσιώτερά εἰσι τὰ ἐλέη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ταῦτα δὲ συμφώνως τῷ Λουκᾷ διηγεῖται καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, λέγων·

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐλθόντι τῷ Ἰησοῦ εἰς Καπερναοὺμ, προσῆλθεν αὐτῷ Ἑκατόνταρχος, παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ λέγων· Ματ. η'. 5.
Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικὸς, δεινῶς βασανιζόμενος. 6.

Ὁ μὲν Ἑκατόνταρχος ἀλλόφυλος ἦν τὸ γένος, στρατιωτικὸς τὸ ἐπάγγελμα, ἑκα-

ἑκατὸν στρατιώτας ἔχων ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, εἰδωλολάτρης κατὰ τὴν θρησκείαν, φίλος ὅμως τοῦ ἔθνους τῶν Ἑ-
Λουκ. ζ'. 5. βραίων, ὅστις καὶ τὴν Συναγωγὴν αὐτῶν ᾠκοδόμησεν· ὁ δὲ δοῦλος αὐτοῦ παράλυτος καὶ ἀκίνητος ἐν τῇ οἰκίᾳ κατέκειτο, τοσοῦτον βαρέως καὶ ἐλεεινῶς βασανιζόμενος, ὥστε ἤγγισεν ἤδη τὰς πύλας τοῦ θανάτου. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἑκατόνταρχος τὰ ἐξαίσια θαύματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ μαθὼν, ὅτι ἦλθεν εἰς τὴν Καπερναοὺμ, πρῶτον μὲν ἀπέστειλε πρεσβυτέρους τῶν
Αὐτόθι. 4, 5. Ἰουδαίων, ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, ἔπειτα φίλους παρακαλοῦντας, μετὰ δὲ ταῦτα ἐλθὼν καὶ αὐτὸς πρὸς αὐτὸν, περιέγραψε τὴν τοῦ δούλου αὐτοῦ ἀσθένειαν· Κύριε, εἶπεν, ὁ δοῦλός μου κατάκειται εἰς τὴν οἰκίαν μου παράλυτος, ὑπὸ τῶν ὀδυνῶν βαρέως βασανιζόμενος. Ταῦτα μόνα εἶπεν ὁ Ἑκατόνταρχος, ἐν ᾧ δὲ ἔμελλεν ἐκφωνῆσαι τὴν παράκλησιν ὑπὲρ τῆς ἰατρείας τοῦ δούλου αὐτοῦ, προφθάνει ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς τὴν αἴτησιν, καὶ πρὶν ἢ ἐκφωνήσῃ ὁ Ἑκατόνταρχος τὸ, παρακαλῶ, Κύριε, θεράπευσον αὐτὸν, προβάλλει ὁ Κύριος τοῦ ζητήματος αὐτοῦ τὴν ἐκπλήρωσιν.

Ματ. η'. 7. **Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν.**

Βλέπεις πόσον διαφέρει ἡ εὐεργεσία τοῦ Θεοῦ τῆς εὐεργεσίας τῶν ἀνθρώπων; ἵνα ἐπιτύχῃς μίαν μικρὰν χάριν ἀπὸ ἑνὸς ἀνθρώπου, ποσάκις κλίνεις ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν κεφαλήν σου ἕως ἐδάφους τῆς γῆς; ποσάκις λέγεις τὸ, παρακαλῶ, καὶ δέομαι, καὶ ὑπόσχεσαι ἀμοιβὴν καὶ εὐγνωμοσύνην; Ὁ ἄνθρωπος μεγαλύνει τὰς δυσκολίας τοῦ ζητήματός σου, ἵνα δείξῃ τὴν εὐεργεσίαν αὐτοῦ μεγάλην· ἀναβάλλει τὸν καιρὸν, ἵνα ἐξάψῃ τὴν ἐπιθυμίαν σου, καὶ αὐξήσῃ τῶν περιστάσεων τὴν ἀνάγκην· θέλει πολλοὺς μεσίτας, ἵνα διὰ τῆς μιᾶς χάριτος ἔχῃ πολλοὺς χρεώστας· τότε δὲ τέλος πάντων ἐκτείνει τῆς ἀγαθοεργίας τὴν χεῖρα, ὅταν πληροφορηθῇ, ὅτι λαμβάνει τῆς εὐεργεσίας τὴν ἀνταπόδοσιν. Οὐδὲν τούτων βλέπεις εἰς τοῦ Θεοῦ τὰς εὐεργεσίας· μόλις ἤκουσεν ὁ Θεάνθρωπος τὴν χρείαν τοῦ Ἑκατοντάρχου, καὶ εὐθὺς ἐθεράπευσε τοῦ δούλου αὐτοῦ τὴν ἀσθένειαν. Σημείωσαι δὲ τὴν ἄρρητον σοφίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, πῶς διὰ τῶν ἐναντίων τρόπων οἰκονομεῖ τῶν ἀνθρώπων τὴν σωτηρίαν. Τῆς μὲν Χαναναίας τὴν πίστιν ἐφανέρωσεν, ἀρνηθεὶς
τὴν χάριν, ἣν αὐτὴ ἐζήτει· Οὐκ ἔστι Ματ. ιε'. 26.
καλὸν, εἶπε, λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις· τὴν δὲ τοῦ Ἑκατοντάρχου, φανεὶς πρόθυμος εἰς τὴν τοῦ αἰτήματος αὐτοῦ ἐκπλήρωσιν· Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. Ἡ Χαναναία, περιφρονουμένη, παῤῥησιάζει τὴν στερεὰν αὐτῆς πίστιν, καὶ τὴν μεγάλην ταπείνωσιν·
Ναὶ, Κύριε, λέγει, καὶ γὰρ τὰ κυ- Αὐτ. 27.
νάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν· ὁ Ἑκατόνταρχος, εἰσακουόμενος καὶ πρὶν ἢ παρακαλέσῃ, ἐκφωνεῖ λόγια τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ πίστεως, καὶ τῆς τελειοτάτης αὐτοῦ εὐλαβείας ἀποδεικτικά.

Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἑκατόν- Ματ. η'. 8.
ταρχος, ἔφη· Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς, ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς, ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγον, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.

Ἡ εὐλάβεια τοῦ μεγάλου προφήτου Μωϋσέως ὁμοία ἐστὶ τῇ εὐλαβείᾳ τοῦ Ἑκατοντάρχου. Ἐκεῖνος, ἀκούσας τὴν
Ἐξόδ. γ΄. 6. θείαν φωνὴν, Ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς τοῦ πατρός σου, Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ Θεὸς Ἰακὼβ, ἔστρεψεν εὐθὺς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· διότι ηὐλαβήθη ἰδεῖν τὸν Θεόν· οὗτος δὲ, ἀκούσας τὸ, Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτὸν, μετὰ εὐλαβείας ἐξεβόησε· Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς, ἵνα εἰσέλθῃς ὑπὸ τὴν στέγην τῆς οἰκίας μου. Ταῦτα εἶπεν, ἐπειδὴ ἐνόμιζεν ἑαυτὸν ἀνάξιον τῆς τοιαύτης τιμῆς καὶ χάριτος, ἤγουν τῆς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ὑποδοχῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἄκουε δὲ καὶ τὴν τελειότητα τῆς πίστεως αὐτοῦ· Ἀλλ' εἰπὲ μόνον λόγον, ἤγουν ἕνα μόνον προστακτικὸν λόγον εἰπὲ, καὶ αὐτὸς ἀρκεῖ πρὸς ἰατρείαν τοῦ δούλου μου. Καὶ τίς ἄλλος δύναται διὰ μόνου τοῦ λόγου ἀποδιῶξαι τὴν σωματικὴν ἀσθένειαν, καὶ δοῦναι τὴν ὑγείαν, εἰμὴ εἷς καὶ μόνος, ὁ τῶν ὅλων Θεός; ὁ Ἑκατόνταρχος λοιπὸν ἐπίστευεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, Θεός ἐστιν ἀληθινὸς, παντεξούσιος, καὶ παντοδύναμος. Ἐξηγεῖ δὲ σαφέστερον τὴν πίστιν αὐτοῦ διὰ τοῦ ἐφεξῆς παραδείγματος.

Ματ. η΄. 9. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας· καὶ λέγω τούτῳ, Πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ, Ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.

Ὁ Θεὸς κρατεῖ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον, τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ἀσθένειαν, τὰς εὐτυχίας
καὶ δυστυχίας· Κύριος παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ· Ὅτι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς, καὶ τὰ ὕψη τῶν ὀρέων αὐτοῦ ἐστιν· Ὅτι αὐτοῦ ἐστὶν ἡ θάλασσα, καὶ αὐτὸς ἐποίησεν αὐτὴν, καὶ τὴν ξηρὰν αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἔπλασαν. Ἱερ. ι΄. 34. Ψαλ. ϟδ΄. 4, 5.
Καὶ καθὼς οἱ βασιλεῖς στέλλουσιν ἄλλους μὲν στρατιώτας πρὸς φύλαξιν, ἄλλους δὲ, πρὸς καθαίρεσιν τῶν πόλεων· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς εἰς ἄλλους μὲν στέλλει τὴν ζωήν· Καὶ ζωὴ ἐν τῷ θελήματι αὐτοῦ· εἰς ἄλλους δὲ τὸν θάνατον· Καὶ ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς τὸν λιμὸν καὶ τὸν θάνατον. Ἀυτ. κθ΄. 5. Ἱερ. κδ΄. 10.
Καὶ καθὼς οἱ δεσπόται πέμπουσι τοὺς δούλους αὐτῶν πρὸς πᾶσαν διακονίαν, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τὴν ὑγείαν στέλλει ἢ τὴν ἀσθένειαν, τὴν εὐτυχίαν ἢ τὴν δυστυχίαν πρὸς πᾶσαν ὑπηρεσίαν τοῦ πανσόφου αὐτοῦ θελήματος· Ὅτι ποτήριον ἐν χειρὶ Κυρίου οἴνου ἀκράτου πλῆρες κεράσματος, καὶ ἔκλινεν ἐκ τούτου εἰς τοῦτο. Ψαλ. οδ΄. 7, 8.
Ταῦτα περὶ τοῦ Χριστοῦ ἐπίστευεν ὁ Ἑκατόνταρχος· ὅθεν ἡ ἔννοια τῶν λόγων αὐτοῦ, αὕτη ἐστί· Κύριε, ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος εἰσὶν οἱ στρατιῶταί σου, ἡ ὑγεία καὶ ἡ ἀσθένεια, ἡ εὐτυχία καὶ ἡ δυστυχία, εἰσὶν οἱ δοῦλοί σου· ἐὰν λοιπὸν ἐγὼ, ἄνθρωπος ὢν, εἰς ἄλλους ὑποκείμενος, προστάττω ὅμως τοὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου στρατιώτας, καὶ αὐτοὶ ὑπακούουσι· κελεύω τὸν δοῦλόν μου, καὶ αὐτὸς ποιεῖ τὸ θέλημά μου· πόσῳ μᾶλλον σὺ, παντοδύναμος ὢν καὶ παντεξούσιος, ἐὰν προστάξῃς τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον, ἡ μὲν ἔρχεται, ὁ δὲ φεύγει; ἐὰν μόνον εἴπῃς λόγον, περικαταλαμβάνει εὐθὺς τὸν δοῦλόν μου ἡ ἀνάῤῥωσις, καὶ φυγαδεύεται ἀπ' αὐτοῦ ἡ παραλυτι-

κὴ

κὴ ἀσθένεια; Καὶ ταῦτα μὲν εἶπεν ὁ Ἑκατόνταρχος.

Ματ. ή. 10. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἐθαύμασε, καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον.

Μήτηρ τοῦ θάμβους ἐστὶν ἡ ἀμάθεια· διότι ὑπὲρ ἐκείνων τῶν πραγμάτων μόνων θαυμάζομεν, ὧν τοὺς λόγους ἀγνοοῦμεν. Ἐκ τούτου δὲ φανερόν ἐστιν, ὅτι οὐδόλως ἐθαύμασεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἀκούσας τοῦ Ἑκατοντάρχου τὴν πίστιν, διότι αὐτὸς οὐ μόνον ὡς Θεὸς, ἀλλὰ καὶ ὡς ἄνθρωπος διὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν τῆς Θεότητος, καὶ τὰ ἀπόκρυφα τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν ἐγνώριζε, καὶ τὰ αἴτια πάντων τῶν πραγμάτων ἠπίστατο. Εἶπε δὲ ὁ Εὐαγγελιστὴς τὸ, ἐθαύμασεν, ἵνα κατανοήσωμεν ἡμεῖς, πόσον θαυμαστὸν καὶ παράδοξον πρᾶγμά ἐστι, μία πίστις τόσον τελεία καὶ πλήρης εἰς ἐθνικὸν ἄνθρωπον, ὁποῖος ἦν ὁ Ἑκατόνταρχος. Ὅθεν, στραφεὶς ὁ Κύριος ἡμῶν πρὸς τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ, ἔλεγεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον. Σημείωσον δὲ, ὅτι οὐκ εἶπεν ἐν παντὶ τῷ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ μόνον ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ἵνα ἐξέλῃ τοὺς Πατριάρχας καὶ Προφήτας, τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, τὸν βαπτιστὴν Ἰωάννην, τοὺς Ἀποστόλους, καὶ τοὺς λοιποὺς ἁγίους, τοὺς ἐκ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ γένους καταγομένους· καὶ παραστήσῃ, ὅτι ἡ πίστις τοῦ Ἑκατοντάρχου τελειοτέρα ἦν τῆς πίστεως τῶν Ἰσραηλιτῶν, τῶν διδαχθέντων μὲν ὑπὸ τῶν Προφητῶν τὰ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ, καὶ ἰδόντων τὸ πλῆθος τῶν θαυμάτων, καὶ εὐεργετηθέντων ὑπ' αὐτοῦ, μὴ πιστευσάντων δὲ εἰς αὐτόν· διὰ τοῦτο δὲ ἐπιφέρει καὶ τὰ ἑξῆς·

Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Ματ. ή. 11.

Ὁ μὲν Προφήτης Ἠσαΐας προεφήτευσε περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἐθνῶν, λέγων· Ἥξουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα τὰ ἔθνη· ἰδοὺ δέδωκά σε εἰς διαθήκην γένους, εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς· ὁ δὲ Μαλαχίας· Διότι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου καὶ ἕως δυσμῶν, τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσιν. Ὁ δὲ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ἀφορμὴν λαβὼν ἀπὸ τῆς πίστεως τοῦ ἐθνικοῦ Ἑκατοντάρχου, προφητεύει τὴν ἐγγίζουσαν, καὶ ἀρξαμένην ἤδη ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν, καὶ τὴν εἰσέλευσιν αὐτῶν εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν. Βλέπε δὲ μετὰ πόσης σοφίας καὶ συνέσεως τοῦτο ποιεῖ· ἵνα μὴ σκανδαλίσῃ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ φανῇ καταφρονητὴς τῶν διὰ νόμου εὐαρεστησάντων τῷ Θεῷ, οὐκ εἶπε· Πολλοὶ ἐθνικοὶ πιστεύσουσι, καὶ κληρονομήσουσι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ, Πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσιν. Ἔπειτα μνημονεύει τοῦ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, δηλοποιῶν, ὅτι αὐτοὶ ἀπολαμβάνουσι τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας, καὶ ὅτι οἱ συναυλιζόμενοι καὶ συνανακλινόμε-

(Margin: Ησ. β'. 2. Αὐτ. μθ'. 6. Μαλ. ά. 11.)

μενοι μετ' αὐτῶν, μέτοχοί εἰσι τῆς θείας δόξης. Οὕτω δὲ τοὺς ἀκροατὰς προδιαθέσας, καὶ πᾶσαν λαβὴν κατηγορίας ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτῶν ἁρπάσας, ἐπάγει εὐθὺς τὸ ὑπόλοιπον τῆς προφητείας μέρος.

Ματ. ή. 12. **Οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.**

Οἱ μὲν ἐθνικοὶ, οἱ πιστεύσαντες τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, κληρονομήσουσι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, οἱ ἀπιστήσαντες, ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. Υἱοὺς δὲ τῆς βασιλείας ὀνομάζει τοὺς Ἰσραηλίτας, ἐπειδὴ αὐτῶν
Ῥωμ. θ΄. 4, 5. ἦσαν ἡ υἱοθεσία, καὶ ἡ δόξα, καὶ αἱ διαθῆκαι, καὶ ἡ νομοθεσία, καὶ ἡ λατρεία, καὶ αἱ ἐπαγγελίαι· Ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς κατὰ σάρκα. Αὐτοὶ ἦσαν, περὶ ὧν ὁ Θεὸς διὰ μὲν τοῦ Μωϋσέως
Ἐξόδ. δ΄. 22. ἔλεγε· Σὺ δὲ ἐρεῖς τῷ Φαραὼ, Τάδε λέγει Κύριος· υἱὸς πρωτότοκός μου Ἰσραήλ· διὰ δὲ τοῦ Ἡσαΐου·
Ἡσ. ά. 2. Υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν. Ἀντεισήχθησαν δὲ οἱ ἐθνικοὶ πιστεύσαντες, ἀντὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, τῶν ἀθετησάντων τὴν πίστιν. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μυστηριώδης ἀντικατάστασις, περὶ ἧς ὁ μὲν Προφή-
Ὠσ. β΄. 23. της Ὠσηὲ λέγει· Καὶ ἀγαπήσω τὴν οὐκ ἠγαπημένην, καὶ ἐρῶ τῷ οὐ λαῷ μου, Λαός μου εἶ σύ· καὶ αὐτὸς ἐρεῖ, Κύριος ὁ Θεός μου εἶ σύ·
Ῥωμ. ιά. 11, 20. ὁ δὲ θεηγόρος Ἀπόστολος, Τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσι. Τῇ ἀπιστίᾳ γὰρ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἕστηκας. Σημείωσαι δὲ, ὅτι, ἐπειδὴ εἶπε σκότος ἐξώτερον, ὅπου ἐστὶν ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, φανερόν ἐστιν, ὅτι καὶ ἄλλο σκότος ἐστὶν, αἰώνιον μὲν, πλὴν ἐλαφρότερον καὶ ἐνδότερον· ὅθεν καθὼς ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἰωάν. ιδ΄. 2.
Πατρὸς καὶ Θεοῦ πολλαὶ μοναί εἰσιν, ἤγουν πολλαὶ τάξεις καὶ βαθμοὶ δόξης καὶ μακαριότητος· οὕτω καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ, πολλαὶ διαιρέσεις τιμωριῶν καὶ βασάνων. Ἐντεῦθεν δὲ μανθάνομεν, ὅτι οὐδὲ πάντες οἱ σωζόμενοι τοῦ αὐτοῦ μέτρου τῆς δόξης ἀπολαμβάνουσιν, οὐδὲ πάντες οἱ κολαζόμενοι τὴν αὐτὴν ὑπομένουσι τιμωρίαν· ἀλλὰ μερίζει ὁ Θεὸς ἑκάστῳ τὸ μέτρον τῆς δόξης, ἢ τῆς κολάσεως, κατὰ ἀναλογίαν τῆς πίστεως καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ. Ταῦτα δὲ προφητεύσας καὶ εἰπὼν ὁ Κύριος, μετέβαλε τὸν λόγον.

Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ Ἑκατοντάρχῳ· Ὕπαγε, καὶ ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι· καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. Ματ. ή. 13.

Μεγάλη ἡ πίστις, μέγα καὶ τὸ δῶρον· Ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι· σὺ ἐπίστευσας, ὅτι ἐγὼ δύναμαι διὰ μόνου λόγου θεραπεῦσαι τὸν δοῦλόν σου· ἰδοὺ οὖν ἐγὼ διὰ τοῦ λόγου, Γενηθήτω, θεραπεύω τὴν τούτου παράλυσιν· καθὼς λοιπὸν ἐπίστευσας, οὕτω γενηθήτω σοι· λάβε τὸ χάρισμα ἀνάλογον τῇ πίστει σου. Κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ὥραν, καθ' ἣν ὁ Κύριος ἐξεφώνησε τὸ, Γενηθήτω σοι, κατὰ τὴν αὐτὴν ἰατρεύθη τοῦ Ἑκατοντάρχου ὁ δοῦλος. Σὺ δὲ παρατήρησον οὐ μόνον τὸ παντοδύναμον τοῦ λόγου, καὶ τῆς ἰατρείας τὸ τάχος,

χος, ἀλλὰ καὶ τὴν φωνὴν, Γεννηθήτω σοι. Διὰ τῆς φωνῆς, Γεννηθήτω, ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς· Γεννηθήτω
Γεν. ά. 3. φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς. Διὰ τῆς αὐτῆς φωνῆς, Γεννηθήτω, ἐδίωξε τῶν Δαιμόνων τὸ σκότος· Γεννηθήτω σοι ὡς
Ματ. ιέ. 28. θέλεις, εἶπε τῇ Χαναναίᾳ, καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. Διὰ τῆς φωνῆς, Γεννηθή-
Γεν. ά. 6. τω, ἐποίησε τὸ στερέωμα· Γεννηθήτω στερέωμα· καὶ ἐγένετο οὕτω. Διὰ τῆς φωνῆς, Γεννηθήτω, ἐστερέωσε τοῦ παραλύτου τὰ μέλη. Ὡς ἐπίστευσας γεννηθήτω σοι, εἶπε τῷ Ἑκατοντάρχῳ, καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. Ἡ αὐτὴ φωνὴ, Γεννηθήτω, καὶ δημιουργικὴ, καὶ θαυματουργὸς, ἐπειδὴ εἷς καὶ ὁ αὐτὸς Θεὸς ἐστιν ὁ δημιουργῶν καὶ θαυματουργῶν· Αὐτὸς Ψαλ. ρμή. 5.
εἶπε, καὶ ἐγενήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν. Πάντα Αυτ. ρλδ'. 6.
ὅσα ἠθέλησεν, ἐποίησεν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, ἐν ταῖς θαλάσσαις καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀβύσσοις.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Δ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ὁ Ἑκατόνταρχος, Χριστιανοὶ, παρέδωκεν ἡμῖν μάθημα πολλὰ ψυχωφελὲς καὶ σωτήριον. Αὐτὸς, πιστεύσας, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστιν ὁ ἀληθινὸς Θεὸς, ἐγνώρισε πόσης καθαρότητος χρείαν ἔχει ὅστις πλησιάζει πρὸς αὐτόν· ἐρευνήσας δὲ τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἔκρινεν ἑαυτὸν παντελῶς ἀνάξιον τῆς ὑποδοχῆς τοῦ Θεοῦ· ὅθεν, ὅταν ἤκουσεν, ὅτι ὁ Κύριος καὶ Θεὸς μέλλει νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, κἂν ἄνθρωπος ἀξιωματικὸς ἦν καὶ ἐπίσημος, οὐδεμίαν συστολὴν ἔλαβεν, ἀλλ' ἔνδον μιᾶς ὁλοκλήρου πόλεως, τῆς Καπερναοὺμ, ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, μετὰ μεγίστης πίστεως, εὐλαβείας, καὶ ταπεινοφροσύνης, παῤῥησίᾳ, λαμπρᾷ τῇ φωνῇ, εἰς ὑ-
Ματ. ή. 8. πήκοον πάντων ἐβόησε· Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς, ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς.

Ὢ φωνὴ μακαρία, διδάσκαλος τῶν προσερχομένων εἰς τὴν μετάληψιν τῶν θείων Μυστηρίων! Ὢ φωνὴ ἁγία, ἔλεγχος τῶν μεταλαμβανόντων ἀναξίως τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ δεσπότου Χριστοῦ! Ὁ Ἑκατόνταρχος ἀκούσας, ὅτι ὁ Κύριος ἔρχεται πρὸς αὐτὸν, οὐκ ἀπετόλμησε νὰ εἰσάξῃ αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, τὴν ὑλικὴν καὶ χειροποίητον· ἡμεῖς ἀκούοντες τὸν Θεὸν, διὰ τοῦ Παύλου λέγοντα, ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον Α'. Κορ. ιά. 27.
τοῦτον, ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, αὐθαδιάζοντες εἰσάγομεν αὐτὸν, διὰ τῆς μεταλήψεως τῶν μυστηρίων, ἔνδον τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἡμῶν. Εἰς τὸν Ἑκατόνταρχον ὑπόσχεται ὁ Κύριος θεραπείαν· Ἐγὼ ἐλ- Ματ. ή. 7.
θὼν, θεραπεύσω αὐτὸν, καὶ ὅμως αὐ-

αὐτὸς φοβεῖται τὴν ὑποδοχήν· εἰς τοὺς ἀναξίως μεταλαμβάνοντας φοβερίζει ὁ Κύριος ἀσθένειαν καὶ θάνατον· Διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄῤῥωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί, καὶ ὅμως αὐτοὶ ἀφόβως αὐτὸν μεταλαμβάνουσιν. Ὁ Ἑκατόνταρχος οὐδόλως συνεστάλη, ἀλλ' ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ ὡμολόγησε τὴν ἑαυτοῦ ἀναξιότητα· ἡμεῖς, μηδόλως φοβούμενοι, μεταλαμβάνομεν ἀναξίως, ἵνα φανῶμεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἄξιοι τοῦ μυστηρίου. Τοῦτο δὲ ἴσως συμβαίνει, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, ἢ ἐπειδὴ οὐδεποσῶς σταχαζόμεθα τοῦ μυστηρίου τὸ ὕψος, ἢ ἐπειδὴ οὐδόλως ἐρευνῶμεν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν τὸ βάρος, ἢ τέλος πάντων, ἐπειδὴ οὐδὲ τὸ πρῶτον συλλογιζόμεθα, οὐδὲ τὸ δεύτερον εἰς νοῦν λαμβάνομεν.

Α'. Κορ. ια. 30.

Ἀληθῶς ἡμεῖς, ὅταν προσερχώμεθα εἰς τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, οὐδὲν ἄλλο βλέπομεν, εἰ μὴ ἄρτον καὶ οἶνον· καὶ ὅταν αὐτὸ μεταλαμβάνωμεν, οὐδὲν ἕτερον αἰσθανόμεθα, εἰ μὴ ποιότητα ἄρτου καὶ οἴνου· ἀλλ' ἡ πίστις νικᾷ τὴν αἴσθησιν· αὐτὴ ἔχει βεβαιότητα μείζονα τῆς τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἀσφάλειαν περισσοτέραν τῆς γεύσεως, καὶ τῶν λοιπῶν αἰσθήσεων· διότι ἡ μὲν αἴσθησις μόνα τὰ ἔξω, τὰ περὶ τὴν οὐσίαν, τὰ καλούμενα συμβεβηκότα, παρίστησιν εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου· ἡ δὲ πίστις προχωρεῖ εἰς τὰ ἔνδον, καὶ εἰς αὐτὴν τῶν πραγμάτων τὴν οὐσίαν. Διὰ τοῦτο ὁ θεηγόρος Πέτρος, κἂν εἶδε καὶ ἤκουσε, καί, ἵν' οὕτως εἴπω, ἐψηλάφησε καὶ τὰ θαύματα, καὶ τὴν μεταμόρφωσιν, καὶ τὸ πάθος, καὶ τὴν ταφήν, καὶ τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὴν ἀνάληψιν τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, ἐλογίζετο ὅμως τὸν λόγον τῆς πίστεως βεβαιότερον τῶν ἰδίων αἰσθήσεων· ὅθεν καὶ τοὺς προσέχοντας εἰς αὐτὸν μετ' ἐπαίνου ἐστήριζε, λέγων· Καὶ ταύτην τὴν φωνήν, ἤγουν τήν, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα, ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν, σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ· καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον. Οὐ μόνον δὲ ἐλογίζετο τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινεῖ τοὺς προσέχοντας εἰς τὸν λόγον τῆς πίστεως, καθότι αὐτός, ἕως οὗ ἐσμὲν ἐν τῷ σκότει τοῦ παρόντος βίου, φωτίζει ἡμᾶς, καθὼς φωτίζει ὁ λύχνος τοὺς ἐν σκοτεινῷ τόπῳ· φωτίζει δέ, ἕως ἂν ἀναφανῇ ἡ ἡμέρα τῆς μεταστάσεως ἡμῶν ἐκ τοῦ σκότους τῆς ζωῆς, καὶ ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ὁ φωσφόρος, ἤγουν ἕως ἂν ἴδωμεν αὐτὸν τὸν πιστευόμενον Ἰησοῦν Χριστόν· Ὦ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες, ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ, καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.

Β'. Πέτρ. α. 17, 19.

Ὁ παντοδύναμος Θεὸς καὶ διὰ τύπων, καὶ διὰ μεταβολῶν, καὶ διὰ λόγων, καὶ διὰ πραγμάτων ἐπληροφόρησεν ἅπαντας, ὅτι ὁ ἄρτος τοῦ μυστηρίου, ὃν ἐσθίομεν, ἐστὶ τὸ σῶμα τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ ὁ οἶνος, ὃν πίνομεν, ἐστὶ τὸ ζωοποιὸν αὐτοῦ αἷμα. Πρῶτος ὁ Πατριάρχης ὁ Νῶε, ὁ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ ὕδατος τὸ σπέρμα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως διασώσας, φυτεύει ἀμπελῶνα, καὶ πίνει οἶνον· Γεν. θ'. 20. τύπος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἔσωσε τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τῆς ἁμαρτίας, καὶ πρῶτος εὐλόγησε τὸν οἶνον, καὶ μετέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸ αἷμα αὐτοῦ. Ὁ πρῶτος ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ ἀγενεαλόγητος Μελχισεδέκ, ὁ ἀφωμοιωμένος τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ, λαμβάνει μὲν τὰς δεκάτας παρὰ τοῦ Ἀβραάμ, Ἑβρ. ζ'. 3.

προσ-

προσφέρει δὲ, καθ᾽ ὁμοίωσιν αὐτοῦ τοῦ
Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἄρτον καὶ οἶνον ἅμα δὲ
καὶ εὐλογίαν, σημαίνων, ὅτι πρώτη ἱε-
ρωσύνη, ἡ εὐλογοῦσα τὴν ἐκ περιτομῆς
ἱερωσύνην, τὴν ἐξ Ἀβραὰμ καταγομένην,
ἐστὶν ἡ ἐξ ἀκροβυστίας, ἤγουν ἡ κατὰ
Χριστὸν, ἥτις προσφέρει ἄρτον καὶ οἶ-
νον, δι᾽ εὐλογίας μεταβάλλουσα αὐτὰ εἰς
τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ,
τοῦ κατὰ σάρκα υἱοῦ τοῦ Ἀβραάμ. Προ-
στάττει ὁ Θεὸς τοὺς Ἰσραηλίτας, λέ-
Ἐξόδ. ιβ΄. γων· Λάβετε πρόβατον τέλειον, καὶ
5. σφάξαντες αὐτὸ φάγετε· ἀλείψατε δὲ
διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ τοὺς δύω στα-
Αὐτ. 7. θμοὺς, καὶ τὴν φλιὰν, ἐν τοῖς οἴ-
κοις ἐν οἷς ἐὰν φάγωσιν αὐτὰ ἐν
αὐτοῖς. Καὶ τὸ μὲν πρόβατον σύμβο-
Ἡσ. νγ΄. λόν ἐστι τοῦ ὡς πρόβατον ἐπὶ σφα-
7. γὴν ἀχθέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗ τὸ
σῶμα ἡμεῖς μεταλαμβάνομεν· τὸ δὲ αἷμα
τοῦ προβάτου, τύπος τοῦ δεσποτικοῦ αἵ-
ματος, δι᾽ οὗ κατὰ μὲν τὸ ὁρώμενον ἁ-
γιάζομεν τὰ δύω χείλη καὶ τὴν γλῶσ-
σαν, κατὰ δὲ τὸ νοούμενον χάριτος πλη-
ροῦμεν τὸ λογικὸν καὶ θυμοειδὲς καὶ ἐ-
πιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἵνα βεβαιώσῃ ἡ-
μᾶς ὁ Θεὸς, ὅτι ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ
ὁ μὲν ἄρτος μεταβάλλεται εἰς τὸ ζωη-
φόρον σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ δὲ
οἶνος εἰς τὸ ζωοποιὸν αὐτοῦ αἷμα, ἄλ-
λας μεταβολὰς ὁμοίας προκατασκευάσας
ἀπέδειξεν· ὅθεν ὁ μὲν Μωϋσῆς, εἰς τὴν
Αἴγυπτον, τοῦ ποταμοῦ τὸ ὕδωρ μετέ-
Ἐξόδ. ζ΄. βαλεν εἰς αἷμα· Καὶ μετέβαλε πᾶν
20. τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ εἰς αἷ-
μα· ὁ δὲ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐν
Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, εἰς οἶνον μετέβα-
Ἰωάν. β΄. λε τὸ ἐν ταῖς ὑδρίαις ὕδωρ· Ὡς δὲ ἐ-
9. γεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ
οἶνον γεγενημένον, φωνεῖ τὸν νυμ-
φίον ὁ ἀρχιτρίκλινος.

Μετὰ δὲ τοὺς τύπους, καὶ τῶν με-
ταβολῶν τὰ παραδείγματα, τότε παῤ-
ῤησίᾳ ἤρξατο ὁ Θεάνθρωπος λέγειν·
Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ Ἰωάν. ϛ΄.
οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις φάγῃ 51.
ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς
τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ ἄρτος δὲ, ὃν ἐ-
γὼ δώσω, ἡ σάρξ μου ἐστὶν, ἣν ἐ-
γὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου
ζωῆς. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ διδάσκοντος, μά-
χονται μὲν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι·
Καὶ πῶς, λέγουσι, δύναται οὗτος Αὐτ. 52.
ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν;
τοσοῦτον δὲ σκανδαλίζονται πολλοὶ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ, ὥστε παῤῥησίᾳ κατη-
γοροῦσι αὐτὸν, λέγοντες· Σκληρός ἐ- Αὐτ. 60.
στι, τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;
Αὐτὸς δὲ ἐπιβεβαιοῖ τὸν λόγον αὐτοῦ,
δηλοποιῶν ἅμα καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς
μεταλήψεως τοῦ Μυστηρίου· Ἀμὴν, Αὐτ. 53.
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε
τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώ-
που, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα,
οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. Καὶ
ταῦτα μὲν ἐδίδαξε τότε ὁ Θεάνθρωπος
ἐν τῇ Καπερναούμ· ὅτε δὲ ἦλθεν ἡ ἑ-
σπέρα τοῦ μυστηρίου, τότε, ἐν τῇ ἁγίᾳ
Σιὼν ἀνακείμενος μετὰ τῶν δώδεκα Ἀπο-
στόλων, λαβὼν ἐν ταῖς ἁγίαις αὐτοῦ χερ-
σὶ τὸν ἄρτον, καὶ εὐλογήσας, διέκοψε, καὶ
ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ εἶπε·
Λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ Ματ. κϛ΄.
σῶμά μου. Καὶ λαβὼν τὸ ποτή- 26, 28.
ριον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν
αὐτοῖς, λέγων· Πίετε ἐξ αὐτοῦ
πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά
μου.

Χριστιανὲ λοιπὸν, σὺ μὲν ἄρτον
βλέπεις, ἀλλὰ σὺ πιστεύεις, ὅτι αὐτό
ἐστι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου σου· οἶνον
βλέπεις, ἀλλ᾽ ὁ δεσποτικὸς λόγος πεί-
θει σε, ὅτι αὐτό ἐστι τοῦ Κυρίου σου τὸ
αἷμα· ἡ πίστις σου νικᾷ τὴν αἴσθησίν
σου. Καθὼς δὲ ὅσοι εἶδον τὸν Ἰησοῦν
Χρισ-

Χριστὸν ἐν τῇ γῇ περιπατοῦντα, καὶ ἐ-
πίστευσαν αὐτῷ, διὰ μὲν τῶν σωματι-
κῶν ὀφθαλμῶν ἔβλεπον ἄνθρωπον, διὰ
δὲ τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν
ὡμολόγουν αὐτὸν Θεόν· οὕτω καὶ σὺ διὰ
μὲν τῶν ὀμμάτων τοῦ σώματος βλέπεις
ἄρτον καὶ οἶνον, διὰ δὲ τοῦ φωτὸς τῆς
πίστεως πιστεύεις, ὅτι ὁ ἄρτος ἐστὶ τὸ
σῶμα, καὶ ὁ οἶνός ἐστι τὸ αἷμα τοῦ Δε-
σπότου σου· πιστεύων δὲ ἐκεῖνο, ὅπερ οὐ
βλέπεις, μᾶλλον δὲ ἄλλο ἐκείνου, ὅπερ
Ἰωάν. κ'. βλέπεις, γίνεσαι μακάριος· Μακάριοι,
29. λέγει ὁ Κύριος, οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πι-
στεύσαντες. Ἐὰν ἔβλεπες τὸ σῶμα
καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου σου, τότε οὐδό-
λως εἶχες χρείαν τῆς πίστεως· ἐπειδὴ οὐ-
χὶ τὰ ὁρώμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα
Ἑβρ. ια'. πιστεύομεν· Ἔστι γὰρ πίστις ἐλ-
1. πιζομένων ὑπόστασις, πραγμά-
των ἔλεγχος οὐ βλεπομένων· ὅ-
θεν οὐδὲ τοῦ μακαρισμοῦ τῆς πίστεως
ὑπῆρχες τότε ἄξιος. Διὰ τοῦτο οὖν ἡ
παντοδύναμος τοῦ Ὑψίστου δεξιὰ ἐπικα-
λύπτει, ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς Εὐχαρι-
στίας, τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Υἱοῦ
αὐτοῦ διὰ τῶν συμβεβηκότων τοῦ ἄρτου
καὶ τοῦ οἴνου, ἵνα, βλέποντες τὸν ἄρ-
τον, καὶ πιστεύοντες, ὅτι ἐστὶ τὸ σῶ-
μα, καὶ βλέποντες τὸν οἶνον, καὶ πι-
στεύοντες, ὅτι ἐστὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ
τὸ αἷμα, ἀπολαμβάνωμεν τὸν ἀμαράν-
τινον τῆς πίστεως στέφανον. Πρὸς τού-
τοις, ἐὰν ἔβλεπες γυμνὸν καὶ ἀπαρακά-
λυπτον τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου
σου, πῶς ἦν δυνατὸν νὰ πλησιάσῃς καὶ
μεταλάβῃς αὐτά;

Ἐξ. λδ'. Ὁ Μωϋσῆς, καταβὰς ἀπὸ τοῦ ὄρους
30, 33. Σινᾶ, ἐν ὅσῳ ἀσκέπαστον εἶχε τὸ δοξα-
σθὲν αὐτοῦ πρόσωπον, οὐκ ἠδύναντο οἱ
Ἰσραηλῖται διὰ τὴν ἔλλαμψιν τῆς δόξης
ἐνατενίσαι καὶ ἰδεῖν αὐτό· ὅταν δὲ τὸ
πρόσωπον αὐτοῦ ἐσκέπαζε, τότε ἐπλη-
σίαζον πρὸς αὐτόν, καὶ ἤκουον τὴν φω-
νὴν αὐτοῦ· ὁ Μωϋσῆς οὖν τότε, ἀκάλυ-
πτος μέν, ἐγίνετο ἀπρόσιτος· κεκαλυμ-
μένος δέ, ἐγίνετο προσιτός. Ἐὰν τὸ μυ-
στήριον τῆς Εὐχαριστίας ἔμενε παντελῶς
ἀπαρακάλυπτον, αὐτὸ ἦν ἀναμφιβόλως
ἀπρόσιτον· ἐὰν ἔβλεπες τὸ ὑπερένδοξον
καὶ τεθεωμένον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Υἱοῦ
τοῦ Θεοῦ, οὐχὶ μόνον οὐκ εἶχες δύναμιν
νὰ πλησιάσῃς καὶ μεταλάβῃς, ἀλλ' οὐδὲ
κἂν νὰ ἐνατενίσῃς τὰς ὄψεις ἐπ' αὐτό·
ἔτρεμες τότε, ἔφριττες, ἔφευγες, ἢ ἔπιπ-
τες· καλύπτει οὖν αὐτὰ ἡ πανάγαθος
καὶ παντοδύναμος πρόνοια τοῦ Θεοῦ διὰ
τῶν συμβεβηκότων τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ
οἴνου, καὶ οὕτω γίνονται οὐχὶ μόνον
προσιτά, ἀλλὰ καὶ μεταληπτά· καὶ τοῦτο
δεύτερον αἴτιον τοῦ μυστηριώδους τούτου
καλύμματος. Ἀναγκαῖον τὸ κάλυμμα εἰς
τὸ πρόσωπον τοῦ Μωϋσέως, ἵνα πλη-
σιάζωσιν αὐτὸν οἱ Ἰσραηλῖται· πολλῷ
ἀναγκαιότερον τὸ κάλυμμα εἰς τὸ μυ-
στήριον τῆς Εὐχαριστίας, ἵνα ἡμεῖς αὐ-
τὸ μεταλαμβάνωμεν. Ἐκεῖνο τὸ ὑλικὸν
κάλυμμα τύπος ἦν τοῦ μυστηριώδους
τούτου καλύμματος· ἐκεῖνο καταληπτόν,
τοῦτο ἀκατάληπτον· ἐκεῖνο ἐσκέπαζε τὸ
πρόσωπον τοῦ Μωϋσέως, τοῦτο καλύπ-
τει τὸ θεῖον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ μονο-
γενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· τὸ πρᾶγμα τοῦ-
το, μυστήριον τῶν μυστηρίων ἀκατανόη-
τον, ὑπερβαῖνον πάντας τοὺς ὅρους τῆς
φύσεως, οὐδὲ λόγῳ πολυπραγμονούμενον,
οὐδὲ ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς περιλαμβα-
νόμενον, πίστει δὲ μόνῃ κατανοούμενον,
καὶ πιστευόμενον, καὶ λατρευόμενον.

Ἐκ τούτου ὁ μὲν ἄπιστος, βλέπων
τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον, καὶ ἀκούων, ὅτι
ἐστὶ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, γελᾷ καὶ περιπαίζει· ὁ δὲ αἱρετι-
κός, ζητῶν παραλόγως τὸν φυσικὸν τῆς
μεταβολῆς λόγον εἰς τὸ ὑπὲρ φύσιν καὶ
λόγον μυστήριον, καὶ μὴ δυνάμενος εὑ-
ρεῖν αὐτόν, μωρολογεῖ, λέγων, ὅτι ὁ ἄρ-

τος

τος καὶ ὁ οἶνος τῆς Εὐχαριστίας τύπος μόνον ἐστὶ τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Ἡμεῖς δὲ οἱ πιστοὶ καὶ ὀρθόδοξοι βλέπομεν, καὶ μετὰ τὴν μυστηριώδη εὐλογίαν, ἄρτον καὶ οἶνον, ἀλ-
Ματ. κς'. 26, 27. λ' ἀκούοντες τοῦ Θεοῦ τὴν φωνὴν, Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, καὶ, τοῦτό
Β'. Πέτρ. α'. 19. ἐστι τὸ αἷμά μου, ἔχομεν τὸν λόγον τῆς πίστεως βεβαιότερον τῆς ὁρατικῆς δυνάμεως· γνωρίζομεν, ὅτι ἡ μυστηριώδης μεταβολὴ οὐ γίνεται κατὰ φυσικὸν λόγον, ὁμολογοῦμεν δὲ, ὅτι ἐπιτελεῖται διὰ τῆς θείας καὶ παντοδυνάμου χάριτος. Καὶ καθὼς μηδὲ τὸν φυσικὸν λόγον, μηδὲ τὸν τρόπον ζητοῦντες, πιστεύομεν, ὅτι ὁ Θεὸς ἕν ἐστι καὶ τρία, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἐγένετο ἄνθρωπος, καὶ ὅτι ἡ Μήτηρ τοῦ Θεοῦ παρθένος ἔτεκε, καὶ παρθένος ἔμεινε, καὶ πάντα τὰ λοιπὰ ἀκατάληπτα τῆς πίστεως μυστήρια· οὕτως ὁμολογοῦμεν, ὅτι, ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ, μενόντων τῶν συμβεβηκότων τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, ἡ μὲν οὐσία τοῦ ἄρτου μεταβάλλεται εἰς τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ δὲ οὐσία τοῦ οἴνου εἰς τὸ αἷμα αὐτοῦ, κἂν μὴ δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν τὸν λόγον, καὶ τὸ πῶς.

Ὥστε, ὅταν προσερχώμεθα εἰς τὴν μετάληψιν τῶν μυστηρίων, ἡμεῖς πλησιάζομεν εἰς τὸν Θεὸν, θέλοντες, ἵνα ἑνωθῶμεν μετ' αὐτοῦ. Πρέπει λοιπὸν νὰ συλλογισθῶμεν τίς ἐστιν ὁ Θεὸς, ποῖοι ἡμεῖς, καὶ πόσον μισεῖ ὁ Θεὸς τὴν ἁμαρτίαν. Ὁ Θεὸς ἐστι πανακήρατος καὶ πανάγιος, μᾶλλον δὲ ἡ αὐτοαγιωσύνη· ἡμεῖς, βεβορβορωμένοι καὶ ἁμαρτωλοὶ, πάσης ἀνομίας καὶ ἀκαθαρσίας καταγώγια. Ἐφανέρωσε δὲ ὁ Θεὸς πόσον ἀποστρέφεται τὴν ἁμαρτίαν, ὅταν ἐκήρυ-
Ψαλ. ε'. 4, 6. ξε διὰ τῶν Προφητῶν, ὅτι οὐδόλως δύναται, οὐδὲ κἂν πρὸς ὀλίγον, νὰ πλησιάσῃ πρὸς αὐτὸν ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος· ὅτι οὐδόλως δύνανται νὰ παρασταθῶσιν ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οἱ παράνομοι· ὅτι μισεῖ πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν, ἀφανίζει πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος, βδελύσσεται τὸν ἄνδρα τὸν φονέα καὶ τὸν δόλιον. Ἐφανέρωσε πόσον ἀποστρέφεται τὴν ἁμαρτίαν, ὅταν δι' αὐτὴν ἐπαίδευσε τοὺς Ἀγγέλους, ἐξώρισε τοὺς πρωτοπλάστους, κατέκλυσε τὸν κόσμον, ἔβρεξε πῦρ καὶ θεῖον εἰς τὰ Σόδομα, ἐμάστιξε τὴν Αἴγυπτον, ἔστρεψε τὴν θάλασσαν, ἔσχισε τὴν γῆν, ἐξήλειψε τὰ ἔθνη τὰ ἄνομα, παρέδωκεν εἰς ἀφανισμὸν καὶ αὐτὴν τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν, τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐφανέρωσε τὸ ἄπειρον βάρος τῆς ἁμαρτίας, ὅταν ἔδειξεν, ὅτι διὰ τὴν αὐτῆς ἐξάλειψιν, καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν, ἀπέθανε διὰ σταυρικοῦ θανάτου ὁ ἀναμάρτητος, καὶ μονογενὴς αὐτοῦ Υἱός. Πῶς λοιπὸν ἡμεῖς, ἁμαρτωλοὶ ὄντες, πλησιάζομεν εἰς αὐτόν; πῶς, πεπληρωμένοι ὄντες πάσης ἀνομίας, προσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν τῶν ἀχράντων καὶ φρικτῶν αὐτοῦ μυστηρίων;

Ἤκουσας ποτὲ, πόσην καθαρότητα ζητεῖ ὁ Θεὸς ἀπὸ τῶν θελόντων πλησιάσαι πρὸς αὐτόν; Ὅτε ὁ Θεὸς ἠθέλησεν, ἵνα οἱ Ἰσραηλῖται πλησιάσωσιν εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, ὅπου αὐτὸς κατέβη, τότε εἶπε πρὸς τὸν Μωϋσῆν· Καταβὰς διαμάρτυραι τῷ λαῷ, καὶ ἅγνισον Ἐξ. ιθ'. 10, 11.
αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον, καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια, καὶ ἔστωσαν ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρίτην. Ἀκούεις; Κάθαρσις· Ἅγνισον αὐτούς· πλύσις· Καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια· ἑτοιμασία τριήμερος· Καὶ ἔστωσαν ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρίτην. Τόσην ἑτοιμασίαν ποιεῖ ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ, οὐχ ἵνα ἀνέβῃ ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Σινᾶ, ὅπου κατέβη ὁ Θεὸς, ἀλλ' ἵνα σταθῇ κά-

κάτω, κύκλῳ τῆς ὑπωρείας τοῦ ὄρους·
μετὰ δὲ τὴν τοσαύτην ἑτοιμασίαν οὐδεὶς
ἐτόλμα οὐχὶ μόνον ἵνα ἀνέβῃ εἰς τὸ
ὄρος, ἀλλ' οὐδὲ κἂν νὰ ψηλαφήσῃ αὐτό·
Ἐξ. ιθ΄. Προσέχετε ἑαυτοῖς τοῦ ἀναβῆναι
12. εἰς τὸ ὄρος, καὶ θίγειν τι αὐτοῦ·
οὐαὶ δὲ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἀπετόλμα νὰ
ψηλαφήσῃ τὸ ὄρος· τόξου βέλος, λιθο-
βόλημα, θάνατος ἦν ἡ τιμωρία αὐτοῦ·
Αὐτ. 13. Πᾶς ὁ ἁψάμενος τοῦ ὄρους, θανά-
τῳ τελευτήσει· οὐχ ἅψεται αὐ-
τοῦ χείρ· ἐν γὰρ λίθοις λιθο-
βοληθήσεται, ἢ βολίδι κατατο-
ξευθήσεται· ἐξαίρεσις δὲ οὐδεμία·
Ἐάν τε κτῆνος, ἐάν τε ἄνθρωπος,
οὐ ζήσεται. Σὺ λοιπὸν, ὅστις πλη-
σιάζεις οὐχὶ εἰς τὸ ὄρος, ἀλλ' εἰς τὸν
Θεόν· σὺ, λέγω, ὅστις οὐ ψηλαφᾷς τὸ
Σινᾶ, ἀλλὰ καὶ ψηλαφᾷς καὶ μεταλαμ-
βάνεις τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Υἱοῦ
τοῦ Θεοῦ, ποίαν ἑτοιμασίαν ποιεῖς; κα-
θαρίζεις πρῶτον τὴν ψυχήν σου διὰ τῆς
μετανοίας; πλύνεις τοὺς ῥύπους καὶ τὰς
ἀκαθαρσίας τῆς καρδίας διὰ τῶν δα-
κρύων σου; ἑτοιμάζεσαι κἂν πρὸ τριῶν
ἡμερῶν διὰ προσευχῆς, καὶ νηστείας, καὶ
τῶν ἄλλων θεαρέστων πράξεων; σὺ κα-
ταδαπανᾷς μὲν ὅλον τὸν καιρὸν τῆς νη-
στείας, τὸν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διωρισ-
μένον διὰ τὴν ἑτοιμασίαν τῆς θείας με-
ταλήψεως, εἰς τὰς σωματικὰς μερίμνας
καὶ φροντίδας, περιμένεις δὲ τὴν ἐσχά-
την καὶ τελευταίαν ἡμέραν τῆς νηστείας,
ἵνα ἔλθῃς πρὸς τὸν πνευματικόν σου πα-
τέρα· τότε δὲ σὺ μὲν μόλις μετὰ πολ-
λῆς σπουδῆς προφθάνεις νὰ ἐξαγγείλῃς
ἐκεῖνα τὰ ἁμαρτήματα, ὅσα ἡ μνήμη
σου τότε ὑπαγορεύει· οὐδὲ δάκρυον χέεις,
οὐδὲ ἀπόφασιν ποιεῖς διορθώσεως καὶ
ἐπιστροφῆς· ἐκεῖνος δὲ, βλέπων τὸ πε-
ριμένον πλῆθος τῶν ἐξομολογηθησομέ-
νων, καὶ σπουδάζων, ἵνα ἀκούσῃ πάντων
τὴν ἐξομολόγησιν, οὐδὲ ἐλέγχει σε ὡς
πρέπει, οὐδὲ σε νουθετεῖ κατὰ τὸ χρέος
αὐτοῦ· καὶ οὕτως, αὐτὸς μὲν μετὰ πολ-
λῆς ταχύτητος ἀναγινώσκει σοι τὴν συγ-
χωρητικὴν εὐχὴν, σὺ δὲ τὴν αὔριον, ἢ, ἂν
τύχῃ, τὴν αὐτὴν ὥραν, τολμᾷς ἀνυπο-
στόλως, καὶ μεταλαμβάνεις ἀφόβως τὸ
σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου σου Ἰησοῦ
Χριστοῦ.

Ἐὰν ὁ Θεὸς ἐπαῤῥησιάζετο εἰς τὴν
ἁγίαν τράπεζαν, καθὼς ἐφάνη ἐπάνω
εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ, αἱ φωναὶ καὶ ἀ- Ἐξ. ιθ΄.
στραπαὶ, ἡ γνοφώδης νεφέλη, καὶ ὁ 16, 18.
φοβερὸς ἦχος τῆς σάλπιγγος, ἐφόβουν
ἡμᾶς, καθὼς ἐφόβησαν τότε τοὺς ὄντας
ἐν τῇ παρεμβολῇ· καὶ τὸ πῦρ ἐκεῖνο,
καὶ ὁ καπνὸς ὁ ἀναβαίνων ὡς ἀπὸ κα-
μίνου καιομένης, ἐποίει ἡμᾶς ἐκστατι-
κοὺς σφόδρα, καθὼς τότε τὸν λαὸν τοῦ
Ἰσραήλ. Ἐὰν ὁ Θεὸς ἐφαίνετο ἐπάνω
εἰς τὸ θυσιαστήριον, καθὼς ἐφανερώθη
ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος τὸ Χωρὴβ, τὸ πνεῦ- Γ΄. Βασιλ.
μα τὸ μέγα καὶ κραταιὸν τὸ δια- ιθ΄. 11, 13
λῦον τὰ ὄρη, καὶ συντρῖβον τὰς
πέτρας, καὶ ὁ συσσεισμὸς ὁ φοβε-
ρὸς ἔστρεφεν ἡμᾶς εἰς τὰ ὀπίσω· ἐκα-
λύπταμεν βέβαια καὶ ἡμεῖς τὸ πρόσω-
πον ἡμῶν, καὶ φεύγοντες ἐκρυπτόμεθα
ὑπὸ τὰ σπήλαια, καθάπερ τότε ὁ Ἠ-
λίας ὁ μεγαλώνυμος. Ἐὰν, κατὰ τὴν
ὥραν τῆς τελετῆς τοῦ μυστηρίου, ἐφανε-
ροῦτο ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μετὰ Δαν. ζ΄.
τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ ἐρχό- 13.
μενος, ἐβλέπαμεν δὲ ποταμὸν πύρινον Αὐτ. 10
ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ χιλίας χιλιάδας
Ἀγγέλων λειτουργούντων αὐτῷ, καὶ μυ-
ρίας μυριάδας Ἀρχαγγέλων παρεστηκό-
των ἐνώπιον αὐτοῦ, καθὼς ἐπαῤῥησιάσ-
θη εἰς τὴν Βαβυλῶνα ἐνώπιον τοῦ Δα-
νιήλ, ἔφριττεν ἀναμφιβόλως τὸ πνεῦμα,
καὶ ἐταράττοντο οἱ διαλογισμοὶ τῆς ψυ-
χῆς, καὶ ἠλλοιοῦτο ἡ μορφὴ τοῦ προσώ-
που ἡμῶν, καθὼς τότε ἡ τοῦ μεγάλου
προφήτου Δανιήλ. Ἐὰν ἔβλεπες, Χρι-
στια-

στιανὲ, ὅταν πλησιάζῃς εἰς τὴν μετάλη-
Ἡσ. ς'. ψιν τοῦ μυστηρίου, τὸν Κύριον καθή-
1. μενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐ-
πηρμένου, καὶ πλήρη δόξης τὸν οἶκον
αὐτοῦ, καὶ Σεραφὶμ ἑξαπτέρυγα κύκλῳ
αὐτοῦ, ταῖς μὲν δυσὶ τῶν πτερύγων κα-
τακαλύπτοντα τὰ πρόσωπα, ταῖς δὲ δυ-
σὶ τοὺς πόδας, ταῖς δὲ δυσὶ πετόμενα,
Αὐτ. 3. καὶ κραυγάζοντα, καὶ λέγοντα, Ἅγιος,
ἅγιος, ἅγιος, Κύριος Σαβαὼθ, πλή-
ρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ·
καὶ ἔβλεπες εἰς τὴν χεῖρα τοῦ ἱερέως
τὸν ἄνθρακα, ὃν λαμβάνει διὰ τῆς λα-
βίδος, καὶ ἅπτεται τοῦ στόματός σου,
τότε βέβαια κατενύγετο ἡ καρδία σου
καὶ ἐβόας, ὥσπερ ὁ μεγαλοφωνότατος
Ἡσαΐας· Ὢ ταλαίπωρος ἐγὼ, ἄνθρωπος
ἁμαρτωλὸς ὢν, καὶ ἀκάθαρτα χεί-
λη ἔχων, οὐ μόνον βλέπω, ἀλλὰ καὶ
μεταλαμβάνω τὸν Βασιλέα τῆς δόξης,
καὶ Κύριον Σαβαώθ. Ἐὰν τὴν ὥραν,
καθ' ἣν μεταλαμβάνεις, ἔβλεπες μίαν
μόνην ἀκτῖνα τῆς θείας δόξης, ἐτρόμα-
ζες τότε, καὶ μὴ δυνάμενος στῆσαι τοὺς
πόδας σου, ἔπιπτες ἐπὶ πρόσωπον, κα-
θὼς ἔπεσον οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ,
ὅτε ἐν τῷ Θαβωρείῳ ὄρει ἔλαμψεν ἡ θεία
δόξα τοῦ προσώπου αὐτοῦ.

Ταῦτα ἀληθῶς οὐ βλέπετε· ἀλλ'
οὐκ ἠκούσατε τί ἔπαθεν ὁ Ὀζᾶ, ὅταν
αὐθαδῶς ἔγγιξε τὴν Κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ;
Β. Βασιλ. Ἐθυμώθη Κύριος ὀργῇ τῷ Ὀζᾶ,
ς. 7. καὶ ἔπαισεν αὐτὸν ἐκεῖ ὁ Θεὸς,
καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ παρὰ τὴν Κιβω-
τὸν τοῦ Κυρίου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ·
Οὐκ ἐμάθετε τί ἔπαθεν ὁ Ὀζίας, ὅτι
Β'. Παραλ. παρανόμως ἐθυμίασεν ἐν τῷ ναῷ; Ἡ
κς'. 19. λέπρα ἀνέτειλεν ἐν τῷ μετώπῳ
αὐτοῦ, ἐναντίον τῶν ἱερέων, ἐν
οἴκῳ Κυρίου, ἐπάνω τοῦ θυσια-
στηρίου τῶν θυμιαμάτων. Οὐκ
ἀνέγνωτε τί συνέβη εἰς τοὺς ἀνευλαβεῖς
καὶ πονηροὺς ἱερεῖς Ὀφνὶ καὶ Φινεὲς,
τοὺς ἀναξίως βαστάζοντας τὴν Κιβωτὸν
τοῦ Κυρίου; Ἔπεσον ἀμφότεροι ἐν τῇ Α'. Βασ.
παρεμβολῇ τοῦ πολέμου, καὶ ἀπέθανον. δ. 11.

Μήπως δὲ, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἐν τῷ
μυστηρίῳ τῆς Εὐχαριστίας οὐ παῤῥησιά-
ζεται, καθὼς πολλάκις τὸ πάλαι ἐφά-
νη, οὐδὲ παιδεύει τοὺς ἀναξίους καθὼς
πρότερον, διὰ τοῦτο ἡμεῖς καταφρονοῦ-
μεν τοῦ πλούτου τῆς χρηστότη- Ῥωμ. β'.
τος, καὶ τῆς ἀνοχῆς, καὶ τῆς μα- 4.
κροθυμίας αὐτοῦ; Ἀλλ' ἐὰν οὕτως
ἔχῃ, οὐαὶ ἡμῖν! διότι, κατὰ τὴν σκλη-
ρότητα, καὶ ἀμετανόητον καρδίαν ἡμῶν,
θησαυρίζομεν ἑαυτοῖς ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ
ὀργῆς, καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας
τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ, ὁ ἐσθίων καὶ πί- Α'. Κορ.
νων ἀναξίως, κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει ια. 29.
καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶ-
μα τοῦ Κυρίου. Τοῦτο δὲ τὸ κρῖμα
ἐπάγει οὐχὶ μόνον ποικίλα παθήματα
καὶ ἀῤῥωστίας καὶ θάνατον, καθὼς ἐ-
σημείωσεν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, γρά-
φων πρὸς τοὺς Κορινθίους· Διὰ τοῦτο Αὐτόθι.
ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄῤ- 30.
ῥωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί·
ἀλλὰ καὶ τὴν αἰώνιον κόλασιν ἐν τῇ ἡ-
μέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτε ὁ Θεὸς ἀποδώσει ἑ- Ῥωμ. β'
κάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ὡς 6.
ἐδήλωσεν ἡμῖν ὁ τῶν ὅλων Κύριος, λέ-
γων· Τότε ἄρξεσθε λέγειν· Ἐφά- Λουκ. ιγ'.
γομεν ἐνώπιόν σου, καὶ ἐπίομεν, 26, 27.
καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδί-
δαξας. Καὶ ἐρεῖ· Λέγω ὑμῖν, οὐκ
οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ· ἀπόστη-
τε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργάται
τῆς ἀδικίας.

Ἐπειδὴ δὲ τοσαύτη καὶ τοιαύτη τι-
μωρία πρόκειται εἰς τοὺς ἀναξίως με-
ταλαμβάνοντας τῶν φρικτῶν τοῦ Χρι-
στοῦ μυστηρίων, διὰ τοῦτο ὁ θεηγόρος
Παῦλος ἔδωκε ταύτην τὴν ἐντολήν· Δο- Α'. Κορ.
κιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, ια. 28.
καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέ-
τω,

τω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω. Ἀκούεις σοφίαν καὶ σύνεσιν; χειροτο-
Α΄. Κορ. νεῖ σε κριτὴν σεαυτοῦ· διατί; Διότι τίς
β΄. 11. ἄλλος πάντων τῶν ἀνθρώπων οἶδε τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰμὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; τίς ἄλλος ἄνθρωπος οἶδεν ἀκριβέστερον τὰ ἀπόκρυφα τῆς καρδίας σου, εἰμὴ τὸ πνεῦμά σου, καὶ ἡ συνείδησίς σου; Διὰ τοῦτο οὖν, πρὶν ἢ πλησιάσῃς εἰς τὰ μυστήρια, δοκίμασον σεαυτὸν, ἐξέτασον τὰς πράξεις σου, καὶ ἐὰν εὕρῃς ἐν αὐταῖς παράβασιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ γνώμην ἀδιόρθωτον, ἄπεχε· διότι, ἐὰν
Αὐτ. ιά. μεταλάβῃς, γίνεσαι ἔνοχος τοῦ σώ-
27. ματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου. Πολυπραγμόνησον τοὺς λόγους σου, καὶ
Ψαλ. μθ΄. ἐὰν γνωρίσῃς, ὅτι τὸ στόμα σου ἐ-
20, 21. πλεόνασε κακίαν, καὶ ἡ γλῶσσά σου περιέπλεκε δολιότητας· καὶ ὅτι καθήμενος, κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου κατελάλεις, καὶ κατὰ τοῦ υἱοῦ τῆς μητρός σου ἐτίθεις σκάνδαλον, ψεῦδος, συκοφαντίαν, προδοσίαν, μένεις δὲ ἐν τούτοις ἀμετανόητος, ἄπεχε· διότι ἀναξίως ἐσθίεις καὶ πίνεις, καὶ ἔνοχος γίνεσαι τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου. Ἐξερεύνησον τὰς ἐνθυμήσεις σου, καὶ ἐὰν ἴδῃς ὑπερηφάνειαν εἰς τὸν νοῦν, φθόνον εἰς τὴν ψυχὴν, ἔχθραν εἰς τὴν καρδίαν σου, μετάνοιαν δὲ οὐδεμίαν, ἄπεχε· διότι, ἐὰν μεταλάβῃς, κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίεις καὶ πίνεις.

Τὸ μυστήριον πανάγιον· πρέπον οὖν ἐστὶν, ἵνα καὶ οἱ προσερχόμενοι εἰς αὐτὸ ἅγιοί εἰσι· διὰ τοῦτο ὁ Ἱερεὺς, ὅταν πλησιάσῃ ὁ καιρὸς τῆς θείας με-
Ἰώβ. ιδ΄. ταλήψεως, ἐκφωνεῖ, τὰ Ἅγια τοῖς Ἁ-
4. 5. γίοις. Ἀλλὰ τίς ὁ ἅγιος; τίς καθαρὸς ἔσται ἀπὸ ῥύπου; ἀλλ' οὐδεὶς, ἐὰν καὶ μία ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Τί λοιπὸν ποιητέον; ἆραγε συμφέρει νὰ ἀπέχωμεν τοῦ μυστηρίου, ἵνα μὴ ἐμπέσωμεν εἰς ἐνοχὴν καὶ κρῖμα; Οὐχί· ἡ μετάληψις τῆς θείας Εὐχαριστίας ἐστὶν ἀναγκαία πρὸς στηριγμὸν τῆς πίστεως, πρὸς κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς, πρὸς τελειότητα τοῦ βίου· χωρὶς τῆς μεταλήψεως τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, ἀδύνατόν ἐστι νὰ κληρονομήσωμεν τὴν αἰώνιον
ζωήν· Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν Ἰωάν. ς΄.
μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ 53.
τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς.

Ἀλλὰ βλέπω, λέγεις, δύο πράγματα στενὰ καὶ τὰ δύω· ἐὰν μεταλάβω ἀναξίως, ἁμαρτάνω· ἐὰν μὴ μεταλάβω ὁλοτελῶς, κολάζομαι· τί νὰ πράξω λοιπὸν, οὐκ οἶδα. Ἄλλο τρίτον, ἀδελφὲ, ποίησον, ἤγουν μετάλαβε ἀξίως. Ἀλλὰ πῶς, ἁμαρτωλὸς ὤν; Τὸ πῶς περιέγραψέ σοι ὁ Θεὸς καὶ διὰ τοῦ Προφήτου Μωϋσέως, καὶ διὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ὁ μὲν Παῦλος παραγγέλλει σοι· Δοκίμασον πρῶτον σεαυτὸν, ἤγουν ἐξερεύνησον πάσας τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ βλέπων μὲν τὸ πλῆθος τῶν ἀνομιῶν σου, στοχαζόμενος δὲ τὸ ἀναγκαῖον τῆς μεταλήψεως διὰ τὴν σωτηρίαν σου, μὴ νυστάξῃς, μηδὲ ὑπνώσῃς, μηδὲ μείνῃς κοιτώμενος εἰς τὸν βόρβορον
τῆς ἁμαρτίας σου· Ἔγειραι ὁ καθεύ- Ἐφεσ. ε΄.
δων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, 14.
καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός. Ποίησον ὅσα διὰ τοῦ Μωϋσέως διέταξέ σοι ὁ Θεός· ἅγνισον σεαυτὸν, ὅπερ ἐστὶ, μετανόησον ὡς ὁ Μανασσῆς, ἐγκατάλειπε τὴν ἀνομίαν ὡς ὁ Ζακχαῖος, ἀποφάσισον νὰ ζήσῃς εὐαρέστως τῷ Θεῷ, ὡς ὁ Ματθαῖος. Ἅγνισον σεαυτὸν, ἤγουν πρόσελθε εἰς τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς τὸ κριτήριον, καὶ μετὰ ταπεινοφροσύνης ὡς ἡ πόρνη, καὶ μετὰ κατανύξεως ὡς ὁ λη-

ληστής, ἐξαγόρευσον πάσας τὰς ἁμαρτίας σου· ἡ μετάνοια, ἡ ἐπιστροφὴ, ἡ τελεία ἀποχὴ τῆς ἁμαρτίας, ἡ ἐξομολόγησις ἐξαλείφει τὰς ἀνομίας σου, καὶ καθαρίζει σε ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν
Ψαλ. λά. 5, 6. σου· Τὴν ἁμαρτίαν μου ἐγνώρισα, λέγει ὁ Προφήτης, καὶ τὴν ἀνομίαν μου οὐκ ἐκάλυψα· εἶπα, ἐξαγορεύσω κατ᾽ ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ, καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου. Πλῦναι, ὡς ὁ Πέτρος, διὰ πικρῶν δακρύων, οὐχὶ τὰ ἱμάτιά σου, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας σου τὸν ῥύπον· τουλάχιστον πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἑτοίμασον σεαυτὸν διὰ προσευχῆς, διὰ νηστείας, διὰ ἐλεημοσύνης, καὶ διὰ παντὸς ἄλλου θεαρέστου ἔργου· ἔπειτα μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας, μετὰ φόβου καὶ τρόμου πρόσελθε, τύπτων τὸ στῆθος ὡς ὁ τελώνης, καὶ τὸ, Κύριε, οὐκ Ματ. ή. 8.
εἰμὶ ἱκανὸς, ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς, κραυγάζων, ὡς ὁ Ἑκατόνταρχος, καὶ οὕτω μετάλαβε τῶν ἐπουρανίων τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων. Τοιουτοτρόπως γίνεταί σοι ἡ μετάληψις ψυχῆς καὶ σώματος ἁγιασμὸς, καὶ τελεία μετὰ τοῦ Θεοῦ ἕνωσις· τότε δὲ γίνεσαι τοῖς πάθεσιν ἀνίκητος, τοῖς Δαίμοσι φοβερὸς, τῶν Ἀγγέλων φίλος, τοῦ Θεοῦ υἱὸς, καὶ τῆς ἐπουρανίου αὐτοῦ βασιλείας κληρονόμος. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Ε΄. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Καθὼς ὁ βοτανικὸς ὁ ἔμπειρος ὅσον ἐρευνᾷ τῶν χόρτων τὰ ἰδιώματα, τόσον ἁρμοδιώτερα εὑρίσκει τῶν ἀσθενειῶν τοῦ σώματος τὰ ἀντιφάρμακα· οὕτω καὶ ὁ εὐλαβὴς Χριστιανὸς ὅσον στοχάζεται τοῦ Θεοῦ τὰ λόγια, τόσον περισσότερα εὑρίσκει τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς τὰ βότανα. Ἐὰν ἀπερισκέπτως ἤκουσας τὴν σημερινὴν τοῦ Εὐαγγελίου ἱστορίαν, μίαν μόνην θαυματουργίαν κατενόησας, ἤγουν τὴν τῶν δαιμονιζομένων θεραπείαν· ἐὰν δὲ περιεργασθῇς πάσας τὰς περιστάσεις τῆς ἱστορίας, εὑρίσκεις νοήματα εἰς τὴν ψυχήν σου πολλὰ ὠφέλιμα. Διὰ τοῦτο ὁ μὲν θεάνθρωπος Ἰησοῦς παρήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις, ἵνα ἐρευνῶσι τὰς θείας Γραφὰς, καθότι ἐκεῖναι περιέχουσι τὰς
περὶ αὐτοῦ μαρτυρίας· Ἐρευνᾶτε τὰς Ἰωάν. έ. 39.
Γραφὰς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· ὁ δὲ προφητάναξ Δαβὶδ μακαρίζει ἐκείνους, οἵτινες, ἐξ ὅλης καρδίας ἐκζητοῦντες μαθεῖν τὰ περὶ τοῦ Θεοῦ, ἐρευνῶσι τὰ θεῖα αὐτοῦ λόγια·
Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρ- Ψαλ. ριή. 2.
τύρια αὐτοῦ, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτόν. Ἡ τοιαύτη ἔρευνα φωτίζει τὸν νοῦν εἰς τὴν γνῶσιν καὶ διάκρισιν τῶν καλῶν καὶ πονηρῶν ἔργων, καὶ θερμαίνει τὴν ψυχὴν εἰς τὸν γλυκερὸν ἔρωτα τοῦ ὄντως ἐρασμίου καὶ ἀγαπητοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἐπουρανίου αὐτοῦ βασιλείας. Καὶ ἡ μὲν ἔρευνα τῶν τοῦ

Θεοῦ

Θεοῦ λόγων, ἔργον ἐστὶ τῆς εὐλαβείας ἡμῶν καὶ προθυμίας· ἡ δὲ κατανόησις αὐτῶν, καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν καρποφορία, ἔλεός ἐστι τοῦ πανοικτίρμονος Θεοῦ, εἰς ὃν ἐλπίζοντες, προβάλλομεν τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου τὴν ἑρμηνείαν.

Ματ. η. 28. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐλθόντι τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν, ὑπήντησαν αὐτῷ δύω δαιμονιζόμενοι, ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης.

Μάρκ. ε. 1. Λουκ. η. 26. Οἱ ἅγιοι Εὐαγγελισταὶ Μάρκος καὶ Λουκᾶς, τὴν αὐτὴν ἱστορίαν διηγούμενοι, λέγουσιν, ὅτι εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν ἐγένετο ἡ θαυματουργία, καὶ ὅτι οὐχὶ δύω, ἀλλ' ἕνα δαιμονιζόμενον ἐθεράπευσεν ὁ Κύριος· σὺ δὲ μὴ νομίσῃς, ὅτι ἐναντιολογοῦσιν οἱ θεῖοι Εὐαγγελισταί· διότι ἡ αὐτὴ πόλις εἶχε δύω ὀνόματα, Γάδαρα, καὶ Γέρασα, ἢ Γέργεσα· κἂν δὲ δύω ἦσαν αἱ πόλεις, ὅμως ἡ μία ἀπεῖχε τῆς ἄλλης μόνον δύω ὥρας· ὅθεν, ἐπειδὴ τὸ θαῦμα ἐγένετο ἔξω τῶν πόλεων, ἤγουν εἰς τὸ σύνορον, τὸ μεταξὺ αὐτῶν, διὰ τοῦτο οἱ μὲν δύω Εὐαγγελισταὶ ἀναφέρουσι τὸ ἔργον γεγενημένον εἰς τὴν πόλιν τῶν Γαδαρηνῶν, ὁ δὲ ἄλλος εἰς τὴν τῶν Γεργεσηνῶν. Περὶ δὲ τοῦ ἑνὸς καὶ τῶν δύω δαιμονιζομένων σημείωσαι, ὅτι, κἂν οἱ δύω Εὐαγγελισταὶ ἑνὸς μὲν δαιμονιζομένου ἐμνημόνευσαν, τοῦ ἐπισημοτέρου καὶ γνωστοῦ τοῖς πᾶσιν, ὅστις ἦν πολίτης τῆς πόλεως τῶν Γαδαρηνῶν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ

Λουκ. η. 27. θεῖος Λουκᾶς· οὐκ εἶπον ὅμως, ὅτι εἷς μόνος ἦν ὁ δαιμονιζόμενος· ἐπειδὴ δὲ βλέπομεν, ὅτι ὁ Μάρκος καὶ ὁ Λουκᾶς διηγοῦνται περὶ τοῦ ἑνὸς δαιμονιζομένου πολλὰ περισσότερα παθήματα, ἤπερ ὁ Ματθαῖος περὶ τῶν δύω, εὐλογοφανῶς συμπεραίνομεν, ὅτι, κἂν καὶ οἱ δύω ἐβασανίζοντο ὑπὸ τῶν Δαιμόνων, ὁ εἷς ὅμως, ὁ ἐκ τῆς πόλεως, ἔπασχε περισσότερον, ἤπερ ὁ ἄλλος. Ὅθεν, ἐπειδὴ ὁ Ματθαῖος ἐφανέρωσε μόνον ὅσα πάθη ἐπίσης ἔπασχον καὶ οἱ δύω δαιμονιζόμενοι, διὰ τοῦτο καὶ περὶ τῶν δύω δαιμονιζομένων ἐλάλησεν· ὁ δὲ Μάρκος καὶ ὁ Λουκᾶς, περιγράψαντες λεπτομερῶς πάντα τὰ βασανιστήρια, ὅσα ἐποίουν οἱ Δαίμονες, ἠναγκάσθησαν μνημονεῦσαι ἑνὸς μόνου δαιμονιζομένου, ἐκείνου δηλονότι, ὅστις ἐβασανίζετο περισσότερον, καὶ ἦν γνωστὸς καὶ ἐπισημότερος. Ἀκούων δὲ, ὅτι οἱ δαιμονιζόμενοι, ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, ὑπήντησαν τῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ, μὴ νομίσῃς, ὅτι ἡ ἀπάντησις ἐγένετο κατὰ τύχην καὶ συμβεβηκός· διότι οὐδὲν γίνεται χωρὶς τῆς τοῦ Θεοῦ εὐδοκίας, καὶ θελήσεως· Πᾶσαι δὲ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ἡμῶν ἠριθμημέναι εἰσίν. Ματ. ι. 30. Ὁ Θεάνθρωπος, ὡς τὰ πάντα εἰδὼς, σπλαγχνισθεὶς ἐπὶ τοὺς βασανιζομένους ὑπὸ τῶν Δαιμόνων, ἐπίτηδες ἦλθεν ἐκεῖ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, καθ' ἣν κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ οἱ δαιμονιζόμενοι ἐξῆλθον ἐκ τῶν μνημείων· διὸ καὶ ὑπήντησαν αὐτῷ. Καὶ τοῦτο δὲ περιεργείας ἄξιον, ἤγουν τὸ, διατί οἱ δαιμονιζόμενοι κατῴκουν εἰς τὰ μνήματα; Περὶ τούτου σημείωσον, ὅτι ἔκπαλαι τινὲς, πλανώμενοι, ἐνόμιζον, ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποθανόντων γίνονται Δαίμονες· σχεδὸν δὲ ὁμοίαν πλάνην ἔχουσιν ἄχρι τῆς σήμερον τινὲς ἀμαθέστατοι ἄνθρωποι, οἵτινες πιστεύουσι τὰ περὶ τῶν λεγομένων Βουρκολάκκων, ἢ Βρυκολάκκων· οἱ οὖν Δαίμονες,

ἵνα

Εὐσέβ. περὶ τοπικ. ὀνομ. ὅρα τὴν Ἁρμον. τῶν Γραφ. τὴν ὑπὸ Οὐαλτ. φιλοπον.

Χρυσ. ὁμιλ. 28. εἰς τὸ κατὰ Ματθ. καὶ 2. εἰς τὸν Λάζ.

ἵνα τὴν πονηρὰν ταύτην πλάνην στηρίξωσιν, ἠνάγκαζον τοὺς δαιμονιζομένους, ἵνα κατοικῶσιν εἰς τὰ μνήματα. Ἦσαν δὲ, λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς, αὐτοι.οἱ δαιμονιζόμενοι λίαν χαλεποὶ, ἤγουν πολλὰ σκληροὶ καὶ ἄγριοι, ὥστε, διὰ τὰ φόβητρα καὶ τὰς ἐπιβουλὰς αὐτῶν, οὐδεὶς ἠδύνατο διαπερᾶσαι δι' ἐκείνης τῆς ὁδοῦ, ὅπου αὐτοὶ παρέμενον· τοιοῦτοι δὲ ἦσαν οὐχὶ κατὰ φύσιν, ὡς ἄνθρωποι, ἀλλὰ παρὰ φύσιν, ὡς ὑπὸ τῶν Δαιμόνων κινούμενοι καὶ ἐνεργούμενοι. Ὅτε δὲ, ὑπαντήσαντες τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἐπλησίασαν εἰς αὐτὸν, τότε οἱ Δαίμονες κατετρόμαξαν.

Ματ. η'. 29. Καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν, λέγοντες· Τί ἡμῖν καὶ σοὶ, Ἰησοῦ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ, ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς;

Μεγάλη Κύριε ἡ δύναμίς σου! καὶ οἱ Δαίμονες ἐγνώρισαν, καὶ ὡμολόγησαν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· Τί ἡμῖν καὶ σοὶ, ἐκραύγασαν, ἤγουν ποίαν ὑπόθεσιν ἔχομεν μεταξὺ ἡμῶν, τί ζητοῦμεν ἢ ἡμεῖς παρὰ σοῦ, ἢ σὺ παρ' ἡμῶν; Ὁμοίαν φράσιν εὑρίσκεις καὶ εἰς τὸ δέκατον ἕκτον κεφάλαιον τῆς δευτέρας τῶν Βασιλειῶν, καὶ εἰς τὸ τριακοστὸν πέμπτον τῆς δευτέρας τῶν Παραλειπομένων, καὶ εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου. Ταῦτα δὲ ἐξεβόησαν οἱ Δαίμονες, ἐπειδὴ ἐφοβήθησαν, μήπως ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, τῇ δυνάμει τῆς Θεότητος αὐτοῦ, καταπέμψῃ αὐτοὺς εἰς τὰς βασάνους τοῦ ᾅδου· Μήπως ἦλθες, λέγουσιν, εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ἵνα βασανίσῃς ἡμᾶς πρὸ καιροῦ, ἤγουν πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς κρίσεως; Ἐκ τούτου δύω τινὰ διδασκόμεθα. Πρῶτον, ὅτι οὐχὶ μόνον οἱ προαποθανόντες ἀσεβεῖς, καὶ οἱ ἀμετανόητοι ἁμαρτωλοὶ, ἀλλ' οὐδὲ οἱ Δαίμονες ἔλαβον ἄχρι τῆς σήμερον τὴν τελείαν κόλασιν, τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως περιμένοντες· τοῦτο δὲ σαφέστατα ἐδίδαξαν καὶ οἱ δύω Ἀπόστολοι, ὅ,τε Πέτρος λέγων· Εἰ γὰρ ὁ Θεὸς Ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ σειραῖς ζόφου ταρταρώσας, παρέδωκεν εἰς κρίσιν τετηρημένους· καὶ ὁ Ἰούδας ὁμοίως· Ἀγγέλους τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν, ἀλλ' ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον, εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκε. Δεύτερον, ὅτι τόσον φοβερά ἐστιν ἡ κόλασις, ὥστε καὶ οἱ Δαίμονες, φρίττοντες αὐτὴν, προκρίνουσι τῆς καταδίκης ἐκείνης τὴν μετὰ τῶν ἀκαθάρτων χοίρων συγκατοίκησιν, ὡς δηλοποιοῦσι τὰ ἐφεξῆς εὐαγγελικὰ λόγια.

Β'. Πέτρ. β'. 4.

Ἰούδ. 6.

Ματ. η'. 30, 31. Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. Οἱ δὲ Δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν, λέγοντες. Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων.

Μακρὰν ἀπὸ τοῦ τόπου ἐκείνου, ὅπου ἦσαν οἱ δαιμονιζόμενοι, ἔβοσκεν ἀγέλη πολλῶν χοίρων. Οἱ δὲ Δαίμονες παρεκάλουν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, λέγοντες· Κύριε, ἐὰν διὰ τῆς προσταγῆς σου ἐκβάλῃς ἡμᾶς ἐκ τῶν σωμάτων τῶν ἀνθρώπων τούτων, δὸς ἡμῖν ἄδειαν, παρακαλοῦμέν σε, ἵνα ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. Βλέπε οὖν, πόση

ἐστὶν

ἐστὶν ἡ δύναμις τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ πόση τῶν Δαιμόνων ἡ ἀσθένεια· οἵτινες, ἐὰν οὐδὲ τοὺς χοίρους, χωρὶς παραχωρήσεως Θεοῦ, δύνανται βλάψαι, πολλῷ μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν πλασθέντας. Καθὼς δὲ τότε ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐφυγάδευε τὰ Δαιμόνια, οὕτω νῦν ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ, καὶ ἡ ἐπίκλησις τοῦ παναγίου ὀνόματος αὐτοῦ καταδιώκει αὐτά· Ἐν γὰρ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ πᾶν γόνυ κάμψει, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων. (Φιλιπ. β΄. 10.) Ὅταν οὖν ἔρχωνται οἱ Δαίμονες, καὶ πειράζωσί σε, τότε, ἐὰν θέλῃς, διώκεις αὐτοὺς μακρὰν ἀπὸ σοῦ, τῷ τύπῳ τοῦ Σταυροῦ σημειούμενος, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπικαλούμενος. Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὴν προκειμένην τοῦ Εὐαγγελικοῦ λόγου σειράν. Ἐπήκουσεν ὁ Κύριος τὴν δέησιν τῶν Δαιμόνων.

(Ματ. η΄. 32.) **Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὑπάγετε. Οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. Καὶ ἰδοὺ ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασι.**

Ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἔργον ἐγένετο. Εἶπεν εἰς τοὺς Δαίμονας· Ὑπάγετε· αὐτοὶ δὲ, εὐθὺς ὑπακούσαντες, ἐξῆλθον μὲν ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, εἰσῆλθον δὲ εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων· καὶ ἰδοὺ εὐθὺς οἱ χοῖροι ὥρμησαν εἰς τὸν κρημνὸν, ἐκεῖθεν δὲ κατακρημνισθέντες εἰς τὴν θάλασσαν, ἀπεπνίγησαν πάντες ἐντὸς τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης. Ἀλλὰ διατί οἱ μὲν Δαίμονες παρεκάλεσαν, ὁ δὲ Κύριος, τῆς δεήσεως αὐτῶν ἐπακούσας, ἔδωκεν ἄδειαν, ἵνα εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων; Ὅπου χοῖροι, ἐκεῖ βόρβορος καὶ ἀκαθαρσία· τοῦτο οὖν ἐγένετο οἰκονομικῶς, ἵνα μάθωμεν, ὅτι ὅπου ἡ ἀκαθαρσία τῆς ἁμαρτίας, καὶ ὁ βόρβορος τῶν αἰσχρῶν πράξεων, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀκάθαρτοι Δαίμονες ἀναπαύονται, ἐκεῖ καὶ ὁ Θεὸς συγχωρεῖ αὐτοῖς τὴν εἴσοδον. Ἀλλὰ πῶς ὁ δικαιότατος Θεὸς ὑπέφερε τὴν ζημίαν, ὅσην ἔπαθον οἱ κύριοι τῶν χοίρων; Πρὸς ποινὴν τῶν ἁμαρτανόντων, καὶ στήριγμα τῶν δικαίων, κατακλυσμὸν παγκόσμιον ὁ Θεὸς ἐπήνεγκε, πόλεις αὐτάνδρους κατέκαυσε, γένη ὁλόκληρα ἐξήλειψεν· εἶτα ἀποροῦμεν περὶ τοῦ πῶς ὑπέφερεν ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ τὴν ζημίαν, ἣν ἔπαθον οἱ κύριοι τῶν χοίρων; Εἰς τὴν πόλιν τῶν Γεργεσηνῶν κατῴκουν μὲν ἐθνικοὶ, (ὅρα τὸν Ἰώσηπ. ἐν κ. 35. β΄. 2. περὶ Ἰουδ. πολ.) πλὴν κατῴκουν καὶ Ἑβραῖοι· μήπως οὖν οἱ Ἑβραῖοι, τοὺς συγκατοικοῦντας αὐτοῖς ἐθνικοὺς μιμούμενοι, οὐ μόνον ἔτρεφον τοὺς χοίρους, ἀλλὰ καὶ ἔτρωγον ἀπὸ τῶν χοιρίνων κρεάτων, παραβαίνοντες τὸν μωσαϊκὸν νόμον; ὅθεν πρὸς παιδείαν καὶ σωφρονισμὸν αὐτῶν τοιουτοτρόπως ἐπαιδεύθησαν. Καὶ τοῦτο δὲ σημειώσεως ἄξιον, ἤγουν τὸ, ὅτι ἡ ἔφοδος τῶν Δαιμόνων εἰς τοὺς χοίρους κατέστησε τὸ θαῦμα ἐπίσημον καὶ περιβόητον, ἑπομένως δὲ καὶ πολλὰ ὠφέλιμον· διότι ἰδόντες οἱ χοιροβοσκοὶ ὅσα ἔπαθον οἱ χοῖροι, διεφήμισαν πανταχοῦ τοῦ θαυματουργοῦ τὴν θείαν δύναμιν.

Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων.

Βλέπετε, πῶς τὰ συμβάντα εἰς τοὺς χοί- (Ματ. η΄. 33.)

χοίρους κατέστησαν τοὺς χοιροβοσκοὺς διδασκάλους καὶ κήρυκας τοῦ θαύματος; ἐπειδὴ οἱ χοῖροι ἐξηφανίσθησαν, οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον εὐθὺς ἐκεῖθεν, καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἐκήρυττον πάντα, ἤγουν, ὅσα ἔπαθον οἱ χοῖροι, προσέτι δὲ καὶ ὅσα συνέβησαν εἰς τοὺς δαιμονιζομένους.

Ματ. η΄. 34. **Καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ Ἰησοῦ· καὶ ἰδόντες αὐτὸν, παρεκάλεσαν αὐτὸν, ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.**

Ἀκούετε πόσην περιέργειαν ἐξύπνισεν ἡ ἀκοὴ τοῦ θαύματος; Ἰδοὺ, λέγει, πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ πόλει τῶν Γεργεσηνῶν, ἄνδρες, γυναῖκες, νέοι, γέροντες, πάσης ἡλικίας καὶ καταστάσεως ἄνθρωποι, ἀφέντες τὴν πόλιν, ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, σκοπὸν ἔχοντες ἰδεῖν ὀφθαλμοφανῶς ὅσα ἤ-
Μάρκ. ε΄. 15. κουσαν· Καὶ ἐξῆλθον, λέγει ὁ ἱερὸς Μάρκος, ὁμοίως καὶ ὁ Λουκᾶς, ἰδεῖν
Λουκ. η΄. 35. τί ἐστι τὸ γεγονός. Ἀλλὰ τί ἐποίησαν, καὶ ἀκούσαντες τὸ θαῦμα, καὶ συναντήσαντες τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ ἰδόντες ὀφθαλμοφανῶς τοὺς πρότερον δαιμονιζομένους σωφρονοῦντας καὶ ἱματισμένους, καὶ πληροφορηθέντες περὶ τῆς ἀπωλείας τῶν χοίρων; ἄραγε προσεκύνησαν τὸν θαυματουργόν; ἄραγε εὐχαρίστησαν τῷ εὐεργέτῃ; ἠθέλησαν ἄραγε ἀκοῦσαι τὴν διδαχὴν τοῦ διδασκάλου; Οὐδὲν τούτων ἔπραξαν· ἀλλὰ παρεκάλεσαν αὐτὸν, ἵνα ἀναχωρήσῃ καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῆς πόλεως αὐτῶν. Διατί δὲ τοῦτο; διατὶ διώκουσι τὸν εὐεργέτην; Διὰ τὸν φόβον, λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς· Ὅτι φόβῳ μεγά- Λουκ. η΄. 37.
λῳ συνείχοντο. Ὥστε καὶ ὁ πολὺς φόβος σκοτίζει τὸν νοῦν, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα πάθη, καὶ κατακρημνίζει αὐτὸν εἰς τὴν ἀχαριστίαν καὶ παραλογίαν. Ὁ δὲ ἀνεξίκακος Ἰησοῦς, ἐπακούσας τῆς δεήσεως αὐτῶν, μετὰ πραότητος καὶ ἀνεξικακίας ἐμβαίνει εἰς τὸ πλοῖον, καὶ διαπεράσας τὴν θάλασσαν, ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

Καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον, διεπέρασε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. Ματ. θ΄. 1.

Ἀναχωρήσας ἐκεῖθεν ὁ Θεάνθρωπος, ἦλθεν εἰς τὴν Καπερναοὺμ, ὡς ἐπιβεβαιοῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, λέγων·
Καὶ πάλιν εἰσῆλθεν εἰς Καπερ- Μάρκ. β΄. 1.
ναούμ. Αὐτὴν δὲ ἰδίαν τοῦ Χριστοῦ πόλιν ὠνόμασεν ὁ ἱερὸς Ματθαῖος, καθότι, κἂν ἐν τῇ Βηθλεὲμ ἐγεννήθη,
καὶ ἐν τῇ Ναζαρὲτ ἀνετράφη, ἐν τῇ Καπερναοὺμ ὅμως εἶχε τὴν ἑαυτοῦ κα- Ματ. δ΄. 13.
τοίκησιν.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Ε'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Μὴ παραδράμωμεν, ἀδελφοὶ, ἀπερι-
σκέπτως τὴν πρὸς τοὺς ἀχαρίστους Γερ-
γεσηνοὺς ἀνεξικακίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ· διότι ἡ περὶ αὐτὴν σκέ-
ψις διδάσκει τὴν διόρθωσιν μιᾶς ἁμαρ-
τίας, εἰς τὴν ὁποίαν σχεδὸν πάντες ἀ-
νεπαισθήτως περιπίπτομεν.

Ἡμεῖς ἐκ συνηθείας κακίζομεν ἀ-
συλλογίστως κατ' ἐκείνων, οἵ τινες ἀχά-
ριστοι γίνονται πρὸς τὰς εὐεργεσίας ἡ-
μῶν. Καὶ ὅτι μὲν ἡ ἀχαριστία ἐστὶν
ἁμαρτία μεγάλη, ἐφανέρωσε τοῦτο ὁ
θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ὅταν εἶδε τῶν δέ-
κα λεπρῶν τὴν ἀχαριστίαν. Αὐτοὶ, καὶ
οἱ δέκα, ὁμοῦ ὑψώσαντες τὴν φωνὴν, ἐ-
Λουκ. ιζ'. κραύγασαν μεγαλοφώνως· Ἰησοῦ ἐπι-
13. στάτα, ἐλέησον ἡμᾶς· καὶ ὁ μὲν
Ἰησοῦς, σπλαγχνισθεὶς, εἶπε πρὸς αὐ-
τούς· Ὑπάγετε πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ
δείξατε αὐτοῖς τὰ λελεπρωμένα ὑμῶν
μέλη· ἐκεῖνοι δὲ, προθύμως ὑπακού-
σαντες εἰς τὸ θεῖον αὐτοῦ πρόσταγμα,
ἔτρεξαν πρὸς τοὺς ἱερεῖς· ἀλλὰ, πρὶν ἢ
φθάσωσιν, ἤγουν ἐν αὐτῇ τῇ ὁδῷ, ἐ-
καθαρίσθησαν· εἷς δὲ μόνος ἐξ αὐτῶν,
Σαμαρείτης, ὑπέστρεψεν εὐθὺς πρὸς τὸν
Αὐτ. 16. Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρό-
σωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ,
εὐχαριστῶν αὐτῷ· τότε οὖν ὁ Ἰησοῦς
ἤλεγξε τῆς ἀχαριστίας τὴν ἁμαρτίαν, εἰ-
Αὐτ. 17, πών· Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν;
18. οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; Οὐχ εὑρέθησαν
ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ
Θεῷ, εἰμὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; Ὁ
ἀχάριστος ἀθετεῖ τοὺς νόμους οὐ μόνον
τῆς λογικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀλόγου φύ-
σεως· διότι καὶ τὰ ἄλογα ζῶα, εὐεργε-
τούμενα, δεικνύουσιν ὅπως δύνανται τὴν
πρὸς τοὺς εὐεργετοῦντας αὐτὰ ἀνθρώ-
πους εὐχαριστίαν. Τοῦτο δὲ ἐστιν ἐκεῖ-
νο, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς ἤλεγχε τοὺς
εἰς τὰς ἀμέτρους εὐεργεσίας αὐτοῦ ἀ-
γνώμονας Ἰσραηλίτας· Καὶ ὁ βοῦς, ἔ-
λεγεν αὐτοῖς διὰ τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου,
γνωρίζει τὸν εὐεργέτην αὐτοῦ, καὶ ὁ ὄ-
νος διακρίνει τὴν φάτνην τοῦ δεσπότου
αὐτοῦ, ὑμεῖς δὲ οἱ Ἰσραηλῖται οὐδὲ γνω-
ρίζετε, οὐδὲ διακρίνετε τῶν εὐεργεσιῶν
μου τὸ πλῆθος· Ἔγνω βοῦς τὸν κτη- Ἡσ. α'.
σάμενον, καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ 5.
κυρίου αὐτοῦ· Ἰσραὴλ δέ με οὐκ
ἔγνω, καὶ ὁ λαός μου οὐ συνῆκεν.
Ἁμαρτάνει, ναὶ, ὁ ἀχάριστος κατὰ πάν-
των τῶν νόμων, ἐπειδὴ καὶ ἡ αἰσθητικὴ
φύσις, καὶ ἡ λογικὴ διάκρισις, καὶ ὁ
Θεὸς θέλει τὴν εὐχαριστίαν· πλὴν καὶ
αὐτὸς ὁ εὐεργέτης, ὅταν ἀγανακτῇ κατὰ
τοῦ ἀχαρίστου, ἀπολεῖ τῆς εὐεργεσίας
τὸν μισθὸν, καὶ ἁμαρτάνει βαρέως.

Ἁμαρτάνει ὁ ἀχάριστος ἁμαρτίαν
μεγάλην, πλὴν μίαν μόνην, τὴν ἁμαρ-
τίαν τῆς ἀχαριστίας· ὁ δὲ εὐεργέτης,
ὅταν ζητῇ ἀνταπόδοσιν, καὶ οὐ λαμβά-
νει, τότε πίπτει εἰς πολλὰς ἁμαρτίας·
πίπτει εἰς τὸν θυμὸν, εἰς τὴν κατάκρι-
σιν, εἰς τὸ μῖσος, ἐκριζοῖ ἀπὸ τῆς καρ-
δίας αὐτοῦ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγά-
πην, καὶ τὴν εὐεργετικὴν προαίρεσιν. Ὁ

μὲν

μὲν ἀχάριστος, ὅσον καὶ ἂν εἴη σκληροκάρδιος, αἰσθάνεται τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ τὸ βάρος, διὸ καὶ ἐλπίς ἐστιν, ἵνα ἐψέποτε μετανοήσῃ, καὶ κατασταθῇ εὐγνώμων πρὸς τοὺς εὐεργέτας· ὁ δὲ εὐεργέτης, ἐπειδὴ στοχάζεται, ὅτι ἔχει μέγα δικαίωμα, ἵνα ζητῇ παρὰ τοῦ ὑπ᾽ αὐτοῦ εὐεργετηθέντος τὴν ἀνταπόδοσιν, οὐ μόνον οὐ μετανοεῖ, ἀλλ᾽ οὐδὲ γνωρίζει τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ· ὅθεν οὐδεμία ἐλπίς ἐστιν ἐπιστροφῆς καὶ διορθώσεως τῶν τοιούτων αὐτοῦ ἁμαρτημάτων.

Ἡ εὐεργεσία ἐστὶν ἀρετὴ πολλὰ μεγάλη, ἐπειδή ἐστι καρπὸς τῆς ἀγάπης, ἐστὶν αὐτὴ ἡ ἀγάπη ἐνεργουμένη· ἡ πονηρία ὅμως τῆς ἀνθρωπίνης προαιρέσεως μεταβάλλει τὴν ἀρετὴν εἰς ἁμαρτίαν· διαστρέφει ἡ διεφθαρμένη προαίρεσις τὸν ὀρθὸν σκοπὸν τῆς εὐεργεσίας· διὸ ἡ ἀρετὴ μεταβάλλεται εἰς κακίαν, ἢ, ἵνα ὀρθότερον εἴπω, ἡ μεγάλη ἀρετὴ γίνεται ἀφορμὴ πολλῶν ἁμαρτημάτων.

Ἄνθρωπε, διατί ἀγανακτεῖς κατὰ τοῦ ἀχαρίστου; σὺ βέβαια ἀγανακτεῖς, ἢ ἐπειδὴ οὐδεμίαν ἀνταπόδοσιν ἔλαβες, ἢ ἐπειδὴ οὐκ ἔλαβες ἀμοιβὴν ἀνάλογον τῆς εὐεργεσίας σου, ἢ ἐπειδὴ ἀντέλαβες πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν· λοιπὸν, ὅταν εὐηργέτησας, ἐπέβλεπες εἰς τὴν ἀνταπόδοσιν· ἀγαθοποίησας, ἵνα ἀγαθοποιηθῇς· ἔδωκας, ἵνα λάβῃς· ἡ εὐεργεσία σου λοιπὸν οὐκ ἔστιν εὐεργεσία, ἀλλὰ δάνειον· διότι ὁ δανειστὴς δίδωσιν, ἵνα πάλιν λάβῃ· ἡ εὐεργεσία σου οὐκ ἔστιν εὐεργεσία, ἀλλὰ πραγματεία· διότι ὁ πραγματευτὴς δίδωσι τοῦτο, ἵνα λάβῃ ἐκεῖνο. Ἄλλο δέ ἐστι τὸ δάνειον καὶ ἡ πραγματεία, καὶ ἄλλο ἡ εὐεργεσία· ἐκεῖνά εἰσι δοσοληψίαι, αὐτή ἐστι χάρις καὶ δῶρον· ἐὰν ζητῇς τὴν ἀνταπόδοσιν, διατί ἁρπάζεις τῆς εὐεργεσίας τὸ ὄνομα, καὶ λέγεσαι εὐεργέτης; ἐὰν δὲ ὀνομάζεσαι εὐεργέτης, διατί ζητεῖς ἀνταπόδοσιν δι᾽ ἐκεῖνο, ὅπερ ἐχάρισας; ὅταν λέγῃς, ὅτι εὐεργετεῖς, ἔπειτα ζητεῖς ἀνταπόδοσιν, τότε γίνεσαι ὑποκριτὴς καὶ ἀπατεὼν, τότε ἀπατᾷς τὸν κόσμον· διότι οἱ μὲν ἄνθρωποι, ἀκούοντες, ὅτι εὐεργετεῖς, καὶ βλέποντες, ὅτι δίδεις χωρὶς συναλλακτικῶν γραμμάτων, καὶ ἐγγράφου συμφωνίας, ἐπαινοῦσί σε ὡς εὔσπλαγχνον εὐεργέτην· σὺ δὲ τῷ μὲν λόγῳ φαίνεσαι εὐεργέτης, τῷ δὲ ἔργῳ ὑπάρχεις δανειστὴς, ἢ τέλειος πραγματευτής.

Ἔστω, λέγουσί τινες· ἡμεῖς οὐδὲ περισσότερα, οὐδὲ ἴσα, οὐδὲ ὀλιγώτερα ζητοῦμεν παρὰ τῶν εὐεργετηθέντων· ἀλλ᾽ ὅτε ἐκεῖνος, ὃν εὐεργετήσαμεν, γίνεται διώκτης, καὶ ἐπίβουλος, καὶ συκοφάντης, καὶ προδότης ἡμῶν, τότε τοῦτο ταράττει τὰ σπλάγχνα ἡμῶν, τουτό ἐστι τὸ ἀφόρητον. Τοῦτο, ἀδελφοὶ, ταράττει, ἐπειδὴ πεπεισμένοι ἐσμὲν, ὅτι ἔχομεν δικαίωμα ἐπάνω εἰς τοὺς εὐεργετηθέντας, καὶ ἐγκεκολλαμένη ἐστὶν εἰς τὴν φαντασίαν ἡμῶν ἡ ἔννοια τῆς ἀνταποδόσεως. Τοῦτο γίνεται ἀφόρητον, ἐπειδὴ εὐεργετοῦμεν, ἔχοντες τὸν σκοπὸν, ὃν εἶχον οἱ ἐθνικοὶ καὶ εἰδωλολάτραι. Τοῦτο ταράττει καὶ ἐστὶν ἀφόρητον, ἐπειδὴ οὐ γινώσκομεν τί ἐστιν εὐεργεσία, καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν εὐεργετοῦμεν.

Ὅστις θέλει νὰ μάθῃ ποῖόν ἐστι τῆς εὐεργεσίας τὸ ὕψος, καὶ ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ χάρις, ἐκεῖνος πρέπον ἐστὶν, ἵνα ἀπέλθῃ εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖ αὐτὸς ἀκούει τὰ περὶ τῆς ἀληθινῆς εὐεργεσίας μαθήματα· ἐκεῖ μανθάνει τίς ἐστιν ἡ ἀληθὴς εὐεργεσία, καὶ πῶς γίνεται, καὶ ποία ἡ αὐτῆς ἀνταπόδοσις· ἐκεῖ διακρίνει καὶ τὸ τίς ἐστιν ἡ ψευδευεργεσία, καὶ τίνες ποιοῦσιν αὐτὴν, πληροφορεῖται δὲ, ὅτι ἡ τοιαύτη εὐεργεσία ἐστὶ πολ-

πολλὰ εὐτελὴς, καὶ μικροπρεπὴς, καὶ οὐδεμίαν ἔχει χάριν· ἐκεῖ διδάσκει ὁ
Λουκ. ιδ'. 12. πανάγιος Διδάσκαλος, λέγων· Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου, μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου, μηδὲ γείτονας πλουσίους· ἀλλὰ διατί τοῦτο; Μήποτε, λέγει, καὶ αὐτοί σε ἀντικαλέσωσι, καὶ γένηταί σοι ἀνταπόδομα. Ἀκούεις πόσον μακρὰν διώκει ἀπὸ τῆς καρδίας τοῦ εὐεργέτου τὸν σκοπὸν τῆς ἀνταποδόσεως; Ἄκουσον δὲ καὶ πόσον ἀσφαλίζει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τοιούτου
Αὐτ. 13. μεγάλου πειρασμοῦ· Ἀλλ' ὅταν ποιῇς δοχὴν, κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους, χωλοὺς, τυφλούς· ἰδοὺ πῶς ἐκσπᾷ ῥιζόθεν πᾶσαν ἐλπίδα ἀνταποδόσεως. Τοιουτοτρόπως οὖν νομοθετήσας περὶ εὐεργεσίας, καὶ διδάξας τίς ἐστιν ἡ ἀληθὴς εὐεργεσία, δείκνυσιν εὐθὺς καὶ τὸ πόσον ἐστὶ μεγάλη καὶ ὑψηλὴ ἡ τοιαύτη ἀρετὴ, καὶ ποίαν ἔχει τὴν ἀνταπόδοσιν, ὅταν οὐκ ἐπιβλέπῃ τὰ ἀπὸ τῶν εὐεργετηθέντων ἀνταποδόματα·
Αὐτ. 14. Καὶ μακάριος, λέγει, ἔσῃ· ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀποδοῦναί σοι· ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων. Ὅστις οὖν εὐεργετεῖ ταύτην τὴν ἀληθινὴν εὐεργεσίαν, ἐκεῖνος συντάσσεται εἰς τὴν τάξιν τῶν μακαρίων, καὶ λαμβάνει ἀνταπόδοσιν αἰώνιον μετὰ τῶν δικαίων, ὅταν ἀναστηθῶσι πάντες οἱ ἄνθρωποι, καὶ παρασταθῶσιν ἐνώπιον τοῦ δικαίου Κριτοῦ. Ἀκούσατε νῦν καὶ τὸ πόσον ἐξευτελίζει τὴν εὐεργεσίαν, ὅταν ὁ εὐεργέτης ἐπιβλέπῃ εἰς τὴν τοῦ εὐεργετηθέντος ἀνταπόδοσιν· Καὶ ἐὰν ἀ-
Λουκ. ς'. 33. γαθοποιῆτε, λέγει, τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; Ἀλλὰ διατί ἡ τοιαύτη εὐεργεσία ἐστὶν ἐστερημένη πάσης ἀρετῆς καὶ χάριτος; Διότι οὐκ ἔστιν ἀληθὴς εὐεργεσία, ἀλλ' ἀντάλλαγμα· οὐκ ἔστιν ἀληθὴς εὐεργεσία, ἀλλ' ὑπόκρισις· ἐργασία ἐστὶν αὐτὴ τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων· Καὶ γὰρ οἱ ἁμαρ- Λουκ. ς'. 33.
τωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. Βλέπετε λοιπὸν, ὅτι ἡ μὲν ἀληθὴς εὐεργεσία ἐστὶν ἔργον τῶν δικαίων, ἡ δὲ ψευδευεργεσία ἐπιτήδευμα τῶν ἁμαρτωλῶν.

Ἀληθῶς δὲ πάντες οἱ ἅγιοι ἄνθρωποι εὐηργέτουν, μηδένα σκοπὸν ἔχοντες ἐπιγείου ἀνταποδόσεως. Οἱ ἅγιοι Προφῆται, καὶ διὰ τῆς συμβουλῆς αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦ προφητικοῦ καὶ προστατικοῦ κηρύγματος, καὶ διὰ τῶν θαυμάτων εὐηργέτουν τοὺς Βασιλεῖς, τοὺς Ἱερεῖς, τοὺς Ἄρχοντας, ὅλον τὸν λαὸν τῶν Ἰουδαίων, ἀνταπόδοσιν δὲ οὐδεμίαν ἤθελον παρὰ τῶν εὐεργετουμένων. Ὁ Νεεμὰν, ὁ ἄρχων τῆς Συρίας, ἰδὼν, ὅτι ὁ Προφήτης Ἐλισσαῖος ἐκαθάρισεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς λέπρας, προσέφερεν αὐτῷ δῶρα, καὶ παρεκάλεσε, καὶ ἐβίασεν αὐτὸν, ἵνα δεχθῇ αὐτά. Καὶ νῦν λάβε, Δ'. Βασ. ε'. 15, 16.
εἶπεν ὁ Νεεμὰν, τὴν εὐλογίαν τοῦ δούλου σου. Ἀλλ' ἄρά γε ἔλαβεν ἐξ αὐτῶν ὁ Ἐλισσαῖος, κἂν μικρόν τι; Οὐχί· Καὶ εἶπεν Ἐλισσαιέ· Ζῇ Κύριος, ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ λήψομαι· καὶ παρεβιάσατο αὐτὸν λαβεῖν, καὶ ἠπείθησε. Ποῖα δὲ ἀνταποδόματα ἀνταπέδωκαν αὐτοῖς οἱ εὐεργετούμενοι; Πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν· τὸν Ἡσαΐαν ἔπρισαν ἐν ξυλίνῳ πρίονι, τὸν Ἱερεμίαν ἐλίθασαν, τὸν Ἠλίαν κατεδίωξαν, τὸν Μιχαίαν ἐρράπισαν, τὸν Δανιὴλ ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λεόντων ἐνέβαλον, τὸν Ζαχαρίαν μεταξὺ τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἀπέκτειναν· αὐτοὶ δὲ, κἂν ταῦτα προέβλεπον, ἐπειδὴ ὅμως οὐκ εἰς τὰς ἐπιγείους ἀμοιβὰς ἐπέβλεπον, διὰ τοῦτο οὐκ ἔπαυσαν νουθετοῦντες, κηρύττοντες, ὠφελοῦντες, παντὶ

τί τρόπῳ τὸ θειότατον τῆς εὐεργεσίας ἔργον ποιοῦντες.

Εἰς τοὺς θεοκήρυκας Ἀποστόλους ἐφανέρωσεν ὁ Θεάνθρωπος ποίας ἀνταμοιβὰς δι' αὐτοὺς ἑτοιμάζουσιν οἱ ὑπ'
Λουκ. κά. 12. αὐτῶν εὐεργετηθῆναι μέλλοντες· Ἐπιβαλοῦσιν, εἶπεν, ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσι, παραδιδόντες εἰς συναγωγὰς καὶ φυλακὰς, ἀγομένους ἐπὶ Βασιλεῖς καὶ Ἡγεμόνας, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος
Αὐτ. 13. μου. Ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν εἰς
Αὐτ. 16. μαρτύριον. Παραδοθήσεσθε δὲ ὑπὸ γονέων, καὶ ἀδελφῶν, καὶ συγγενῶν, καὶ φίλων· καὶ θανατώ-
Αὐτ. 17. σουσιν ἐξ ὑμῶν· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. Τί δέ; ἐδίστασαν ἄραγε αὐτοὶ, ταῦτα ἀκούσαντες, ἢ ἐφοβήθησαν, ἢ ἔκλεισαν τῆς ἀγαθοποιΐας τὰς χεῖρας; ἀπεστράφησαν ἄραγε τὸ ἀγαθοποιεῖν, ὡς τοσούτων κακῶν πρόξενον; Οὐχί· διῆλθον μεγαλοψύχως πᾶσαν τὴν γῆν, πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, διδάσκοντες, φωτίζοντες, θαυματουργοῦντες, ἐκχέοντες ἐπὶ πάντας τὰ σωτήρια τῆς εὐεργεσίας νάματα. Διατί δὲ αὐτοὶ οὐκ ἐζήτουν ἀνταπόδοσιν ἀπὸ τῶν εὐεργετηθέντων, κἂν εἶχον δικαίωμα, ὡς ἔγραφεν ὁ Παῦλος πρὸς τοὺς
Α'. Κορ. δ'. 11, 12. Κορινθίους; Εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θεριοῦμεν; Εἰ ἄλλοι τῆς ἐξουσίας ὑμῶν μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; Ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μὴ ἐγκοπήν τινα δῶμεν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. Αὐτοὶ οὐκ ἐπέβλεπον εἰς τὰς ἀμοιβὰς τὰς εὐτελεῖς καὶ προσκαίρους, ἐπειδὴ περιέμενον τὴν ἀνταπόδοσιν
Τιμ. δ'. 7, 8. τὴν πανυπέρτιμον καὶ οὐράνιον· Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος Κριτής. Ἀκούετε πόθεν αὐτοὶ περιέμενον τὴν ἀνταπόδοσιν τοῦ ἀγῶνος, ὃν ὑπέμειναν, ἵνα εὐεργετήσωσι τὸν πλησίον; Οὐ παρὰ τῶν εὐεργετηθέντων ἀνθρώπων, διότι οἱ ἄνθρωποί εἰσιν ἄδικοι, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐστὶ δίκαιος Κριτής. Ἀκούετε πότε αὐτοὶ περιέμενον τὴν ἀνταπόδοσιν τῶν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους εὐεργεσιῶν αὐτῶν; Οὐκ ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, ἐπειδὴ ὁ παρὼν καιρὸς οὐκ ἔστι καιρὸς ἀνταποδόσεως, ἀλλ' ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἤγουν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, καθ' ἣν ὁ Θεὸς ἀνταποδίδωσιν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ πεπληροφορημένοι ἦσαν οἱ τρισμακάριοι, ὅτι ἡ ἀχαριστία τῶν εὐεργετουμένων γίνεται εὐεργεσία τοῦ εὐεργέτου· καθότι ὁ Θεὸς, ὅσον ἀχάριστοι γίνονται οἱ εὐεργετούμενοι, τόσον περισσοτέρους στεφάνους πλέκει διὰ τοὺς εὐεργέτας· διὰ τοῦτο μετὰ τοσαύτης μεγαλοψυχίας ὑπέφερον τὰ κακὰ ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν, καὶ ὑπέμενον τὴν ἀχαριστίαν τῶν ἀχαρίστων, ὥστε ὑβριζόμενοι, εὐλογοῦν· διωκόμενοι, ὑπέ- Α'.Κορ.δ'. 12, 13.
φερον· βλασφημούμενοι, παρεκάλουν· ὢ τοῦ θαύματος! οὐκ ἦσαν ἄνθρωποι καὶ αὐτοὶ ὥσπερ καὶ ἡμεῖς; οὐκ ἐφόρουν καὶ αὐτοὶ σάρκα καὶ παθήματα, καθὼς καὶ ἡμεῖς; Ναί· ἀλλ' αὐτοὶ οὐκ ἔβλεπον κάτω εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' ἄνω εἰς τὸν οὐρανόν· αὐτοὶ οὐδὲν ἄλλο ἔβλεπον, εἰμὴ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τελειωτοῦ τῆς πίστεως, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς αὐτὸν εἶχον ἀφιερωμένα τὰ ὄμματα, ὅθεν μετὰ ὑπομονῆς ἔτρεχον εἰς τοὺς προκειμένους ἀγῶνας· Δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν Ἑβρ. ιβ'. 1, 2.
προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχη-

χηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν. Ἐὰν οὖν καὶ ἡμεῖς ἀφιερώσωμεν τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας ἡμῶν τὰ ὄμματα πρὸς αὐτὸν, τότε, οὐδὲν λογιζόμενοι τὴν ἀχαριστίαν, ἀλλ' εὐεργετοῦντες, λαμβάνομεν τὸν ἀμάραντον στέφανον.

Αὐτὸς, μετὰ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐκήρυξεν ὁ Ἰωάννης, διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ Διαβόλου. (Πράξ. ί. 38.) Αὐτὸς τοὺς πεινῶντας ἐχόρτασε, τοὺς τυφλοὺς ἐφώτισε, τοὺς λεπροὺς ἐκαθάρισε, τοὺς παραλύτους συνέσφιγξε, τοὺς συγκύπτοντας ἀνώρθωσεν, εἰς τοὺς κωφοὺς ἔδωκεν ἀκοὴν, εἰς τοὺς ἀλάλους λαλιὰν, εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ὑγείαν, εἰς τοὺς δαιμονιζομένους λύτρωσιν, εἰς τοὺς νεκροὺς ζωὴν, εἰς πάντας τοὺς πάσχοντας ἰατρείαν. Ἀντὶ δὲ τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ, τί ἀνταπέδωκαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι; Προδοσίαν, συκοφαντίας, ἐμπαιγμοὺς, ῥαπίσματα, μάστιγας, φραγγέλωσιν, στέφανον ἀκάνθινον, πορφύραν χλεύης, κάλαμον ὀνειδισμοῦ, σταυρὸν, χολὴν, καὶ ὄξος. Αὐτὸς δὲ, λοιδορούμενος, οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων, οὐκ ἠπείλει. (Α'. Πέτρ. β'. 23.) Αὐτὸς ὡς ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. (Ἡσ. νγ'. 7.) Αὐτὸς, ἕως ἐσχάτης αὐτοῦ ἀναπνοῆς, οὐδόλως ἔπαυσεν εὐεργετῶν, ἀλλ' ἐξέπνευσεν, ἔχων τὴν εὐεργεσίαν εἰς τὸ στόμα· Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. (Λουκ. κγ'. 34.)

Χριστιανὲ, σὺ ὑπάρχεις μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· εὐεργέτει λοιπὸν πάντοτε πάντας· ἐκεῖνον διὰ τῆς συμβουλῆς σου, τοῦτον διὰ τῆς μεσιτείας σου· ἐκεῖνον διὰ τῶν χρημάτων σου, τὸν ἄλλον διὰ τῆς προστασίας σου· τοῦτον νουθέτησον, ἐκεῖνον ὑπηρέτησον, τὸν ἄλλον βοήθησον καθ' οἱονδήποτε δύνασαι τρόπον. Ἡ εὐεργεσία ἐστὶν ἀρετὴ μεγάλη, ἐπειδή ἐστιν ὁ καρπὸς καὶ ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ἀγάπης· αὐτή ἐστιν ἡ ἐνεργουμένη ἀγάπη· δι' αὐτῆς ὁ Θεὸς γίνεται τοῦ ἀνθρώπου χρεώστης, καὶ ὁ ἄνθρωπος γίνεται ὥσπερ Θεὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ὅταν δὲ εὐεργετῇς, πρόσεχε, μὴ ἐξαχρειώσῃς τῆς εὐεργεσίας σου τὴν χάριν, ζητῶν ἀνταπόδοσιν, ἢ σκανδαλιζόμενος κατὰ τῶν ἀχαρίστων· διότι, ὅσον οἱ εὐεργετηθέντες ἀθετοῦσι τῆς εὐχαριστίας τὸ χρέος, τόσον ὁ Θεὸς πολυπλασιάζει τῆς ἀνταποδόσεώς σου τοὺς στεφάνους. Μὴ προτιμήσῃς τὴν ἀνταπόδοσιν τῶν ἀνθρώπων, ἥτις ἐστὶ πρόσκαιρος, τῆς ἀνταποδόσεως τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἐστὶν αἰώνιος. Ἔχε πάντοτε ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν σου τὸ παράδειγμα τοῦ εὐεργέτου καὶ Σωτῆρός σου· ποσάκις σὺ ἀχάριστος γίνεσαι εἰς τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ; καὶ ὅμως αὐτὸς οὐδέποτε παύει εὐεργετῶν σε. Ἄκουε τὸ θεῖον αὐτοῦ πρόσταγμα· Ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανείζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες. (Λουκ. ς'. 35.) Πίστευε δὲ εἰς τὴν θείαν αὐτοῦ ὑπόσχεσιν· Καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς· καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου.

———

Εἰς τὸ ἕτερον βιβλίον σελ. 154

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Ϛ΄. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ῥωμ. ι. 17. Ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, λέγει ὁ θεηγόρος Ἀπόστολος Παῦλος, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος Θεοῦ. Τούτων τῶν ἀποστολικῶν λόγων τὴν ἀπόδειξιν καταλαμβάνομεν ἐξόχως ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ σήμερον ἀναγνωσθέντος Εὐαγγελίου. Τὸ εἰς τὸν Παράλυτον γενόμενον θαῦμα δύναμιν εἶχε κραταιοτάτην, πρὸς τὸ καταπεῖσαι πάντας τοὺς ἰδόντας αὐτὸ διὰ τῶν ἰδίων ὀφθαλμῶν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐστιν ἀληθινὸς Θεός· διότι τίς ἄλλος, ἢ γνωρίζει τὰ ἀπόκρυφα ἁμαρτήματα, ἢ διακρίνει τοὺς ἐνδομύχους λογισμοὺς τῆς καρδίας, ἢ δι' ἑνὸς μόνου λόγου σφίγγει καὶ ἐνδυναμοῖ παραλελυμένα καὶ ἄτονα μέλη, εἰμὴ εἷς καὶ μόνος ὁ καρδιογνώστης καὶ παντοδύναμος Θεός; Καὶ ὅμως οἱ μὲν Γραμματεῖς ἔλεγον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐστιν ἄνθρωπος βλάσφημος, ὁ δὲ κοινὸς λαός, ὅτι ἐστὶν ἄνθρωπος μόνον θαυματουργός. Πλήθη ἀνθρώπων ὑπέρμετρα οὐδὲ τοῦτο, οὐδὲ τ' ἄλλα θαύματα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶδον, διὰ ῥήματος μόνον Θεοῦ, ἤγουν διὰ τῶν εὐαγγελικῶν λόγων, τὴν ἱστορίαν τῶν θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἤκουσαν, καὶ ὅμως ἐπίστευσαν, ὅτι ὁ ταῦτα ποιήσας Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶ τέλειος Θεός. Μάτην λοιπὸν ζητοῦσι τινὲς θαυμάτων ὅρασιν, πρὸς φωτισμὸν καὶ στερέωσιν καὶ αὔξησιν τῆς πίστεως· διότι εἰς τοὺς ἀξίους αὐτῆς ἀρκεῖ ἡ ἀκοή, καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ δι' αὐτῆς εἰσερχόμενος εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν· αὐτὸς καὶ φωτίζει, καὶ στηρίζει, καὶ αὔξει τὴν ἀληθινὴν θεογνωσίαν καὶ εὐσέβειαν. Ὑμεῖς οὖν, εὐλογημένοι Χριστιανοί, ἑτοιμάσατε ἀκοὴν προσεκτικὴν καὶ εὐλαβητικήν, ἡμεῖς δὲ προσάξομεν εἰς τὰς ἀκοὰς ὑμῶν τοῦ Θεοῦ τὸν λόγον, τὸν ἅγιον καὶ ἀληθινόν.

Ματ. θ΄. 1. **Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐμβὰς ὁ Ἰησοῦς εἰς πλοῖον, διεπέρασε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.**

Οἱ Γεργεσηνοὶ ἐξέβαλον τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς χώρας αὐτῶν· ἦν δὲ ἡ τούτων χώρα, ἡ Γέργεσα, εἴτε Γέρασα, παραθαλάσσιος τόπος τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος, κατὰ τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος κείμενος. Ὅθεν, εἰσελθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς πλοῖον, διεπέρασε τὴν θάλασσαν τῆς Τιβεριάδος, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν, ἤγουν εἰς τὴν Καπερναούμ. Μάρκ. β΄. 1. Ταύτην δὲ ὁ ἱερὸς Εὐαγγελιστὴς ὀνομάζει ἰδίαν πόλιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ εἶχε τὸ κατοικητήριον αὐτοῦ, ὡς ἀλλαχοῦ μαρτυρεῖ ὁ αὐτός, λέγων· Καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρέτ, ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς Καπερναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν. Ματ. δ΄. 13.

Αὐτ. θ΄. 2. **Καὶ ἰδού, προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν, ἐπὶ κλίνης βε-**

βλη-

βλημένον· καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, εἶπε τῷ παραλυτικῷ· Θάρσει τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.

Δύω παραλυτικοὺς ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, τὸν μὲν ἐπὶ τῆς προβατικῆς κολυμβήθρας, περὶ οὗ μόνος ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐν τῷ πέμπτῳ κεφαλαίῳ ἐλάλησε· τὸν δὲ, εἰς τὴν Καπερναούμ. Περὶ αὐτοῦ δὲ διαλαμβάνει οὐ μόνον ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, ὡς ἠκούσαμεν ἐν τῷ σημερινῷ Εὐαγγελίῳ, ἀλλὰ καὶ ὁ Μάρκος ἐν τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ, καὶ ὁ Λουκᾶς ἐν τῷ πέμπτῳ. Ἰδοὺ, λέγει, ἤγουν εὐθὺς ὡς ἔφθασεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὴν Καπερναοὺμ, προσέφερον καὶ παρέστησαν ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν παραλυτικόν. Ἐὰν ὁ παράλυτος οὗτος εἶχε ὀλίγην δύναμιν κινήσεως, ἤρχετο βέβαια μόνος, περιπατῶν καὶ ἐπιστηριζόμενος, πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· ἐὰν δὲ ἄλλοι ἠδύναντο σαλεῦσαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς κλίνης αὐτοῦ, ἔφερον ἂν αὐτὸν βασταζόμενον, καὶ ἀνακλινόμενον ἐπ' αὐτούς· ἐπειδὴ δὲ ἀκούομεν, ὅτι σὺν τῇ κλίνῃ αὐτοῦ ἄραντες αὐτὸν, ἔφερον αὐτὸν, καὶ οὕτως ἐν τῇ κλίνῃ κατακείμενον παρέστησαν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, φανερόν ἐστιν, ὅτι παραλελυμένα ἦσαν εἰς τὸ παντελὲς, καὶ ἀνενέργητα καὶ ἀκίνητα πάντα τὰ μέλη αὐτοῦ, ὥστε οὐ μόνον αὐτὸς οὐκ ἠδύνατο ἐγερθῆναι ἀπὸ τῆς κλίνης αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλος τις ἠδύνατο ἐξεγεῖραι αὐτόν· διὰ τοῦτο οὖν ἐν τῇ κλίνῃ κατακείμενον παρέστησαν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Τίνων δὲ τὴν πίστιν εἶδεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός; Τοῦ παραλύτου, καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἐβάσταζον τὴν κλίνην αὐτοῦ· διὰ τοῦτο δὲ εἶπεν, αὐτῶν, πληθυντικῶς, ἵνα δείξῃ, ὅτι οὐ μόνον ὁ παράλυτος ἐπίστευεν, ὅτι λαμβάνει τὴν ἴασιν, ἀλλὰ καὶ οἱ τὴν τούτου κλίνην ἐπιφορτισθέντες, καὶ παραστήσαντες αὐτὸν τῷ Χριστῷ· ἐνδεχομένως δὲ οὗτοι ἦσαν συγγενεῖς τοῦ παραλύτου, ἢ φίλοι, ἢ γείτονες, ἢ ἄλλοι εὐσπλαγχνικοὶ ἄνθρωποι. Αὐτὰ δὲ τὰ πράγματα ἐφανέρωσαν τὴν πίστιν αὐτῶν τε καὶ τοῦ παραλύτου· διότι, ἐὰν ὁ παράλυτος οὐκ ἐπίστευεν, οὐκ ὠνόμαζεν αὐτὸν, τέκνον, ὁ Ἰησοῦς Χριστός· ἐὰν δὲ οἱ βαστάζοντες αὐτὸν οὐκ ἐπίστευον, οὐδὲ τὴν κλίνην μετὰ τοσαύτης προθυμίας ἐπεφόρτιζοντο, οὐδὲ ἀνέβαινον εἰς τὴν στέγην τοῦ οἴκου, ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Μάρκος, οὐδὲ ἀπεστέγαζον αὐτὴν, ἵνα, ἐκεῖθεν καταβιβάσαντες τὸν παράλυτον, παραστήσωσιν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ. Μάρκ. β'. 4. Ἐπειδὴ οὖν ἐγνώρισεν ὁ πολυεύσπλαγχνος Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, εἶπεν εἰς τὸν παραλυτικόν· Τέκνον, μὴ φοβῆσαι, ἀλλὰ μεγαλοψύχει, καὶ ἔχε θάῤῥος, διότι αὐτὴν τὴν ὥραν λύονται καὶ συγχωροῦνται αἱ ἁμαρτίαι σου· Τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. Ταῦτα τὰ λόγια πληροφοροῦσιν ἡμᾶς, ὅτι ὁ παράλυτος, οὐ μόνον ἐπίστευσεν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἀλλὰ καὶ ἐπέστρεψεν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ· διότι οὐδεὶς μὲν ἄπιστος λέγεται τέκνον Θεοῦ, οὐδεὶς δὲ ἀμετανόητος λαμβάνει τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ. Ἡ εἰς Χριστὸν πίστις δίδωσι τῆς υἱοθεσίας τὸ χάρισμα, καὶ ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον τέκνον Θεοῦ· Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἰωάν. α'. 12. Ἡ ἀληθὴς μετάνοια φέρει εὐθὺς τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν· διὰ τοῦτο δὲ ὁ Θεάνθρωπος εἶπεν, ὅτι πρέπον ἐστὶν, ἵνα κηρυχθῇ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ οὐ μόνον μετάνοια, ἀλλὰ καὶ ἡ διὰ τὴν μετάνοιαν διδομένη ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν·

Λουκ. κδ΄. 47. τιῶν· Καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη. Βλέπε δὲ, ὅτι πρῶτον ἐσυγχώρησεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὰς ἁμαρτίας τοῦ παραλύτου, ἤγουν ἰάτρευσε τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὴν ἀσθένειαν, ἔπειτα ἐθεράπευσε τοῦ σώματος αὐτοῦ τὴν παράλυσιν. Ἐκ τούτου μανθάνομεν, ὅτι ἐξ ἁμαρτιῶν πολλάκις ἀσθενοῦμεν· ὅταν δὲ διὰ τῆς μετανοίας ἐξαλείψωμεν τὰς ἁμαρτίας, τότε λαμβάνομεν καὶ τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος. Τί δὲ ἠκολούθησεν, ὅτε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξεφώνησε τῆς εὐσπλαγχνίας αὐτοῦ τὰ λόγια πρὸς τὸν παράλυτον, ἤγουν τὸ, Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου;

Ματ. θ΄. 3. Καὶ ἰδού τινὲς τῶν Γραμματέων, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· Οὗτος βλασφημεῖ.

Οἱ Γραμματεῖς, ἤγουν οἱ νομοδιδάσκαλοι, οἱ ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας καθήμενοι, τετυφλωμένοι ὑπὸ τοῦ φθόνου, ἐνόμιζον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἄνθρωπος ψιλός ἐστιν, οὐχὶ δὲ καὶ Θεός· ὅθεν, ἀκούσαντες τὴν δεσποτικὴν αὐτοῦ φωνὴν, Τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἐστοχάσθησαν, ὅτι βλασφημεῖ, τὴν ἐξουσίαν τοῦ Θεοῦ ἁρπάζων, καὶ Θεὸν ἑαυτὸν ποιῶν. Τοιοῦτοι δὲ ἄδικοι καὶ παράλογοι εἰσι πολλάκις οἱ λογισμοὶ, καὶ αἱ κρίσεις τῶν φιλοκατηγόρων ἀνθρώπων· κατακρίνουσι τὴν ἀρετὴν ὡς κακίαν, καὶ ὀνομάζουσι τὸ φῶς, σκότος. Βλέπε δὲ τὴν μεταξὺ τῶν Γραμματέων καὶ τῶν φιλοκατηγόρων διαφοράν. Οἱ μὲν Γραμματεῖς ἐσυλλογίσθησαν μόνον τὰς κατὰ τοῦ Χριστοῦ βλασφημίας, πλὴν οὐκ ἐτόλμησαν ἐκφωνῆσαι, οὐδὲ εἰπεῖν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐβλασφήμησεν· οἱ δὲ κα-

Αὐτ. κγ΄. 2.

τάλαλοι οὐ μόνον συλλογίζονται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ στόμα ἀνοίγουσι, καὶ τὴν γλῶσσαν κινοῦσι, παῤῥησίᾳ κακολογοῦντες καὶ ἀδίκως κατακρίνοντες τὸν πλησίον αὐτῶν. Ἄκουε δὲ πῶς καταθεατρίζει ὁ Θεάνθρωπος τοὺς κεκρυμμένους πονηροὺς καὶ βλασφήμους διαλογισμοὺς τῶν Γραμματέων.

Ματ. θ΄. 4. Καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν· Ἵνα τί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;

Βλέπε τὸν χαρακτῆρα τῆς Θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μόνος ὁ Θεὸς βλέπει τοὺς διαλογισμοὺς τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς μόνος διακρίνει καὶ τὰς πονηρὰς καὶ τὰς καλὰς τῶν καρδιῶν ἡμῶν ἐνθυμήσεις. Ἐβεβαίωσε τοῦτο αὐτὸς ὁ Θεὸς, εἰπὼν διὰ μὲν τοῦ προφήτου Ἱερεμίου, Ἐγὼ Κύριος ἐτάζων καρδίας, καὶ δοκιμάζων νεφροὺς, τοῦ δοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ κατὰ τοὺς καρποὺς τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ· διὰ δὲ τοῦ προφητάνακτος Δαβίδ· Ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς ὁ Θεός. Τοῦτο δὲ φόβον ἐνστάζει εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν, καὶ πείθει ἡμᾶς, ἵνα ἀπέχωμεν οὐ μόνον ἀπὸ τῶν πονηρῶν πράξεων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν πονηρῶν λογισμῶν. Ὡς οὖν Θεὸς ἀληθινὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, γνωρίσας τί περὶ αὐτοῦ διαλογίζονται οἱ Γραμματεῖς, εἶπε πρὸς αὐτούς· Διατί συλλογίζεσθε πονηρὰ καὶ βλάσφημα νοήματα κατ' ἐμοῦ; Ταῦτα δὲ εἰπὼν, ἀνακαλύπτει τοὺς λογισμοὺς αὐτῶν, λέγων·

Ἱερ. ιζ΄. 10.

Ψαλ. ζ΄. 9.

Ματ. θ΄. 5. Τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰ-

εἰπεῖν· Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν· Ἔγειραι, καὶ περιπάτει;

Οἱ Γραμματεῖς, ἀκούσαντες τὸν Χριστὸν εἰπόντα εἰς τὸν παράλυτον, Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἐσυλλογίσθησαν, ὅτι εἶπε λόγια βλάσφημα. Ὁ οὖν Ἰησοῦς Χριστὸς, θέλων ἀποδεῖξαι, ὅτι εἶχεν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν τοῦ συγχωρεῖν τὰς ἁμαρτίας, πρῶτον μὲν ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς τὴν θεϊκὴν αὐτοῦ δύναμιν, φανερώσας τὰ ἀπόκρυφα τῶν καρδιῶν αὐτῶν, ἔπειτα προβάλλει εἰς αὐτοὺς τοῦτο τὸ ζήτημα· Γραμματεῖς, λέγει, ὑμεῖς συλλογίζεσθε, ὅτι ἐγὼ ἐβλασφήμησα, ἐπειδὴ, μὴ ἔχων θεϊκὴν ἐξουσίαν, εἶπα πρὸς τὸν παράλυτον, Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου· εἴπατέ μοι οὖν, τί ἐστιν εὐκολώτερον, ἡ συγχώρησις τῶν ἁμαρτιῶν, ἢ ἡ ἔγερσις τοῦ παραλυτικοῦ ἀπὸ τῆς κλίνης αὐτοῦ; Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο οὐδὲν ἀπεκρίθησαν οἱ Γραμματεῖς. Φανερὸν δέ ἐστιν, ὅτι, ὅστις διὶ ἑνὸς μόνου λόγου ἐγείρει παράλυτον, ἀκίνητον, κατακείμενον ἐν κλίνῃ, ἐκεῖνος ἔχει δύναμιν θεϊκήν· ὅστις δὲ ἔχει Θεοῦ δύναμιν, ἐκεῖνος δύναται συγχωρῆσαι καὶ τὰς ἁμαρτίας. Ταῦτα τὰ δύω ἔργα, εἰσὶν ἔργα τοῦ μόνου Θεοῦ· καὶ τὸ μὲν πρῶτον, ἔργον ἐστὶ τῆς παντοδυναμίας αὐτοῦ, τὸ δὲ δεύτερον, τῆς ἀπείρου αὐτοῦ εὐσπλαγχνίας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Γραμματεῖς οὐδεμίαν λύσιν ἔδωκαν εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ προτεθὲν ζήτημα, λύει αὐτὸς τοῦτο διὰ λόγου ἅμα τε καὶ ἔργου, λέγων·

Ματ. θ'. 6. Ἵνα δὲ εἰδῆτε, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, (τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ)· Ἐγερθεὶς, ἆρόν σου τὴν κλίνην, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

Ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν ἐστὶ πρᾶγμα ἀόρατον· τὴν ἰατρείαν τοῦ παραλύτου ἔβλεπεν ὁ καθεὶς ὀφθαλμοφανῶς· ἀποδεικνύει οὖν ὁ παντοδύναμος Ἰησοῦς τὴν θεϊκὴν καὶ ἀόρατον αὐτοῦ ἐξουσίαν, τοῦ ἀφιέναι τὰς ἁμαρτίας, διὰ τῆς ὁρατῆς καὶ αἰσθητῆς θεραπείας τοῦ παραλύτου, καὶ ποιεῖ τὸ ὁρατὸν θαῦμα τῆς ἀοράτου δωρεᾶς ἀπόδειξιν. Ταπεινούμενος δὲ, ἐσχημάτισε τὸν λόγον εἰς τρίτον πρόσωπον, ὀνομάσας ἑαυτὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, καθότι ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου, τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀδάμ· ἵνα δὲ εἰδῆτε, λέγει, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου συγχωρεῖν τὰς ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς γῆς, ἰδοὺ ποίαν ἀπόδειξιν προβάλλω ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν· τότε στραφεὶς πρὸς τὸν παράλυτον, εἶπεν· Ἀνάστα, θὲς τὴν κλίνην σου ἐπάνω εἰς τοὺς ὤμους σου, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. Σημείωσαι δὲ πρῶτον, ὅτι οὐκ εἶπεν, ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἢ ἐξουσία αὐτῷ ἐδόθη, ἀλλ' ἐξουσίαν ἔχει· διότι κατὰ φύσιν εἶχε τοιαύτην ἐξουσίαν, φύσει Θεὸς ὤν, ὁμοούσιος τῷ Πατρί· δεύτερον, ὅτι τὰ λόγια ταῦτα, ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, διδάσκουσιν, ὅτι ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν δίδοται, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν μέλλουσαν, ἤγουν οὐχὶ μετὰ τὴν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν· τρίτον, ὅτι, ἵνα φύγῃ τῶν ἀνθρώπων τὸν ἔπαινον, προσέταξε τῷ παραλυτικῷ, ἵνα ὑπάγῃ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· Ἐγερθεὶς, ἆρόν σου τὴν κλίνην, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

Καὶ

Ματ. θ'. 6. Καὶ ἐγερθεὶς, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

Ὦ τοῦ παραδόξου θαύματος! Ὁ δεσποτικὸς λόγος ἔδωκε κίνησιν εἰς τὸ ζωτικὸν πνεῦμα, ἐτόνωσε τὰ νεῦρα, ἔσφιγξε τὰς σάρκας, ἐδυνάμωσε τὰ μέλη· ὁ κλινήρης ἐγείρεται, ὁ κατάκοιτος ἀπὸ τῆς κλίνης ἀνίσταται, ὁ παράλυτος κινεῖται, ὁ ἀκίνητος αἴρει τὸν κράββατον ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ, καὶ πεφορτισμένος περιπατῶν, ἦλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Καὶ τίς ἄλλος δύναται ποιῆσαι
Μάρκ. β'. 12. ταῦτα, εἰμὴ εἷς ὁ Θεός;

Ματ. θ'. 8. Ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν, τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

Τὰ περιεστῶτα πλήθη τοῦ λαοῦ, ἰδόντα τὸ θαῦμα, ἐθαύμασαν ναὶ, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν, πλὴν οὐχὶ καθὼς ἔπρεπε· διότι οὐκ ἐδόξασαν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὡς Θεὸν, καὶ ὡς ἰδίᾳ δυνάμει τῆς Θεότητος αὐτοῦ ποιήσαντα τὸ θαῦμα, ἀλλὰ τὸν Θεὸν ἐδόξασαν, ὡς δόντα αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν τοῦ θαυματουργεῖν· ὅπερ ἐστὶν, ἐνόμισαν αὐτὸν ἄνθρωπον μόνον θαυματουργόν· Ἐδόξασαν, λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς, τὰ πλήθη ἐκεῖνα τὸν Θεὸν, ὅστις ἔδωκεν ἐξουσίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἤγουν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἐγεῖραι τὸν παράλυτον ἀπὸ τῆς κλίνης, καὶ θεραπεῦσαι αὐτόν· ἀτελὴς ἐστιν ἡ τοιαύτη πίστις· ἴσως δὲ αὐτὴ ὡδήγησεν αὐτοὺς μετὰ ταῦτα πιστεῦσαι, ὅτι ὁ αὐτὸς Ἰησοῦς Χριστὸς τέλειος Θεός ἐστι, καὶ τέλειος ἄνθρωπος.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Ϛ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Εἰς ταύτην τοῦ Παραλύτου τὴν ἱστορίαν, πρᾶγμα, ἄξιον πολλῆς παρατηρήσεως, ἐστὶν ὁ ζῆλος καὶ ἡ σπουδὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τῶν Γραμματέων. Αὐτοὶ οὐδὲ εἶπον, οὐδὲ ἐλάλησαν μικρὸν λόγον, ἀλλ' ἔνδον εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας αὐτῶν ἐστοχάσθησαν, ὅτι αὐτὸς ἐβλασφήμησεν. Αὐτὸς δὲ εὐθὺς οὐ μόνον ἀνακαλύπτει καὶ κοινολογεῖ τὸν ἀπόκρυφον λογισμὸν, ἀλλὰ καὶ ἐλέγχει τὴν πονηρίαν αὐτῶν, καὶ καταστηλιτεύει αὐτὴν διὰ τῆς ἰατρείας τοῦ Παραλύτου. Ἀλλὰ διατί ἄρά γε τόση σπουδὴ καὶ τόσος ἀγὼν διὰ ἕνα λογισμὸν ἀπόκρυφον, καὶ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν Γραμματέων ἐντεταφιασμένον; ἄλλοτε μὲν οἱ Φαρισαῖοι κατέκριναν αὐτὸν παῤῥησίᾳ,
ὡς διώκοντα τὰ Δαιμόνια διὰ τοῦ Βεελ- Ματ. ιβ'. 24.
ζεβοὺλ, τοῦ ἄρχοντος τῶν Δαιμονίων· ἄλλοτε πάλιν οἱ Ἰουδαῖοι ὕβριζον αὐτὸν, μεγαλοφώνως κραυγάζοντες καὶ λέγοντες· Σαμαρείτης εἶ σὺ, καὶ Δαι- Ἰωάν. η'. 48.
μόνιον ἔχεις· καὶ ὅμως οὐδὲ κατ' ἐκείνων, οὐδὲ κατὰ τούτων τόσον ζῆλον ἔδειξεν, ὅσον κατὰ τῶν Γραμματέων. Τὸ πρᾶγμα, Χριστιανοὶ, ἔχει λόγον ἄξιον ἀ-

ἀκοῆς καὶ μαθήσεως. Οἱ Γραμματεῖς κατέκριναν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν οὐχὶ ὡς μάγον, καθὼς οἱ Φαρισαῖοι, οὐδὲ ὡς Σαμαρείτην καὶ δαιμονιζόμενον, καθὼς οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλ' ὡς πλάνον καὶ ψεύστην· διότι ἀληθῶς, ἐὰν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, κατὰ τὴν ἄδικον κρίσιν αὐτῶν, μὴ
Ματ. θ'. 2. ὢν Θεὸς, ἔλεγε τὸ, Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, τότε ψεύστης ἦν καὶ ἀπατεὼν, τοῦ ψεύδους φίλος, καὶ τῆς ἀληθείας ἐχθρός· τοῦτο δέ ἐστιν ἐναντίον εἰς αὐτὴν τὴν φύσιν τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐστὶν ἡ αὐτοαλήθεια. Ἵνα οὖν δείξῃ, ὅτι πολλὰ μισεῖ τὸ ψεῦδος, ὡς ἁμάρτημα μέγα καὶ φθοροποιὸν, ἐζήλωσε τοσοῦτον, καὶ ἤλεγξε καὶ κατεθεάτρισε τὴν πονηρίαν τῶν ψευδομένων Γραμματέων, κἂν ἀπόκρυφος ἦν ὁ πονηρὸς αὐτῶν λογισμός.

Εἰς τὰς πλάκας τοῦ νόμου, τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς ἐν τῷ ὄρει Σινᾷ παρέδωκεν εἰς τὸν Μωϋσῆν, ἔγραψε τὸ, Οὐ ψευ-
Ἐξ. κ'. 16. δομαρτυρήσῃς κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ· καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ ἐννάτη ἐντολή. Εἰς τὰς πλάκας τῆς χάριτος, ἤγουν εἰς τὰ ἅγια Εὐαγ-
Ματ. ε'. 37. γέλια, ἔγραψεν ὁ αὐτὸς Θεός· Ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, Ναὶ, ναὶ, Οὒ, οὔ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστί. Τὸ αὐτὸ, καὶ διὰ στόματος τῶν ἁγίων αὐτοῦ Ἀποστόλων,
Ἰακ. ε'. 12. προσέταξε, λέγων· Ἤτω δὲ ὑμῶν τὸ, Ναὶ, ναὶ, καὶ τὸ, Οὒ, οὔ, ἵνα μὴ εἰς ὑπόκρισιν πέσητε. Καὶ ὁ μὲν Θεὸς ταῦτα ἐνομοθέτησεν, ἡμεῖς δὲ, ἐπειδὴ ἐσυνηθίσαμεν τὸ στόμα εἰς τὸ ψεῦδος, οὐδὲ παράβασιν νόμου αὐτὸ λογιζόμεθα, οὐδὲ ὡς ἁμαρτίαν αὐτὸ ἐξομολογούμεθα, οὐδὲ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ὑπὲρ αὐτοῦ ἐλεγχόμεθα.

Θυαὶ, ἀδελφοί! αὐτὴ ἴσως ἐστὶν ἡ ἀνομία τῆς πτέρνης ἡμῶν, ἤγουν ἐκείνη ἡ ἁμαρτία, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς μὲν περιφρονοῦμεν, καθὼς καὶ τὰ εὐτελέστατα πράγματα, τὰ ὑπὸ τῆς πτέρνης ἡμῶν καταπατούμενα· αὐτὴ δὲ ἴσως ἐστὶν ἐκείνη ἡ ἁμαρτία, περὶ ἧς φοβούμενος ὁ προφητάναξ Δαβὶδ ἔλεγεν· Ἵνα τί φοβοῦμαι ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ; ἡ ἀνομία τῆς πτέρνης μου κυκλώσει με· Ψαλ. μη'. 5.
διότι ἡμεῖς μὲν περιφρονοῦμεν αὐτὴν ὡς οὐτιδανὴν, αὐτὴ ὅμως ἐστὶ πολυειδὴς καὶ πολύμορφος· ἡμεῖς στοχαζόμεθα αὐτὴν μικρὰν, αὐτὴ δὲ μεγάλην φθορὰν προξενεῖ εἰς ἡμᾶς.

Βλέπε πρῶτον τοῦ ψεύδους τὰ εἴδη, διότι κατὰ πολλοὺς τρόπους λαλοῦμεν τὸ ψεῦδος. Ἄλλος λαλεῖ τὸ ψεῦδος, τὸ ὁποῖον ἤκουσε παρ' ἄλλου, καὶ ἐπίστευσεν ὡς ἀλήθειαν· καὶ αὐτός ἐστιν ὁ ψευδόμενος, ἢ ὁ ψευδολόγος. Ἄλλος, ἀστεϊζόμενος, καὶ ἀργολογῶν, λέγει μυρία ψεύσματα καθ' ἑκάστην ἡμέραν· εἰς αὐτὸν δὲ ἁρμόζει τὸ ὄνομα τοῦ ψευδοαργολόγου. Ἄλλος ὑπόσχεται μυρία πράγματα, ἔπειτα ψεύδεται, καὶ οὐδὲν ἐκτελεῖ· καὶ ταῦτα οὐχὶ εὐλόγως, ἤγουν διὰ τὰ ἐπακολουθήσαντα ἐμπόδια, ἀλλ' ἄνευ λόγου, καὶ μόνον ἐπειδὴ ἢ ἠμέλησεν, ἢ μετέβαλε γνώμην· οὗτος δὲ πρεπόντως ὀνομάζεται ψευδεπάγγελος, ἢ ψευδεπαγγελεύς. Ἄλλος πλάττει ψεῦδος· καὶ οὗτός ἐστιν ὁ ψευδοπλάστης· καὶ ὅταν μὲν πλάττῃ τὸ ψεῦδος, κατηγορῶν τὸν πλησίον αὐτοῦ, λέγεται συκοφάντης· ὅταν δὲ, μαρτυρῶν κατὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, λέγεται ψευδομάρτυς. Ἔχει δὲ καὶ ἄλλα εἴδη τὸ ψεῦδος, καὶ πολλοὺς ὑπηρέτας.

Ἔχει τὸ ψεῦδος καὶ ἔκτασιν μεγάλην καὶ πολλήν· πολιτεύεται εἰς τὴν ἀγορὰν, κατοικεῖ εἰς τὰ ἐργαστήρια, ἐμβαίνει εἰς τὰς οἰκίας, εἰσέρχεται εἰς τὰς αὐλὰς τῶν Βασιλέων καὶ Μεγιστάνων, παραστέκεται εἰς τὰ κριτήρια, ὅπου καὶ ἂν σταθῇς, ἐκεῖ εὑρίσκεις

σκεις ψεῦδος, προχωρεῖ καὶ ἕως τοῦ ἁγίου βήματος· διότι καὶ αὐτοὶ οἱ ἱερωμένοι ἄνθρωποι ἐνίοτε ψεύδονται. Τὸ ψεῦδος ἐξέρχεται ἐξ ἑνὸς στόματος, καὶ καταντᾷ εἰς μυρία· τὸ ψεῦδος λέγεται, γράφεται, τυποῦται εἰς τὰ βιβλία, ἀναγινώσκεται, διέρχεται ἐκ πόλεως εἰς πόλιν, περιέρχεται πᾶσαν τὴν οἰκουμένην· ὅθεν τίς δύναται νὰ περιγράψῃ, ἢ νὰ διηγηθῇ πόσην βλάβην προξενεῖ τὸ ψεῦδος;

Αὐτὸ βλάπτει καὶ τὸν λέγοντα, ζημίαν προξενεῖ καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα. Ὅστις λαλεῖ τὸ ψεῦδος, ἐκεῖνος γίνεται μισητὸς, ἄτιμος, ὕποπτος· ζητεῖ δάνειον, ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῷ ἐμπιστεύεται· ὑπόσχεται, ἀλλ' οὐδένα πείθει· γράφει ὁμολογίαν, ἀλλὰ καθεὶς διστάζει· τοῦ ψεύστου καὶ ὁ λόγος ὕποπτος, καὶ τὸ γράμμα ἀμφίβολον, καὶ αὐτὸς ὁ ὅρκος ἀβέβαιος· καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐνίοτε λέγει ὁ ψεύστης, ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῷ πιστεύει. Ὅστις δὲ ἀκούει τὸ ψεῦδος, καὶ θεμελιοῦται ἐπ' αὐτὸ, ἐκεῖνος ἄλλοτε μὲν ποιμαίνει ἀνέμους, ἤγουν ματαίως καὶ ἀνωφελῶς κοπιάζει, ἄλλοτε διαφθείρει τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἄλλοτε κινδυνεύει τὴν ζωὴν, ἄλλοτε βλάπτει καὶ τὴν ἰδίαν ψυχήν.

Τὸ ψεῦδος πολλάκις ἐξαφανίζει ὁλοκλήρους πόλεις, καὶ ἄνω κάτω στρέφει κραταιὰς βασιλείας, ἐχθρεύει τοὺς φίλους, ταράττει τὴν συγγένειαν, χωρίζει τὰ συνοικέσια. Τὸ ψεῦδος σχίζει καὶ ἐξαφανίζει καὶ αὐτὰ τῆς Ἐκκλησίας τὰ μέλη· διότι ὅσους ἀκούετε σχισματικοὺς, αἱρετικοὺς, ἀπίστους, οὐδὲν ἄλλο αὐτοὺς διέφθειρεν, εἰμὴ τὸ ψεῦδος, ἤγουν ἡ ψευδοδιδασκαλία τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν, ἢ τὰ βιβλία τῶν ψευδολόγων.

Ὁ πανοικτίρμων Θεὸς, ὅστις γνωρίζει πόσην φθορὰν προξενεῖ τὸ ψεῦδος εἰς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, καὶ πόσον ἀναγκαία ἐστὶν ἡ ἀλήθεια διὰ τὴν στερέωσιν καὶ αὔξησιν τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὸν στηριγμὸν τῶν πόλεων καὶ τῶν βασιλειῶν, διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς κοινότητος, καὶ τὴν εἰρήνην τῶν συγγενῶν καὶ φίλων, διὰ τὴν εὐόδωσιν πάσης συμφωνίας, καὶ τὴν καλὴν κατάστασιν παντὸς ἀνθρώπου, οὐ μόνον ἐνομοθέτησε τὸ, Μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ φρικτῶς ἐπαίδευσέ τινας ψεύστας, ἵνα φοβήσῃ τῶν ἀνθρώπων τὰς καρδίας, καὶ πείσῃ αὐτοὺς ἀπέχειν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας τοῦ ψεύδους. Κολ. γ΄. 9.

Ὁ Βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου ὁ Φαραὼ, τρὶς ἀθετήσας τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ, τρὶς ἐψεύσθη· πρῶτον, ὅταν οἱ βάτραχοι ἐκάλυψαν τὴν Αἴγυπτον· δεύτερον, ὅταν ἡ κυνόμυια ἔπεσεν εἰς τὰ παλάτια αὐτοῦ τε καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ· τρίτον, ὅταν ἡ χάλαζα ἐπάταξε πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους· τρὶς εἶπεν, ὅτι ἐξαποστέλλει τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον, ἵνα λατρεύσωσι τῷ Κυρίῳ, καὶ τρὶς ἀθετήσας τὴν ὑπόσχεσιν, ἐψεύσθη, καὶ οὐκ ἐξαπέστειλεν αὐτούς. Τί δὲ ἔπαθεν ὁ ψευδεπαγγελεὺς οὗτος, γνωστόν ἐστι τοῖς πᾶσι καὶ φανερόν· Ἐπαναστραφὲν, λέγει ἡ θεία Γραφὴ, τὸ ὕδωρ, ἐκάλυψε τὰ ἅρματα, καὶ τοὺς ἀναβάτας, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν Φαραὼ, τοὺς εἰσπορευομένους ὀπίσω αὐτῶν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ οὐ κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. Ἐξόδ. η΄. 8, 28. Αὐτ. θ΄. 28. Αὐτ. ιδ΄. 28.

Ὁ Προφήτης Ἐλισσαῖος καθαρίζει τὸν Νεεμὰν τὸν Σύρον ἀπὸ τῆς λέπρας· ὁ Νεεμὰν, πρὸς ἀντάμειψιν τῆς εὐεργεσίας, προσφέρει εἰς αὐτὸν δῶρα· ὁ δὲ Ἐλισσαῖος κατ' οὐδένα τρόπον ἔστερξε λαβεῖν οὐδὲ κἂν μικρόν τι τῶν δώρων αὐτοῦ. Ὁ πονηρὸς Γιεζὶ, ὁ δοῦλος αὐτοῦ, ὅστις καὶ εἶδε καὶ ἤκουσε τὰ πάντα,

παραλαβὼν μετ' αὐτοῦ δύω ἄνδρας, τρέχει ὀπίσω τοῦ Νεεμάν· Ἄρχων, λέγει, ὁ κύριός μου ἀπέστειλέ με, λέγων· Ἰδοὺ ἦλθον πρὸς αὐτὸν δύω παιδάρια τῶν Προφητῶν, δὸς εἰς αὐτὰ τάλαντον ἀργυρίου, καὶ δύω ἐνδυμασίας· ὁ δὲ Νεεμάν, πιστεύσας αὐτῷ, μετὰ χαρᾶς ἔδωκεν, ἀντὶ ἑνὸς ταλάντου, δύω, καὶ δύω ἐνδυμασίας εἰς τοὺς ἄνδρας ἐκείνους. Λαβὼν δὲ αὐτὰ ὁ Γιεζὶ, ἔκρυψεν εἰς τόπον σκοτεινόν· ἔπειτα ἐλθὼν, παρεστάθη ἔμπροσθεν τοῦ Ἐλισσαίου· ὁ δὲ Ἐλισσαῖος, ὅστις διὰ τοῦ προορατικοῦ χαρίσματος ἐγίνωσκεν ὅσα ὁ Γιεζὶ ἐλάλησε καὶ ἔπραξε· Γιεζὶ, λέγει, πόθεν ἔρχεσαι; τότε ὁ Γιεζὶ, ἀποκριθεὶς, ἐλάλησε τὸ ψεῦδος· Καὶ εἶπε Γιεζὶ, Οὐ

Δ'.Βασ. ε'. 25. πεπόρευται ὁ δοῦλός σου ἔνθα καὶ ἔνθα. Τοῦτο δὲ ἀκούσας ὁ Ἐλισσαῖος, πρῶτον μὲν ἤλεγξεν αὐτόν· Γιεζὶ, εἶπε, διατί λαλεῖς τὸ ψεῦδος; θαρρεῖς, ὅτι ἀγνοῶ ἐγὼ ὅσα ἔπραξας; νομίζεις σὺ, ὅτι ἡ καρδία μου οὐκ ἐπορεύθη μετὰ σοῦ; εἶτα κατηράσατο αὐτῷ·

Αὐτ. 27. Καὶ ἡ λέπρα, εἶπε, Νεεμὰν κολληθήσεται ἐν σοὶ, καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἐξῆλθεν ἐκ προσώπου αὐτοῦ λελεπρωμένος ὡσεὶ χιών. Ἀκούσατε καὶ ἄλλο φοβερώτερον.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κηρύγματος τῆς χριστιανικῆς πίστεως, πάντες οἱ Χριστιανοὶ, ἔχοντες μίαν γνώμην, εἶχον μίαν ψυχὴν καὶ μίαν καρδίαν, καὶ πάντα τὰ πράγματα κοινά· διότι ὅσοι ἐπίστευον, πωλοῦντες τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, ἔφερον τὰ ἀργύρια, καὶ ἔβαλλον αὐτὰ παρὰ τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων.

Πράξ. ε'. Τότε ἄνθρωπός τις, ὀνόματι Ἀνανίας, συμφωνήσας μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σαπφείρας, ἐπώλησαν ἓν χωρίον ὅπερ εἶχον· ἐλθὼν δὲ πρῶτος ὁ Ἀνανίας, ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων μέρος μόνον τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου. Ὁ δὲ Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἀνανία, διατί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, καὶ ἐψεύσθης εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον; τὸ χωρίον καὶ ἡ τιμὴ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐξουσίαν σου ἦσαν, διατί ἠθέλησας νὰ ψευσθῇς; Ἀκούων δὲ ὁ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους, ἔπεσε, καὶ ἀπέθανεν, ὅθεν καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. Μετὰ δὲ ὥρας τρεῖς ἔφθασε καὶ ἡ Σαπφείρα, μὴ εἰδοῦσα τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς· ἐρώτησε δὲ αὐτὴν ὁ Πέτρος, λέγων· Εἰπέ μοι, τόσον ἐπωλήσατε τὸ χωρίον; ἡ δὲ ἀπεκρίθη· Ναὶ, τόσον· τότε εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ Πέτρος· Διατί ἐσυμφώνησας μετὰ τοῦ ἀνδρός σου, ἵνα λαλήσῃς τὸ ψεῦδος, καὶ πειράξῃς τὸν Κύριον; ἰδοὺ οἱ θάψαντες τὸν ἄνδρα σου, αὐτοὶ ἐκκομίσουσι καὶ σὲ εἰς τὸν τάφον. Ἐκείνη δὲ, ταῦτα ἀκούσασα, ἔπεσε παραχρῆμα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐξέψυξε. Τίς δὲ ταῦτα ἀκούων, οὐ φρίττει, καὶ οὐ μισεῖ τὸ ψεῦδος, καὶ φεύγει ἀπ' αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ προσώπου πυρός;

Ἀλλὰ διατί, λέγουσί τινες, τότε ὁ Θεὸς τόσον αὐστηρὰ ἐπαίδευσε τοὺς ψεύστας, νῦν δὲ οὐδόλως παιδεύει αὐτοὺς, κἂν περισσότερα, καὶ ἐπιβλαβέστερα λαλῶσι ψεύσματα; διατί; Διότι ἐστὶν ἄλλη ζωὴ, ἤγουν ἡ μέλλουσα, ἥτις ἐστὶ διωρισμένη διὰ τὴν τῶν ἔργων ἀνταπόδοσιν. Ἐπαίδευσε δὲ τότε τινὰς ὁ Θεὸς καὶ εἰς ταύτην τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἵνα γνωρίσωσιν οἱ ἄνθρωποι, πόσον μισεῖ τὸ ψεῦδος, καὶ πόσον ὀργίζεται κατὰ τῶν ψευστῶν, καὶ ἔχωσι τῆς τιμωρίας τοῦ ψεύδους αἰσθητὰ παραδείγματα. Ἔπειτα τίς ἔχει πληροφορίαν περὶ τοῦ, ὅτι καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν οἱ ψεῦσται μένουσιν ἀτιμώρητοι εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν; τιμωροῦνται ἴσως καὶ παιδεύονται, ἀλλ' οὐδόλως αἰσθάνονται τῆς τιμωρίας τὴν αἰτίαν· ἄλλοτε περικαταλαμβάνει ἡμᾶς

ἐξαίφ-

ἐξαίφνης βαρυτάτη καὶ ἀνίατος ἀσθέ-
νεια, ἄλλοτε γίνεται φθορὰ τῶν ὑπαρ-
χόντων, ἄλλοτε ἀκολουθοῦσι ζημίαι ἀλ-
λεπάλληλοι· ἡμεῖς ὅμως, μὴ θέλοντες
ἆραι τὰ ὄμματα εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀλλὰ
προσηλοῦντες αὐτὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εὑρίσ-
κομεν φυσικὰ τῆς συμφορᾶς ἡμῶν τὰ
αἴτια.

Ἀλλὰ, ψεῦδος εἶπον, ἀποκρίνονται
τινες, καὶ αἱ μαῖαι ἐνώπιον τοῦ Φαραὼ,
ὅτε ἐζωογόνουν τὰ ἀρτιγέννητα βρέφη τῶν
Ἑβραίων· καὶ ὅμως ὁ Θεὸς εὐλόγησεν
Ἐξόδ. α'. 20. αὐτάς· Εὖ δὲ ἐποίει ὁ Θεὸς ταῖς
Ἰησ. β'. 4. μαίαις. Ψεῦδος εἶπεν ἡ Ῥαὰβ ἡ πόρ-
νη, ὅτε κατέκρυψε τοὺς κατασκόπους, καὶ
Αὐτ. ϛ'. 24. ὅμως ἡ μὲν Ἱεριχὼ ἐξηφανίσθη, αὐτὴ
δὲ καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς ἐσώθη. Ψεῦδος ἐ-
Γεν. κ'. 2. λάλησεν ὁ Ἀβραὰμ, εἰπὼν, ὅτι ἡ Σάρ-
ρα ἐστὶν ἀδελφὴ αὐτοῦ· τὸ αὐτὸ ψεῦ-
Αὐτ. κϛ'. 7. δος εἶπεν ὁ Ἰσαὰκ περὶ Ῥεβέκκας τῆς
γυναικὸς αὐτοῦ. Ψεῦδος, φαίνεται, ὅτι ἐ-
λάλησε καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅτε
Πράξ. κγ'. 5. εἶπεν· Οὐκ ᾔδειν, ἀδελφοί, ὅτι ἐ-
στὶν Ἀρχιερεὺς, διότι τοιοῦτος ἄν-
θρωπος, ὁποῖος ἦν ὁ θεῖος Ἀπόστολος,
πολλὰ πιθανόν ἐστιν, ὅτι ἐγνώριζε τὸν
Ἀρχιερέα τοῦ γένους αὐτοῦ.

Ὁ μὲν Ἀβραὰμ οὐκ εἶπε ψεῦδος·
διότι ἀληθῶς ἡ Σάρρα ἀδελφὴ αὐτοῦ ἦν
Γεν. κ'. 12. ἐκ πατρὸς, ἀλλ' οὐκ ἐκ μητρός·
ὁμοίως οὐδὲ ὁ Ἰσαὰκ ἐψεύσθη· διότι ἡ
Ῥεβέκκα ἦν συγγενὴς αὐτοῦ· τὰς δὲ
συγγενίδας τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὠνόμαζον
ἀδελφάς. Ὅτι δὲ ὁ Παῦλος ἐψεύσθη,
οὐδεμίαν ἔχομεν ἀπόδειξιν· καθὼς δὲ
πιθανόν ἐστιν, ὅτι ἐγνώριζε τὸν Ἀρχιε-
ρέα τοῦ γένους αὐτοῦ, οὕτω πιθανόν
ἐστιν, ὅτι οὐκ ἐγνώριζεν αὐτόν· ἐπειδὴ
δὲ καὶ τὰ δύω πιθανά, πεπληροφορημέ-
νοι δὲ ἐσμὲν, ὅτι ψεῦδος οὐδέποτε ἐλά-
λησεν ὁ Παῦλος ὁ τῆς ἀληθείας διδάσ-
καλος, καὶ τοὺς ἄλλους διδάσκων, καὶ
Ἐφεσ. δ'. 25. λέγων· Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος,
λαλεῖτε ἕκαστος ἀλήθειαν μετὰ
τοῦ πλησίον αὐτοῦ· πιστεύομεν, ὅ-
τι, μὴ εἰδὼς ἀληθῶς, ὅτι ὁ Ἀνανίας ἐ-
στὶν Ἀρχιερεὺς, εἶπε τὸ, Οὐκ ᾔδειν,
ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς· διὸ
ἐλάλησε τὴν ἀλήθειαν. Αἱ γυναῖκες οὖν
μόνον, ἤγουν αἱ μαῖαι, καὶ ἡ Ῥαὰβ ἡ
πόρνη ἐλάλησαν τὸ ψεῦδος· ἀλλὰ πρῶ-
τον μὲν αὗται ἦσαν πρὸ τοῦ εὐαγγελι-
κοῦ κηρύγματος, καὶ πρὶν ἢ ὁ Ἰησοῦς
Χριστὸς πληρώσῃ, καὶ καταστήσῃ τέ-
λειον τὸν μωσαϊκὸν νόμον· δεύτερον, γυ-
ναῖκες ἀμαθεῖς, καὶ ἐξόχως ἡ Ῥαὰβ ἡ
ἀλλόπιστος καὶ ἀλλόφυλος, οὐκ ἐγί-
νωσκον, ὅτι ὁ Θεὸς μισεῖ καὶ ἀπολεῖ
πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦ- Ψαλ. ε'. 6.
δος· τρίτον, αἱ μὲν μαῖαι, λέγει ἡ θεία
Γραφή, οὐχ ὑπήκουσαν τὸ πρόσταγμα
τοῦ Βασιλέως, ἐπειδὴ ἐφοβήθησαν τὸν
Θεόν· ἐπειδὴ δὲ τὸν Θεὸν φοβηθεῖσαι,
ἐζωογόνουν τὰ ἄρρενα, ἀρετὴν ἐ- Ἐξόδ. α'. 17.
νέμισαν τὸ ψεῦδος· ἡ δὲ Ῥαὰβ ἤκου-
σεν ὅσα θαύματα ἐποίησεν ὁ Θεὸς ὑ- Ἰησ. β'. 10, 11.
πὲρ τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἐπίστευσεν εἰς
τὸν Θεόν· ὅθεν ἐσυλλογίσθη ὡς χρέος
αὐτῆς ἀπαραίτητον τὴν τῶν κατασκό-
πων φυλακήν· τέταρτον, αἱ μὲν μαῖαι
ἐψεύσθησαν, ἵνα φυλάξωσι τὰ ἄκακα
βρέφη ἀπὸ τοῦ ἀδίκου θανάτου, καὶ
μὴ ἀπωλεσθῇ τὸ γένος τοῦ Ἰσραήλ·
ἡ δὲ Ῥαὰβ ἐλάλησε τὸ ψεῦδος, ἵνα τὸν
ἠγαπημένον τοῦ Θεοῦ λαὸν σώσῃ, ἅμα
δὲ καὶ ἑαυτὴν, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν
αὐτῆς· ὅθεν ὁ Θεὸς δικαιοσύνην ἐλογί-
σθη τὸ ψεῦδος τούτων τῶν γυναικῶν,
καθὼς καὶ τὸν φόνον τοῦ Φινεὲς, περὶ
τοῦ ὁποίου ἐγράφη· Καὶ ἔστη Φινεὲς, Ψαλ. ρέ. 30, 31.
καὶ ἐξιλάσατο, καὶ ἐκόπασεν ἡ
θραῦσις· καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς
δικαιοσύνην, εἰς γενεὰν καὶ γε-
νεὰν ἕως τοῦ αἰῶνος. Καὶ αὗται
μὲν αἱ γυναῖκες, πρὸ τῆς εὐαγγελικῆς
ἀληθείας, ψευσάμεναι ὑπὲρ τῆς σωτη-

ρίας

ρίας τοῦ Ἰσραὴλ, ἔτυχον τοῦ θείου ἐλέους· ἡμεῖς δὲ, οἱ μετὰ τὸν εὐαγγελικὸν φωτισμὸν, λαλοῦντες τὸ ψεῦδος ἢ ἐκ κακῆς συνηθείας, ἢ διὰ πρόσκαιρον ἡμῶν κέρδος, ἢ καὶ πρὸς βλάβην τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, τί ἄλλο περιμένομεν, εἰ μὴ τὴν θείαν ἀγανάκτησιν;

Ἀλλὰ τίς δύναται, λέγετε, εἰς τὸν κόσμον εὑρισκόμενος, νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τοῦ ψεύδους; ἐὰν μὴ εἴπῃς ψεῦδος, οὐδὲ πωλεῖς, οὐδὲ ἀγοράζεις, οὐδὲ δανείζεσαι, οὐδὲ διοικεῖς, οὐδὲ ἄλλο ἔργον δύνασαι ἐκτελέσαι. Λοιπὸν, κατὰ ταῦτα τὰ λόγια, ὁ Θεὸς ἐνομοθέτησε τὰ ἀδύνατα· αὐτὸς, ὅστις γινώσκει οὐ μόνον τί γίνεται ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ τί συλλογίζεται καθεὶς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐνο-
Ματ. ἐ. 37. μοθέτησε, καὶ εἶπεν· Ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, Ναὶ, ναὶ, Οὒ οὔ· τὸ λοιπὸν ἢ τοῦτο τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ ἐστὶ δυνατὸν, ἢ ὁ Θεός ἐστιν ἐπίβουλος τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων· τὸ δεύτερόν ἐστι ψευδὲς, ἀδύνατον, βλάσφημον· τὸ πρῶτον λοιπὸν ἐστὶν ἀληθὲς, δυνατὸν, καὶ εὐσεβές.

Βλέπομεν δὲ φανερὰ, ὅτι οὐχὶ μόνον δυνατόν ἐστι τοῦτο τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὁ μὴ λαλῶν τὸ ψεῦδος, ἤγουν ὁ φιλαλήθης, ζῇ εἰς τὸν κόσμον ἐντίμως καὶ εὐτυχῶς, ὁ δὲ ψεύστης, ἀτίμως καὶ δυστυχῶς. Ὁ φιλαλήθης λαλεῖ, καὶ πάντες αὐτῷ πιστεύουσιν· ὁ ψεύστης λαλεῖ, καὶ ὁ πιστεύων αὐτῷ, οὐδείς. Τοῦ φιλαλήθους καὶ ἡ συμφωνία ἀνύποπτος, καὶ τὰ συναλλάγματα βέβαια, καὶ ἡ ἐμπορικὴ συντροφία εὐπρόσδεκτος· τοῦ ψεύστου καὶ τὴν συμφωνίαν ὑποπτεύεσαι, καὶ περὶ τοῦ συναλλάγματος αὐτοῦ διστάζεις, καὶ εἰς τὴν πραγματείαν δυσκόλως αὐτὸν ὑποδέχεσαι. Ὁ φιλαλήθης, τίμιος, ἀγαπητὸς, καὶ περιπόθητος· ὁ ψεύστης, ἄτιμος, μισητὸς, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀποτρόπαιος. Καὶ ταῦτα μὲν εἰσὶ τὰ πρόσκαιρα, ἀκούσατε δὲ καὶ τὰ αἰώνια. Ὁ φιλαλήθης ἐστὶ δοῦλος τοῦ Θεοῦ· διότι ὁ Θεός ἐστιν ἡ ἀλήθεια· Ἐγώ εἰμι Ἰωάν. ιδ.
ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωή. 6.
Ὁ ψεύστης ἐστὶ δοῦλος τοῦ Διαβόλου· διότι ὁ πατὴρ καὶ ἐφευρετὴς τοῦ ψεύδους ἐστὶν ὁ Διάβολος. Αὐτὸς, ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ· Ὅτι ψεύ- Αὐτ. η.
στης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἤ- 44.
γουν ὁ πατὴρ αὐτοῦ τοῦ ψεύδους. Αὐτὸς πρῶτος ἐγέννησε τὸ ψεῦδος, καὶ ἐλάλησεν αὐτὸ εἰς τῶν προπατόρων τὰ ὦτα. Ἐντεῦθεν ἡ φοβερὰ ἀπόφασις, τὴν ὁποίαν ἀναγινώσκομεν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου· αὐτὸς συναριθμεῖ τοὺς ψεύστας μετὰ τῶν κυνῶν, μετὰ τῶν μάγων, μετὰ τῶν πόρνων, μετὰ τῶν φονέων, καὶ μετὰ τῶν εἰδωλολατρῶν, καὶ ἐκβάλλει αὐτοὺς ἔξω τῆς βασιλείας
τῶν οὐρανῶν· Ἔξω, λέγει, οἱ κύνες, Ἀποκ. κβ.
καὶ οἱ φαρμακοὶ, καὶ οἱ πόρνοι, 15.
καὶ οἱ φονεῖς, καὶ οἱ εἰδωλολάτραι, καὶ πᾶς ὁ φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος.

Τὸ λοιπὸν, ἀδελφοὶ, ἐὰν μὴ φροντίζητε περὶ τῆς τιμῆς καὶ τῆς καλῆς ἐν τῷ κόσμῳ καταστάσεως, λυπηθῆτε τὴν
ψυχὴν ὑμῶν, καὶ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦ- Ἐφεσ. δ.
δος, λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος με- 25.
τὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ. Ὅταν συλλογίζεσαι τὴν ἀλήθειαν, τότε ἡ ψυχή σου, συνενουμένη μετὰ τοῦ Θεοῦ, πληροῦται φωτὸς καὶ εὐφροσύνης· ὅταν ὁ νοῦς σου πλέκῃ τὸ ψεῦδος, τότε ἡ ψυχή σου γίνεται δούλη τοῦ Διαβόλου, καὶ πληροῦται σκότους καὶ θλίψεως. Ὅταν τὸ στόμα σου λαλῇ τὴν ἀλήθειαν, τότε ὠφελεῖς σεαυτὸν καὶ τὸν πλησίον σου· ὅταν λαλῇς τὸ ψεῦδος, τότε βλάπτεις τὴν ψυχήν σου καὶ τὸν ἀδελφόν σου. Ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸ στόμα σου, τὰ χείλη σου, καὶ τὴν γλῶσσάν σου πρὸς δοξο-

λογίαν αὐτοῦ καὶ αἴνεσιν· μὴ οὖν μιαίνῃς αὐτὰ διὰ τῆς ἀκαθαρσίας τοῦ ψεύδους, ἀλλ' ἁγίαζε διὰ τῆς καθαρότητος τῆς ἀληθείας, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Ζ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ποίησον καὶ εἰς ἡμᾶς τὰ θαυμάσια, ὅσα ἠκούσαμεν σήμερον εἰς τὸ ἱερόν σου Εὐαγγέλιον. Καθὼς ἐχάρισας φῶς εἰς τὰ ὄμματα τῶν δύω τυφλῶν, οὕτω φώτισον τοὺς νοεροὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς ἡμῶν, ἵνα κατανοήσωμεν τὴν ἀνείκαστόν σου δύναμιν. Σὺ Κύριε Ἰησοῦ, ὅστις ἤνοιξας τοῦ κωφοῦ τὰ ὦτα, ἄνοιξον τῆς ψυχῆς ἡμῶν τὴν ἀκοὴν, ἵνα ἀκούσωμεν τὴν οὐράνιον καὶ ψυχοσωτήριον διδασκαλίαν σου. Σὺ Κύριε, ὅστις ἐθεράπευσας τότε πᾶσαν ἀῤῥωστίαν καὶ ἀσθένειαν, ἰάτρευσον νῦν τὰ πολυποίκιλα πάθη ἑνὸς ἑκάστου τῶν περιεστώτων, καὶ ἀκουόντων τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα. Διότι τὰ πάθη ἄλλοτε μὲν, ὡς ἡ ἀκρὶς καὶ ὁ βροῦχος, ἐξαφανίζουσι πάντα τὰ νεοφανῆ φυτὰ, ὅσα βλαστάνει εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν ὁ σπόρος τοῦ θείου λόγου σου· ἄλλοτε δὲ, ὡς τὰ πεινῶντα σποροφάγα πετεινὰ, αὐτὸν τοῦ λόγου τὸν σπόρον εὐθὺς κατατρώγουσιν· ὅθεν οὐδὲ αὐτοὶ οἱ πρωτοφανεῖς βλαστοὶ τῆς ἀρετῆς, ἤγουν ἡ εὐλάβεια καὶ ἡ κατάνυξις, προκύπτουσιν εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν· Υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησον ἡμᾶς, κράζομεν καὶ ἡμεῖς, καθὼς οἱ δύω τυφλοί. Ἐπειδὴ δὲ πιστεύομεν, ὅτι, ὡς πολυεύσπλαγχνος καὶ οἰκτίρμων, εἰσακούεις τὴν δέησιν τῶν ἐν ἀληθείᾳ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῶν ἐπικαλουμένων σε, ἀρχόμεθα τῆς ἐξηγήσεως, τῷ θείῳ ἐλέει σου θαῤῥοῦντες.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, παράγοντι τῷ Ἰησοῦ, ἠκολούθησαν αὐτῷ δύω τυφλοὶ, κράζοντες καὶ λέγοντες· Ἐλέησον ἡμᾶς, Υἱὲ Δαβίδ. Ματ. θ'. 27.

Ὅτε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διέβαινεν ἀπὸ τῆς οἰκίας τοῦ ἄρχοντος Ἰαείρου εἰς ἄλλην τινὰ οἰκίαν, τότε δύω τυφλοὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ, κράζοντες· Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαβίδ. Καὶ ποίας μὲν καταστάσεως ἄνθρωποι ἦσαν οὗτοι οἱ δύω τυφλοὶ, πῶς δὲ συνέβη εἰς αὐτοὺς τῆς τυφλώσεως τὸ πάθος, καὶ πόσον καιρὸν ἐστερημένοι ἦσαν τῆς ὁράσεως, ἐσιώπησεν αὐτὰ, ὡς περιττὰ, ὁ ἅγιος ἱστοριογράφος καὶ Εὐαγγελιστής. Εὔκολα δὲ καταλαμβάνομεν, πόθεν αὐτοὶ προτραπέντες, ἠκολούθουν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, κράζοντες τὸ, Ἐλέησον ἡμᾶς· διότι, πρὶν ἢ θεραπεύσῃ ὁ Κύριος αὐτοὺς, ἀνέστησε τὴν θυ-

(Αὐτ. 18. Μάρκ. ε'. 22. Λουκ. η'. 41. — Ματ. θ'. 26.)

θυγατέρα τοῦ Ἰαείρου· ἡ φήμη δὲ τοῦ ὑπερφυοῦς θαύματος ἁπλώθη εἰς πάντα τὰ μέρη τῆς γῆς ἐκείνης, ὡς διηγεῖται ὁ αὐτὸς Εὐαγγελιστής. Τοῦτο οὖν τὸ θαῦμα, ὡς φαίνεται, ἀκούσαντες οἱ τυφλοὶ, ἔτρεχον ὀπίσω τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ζητοῦντες μεγαλοφώνως τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ ἐλπίζοντες, ὅτι λαμβάνουσι καὶ αὐτοὶ τὸ φῶς, καθὼς τοῦ Ἰαείρου ἡ θυγάτηρ, τὴν ζωήν. Εὐλαβεία δὲ κινούμενοι, ὠνόμαζον τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν Υἱὸν Δαβὶδ, οὐχὶ μόνον καθότι τὸν Δαβὶδ πάντες ἐτίμων, καὶ ἐσέβοντο ὡς Βασιλέα ἅγιον καὶ Προφήτην Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ καθότι κοινῶς πάντες ἐπίστευον, ὅτι ὁ Μεσσίας, κατὰ τὰς προῤῥήσεις τῶν ἁγίων Προφητῶν, ἐκ τοῦ σπέρματος
Ματ. κβ'. 41. Δαβὶδ ἔμελλε γεννηθῆναι· διὸ καὶ Υἱὸν τοῦ Δαβὶδ αὐτὸν ἐκάλουν. Ἀλλὰ κἂν οἱ τυφλοὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἔκραζον ἐν τῇ ὁδῷ τὸ, Ἐλέησον ἡμᾶς, Υἱὲ Δαβὶδ, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὅμως, φεύγων ὅσον τὸ δυνατὸν τὴν τῶν ἀνθρώπων δόξαν, οὐδεμίαν ἀπόκρισιν ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς, ἕως ὅτου εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Αὐτ. θ'. 28. **Ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί· καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πιστεύετε, ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ· Ναὶ Κύριε.**

Ὅταν δὲ εἰσέβη ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὴν οἰκίαν, τότε ἐλθόντες οἱ τυφλοὶ ἐπλησίασαν εἰς αὐτόν. Ἠρώτησε δὲ αὐτοὺς, λέγων· Πιστεύετε, ὅτι δύναμαι ποιῆσαι ἐκεῖνο, ὅπερ ζητεῖτε, ἤγουν πιστεύετε, ὅτι ἐγὼ δύναμαι φωτίσαι τὰ ὄμματα ὑμῶν; Ναὶ Κύριε, ἀπεκρίθησαν ἐκεῖνοι, πιστεύομεν. Ἀλλὰ ποία τοῦ ἐρωτήματος τούτου ἡ χρεία; Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὡς καρδιογνώστης Θεὸς, καὶ τὴν πίστιν ἐγνώριζε, καὶ τὴν εὐλάβειαν ἔβλεπε τῶν τυφλῶν· αὐτὸς μὲν οὐδεμίαν εἶχε χρείαν, ἠρώτησεν ὅμως, ἵνα μάθωμεν ἡμεῖς, ὅτι χωρὶς τῆς πίστεως οὐδεμία χάρις δίδοται εἰς τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ὅτε καθὼς παρὰ τῶν τυφλῶν ἐζήτησε τὴν πίστιν, ἵνα δώσῃ τὴν ὅρασιν τῶν ἐπιγείων, οὕτω καὶ παρ' ἡμῶν πίστιν ζητεῖ, ἵνα χορηγήσῃ τὴν γνῶσιν τῶν ἐπουρανίων πραγμάτων· διότι προηγεῖται ἡ πίστις τῆς γνώσεως· ὅθεν ὁ μὲν Προφήτης ἔλεγεν· Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα· ὁ δὲ Ἀπόστολος, Καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν. Ψαλ. ριε'. 10. Β'. Κορ. δ'. 13.
Ὅτε οὖν οἱ τυφλοὶ ἐφανέρωσαν τὴν πίστιν αὐτῶν, εἰπόντες, Ναὶ Κύριε·

Τοτε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, λέγων· Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν, γενηθήτω ὑμῖν. Ματ. θ'. 30.

Τότε δηλαδὴ ἐψηλάφησε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ εἶπεν· Ἐπειδὴ πιστεύετε, κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν, γενηθήτω εἰς ὑμᾶς τὸ ποθούμενον. Καὶ ἠδύνατο μὲν ὁ μόνος παντοδύναμος λόγος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ἤγουν τὸ, Γενηθήτω ὑμῖν, φωτίσαι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν τυφλῶν, ἐπειδὴ τὸν αὐτὸν λόγον ὁ αὐτὸς Κύριος καὶ Θεὸς εἶπεν, ὅτε ἐδημιούργησε τὸ φῶς· Γενηθήτω, εἶπε, φῶς· Γεν. α'.
καὶ ἐγένετο φῶς· ἐψηλάφησεν ὅμως 3.
τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, ἵνα δείξῃ, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄσαρκος, καθὼς τότε, ὅτε ἐποίησε τὸ φῶς, ἀλλὰ σεσαρκωμένος καὶ τέλειος ἄνθρωπος, καθὼς καὶ τέλειος Θεός· καὶ ἵνα παραστήσῃ, ὅτι καθὼς παντοδύναμόν ἐστι τὸ θεῖον αὐτοῦ πρόσταγμα, οὕτω παντοδύναμός ἐστι καὶ ἡ δεξιὰ τοῦ παναχράντου καὶ θείου αὐτοῦ σώ-

σώματος. Περὶ τούτου δὲ λαμπρῶς προεφήτευσεν ὁ θεόπνευστος Ψαλμῳδὸς, λέ-
Ψαλ. ριζ'. 16. γων· Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν, τουτέστιν, ὅτε ἐκ χοὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον· Δεξιὰ Κυρίου ὕψωσέ με, ὅτε δηλαδὴ, ἐκπεπτωκότα τοῦ παραδείσου, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνύψωσε· Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν, ἤγουν ὅταν τὰς διαφόρους καὶ ποικίλας νόσους ἐθεράπευσε· τρὶς δὲ ἐπανέλαβε τὸ, Δεξιὰ Κυρίου, ἵνα δείξῃ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις, καὶ τὴν μίαν δύναμιν καὶ οὐσίαν τῆς Θεότητος, καὶ ὅτι ὁ εἷς καὶ τρισυπόστατος Θεὸς αὐτός ἐστι καὶ ὁ πλάσας, καὶ ὁ ἀναπλάσας, καὶ ὁ θεραπεύσας τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Καθὼς δὲ, ὅταν ὁ φωτοδότης εἶπε, Γεννηθήτω φῶς, ἐγένετο εὐθὺς τὸ φῶς· οὕτω καὶ ὅταν εἶπε, Γεννηθήτω ὑμῖν κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν, ἔλαβον εὐθὺς οἱ τυφλοὶ τὸν φωτισμόν.

Ματ. θ'. 30. Καὶ ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· καὶ ἐνεβριμήσατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Ὁρᾶτε· μηδεὶς γινωσκέτω.

Τὸ, ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ, δηλοποιεῖ, ὅτι ἐθεραπεύθη μὲν τὸ πάθος τῶν ὀφθαλμῶν, ἔβλεπον δὲ καθαρῶς οἱ τυφλοί· ἀλλ' ἴσως κεκλεισμέναι ἦσαν αἱ κόραι καὶ τὰ βλέφαρα τῶν ὀμμάτων αὐτῶν· ὅθεν προσφυῶς καὶ ἁρμοδίως εἶπεν ὁ θεῖος Εὐαγγελιστὴς τὸ, ἀνεῴχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν. Τοῦτο ὅμως ἔχει καὶ ἄλλην ἔννοιαν· διότι αἱ αἰσθήσεις ἡμῶν εἰσὶν ὥσπερ θύραι· δι' αὐτῶν δὲ εἰσέρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡ αἴσθησις τῶν ὑλικῶν πραγμάτων· διὸ καὶ ὁ Προφήτης Ἱερε-
Ἱερ. θ'. 21. μίας ἔλεγεν· Ἀνέβη θάνατος διὰ τῶν θυρίδων. Ὅτε οὖν τὸ αἰσθητήριόν ἐστιν ὑγιὲς, τότε ἡ θύρα ἐστὶν ἀνεῳγμένη· ὅτε δὲ ἐστὶ βεβλαμμένον ὑπό τινος πάθους, τότε ἡ θύρα ἐκείνη ἐστὶ κεκλεισμένη· πανσόφως οὖν εἶπεν ὁ Εὐαγγελιστὴς, ὅτι ἀνεῴχθησαν τῶν τυφλῶν οἱ ὀφθαλμοὶ, ἤγουν ἤνοιξεν ὁ Δεσπότης τοῦ παντὸς ἐκείνας τὰς θύρας, αἵτινες, κλεισθεῖσαι ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς τυφλώσεως, ἐνεπόδιζον τὴν εἴσοδον τοῦ φωτός. Σημείωσαι δὲ τὸ, ἐνεβριμήσατο, διότι τοῦτο σημαίνει, ὅτι μετὰ πολλῆς σφοδρότητος, καὶ προστακτικῆς ἐμφάσεως παρήγγειλεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς τυφλοὺς, ἵνα μὴ φανερώσωσιν, οὐχὶ τὴν ἰατρείαν· ἐπειδὴ ἀδύνατον ἦν κρύψαι αὐτὴν ἀπὸ ἐκείνων, ὅσοι ἐγνώριζον τοὺς τυφλούς· ἀλλ' ἵνα μηδεὶς μάθῃ, τίς ἐστιν ὁ ἰατρὸς αὐτῶν. Φανερὸς δὲ ὁ λόγος ταύτης τῆς αὐστηρᾶς παραγγελίας· ἔφευγεν ὁ Θεάνθρωπος τῶν ἀνθρώπων τὸν ἔπαινον, διδάσκων, ἵνα καὶ ἡμεῖς φεύγωμεν τὸ κενὸν τῶν ἀνθρώπων δοξάριον. Ἀλλ' ἄραγε ἐφύλαξαν οἱ τυφλοὶ ταύτην τὴν ἐντολήν;

Οἱ δὲ, ἐξελθόντες, διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ. Ματ. θ'. 31.

Παρήκουσαν τὴν ἐντολὴν οἱ θεραπευθέντες τυφλοί· τῆς εὐεργεσίας τὸ μέγεθος, ἡ ὑπερβολὴ τῆς χαρᾶς, ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς ψυχῆς εἰσὶ τὰ αἴτια τῆς παρακοῆς· μόλις ἐξῆλθον ἐκ τῆς οἰκίας, εἰς ἣν ἔλαβον τὸ φῶς τῶν ὀμμάτων αὐτῶν, καὶ εὐθὺς διεφήμισαν τὸ θαῦμα, ἔτρεξαν εὐθὺς κηρύττοντες εἰς πάντα τὰ μέρη τῆς γῆς ἐκείνης, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ ἐδωρήσατο αὐτοῖς τὸ φῶς. Βλέπε δὲ τῆς ἀρετῆς τὴν δύναμιν· ὅσον ἡμεῖς αὐτὴν καλύπτομεν, καὶ κατακρύπτομεν, τοσοῦτον αὐτὴ ἀνακαλύπτεται καὶ φανεροῦται.

Ματ. θ'. 32. Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ
προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον
33. κωφὸν, δαιμονιζόμενον. Καὶ
ἐκβληθέντος τοῦ Δαιμονίου,
ἐλάλησεν ὁ κωφός.

Πλουσία καὶ ἀλληλοδιάδοχος τῶν θαυμάτων ἡ χάρις· μετὰ τὴν μίαν θαυματουργίαν ἠκολούθησεν εὐθὺς ἡ ἄλλη. Ἐξήρχοντο ἐκ τῆς οἰκίας οἱ τυφλοὶ βλέποντες, καὶ εἰσήρχετο φερόμενος ἄνθρωπος κωφὸς καὶ δαιμονιζόμενος· τοῦτον ὁ Κύριος ἰδὼν καὶ εὐσπλαγχνισθεὶς, ἐθεράπευσε, διώξας ἀπ' αὐτοῦ τὸ Δαιμόνιον. Διατί δὲ οὐκ εἶπεν ὁ Εὐαγγελιστὴς, ἤκουσεν, ἀλλ' εἶπεν, ἐλάλησεν ὁ κωφός; Κωφὸς λέγεται οὐ μόνον ὁ κωφὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄλαλος ἅμα καὶ κωφός. Ἱστορεῖ ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, ὅτι ὁ προφήτης Ζαχαρίας, ὁ πατὴρ τοῦ Προδρόμου,
Λουκ. α'. 22. μετὰ τὴν ὀπτασίαν τοῦ Ἀγγέλου διέμεινε κωφός· ὁ δὲ Ζαχαρίας οὐ μόνον ἔμεινε κωφὸς, ἀλλὰ καὶ ἄλαλος· καὶ ὅτι μὲν κωφὸς, φανερὸν, ἐπειδὴ ἐὰν ἤκουεν,
Αὐτ. 62. οὐκ ἐνένευον, ἤγουν οὐκ ἐποίουν αὐτῷ νεύματα, ἵνα καταλάβῃ, ποῖον ὄνομα θέλει, ἵνα ἐπιτεθῇ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· φανερὸν δὲ, ὅτι ὁ αὐτὸς ἦν καὶ ἄλαλος, ἐπειδὴ, μὴ δυνάμενος λαλῆσαι,
Αὐτ. 63. ἔγραψεν εἰς πινακίδιον, Ἰωάννης ἔσται τὸ ὄνομα αὐτοῦ· τότε δὲ ἠνοίχθη τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἡ γλῶσσα· ὥστε καὶ ὁ δαιμονιζόμενος οὗτος οὐ μόνον κωφὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ ἄλαλος. Μετὰ πανσόφου δὲ συντομίας ὁ θεηγόρος Ματθαῖος καὶ τὰ δύω πάθη ἐφανέρωσε, τὴν μὲν κώφευσιν, διὰ τοῦ, κωφὸς, τὴν δὲ ἀφωνίαν, ἔτι δὲ καὶ τὸ αἴτιον τῶν παθῶν, διὰ τοῦ, Καὶ ἐκβληθέντος τοῦ Δαιμονίου, ἐλάλησεν ὁ κωφός· ἐφανέρωσε δηλαδὴ, ὅτι ὁ Δαίμων ἐδέσμευε καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ἀκοὴν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ διὰ τοῦτο ὅτε ἐκεῖνος ἐξῆλθε, τότε εὐθὺς ὁ κωφὸς ἐλάλησεν. Ὅμοιον δὲ δαιμονιζόμενον, ἤγουν ἄλαλον καὶ κωφὸν, καὶ ἄλλοτε ἰάτρευσεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, εἰπών· Τὸ Μάρκ. θ'. 25.
Πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν, ἐγώ σοι ἐπιτάσσω· ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. Βλέπομεν δὲ, ὅτι καὶ οἱ ποιοῦντες τοῦ Δαίμονος τὰ θελήματα, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀμετανοησίας δοῦλοι αὐτοῦ γινόμενοι, ὁμοίως κωφοὶ γίνονται καὶ ἄλαλοι· κωφοὶ, ἐπειδὴ οὐδέποτε ἀκούουσι τὸν λόγον τοῦ Κυρίου· ἄλαλοι, ἐπειδὴ οὐδέποτε λαλοῦσι λόγον περὶ δικαιοσύνης καὶ ἀρετῆς. Ταῦτα δὲ τὰ θαύματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κἂν ἀρκετὴν δύναμιν εἶχον πρὸς τὸ πληροφορῆσαι πάντας τοὺς ἰδόντας αὐτὰ, ὅτι αὐτός ἐστι Θεὸς ἀληθινὸς, ὅμως ἄλλοι μὲν ἐθαύμαζον, ἄλλοι δὲ κατέκρινον αὐτὸν καὶ ἐσυκοφάντουν.

Καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι, Ματ. θ'. 33.
λέγοντες. Ὅτι οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ.
Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· Ἐν 34.
τῷ ἄρχοντι τῶν Δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ Δαιμόνια.

Ὁ μὲν λαὸς θαυμάζει, οἱ δὲ Φαρισαῖοι βλασφημοῦσιν. Ὁ λαὸς κρίνει κρίσιν δικαίαν καὶ ἀληθινήν· Οὐδέποτε, λέγουσιν, ἐφάνησαν εἰς τὸ γένος τοῦ Ἰσραὴλ τοιαῦτα θαύματα, καὶ ἀληθῶς· διότι θαύματα μὲν ἐποίησαν καὶ οἱ Προφῆται, μάλιστα ὁ Μωϋσῆς, καὶ ὁ Ἠλίας, καὶ ὁ Ἐλισσαῖος, οὐδεὶς ὅμως τόσα ὅσα ὁ Ἰησοῦς Χριστός· εἶτα ἐκεῖνοι ἐθαυματούργουν διὰ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν

Θεὸν προσευχῆς, ὁ δὲ Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ προσταγῆς· οἱ Προφῆται τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τῇ ἰδίᾳ δυνάμει καὶ ἐξουσίᾳ· καθεὶς τῶν Προφητῶν ἐποίησέ τινα θαύματα, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πάντα τῶν θαυμάτων τὰ εἴδη. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι κρίνουσιν ἄδικον κρίσιν καὶ ψευδῆ· Διὰ τῆς δυνάμεως, λέγουσι, τοῦ ἄρχοντος τῶν Δαιμόνων διώκει ὁ Ἰη-

Ματ. ιβ'. 24. Μάρκ. γ'. 22. Λουκ. ια'. 15. σοῦς τὰ Δαιμόνια. Ἀλλ' ἐὰν ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν ἐκδιώκῃ, διαμερίζεται ἀναμφιβόλως, καὶ ἑπομένως ἐξαφανίζεται ἡ ἐξουσία αὐτοῦ καὶ ἡ δύναμις· τοιουτοτρόπως ἄλλοτε ὁ Θεάνθρωπος εὐστόχως ἅμα καὶ θεοπρεπῶς ἐπεστόμισε τοὺς αὐτοὺς Φαρισαίους καὶ Γραμματεῖς. Ἀλλὰ διατί ὁ κοινὸς λαός, ἀμαθὴς ὤν, κρίνει ὀρθότερα τῶν διδασκάλων, ἤγουν τῶν Φαρισαίων; Διότι ὁ φθόνος σκοτίζει τὸν νοῦν τῶν σοφῶν ἐπίσης ὥσπερ καὶ τῶν ἀμαθῶν· ὁ λαός, καθαρὸς τοῦ φθόνου, κρίνει ὀρθῶς· οἱ Φαρισαῖοι, φθονεροί, παραλογοῦσι καὶ κρίνουσι κακῶς. Διατί δέ, οὐδὲν ἀπεκρίθη πρὸς τὴν ἀδικοκρισίαν καὶ βλασφημίαν τῶν Φαρισαίων ὁ Σωτήρ; Διότι ἄλλοτε ἀπεκρίθη, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, νῦν δὲ ἐπὶ τὸ κήρυγμα σπεύδων, ἀφῆκε τὰ πράγματα ἔλεγχον τῶν παραλογημάτων αὐτῶν.

Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. Ματ. θ'. 35.

Βλέπε, πῶς ἡ πρόνοια καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἐφαπλοῦται ἐπίσης καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ ἐνδόξους, καὶ εἰς τοὺς ὀλίγους καὶ εὐτελεῖς. Περιήρχετο ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ εἰς τὰς πόλεις, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ πολλοί, καὶ οἱ πλούσιοι, καὶ οἱ ἐπιφανεῖς, καὶ εἰς τὰ χωρία, ὅπου οἱ ὀλίγοι, καὶ ἐνδεέστεροι, καὶ ἀφανεῖς. Εἰσερχόμενος δὲ ἐν ταῖς συναγωγαῖς, ἤγουν εἰς τὰς οἰκίας, ὅπου ἐσυναθροίζετο ὁ λαός, καὶ κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, τουτέστιν ὑποσχόμενος εἰς τοὺς πιστεύοντας βασιλείαν οὐράνιον καὶ ἀτελεύτητον, ἐδίωκε τῆς ἀπιστίας τὸ σκότος, καὶ ἐφώτιζε τὰς ψυχάς· ἐθεράπευε δὲ καὶ πᾶσαν ἀῤῥωστίαν καὶ ἀσθένειαν σωματικήν, εὐεργέτης καὶ σωτὴρ ψυχῆς τε καὶ σώματος δεικνύμενος.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Ζ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Παρατηρῶ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ σημε-
ρινοῦ Εὐαγγελίου τὴν σιωπὴν τοῦ Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ, ὅτε οἱ δύω τυφλοὶ, εἰς τὸ
μέσον τοῦ δρόμου, μεταξὺ τοῦ πλήθους
τῶν ἀνθρώπων, ἔκραζον μεγάλῃ τῇ φω-
νῇ, Υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησον ἡμᾶς· ἀ-
κούω καὶ τὴν παραγγελίαν, τὴν ὁποίαν
ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς, ἀφ' οὗ ἤνοιξε καὶ ἐ-
Ματ. θ'. φώτισε τὰ ὄμματα αὐτῶν· Ὁρᾶτε, μη-
30. δεὶς γινωσκέτω. Στοχαζόμενος δὲ,
ὅτι καὶ ἡ σιωπὴ καὶ ἡ παραγγελία αὐ-
τοῦ ἔκρυπτον τὰ θαύματα, θαυμάζω,
καὶ ἐξαπορῶ. Ἐὰν ὁ Κύριος ἔπραττε
ταῦτα εἰς μόνους τοὺς δύω τυφλοὺς, ἡ
ἀπορία ἐδέχετο λύσιν· ἐπειδὴ δὲ βλέ-
πομεν, ὅτι ὁσάκις ὁ Θεάνθρωπος ἐθαυ-
ματούργησε, τοῦτο αὐτὸ πάντοτε ἔπρα-
ξε, διὰ τοῦτο ἡ ἀπορία οὐ λύεται, ἀλλ'
αὔξει καὶ κραταιοῦται.

Καθαρίζει τὸν συναντήσαντα αὐτῷ
λεπρὸν ἀπὸ τῆς λέπρας, καὶ εὐθὺς πα-
ραγγέλλει εἰς αὐτὸν, λέγων· Πρόσε-
χε, κλεῖσαι τὸ στόμα σου, μηδενὶ φανε-
Αὐτ. η'. ρώσῃς τὸ θαῦμα· Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς.
4. Ξηραίνει τὴν πολυχρόνιον ῥοὴν τοῦ αἵ-
ματος τῆς αἱμοῤῥοούσης, ἔπειτα ἀναφέ-
ρει τὸ θαῦμα, οὐχὶ εἰς τὴν δύναμιν αὐ-
τοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν πίστιν τῆς ἀσθενού-
σης· Ἡ πίστις σου, λέγει, ἰάτρευσε τὴν
Αὐτ. θ'. ἀσθένειάν σου· Θύγατερ, ἡ πίστις
22. σου σέσωκέ σε. Τοῦτο αὐτὸ εἶπε,
καὶ ὅτε συνέσφιγξε τὰ παράλυτα μέλη
Αὐτ. η'. τοῦ δούλου τοῦ Ἑκατοντάρχου· Ὕπαγε,
13. καὶ ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι.

Ὁμοίως καὶ ὅταν ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τῆς
τυραννίας τοῦ Δαίμονος τῆς Χαναναίας
τὴν θυγατέρα· Ὦ γύναι, μεγάλη Ματ. ιε'.
σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς 28.
θέλεις. Ἐλθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Αὐτ. η'.
Πέτρου, καταπαύει τὸν πυρετὸν τῆς πεν- 14, 16.
θερᾶς αὐτοῦ, διώκει τὰ Δαιμόνια ἀπὸ
τῶν ἐκεῖ προσενεχθέντων δαιμονιζομέ-
νων, ἰατρεύει πάντας τοὺς ἐκεῖ ἀσθε-
νεῖς, ἔπειτα ἰδὼν, ὅτι πολὺς ὄχλος πε-
ριεκύκλωσεν αὐτὸν, φεύγει εὐθὺς ἐκεῖ-
θεν· Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς Αὐτ. η'.
ὄχλους περὶ αὐτὸν, ἐκέλευσεν ἀ- 18.
πελθεῖν εἰς τὸ πέραν. Τοῦτο αὐτὸ
ἔπραξε, καὶ ὅταν ἡσύχασε τῆς θαλάσ-
σης τὸν σεισμὸν, καὶ κατεπράϋνε τοῦ
ἀνέμου τὴν ζάλην, ἔφυγε δηλαδὴ εὐθὺς,
καὶ διαπεράσας εἰς τὸ πέραν μέρος τῆς
θαλάσσης, ἦλθεν εἰς τὴν χώραν τῶν Μάρκ. ε'.
Γαδαρηνῶν. Ὅτε ἐξήγειρε τὸν παρά- 1.
λυτον ἀπὸ τῆς κλίνης, ἐξένευσεν εὐ- Ἰωάν. ε'.
θὺς διὰ μέσου τοῦ ὄχλου, ἵνα μὴ γνω- 13.
ρισθῇ. Ὅτε μὲν διὰ πέντε ἄρτων ἐχόρ-
τασε τοὺς πεντακισχιλίους, ἠνάγκασε Ματ. ιδ'.
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἵνα ἀναχωρή- 22.
σωσιν ἐκεῖθεν· ὅτε δὲ διὰ τῶν ἑπτὰ ἄρ-
των ἔθρεψε τοὺς τετρακισχιλίους, ἔφυ-
γεν εὐθὺς, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Αὐτ. ιε'.
Μαγδαλά. Ὅταν δὲ ἦλθεν εἰς τὴν οἰ- 39.
κίαν τοῦ Ἀρχισυναγώγου, ἵνα ἀναστή-
σῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, σπουδάζων κρύ-
ψαι τὸ θαῦμα, πρῶτον μὲν εἶπε πρὸς
τοὺς περιεστῶτας, Ἀναχωρήσατε, τὸ Ματ. θ'.
κοράσιον οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ κοιμᾶ- 24.
ται·

ται· ἔπειτα ἐξέβαλε πάντα τὸν λαὸν ἔξω, καὶ τότε ἀνέστησε τὴν θανοῦσαν κόρην. Ὅταν, ἐξελθὼν ἀπὸ τῆς Συναγωγῆς, ἰάτρευσεν ἀπὸ διαφόρων ἀσθενειῶν πάντας, ὅσοι ἐνώπιον αὐτοῦ παρεστάθησαν, τότε οὐ μόνον εἶπε· Σιωπᾶτε, μὴ φανερώσητε, ὅτι ἐγὼ ὑμᾶς ἰάτρευσα, ἀλλὰ καὶ ἐπετίμησεν αὐτοὺς,
Ματ. ιβ'. 16. ἵνα σιωπήσωσι· Καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν. Ὅταν ἐπάνω εἰς τὸ Θαβώριον ὄρος ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένοντο λευκὰ ὡς τὸ φῶς, ἠκούσθη δὲ φωνὴ ἐκ
Αὐτ. ιζ'. 5. τῆς νεφέλης λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε· τότε ἔδωκε τὴν ἐντολὴν τῆς σιωπῆς εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ εἶπε· Μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα, ἕως οὗ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.

Ἡ εἰς Χριστὸν πίστις ἀναγκαία διὰ τὴν σωτηρίαν· ἡ δημοσίευσις τῶν θαυμάτων λύχνος φωτίζων, καὶ μαγνῆτις, ἐφέλκουσα τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν· ὁ δὲ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κηρύξῃ τὴν πίστιν, ἀναλαμβάνει τόσην σπουδὴν καὶ τόσον ἀγῶνα, ἵνα ἐμποδίσῃ τῶν θαυμάτων τὴν ἀνακήρυξιν· ἀνάπτει λύχνον, καὶ ἔπειτα κρύπτει αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον· τοῦτο ἀληθῶς παράδοξον! Ἆρά γε διὰ τὴν φυγὴν τῆς κενοδοξίας ἐποίησε ταῦτα; ἀλλὰ διὰ μίαν ἁμαρτίαν, ἥτις φαίνεται τόσον μικρὰ, ἐμποδίζεται ὁ πολυπλασιασμὸς τῆς
Ἰακώβ. β'. 26. πίστεως; Ναὶ, διὰ τὴν κενοδοξίαν· Ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν· ἡ κενοδοξία φθείρει πάντων τῶν καλῶν ἔργων τὴν δύναμιν· διὸ νεκρὰν ποιεῖ τὴν πίστιν· τίς δὲ ἡ ὠφέλεια ἐκ τοιαύτης νεκρᾶς πίστεως; διὰ τοῦτο λοιπὸν ὁ Θεάνθρωπος ἀφιέρωσε τόσην προσοχὴν διὰ τὴν φυγὴν τῆς κενοδοξίας, ἵνα δείξῃ διὰ τούτου τὴν ἐκ τῆς κενοδοξίας φθορὰν τῆς σωτηρίας. Ἀληθῶς δὲ μέγα καὶ φοβερὸν ἁμάρτημα ἡ κενοδοξία· αὐτὴ, ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, παντοιοτρόπως γίνεται τῆς σωτηρίας αὐτοῦ ἐπίβουλος.

Πρῶτον πάντων τῶν προαιρετικῶν παθῶν ἀναφαίνεται εἰς τὸν ἄνθρωπον τῆς κενοδοξίας τὸ πάθος. Εἰς τὸ νήπιον οὐδὲν πάθος προαιρέσεως βλέπεις· πρῶτον δὲ προκύπτει εἰς αὐτὸ ἡ κενοδοξία· ὅταν τιμᾷς αὐτὸ, δείκνυσι σημεῖα χαρᾶς, καὶ ὅταν ἐπαινῇς αὐτὸ, εὐφραίνεται, καὶ γίνεται πρόθυμον· ἐὰν δὲ εἴπῃς κατ' αὐτοῦ περιφρονητικὸν λόγον, σκυθρωπάζει εὐθὺς, καὶ κλαίει. Τῆς φιλοδοξίας τὸ πάθος ἀκολουθεῖ ἕως θανάτου· διότι καὶ παιδία, καὶ νέοι, καὶ γέροντες, καὶ ἐσχατόγηροι, καὶ ἡμίθνητοι ὀρέγονται καὶ θέλουσι τὴν τιμὴν καὶ τὸν ἔπαινον. Τὸ δὲ τούτων παραδοξότερον, ὅτι ἡ κενοδοξία ἀκολουθεῖ πολλάκις καὶ μετὰ θάνατον· τὰ πολυέξοδα σάβανα, οἱ πολύτιμοι τάφοι, αἱ ὑψηλαὶ πυραμίδες, τῶν προσώπων τὰ ἀφομοιώματα καὶ οἱ χαρακτῆρες, αἱ λαμπραὶ στῆλαι, τὰ μεγαλοῤῥήμονα ἐπιγράμματα, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἢ ἡμεῖς πρὸ τοῦ θανάτου, ἢ οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι μετὰ θάνατον ἑτοιμάζουσι, τί ἄλλο εἰσὶν, εἰμὴ ὁ δυσώδης τῆς δοξομανίας καπνός; Περὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ Προφήτης εἶπεν·
Οἱ τάφοι αὐτῶν οἰκίαι αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Σκηνώματα αὐτῶν εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν, ἐπεκαλέσαντο τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐπὶ τῶν γαιῶν αὐτῶν. Ψαλ. μη'. 10, 11.

Εὑρίσκει ἡ κενοδοξία εἰς τὸν καθένα ὕλην, εἰς τὴν ὁποίαν γεννᾶται καὶ τρέφεται. Τὰ ἀγαθὰ τῆς φύσεως, τῆς τύχης, τῆς ἕξεως, τῆς προαιρέσεως γίνον-

νονται ὕλη καὶ τροφὴ τῆς κενοδοξίας. Ἐκεῖνος σπουδάζει, ἵνα ἐπαινῶσιν αὐτὸν ὡς εὔμορφον, ὡς ἀνδρεῖον, ὡς φρόνιμον, ὡς ὀξύνουν· οὗτος θέλει καὶ ἀγωνίζεται, ἵνα λογίζωνται αὐτὸν εὐγενῆ, πλούσιον, ἀξιωματικόν· θέλει ὁ ἄλλος, καὶ ἐπιμελεῖται, ἵνα τιμῶσιν αὐτὸν ὡς διδάσκαλον, καὶ σοφὸν, καὶ παντεχνίτην· καὶ ἄλλος πάλιν θέλει καὶ ἐπιτηδεύεται παντὶ τρόπῳ, ἵνα νομίζωσιν αὐτὸν φιλοδίκαιον, σώφρονα, φιλάγαθον, ἐνάρετον. Ἀλλ' ἄραγε φεύγει ἡ κενοδοξία ἀφ' ἡμῶν, ὅταν οὐχ εὑρίσκῃ ἐν ἡμῖν τοιαύτην ὕλην καὶ τροφήν; ἄραγε, λέγω, φεύγει, ὅταν ὁ ἄνθρωπος τύχῃ ἐστερημένος πάντων τῶν εἰρημένων ἀγαθῶν; Οὐχί· αὐτὴ τότε βλάπτει τὴν φαντασίαν, καὶ ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον σχεδὸν ἄφρονα καὶ μωρόν· θέλει καὶ ὁ δύσμορφος, ἵνα φαίνηται καὶ νομίζηται καὶ εὔμορφος καὶ ὡραῖος· καὶ ὁ εὐτελὴς, πλούσιος καὶ ἔνδοξος· καὶ ὁ ἀμαθὴς, σοφὸς καὶ ἐπιστήμων· καὶ ὁ πεπληρωμένος ἁμαρτιῶν, δίκαιος καὶ ἅγιος· τόση ἐστὶ τῆς κενοδοξίας ἡ δύναμις!

Πρὸς τούτοις αὐτή ἐστι πάθος πολλὰ ἀπατηλὸν καὶ δόλιον, καὶ κατακυριεύει ἡμῶν σχεδὸν ἀνεπαισθήτως. Ὅταν, παραδείγματος χάριν, ψάλλῃς, ἢ ἀναγινώσκῃς μόνος ἐπ' Ἐκκλησίας, τότε νυστάζεις, μαραίνεται ἡ φωνή σου, φεύγουσι τὰ λόγια ἀπὸ τοῦ στόματός σου, οὐδεμίαν προθυμίαν ἔχει ἡ ψυχή σου· ἐὰν δὲ, στρέψας τὰ ὄμματα, ἴδῃς, ὅτι ἦλθον καὶ συμπαρίστανται ἀκροαταὶ, φεύγει εὐθὺς ἡ νύστα, ἀνοίγει τὸ στόμα σου, λαμπρύνεται ἡ φωνή σου, προφέρεις τὰ λόγια καθαρὰ, ἔρχεταί σοι προθυμία πολλὴ, καὶ δύναμις μεγάλη, ἑνὶ λόγῳ, γίνεσαι ἄλλος ἐξ ἄλλου. Πόθεν δὲ αὐτὴ ἡ ταχυτάτη ἀλλοίωσις; σὺ μὲν ἴσως νομίζεις ὅτι, ἐστὶ μεταβολὴ τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου, πλὴν σφάλλεις· διότι αὐτή ἐστιν ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Σατανᾶ, ὅστις ἀνεπαισθήτως ποτίζει σε τῆς φιλοδοξίας τὸ ὕδωρ· αὐτὸ δὲ χλωραίνει μὲν τὰς σωματικὰς δυνάμεις σου, σήπει ὅμως καὶ καταφθείρει τῆς ἀρετῆς σου τὴν χάριν.

Τοῦτο αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς πᾶν ἄλλο ἀγαθὸν ἔργον. Ὅταν ἀκούσω, ὅτι ἐπαινοῦσι τὴν ἀνδρείαν μου, ἢ θαυμάζουσι τὸν πλοῦτόν μου, ἢ ἐγκωμιάζουσι τὰ συγγράμματά μου, ἢ μεγαλύνουσι τῶν ἀρετῶν μου τὰ κατορθώματα, τότε γίνομαι περίχαρος καὶ πολλὰ πρόθυμος· ὅταν δὲ βλέπω, ὅτι οὐδεὶς, οὐδὲ ἐπαινεῖ, οὐδὲ λαλεῖ, οὐδὲ κἂν γινώσκῃ τὰ ἔργα μου, τότε σκυθρωπάζω, καὶ γίνομαι ὀκνηρὸς καὶ δυσκίνητος· τοῦτό ἐστι πνεῦμα κενοδοξίας, κατακυριεῦον τῆς καρδίας μου, ἐγὼ δὲ ὁ ἄθλιος ἀναισθητῶ, καὶ οὐδόλως τοῦτο γνωρίζω.

Τόσον φανερὰ ἐλάλησεν ὁ Θεὸς κατὰ τοῦ πάθους τούτου, ὥστε, κἂν βαθύτατα κοιμᾶται τοῦ ἀνθρώπου ἡ συνείδησις, ἐξυπνοῦσιν αὐτὴν τοῦ Θεοῦ τὰ λόγια· Προσέχετε, εἶπε, τὴν ἐλεημο- Ματ. ς'. 1.
σύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ Πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Καὶ ταῦτα μὲν ἐνομοθέτησε περὶ τῆς ἐλεημοσύνης, περὶ δὲ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς νηστείας εἶπεν, ὅτι ὅσοι προσεύχονται, ἢ νηστεύουσιν, ἵνα φανῶσιν ἐνάρετοι ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖνοι οὐδένα ἄλλον μισθὸν ἀπολαμβάνουσιν, εἰμὴ μόνον τὸν ἔπαινον
τῶν ἀνθρώπων· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, Αὐτ. ς'.
ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Ἐὰν 5, 16.
δὲ ταῦτα μόνα ἔλεγε περὶ τῆς ἁμαρτίας ταύτης, ἀρκετὰ βέβαια ἦσαν, ἵνα πληροφορήσωσι πάντα ἄνθρωπον, ἵνα μακρὰν ἀπ' αὐτῆς ἀπέχῃ, ὅπως μὴ στερηθῇ τῆς ἐπουρανίου ἀντιμισθίας· ὥρισεν

ὅμως

ὅμως καὶ ἄλλα κατὰ τῶν κενοδόξων φρικτὰ καὶ φοβερώτατα· ταῦτα δὲ ἐξεφώνησεν ὁ θεόπνευστος προφήτης Δαβὶδ, ὀνομάσας τοὺς κενοδόξους, ἀνθρωπαρέσκους, καθότι πάντα πράττουσι πρὸς τὸ θεαθῆναι καὶ ἀρέσαι τοῖς ἀνθρώποις·
Ψαλ. νβ'. 7. Ὅτι ὁ Θεὸς, λέγει, διεσκόρπισεν ὀστᾶ ἀνθρωπαρέσκων· ὀστᾶ δέ εἰσιν αἱ δυνάμεις, τὰ μέσα, οἱ τρόποι, διὰ τῶν ὁποίων ἀρέσκοντες τοῖς ἀνθρώποις, κερδαίνομεν τὸν τούτων ἔπαινον. Ὅταν μετερχώμεθα ἢ τὸ κάλλος, ἢ τὸν πλοῦτον, ἢ τὴν σοφίαν, ἢ τὴν ἀρετὴν, ἵνα δοξασθῶμεν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τότε ὁ Θεὸς διασκορπίζει καὶ ἀφαιρεῖ ἀφ' ἡμῶν τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, ἡμεῖς δὲ μένομεν γυμνοὶ καὶ κατησχυμένοι· Κατησχύνθησαν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐξουδένωσεν αὐτούς. Ἀκούετε; σκορπισμὸς καὶ φθορὰ τῶν ὀστέων, αἰσχύνη καὶ ἐξουδένωσις θεία, ἐστὶν ἡ τῆς κενοδοξίας τιμωρία.

Ἀλλὰ διατί, λέγεις, τοσαύτη καταδίκη; διὰ μίαν ματαιοφροσύνην, ἥτις οὐδένα ἀδικεῖ, τόση παίδευσις; Πῶς; οὐδένα ἀδικεῖ ὁ κενόδοξος; αὐτὸς ἀδικεῖ ἑαυτὸν, ἀδικεῖ τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἐπιχειρεῖ, ἵνα ἀδικήσῃ καὶ αὐτὸν τὸν Θεόν. Ἀδικεῖ ἑαυτὸν, καθότι πωλεῖ βασιλείαν αἰώνιον, ἵνα ἀγοράσῃ καπνὸν πρόσκαιρον· καθότι ματαιοπονεῖ, σπείρων ἐν δάκρυσι, καὶ θερίζων θλίψιν καὶ αἰσχύνην. Ἀδικεῖ τὸν πλησίον αὐτοῦ, καθότι ἀπατᾷ αὐτὸν, ὑποκρινόμενος, ὅτι πράττει τὴν ἀρετὴν διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ κλέπτει τὴν καλὴν ὑπόληψιν, καὶ τὴν εὐλάβειαν, καὶ τοὺς ἐπαίνους. Ἐπιχειρεῖ ἀδικῆσαι καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν, καθότι προτιμᾷ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ· καθότι χειροτονεῖ μισθαποδότην τῆς ἀρετῆς τὸν ἄνθρωπον· καθότι μεταβάλλει τὸν καιρὸν καὶ τὸν τόπον, ὃν ὁ Θεὸς ὥρισε διὰ τὴν ἀνταπόδοσιν· καθότι ἁρπάζει τὴν δόξαν, τὴν πρέπουσαν τῷ Θεῷ διὰ τὴν ἀρετήν· τῷ Θεῷ πρέπει ἡ δόξα διὰ τῆς ἀρετῆς τὰ κατορθώματα· ἐπειδὴ ὁ Θεός
ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας· ὁ δὲ κενόδοξος σφετερίζεται αὐτὴν, θέλων καὶ ζητῶν αὐτὴν παρὰ τῶν ἀνθρώπων. Φιλιπ. β'. 13.

Πρὸς τούτοις, ποίας τιμῆς ἄξιά εἰσι τοῦ κενοδόξου τὰ ἔργα; Αὐτά εἰσιν ὅμοια τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν, καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. Ματ. κγ'. 27. Αὐτὰ παρομοιάζουσιν ἐκείνους τοὺς καρποὺς, οἵτινες ἔξωθεν μέν εἰσιν εὔμορφοι καὶ τερπνοὶ, ἔσωθεν δέ εἰσι πλήρεις σαπρίας καὶ σκωλήκων. Ἡ ἀρετὴ ἔχει πνεῦμα καὶ σῶμα, καθὼς καὶ ὁ ἐργαζόμενος αὐτὴν ἄνθρωπος· πνεῦμα τῆς ἀρετῆς ἐστὶν ὁ σκοπὸς, διὰ τὸν ὁποῖον γίνεται, σῶμα δὲ αὐτὸ τὸ ἐνάρετον ἔργον. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου χαρακτηρίζει τὰ ἤθη τοῦ σώματος αὐτοῦ· ὁ σκοπὸς τῆς ἀρετῆς χαρακτηρίζει τῆς ἀρετῆς τὸ ἔργον. Ἐὰν ἡ ψυχὴ ἀγαθὴ, ἀγαθά εἰσι καὶ τὰ τοῦ σώματος ἤθη· ἐὰν δὲ ἡ ψυχὴ πονηρὰ, πονηραί εἰσι καὶ αἱ σωματικαὶ πράξεις· ἐὰν ὁ σκοπὸς ἅγιος, ἅγιον καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ ἔργον· ἐὰν ὁ σκοπὸς ἁμαρτωλὸς, ἁμαρτωλὰ καὶ τὰ ἐνάρετα ἔργα. Ὁ σκοπὸς μεταβάλλει τὴν ἀρετὴν εἰς κακίαν, καὶ τὴν κακίαν εἰς ἀρετήν· βλέπομεν τοῦτο εἰς τὰς ἁγίας Γραφάς. Ἡ προσευχὴ τοῦ Φαρισαίου ἐγένετο ἁμαρτία, καὶ κατεδίκασεν αὐτὸν, ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς αὐτῆς ἦν σκοπὸς ὑπερηφανείας καὶ μεγαλοῤῥημοσύνης. Λουκ. ιη'. 11. Ἡ νηστεία τῶν κριτῶν τοῦ Ναβουθαὶ μετεβλήθη εἰς ἀνομίαν, ἐπειδὴ ἐνήστευσαν, σκοπὸν ἔχοντες, ἵνα ἐπιβεβαιώσωσι τὴν ἀδικοκρισίαν, καὶ θανατώσωσι τὸν ἀθῶον. Γ'. Βασιλ. κα'. 12.

Ὠσ. ά. 2. θῶον. Ἡ ἀταξία τοῦ Προφήτου Ὠσηὲ, ὅστις ἔλαβεν εἰς γυναῖκα μίαν πόρνην, καὶ ἐτεκνοποίησε μετ' αὐτῆς, κατεστάθη εὐταξία, ἐπειδὴ σκοπὸν εἶχε τὴν εἰς Θεὸν ὑπακοὴν, καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς ἀνομίας τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ φόνος, ὃν ἐποίησεν ὁ Φινεὲς, ἐλογίσθη δικαιοσύνη, καὶ ἐγένετο ἐξιλασμὸς τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς τοῦ φόνου ἦν ἀληθὴς ζῆλος Θεοῦ, καὶ ὑπεράσπισις τοῦ θείου νόμου, καὶ παῦσις τοῦ

Ψαλ. ρέ. 30. κοινοῦ ὀλεθρίου σκανδάλου· Καὶ ἔστη, λέγει, Φινεὲς καὶ ἐξιλάσατο, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις· καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. Ἡ φονοκτονία τῶν τρισχιλίων ἀνδρῶν ἁγιάζει τῶν Λευϊτῶν τὰς χεῖρας, καὶ ἐπι-

Ἐξόδ. λβ'. 29. φέρει αὐτοῖς εὐλογίαν· Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μωϋσῆς· Ἐπληρώσατε τὰς χεῖρας ὑμῶν τῷ Κυρίῳ ἕκαστος ἐν τῷ υἱῷ ἢ ἐν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, δοθῆναι ἐφ' ὑμᾶς εὐλογίαν. Πῶς; ὁ τοσοῦτος φόνος ἐστὶν ἁγιασμὸς καὶ εὐλογία; Ναί· ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς τοῦ φόνου ἦν ἡ ἐκπλήρωσις τῆς προσταγῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ἐξάλειψιν τῆς μοσχολατρείας. Ἐξέτασον τὸν σκοπὸν τῆς ἀρετῆς τοῦ κενοδόξου· ποῖός ἐστιν ὁ σκοπὸς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ; Οὐδεὶς ἄλλος, εἰμὴ τὸ ἴδιον κέρδος, ἡ ἰδία ὠφέλεια, τὸ κενὸν δοξάριον, τῶν ἀνθρώπων ὁ ἔπαινος· ὅθεν ὁ σκοπὸς αὐτοῦ φθείρει τῆς ἀρετῆς τὴν χάριν, σκορπίζει τὴν αὐτῆς ἁγιότητα, καὶ μεταβάλλει αὐτὴν εἰς δυσωδίαν καὶ ἀκαθαρσίαν, μεταβάλλει τὴν

Ἰωάν. δ'. 24. ἀρετὴν εἰς ἁμαρτίαν. Ὁ Θεός ἐστι Πνεῦμα· ὅθεν θέλει τὴν προσκύνησιν καὶ λατρείαν τοῦ πνεύματος ἡμῶν· αὐτὴ δέ ἐστιν ὁ σκοπὸς ὁ ἅγιος· διὰ τοῦτο, ὅταν ὁ σκοπὸς πονηρὸς, τότε ὁ Θεὸς ἀποστρέφει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ τῆς θυσίας ἡμῶν, καθὼς καὶ ἀπὸ τῆς θυσίας τοῦ Κάϊν· τότε ὀργίζεται καθ' ἡμῶν, καθὼς ὠργίσθη καὶ κατὰ τοῦ Κάϊν· Ὅτι ὁ Θεὸς διεσκόρπισεν ὀστᾶ ἀνθρωπαρέσκων· κατῃσχύνθησαν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐξουδένωσεν αὐτούς.

Ἀδελφοὶ, ἐν ὅσῳ ἐσμὲν ἐν τῷ σκότει τοῦ κόσμου τούτου, πλανῶντες διὰ τῆς ὑποκρίσεως τοὺς ἀνθρώπους, σφετεριζόμεθα τὴν τούτων εὐλάβειαν καὶ τὸν ἔπαινον· διότι αὐτοὶ, μὴ βλέποντες τὸν κρυπτὸν ἡμῶν σκοπὸν, νομίζουσιν, ὅτι ἐργαζόμεθα τὰ καλὰ ἔργα εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ ὠφέλειαν τοῦ πλησίον· πλὴν ἔρχεται ἡμέρα, ἐν ᾗ σχίζεται τὸ κάλυμμα τῆς ὑποκρίσεως, δημοσιεύονται τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φαίνονται, ὥσπερ εἰς εἰκόνα ἐζωγραφημένα, πάντα τὰ κρυπτότατα τῆς καρδίας ἡμῶν ἐνθυμήματα. Ὦ πόση αἰσχύνη καλύψει τότε τὸ πρόσωπον ἡμῶν, ὅταν πάντες οἱ ἀπ' αἰῶνος ἄνθρωποι βλέπωσι τὴν αἰσχύνην τῆς κενοδοξίας ἡμῶν! Ὦ πόσος φόβος, ὅταν ὁ φοβερὸς κριτὴς ἐλέγχῃ τὸν ὑποκριτικὸν σκοπὸν τῆς ἀρετῆς ἡμῶν, ὅστις ἐπέβλεπε τὴν δόξαν ἡμῶν, καὶ οὐχὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ! Ὦ πόση θλίψις, ὅταν βλέπωμεν τοὺς ποιήσαντας τὰ καλὰ ἔργα εἰς δόξαν Θεοῦ, στεφανουμένους, δοξαζομένους, λάμποντας ὡς φωστῆρας, ἡμᾶς δὲ ἐστερημένους πάσης ἀνταποδόσεως, καὶ ἐκβαλλομένους ἔξω τῆς θείας μακαριότητος! Ὦ πόσοι στεναγμοὶ καὶ δάκρυα, πόση μεταμέλεια, ὅταν βλέπωμεν, ὅτι προδεδώκαμεν τὴν οὐράνιον βασιλείαν διὰ ἓν ἄνθος χόρτου·

διότι πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς Α'. Πέτρ. ά. 24.
ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσεν! Ἀλλὰ τότε οὐδὲ τὰ δάκρυα ἔχουσι παρηγορίαν, οὐδὲ ἡ μετάνοια ὠφέλειαν.

Ἰδού, νῦν καιρὸς εὐπρόσδε- Β'. Κορ. ς'. 2.
κτος, ἰδοὺ, νῦν ἡμέρα σωτηρίας. Α- Ρωμ. ιγ'.
ποθώμεθα ἀπὸ τῆς σήμερον τὰ ἔργα 12.

τοῦ

σκότους τῆς δοξομανίας, ἀποθώ- τὸ ὀλέθριον αὐτῆς πάθος, τὸ ὁποῖον ἀνεπαισθήτως ἁρπάζει τὴν σωτηρίαν ἡμῶν. Μακρὰν ἀπὸ τοῦ νοός, μακρὰν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἡ κενοδοξία· Μὴ
Ματ. ϛ'. 3. γνώτω ἡ δεξιά σου τί ποιεῖ ἡ ἀριστερά σου. Κἂν δὲ ἐξ ἀνάγκης παρρησίᾳ πράττῃς τὴν ἀρετήν, σκοπὸν ἔχε πάντοτε οὐχὶ τὴν δόξαν τὴν σήν, ἀλλὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Τότε δὲ ὁ Πατήρ σου, ὁ βλέπων τὸν ἐν τῷ κρυπτῷ σκοπόν σου, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ· τότε διὰ τῶν καλῶν σου ἔργων δοξάζεις τὸν Θεόν, καὶ λαμβάνεις τὴν δόξαν, ἣν ὁ Θεὸς ὑπέσχετο εἰς τοὺς δοξάζοντας
αὐτόν· Ὅτι ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω. Α'. Βασ. β'. 30.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Η'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Εἰς τυφλοὺς καὶ χωλούς, κυλλοὺς καὶ λεπρούς, ὑδρωπικοὺς καὶ παραλύτους, κωφοὺς καὶ ἀλάλους, πυρέσσοντας, αἱμοῤῥοοῦντας, δαιμονιζομένους ἔδειξεν ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς τὴν θείαν αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν, καὶ τὴν ἄπειρον αὐτοῦ δύναμιν. Ἐθεράπευσε πᾶσαν νόσον καὶ ἀσθένειαν, ἐδίωξε Δαιμόνια, ἀνέστησε νεκρούς, ἐξήγειρε καὶ ἐκ τοῦ τάφου τὸν τεταρταῖον Λάζαρον, ἐποίησε θαυμάσια πολλά, μεγάλα, καὶ ἐξαίσια. Καὶ ἄλλο δὲ εἶδος θαύματος ἐκήρυξε σήμερον τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, μέγα ὁμοίως καὶ θαυμασιώτατον· διὰ πέντε ἄρτων, καὶ δύω ὀψαρίων ἐχόρτασε πεντακισχιλίους ἄνδρας, χωρὶς τῶν ἐκεῖ εὑρεθεισῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων· ἐπερίσσευσαν δὲ ἄρτων κόμματα, δώδεκα κόφινοι πλήρεις. Τοῦτο οὐ μόνον ἀποδεικτικόν ἐστι τῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εὐσπλαγχνίας καὶ παντοδυναμίας, ἀλλὰ καὶ ἐνστάζει εἰς τὰς καρδίας τῶν εἰς αὐτὸν πιστευόντων θάῤῥος πολύ, καὶ ἐλπίδα μεγάλην. Ὅστις μετὰ πίστεως ἀνοίξῃ τὴν ἀκοήν, καὶ μετὰ εὐλαβείας προσηλώσῃ τὸν νοῦν αὐτοῦ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν σημερινῶν εὐαγγελικῶν λόγων, ἐκεῖνος βλέπει τοῦ Θεοῦ τὴν πρόνοιαν, οὐ μόνον θεραπεύουσαν τὰς ἀσθενείας ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ προφθάνουσαν πᾶσαν χρείαν, καὶ ἀπαλλάττουσαν ἡμᾶς πάσης ἀνάγκης. Δότε οὖν ἀκοήν, προσοχήν, πίστιν, εὐλάβειαν, ἵνα ἔλθῃ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν τοῦ Θεοῦ ἡ ἐλπίς, ἡ ἁγία καὶ σωτήριος.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, εἶδεν ὁ Ἰησοῦς πολὺν ὄχλον, καὶ εὐ- Ματ. ιδ'. 14.
σπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀῤῥώστους αὐτῶν.

Ἀκούσας ὁ Κύριος τὴν ἄδικον σφα- Αὐτ. ιδ'. 12, 13.
γὴν τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάν- Μάρκ. ϛ'.
νου, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων, 32, 34.

καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἔρημον τὴν πλησίον τῆς πόλεως Βηθσαϊδά, ἵνα μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀναπαυθῇ ἐκεῖ κατὰ μόνας. Μαθὸν δὲ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ τῶν πέριξ πόλεων, ὅτι ἀνεχώρησεν ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ, εὐθὺς σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις μετὰ τοσαύτης σπουδῆς ἔτρεξαν πεζοὶ ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἔρημον ἐκείνην, ὥστε μηδεμίαν τροφὴν μεθ' ἑαυτῶν ἔλαβον. Ἰδὼν δὲ ὁ πολυεύσπλαγχνος τὴν τοσαύτην πίστιν, καὶ προθυμίαν αὐτῶν, εὐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοὺς; καὶ πρῶτον μὲν ἐδίδαξεν αὐτοὺς πολλὰ, ὡς λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, ἔπειτα, κἂν οὐδεὶς αὐτὸν παρεκάλεσεν, ἰάτρευσε πάντας τοὺς ἀῤῥώστους, ὅσους ἐκεῖ ἔφερον. Ἐκ τούτου ἐλπὶς μεγάλη βλαστάνει εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν· ἐὰν ὁ Φιλάνθρωπος, χωρὶς τινος μεσιτείας, διὰ μόνην τὴν πίστιν καὶ προθυμίαν τοῦ λαοῦ, σπλαγχνισθεὶς ἐθεράπευσε τοὺς ἀῤῥώστους αὐτῶν, πολλῷ μᾶλλον σπλαγχνίζεται ἐφ' ἡμᾶς, ὅταν ἡμεῖς, ἀσθενεῖς ὄντες, μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας ἐκτείνοντες τὰς χεῖρας, παρακαλῶμεν αὐτὸν, ἵνα ἰατρεύσῃ τὰς ἀσθενείας ἡμῶν. Ὡς φαίνεται δὲ, πολλὰς ὥρας παρέτεινεν ὁ Θεάνθρωπος τῆς διδασκαλίας τὸν λόγον, ἢ τοσοῦτον ἦν τὸ πλῆθος τῶν ἀῤῥώστων, ὥστε ἕως ἂν πλησιάσῃ ὁ καθεὶς εἰς αὐτὸν, καὶ λάβῃ τὴν ἴασιν, παρῆλθεν ἡ ἡμέρα, καὶ ἔφθασε τὸ ἑσπέρας· διότι λέγει ὁ Εὐαγγελιστής·

Ματ. ιδ'. 15. Ὀψίας δὲ γενομένης, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· Ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρῆλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα, ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας, ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα.

Ἐπειδὴ ἔφθασε τὸ ἑσπέρας, βλέποντες οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων, οἵτινες ἦσαν νήστεις, καὶ τὸν τόπον ἔρημον, δεικνύοντες τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, καὶ τὴν ποιμαντικὴν φροντίδα, ἐπλησίασαν πρὸς τὸν ἀρχιποίμενα Χριστὸν, καὶ εἶπον αὐτῷ· Ἐπειδὴ ὁ τόπος οὗτος ἐστιν ἔρημος, καὶ ἡ ὥρα παρῆλθεν, οὐδεμίαν τροφὴν εὑρίσκει ὁ λαός· διὸ ἀπόλυσον αὐτοὺς, ἵνα ὑπάγωσιν εἰς τὰς πλησίον μικρὰς πόλεις, καὶ ἀγοράσωσι τροφάς. Σημείωσαι δὲ, ὅτι ὁ μὲν Ματθαῖος εἶπεν, ὅτι οἱ μαθηταὶ, προσελθόντες πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, εἶπον αὐτῷ ταῦτα· ὁ δὲ Ἰωάννης λέγει, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε πρὸς τὸν Φίλιππον· Πόθεν ἀγοράσομεν ἄρτους, ἵνα φάγωσιν οὗτοι; Ἰωάν. ς'. 5. Καὶ μὴ νομίσῃς, ὅτι ἐναντία εἰσὶ τὰ ὑπὸ τῶν Εὐαγγελιστῶν ἱστορούμενα· διότι ὁ Ἰωάννης ἔγραψε τὸ πρότερον γενόμενον, καὶ ὑπὸ τοῦ Ματθαίου σιωπηθέν· πρῶτον ὁ Ἰησοῦς, ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἰδὼν τὸ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ, εἶπε πρὸς τὸν Φίλιππον· Πόθεν ἀγοράσομεν ἄρτους, ἵνα φάγωσιν οὗτοι; ἔπειτα, ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ, εἶπον αὐτῷ τὰ ὑπὸ τοῦ Ματθαίου ἱστορηθέντα. Καλῶς δὲ τοῦτο ἐσημείωσεν ὁ Ἰωάννης· διότι ἐκ τούτου πληροφορούμεθα, ὅτι ὁ Θεὸς, καὶ πρὸ τῆς αἰτήσεως ἡμῶν, βλέπει τὴν ἀνάγκην ἡμῶν, καὶ ὡς φιλάγαθος πατὴρ φροντίζει περὶ τῆς θεραπείας αὐτῆς· ἐκ τούτου δὲ ἀναζωοποιεῖται εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπὶς, καὶ ἐπιστηρίζεται καὶ ἀναθάλλει. Τί δὲ ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὅτε ταῦτα εἶπον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ;

Ματ. ιδ'. 16. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.

Βλέπε τῶν λόγων τοῦ Θεανθρώπου τὴν ταπείνωσιν. Εἰπὼν, Οὐδεμίαν ἔχουσι χρείαν, ἵνα ἀπελθόντες ἀγοράσωσι τροφὰς, οὐ λέγει, Ἐγὼ δώσω, καὶ χορτάσω αὐτοὺς, ἀλλὰ, Δότε, λέγει, ὑμεῖς αὐτοῖς φαγεῖν, ὑμεῖς θρέψατε αὐτούς. Τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο· διότι αὐτὸς μὲν, ὡς κατωτέρω διηγεῖται ὁ Εὐαγγελιστὴς, διὰ τῆς εὐλογίας αὐτοῦ ἐπλήθυνε τοὺς ἄρτους καὶ τὰ ὀψάρια· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν πεινῶντα λαὸν, καὶ ἐχόρτασαν αὐτόν. Σὺ δὲ σημείωσον, ὅτι ὅπου ἀπορία καὶ ἀδυναμία φύσεως, ἐκεῖ ἐνεργεῖ ἡ δύναμις καὶ ἡ τελειότης τῆς χάριτος, καθὼς διὰ στόματος τοῦ θεηγόρου Παύλου εἶπεν ὁ Θεός·
Β'. Κορ. ιβ'. 9. Ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. Διὰ τοῦτο πρῶτον ἐφανερώθη εἰς πάντας ἡ κατὰ φυσικὸν λόγον ἀπορία τῶν τροφῶν, ἔπειτα ἔλαμψε τῆς παντοδυνάμου δεξιᾶς ἡ χάρις· ἡ ἀπόκρισις τῶν Ἀποστόλων ἐφανέρωσεν εἰς πάντας, ὅτι οὐδεὶς τρόπος εὑρίσκετο πρὸς τὸ θρέψαι εἰς τὴν ἔρημον ἐκείνην τόσας λαοῦ χιλιάδας.

Ματ. ιδ'. 17. Οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· Οὐκ ἔχομεν ὧδε, εἰμὴ πέντε ἄρτους, καὶ δύω ἰχθύας.

Εἰς ταύτην, λέγουσι, τὴν ἔρημον οὐκ ἔχομεν, εἰμὴ πέντε ἄρτους, καὶ δύω ὀψάρια. Ἐκ τούτου φαίνεται, ὅτι οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι προλαβὸν ἐρεύνησαν, ἐὰν ὁ λαὸς ἐκεῖνος ἔφερε τροφάς· πλατύτερον δὲ τοῦτο ἱστορεῖ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, λέγων, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας ἀπεκρίθη τῷ Ἰησοῦ· Ἔστι παιδάριον ἓν ὧδε, ὃ ἔχει πέντε Ἰωάν. ϛ'. 9.
ἄρτους κριθίνους, καὶ δύω ὀψάρια· ἀλλὰ τί ἐστιν εἰς τοσούτους; αὕτη δὲ ἡ περιεστατωμένη ἀπόκρισις ἐφανέρωσεν οὐ μόνον τὴν προλαβοῦσαν ἀκριβῆ ἔρευναν, ἀλλὰ καὶ τὴν ποιμαντικὴν τῶν Ἀποστόλων μέριμναν, καὶ φιλόστοργον περιποίησιν ὑπὲρ τῶν πεινόντων. Πρὸς ταῦτα δὲ ἰδοὺ τί ἀποκρίνεται ὁ Ἰησοῦς.

Ὁ δὲ εἶπε· Φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε. Καὶ κελεύσας τοὺς Ματ. ιδ'. 18, 19.
ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους, καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ τοὺς δύω ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐλόγησε· καὶ κλάσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις.

Ἀκούσατε πόσα μαθήματα περιέχουσι ταῦτα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὰ λόγια. Πρῶτον, Φέρετέ μοι, λέγει, αὐτοὺς ὧδε· ἔπειτα προστίθητι· Καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ τοὺς δύω ἰχθύας. Ἠθέλησεν ὁ Φιλάνθρωπος οὐχὶ μόνον ἰδεῖν, ἀλλὰ καὶ ἰδίαις χερσὶ ψηλαφῆσαι τὴν τροφὴν, τὴν εἰς τοὺς πεινῶντας δοθησομένην, ἵνα μάθῃς, πόση προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια ἀναγκαία ἐστὶ διὰ τὴν ἐλεημοσύνην. Διὰ τοῦ ἔργου τούτου λέγει σοι ὁ Κύριος· Βλέπε, καὶ ψηλάφα τὴν τροφὴν, ἢ τὸ ἱμάτιον, ἢ ὅ,τι ἄλλο δίδως εἰς τὸν πτωχὸν, διότι ἐὰν μηδὲ ἴδῃς, μηδὲ ψηλαφήσῃς, ἀλλ' ἐμπιστεύσῃς εἰς τὸν δοῦλόν σου, ἢ εἰς ἄλλον τινὰ τὸ ἔργον, ἐκεῖνος, ἐὰν τύχῃ κακότροπος, δίδωσι τῷ πτωχῷ ἢ ὀλίγον,

ἢ τὸ εὐτελέστερον καὶ ἄχρηστον. Δεύτερον· Καὶ κελεύσας, λέγει, τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους· τοῦτο ἐκφράζει πλατύτερον ὁ θεηγόρος Μάρκος, λέγων, ὅτι προσέταξεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ἵνα πάντες οἱ λαοὶ καθίσωσιν ἐπάνω εἰς τὸν χλωρὸν χόρτον μεμερισμένοι ἀνὰ ἑκατὸν, καὶ ἀνὰ πεντήκοντα, συμπόσια συστήσαντες, ὥσπερ ποιοῦσιν οἱ εἰς τὸν αὐτὸν μὲν τόπον, εἰς διάφορα δὲ τραπέζια καθήμενοι·

Μάρκ. ς΄. 39, 40. Καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. Καὶ ἀνέπεσον πρασιαὶ πρασιαὶ, ἀνὰ ἑκατὸν, καὶ ἀνὰ πεντήκοντα. Αὕτη ἡ διάταξις ἐποίησε τὸ μὲν θαῦμα ὁρατὸν εἰς πάντας, τὴν δὲ διανομὴν τῶν τροφῶν εὔκολον, καὶ ἰσόμετρον· ἔπαυσε δὲ πάντα θόρυβον, ὥστε μετὰ εὐταξίας, καὶ εὐσχημοσύνης, καὶ ἡσυχίας ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν. Σὺ δὲ, μαθὼν ἐκ τούτου, ὅτι ἡ εὐταξία ἀρεστή ἐστι τῷ Θεῷ, καὶ ὠφέλιμος, πράττε πάντα τὰ ἔργα σου οὐχὶ ἀτάκτως, καὶ μετὰ θορύβου, ἀλλ' εὐτάκτως καὶ μεθ' ἡσυχίας, καθὼς καὶ ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος παραγγέλ-

Α΄. Κορ. ιδ΄. 40. λει σοι, λέγων· Πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω. Τρίτον, καὶ βλέπει μὲν ἄνω εἰς τὸν οὐρανὸν, ἵνα διδάξῃ, ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατέβη, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀντίθεος, ἀλλὰ πάντα ποιεῖ σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. Τέταρτον, εὐλογεῖ δὲ τοὺς ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας, ὡς ὁ θεηγό-

Λουκ. θ΄. 16. ρος Λουκᾶς ἐπιβεβαιοῖ, λέγων· Λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ τοὺς δύω ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐλόγησεν αὐτούς· Ἵνα ἡμεῖς τοῦτο μαθόντες, λέγει ὁ θεῖος

Ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ Ματθ. Σειρᾷ. Χρυσόστομος, ἐπὶ τραπέζης τοῦτο ἀεὶ ποιῶμεν· ἤγουν, ἵνα καὶ ἡμεῖς, κατὰ τοῦτο τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐλογῶμεν τὰς τροφὰς ἡμῶν, πρὶν ἢ καθίσωμεν ἐν τῇ τραπέζῃ, καὶ γευθῶμεν τῆς ἐν αὐτῇ προκειμένης βρώσεως καὶ πόσεως. Πέμπτον, κόπτει μετὰ ταῦτα τοὺς ἄρτους, καὶ δίδωσιν αὐτοὺς εἰς τῶν μαθητῶν τὰς χεῖρας. Ὥσπερ δὲ, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, ἐπλήθυνεν ὁ Θεὸς τὴν δράκα τοῦ ἀλεύρου, καὶ τὸ ἔλαιον τὸ ἐν τῷ καμψάκῃ εἰς τὰς χεῖρας τῆς Σαρεπτίας· οὕτω τότε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπολλαπλασίασε τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ τοὺς δύω ἰχθύας εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀποστόλων. Καθὼς δὲ τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῆς, οὕτως οἱ ἄρτοι, καὶ οἱ ἰχθύες ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν ἀνέβλυζον, καὶ ὑπ' αὐτῶν διεμερίζοντο εἰς τὰς χιλιάδας τοῦ ἐκεῖ λαοῦ. Ἐκ τούτου μανθάνομεν, ὅτι εἴτι καὶ ἂν δώσωμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς, δίδομεν ἐκ τῶν δοθέντων ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ἔτι δὲ, καὶ ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη πολλαπλασιάζει εἰς τοῦ ἐλεήμονος τὰς χεῖρας τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ. Ἔδωκεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Μάρκ. ς΄. 41.

τοὺς ἄρτους εἰς τῶν μαθητῶν τὰς χεῖρας, ἐμέρισε δὲ καὶ τὰ ὀψάρια, ὡς ἱστορεῖ ὁ ἱερὸς Μάρκος· οἱ δὲ μαθηταὶ διένεμον αὐτὰ εἰς τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ.

Καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐ- Ματθ. ιδ΄. 20.
χορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ
περισσεῦον τῶν κλασμάτων,
δώδεκα κοφίνους πλήρεις. Οἱ 21.
δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡ-
σεὶ πεντακισχίλιοι, χωρὶς γυ-
ναικῶν καὶ παιδίων.

Μέγας εἶ Κύριε, καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, καὶ οὐδεὶς λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ὕμνον τῶν θαυμασίων σου! Κἂν εἰς μικρότατα καὶ σχεδὸν ἀόρατα ψιχία.

χία διαμερίσῃς τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ τοὺς δύω ἰχθύας, μόλις ἓν μόνον ψιχίον λαμβάνει ἕκαστος τῶν πέντε χιλιάδων· καὶ ὅμως τόσον ἔλαβεν ὁ καθεὶς αὐτῶν, ἔτι δὲ καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία, ὥστε οὐ μόνον ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐπερίσσευσαν δώδεκα κώφινοι πλήρεις. Ἐπερίσσευσαν μὲν οἱ ἄρτοι, καὶ οἱ ἰχθύες, ἵνα μὴ φάντασμα φανῇ τὸ θαῦμα· δώδεκα δὲ κώφινοι τὸ περίσσευμα, ἵνα ἕκαστος τῶν Ἀποστόλων λάβῃ ἀνὰ ἕνα κώφινον· κλάσματα δὲ, ἤγουν κομμάτια, καὶ οὐχὶ ἄρτοι καὶ ἰχθύες ὁλόκληροι ἐπερίσσευσαν, ἵνα ἐμφαίνωσιν, ὅτι λείψανα ἦσαν τῶν εὐλογηθέντων, καὶ διατμηθέντων πέντε ἄρτων, καὶ δύω ἰχθύων. Τίς δὲ νοῦς δύναται νοῆσαι, ἢ τίς λόγος δύναται παραστῆσαι, ἢ πῶς τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων ἐχορτάσθη διὰ πέντε ἄρτων, καὶ δύω ἰχθύων, ἢ πῶς οἱ ἄρτοι, καὶ οἱ ἰχθύες ἐπληθύνοντο, καὶ ἀνέβλυζον ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Ἀποστόλων, ἢ πῶς οὐδὲ ὀλιγώτερον, οὐδὲ περισσότερον, ἀλλὰ δώδεκα κώφινοι πλήρεις ἐπερίσσευσαν; Εἷς μόνος οἶδε τὸ πῶς, δηλαδὴ ὁ ταῦτα ποιήσας Θεός. Μόλις δὲ τὸ θαῦμα τέλος ἔλαβε·

Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. Ματ. ιδ'. 22.

Μετὰ τὸ θαῦμα ἤθελεν ὁ Θεάνθρωπος, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν κατωτέρω λόγων τοῦ αὐτοῦ Ἐυαγγελιστοῦ Ματθαίου, ἵνα, ἀναβὰς μόνος εἰς τὸ ἐκεῖ ὄρος, προσευχηθῇ· οἱ δὲ καλοὶ καὶ ἠγαπημένοι αὐτοῦ μαθηταὶ οὐκ ἤθελον χωρισθῆναι ἀπ' αὐτοῦ· διὸ καὶ ἠνάγκασεν αὐτοὺς εὐθὺς ὁ Σωτὴρ καὶ Διδάσκαλος, ἵνα, ἕως οὗ αὐτὸς ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους, οἵτινες διὰ ξηρᾶς ἔμελλον ἐπιστρέψαι εἰς τὰ ἴδια, ἐκεῖνοι, ἐμβάντες εἰς τὸ πλοῖον, προπορευθῶσιν εἰς τὸ πέραν, ἤγουν περαιτέρω ὅπου ἦν ἡ Βηθσαϊδά. Ἐδίδαξε δὲ διὰ τούτου, ὅτι πρέπον ἐστὶν, ἵνα καὶ περὶ τῆς ὠφελείας τῶν ἀδελφῶν διαπαντὸς φροντίζωμεν, καὶ τῆς κατὰ μόνας προσευχῆς τὸ ἔργον μηδέποτε ἐγκαταλιμπάνωμεν.

Αυτ. ιδ'. 23.

Μάρκ. ϛ'. 45.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Η΄. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Τοῦ σημερινοῦ Ἐυαγγελίου ἡ ἱστορία ἀναζωοποιεῖ, ὡς ἠκούσατε, τὴν ὑπὸ Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν παντὸς ἀνθρώπου φυτευθεῖσαν δύναμιν τῆς ἐλπίδος, καὶ θαυμασίως διευθύνει αὐτὴν εἰς αὐτὸν τὸν δοτῆρα καὶ ἐκπληρωτὴν αὐτῆς, τὸν Θεὸν, λέγω, τὸν φιλανθρωπότατον καὶ παντοδύναμον. Ἔχει ἀληθῶς κατὰ φύσιν πᾶσα ψυχὴ ἀνθρώπου τῆς ἐλπίδος τὴν δύναμιν· οὐδὲ κίνδυνοι, οὐδὲ ἀνάγκαι, οὐδὲ δυστυχίαι, οὐδὲ τόπος, οὐδὲ καιρὸς, οὐδὲ ἄλλο τι δύναται νὰ ἐκριζώσῃ ἀπὸ τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου τὴν δύναμιν τῆς ἐλπίδος· ἡ ἐλπὶς οὐκ ἐγκαταλείπει ἡμᾶς οὐδὲ κατὰ τὴν ἐσχάτην ὥραν τοῦ θανάτου, ἀλλὰ καὶ τότε, συμπαροῦσα, θαῤῥύνει, καὶ ἐπαγγέλλεται ὑγείαν, καὶ ζωήν. Ἀυτὴ ἐνισχύει πάντα ἄνθρωπον εἰς πᾶν ἔργον, καὶ εἰς πᾶσαν περίστασιν· ὁ γεωργὸς ὑποφέρει τῆς γεωργίας τὸν κόπον, ἐπειδὴ ἐλπίζει τοῦ καρποῦ τὸν θερισμόν· ὁ ναύτης καταφρονεῖ τοὺς κινδύνους τῆς θαλάσσης, ἐπειδὴ ἐλπίζει καὶ τὴν φυγὴν τῶν ναυαγίων, καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ κέρδους· ὁ ἀσθενὴς παρηγορεῖ τῆς ἀῤῥωστίας τοὺς πόνους, ἐπειδὴ ἐλπίζει τοῦ πάθους αὐτοῦ τὴν ἰατρείαν. Ἡ ἐλπὶς τῆς ἀπαλλαγῆς παρηγορεῖ πάσας τὰς θλίψεις, καὶ ἐλαφρύνει πάσας τὰς στενοχωρίας, ὅσας προξενοῦσιν οἱ διωγμοὶ, αἱ καταδρομαὶ, αἱ συκοφαντίαι, αἱ προδοσίαι, καὶ πᾶσα ἄλλη λυπηρὰ περίστασις. Ἐὰν λείψῃ ἡ ἐλπὶς, οὐδεὶς ἐπιχειρεῖ οὐδὲ κἂν ἓν ἔργον, οὐδεὶς ευρίσκει παρηγορίαν εἰς ταύτην τὴν δυστυχῆ κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξωρίσθημεν.

Μεγάλη βέβαια τοῦ Θεοῦ ἡ φιλανθρωπία! Ὑστέρησε μὲν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, διὰ τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ, τῆς τρυφῆς τοῦ παραδείσου, ἐξώρισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην· εἶπε τὸ, Ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· Γεν. γ. 17, 19.
ἐν λύπαις φαγῇ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου· εἶπε τὸ, Ἀκάνθας καὶ τριβόλους, ἤγουν θλίψεις, συμφορὰς, ἀνάγκας, ἀῤῥωστίας, ἀνατελεῖ σοι· ἀφῆκεν ὅμως εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν τῆς ἐλπίδος, ὡς παρηγορητικὸν ἀντίδοτον τῶν συμφορῶν, καὶ βάλσαμον παραμυθητικὸν τῶν θλιβερῶν αὐτοῦ περιστάσεων.

Πλὴν, φεῦ τῆς δυστυχίας! ἐκεῖνο, ὅπερ συμβαίνει εἰς τὰς ἄλλας δυνάμεις, τὰς ὑπὸ Θεοῦ ἐμφυτευθείσας εἰς τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, τοῦτο αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἐλπίδος. Ἐνέθηκεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν φύσιν ἡμῶν τὴν ἐπιθυμίαν, ἵνα, προσηλώσαντες αὐτὴν εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ἀγαπήσαντες αὐτὸν ἐξ ὅλης καρδίας, κληρονομήσωμεν τὴν αἰώνιον αὐτοῦ βασιλείαν· ἡμεῖς δὲ, ἀφιεροῦντες ὅλην τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶν εἰς τὴν γῆν, καὶ ἀγαπῶντες ἐξ ὅλης καρδίας τὰ κτίσματα, τὰς σαρκικὰς ἡδονὰς, τοῦ κόσμου τὴν ματαιότητα, ὑπόδικοι γινόμεθα τῆς αἰωνίου κολάσεως. Ἐνέθηκεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν φύ-

φύσιν ἡμῶν τὸν θυμὸν, τόνον καὶ νεῦρον τῆς ψυχῆς, ἵνα δι' αὐτοῦ ἀνδριζώμεθα κατὰ τῶν πειρασμῶν τοῦ Διαβόλου, καὶ ἀντιπολεμῶμεν τῆς ἁμαρτίας τὰς προσβολάς· ἡμεῖς δὲ διὰ τοῦ θυμοῦ γεμίζομεν τὸ στόμα ἡμῶν ὕβρεων, καὶ καθοπλίζομεν τὰς χεῖρας κατὰ τοῦ πλησίον. Ὁ τεχνίτης κατεσκεύασε τὴν μάχαιραν πρὸς ὠφέλιμον χρῆσιν τῶν ἀνθρώπων· οἱ ἄνθρωποι καταχρῶνται τῆς μαχαίρας, καὶ φονεύουσιν ἀλλήλους. Ὁ Θεὸς ἐφύτευσεν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν τὸν θυμὸν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν, ἵνα μεταχειρώμεθα αὐτὰ ὡς ὄργανα σωτηρίας· ἡμεῖς δὲ, τούτων καταχρώμενοι, ποιοῦμεν αὐτὰ ὄργανα ἀπωλείας. Τὴν αὐτὴν κατάχρησιν ποιοῦμεν καὶ μετὰ τῆς ἐλπίδος. Ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς τὸ μέγα τῆς ἐλπίδος δῶρον, ἵνα, ὅλως δι' ὅλου εἰς αὐτὸν ἐλπίζοντες, ἔχωμεν αὐτὴν κραταιὸν καταφύγιον τῶν σωματικῶν συμφορῶν, καὶ λιμένα τῆς ψυχικῆς σωτηρίας ἀκύμαντον· ἡμεῖς δὲ ἀφιεροῦμεν ὅλην τὴν ἐλπίδα ἡμῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, εἰς τὰ ἀργύρια, εἰς τοὺς λίθους, εἰς πράγματα ἀσθενῆ, καὶ μεταβλητὰ, καὶ φθαρτὰ, καὶ πρόσκαιρα· ὅθεν ἡ ἐλπὶς οὐ γίνεται ὠφέλιμος καὶ ψυχοσωτήριος, ἀλλ' ἐπιβλαβὴς καὶ ψυχώλεθρος.

Ὁ Θεὸς καὶ διὰ λόγου ἐδίδαξε, καὶ δι' ἔργων ἐβεβαίωσεν, ὅτι εἰς αὐτὸν, καὶ οὐχὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους πρέπει νὰ ἐλ-
Ψαλ. ρμέ. 2. πίζωμεν· Μὴ πεποίθατε, εἶπεν, ἐπ' ἄρχοντας, ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία· σὺ δὲ, ὦ ἄνθρωπε, καὶ κυβέρνησιν, καὶ τιμὴν, καὶ πᾶν ἀγαθὸν, οὐκ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος ἐλπίζεις. Ὁ ἄρχων, ὡς ἄνθρωπος, ἐστὶ μεταβλητός· σήμερον σὲ ἀγαπᾷ, καὶ σὲ προστατεύει, αὔριον σὲ μισεῖ, καὶ σὲ καταδιώκει· ὁ ἄρχων, ὡς υἱὸς ἀνθρώπων, σήμερον κάθηται εἰς τὴν ὑψηλὴν τῆς εὐτυχίας καθέδραν, ὅθεν κραταιῶς περιθάλπει σε· αὔριον κατακρημνίζεται εἰς τὸν βαθὺν τῆς δυστυχίας χάνδακα, ὅθεν ἡ περίθαλψις αὐτοῦ οὐδὲν ὠφελεῖ σε· ὁ ἄρχων, ὡς ἄνθρωπος θνητὸς, αὔριον ἀποθνήσκει, σὺ δὲ οὐ μόνον μένεις γυμνὸς τῆς προστασίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ μισούμενος. Ἡμεῖς ἐλπίζομεν εἰς τοὺς συγγενεῖς, ἢ εἰς τοὺς φίλους, ἀλλ' αὐτοὶ ἔχουσιν ἢ δύναμιν ἀπροαίρετον, ἢ προαίρεσιν ἀδύνατον, ἤγουν ἢ οὐδόλως θέλουσι, κἂν δύνωνται, ἢ οὐδόλως δύνανται, κἂν προαιρῶνται βοηθῆσαι ἡμῖν· αὐτοὶ σήμερον ὑπόσχονται πολλὰ καὶ μεγάλα, αὔριον ἀθετοῦσι τὴν ὑπόσχεσιν, καὶ οὐκ ἐκπληροῦσιν οὐδὲ πολλὰ, οὐδὲ ὀλίγα. Ἡμεῖς ἐλπίζομεν εἰς τὸ ἀργύριον καὶ εἰς τὸ χρυσίον, εἰς τοὺς λίθους, καὶ τὰ κειμήλια· αὐτὰ δὲ σήμερόν εἰσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν, καὶ αὔριον ἢ κλέπτουσιν οἱ κλέπται, ἢ ἁρπάζουσιν οἱ λησταὶ, ἢ σκορπίζουσι τὰ ἐλαττώματα, ἢ διαφθείρουσι τῶν συμφορῶν αἱ περιστάσεις, ἢ τέλος πάντων ἀφαιρεῖ αὐτὰ ἀφ' ἡμῶν ὁ θάνατος. Θέλεις, ἵνα ἡ ἐλπίς σου ἔχῃ βάσιν στερεὰν καὶ βεβαίαν; Εὑρὲ ἄνθρωπον δυνάμενον ποιῆσαι ὅσα θέλεις· εὑρὲ ἄνθρωπον φυλάσσοντα ἀμετάβλητον τὴν ἑαυτοῦ ὑπόσχεσιν· εὑρὲ ἄνθρωπον κατὰ φύσιν εὐεργετικὸν, καὶ στήριξον ἐπ' αὐτὸν τὴν ἐλπίδα σου. Ἀλλὰ ποῦ ἂν εὑρεθῇ τοιοῦτος ἄνθρωπος; Ἀληθῶς τοιοῦτον ἄνθρωπον οὐχ εὑρίσκεις· εὑρίσκεις ὅμως, ἐὰν θέλῃς, τὸν Θεόν· αὐτός ἐστι παντοδύναμος· Ὅτι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ Ψαλ. ϙδ'. 4, 5.
πέρατα τῆς γῆς, καὶ τὰ ὕψη τῶν ὀρέων αὐτοῦ εἰσίν. Ὅτι αὐτοῦ ἐστιν ἡ θάλασσα, καὶ αὐτὸς ἐποίησεν αὐτὴν, καὶ τὴν ξηρὰν αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἔπλασαν· τὸν Θεὸν μόνον εὑρίσκεις, τὸν ποιήσαντα τὸν Αὐτ. ρμέ. 4.
οὐρανὸν, τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν, καὶ

καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· αὐτὸν μόνον εὑρίσκεις, φυλάττοντα τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ ἀμετάβλητον εἰς τὸν αἰῶνα· *Τὸν φυλάσσοντα ἀλήθειαν εἰς τὸν αἰῶνα·* αὐτὸν μόνον εὑρίσκεις φύσει εὐεργετικόν· διότι αὐτὸς κρίνει τοὺς ἀδικουμένους, τρέφει τοὺς πεινῶντας, λύει ἀπὸ πάσης ἀνάγκης τοὺς ἐν αὐτῇ δεδεμένους, σοφίζει τοὺς τυφλοὺς, ἀνορθοῖ τοὺς εἰς τὰς συμφορὰς πεπτωκότας, ἀγαπᾷ τοὺς δικαίους, φυλάττει τοὺς εἰς αὐτὸν προσερχομένους, ἀναλαμβάνει εἰς τὴν ἑαυτοῦ προστασίαν τὸν ὀρφανὸν καὶ τὴν χήραν, ἐξαλείφει τοῦ ἁμαρτωλοῦ τὰς
Ψαλ. ρμϛ'. 5, 6, 7, 8. ἁμαρτίας· *Ποιοῦντα κρίμα τοῖς ἀδικουμένοις, διδόντα τροφὴν τοῖς πεινῶσι. Κύριος λύει πεπεδημένους, Κύριος σοφοῖ τυφλοὺς, Κύριος ἀνορθοῖ κατερραγμένους, Κύριος ἀγαπᾷ δικαίους, Κύριος φυλάσσει τοὺς προσηλύτους. Ὀρφανὸν καὶ χήραν ἀναλήψεται, καὶ ὁδὸν ἁμαρτωλῶν ἀφανιεῖ.* Διατί λοιπὸν ἐγὼ ἀνατίθημι τὴν ἐλπίδα μου εἰς τοὺς ἀδυνάτους, εἰς τοὺς ἀπροαιρέτους, εἰς τοὺς μεταβλητοὺς ἀνθρώπους, καὶ οὐχὶ εἰς τὸν Θεὸν, τὸν παντοδύναμον, τὸν εὐεργετικὸν, τὸν ἀληθινὸν, τὸν ἀμετάβλητον; Διατί ἀνατίθημι τὴν ἐλπίδα μου εἰς τὰ ἄψυχα καὶ ἀναίσθητα, καὶ ἀκίνητα χώματα τῆς γῆς, καὶ οὐχὶ εἰς τὸν Θεὸν, *τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν, τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς;* Ἐὰν ἀφιερώσω πᾶσαν τὴν ἐλπίδα μου εἰς αὐτὸν, ἀπολαμβάνω ὅσα θέλω πρὸς τὸ συμφέρον μου, καὶ γίνομαι πανευτυχὴς
Αὐτόθι. 4. καὶ μακάριος· *Μακάριος, οὗ ὁ Θεὸς Ἰακὼβ βοηθὸς αὐτοῦ, ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτοῦ.* Μήπως διστάζομεν εἰς τὰ λόγια αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐλπίζομεν ἐπ' αὐτόν; ἀλλ' αὐτὸς καὶ διὰ τῶν ἔργων ἔδειξε, πόσον βοηθεῖ τοὺς εἰς αὐτὸν ἐλπίζοντας.

Τετρακόσιαι χιλιάδες ἀνδρῶν δυνατῶν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα παρατάσσονται εἰς πόλεμον κατὰ ὀκτακοσίων χιλιάδων ἀνδρῶν, ἐπίσης δυνατῶν, ἐκ τῶν λοιπῶν φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ· νικῶσι δὲ κατὰ κράτος αἱ τετρακόσιαι χιλιάδες τὰς ὀκτακοσίας· *Καὶ κατίσχυσαν,* λέγει Β'.Παραλ. ιγ'. 18.
ἡ θεία Γραφὴ, *οἱ υἱοὶ Ἰούδα·* ἀλλὰ διατί; *Ὅτι,* λέγει, *ἤλπισαν ἐπὶ Κύριον Θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν.* Ἄγγελος Κυρίου ἀποκτείνει εἰς μίαν νύκτα ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδας Ἀσσυρίων, οἵτινες ἦλθον ἐκπολεμῆσαι τὸν Ἐζεκίαν, τὸν Βασιλέα τῆς Ἱερουσαλὴμ· διατί τοῦτο; Διότι ὁ Ἐζεκίας, λέγει ἡ Γραφὴ, *ἤλπισεν ἐν Κυρίῳ Θεῷ* Δ'.Βασιλ. ιη'. 5.
Ἰσραήλ. Μετὰ ταῦτα ἀσθενεῖ ὁ Ἐζεκίας ἕως θανάτου· ἔρχεται πρὸς αὐτὸν ὁ Προφήτης Ἡσαΐας, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ ἀναγγέλλει αὐτῷ τὴν ἀπόφασιν τοῦ θανάτου αὐτοῦ, λέγων· *Τάδε* Αὐτ. κ'. 1.
λέγει Κύριος· Ἔντειλαι τῷ οἴκῳ σου, ἀποθνήσκεις σὺ, καὶ οὐ ζήσῃ. Ὁ Ἐζεκίας ἀκούει μὲν μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας τοῦ ἁγίου Προφήτου τὰ λόγια, καὶ πιστεύει εἰς αὐτὰ, πλὴν οὐκ ἀπελπίζεται, ἀλλὰ ἐλπίζει εἰς τὸν Θεόν· στρέφει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὸν τοῖχον, ἵνα συνάξῃ τὸν νοῦν αὐτοῦ· ἔπειτα πᾶσαν τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ ἀφιερώσας εἰς τὸν Θεὸν, προσεύχεται, παρακαλεῖ, κλαίει· διὸ οὐχὶ μόνον ἰατρεύεται, ἀλλὰ καὶ προστίθενται αὐτῷ δεκαπέντε ἔτη ζωῆς· πρὸς τούτοις δὲ ἐλευθεροῦται αὐτός τε, καὶ ἡ πόλις αὐτοῦ Ἱερουσαλὴμ ἐκ τῆς καταδρομῆς τῶν
Ἀσσυρίων. Ἤκουσα, λέγει πρὸς αὐτὸν Αὐτόθι. 5, 6.
ὁ Θεὸς, *τῆς προσευχῆς σου, εἶδον τὰ δάκρυά σου. Ἰδοὺ ἐγὼ ἰάσομαί σε· τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναβήσῃ εἰς οἶκον Κυρίου. Καὶ προσθήσω*

σω ἐπὶ τὰς ἡμέρας σου πεντεκαίδεκα ἔτη· καὶ ἐκ χειρὸς Βασιλέως Ἀσσυρίων σώσω σε καὶ τὴν πόλιν ταύτην.

Ἡ ἱστορία τοῦ σήμερον ἀναγνωσθέντος Εὐαγγελίου τί ἄλλο ἐφανέρωσεν, εἰμὴ, ὅτι οἱ ἐπὶ τὸν Θεὸν ἐλπίζοντες, οὐδέποτε μένουσιν ἐστερημένοι τῶν δωρεῶν αὐτοῦ; Πέντε χιλιάδες ἄνδρες, ἴσως καὶ ἄλλαι πέντε χιλιάδες γυναικῶν καὶ παιδίων, τόσην ἐλπίδα ἔχουσι πρὸς τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου, ὥστε πεζοὶ, μηδεμίαν τροφὴν μεθ' ἑαυτῶν λαβόντες, ἔτρεξαν εἰς τὴν ἔρημον, φέροντες τοὺς ἀσθενεῖς αὐτῶν· τί οὖν ἔλαβον αὐτοὶ παρ' ἐκείνου, εἰς ὃν ἤλπισαν; ἔλαβον ἄρά γε ἐκεῖνο μόνον, ὅπερ ἤλπισαν; Οὐ μόνον πάντας τοὺς ἀσθενεῖς αὐτῶν ἰάτρευσεν ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ πάντας αὐτοὺς διὰ τῶν εὐλογηθέντων ἄρτων καὶ ὀψαρίων ἐκ περιουσίας ἐχόρτασε· καὶ οἱ μὲν μαθηταὶ αὐτοῦ παρεκάλουν αὐτὸν, ἵνα ἀπολύσῃ αὐτούς· αὐτὸς δὲ οὐκ ἠθέλησεν ἀπολῦσαι αὐτοὺς, πρὶν ἢ καὶ τοὺς ἀῤῥώστους αὐτῶν ἰατρεύσῃ, καὶ τὴν κοιλίαν αὐτῶν χορτάσῃ. Πλήρης τοιούτων παραδειγμάτων ἐστὶν ἡ ἁγία Γραφή· πλὴν καὶ τοῦτο μόνον βεβαιοῖ τὸν λόγον τοῦ Προφήτου·
Ψαλ. κά. 5. Ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν, καὶ οὐ
κατῃσχύνθησαν· καὶ τοῦτο μόνον δείκνυσι τοῦ ἀποστολικοῦ λόγου τὴν ἀ-
Ῥωμ. έ. 5. λήθειαν· Ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει.

Μέγα δῶρον ἀληθῶς ἡ εἰς Θεὸν ἐλπίς! Αὐτή ἐστι θυγάτηρ γνησία τῆς πίστεως· ἡ πίστις γεννᾷ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου τὴν εἰς Θεὸν ἐλπίδα· ἡ ἀπιστία ἐξαλείφει καὶ αὐτὰ τὰ ἴχνη αὐτῆς. Ἐκ τούτου καταλαμβάνομεν πόσον ὠφέλιμός ἐστιν ἡ πίστις καὶ εἰς ταύτην τὴν πρόσκαιρον ζωήν. Ὁ μὲν πιστὸς, εἰς τὰς συμφορὰς, εἰς τὰς θλίψεις, εἰς τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους κατ' οὐδένα τρόπον ἀπαντῆσαι δύναται, εἰς τὸν οὐρανὸν ἐκτείνει τὰς χεῖρας· Θεὲ, λέγει, πρόφθασον· ἡ δὲ ἐλπὶς τῆς παντοδυνάμου βοηθείας γίνεται βάλσαμον τῶν πληγῶν τῆς τεθλιμμένης αὐτοῦ καρδίας· ὁ δὲ ἄπιστος, εἰς τὰς ἀναπαντήτους ἐλεεινὰς περιστάσεις, ἐπειδὴ οὐδεμίαν ἔχει εἰς τὸν Θεὸν ἐλπίδα, οὐδὲν εὑρίσκει ἰατρείας βότανον, οὐδεμίαν εὑρίσκει τοῦ σφοδροτάτου αὐτοῦ πάθους παρηγορίαν. Ὁ πιστὸς, ἀδικούμενος καὶ τυραννούμενος, καὶ ὑπὸ μηδενὸς βοηθούμενος, καταφεύγει εἰς τὸν Θεὸν, ἐλπίζων, ὅτι αὐτὸς ἔσεται ὑπερασπιστὴς αὐτοῦ καὶ λυτρωτής· ἡ τοιαύτη δὲ ἐλπὶς ἰατρεύει τὴν σφοδρὰν ὀδύνην τῆς ψυχῆς αὐτοῦ· ὁ ἄπιστος, ἐπειδὴ οὐδὲ πίστιν ἔχει, οὐδὲ ἐλπίδα, οὐδὲ καταφύγιον ἔχει εἰς τὰς ὁμοίας περιστάσεις, οὐδὲ ἰατρείαν· βασανίζεται δὲ ἀνιάτως, καὶ πάσχει ἀπαραμύθητα. Ὁ μὲν πιστὸς καὶ τὸν ἀγῶνα τοῦ θανάτου εἰρηνικῶς ὑποδέχεται, καὶ τῆς τελευταίας ὥρας τῆς ζωῆς τὰ φόβητρα ἀπαντᾷ ἀνδρείως, ἐπειδὴ πιστεύει, ὅτι ὁ θάνατος οὐκ ἔστι θάνατος, ἀλλὰ μετάβασις ἐκ τῆς προσκαίρου ζωῆς εἰς τὴν ζωὴν τὴν ἀτελεύτητον, ἐπειδὴ ἐλπίζει, ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι, οἱ τῶν πιστῶν ὁδηγοὶ καὶ φύλακες, παρίστανται ὑπερασπιζόμενοι, θαῤῥύνοντες, βοηθοῦντες· ὅθεν βλέπει τὰ τέλη τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικά· εἰς τὸν ἄπιστον, ἐπειδὴ οὐδὲν τούτων πιστεύει, οὐδὲν τούτων ἐλπίζει, ὁ ἀγὼν τοῦ θανάτου δεινός ἐστιν αὐτῷ καὶ ἀφόρητος, ἡ τελευταία ὥρα τῆς ζωῆς αὐτοῦ ὀδυνηρὰ, καὶ ταραχῆς καὶ ἀπελπισμοῦ ἀνεκδιηγήτου πλήρης· φρίττει καὶ πρὸ αὐτῆς καὶ ἐν αὐτῇ τὸν χωρισμὸν τοῦ κόσμου, καὶ τὴν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ἐξουδένωσιν.

 Ἐλ-

Ἐλπὶς λοιπὸν, ἀρετὴ ἁγία, θησαυρὲ ἀτίμητε, βάλσαμον οὐράνιον, δώρημα τέλειον, ἄνωθεν καταβαῖνον ἐκ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων· σὺ παρηγορεῖς τὰς θλίψεις μου, σὺ κατευνάζεις τὴν δριμύτητα τῶν πόνων τῆς ἀσθενείας μου, σὺ μόνη εἰς πᾶσαν θλιβερὰν καὶ κινδυνώδη περίστασίν μου προΐστασαι, σὺ καὶ τὸν φόβον τοῦ θανάτου διώκεις, καὶ τὸν ἀπελπισμὸν τοῦ πλήθους τῶν ἁμαρτιῶν μου ἐξαφανίζεις.

Βασιλεῦ ἀόρατε, γλυκύτατε νυμφίε τῆς ψυχῆς μου, πάντα δύνασαι, καὶ πάντα σοὶ ὑπακούει. Σὺ, ὅστις ἐφύτευσας εἰς τὴν καρδίαν μου τὴν ἐλπίδα, ἀξίωσόν με διὰ τῆς χάριτός σου, ἵνα μηδέ ποτε ἐλπίζω εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ εἰς τὰ πρόσκαιρα τοῦ κόσμου πράγματα, ἀλλ' ἵνα εἰς τὴν παντοδυναμίαν σου, καὶ εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν σου ἔχω πάντοτε ἀφιερωμένην πᾶσάν μου τὴν ἐλπίδα. Τότε δὲ γίνομαι πανευτυχὴς, καὶ μακάριος· σὺ γὰρ εἶπας διὰ τοῦ Προφήτου σου, ὅτι μακάριός ἐστιν ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἀφιερώσῃ πᾶσαν τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ ἐπὶ σέ· Μακάριος ἄνθρωπος ὁ ἐλπίζων ἐπὶ σέ. Ψαλ. πγ΄. 13.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Θ΄. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ὅσα διαλαμβάνει τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον φαίνονται διηγήματα ἁπλᾶ, ἱστοροῦντα ὅσα συνέβησαν, ὅτε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τῇ δυνάμει τῆς Θεότητος αὐτοῦ περιεπάτησεν ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν, καθὼς περιπατοῦμεν ἡμεῖς ἐπάνω εἰς τὴν ξηρὰν γῆν· αὐτὰ ὅμως περιέχουσι νοήματα θαυμαστὰ, καὶ ψυχοσωτήρια. Ἀλλὰ καθὼς μόνοι, οἱ καταβαίνοντες εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσσης, εὑρίσκουσι τοὺς πολυτίμους μαργαρίτας, οὕτω καὶ οἱ ἐξερευνῶντες τὸ βάθος τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ εὑρίσκουσι τὰ σωτήρια νοήματα· τοῦτο δὲ ἐφανέρωσεν ὁ προφήτης Δαβὶδ, ὅτε εἶπεν· Οἱ καταβαίνοντες εἰς θάλασσαν ἐν πλοίοις, ποιοῦντες ἐργασίαν ἐν ὕδασι πολλοῖς· Αὐτοὶ εἶδον τὰ ἔργα Κυρίου, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ ἐν τῷ βυθῷ· (Ψαλ. ρς΄. 23, 24.) διὰ τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ εἶπε· Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ. (Αυτ. ριη. 2.) Καταβῶμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς νοερῶς εἰς τὸν βυθὸν τῶν ἀναγνωσθέντων λόγων, κοπιάσωμεν πολυπραγμονοῦντες τὸ βάθος τῶν πνευματικῶν ναμάτων, ἵνα ἀναβιβάσωμεν τοὺς νοητοὺς μαργαρίτας τῶν θείων ἐννοιῶν, καὶ εἴδωμεν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τὰ ἔργα, καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. Ἐξερευνήσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ σημερινὰ εὐαγγελικὰ λόγια, διότι αὐτά εἰσιν αἱ μαρτυρίαι τῆς Θεότητος τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, αἱ ὁδηγοῦσαι ἡμᾶς πρὸς τὴν μακαρίαν ὁδὸν τῆς αἰωνίου σωτηρίας.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐ- Ματ. ιδ΄. 22.

τοῦ

τοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους.

Τὰ λόγια ταῦτα ἀνεγνώσθησαν, καὶ ἐξηγήθησαν εἰς τὸ Ἐυαγγέλιον τῆς παρελθούσης Κυριακῆς· ἐπανέλαβε δὲ αὐτὰ ὁ ποιήσας τὰς περικοπὰς τῶν κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν Ἐυαγγελίων, ἵνα ἀκολουθήσῃ τὴν σειρὰν τῆς διηγήσεως· διότι, μετὰ τὸ θαῦμα τῶν πέντε ἄρτων, ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἵνα ἐκεῖνοι μὲν ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Βηθσαϊδὰν πρὸ αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ ἐν τοσούτῳ ἀπολύσῃ τὰ πλήθη, τὰ ὑπ' αὐτοῦ τραφέντα καὶ χορτασθέντα. Ἔπειτα ἀπολύσας αὐτὰ, ἀνέβη εὐθὺς εἰς τὸ ὄρος.

Ματ. ιδ'. 23. Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. Ὀψίας δὲ γενομένης, μόνος ἦν ἐκεῖ,

Ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὡς ἄνθρωπος καὶ Ἀρχιερεὺς ἡμῶν, προσέφερε πρὸς τὸν Θεὸν τὰς ὑπὲρ ἡμῶν δεήσεις, πρῶτον μὲν ἀπέλυσε τοὺς ὄχλους, εἶτα ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, μόνος δὲ ἐκεῖ προσηύχετο ἕως τὸ ἑσπέρας. Ἐδίδαξε δὲ διὰ τούτου, ὅτι πᾶς Χριστιανὸς, ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς προσευχῆς, πρέπον ἐστὶ πρῶτον, ἵνα ἀποβάλῃ τὰς κοσμικὰς ἐνοχλήσεις, καὶ τὸν θόρυβον τῶν παθῶν, ἔπειτα ἀναβιβάσῃ τὸν νοῦν αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος, ὃ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς κατοικεῖν ἐν αὐτῷ, ἤγουν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἵνα ὡς θυμίαμα καθαρὸν προσφέρῃ εἰς τὸν Θεὸν τὴν προσευχὴν αὐτοῦ. (Ψαλ. ξζ'. 18.) Ἀλλὰ καὶ ἕως ἑσπέρας παρέτεινεν ὁ Δεσπότης ἡμῶν τῆς προσευχῆς τὸ ἔργον, ἵνα μάθωμεν, ὅτι οὐχὶ σπουδὴ καὶ ταχύτης, ἀλλὰ παράτασις καὶ ἐπιμονὴ ἀναγκαία ἐστὶν εἰς τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς. Ὁ μὲν Κύριος οὖν παρέτεινε τὴν προσευχὴν αὐτοῦ ἕως ἑσπέρας.

Τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. Ματ. ιδ'. 24.

Διατί, ὁ ἐξάγων ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ, ὁ δεσπόζων τοῦ κράτους τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ σάλον τῶν κυμάτων αὐτῆς καταπραΰνων, οὐκ ἐξήγαγεν ἄνεμον βοηθὸν, οὐδὲ κατεστόρεσε τῆς θαλάσσης τὰ κύματα, ἵνα ἀκινδύνως καὶ ἀφόβως διαπλεύσωσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ πρῶτον ἠνάγκασεν αὐτοὺς, ἵνα εἰσέλθωσιν εἰς τὸ πλοῖον, ἔπειτα ἀφῆκε τὸ πλοῖον, ἵνα βασανίζηται τὴν νύκτα, ἐν τῷ μέσῳ τῆς θαλάσσης, ὑπὸ τῆς ἐναντίας τοῦ ἀνέμου φορᾶς, καὶ τῆς βίας τῶν κυμάτων; (Ψαλ. ρλδ'. 8. Αὐτ. πη'. 10.) Ἐπίτηδες τοῦτο ἔπραξεν ὁ Κύριος, ἵνα δοκιμάσῃ τὴν πίστιν αὐτῶν, καὶ συνηθίσῃ αὐτοὺς εἰς τοὺς κινδύνους, οὓς ἔμελλον ὑπομεῖναι, περιερχόμενοι τὴν οἰκουμένην διὰ τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα, ἀποδείξας δὲ, ὅτι εἰς πάντα κίνδυνον, καὶ εἰς πᾶσαν ἀνάγκην προφθάνει καὶ λυτροῦται αὐτοὺς, θερμάνῃ τὴν πίστιν αὐτῶν, καὶ φυτεύσῃ εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν τὸ θάῤῥος, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἐλπίδα. Βλέπε δὲ πῶς κατ' ὀλίγον καὶ βαθμηδὸν γυμνάζει αὐτοὺς ὡς φιλόστοργος πατὴρ καὶ διδάσκαλος. Πρῶτον μὲν εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, ὅτε τὸ πλοῖον ἐκινδύνευεν ἐκ τοῦ σεισμοῦ, καὶ τῶν καλυπτόν-

τόντων αὐτὸ κυμάτων, τότε αὐτὸς μετ'
αὐτῶν ἦν, ἐν τῷ πλοίῳ κοιμώμενος· ὅ-
θεν χωρὶς ἀναβολῆς λυτροῦται αὐτοὺς
τοῦ φόβου, καὶ ἀπαλλάττει τοῦ κινδύ-
Ματ. ή. 26. νου· διότι ἐγερθεὶς, παραυτίκα ἐπε-
τίμησε τοῖς ἀνέμοις, καὶ τῇ θα-
λάσσῃ· καὶ ἐγένετο γαλήνη με-
γάλη· νῦν δὲ, μακρὰν ἀπέχων ἀπὸ
τοῦ πλοίου, ἀργαπορεῖ, καὶ ἀναβάλλει
τὴν βοήθειαν, καὶ τοῦ κινδύνου καὶ φό-
βου τὴν λύτρωσιν.

Αυτ. ιδ'. 25. Τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκ-
τὸς ἀπῆλθε πρὸς αὐτοὺς ὁ
Ἰησοῦς, περιπατῶν ἐπὶ τῆς
θαλάσσης.

Οἱ παλαιοὶ Ἑβραῖοι ἐμέριζον τὸν
καιρὸν τῆς νυκτὸς εἰς τρία μέρη ἴσα·
ἐν τῇ ἀρχῇ δὲ ἑκάστου μέρους μετεβάλ-
λοντο οἱ φύλακες· ὅθεν ὠνόμαζον ταῦτα
τὰ μέρη τοῦ νυκτερινοῦ καιροῦ φυλακάς·
Θρῆν. β'. 19. ἤγουν ἀρχὴν φυλακῆς, μέσην φυλακὴν,
Κριτ. ζ'. 19. καὶ ἑωθινὴν φυλακήν. Εἰς τὸν καιρὸν δὲ
τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τέσσαρας φυ-
Ἐξ. ιδ'. 24. λακὰς ἐμέριζον τὰς ὥρας τῆς νυκτὸς, κα-
τὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ Ῥωμαίων συ-
Μάρκ. ϛ'. 48. νήθειαν. Πρῶτον οὖν ἀφῆκεν ὁ Κύριος
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ φοβηθῆναι καὶ κιν-
δυνεῦσαι ἱκανὰς ὥρας, ἵνα, ὡς εἴπομεν,
καὶ τὴν πίστιν αὐτῶν γυμνάσῃ καὶ, τὴν
Ὅρα Χρυσόστ. εἰς τὴν κατὰ Ματθ. Σειράν. καρτερίαν, ἔπειτα ἐν τῇ τετάρτῃ φυ-
λακῇ τῆς νυκτὸς, ἤγουν μετὰ τὴν ἐν-
νάτην ὥραν τῆς νυκτὸς, ἦλθε πρὸς αὐ-
τοὺς περιπατῶν ἐπάνω εἰς τὴν θάλασ-
σαν, καθὼς περιεπάτει καὶ ἐπάνω εἰς
τὴν στερεὰν γῆν. Ὢ τοῦ παραδόξου θαύ-
ματος! ἔσχισε μὲν ὁ Μωϋσῆς τὴν ἐρυ-
θρὰν θάλασσαν, καὶ ἔστησεν αὐτὴν τεῖ-
Ἐξ. ιδ'. 21, 22. χος ἐκ δεξιῶν, καὶ τεῖχος ἐξ εὐω-
νύμων, καὶ οὕτω, πατήσας ὁ Ἰσραη-
λίτης λαὸς ἐπάνω εἰς τὴν φανεῖσαν γῆν,
διεπέρασε διὰ μέσου τῆς θαλάσσης· ἔ-
στρεψε δὲ εἰς τὰ ὀπίσω ὁ Ἰησοῦς τοῦ
Ναυὴ τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ τὸ ῥεῦμα,
καὶ ἐφάνη ἡ ἐν τῷ βάθει αὐτοῦ ξηρὰ
γῆ, ἐν ᾗ πατήσαντες οἱ Ἰσραηλῖται διέ-
βησαν τὸν Ἰορδάνην· μεγάλα ἀναμφιβό- Ἰησ. γ'. 17.
λως ταῦτα τὰ δύω θαύματα, ἀλλ' ἀνα-
παύεται ὁπωσδήποτε ὁ νοῦς, ὅταν ἀ-
κούωμεν, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι καὶ
τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ τὸν Ἰορδά-
νην ποταμὸν διῆλθον, πατήσαντες ἐπά-
νω εἰς τὴν γῆν, τὴν γυμνωθεῖσαν τοῦ
ὕδατος· ἄνθρωπος δὲ, περιπατῶν ἐπὶ τῆς
θαλάσσης, ἐστὶ θαῦμα παντελῶς ἀκα-
τάληπτον· ἄραγε ἔπηξεν ἐκείνην τὴν ὥ-
ραν ἡ θάλασσα, καὶ ἐγένετο στερεά; ἄ-
ραγε ἔλειψε τὸ βάρος τοῦ σώματος τοῦ Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ; ἄραγε εὐλαβήθη ἡ θά-
λασσα τὸ δεσποτικὸν καὶ θεῖον σῶμα,
καὶ ἐβάσταζεν αὐτὸ ἐναντίον τῶν νόμων
τῆς φύσεως αὐτῆς; ἄραγε μόνα τὰ ἄκρα
τῶν ποδῶν τοῦ Ἰησοῦ ἔψαυον τὴν θά-
λασσαν, τὸ δὲ βάρος τοῦ σώματος ἐβά-
σταζεν ἡ δύναμις τῆς Θεότητος; ἀλη-
θῶς ἀκατάληπτος τοῦ θαύματος τού-
του ὁ τρόπος, καθὼς καὶ ἄλλων πολ-
λῶν· διὸ πρεπόντως, ὅταν τοῦτο εἶδον
οἱ μαθηταὶ, ἐταράχθησαν.

Καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθη- Ματ. ιδ'. 26.
ταὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν πε-
ριπατοῦντα, ἐταράχθησαν, λέ-
γοντες· Ὅτι φάντασμά ἐστι·
καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν.

Φάντασμά ἐστιν ἐκεῖνο, ὅπερ φαί-
νεται μὲν ὡς πρᾶγμα ἀληθινὸν καὶ ὑ-
παρκτὸν, οὐκ ἔστι δὲ πρᾶγμα ὀντοτι-
κὸν, οὐδὲ ἔχει ὅλως ὕπαρξιν· τὸ φάν-
τασμά ἐστι τῆς φαντασίας κατάπληξις,
ἐξ ἧς καὶ αἱ αἰσθήσεις ταραττόμεναι,
ἀλ-

ἀλλόκοτα ἐνεργοῦσι. Πάντες οἱ Ἑβραῖοι, δεδιδαγμένοι ὄντες ἐκ τῆς περὶ τῶν μάγων τοῦ Φαραὼ ἱστορίας, καὶ ἐκ τῶν ἱστορηθέντων περὶ τῆς ἐγγαστριμύθου τοῦ Σαούλ, ἐπίστευον, ὅτι τοιαῦτα φαντάσματα ἐνίοτε φαίνονται συνεργείᾳ τοῦ Διαβόλου πρὸς βλάβην τῶν ἀνθρώπων· διὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔγραφε
Β'.Κορ.ιά. 14. πρὸς τοὺς Κορινθίους, ὅτι αὐτὸς ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς Ἄγγελον φωτός. Οἱ οὖν μαθηταὶ τοῦ Σωτῆρος, ἰδόντες, καὶ μὴ δυνηθέντες γνωρίσαι αὐτὸν, εἴτε διὰ τὸ σκότος τῆς νυκτὸς, εἴτε καθότι ἐκάλυπτον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τὰ ὑψούμενα κύματα, εἴτε καθότι εὐθὺς ἐταράχθη τὸ πνεῦμα αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἀσυνήθους καὶ παραδοξοτάτου ἐκείνου θεάματος, εἴτε καθότι αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ὑπέκρυψε τὸν χαρακτῆρα τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἐνόμισαν, ὅτι τὸ φαινόμενον ἐστὶ φάντασμα, ἤγουν πλάσμα τοῦ Σατανᾶ πρὸς βλάβην αὐτῶν, καὶ καταποντισμόν· ὅθεν φοβηθέντες ἔκραξαν. Τί δὲ εἶπον, κράξαντες, οὐδεὶς τῶν Εὐαγγελιστῶν ἐσημείωσε· φανερὸν δέ ἐστιν, ὅτι διὰ τῆς κραυγῆς τὸν Θεὸν ἐπεκαλέσαντο, καθὼς καὶ ἡμεῖς, ὅτε φοβούμεθα, τὸν Θεὸν κράζομεν εἰς βοήθειαν.

Ματ. ιδ'. 27. Εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε.

Λάβετε θάῤῥος· ἐκεῖνο, ὅπερ βλέπετε, οὐκ ἔστι φάντασμα· ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. Γνωρίσαντες δὲ ἐκ τῆς φωνῆς οἱ Μαθηταὶ, ὃν οὐκ ἠδυνήθησαν γνωρίσαι ἐκ τῆς ὁράσεως, ἔδειξαν διὰ τούτου, ὅτι εἰς τὰ τῆς πίστεως ἡ ἀκοὴ ἰσχυροτέρα ἐστὶ τῶν ὀφθαλμῶν. Ἡ δὲ δεσποτικὴ φωνὴ ἔπαυσεν εὐθὺς τὸν φόβον τῆς ψυχῆς, ἡσύχασε τὴν ταραχὴν τοῦ πνεύματος, καὶ θάῤῥος μέγα εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐνέσταξεν.

Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπε· Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρός σε ἐλθεῖν ἐπὶ Ματ. ιδ'. 28.
τὰ ὕδατα· Ὁ δὲ εἶπεν, Ἐλθέ. Καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ 29.
πλοίου ὁ Πέτρος, περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα, ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν.

Ἀκούσας τὴν φωνὴν τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ὁ Πέτρος, καὶ διστάζει, καὶ πιστεύει, καὶ δείκνυσιν ἀγάπην πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, πλείονα τῶν ἄλλων μαθητῶν· Κύριε, εἰ σὺ εἶ· Κύριε, λέγει, ἐὰν σὺ ὑπάρχῃς ὁ Κύριός μου· τοῦτό ἐστι δισταγμός· ὅτι ἐδίσταζε περὶ τοῦ, ἐὰν ἐκεῖνος, ὃν ἔβλεπε καὶ ἤκουεν, ἦν ὁ Ἰησοῦς. Κέλευσόν με πρός σε ἐλθεῖν, τοῦτο πίστις· ἐπίστευσεν, ὅτι διὰ προστάγματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναται καὶ αὐτὸς περιπατῆσαι ἐπάνω τῆς θαλάσσης· τοῦτο δὲ αὐτὸ ἐστὶ καὶ ἀγάπης ἀπόδειξις· πρόσταξόν με, ἵνα ἔλθω πρὸς σέ· θέλει, ἵνα, πρὶν ἢ εἰσέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον, προφθάσῃ αὐτὸς, καὶ πλησιάσας, ἀσπασθῇ αὐτὸν καὶ προσκυνήσῃ· τοιοῦτον πρᾶγμά ἐστιν ἡ ἀγάπη· προϋπαντᾷ, προτρέχει, προφθάνει τὸν ἀγαπώμενον. Καὶ ὁ μὲν παντοδύναμος ἐκέλευσεν, Ἐλθὲ, εἶπεν· ὁ δὲ Πέτρος καταβαίνει ἀπὸ τοῦ πλοίου, καὶ, περιπατῶν ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν, ἔρχεται πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· καὶ οὕτω γίνεται θαῦμα ἐπὶ θαύματος, τὸ δεύτερον τοῦ πρώτου μεῖζον· διότι οὐ μόνον ὁ Δημιουργὸς καὶ

Δε-

Δεσπότης τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ καὶ ὁ δοῦλος τῇ δυνάμει τῆς προσταγῆς αὐτοῦ περιπατεῖ ἐπ' αὐτῆς, ὡς ἐπὶ τῆς ξηρᾶς γῆς.

Ματ. ιδ'. 30. **Βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν, ἐφοβήθη· καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι, ἔκραξε, λέγων· Κύριε σῶσόν με.**

Αὐτ. κϛ'. 41. Τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ
δὲ σὰρξ ἀσθενής· ἡ μὲν προθυμία
τοῦ πνεύματος τοῦ Πέτρου ἐδίωξεν ἀπὸ
τῆς καρδίας αὐτοῦ πάντα φόβον· ὅθεν
θαρσαλέως κατέβη ἀπὸ τοῦ πλοίου, ἐ-
πάτησεν ἐπάνω εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ περιε-
πάτησεν ἐπὶ τῆς θαλάσσης· ὅταν δὲ
εἶδε τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν, καὶ ἑαυτὸν βυ-
θιζόμενον εἰς τὸ ὕδωρ, τότε ὑπερίσχυ-
σεν ἡ ἀσθένεια τῆς σαρκὸς τὴν προθυ-
μίαν τοῦ πνεύματος· διὸ καὶ ἐφοβήθη.
Τοιαύτη ἐστὶν ἡ ἀνθρώπινος φύσις· πολ-
λάκις τὰ μεγάλα ἐπιτελεῖ, εἰς δὲ τὰ
μικρὰ φοβεῖται καὶ διστάζει· περιπα-
τεῖ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ οὐδὲν φοβεῖ-
ται, φοβεῖται δὲ τὸν ἄνεμον. Τοιοῦτόν
τι ἔπαθεν ὁ Ἠλίας· τοσαῦτα κατώρθω-
Γ'. Βασ. ιθ'. 3. σε θαυμάσια ἔργα, ἔπειτα ἐφοβήθη τοὺς
φοβερισμοὺς τῆς Ἰεζάβελ. Τοιοῦτόν τι
Ἐξόδ. β'. 14. ἔπαθεν ὁ Μωϋσῆς· ἐφόνευσε τὸν Αἰγύ-
πτιον, ἔπειτα ἐφοβήθη τὰ λόγια τοῦ
Ἑβραίου. Τοιοῦτόν τι πάσχουσι τινὲς
εὐσεβεῖς ἄνθρωποι· μετὰ προθυμίας με-
γάλης, μηδένα πειρασμὸν ἢ κίνδυνον φο-
βούμενοι, εἰσέρχονται εἰς τῆς ἀρετῆς τὸν
δρόμον, ἐν ᾧ ἐστὶν ὁ Ἰησοῦς· εἶτα, συ-
ναντῶντες μικρόν τινα πειρασμὸν, ἢ κίν-
δυνον, διστάζουσι, καὶ φοβοῦνται, καὶ
στρέφουσιν εἰς τὰ ὀπίσω. Ὁ Πέτρος ὅ-
μως ἔδωκε παράδειγμα ἅγιον διὰ τὰς
τοιαύτας περιστάσεις· αὐτὸς ἐφοβήθη,
καὶ ἐδίστασεν, ἀλλ' οὐδὲ ἐστράφη εἰς τὰ
ὀπίσω, οὐδὲ ἀπελπίσθη· ἔκραξε δὲ με-
γαλοφώνως, Κύριε, σῶσόν με· ὅθεν
καὶ ἔτυχε τῆς σωτηρίας.

Εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ· Ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; Ματ. ιδ'. 31.

Ταχὺς εἰς ἀντίληψιν ὁ Πολυεύ-
σπλαγχνος· εὐθὺς ἐκτείνει τὴν χεῖρα
αὐτοῦ, καὶ ἐπιλαμβάνεται τοῦ Πέτρου·
ὁ δὲ πάλιν ἀφόβως καὶ ἀδιστάκτως ἵ-
σταται, καὶ περιπατεῖ ἐπὶ τῆς θαλάσ-
σης. Μάθημά ἐστι τοῦτο, διδάσκον, ὅτι
ἐὰν καὶ ἡμεῖς, ὅταν περιπέσωμεν εἰς
κινδύνους, προστρέχοντες εἰς τὸν Θεὸν,
κραυγάζωμεν ὡς ὁ Πέτρος, Κύριε σῶσον
ἡμᾶς, ἐκτείνει καὶ πρὸς ἡμᾶς ὁ Φιλάν-
θρωπος τὴν ἀντιληπτικὴν καὶ βοηθητι-
κὴν αὐτοῦ χεῖρα, καὶ σώζει ἡμᾶς ἀπὸ
πάσης κινδυνώδους περιστάσεως· ἔπειτα
περιπατοῦμεν καὶ ἡμεῖς πάλιν ἀνδρείως
καὶ μεγαλοψύχως τῆς ἀρετῆς τὸν δρό-
μον. Ἀλλὰ διατί ὁ Θεάνθρωπος οὐκ
ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ, καθὼς καὶ ἄλλο- Αὐτ. η'.
τε, ἀλλ' ἤλεγξε τὸν Πέτρον; Ἵνα δείξῃ, 26.
ὅτι οὐχ ὁ ἄνεμος, ἀλλ' ἡ ὀλιγοπιστία,
καὶ ὁ δισταγμὸς αὐτὸν ἐφόβιζε, καὶ κα-
τεπόντιζεν· ἐν ὅσῳ θερμῶς ἐπίστευεν,
ἔφευγεν ἀπ' αὐτοῦ ὁ φόβος, καὶ τὸ ὕ-
δωρ τὸ ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἐστε-
ρεοῦτο· ὅτε δὲ ὀλιγοπίστησε, καὶ ἐδί-
στασε, τότε καὶ ὁ φόβος αὐτὸν περιέ-
σχε, καὶ τὸ ὕδωρ, εἰς ὃ ἐπάτει, διελύε-
το. Σημείωσαι δὲ, ὅτι οὐκ εἶπεν ὁ Κύ-
ριος τῷ Πέτρῳ, Ἄπιστε, ἀλλ' ὀλιγό-
πιστε, ἀληθῶς γὰρ οὐκ ἠπίστησεν ὁ
Πέτρος, ἀλλ' ἐδίστασε· διότι, ἐὰν ὁλο-
τελῶς ἠπίστει, οὐκ ἔκραζε τό, Κύριε,
σῶσόν με.

Καὶ

Ματ. ιδ'. 32. **Καὶ ἐμβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος.**

Ὅτε δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Πέτρος εἰσέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, ἔπαυσεν εὐθὺς ὁ ἄνεμος. Καὶ ταῦτα μὲν γράφει ὁ Ματθαῖος. ὁ δὲ Ἰωάννης, σιωπήσας τινὰ ὑπὸ τοῦ Ματθαίου ἱστορηθέντα, προσέθηκε συντόμως τὰ ἐν τῷ μεταξὺ γεγονότα, καὶ ὑπὸ τοῦ Ματθαίου σιωπηθέντα· Ἓν δὲ τούτων ἐστὶ τὸ ἑξῆς, ἤγουν τὸ, ὅτι οἱ Μαθηταὶ, ἀκούσαντες τὴν φωνὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰπόν-
Ἰωάν. ϛ'. 20, 21. τος, Ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε, ἤθελον λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον· καὶ εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑπῆγον. Καὶ τὸ μὲν, ἤθελον λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, ἐγένετο πρὸ τῆς τοῦ Πέτρου καταβάσεως εἰς τὴν θάλασσαν· τὸ δὲ, καὶ εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑπῆγον, ἐγένετο μετὰ τὴν εἰς τὸ πλοῖον εἰσέλευσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Πέτρου· εὐθὺς δηλαδὴ μετὰ τὴν εἰσέλευσιν αὐτῶν, τὸ πλοῖον ἐπλησίασεν εἰς τὴν γῆν, εἰς ἣν οἱ Ἀπόστολοι ἔσπευδον φθάσαι. Βλέπων δὲ, ὅτι ἡ εἰσέλευσις τοῦ Κυρίου εἰς τὸ πλοῖον παύει μὲν τὸν ἄνεμον, εὐθύνει δὲ τὸ πλοῖον καὶ ὠθεῖ αὐτὸ εἰς τὴν γῆν, εἰς ἣν οἱ Ἀπόστολοι ἔσπευδον φθάσαι, νόησον, ὅτι τοῦτό ἐστι σύμβολον, σημαῖνον, ὅτι εἰς ὁποίαν ψυχὴν ἔλθῃ ὁ Κύριος Ἰησοῦς, παύει μὲν τῶν παθῶν αὐτῆς τὴν ζάλην, εὐθύνει δὲ καὶ ποιεῖ αὐτὴν ἐγγίζειν εἰς τὴν ἐπουράνιον πατρίδα, ἧς τὴν ἀπόλαυσιν πάντες οἱ εὐσεβεῖς ἐπιθυμοῦσι, καὶ φθάσαι σπεύδουσι. Βλέπε δὲ καὶ τὸν καρπὸν τῶν θαυμάτων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ματ. ιδ'. 33. **Οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ, ἐλθόν-**

τες προσεκύνησαν αὐτῷ, λέγοντες· Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ. Ματ. ιδ'. 26, 27.

Αὐτ. η'. 26, 27. Διατί ἄραγε, ὅτε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπετίμησε τοῖς ἀνέμοις, καὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη, τότε οἱ ἰδόντες τὸ θαῦμα ἐθαύμασαν μόνον καὶ εἶπον· Ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ, ἀλλ' οὐχ ὡμολόγησαν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶ Θεοῦ Υἱός; οἱ δὲ ἰδόντες τὸ σήμερον ἀναγνωσθὲν θαῦμα, ἐλθόντες πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ὡς Υἱὸν Θεοῦ προσεκύνησαν αὐτὸν, καὶ μεγαλοφώνως ὡμολόγησαν, ὅτι ἀληθῶς Θεοῦ Υἱὸς ἐστί; Διότι τὸ θαῦμα τοῦτο ὑπερέχει ἐκεῖνο· ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα καὶ κατὰ φύσιν μετὰ τὴν ζάλην ἡσυχάζουσι καὶ γαληνιῶσιν· ὁ δὲ ἐπὶ τῆς θαλάσσης περίπατος δύω ἀνθρώπων, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ Πέτρου, διὰ τῆς προσταγῆς αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ, ἐστὶν ἔργον ὑπὲρ τὸν ἀνθρώπινον λόγον. Ἐκ τούτου οὖν ἐγνώρισαν οἱ μαθηταὶ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐστιν ἐκεῖνος, περὶ οὗ ὁ
προφήτης Δαβὶδ προεῖπεν· Ἐν τῇ θα- Ψαλ. οϛ'. 19.
λάσσῃ αἱ ὁδοί σου, καὶ αἱ τρίβοι σου ἐν ὕδασι πολλοῖς· ἤγουν ἐγνώρισαν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, διαπεράσαντες τὴν θάλασσαν, ἦλθον εἰς τὴν γῆν Γεννησαρέτ.

Καὶ διαπεράσαντες, ἦλθον εἰς τὴν Γεννησαρέτ. Ματ. ιδ'. 34.

Ἐν τούτῳ ἀσύμφωνοι φαίνονται οἱ Εὐαγγελισταί· διότι ὁ μὲν Ματθαῖος λέγει, ὅτι ἔφθασαν εἰς τὴν γῆν Γεννησαρέτ· ὁ δὲ Μάρκος διηγεῖται, ὅτι ὁ Ἰη-

σοῦς

Μάρκ. ς'. 45. σοῦς ἠνάγκασε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδάν· ὁ δὲ Ἰωάννης γράφει, Καὶ
Ἰωάν. ς'. 21. εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑπῆγον, ἀλλ' ἰδοὺ πῶς κατὰ πάντα σύμφωνά εἰσι τῶν θεηγόρων ἀνδρῶν τὰ λόγια. Τὸ πλοῖον, ὅτε εἰς αὐτὸ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔπαυσεν ὁ ἄνεμος, ἔφθασεν εὐθὺς εἰς τὴν γῆν· εἰς ποίαν γῆν; εἰς ἣν ὑπῆγον, λέγει ὁ Ἰωάννης, ἤγουν εἰς ἐκείνην τὴν γῆν, εἰς ἣν ἔσπευδον φθάσαι, ἥτις ἦν ἡ Βηθσαϊδά, ὡς λέγει ὁ Μάρκος· φθάσαντες οὖν ἐκεῖ, μετὰ ταῦτα διεπέρασαν, καὶ ἦλθον εἰς τὴν γῆν Γεννησαρέτ, ὡς ἱστορεῖ ὁ Ματθαῖος.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Θ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ὁ κατὰ τοῦ Πέτρου ἔλεγχος, τὸν ὁποῖον σήμερον ἠκούσαμεν ἐν τῷ ἱερῷ Εὐαγγελίῳ, δίδωσιν ἀφορμήν, ἵνα ἀκριβῶς ἐρευνήσωμεν τὰ περὶ τῆς ὀλιγοπιστίας, ἥτις ψυχραίνει τῆς ἀρετῆς τὸν πόθον, καὶ εὔκολα κατακρημνίζει εἰς τῆς ἁμαρτίας τὰ βάραθρα.

Ὁ ὀλιγόπιστος διαφέρει τοῦ πιστοῦ καὶ τοῦ ἀπίστου, καθὼς τὸ ὕδωρ τὸ χλιαρὸν τοῦ ὕδατος τοῦ θερμοῦ, καὶ τοῦ ψυχροῦ. Τὸ χλιαρὸν ὕδωρ ἔχει πῦρ ἐπείσακτον, ἀλλὰ ὀλίγον, τὸ θερμὸν ἔχει πολύ, τὸ ψυχρὸν οὐδέν· ὁ ὀλιγόπιστος ἔχει πίστιν, πλὴν ὀλίγην, ὁ πιστὸς πολλήν, ὁ ἄπιστος οὐδεμίαν. Τὸ χλιαρὸν ὕδωρ ἔχει δύναμιν, πλὴν ὀλίγην, τὸ θερμὸν ἔχει πολλήν, τὸ ψυχρὸν οὐδεμίαν· ὁ ὀλιγόπιστος ἔχει ζῆλον, πλὴν πολλὰ ὀλίγον, ὁ πιστὸς ἔχει πολύν, ὁ ἄπιστος οὐδένα. Ἐκ τούτου ὁ μὲν ἄπιστος, ἐπειδὴ οὐδόλως πιστεύει εἰς τὸν Θεόν, ἀνυποστόλως περιφρονεῖ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἐπειδὴ οὐδένα ζῆλον ἔχει, οὐδεμίαν ἀναλαμβάνει φροντίδα διὰ τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς· ὁ δὲ πιστός, ἐπειδὴ καὶ θερμῶς πιστεύει, καὶ πολὺν ζῆλον ἔχει, δυσκόλως παραβαίνει τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, δυσκόλως ἀμελεῖ τῆς ἀρετῆς τὰ ἔργα· ὁ δὲ ὀλιγόπιστος, ἐπειδὴ διστάζει εἰς τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, καὶ ὀλίγον ἔχει ζῆλον, εὔκολα περιφρονεῖ τοὺς θείους νόμους, εὔκολα γυμνοῦται τοῦ ἐπουρανίου τῆς ἀρετῆς ἐνδύματος. Τοῦτο διδάσκει ἡμᾶς ὁ λόγος, τοῦτο δεικνύουσιν ἡμῖν τὰ πράγματα.

Ἡ πίστις κηρύττει, ὅτι ὁ Θεός, ἄπειρος ὤν, πανταχοῦ παρών ἐστι πάντοτε, καὶ τὰ πάντα πληροῖ· Ἐὰν ἀνα- Ψαλ. ρλή. 7, 9
βῶ εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ ἐκεῖ εἶ· ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν ᾅδην, πάρει· ἐὰν ἀναλάβω τὰς πτέρυγάς μου κατ' ὄρθρον, καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χείρ σου· οὐδεὶς τόπος, κατ' οὐδένα καιρόν, οὐδὲ κἂν ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐστερημέ-

μένος μένει τῆς τοῦ Θεοῦ παρουσίας. Ὁ πιστὸς; ὅστις εἰς τοῦτο ἀδιστάκτως πιστεύει; βλέπει διὰ τῶν ὀμμάτων τῆς πίστεως τὸν δεσπότην Σαββαὼθ, ἱστάμενον διαπαντὸς ἐνώπιον αὐτοῦ· ὅθεν πολλὰ δύσκολόν ἐστιν, ἵνα τολμήσῃ ἔμπροσθεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ νὰ πράξῃ τὴν ἁμαρτίαν. Τίς, εὑρισκόμενος ἔμπροσθέν τινος ἐπιγείου Βασιλέως, πράττει, οὐ λέγω ἁμαρτίαν, ἀλλὰ μικροτάτην ἀταξίαν; Οὐδείς. Ὁ προφήτης Δαβὶδ, ὅστις εἶχε τὴν θερμότητα τῆς πίστεως, ἔλεγε· Βλέπω διαπαντὸς ἐνώπιόν μου τὸν Κύριον, αὐτὸς ἵσταται ἐκ δεξιῶν μου, ἵνα μὴ σαλεύσω ἀπὸ τὸν δρόμον
Ψαλ. ιε'. 8. τῆς ἀρετῆς· Προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διαπαντὸς, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστὶν, ἵνα μὴ σαλευθῶ. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὁ Πατριάρχης Ἰωσὴφ ἔφυγε τὴν μοιχείαν, καὶ ἐφύλαξε τὴν σωφροσύνην· ἐβίαζεν αὐτὸν ἡ ἀσελγὴς
Γεν. λθ'. 7. Αἰγυπτία· Κοιμήθητι μετ' ἐμοῦ, ἔλεγε πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ Ἰωσὴφ, πιστεύων ἀδιστάκτως, ὅτι ὁ Θεὸς ἐνώπιον αὐτοῦ ἐστὶν, ἀντέκρουε τὴν βίαν, λέγων· Πῶς νὰ πράξω τοιοῦτον πονηρὸν ἔργον; πῶς νὰ ἁμαρτήσω ἔμπροσθεν εἰς τὸ πρόσω-
Αὐτόθι. 9. πον τοῦ Θεοῦ; Καὶ πῶς ποιήσω τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, καὶ ἁμαρτήσομαι ἐναντίον τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ὀλιγόπιστος, ἐπειδὴ διὰ μὲν τῶν σωματικῶν ὀφθαλμῶν οὐ βλέπει τὸν Θεὸν ἐνώπιον αὐτοῦ παρεστῶτα, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἀμβλυωποῦσι, καὶ σχεδὸν εἰσὶ κεκλεισμένοι διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν αὐτοῦ, διὰ τοῦτο εὔκολα κλονεῖται καὶ σαλεύεται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου τῶν παθῶν, εὔκολα καταποντίζουσιν αὐτὸν τῆς ἁμαρτίας τὰ κύματα. Τί συλλογίζεσθε περὶ τοῦ Ἰσκαριώτου Ἰούδα; ἄρά γε οὐκ ἐπίστευεν αὐτὸς, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Ἐπίστευε πάντως· διότι, ἐὰν οὐκ ἐπίστευεν, οὐκ ἠκολούθει αὐτῷ, οὐδὲ ἐγίνετο μαθητὴς αὐτοῦ· ἐπίστευεν, ἀλλ' ὀλίγον· ἐπίστευεν, ἀλλ' ἐδίσταζεν· ὅθεν τὴν ὀλίγην αὐτοῦ πίστιν ἔσβεσε τὸ ἰσχυρὸν τῆς φιλαργυρίας πάθος, καὶ οὕτως ἀντὶ μαθητοῦ ἐγένετο προδότης. Εἶχεν ἡ Εὔα πίστιν εἰς τὸν Θεὸν, ἀλλ' ἡ πίστις αὐτῆς ἦν ὀλίγη καὶ χλιαρή· ὁ Θεὸς εἶπεν αὐτῇ τε καὶ τῷ Ἀδὰμ,
Ἧ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, Γεν. β'. 17.
θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· ὁ ὄφις εἶπε πρὸς αὐτὴν τὸ ἐναντίον, ἤγουν τὸ,
Οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε, ἀλλ' ἔσεσθε ὡς θεοί· Αὐτ. γ'. 4, 5.
αὐτὴ ἐπίστευσεν εἰς τὰ λόγια τοῦ ὄφεως, μᾶλλον ἢ εἰς τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ· ὅθεν ἡ ὀλιγοπιστία κατεκρήμνισεν αὐτὴν εἰς τὴν ἁμαρτίαν τῆς παρακοῆς, ἐγύμνωσε τῆς θείας χάριτος, καὶ ἐξώρισεν αὐτὴν εἰς ταύτην τὴν ἀθλίαν γῆν.

Ἐκαταφρονήθη παντελῶς ἡ ἐργασία τῆς ἀρετῆς, ἐλύθη τῆς ἁμαρτίας ὁ χαλινὸς, ἕκαστος ἡμῶν ἀνυποστόλως καὶ ἀφόβως ἁμαρτάνει πᾶν εἶδος ἁμαρτίας.
Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώ- Ψαλ. ιβ'. 4.
θησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν ἀγαθὸν, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. Πόθεν ταῦτα; ἐκ τῆς ὀλιγοπιστίας· πῶς; ἡμεῖς, λέγετε, ἐσμὲν ὀλιγόπιστοι; ἡμεῖς καθ' ἑκάστην ἀναγινώσκομεν, καὶ κηρύττομεν τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως· ἡμεῖς καθ' ἑκάστην μεγαλοφώνως κραυγάζομεν, Πιστεύω εἰς ἕνα Θεὸν, Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τὰ ἑξῆς, ὅσα περιέχει τὸ Πιστεύω, ἔπειτα ἐσμὲν ὀλιγόπιστοι; Τὰ ἔργα, ἀδελφοὶ, καὶ οὐχὶ τὰ λόγια εἰσὶν ἡ ἀπόδειξις τῆς πίστεως, ὡς θεοπνεύστως ἐδίδαξεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου, ὁ
Ἰάκωβος· Δεῖξόν μοι, λέγει, τὴν πί- Ιακώβ. β'. 18.
στιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου, κἀγὼ δείξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν μου. Ὁποίαν δὲ πίστιν δει-

κνύουσι τὰ ἔργα ἡμῶν; αὐτὰ δεικνύουσι φανερὰ, ὅτι ἐσμὲν καθ' ὑπερβολὴν ὀλιγόπιστοι· οὐχὶ τὰ λόγια, ἀλλὰ τὰ πράγματα κηρύττουσιν, ὅτι ἔχομεν πολλὰ ὀλίγην πίστιν εἰς τὸν Θεόν.

Ὁ Θεὸς προστάσσει, ἵνα ἀγαπῶμεν
Ματ. ε'. 44. τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν· Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν. Ὁ Θεὸς προστάσσει, λέγων· Εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς. Ὑπόσχεται δὲ εἰς τοὺς ἀγαπῶντας τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν, καὶ εὐεργετοῦντας
Λουκ. ς'. 35. αὐτοὺς, ἀνταμοιβὰς μεγάλας· Καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ Ὑψίστου. Πρὸς τούτοις ἀναγγέλλει ἡμῖν, ὅτι αὐτὸς φροντίζει περὶ τῆς ἐκδικήσεως τῶν ἀδικούντων ἡμᾶς, αὐτὸς ἐπαγγέλλεται, ἵνα ἀνταποδώσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν πρέπουσαν αὐ-
Ῥωμ. ιβ'. 19. τοῖς τιμωρίαν· Ἐμοὶ ἐκδίκησις· ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος. Ὁ κόσμος συμβουλεύει τὸ ἐναντίον· Κατάτρεχε, λέγει, καὶ βλάπτε ὅσον δύνασαι τὸν ἐχθρόν σου· διότι, ἐὰν συγχωρήσῃς αὐτῷ ἄνευ τῆς πρεπούσης ἐκδικήσεως, γίνεσαι ἄτιμος· πάντες καταφρονοῦσί σε, καὶ ἐπανίστανται κατὰ σοῦ, καὶ βλάπτουσί σε παντοιοτρόπως. Ἡμεῖς δὲ πειθόμεθα εἰς τοῦ κόσμου τὰς συμβουλὰς μᾶλλον, ἢ εἰς τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ· πιστεύομεν εἰς τὰ λόγια τοῦ κόσμου μᾶλλον, ἢ εἰς τὰς τοῦ Θεοῦ ὑποσχέσεις· ὅθεν μισοῦμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, καὶ ἐχθρευόμεθα αὐτοὺς ἕως θανάτου· ἵνα δὲ ἐκδικηθῶμεν αὐτοὺς, μετερχόμεθα ὕβρεις, ἐπιβουλὰς, συκοφαντίας, καταδρομὰς, προδοσίας, πληγὰς, φόνους, κακὰ μέγιστα, καὶ ἁμαρτήματα φοβερώτατα. Ἔργα πίστεως εἰσὶ ταῦτα; οὐχί· ταῦτά εἰσιν ἔργα ὀλιγοπιστίας, ἵνα μὴ εἴπω, ἀπιστίας. Βλέπε τί ἔπραττον οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, οἵτινες εἶχον θερμὴν τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν·
αὐτοὶ ὑβριζόμενοι, ηὐλόγουν· διωκόμε- Α'. Κορ. δ'. 12, 13.
νοι, ὑπέφερον· βλασφημούμενοι, παρεκάλουν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν, ἵνα μετανοήσωσι. Βλέπε ἐκ τῶν ἔργων ποίαν πίστιν εἶχεν ὁ πρωτομάρτυς ὁ Στέφανος· αὐτὸς λιθαζόμενος, ἔκλινε τὰ γόνατα, καὶ προσηύξατο ὑπὲρ τῶν λιθαζόντων
αὐτὸν, λέγων· Κύριε, μὴ στήσῃς αὐ- Πράξ. ζ'. 60.
τοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. Καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐκοιμήθη.

Ὁ Θεὸς προστάσσει, λέγων· Πλὴν Λουκ. ιά. 41.
τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην· Θρέψαι, λέγει, τὸν πεινῶντα, πότισον τὸν
διψῶντα, ἔνδυσον τὸν γυμνὸν, ὑπόδεξαι Ματ. κε'. 36.
τὸν ξένον, ἐπίσκεψαι τὸν ἀσθενῆ, ἐπιμελήθητι τοῦ ἐν φυλακῇ· ὁ πτωχὸς, λέγει, ἐστὶν ἀδελφός μου· ὁ πτωχὸς παρίστησι τὸ πρόσωπόν μου· εἴτι ἂν
ποιήσῃς εἰς τὸν πτωχὸν, εἰς ἐμὲ τοῦτο Αὐτ. θ. 40.
ποιεῖς· Ἀμὴν, λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. Ὑπόσχεται εἰς τοὺς ἐλεήμονας ἀμοιβὰς ἑκατονταπλασίους εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, καὶ βασιλείαν αἰώ-
νιον εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν· Ἑκα- Αὐτ. ιθ'. 29.
τονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. Πιστεύεις ταῦτα; Ναὶ, λέγεις, πιστεύω, καὶ ὁμολογῶ· καλῶς, ἀλλ' ἔπειτα παρίσταται ἔμπροσθέν σου ὁ πεινῶν, ὁ διψῶν, ὁ γυμνὸς, ὁ ξένος, ὁ ἀσθενὴς, σὺ δὲ, οὐχὶ μόνον ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ ἐνίοτε περιφρονεῖς αὐτὸν, καὶ ἐλέγχεις· αὐτά εἰσι τὰ ἔργα τῆς πίστεώς σου; αὐτή ἐστιν ἡ πίστις σου; αὐτὴ οὐκ ἔστι πίστις, ἀλλ' ὀλιγοπιστία. Ὁ πεπλανημένος λογισμὸς τῆς φιλαργυρίας σου λέγει σοι· Μὴ δώσῃς, ἵνα μὴ καὶ σὺ κατασταθῇς πτωχὸς ὥσπερ ἐκεῖ-

κεῖνος. Ὁ ἀψευδὴς Θεὸς λέγει σοι· Ἐὰν δώσῃς ἓν, λαμβάνεις ἑκατὸν, σὺ δὲ πιστεύεις τῇ πλάνῃ τοῦ νοός σου μᾶλλον, ἢ τῷ παντοκράτορι Θεῷ.

Ἐὰν εἶχεν ἡ καρδία μου πίστιν θερμὴν, ὅσον θερμός ἐστιν ὁ κόκκος τοῦ σινάπεως, ἐφοβούμην τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως, καὶ τὴν περιμένουσαν τοὺς ἁμαρτάνοντας κόλασιν· ὅθεν συνέστελλον τὰς χεῖράς μου ἀπὸ τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀδικίας, ἔφευγον μακρὰν ἀπὸ τῆς ξένης κλίνης, ἐδάμαζον τὰ πάθη τῆς σαρκός μου, ἀπέστρεφον τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. Ἐὰν εἶχεν ἡ καρδία μου πίστιν θερμὴν, ὅσον ὑπῆρχε θερμὴ ἡ πίστις τῶν ἁγίων, ἐξέτεινον τὰς χεῖράς μου εἰς εὐεργεσίαν τῶν πενήτων, ἠγόραζον τὸν ἅγιον τῆς σωφροσύνης χιτῶνα, ἔφευγον τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου, ἐφύλαττον τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔτρεχον ἀόκνως τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον.

Ἀλλὰ πρὸς ταῦτα ἀποκρίνονταί τινες, λέγοντες· Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς
Μάρκ. ις'. 16. Χριστὸς εἶπε· Πᾶς ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς, σωθήσεται· ἡμεῖς ἐπιστεύσαμεν, καὶ ἐβαπτίσθημεν, λοιπὸν ἡμεῖς ἐσμὲν σεσωσμένοι. Ναὶ, ἀληθῶς· ἀλλὰ διατί ὁ αὐτὸς Κύριος Ἰη-
Ματ. ιδ'. 31. σοῦς Χριστὸς ἤλεγξε τὸν Πέτρον, ὡς ὀλιγόπιστον; Ὀλιγόπιστε, εἶπεν, εἰς τί ἐδίστασας; Ἤλεγξεν αὐτὸν, ἵνα μάθωμεν, ὅτι ἄλλο πίστις, καὶ ἄλλο ὀλιγοπιστία. Πίστιν ὠνόμασεν ὁ Κύριος τὴν πίστιν τὴν τελείαν, τὴν μεγάλην, τὴν θερμήν· ἡ τοιαύτη δὲ πίστις οὐδέποτε ἐστὶ κεχωρισμένη τῶν καλῶν ἔργων· διὸ καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου ὁ
Ἰακ. β'. 18. Ἰάκωβος, ἔλεγε· Δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου, κἀγὼ δείξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν μου· αὕτη δέ ἐστιν ἡ σωτηριώδης πίστις, περὶ τῆς ὁποίας εἶπεν ὁ Σωτήρ· Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς, σωθήσεται. Ἡ ὀλιγοπιστία ἐστὶ πίστις ἀτελὴς, ὀλίγη, ψυχρά· ἐστὶ πίστις νεκρὰ, καὶ πολλάκις ξένη, καὶ παντελῶς γυμνὴ τῶν καλῶν ἔργων· περὶ αὐτῆς δὲ εἶπεν ὁ αὐτὸς Ἰάκωβος·
Ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν. Ἰακ. β'. 18.

Ἡμεῖς θαυμάζομεν, καὶ ἀποροῦμεν, μὴ βλέποντες τὴν σήμερον τὸ πλῆθος τῶν θαυμάτων, ὅσα ὑπεσχέθη ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τοὺς πιστεύοντας.
Σημεῖα, εἶπε, τοῖς πιστεύσασι ταῦτα παρακολουθήσει. Ἐν τῷ ὀ- Μάρκ. ις'. 17, 18.
νόματί μου Δαιμόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς, ὄφεις ἀροῦσι· κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψῃ· ἐπὶ ἀῤῥώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἕξουσιν. Εὐκολώτατα ὅμως λύεται τὸ θάμβος, καὶ ἡ ἀπορία· διότι ὁ Κύριος εἶπεν, ὅτι ταῦτα τὰ σημεῖα ἐπακολουθήσει τοῖς πιστεύουσιν, οὐχὶ δὲ τοῖς ὀλιγοπίστοις. Ὅτε πολλοὶ ἦσαν θερμοὶ εἰς τὴν πίστιν, ἤγουν εἰς τὸν καιρὸν τῶν Ἀποστόλων, καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα αἰῶνας, τότε ἐγίνοντο καθ' ἑκάστην ἄμετρα θαύματα· τὴν σήμερον πολλὰ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἔχοντες τὴν θερμὴν καὶ ζέουσαν πίστιν, πάντες σχεδὸν εἰσὶν ὀλιγόπιστοι· ἐὰν δέ τις καὶ τὴν σήμερον ἡμέραν ἔχῃ πίστιν θερμὴν ὡς τὸν κόκκον τοῦ σινά-
πεως, ἐρεῖ τῷ ὄρει τούτῳ· Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται. Ματ. ιζ'. 20.
Ἔπαυσε λοιπὸν τὸ πλῆθος τῶν θαυμάτων, ἐπειδὴ ἐσβέσθη ἡ θερμότης τῆς πίστεως. Διατί, εἶπον τῷ Κυρίῳ
οἱ Ἀπόστολοι, ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν τὸ Δαιμόνιον; Διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν, ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Κύριος, ἤγουν διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· οὐ γὰρ ἦσαν ἄπιστοι οἱ Ἀπό- Ματ. ιζ'. 19. Χρυσ. εἰς τὴν Σεπ.

στο-

στολοι, ἀλλ' ἀτελεῖς ἔτι εἰς τὴν πίστιν.

Βλέπετε λοιπὸν, ἀδελφοὶ, ὅτι ἡ ὀλιγοπιστία ἐστὶν ἡ ῥίζα πάντων τῶν κακῶν, ἡ δὲ πίστις ἐστὶν ἡ πηγὴ πάσης ἀρετῆς καὶ ἀγαθοεργίας. Ἀλλ' ἆρά γε δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ θερμάνῃ τὴν ψυχρὰν αὐτοῦ πίστιν; Δύναται, ἐὰν θέλῃ. Ἡ πίστις ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀρετὴν, ἡ δὲ ἀρετὴ θερμαίνει τὴν πίστιν· γίνου λοιπὸν πρᾶος, ταπεινὸς, φιλοδίκαιος, εὔσπλαγχνος, σώφρων, μακρόθυμος, φρόνιμος ὡς ὁ ὄφις, ἀκέραιος ὡς ἡ περιστερὰ, οἰκτίρμων ὡς ὁ Πατήρ σου ὁ ἐπουράνιος· ταῦτα ἀνάπτουσιν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνο τὸ πῦρ, ἤγουν τὴν πίστιν, τὴν ὁποίαν ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, ἵνα βάλῃ εἰς τὴν γῆν, ἤγουν εἰς τὴν καρδίαν τῶν εἰς αὐτὸν πιστευόντων.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ, μονογενὲς Λόγε τοῦ Θεοῦ, σὺ ὑπάρχεις καὶ τῆς πίστεως χορηγὸς, καὶ τῆς ἀρετῆς δοτήρ. Ἐγὼ πιστεύω καὶ ὁμολογῶ, ὅτι σὺ εἶ ἀληθῶς ὁ Χριστὸς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγὼ, ἀλλ' ἡ πίστις μου ἐστὶν ὀλίγη καὶ ψυχρὰ, οὐκ ἔστι τοσοῦτον θερμὴ, ὅσον ἀναγκαῖόν ἐστι διὰ τὴν σωτηρίαν μου. Πρὸς σὲ λοιπὸν, Πανοικτίρμων, κλίνω τὰ γόνατά μου, καὶ μετὰ δακρύων, ὡς ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου, τοῦ ἔχοντος τὸ πνεῦμα τὸ ἄλαλον, κράζω, καὶ βοῶ· Πιστεύω, Κύριε, βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. Μάρκ. θ'. 24.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Ι'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ὅτι μὲν ἀπ' ἀρχῆς ὁ Διάβολος, ἰδὼν τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ μακαρίαν καὶ πανένδοξον τοῦ ἀνθρώπου κατάστασιν, ἐφθόνησεν αὐτὸν, καὶ ἐπιβουλεύσας ἔβλαψε βλάβην, ἄχρι τῆς σήμερον ὁρωμένην, οὐδεὶς τῶν πιστῶν, τῶν ἀναγινωσκόντων, ἢ ἀκουόντων τὰς θείας Γραφὰς, δισστάζει παντελῶς. Ὅτι δὲ οὐδὲ μετὰ ταῦτα ἔπαυσε παντὶ τρόπῳ ἐπιβουλεύων, καὶ πάσῃ δυνάμει ἀγωνιζόμενος, ἵνα ἀπατήσῃ, καὶ βλάψῃ αὐτὸν, φανερόν ἐστιν ἐκ τοῦ σήμερον ἀναγνωσθέντος ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Τὸ αὐτὸ δὲ ἱερὸν Εὐαγγέλιον δείκνυσι καὶ τρία κραταιότατα ὅπλα, ἤγουν τὴν πίστιν, καὶ τὴν νηστείαν, καὶ τὴν προσευχὴν, δι' ὧν διώκεται μακρὰν, καὶ κατὰ κράτος ἐξαφανίζεται ἡ τούτου δύναμις. Ἐπειδὴ δὲ ἄχρι τῆς σήμερον, κἂν ἐξενευρίσθη τῇ χάριτι τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐ παύει ὅμως ῥίπτων καθ' ἡμῶν τὰ πεπυρωμένα αὐτοῦ βέλη, πολλῆς ψυχικῆς ὠφελείας πρόξενος γίνεται ἡ ἀκρόασις τῆς ἑρμηνείας τῶν ἀναγνωσθέντων εὐαγγελικῶν λόγων.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἄνθρωπός Ματ. ιζ'. 14.

τις

τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, γονυπετῶν αὐτῷ, καὶ λέγων·
Ματ. ιζ. 15. Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ.

Οὐδὲ τὸ γένος, οὐδὲ τὴν πατρίδα, οὐδὲ τὴν θρησκείαν, οὐδὲ τὴν κατάστασιν ἐφανέρωσαν οἱ θεηγόροι Εὐαγγελισταὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, καὶ κλίνας τὰ γόνατα ἐνώπιον αὐτοῦ, παρεκάλει αὐτὸν, ἵνα ἰατρεύσῃ τὸν Υἱὸν αὐτοῦ, ὅστις ἦν μονο-
Λουκ. θ'. 38. γενὴς, ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς· ἐσιώπησαν δὲ ταῦτα ὡς περιττὰ, καὶ μηδὲν συντείνοντα πρὸς τὴν μεγαλουργίαν τοῦ θαύματος καὶ τὴν ψυχικὴν ἡμῶν ὠφέλειαν. Προσελθὼν οὖν ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, γονυπετῶς παρεκάλει αὐτὸν, λέγων· Κύριε, ἐλέησον τὸν Υἱόν μου, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει. Τὰ δὲ πάθη τοῦ σεληνιασμοῦ, τὰ ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου σιωπηθέντα, περιγράφει λε-
Μάρκ. θ'. 18. πτομερῶς ὁ θεῖος Μάρκος, λέγων· Καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν καταλάβῃ, ῥήσσει αὐτὸν, καὶ ἀφρίζει, καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ, καὶ ξηραίνεται· ὁ δὲ θεηγόρος Λουκᾶς τούτοις προστίθησι καὶ τὴν κραυγὴν, καὶ τὸν ἀ-
Λουκ. θ'. 39. φρὸν, καὶ τὸν σπαραγμόν· Καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει αὐτὸν, καὶ ἐξαίφνης κράζει, καὶ σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ. Βλέποντες δὲ οἱ τότε ἄνθρωποι, ὅτι τὸ πάθος τοῦτο συνέβαινεν, ὅταν ἡ σελήνη ἦν πανσέληνος, ἐπίστευον, ὅτι ἡ σελήνη ἐστὶ τοῦ πάθους τὸ αἴτιον· διὸ σεληνιαζομένους ὠνόμαζον τοὺς τοιουτοτρόπως πάσχοντας. Ἡ σελήνη ὅμως, λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, οὐκ ἔστιν αἰτία τοῦ σεληνιασμοῦ, ἀλλ' οἱ Δαίμονες, ἐπιτηροῦντες τοὺς καιροὺς τῆς σελήνης, ἐν πανσελήνῳ ἐπετίθεντο τοῖς ἀνθρώποις, ὅπως δείξωσι τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ αἴτια τῆς αὐτῶν πονηρίας, καὶ οὕτω διαβάλλωσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν Δημιουργόν. Σημείωσαι δὲ, ὅτι πολλὴν ἔχει ὁμοιότητα ὁ σεληνιασμὸς μετὰ τῆς ἀσθενείας, ἥτις ἐπιληψία ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν ἰατρῶν· διότι ὅσα γράφουσιν οἱ δύω Εὐαγγελισταὶ περὶ τούτου τοῦ σεληνιαζομένου, βλέπομεν αὐτὰ ἕως τῆς σήμερον εἰς τοὺς ἐπιληπτικούς. Καὶ οἱ μὲν ἰατροὶ διϊσχυρίζονται, ὅτι ἡ ἐπιληψία ἐστὶν ἀσθένεια φυσικὴ, καθὼς ὁ πυρετὸς, καὶ τὰ σπασμώδη, καὶ στερικὰ, καὶ ἄλλα πάθη· μάλιστα τινὲς ἐξ αὐτῶν διὰ τῆς ἰατρικῆς τέχνης ἰάτρευσαν, ὡς λέγουσι, τινὰς ἐπιληπτικούς· ἐξ ὧν δὲ ἱστοροῦσιν οἱ Εὐαγγελισταὶ, φανερόν ἐστιν, ὅτι Δαιμόνιον ἐβασάνιζε τὸν σεληνιαζόμενον. Ποῖον δὲ ἄραγε τὸ ἀληθές; Πρῶτον μὲν βλέπομεν, ὅτι οἱ ἐπιληπτικοὶ πάσχουσιν οὐ μόνον, ὅτε ἡ σελήνη ἐστὶ πανσέληνος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοτε· καὶ τινὲς μὲν σπανίως, τινὲς δὲ πολλάκις πίπτουσιν· ἄλλοι μόνον καθ' ἕκαστον μῆνα, ἄλλοι καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα, ἄλλοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τινὲς δὲ καὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας· ὅθεν φαίνεται, ὅτι ἄλλο πάθος ἐστὶν ὁ σεληνιασμὸς, καὶ ἄλλο ἡ ἐπιληψία, κἂν ἔχωσιν ὁμοιότητα. Δεύτερον δὲ, ὅτι κἂν ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ σεληνιασμός ἐστιν ἐπιληψία, καὶ ἑπομένως φυσικὴ ἀσθένεια, οὐκ ἐκ τούτου ἀκολουθεῖ τὸ, ὅτι ὁ Δαίμων οὐκ ἐβασάνιζε διὰ τῆς τοιαύτης ἀσθενείας τὸν ἱστορούμενον ὑπὸ τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου· διότι ὁ Διάβολος, κατὰ θείαν συγχώρησιν, γί-

Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.

Ὅρα τὸ περὶ ἐπιληψ. τοῦ Τισσὸτ σύγγρ.

νεται πρόξενος διαφόρων φυσικῶν ἀρρωστημάτων, ἵνα βασανίζῃ τὸν ἄνθρωπον. Ἡ κώφωσις, καὶ ἡ τυφλότης εἰσὶν ἀσθενήματα φυσικὰ, καὶ ὅμως βλέπομεν, ὅτι ὁ Δαίμων αὐτὰ προεξένησε εἰς τὸν κωφὸν, καὶ τὸν τυφλὸν, οὓς ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός· Καὶ ἰδοὺ, λέ-
Ματ. θ'. 32, 33. γει τὸ ἱερὸν Ἐυαγγέλιον, προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν, ἤγουν ἄλαλον, δαιμονιζόμενον· Καὶ ἐκβληθέντος τοῦ Δαιμονίου, ἐλά-
Αὐτ. ιβ'. 22. λησεν ὁ κωφός. καὶ ἀλλαχοῦ· Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος, τυφλὸς καὶ κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτὸν, ὥστε τὸν τυφλὸν καὶ κωφὸν καὶ λαλεῖν καὶ βλέπειν. Καὶ ἡ ἀσθένεια δὲ τοῦ Ἰὼβ, κἂν φυσικὴ ἐφαίνετο, πειρασμὸς ὅμως ἦν, καὶ βάσανος τοῦ Διαβόλου. Φρόνιμοι λοιπὸν καὶ ἐπαινετοὶ εἰσιν ἐκεῖνοι οἱ Χριστιανοὶ, οἵτινες, ὅταν ἀσθενήσωσι, προσκαλοῦσιν εὐθὺς οὐ μόνον τὸν ἰατρὸν, ἵνα μετέλθῃ τῆς ἰατρικῆς τὰ βότανα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἱερέα, ἵνα προσφέρῃ τὰς ὑπὲρ τῆς ὑγείας αὐτῶν εὐχὰς καὶ δεήσεις. Ἀκούσωμεν δὲ νῦν καὶ τὰ λοιπὰ, ὅσα εἶπεν ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου.

Ματ. ιζ'. 16. Καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι.

Ἆράγε ἐξ ἀπιστίας ταῦτα εἶπεν ὁ πατὴρ τοῦ σεληνιαζομένου, ἐξευτελίσαι βουλόμενος τοὺς μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ, ἢ ἐξ ἁπλότητος καρδίας, καὶ δεῖξαι θέλων, ὅτι, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι οὐκ ἠδυνήθησαν, διὰ τοῦτο προσῆλθε πρὸς αὐτὸν, ὡς πάντα δυνάμενον; Αὐτὸς ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν μετὰ πολλὰ ὀλίγης πίστεως, καὶ πειράζων μᾶλλον ἢ
Μάρκ. θ'. 22. πιστεύων· διότι ἔλεγε τῷ Ἰησοῦ· Εἴ τι δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν· ἐὰν δὲ εἶχε πίστιν στερεὰν καὶ θερμὴν, οὐκ ἔλεγε ταῦτα, ἀλλ᾽ ἐπίστευεν, ὅτι πάντα δύναται ὁ Ἰησοῦς, ὡς Θεὸς παντοδύναμος· ἐκ δὲ τῆς ἀποκρίσεως τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτὸν, φαίνεται, ὅτι ταῦτα εἶπε, περιφρονῶν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ μὴ πιστεύων, ὅτι αὐτοὶ ἠδύναντο θεραπεῦσαι αὐτόν. Ἰδοὺ δὲ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἡ ἀπόκρισις.

Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶ- Ματ. ιζ'. 17.
πεν· Ὦ γενεὰ ἄπιστος, καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ᾽ ὑμῶν, ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; Φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε.

Ἀγανακτεῖ ὁ πρᾶος, καὶ ταπει- Αὐτ. ια'. 29.
νὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐλέγχει ὁ ἀνεξίκακος. Βλέπε δὲ σύνεσιν θεοπρεπῆ, καὶ συγκατάβασιν θείαν. Ἐπειδὴ ὁ γενικὸς ἔλεγχος ἐστὶν ἁπαλώτερος καὶ ὑποφερτότερος τοῦ ἰδικοῦ καὶ προσωπικοῦ, ἀνάγει αὐτὸν εἰς τὸ γένος· διὸ οὐκ εἶπεν, Ὦ ἄπιστε καὶ διεστραμμένε, ἀλλ᾽, ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἀναφέρων τὸν ἔλεγχον εἰς τὸ ἐκεῖ πλῆθος, ἢ εἰς ὅλον τὸ τῶν Ἰουδαίων γένος· διὸ καὶ προσέθηκε τὸ, ἕως πότε ἔσομαι μεθ᾽ ὑμῶν; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; σημαίνων, ὅτι ἤγγικεν ὁ καιρὸς τοῦ πάθους, καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, καὶ ὅτι προτιμᾷ τὸ πάθος καὶ τὸν θάνατον τῆς τούτων ἀπιστίας καὶ φαυλότητος. Καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν τὰ τῆς δικαιοκρισίας αὐτοῦ· ἐπει-
δὴ δὲ κατακαυχᾶται ἔλεος κρί- Ἰακ. β'. 13.
σεως, εὐσπλαγχνισθεὶς τὸν σεληνιαζόμενον, Φέρετέ μοι, λέγει, αὐτὸν ὧδε.

Καὶ

Ματ. ιζ'. 18. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰη-
σοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ
τὸ Δαιμόνιον· καὶ ἰάθη ὁ παῖς
ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος ἐσημείω-
σεν ἐνταῦθα τινὰς περιστάσεις, ὑπὸ τοῦ
Μάρκ. θ'. ἱεροῦ Ματθαίου σιωπηθείσας. Ἠρώτη-
21. σεν ὁ Ἰησοῦς, λέγει ὁ Μάρκος, τὸν πα-
τέρα τοῦ σεληνιαζομένου, πόσος καιρός
ἐστιν, ἐξότου ὁ υἱὸς αὐτοῦ πάσχει· ὁ
δὲ ἀπεκρίθη, ὅτι, παιδιόθεν· τοῦτο δὲ
τὸ ἐρώτημα ἐπέβλεπε τὴν ἀπόκρισιν,
διότι ἡ ἀπόκρισις ἐφανέρωσε τὸ πάθος
πολυχρόνιον· τὰ δὲ πολυχρόνια πάθη
δυσθεράπευτά εἰσι κατὰ ἀναλογίαν τῆς
τοῦ χρόνου μακρότητος· πρὸς τούτοις δὲ
λέγει ὁ αὐτὸς Μάρκος, ὅτι ὁ μὲν πατὴρ
Αὐτ. 22. τοῦ ἀσθενοῦς εἶπεν· Ἀλλ' εἴ τι δύνα-
σαι, βοήθησον ἡμῖν, σπλαγχνι-
σθεὶς ἐφ' ἡμᾶς· ταῦτα δὲ ἐμφαίνου-
σιν ἀμφιβολίαν, καὶ ὀλιγοπιστίαν· ὁ δὲ
Αὐτ. 23. Ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ· Εἰ δύνα-
σαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ
πιστεύοντι· ταῦτα δὲ καταγγέλλουσι
τὴν παντοδυναμίαν τῆς θερμῆς πίστεως·
Πάντα, λέγει, δυνατὰ τῷ πιστεύον-
τι· ὡσὰν εἰ ἔλεγεν, ὅτι ἐὰν ἐπίστευες,
Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ. σὺ αὐτὸς τὸν υἱόν σου ἐθεράπευες. Ταῦτα
δὲ ἀκούσας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου, ἔκρα-
Μάρκ. θ'. ξε μετὰ δακρύων, λέγων· Πιστεύω Κύ-
24. ριε, βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. Ὡς
φαίνεται, τὰ λόγια τοῦ Κυρίου ἔφερον
αὐτὸν εἰς μετάνοιαν τῆς προτέρας αὐτοῦ
ὀλιγοπιστίας, διότι τὰ δάκρυα αὐτοῦ ἀ-
πόδειξις εἰσὶ τῆς μετανοίας. Εἶτα διη-
γεῖται ὁ αὐτὸς Εὐαγγελιστής, ὅτι ὅταν
ὁ Ἰησοῦς ἐπετίμησε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκά-
θαρτον, τότε ἐκεῖνο ἔκραξε, καὶ πολλὰ
ἐσπάραξε τὸν ἀσθενῆ, ἔπειτα ἐξῆλθεν ἀπ'
Μάρκ. θ'. αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ὁ ἀσθενὴς ὡσεὶ
26. νεκρὸς, ὥστε πολλοὶ ἔλεγον, ὅτι ἀπέ-
θανεν· ὁ δὲ θεηγόρος Λουκᾶς προστίθη-
σιν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐσπάραξε τὸν ἀσθε-
νῆ καὶ πρὸ τῆς ἐπιτιμήσεως· Ἔτι δὲ, Λουκ. θ'. 42.
λέγει, προσερχομένου αὐτοῦ, ἔρ-
ρηξεν αὐτὸν τὸ Δαιμόνιον, καὶ
συνετάραξε· τοῦτο δὲ ἐσυγχώρησεν ὁ
Ἰησοῦς, οὐ διὰ φιλοδοξίαν· διότι αὐτὸς,
ὅταν εἶδεν, ὅτι συνηθραίζετο πλῆθος ἀν-
θρώπων, ἐπετίμησε τὸ Δαιμόνιον· Μάρκ. θ'. 25.
ἀλλὰ δι' αὐτὸν τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἵνα, Χρύσ. εἰς
ὅταν ἴδῃ τὸ Δαιμόνιον ταραττόμενον ἐκ τὴν Σειρ.
μόνης τῆς ὄψεως καὶ τῆς ἐπιτιμήσεως
τοῦ Ἰησοῦ, κἂν διὰ τούτου πιστεύσῃ τὸ
μέλλον γενέσθαι θαῦμα. Τί δὲ εἶπεν
ὁ Ἰησοῦς, ἐπιτιμῶν τὸ Δαιμόνιον; ἀ-
νήγγειλεν ἡμῖν ὁ Μάρκος, εἰπών· Ἐπε- Μάρκ. θ'. 25.
τίμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρ-
τῳ, λέγων αὐτῷ· Τὸ πνεῦμα τὸ
ἄλαλον καὶ κωφὸν, ἐγώ σοι ἐπι-
τάσσω· ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μη-
κέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν· ὁ δὲ Λου-
κᾶς ἱστορεῖ, ὅτι, μετὰ τὴν ἰατρείαν, ἀ- Λουκ. θ'.
πέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ· 42.
πρεπόντως δὲ τοῦτο γέγονε, διότι ἐν ὅσῳ
ὁ ἀσθενὴς ἐβασανίζετο, οὐκ ἦν ὑπὸ τὴν
ἐξουσίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ὑπὸ
τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασανίζοντος αὐτὸν
Διαβόλου· ἰατρευθεὶς δὲ, ἀπεδόθη εἰς
τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

Τότε προσελθόντες οἱ μαθη- Ματ. ιζ'. 19.
ταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν, εἶ-
πον· Διατί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνή-
θημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;

Δικαίως ἐξηπόρησαν οἱ μαθηταὶ,
μὴ δυνηθέντες διῶξαι τὸ Δαιμόνιον ἐκεῖ-
νο, καὶ ἠρώτησαν τὸ διατί· διότι προ- Αὐτ. ι'. 1.
λαβὼν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ἐξου-
σίαν κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρ-
των, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ, καὶ
θεραπεύειν πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶ-
σαν

σαν μαλακίαν· διὸ καὶ ἐδίσταζον περὶ τῆς δοθείσης αὐτοῖς χάριτος τῶν θαυμάτων, μήτι ἀφῃρέθη ἀπ' αὐτῶν. Οὐχ ὅτι λοιπὸν ἠσχύνοντο, διὰ τοῦτο οὐκ ἠρώτησαν αὐτὸν παῤῥησίᾳ, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἐρώτημα ἦν περὶ μεγάλου καὶ ἀποῤῥήτου πράγματος, διὰ τοῦτο ἠρώτησαν αὐτὸν κατὰ μόνας. Ἐντεῦθεν μανθάνομεν, πρῶτον μὲν, ὅτι, καθὼς οἱ λαβόντες τῆς προφητείας τὸ χάρισμα, οὐ πάντοτε, οὐδὲ περὶ πάντων προφητεύουσιν, οὕτω καὶ οἱ λαβόντες τῶν θαυμάτων τὴν χάριν, οὐ πάντοτε, οὐδὲ ἐν πᾶσι θαυματουργοῦσι· δεύτερον δὲ, ὅτι ἐμποδίζεται τοῦ θαύματος ἡ ἐνέργεια, ἢ διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν καὶ τὸν δισταγμὸν τοῦ θαυματουργοῦ, ἢ διὰ τὴν ἀναξιότητα τοῦ ζητοῦντος τὸ θαῦμα. Ταῦτα ἐπιβεβαιοῖ ἡ ἑξῆς τοῦ Κυρίου ἀπόκρισις.

Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.

Ματ. ιζ. 20. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ· Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν.

Οὐκ ἦσαν ἄπιστοι οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, ἀλλ' ἐδίστασαν τότε, καὶ ἔπεσον εἰς ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ, ἐὰν δύνωνται ἐκδιῶξαι τοιοῦτον ἰσχυρὸν Δαιμόνιον· ταύτην δὲ τὴν ὀλιγοπιστίαν, καὶ ψυχρὰν αὐτῶν πίστιν ἐκάλεσεν ὁ Χριστὸς ἀπιστίαν. Διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν δὲ καὶ ὁ πατὴρ τοῦ ἀσθενοῦς ἐγένετο ἀνάξιος τῆς εὐεργεσίας. Φανερὸν δὲ, ὅτι τὴν ψυχρὰν αὐτῶν πίστιν ὠνόμασεν ἀπιστίαν, ἐπειδὴ εὐθὺς προστίθησι τὰ ἀποτελέσματα τῆς θερμῆς πίστεως· Ἐὰν ἔχητε, εἶπε, πίστιν θερμὴν, ὅσον θερμός ἐστιν ὁ κόκκος τοῦ σινάπεως, τὰ ὄρη ἐκ τόπου εἰς τόπον μεταστήσετε, καὶ οὐδὲν ὑμῖν ἔσεται ἀδύνατον. Καὶ τοιοῦτον μὲν θαῦμα οὐκ ἐγράφη ἐν ταῖς περὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἱστορίαις· ὁ δὲ θεῖος Χρυσόστομος ἐσημείωσε ταῦτα· Λέγονται δὲ μετ' ἐκείνους, ἤγουν τοὺς Ἀποστόλους, ἅγιοί τινες, ἐκείνων κατώτεροι κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ ἀξίαν, ὅτι καὶ ὄρη, ὅταν ἡ χρεία ἐκάλεσε, μετέθηκαν. Οὐκ εἶπε δὲ ὁ Κύριος, βέβαια μεταστήσουσι τὰ ὄρη, ἀλλ' ὅτι, ἐὰν ἀνάγκη προτεθῇ, δυνήσονται καὶ τοῦτο ποιῆσαι· ἐὰν δὲ ὄρη οὐ μετέστησαν, ταῦτα οὐκ ἐποίησαν, οὐχὶ ἐπειδὴ οὐκ ἠδυνήθησαν, ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδεμία ἦν χρεία. Πιθανὸν δέ ἐστιν, ὅτι ἐγένετο καὶ τοῦτο τὸ θαῦμα, πλὴν οὐκ ἐγράφη· διότι οὐκ ἐγράφησαν πάντα τὰ γεγονότα θαύματα. Διδάξας δὲ ὁ Κύριος πόσην δύναμιν ἔχει ἡ θερμὴ πίστις, προσέθηκε καὶ τὸ, ποῖά εἰσι τὰ κατὰ τῶν Δαιμόνων ὅπλα, εἰπών·

Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.

Τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται, εἰμὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. Ματ. ιζ. 21.

Τοῦτο τὸ γένος, ποῖον γένος; τὸ γένος τῶν Δαιμόνων. Σημείωσαι δὲ, ὅτι οὐκ εἶπε τοῦτο τὸ γένος ἐκπορεύεται ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ, ἀλλ' εἶπεν, Οὐκ ἐκπορεύεται, εἰμὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ, ἵνα φανερώσῃ, ὅτι ἐκ πασῶν τῶν ἄλλων ἀρετῶν μόνη ἡ προσευχὴ καὶ ἡ νηστεία εἰσὶ τὰ ὅπλα τοῦ πιστοῦ κατὰ τῶν Δαιμόνων· πρὸς θεραπείαν δὲ τῶν δαιμονιζομένων ἀνάγκη ἐστὶν, ἵνα νηστεύῃ, καὶ προσεύχηται, οὐ μόνον ὁ ἰατρὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ πάσχων. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς οὖν διὰ μὲν

Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.

τοῦ

τοῦ ἐλέγχου ἐθεράπευσε τὴν ἀπιστίαν τοῦ πατρὸς τοῦ παιδίου, διὰ δὲ τῆς ἐκθέσεως τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς θερμῆς πίστεως, τὴν ὀλιγοπιστίαν τῶν μαθητῶν, διὰ δὲ τῆς ἐπιτιμήσεως, τὴν δαιμονικὴν ἀσθένειαν τοῦ σεληνιαζομένου, διδάξας καὶ τὸν τρόπον, δι' οὗ οἱ πιστοὶ δύνανται διώκειν τὰ Δαιμόνια. Ἔπειτα προεφήτευσε καὶ τὰ περὶ τοῦ πάθους, καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ.

Ματ. ιζ'. 22. Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν
τῇ Γαλιλαίᾳ, εἶπεν αὐτοῖς ὁ
23. Ἰησοῦς· Μέλλει ὁ Υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς
χεῖρας ἀνθρώπων. Καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτὸν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

Τελέσας ὁ Ἰησοῦς τὰ προειρημένα θαυμαστὰ ἔργα, ἐξελθὼν τοῦ τόπου ἐκείνου, ὡς λέγει ὁ Ἐυαγγελιστὴς Μάρκος, παρεπορεύετο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ διὰ τῆς Γαλιλαίας. Ἐκεῖ δὲ εἰς Μάρκ. θ'. 30.
τὴν Γαλιλαίαν διατρίβων, προλέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, τὸ πάθος, καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἵνα μὴ τότε τὸ ἀπροσδόκητον τοῦ πράγματος ταράξῃ αὐτούς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τοιαύτη πρόῤῥησις πρεπόντως αὐτοὺς κατελύπησε, προκαταγγέλλει καὶ τὴν τριήμερον ἀνάστασιν αὐτοῦ, ἵνα τὴν θλίψιν τῆς καρδίας αὐτῶν παραμυθήσῃ.

ΟΜΙΛΙΑ
ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ
ΜΑΤΘΑΙΟΝ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ Ι'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Διατί ἄραγε ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἐσιώπησε μὲν πάντα τὰ πάθη, διὰ τῶν ὁποίων τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐβασάνιζεν ἐλεεινῶς τὸν σεληνιαζόμενον, μετὰ ἀκριβείας δὲ ἐσημείωσεν, ὅτι πολλάκις κατεκρήμνιζεν αὐτὸν εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ; Νόημα ἔχει τοῦ Ἐυαγγελιστοῦ ἡ σημείωσις πολλὰ ἀξιόλογον. Δύω εἰσὶν αἱ πηγαὶ πάντων τῶν ἁμαρτημάτων, ὁ θυμὸς, καὶ ἡ ἐπιθυμία. Ὁποῖον ἁμάρτημα καὶ ἂν στοχασθῇς, αὐτὸ ἢ ἐκ τοῦ θυμοῦ ἀναβλύζει, ἢ ἐκ τῆς ἐπιθυμίας. Φιλονεικίαι, ἀνυποταξίαι, ἔχθραι, δυναστεῖαι, ἀσπλαγχνίαι, προδοσίαι, ὕβρεις, συκοφαντίαι, πληγαὶ, τραύματα, πόλεμοι, φόνοι, βλασφημίαι, καὶ μύρια ἄλλα φοβερὰ ἁμαρτήματα τὸν θυμὸν ἔχουσι πατέρα. Ἁρπαγαὶ, ἀδικίαι, ἐπιβουλαὶ, φθόνοι, πορνεῖαι, μοιχεῖαι, μέθαι, γαστριμαργίαι, καὶ ἄλλα πάμπολλα τοῦ σκότους ἔργα, τῆς κακῆς ἐπιθυμίας εἰσὶ βλαστήματα. Ὁποῖον δὲ ὑποδουλώσῃ ὁ Διάβολος, ἐκεῖνον πολλάκις μὲν βάλλει εἰς τὸ πῦρ, ἤγουν ῥίπτει εἰς τὰ φλογερὰ ἁμαρτήματα τοῦ θυμοῦ, πολλάκις δὲ εἰς τὸ ὕδωρ, τουτέστιν εἰς τὰ παραπτώματα τῆς κακῆς ἐπιθυμίας. Διὰ τοῦτον οὖν τὸν λόγον ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος μετὰ τοσαύτης ἀκριβείας ἐσημείωσεν, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον πολλάκις ἔῤῥιπτε τὸν δαιμονιζόμενον

νον εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Τοιοῦτόν τι καὶ ὁ Προφητάναξ Δαβὶδ ἐσήμαινεν, ὅταν, εὐχόμενος, ἔλεγεν· (Ψαλ. ρκ΄. 6.) Ἡμέρας ὁ ἥλιος οὐ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα, διὰ τῆς συγκαύσεως τοῦ ἡλίου ὑπογράφων τὴν φλόγα τοῦ θυμοῦ, καὶ διὰ τῆς νυκτερινῆς σελήνης, τὰς σαρκικὰς ἡδυπαθείας. Μετὰ τὸ πάθος καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξενευρίσθη ἀληθῶς τῶν Δαιμόνων ἡ δύναμις· (Ἰωάν. ιβ΄. 31.) Νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου, ἔλεγεν ὁ Δεσπότης τῶν ἁπάντων, νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω. Ἀληθῶς δὲ ἐξεβλήθη, διότι, μετὰ τὴν ἔνσαρκον τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν, ἐγένοντο ἄλαλα τὰ εἴδωλα, τὰ ὁποῖα ἐλάλουν, καὶ ἐμάντευον τὰ μέλλοντα, ἔκλεισαν τὸ στόμα αὐτῶν τὰ χρηστήρια, καὶ οἱ ψευδοχρησμολόγοι, σχεδὸν ἐσβύσθη ἡ πολυθεΐα, (Ὅρα Πλούταρχ. περὶ ἐκλελοιπ. χρηστηρ.) ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν, ἡ τῶν Δαιμόνων λατρεία, ὀλιγώστευσαν οἱ δαιμονιζόμενοι, οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἔχει ὁ Διάβολος εἰς τοὺς εὐσεβῶς καὶ δικαίως τελευτήσαντας· ἠνοίχθη διὰ τοὺς εὐσεβεῖς καὶ φιλαρέτους ἡ πύλη τοῦ παραδείσου, ἣν ἡ ἀπάτη αὐτοῦ ἔκλεισε, καὶ ἐκλείσθη τὸ στόμα τοῦ ᾅδου, ὅπερ αὐτὸς ἤνοιξεν· ἔμεινεν ὅμως εἰς αὐτὸν ἡ μόνη ἐξουσία τοῦ πειράζειν. Ὁ μὲν μακάριος Πέτρος (Α΄. Πέτ. ε΄. 8.) λέγει, ὅτι ὁ Δαίμων περιπατεῖ ὡς λέων ὠρυόμενος ζητῶν τίνα καταπίει· ὁ δὲ θηγόρος Παῦλος καταγγέλλει ἡμῖν, ὅτι οὐ παλαίομεν μετὰ ἀνθρώπων, αἷμα καὶ σάρκα ἐχόντων, καθὼς καὶ ἡμεῖς, (Ἐφεσ. ς΄. 12.) ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις· ὁ αὐτὸς δὲ Ἀπόστολος διδάσκει ἡμᾶς, (Αὐτόθι. 11.) ὅτι ὁ Διάβολος ἔχει μεθοδείας, ἔχει παγίδας, ἔχει βέλη πεπυρωμένα, (Α΄. Τιμ. γ΄. 7. Β΄. Τιμ. β΄. 26. Ἐφεσ. ς΄. 16.) μετασχηματίζεται καὶ εἰς Ἄγγελον φωτός. (Β΄. Κορ. ια΄. 14)

Αὐτός ἐστι πνεῦμα· ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ψυχὴ πνεῦμά ἐστι, πολλὰ εὔκολα συγκοινωνεῖ εἰς αὐτὴν τὰς πονηρὰς αὐτοῦ ἐννοίας, καὶ διεγείρει ἐν αὐτῇ τοὺς κακοὺς διαλογισμούς. Πρωτοῦ νὰ ἁμαρτήσῃς, περιγράφει σοι ἐλαφρὸν τὸ ἁμάρτημα καὶ μικρότατον, ἵνα εὐκόλως πέσῃς· ἀφ᾽ οὗ δὲ ἁμαρτήσῃς, μεγάλην καὶ βαρυτάτην ζωγραφεῖ τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα μὴ μετανοήσῃς, ἀλλ᾽ ἀπελπισθῇς· τοῦτό ἐστι μία τῶν μεθοδειῶν αὐτοῦ. Συναντᾷς ἐκ συνεργείας αὐτοῦ ξένον πρᾶγμα· αὐτὸς δὲ εὔκολον ποιεῖ τὴν ὁδὸν καὶ τοὺς τρόπους, ἵνα αὐτὸ ἁρπάξῃς, καὶ σφετερισθῇς· τοῦτό ἐστι μία τῶν παγίδων, ἣν σοι προητοίμασεν. Εἰς τοὺς κινδύνους σου ἁρπάζει τὴν ἐλπίδα σου, ἵνα μείνῃς ἀπηλπισμένος· εἰς τὰς ἀσθενείας κλέπτει τὴν ὑπομονήν σου, ἵνα γογγύσῃς κατὰ τοῦ Θεοῦ· εἰς τὰς δυστυχίας σου ὀξύνει τὴν λύπην σου, ἵνα σε ἀποκτείνῃ· εἰς τὸν θυμόν σου ἀνάπτει τὴν ὀργήν σου, ἵνα ὑβρίσῃς, δείρῃς, πληγώσῃς, φονεύσῃς, βλασφημήσῃς· τῶν ἐπιθυμιῶν σου λύει τὸν χαλινόν, καὶ ἀναφλογίζει τὴν λύσσαν, ἵνα καταστήσῃ σε ὄνειδος ἀνθρώπων, καὶ ἐξουθένημα λαοῦ, φθείρῃ δὲ τὸ σῶμά σου, καὶ κολάσῃ αἰωνίως τὴν ψυχήν σου· ταῦτά εἰσι τὰ πεπυρωμένα αὐτοῦ βέλη. Σχηματίζει πολλάκις τὴν ἀνομίαν ὡς ἀρετήν· ὅθεν ὑβρίζεις, καὶ δέρεις, τάχα ἵνα διορθώσῃς τὸν πταίστην· ἀδικεῖς, ὅταν κάθησαι κριτής, νομίζων, ὅτι ὑπερασπίζεσαι τὸν πτωχόν· κατατρέχεις τὸν ἀδελφόν σου, τάχα διὰ ζῆλον Θεοῦ· τοῦτο δέ ἐστιν ὁ μετασχηματισμὸς αὐτοῦ εἰς Ἄγγελον φωτός.

Ἀλλὰ τίς δύναται, ἀδελφοί, νὰ περιγράψῃ λεπτομερῶς πάντα τὰ ἔνεδρα,

τὰς

τὰς ἐπιβουλάς, τοὺς δόλους, καὶ τὴν ἀπάτην τοῦ Σατανᾶ; νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν πειράζει, καὶ πλέκει παγίδας· πνεῦμα δὲ ὄν, προφθάνει ταχέως εἰς πάντα καιρὸν καὶ τόπον, καὶ ἐπιβουλέυει δικαίους, καὶ ἁμαρτωλούς· εἰσέρχεται εἰς τὰς οἰκίας, καὶ φυτεύει σκάνδαλα ἀναμέσον ἀνδρὸς καὶ γυναικός, ἀναμέσον πατρὸς καὶ υἱοῦ, ἀναμέσον μητρὸς καὶ θυγατρός, σκανδαλίζει καὶ τοὺς ἠγαπημένους ἀδελφούς· τρέχει εἰς τὰς ἀγοράς, καὶ σπείρει ἀναμέσον τῶν πωλούντων καὶ ἀγοραζόντων φιλονεικίας, δόλους, ψεῦδος, ὅρκους· ἐμβαίνει εἰς τὰ Μοναστήρια, καὶ καταταράττει τῶν μοναζόντων τὴν ἡσυχίαν· προχωρεῖ καὶ εἰς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐχθρεύει τοὺς ἱερωμένους. Τὴν νύκτα, ὅταν κοιμᾶσαι, σὲ πειράζει, τὸ πρωΐ, ὅταν ἐγείρεσαι, ῥίπτει κατὰ σοῦ τὰ ταχύτατα αὐτοῦ βέλη, τὴν ὥραν τῆς μεσημβρίας ἔχει ἑτοίμους παγίδας ἀποκρύφους, καὶ σκάνδαλα πολυποίκιλα· ἀκαταπαύστως ἐνε-
Ψαλ. θ'. 31. δρεύει ἐν ἀποκρύφῳ ὡς λέων ἐν τῇ μάνδρᾳ αὐτοῦ, ἵνα ἑλκύσῃ, καὶ ἁρπάσῃ σε.

Διατί δὲ ἄραγε συγχωρεῖ ὁ Θεὸς τῷ Σατανᾷ, ἵνα ἐγείρῃ τόσους πειρασμοὺς κατὰ τοῦ δυστυχοῦς ἀνθρώπου; Τὸ διατὶ ἐστὶ φανερόν· ἵνα ἐκεῖνος, πολεμῶν, νικᾶται καὶ καταισχύνηται, ἡμεῖς δέ, πολεμούμενοι, νικῶμεν, καὶ στεφανώμεθα. Ἵνα δὲ μὴ φοβηθῇς τοὺς πολέμους αὐτοῦ, ἄκουσον πῶς θαῤῥύνει σε ὁ Θεὸς διὰ τῆς φωνῆς τοῦ Προφήτου αὐ-
Αὐτ. ϙ'. τοῦ· Οὐ φοβηθήσῃ, λέγει, ἀπὸ φό-
5, 6. βου νυκτερινοῦ, ἀπὸ βέλους πετομένου ἡμέρας, ἀπὸ πράγματος ἐν σκότει διαπορευομένου, ἀπὸ συμπτώματος Δαιμονίου μεσημβρινοῦ· ἔρχονται, καί, χιλιάδες ἐξ ἀριστερῶν σου, καὶ μυριάδες ἐκ δεξιῶν σου, ἀλλὰ πίπτουσι, καὶ οὐ δύνανται βλάψαι σε· Πεσεῖται ἐκ τοῦ κλίτους Ψαλ. ϙ'.
σου χιλιὰς καὶ μυριὰς ἐκ δεξιῶν 7.
σου, πρὸς σὲ δὲ οὐκ ἐγγιεῖ· ὁ Θεὸς στέλλει πρὸς σὲ τοὺς ἁγίους Ἀγγέλους, ἵνα διαφυλάξωσί σε ἐν πάσαις ταῖς ὁ-
δοῖς σου· Ὅτι τοῖς Ἀγγέλοις αὐ- Αὐτ. 11.
τοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου.

Φοβεῖσαι, ὦ ἄνθρωπε, τοὺς πειρασμοὺς τοῦ Δαίμονος, καὶ ἀπορεῖς περὶ τοῦ, διατί συγχωρεῖ αὐτῷ ὁ Θεὸς πειράζειν; Ἐὰν μελετήσῃς τὴν περὶ τοῦ Ἰὼβ ἱστορίαν, φεύγει ὁ φόβος σου, καὶ λύεται ἡ ἀπορία σου. Ἐκεῖ βλέπεις, ὅτι ὁ Διάβολος ἐζήτησε καθ' αὐτὸ ἄδειαν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὸν Ἰὼβ πειράξῃ· λαβὼν δὲ αὐτήν, ἔστησε κατ' αὐτοῦ πάσας τὰς παγίδας αὐτοῦ, μετῆλθε πάσας τὰς μεθοδείας, ἔῤῥιψε πάντα τὰ πεπυρωμένα βέλη, ἐξεκένωσε πάσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ. Κατέφθειρε πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· ὅθεν ὁ πλουσιώτατος, μετὰ μίαν στιγμήν, ἐγένετο πτωχότατος. Ἐθανάτωσε πάντας τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ· ὅθεν ὁ πολύτεκνος ἀπὸ μιᾶς στιγμῆς εἰς ἄλλην ἐγένετο ἄτεκνος. Ἐπλήγωσεν ὅλον τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ τραυμάτων ὀδυνηρῶν· ὅθεν ὁ πρότερον ὑγιέστατος, ἐκοίτετο εἰς τὴν γῆν κατατετραυματισμένος, καὶ ἐσκωληκιασμένος, καὶ δι' ὀστράκου ξέων τὰς πληγὰς αὐτοῦ. Ἀπέστειλε τοὺς φίλους αὐτοῦ, ἵνα, ἀντὶ παρηγορίας, πικρίαν, καὶ ἀντὶ βοηθείας, ὀνειδισμοὺς αὐτῷ προσφέρωσι. Τελευταῖον ἔπεισε καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἵνα διὰ τῶν ἐλεεινῶν αὐτῆς λόγων ἀπελπίσῃ αὐτὸν καὶ προτρέ-
ψῃ εἰς ἐκφώνησιν βλασφημίας· Μέχρι Ἰώβ. β'.
τίνος καρτερήσῃς; ἔλεγε πρὸς αὐτόν· 9.
ἀλλ' εἰπόν τι ῥῆμα πρὸς Κύριον, καὶ τελεύτα. Τί δὲ διὰ τούτων κατώρθωσεν ὁ Διάβολος; ἐτελείωσεν ἄρά-

γε

γε τὸν σκοπὸν αὐτοῦ; ἡμάρτηκεν ἄρά
Ἰώβ. β'. 10. γε ὁ Ἰώβ; Οὐχί· Ἐν πᾶσι τούτοις τοῖς συμβεβηκόσιν αὐτῷ, οὐχ ἥμαρτεν Ἰὼβ οὐδὲ ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Τί οὖν κατώρθωσεν; Αὐτὸς μὲν ἐφανέρωσε τὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ, καὶ ἔμεινε κατῃσχυμένος, ὁ δὲ Ἰὼβ ἔλαβε παρὰ
Αὐτ. μβ'. 10. Κυρίου διπλᾶ τῶν ὅσων εἶχε πρότερον, καὶ ἐδοξάσθη ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου· ἀπὸ τότε δὲ καὶ ἕως τοῦ νῦν, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα μεγαλύνεται, καὶ ἐπαινεῖται ἡ ὑπομονὴ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀνδρεία, καὶ ἡ εἰς τὸν Θεὸν ὑπακοὴ καὶ εὐλάβεια. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ τοῦτο ἄξιον σημειώσεως ἐστίν· ἔδωκε μὲν ἄδειαν ὁ Θεὸς τῷ Διαβόλῳ, ἵνα βλάψῃ καὶ τὰ ὑπάρχοντα τοῦ Ἰὼβ, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα, πλὴν οὐκ ἐσυγχώρησεν αὐτῷ, ἵνα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
Αὐτ. β'. 6. φθείρῃ· Εἶπε δὲ ὁ Κύριος τῷ Διαβόλῳ· Ἰδοὺ παραδίδωμί σοι αὐτόν, μόνον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διαφύλαξον.

Ἐὰν λοιπὸν οὐδὲ ὁ Σατανᾶς ἔχῃ ἐξουσίαν, οὐδὲ ὁ Θεὸς δίδωσιν αὐτῷ ἄδειαν πρὸς τὸ βλάψαι τὴν ψυχὴν ἡμῶν· καὶ ἐὰν τὰ ὑπ' αὐτοῦ φθειρόμενα ἐπίγεια ἀγαθὰ διπλασιάζωνται, καὶ οἱ πόλεμοι αὐτοῦ προξενῶσι στέφανον ἀμάραντον, καὶ δόξαν οἰκουμενικὴν καὶ αἰώνιον, τί φοβούμεθα αὐτόν; ὅταν ἡμεῖς ἔχωμεν πίστιν θερμήν, νηπίων βέλη εἰσὶ πάντα τὰ μηχανουργήματα αὐτοῦ, καὶ δῶρα γίνονται ψυχωφελῆ καὶ σωτήρια.

Εἶτα, ἔχοντες ὅπλα θεοκατασκεύαστα, καὶ θεοπαράδοτα, διὰ τῶν ὁποίων, ἐὰν θέλωμεν, διώκομεν αὐτὸν μακρὰν ἀφ' ἡμῶν, τί φοβούμεθα; Δύω ὅπλα ἔχει αὐτὸς καθ' ἡμῶν, δύω ὅπλα ἔχομεν ἡμεῖς κατ' αὐτοῦ· αὐτὸς πειράζει διὰ τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς σαρκὸς, καὶ διὰ τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου, ἡμεῖς δὲ διὰ τῆς νηστείας, καὶ διὰ τῆς προσευχῆς ἐκβάλλομεν αὐτὸν ἔξω· οὐδὲ αὐτὸς ἄλλα ὅπλα ἔχει, οὐδὲ ἡμεῖς· Τοῦτο τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται, εἰμὴ ἐν προσευχῇ, καὶ νηστείᾳ.

Τίς ἀμφιβάλλει, ὅτι ἡ νηστεία μαραίνει καὶ καταδαμάζει τὴν ἐπιθυμίαν τῆς σαρκός; ἔρχεται αὐτὸς, ἐγείρει τὴν κακὴν ἐπιθυμίαν, καὶ ζητεῖ νὰ καταποντίσῃ τὴν ψυχήν σου εἰς τὸν βόρβορον τῶν ἁμαρτημάτων τῆς σαρκός· σὺ μὴ περιμείνῃς νὰ νηστεύσῃς τῇ τετάρτῃ, ἢ τῇ παρασκευῇ, ἀλλὰ νήστευσον τότε εὐθὺς ὅλην τὴν ἡμέραν· τὸ ἑσπέρας φάγε μόνον ἄρτον, καὶ πίε ὕδωρ· αὐτὸς βλέπει τότε τὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ, καὶ φεύγει· οὐκ ἐπιτείνει τὸν πειρασμόν, ἵνα μὴ παρατείνῃς τὴν νηστείαν, καὶ πολλαπλασιάζῃς τοὺς στεφάνους σου. Ἦλθεν αὐτὸς, ἔστησεν ἐνώπιόν σου τὰς παγίδας τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου, τρέξον εὐθὺς εἰς τὴν μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας προσευχήν, ζήτησον τὴν χάριν
τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ μετὰ τοῦ Δαβίδ· Ἀπό- Ψαλ. ριή. 37.
στρεψον τοὺς ὀφθαλμούς μου τοῦ μὴ ἰδεῖν ματαιότητα· οὐδενὸς, τοιουτοτρόπως καὶ ὑπὲρ τοιούτων σωτηριωδῶν πραγμάτων προσευχομένου, μένει ἀνενέργητος ἡ προσευχὴ καὶ ἄπρακτος· διότι αὐτή ἐστιν ἡ προσευχή, περὶ ἧς ὁ
Θεὸς εἶπε· Καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτή- Ματ. κά. 22.
σησθε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες, λήψεσθε· ὁ Θεὸς οὖν, ἐπακούσας τῆς δεήσεώς σου, ἀποστέλλει σοι τὴν ἐπουράνιον αὐτοῦ χάριν, ἥτις ἀποστρέφει τοὺς ὀφθαλμούς σου ἀπὸ τῆς κοσμικῆς ματαιότητος· καὶ οὕτως ἐκεῖνος μὲν φεύγει κατῃσχυμμένος, σὺ δὲ μένεις νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ
ΜΑΤΘΑΙΟΝ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΑ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Όταν ὁ ἐπιτήδειος ζωγράφος, πρὸς κατασκευὴν τῆς εἰκόνος, σχεδιάσῃ κατὰ τὴν πρέπουσαν συμμετρίαν πάντα τὰ μέλη καὶ μέρη τοῦ εἰκονιζομένου, καὶ ἐφαρμόσῃ λαμπρὰ καὶ κατάλληλα χρώματα, καὶ κατὰ μίμησιν τῆς φύσεως ἐξιχνιάσῃ τὸν ἁρμόδιον τῶν προσώπων χαρακτῆρα, τότε βλέπεις καθαρὰ εἰς τὴν εἰκόνα αὐτὰ τὰ εἰκονιζόμενα πρωτότυπα, καὶ διακρίνεις ἐντελῶς τοὺς τούτων χαρακτῆρας. Κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον, ὅταν ὁ σοφὸς συγγραφεὺς, εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ, στήσῃ, εἰς πάντα τὰ κόμματα καὶ τὰς περιόδους, τὰ κατὰ τοὺς κανόνας μέτρα, καὶ συνάψῃ τὰ προσφυῆ καὶ ἁρμόδια ὀνόματα, καὶ ὑποτυπώσῃ πάντα μετὰ τῆς καθηκούσης φυσικῆς ἁπλότητος, καὶ χαρακτηρίσῃ ὡς πρέπει τὰ πρόσωπα, περὶ ὧν λαλεῖ, τότε, ἀναγινώσκων τὸν οὕτω συντεθέντα λόγον, φαίνεταί σοι οὐχ ὅτι ἀναγινώσκεις, ἀλλ᾽ ὅτι βλέπεις αὐτὰ τὰ πράγματα, περὶ ὧν ὁ λόγος. Τοῦτο δὲ ἐποίησεν ὁ ἅγιος καὶ ἱερὸς συγγραφεὺς, λέγω ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, γράψας τὰ σήμερον ἀναγνωσθέντα παραβολικὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ λόγια· τοιουτοτρόπως δηλαδὴ συνέγραψε ταύτην τὴν Παραβολὴν, ὥστε φαίνεταί σοι, ὅτι οὐκ ἀναγινώσκεις, ἀλλὰ βλέπεις ἐν αὐτῇ τὴν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον εὐσπλαγχνίαν, καὶ δικαιοσύνην, καὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀσπλαγχνίαν καὶ ἀδικίαν πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ δὲ τοῦ Εὐαγγελίου τὰ λόγια ὅσον ἀναγινώσκονται εὐλαβῶς, καὶ εὐσεβῶς ἐξηγοῦνται, τοσοῦτον περισσότερον καρποφοροῦσιν ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν, διὰ τοῦτο ἡμεῖς μὲν, τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν ἐπικαλεσάμενοι, σπουδάσομεν διερμηνεῦσαι τὴν εὐαγγελικὴν Παραβολήν· ὑμεῖς δὲ, εὐλογημένοι Χριστιανοὶ, ἀνοίξατε τῆς καρδίας ὑμῶν τὰς θύρας εἰς ὑποδοχὴν τῆς ἐξηγήσεως τῶν τοῦ Θεοῦ λόγων.

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν Παραβο- Ματ. ιη'. 23.
λὴν ταύτην· Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ Βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησε συνάραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ.

Όταν, ἀντὶ τῶν πραγμάτων, περὶ ὧν βουλόμεθα λαλῆσαι, παραλαμβάνομεν ἄλλα πράγματα ὅμοια, τότε ὁ λόγος ὀνομάζεται Παραβολὴ, ἢ λόγος παραβολικός· διὸ ἡ Παραβολὴ ἐστὶν ὁμοίωσις, ἢ εἰκών. Παραβολικῶς δὲ ἐλάλησεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, κατὰ τὰ προφητευθέντα περὶ αὐτοῦ·
Ἀνοίξω ἐν Παραβολαῖς τὸ στό- Ψαλ. οζ'. 2.
μα μου, προεφήτευσε περὶ αὐτοῦ ὁ ἅγιος προφήτης Δαβίδ. Ἰδοὺ οὖν, ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐλάλησε ταύτην τὴν Παραβολήν· Ὡμοιώθη, εἶπεν, ὅσα πράτ-

τει

τει ὁ Θεὸς, ὅταν ἀνακρίνῃ τοὺς ἀξίους, καὶ ἀναξίους τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, μετὰ τῶν γενομένων ὑπό τινος Βασιλέως, ὅταν ἐξερευνᾷ τὸ χρέος ἑνὸς ἑκάστου τῶν δούλων αὐτοῦ. Ταῦτα δὲ εἰπὼν, περιγράφει ἔπειτα τί ἐποίησεν ὁ Βασιλεὺς ἐκεῖνος, ὅταν ἀνελογίσθη τὸ χρέος τῶν δούλων αὐτοῦ.

Ματ. ιη'. 24. Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων.

Ὅταν οὖν ἤρξατο τὸν ἀναλογισμὸν τοῦ χρέους, προσέφερον, καὶ παρέστησαν ἐνώπιον αὐτοῦ ἕνα δοῦλον, ὅστις ἐχρεώστει αὐτῷ μυρία τάλαντα. Τὸ παλαιὸν ἑβραϊκὸν τάλαντον συγκροτεῖ σχεδὸν τετρακοσίους ὀγδοήκοντα καὶ ἓξ τῶν σημερινῶν ἐνετικῶν χρυσῶν νομισμάτων· ὅθεν τὰ μυρία τάλαντα συμποσοῦσι σχεδὸν τέσσαρα μιλιόνια καὶ ὀκτακοσίας ἑξήκοντα χιλιάδας τῶν εἰρημένων χρυσῶν· ἡ ποσότης αὕτη ἐστὶ μεγάλη· ἐπίτηδες δὲ τοσοῦτον ἐμεγαλύνθη. Ἀλλὰ ποίαν ὁμοιότητα ἔχουσι ταῦτα μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀνακρινομένων; Ὁ Βασιλεὺς, ὅστις ἀναλογίζεται τὸ χρέος τῶν δούλων αὐτοῦ, σημαίνει τὸν Βασιλέα τῶν βασιλευόντων, καὶ Δεσπότην πάσης τῆς κτίσεως· αὐτὸς, βλέπων τὰ ἀπόκρυφα τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, ἐτάζει καὶ ἀνακρίνει τὰς ἁμαρτίας ἑνὸς ἑκάστου. Ὁ δὲ ὀφειλέτης, ἐστὶν ὁ ἁμαρτωλός· διότι, καθὼς ὁ ὀφειλέτης χρεωστεῖ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἀργυρίων, ὧν ἐδανείσθη, οὕτω καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς χρεωστεῖ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν τῶν ἁμαρτημάτων, ὧν ἔπραξεν. Εἶπε δὲ, ὅτι μυρία τάλαντα ἐχρεώστει ὁ ὀφειλέτης, ἵνα παραστήσῃ καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὸ βάρος τῶν ἁμαρτημάτων τοῦ ἁμαρτωλοῦ.

Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ Κύριος αὐτοῦ πραθῆναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι. Ματ. ιη'. 25.

Ἐπειδὴ ὁ ὀφειλέτης οὐκ εἶχε τρόπον, ἵνα ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος αὐτοῦ, ὥρισεν ὁ Βασιλεὺς, ἵνα πωληθῇ καὶ αὐτὸς, καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ ἐκπληρωθῇ τὸ χρέος· Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι. Ἀληθῶς δὲ οὐδὲν ἔχει ὁ ἁμαρτωλὸς, δυνάμενον ἐξιλεῶσαι τὸν Θεὸν διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ· οὐδὲν, οὐδὲ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, οὐδὲ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐξαγοράζει τὴν ἁμαρτίαν· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ μετάνοια ἡμῶν οὐδέν ἐστιν ὡς πρὸς τῆς ἁμαρτίας τὸ βάρος· μόνη ἡ ἄπειρος τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνία ἐξαλείφει τὴν ἁμαρτίαν. Ἀλλὰ τί σημαίνει ἡ πώλησις τοῦ ὀφειλέτου, καὶ τῆς γυναικὸς, καὶ τῶν τέκνων, καὶ πάντων τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ χρέους; Ὁ πωλούμενος γίνεται δοῦλος τοῦ ἀγοράζοντος, καὶ χωρίζεται ἀπὸ τοῦ δεσπότου τοῦ πωλήσαντος αὐτόν· ὅθεν, ἡ μὲν πώλησις τοῦ ὀφειλέτου σημαίνει τὸν χωρισμὸν τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἡ δὲ τῆς γυναικὸς, καὶ τῶν τέκνων, καὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ, τὴν στέρησιν τοῦ ἁμαρτωλοῦ πάντων τῶν θείων χαρισμάτων, ὧν εἶχεν, ὅτε περιεπάτει τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον. Σημαίνουσι δὲ ταῦτα γενικῶς καὶ τὰς συμφορὰς καὶ δυστυχίας, ἐν αἷς παραδίδοται ὁ ἁμαρτωλὸς διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ· διὰ τῶν τοιούτων δὲ τιμωριῶν ἐρχόμενος ὁ ἁμαρτωλὸς εἰς μετάνοιαν, ἐξιλεοῖ τὴν θείαν δικαιοσύνην, καὶ λυτροῦται τῆς μελλούσης (Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.)

αἰω-

μυρία τάλαντα = 60 εκατομμύρια δραχμ.

100 δηνάρια = 60 δραχμ.

αἰωνίου κολάσεως, ἥτις περιέμενεν αὐτὸν διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ ἐφανέρωσεν ἡμῖν ὁ Σωτὴρ διὰ τῶν ἑξῆς λόγων τῆς Παραβολῆς.

Πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων· Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ, καὶ πάντα σοι ἀποδώσω.

Βλέπε τῆς τιμωρίας τοῦ Κυρίου τὸν καρπόν. Προσκυνήματα ἕως ἐδάφους τῆς γῆς· Πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ· δεήσεις ἐκ βάθους ψυχῆς· Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί· ὑποσχέσεις μεγάλαι· Καὶ πάν-
Ἠσ. κϛʹ. 16. τα σοι ἀποδώσω. Κύριε, ἐν θλίψει ἐμνήσθημέν σου, λέγει ὁ Προφήτης Ἡσαΐας· πολλάκις, ὅταν ὁ Θεὸς ἐντείνῃ τὸ τόξον αὐτοῦ, καὶ ῥίπτῃ ἐπάνω εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν τῶν δυστυχιῶν τὰ βέλη, τότε αὐτὸς διὰ τῆς μετανοίας καὶ δεήσεως προστρέχει εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ὑπόσχεται τὴν τελείαν αὐτοῦ διόρθωσιν. Βλέπε δὲ καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἐπιστρέφοντας ἁμαρτωλοὺς ἄμετρον τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν.

Ματ. ιηʹ. 27. **Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, ἀπέλυσεν αὐτὸν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ.**

Ὁ δοῦλος, ἤγουν πᾶς ἁμαρτωλὸς, ὅταν ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν, ζητεῖ τοῦ Θεοῦ τὴν μακροθυμίαν, ὑποσχόμενος τὴν ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ ἐπιστροφήν. Ὁ δὲ φιλανθρωπότατος Θεὸς οὐ μόνον σπλαγχνίζεται ἐπ' αὐτῷ, καὶ μακροθυμῶν ἀναβάλλει τὴν τιμωρίαν, καὶ περιμένει τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπολύει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, καὶ ἀφίησι καὶ συγχωρεῖ πάσας τὰς ἀνομίας αὐτοῦ· Καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. Καὶ ταῦτα μὲν τοῦ ἁμαρτωλοῦ τὰ ἔργα, καλὰ καὶ ὠφέλιμα, τὰ δὲ ἑξῆς κάκιστα καὶ ψυχοβλαβέστατα.

Ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε, λέγων· Ἀπόδος μοι ὅ, τι ὀφείλεις. Ματ. ιηʹ. 28.

Τὰ λόγια ταῦτα περιγράφουσι τὸ ἦθος τοῦ ἀσυμπαθοῦς ἀνθρώπου. Ὁ δοῦλος, λέγει, ἐξῆλθεν· ἀληθῶς δὲ ἐν ὅσῳ ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ συμπαθὴς καὶ εὔσπλαγχνος, μένει ἐν τῷ Θεῷ, καὶ Αʹ. Ἰωάν. δʹ. 16.
ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ, ὅταν δὲ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ, καὶ κατασταθῇ ἀσυμπαθὴς καὶ ἄσπλαγχνος, τότε ἐξέρχεται, καὶ μακρύνεται ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος. Διατί δὲ εἶπεν, εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων; τίνες εἰσὶν οὗτοι οἱ σύνδουλοι; Πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐσμὲν δοῦλοι τοῦ ὑψίστου Θεοῦ· διὸ καὶ λεγόμεθα σύνδουλοι, ὡς χρέος ἔχοντες, ἵνα δουλεύωμεν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν δεσπότην, τὸν Θεόν· ἀκούομεν δὲ καθ' ἑκάστην τοὺς ἀσυμπαθεῖς ἀνθρώπους, κραυγάζοντας κατὰ τῶν συνδούλων αὐτῶν· ἄλλον μὲν κραυγάζοντα, Ἀπόδος μοι τὴν τιμήν μου· ἄλλον δὲ, Ἀπόδος μοι τὸ ἀργύριόν μου· καὶ ἄλλον, Ἀπόδος μοι τὰ πράγματά μου· οὗτοι δὲ οὐ μόνον κατ' αὐτῶν κραυγάζουσι ταῦτα, ἀλλὰ καὶ στενοχωροῦσι καὶ βιάζουσιν αὐτοὺς ὑπερβολικά. Ἀξιοσημείωτα δὲ εἰσι τὰ ἑκατὸν δηνάρια· διότι τὸ δηνάριον, τὸ

Μάρκ. ιβ'. 14. Λουκ. κ'. 24. Ματ. κβ'. 19. Ὅρα τὸ Λεξ. τῆς Γραφ. τοῦ Καλμ.

τὸ καὶ νόμισμα Κήνσου ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου ὀνομαζόμενον, εὐτελῆ ἔχει τιμήν· τὰ ἑκατὸν δηνάρια οὐδὲ δύω ὁλοκλήρους χρυσοὺς συγκροτοῦσιν· ἐπίτηδες δὲ ὁ πάνσοφος Θεὸς τὸ μὲν χρέος, τὸ εἰς αὐτὸν χρεωστούμενον, ἀνεβίβασεν εἰς τὰ μυρία τάλαντα, τὸ δὲ χρέος, τὸ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν ἄνθρωπον χρεωστούμενον, κατεβίβασεν εἰς τὰ ἑκατὸν δηνάρια, ἵνα διὰ τούτου παραστήσῃ, ὅτι τὸ πρὸς αὐτὸν ἡμῶν χρέος ὑπερβαίνει καθ' ὑπερβολὴν τὸ πρὸς ἡμᾶς χρέος τῶν ἀνθρώπων. Εἴτε τιμήν, εἴτε ὑπηρεσίαν, εἴτε δηνάρια, εἴτε ἄλλο τὶ χρεωστεῖ σοι ὁ ἄνθρωπος, τὸ χρέος αὐτοῦ οὐδεμίαν ἔχει σύγκρισιν μετὰ τοῦ χρέους, ὅπερ ἡμεῖς χρεωστοῦμεν εἰς τὸν Θεόν, καθὼς οὐδεμίαν σύγκρισιν ἔχει ὁ Θεὸς μετὰ τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν εὐτέλειαν δὲ τοῦ χρέους τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐφανέρωσε καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων· Ἀπόδος μοι ὅ,τι ὀφείλεις· παρέστησε τὸν δανειστὴν αἰσχυνόμενον διὰ τὴν ὀλίγην ποσότητα εἰπεῖν πρὸς τὸν ὀφειλέτην αὐτοῦ, Ἀπόδος μοι τὰ χρεωστούμενα ἑκατὸν δηνάρια, λέγοντα δὲ ἀνωνύμως, Ἀπόδος μοι ὅ,τι ὀφείλεις.

Ματ. ιη'. 29. Πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, παρεκάλει αὐτόν, λέγων· Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα
30. ἀποδώσω σοι. Ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν· ἀλλ' ἀπελθών, ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακήν, ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον.

Ἵνα παραστήσῃ ὁ Θεός, πόσον αὐτός ἐστιν εὔσπλαγχνος εἰς τὸν δοῦλον αὐτοῦ τὸν ἄνθρωπον, ὅταν ζητῇ παρ' αὐτοῦ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, καὶ πόσον ἄσπλαγχνος ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸν σύνδουλον αὐτοῦ τὸν ἄνθρωπον, ὅταν ζητῇ παρ' αὐτοῦ τὴν ἄφεσιν τῶν σφαλμάτων αὐτοῦ, παρέστησε τὸν πταίστην ζητοῦντα παρὰ τοῦ ἀνθρώπου μακροθυμίαν ὑπὲρ τῶν πταισμάτων αὐτοῦ διὰ τῶν αὐτῶν τρόπων, δι' ὧν καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς ζητεῖ παρὰ Θεοῦ τὴν συγχώρησιν τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ. Ἔπεσεν ὁ ἁμαρτωλὸς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ προσκυνήσας αὐτόν, ἐζήτησε τὴν μακροθυμίαν αὐτοῦ, ὑποσχεθεὶς τὴν διόρθωσιν τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν· Πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ, λέγων· Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοι ἀποδώσω· ἔπεσεν ὁμοίως καὶ ὁ πταίστης εἰς τοὺς πόδας τοῦ συνδούλου αὐτοῦ, ἤγουν προσεκύνησεν αὐτόν· Πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ· καὶ παρακαλέσας, ἐζήτησε τὴν μακροθυμίαν τοῦ συνδούλου αὐτοῦ, ἤγουν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὑπεσχέθη τοῦ χρέους τὴν ἀπόδοσιν· Παρεκάλει αὐτόν, λέγων· Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. Καὶ ὁ μὲν Δεσπότης τῶν ἁπάντων καὶ Θεός, σπλαγχνισθείς, ἐσυγχώρησε πάσας τὰς ἀνομίας τοῦ ἁμαρτωλοῦ· Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ· ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐκ ἠθέλησε συγχωρῆσαι τὸν ἄνθρωπον· Ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλ' ἔθηκεν αὐτὸν εἰς τὴν φυλακήν, ἕως ἂν ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος· Ἀλλ' ἀπελθών, ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακήν, ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον. Τίς ἀσυμπαθής, ταῦτα ἀκούων, οὐ καταισχύνεται; ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ συγχωρεῖ τὸ ἄμετρον πλῆθος τῶν βαρυτάτων ἀνομιῶν μου διὰ τὴν παρακά-

λε-

λεσιν, καὶ τὴν μετάνοιαν, καὶ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς ἐπιστροφῆς μου· ἐγὼ ὁ σκώληξ τῆς γῆς οὐ συγχωρῶ τοῦ συνδούλου μου καὶ ἀδελφοῦ μου τὰ μικρὰ πταίσματα, ἢ τὸ ὀλίγον χρέος, κἂν παρακαλῇ, καὶ μετανοῇ, καὶ ὑπόσχηται τὴν ἀπόδοσιν. Ποῖα δὲ τὰ ἀκόλουθα τῆς τοιαύτης ἀσπλαγχνίας μου, ἀκούσατε.

Ματ. ιή. 31. **Ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα, ἐλυπήθησαν σφόδρα· καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα.**

Ἀληθῶς λυποῦνται σφόδρα οἱ συμπαθεῖς τοῦ Βασιλέως δοῦλοι, ὅταν βλέπωσι τὰ ἀσυμπαθῆ ἔργα ἑνὸς τῶν συνδούλων αὐτῶν· ἵνα δὲ βοηθήσωσι τὸν δυναστευόμενον, ἀναγγέλλουσι τῷ κυρίῳ αὐτῶν τὰ τῆς ἀσπλαγχνίας ἔργα, ὅσα ὁ σύνδουλος αὐτῶν ἐποίησεν. Ἀλλ᾽ ὅταν ταῦτα ἀναφέρωμεν εἰς τὸν Θεόν, καὶ τὸν ἀσυμπαθῆ ἁμαρτωλόν, τίνες ἄραγε τότε εἰσὶν οἱ σύνδουλοι, οἱ λυπούμενοι σφόδρα διὰ τὴν ἀσπλαγχνίαν τοῦ ἀσυμπαθοῦς ἁμαρτωλοῦ, καὶ ἀναγγέλλοντες τῷ κυρίῳ αὐτῶν τὰς καταδυναστείας τοῦ
Χρυσ. εἰς τὴν Σαρ. συνδούλου αὐτῶν; Καὶ οἱ Ἄγγελοι λέγονται σύνδουλοι τῶν ἀνθρώπων, ἐπειδὴ καὶ Ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Θεὸν δοξάζουσι καὶ δουλεύουσι· μισοπόνηροι δὲ εἰσιν οἱ Ἄγγελοι, ὅθεν λυποῦνται, ὅταν ἁμαρτάνωμεν, καθὼς
Λουκ. ιέ. 10. καὶ χαίρουσιν, ὅταν μετανοῶμεν· αὐτοὶ οὐκ ἀναγγέλλουσι τῷ Θεῷ τὰς ἁμαρτίας τοῦ ἀσυμπαθοῦς ἀνθρώπου, ἐπειδὴ τὰ πάντα εἰσὶ τῷ Θεῷ γνωστά· ἀλλά, βλέποντες τὴν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἀσπλαγχνίαν ἡμῶν, εὐσπλαγχνίᾳ κινούμενοι, πρεσβεύουσι τῷ Θεῷ ὑπὲρ βοηθείας καὶ ἀντιλήψεως τοῦ δυναστευομένου ὑπὸ τῆς ἀσπλαγχνίας τοῦ ἀσυμπαθοῦς. Ταύτην δὲ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν πρεσβείαν τῶν ἁγίων Ἀγγέλων ἐφανέρωσεν ὁ Θεάνθρωπος διὰ τῶν λόγων τούτων· Καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ Κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα. Σημείωσαι δέ, ὅτι οὐ πάντα τὰ λόγια τῆς Παραβολῆς ἁρμόζουσιν εἰς τὸ παραβαλλόμενον· τινὰ δὲ παραλαμβάνονται πρὸς μόνον ἀπαρτισμὸν τῆς Παραβολῆς· τοῦτο αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν ἐφανέρωσεν, ὅτε ἐξήγησε τὴν Παραβολὴν τῶν ζιζανίων· διότι εἰς μὲν τὴν Παραβολὴν παρέστησε καὶ δούλους, λέγων·
Προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου, εἶπον αὐτῷ· Κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ ἀγρῷ σου; πόθεν οὖν ἔχει τὰ ζιζάνια; Ματ. ιγ'. 27. εἰς δὲ τὴν ἑρμηνείαν τῆς Παραβολῆς ἐσιώπησε παντελῶς τὰ περὶ τῶν δούλων, δεικνύων, ὅτι ταῦτα προσετέθησαν εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς ἐννοίας τοῦ παραβολικοῦ λόγου, καὶ οὐχὶ πρὸς δήλωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς Παραβολῆς. Ἐκ τούτου ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἀφορμὴν λαβών, εἶπεν· Ὅπερ ἔλεγον ἀεί, ὅτι τὰς Παραβολὰς οὐ κατὰ ῥῆσιν ἐπεξιέναι δεῖ, ἐπεὶ πολλὰ τὰ ἄτοπα ἕψεται, ὅθεν φανερόν, ὅτι καὶ τὰ λόγια ταῦτα· Καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα, προσετέθησαν πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς παραβολικῆς διηγήσεως, τουτέστιν, ἵνα δηλώσωσι τὸ πόθεν ὁ Βασιλεὺς ἐκεῖνος ἔμαθε πάντα, ὅσα ἐποίησεν ὁ ἄσπλαγχνος δοῦλος αὐτοῦ, καὶ ἑπομένως ἔχει τὴν πρέπουσαν ἀκολουθίαν καὶ σειρὰν ὁ παραβολικὸς λόγος· διὸ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ σκοποῦ τῆς Παραβολῆς ὑπό τινων ἐγκαταλιμπάνονται. Τί δὲ ἐποίησεν ὁ Βασιλεύς, τὴν ἀσπλαγχνίαν τοῦ δούλου αὐτοῦ ἀκούσας;

Ἐν τῇ Σαρ. εἰς τὴν ἑρμ. τοῦ κατὰ Ματ. ΙΓ κεφ.

Ματ. ιη. 32. Τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ Κύριος αὐτοῦ, λέγει αὐτῷ· Δοῦλε πονηρὲ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ
33. παρεκάλεσάς με. Οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ ἐγώ σε ἠλέησα;

Τότε, ὅταν δηλαδὴ καθίσῃ κρίναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, παρίστησιν ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν ἄσπλαγχνον, καὶ ἐλέγχει αὐτὸν ἔλεγχον, δι' οὗ γίνεται ἀναπολόγητος· Δοῦλε πονηρὲ, λέγει, ἐγὼ μὲν ἤκουσα τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς σου, ὅταν μετενόησας, καὶ ἐσυγχώρησα τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν σου· οὐκ ἦν πρέπον καὶ δίκαιον, ἵνα καὶ σὺ ἀκούσῃς τὴν παράκλησιν τοῦ συνδούλου σου, καὶ ἐλεήσῃς αὐτὸν, καθὼς καὶ ἐγώ σε ἠλέησα; Μετὰ δὲ τὸν ἔλεγχον ἀκολουθεῖ ἡ ὀργὴ, καὶ ἡ τιμωρία ἡ αἰώνιος.

Αὐτόθι. 34. Καὶ ὀργισθεὶς ὁ Κύριος αὐτοῦ, παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ.

Φοβερὸν πρᾶγμα ἡ ὀργὴ καὶ ἀγανάκτησις τοῦ Θεοῦ! Παρέδωκε τὸν ἄσπλαγχνον εἰς τοὺς ἀσπλάγχνους βασανιστὰς, ἤγουν τοὺς Δαίμονας, ἵνα βασανίζωσιν αὐτόν· τοῦτο δὲ ἕως πότε; ἕως ἂν ἀποδώσῃ ὅλον τὸ χρέος· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπόδοσις τοῦ χρέους τῶν ἁμαρτιῶν διὰ μόνης τῆς μετανοίας γίνεται, μετὰ θάνατον δὲ οὐκ ἔστι μετάνοια, φανερόν ἐστιν, ὅτι αἰώνιός ἐστιν ἡ δικαία κόλασις, ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διορισθεῖσα κατὰ τῶν ἀσπλάγχνων. Διὰ τούτων δὲ τῶν λόγων τέλος ἐπιθεὶς ὁ Κύριος τῇ Παραβολῇ, ἐπισυνάπτει ἀμέσως καὶ αὐτὸν τὸν σκοπὸν τῆς Παραβολῆς, λέγων· Χρυσ. εἰς τὸν Συμ.

Ματ. ιη. 31. Οὕτω καὶ ὁ Πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν.

Ἰδοὺ ὅλος ὁ σκοπὸς τῆς Παραβολῆς· Οὕτω, λέγει, καὶ ὁ Πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἤγουν ὁ Θεὸς κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν ὁ Βασιλεὺς ἐτιμώρησε τὸν ἀσυμπαθῆ δοῦλον, τιμωρήσει καὶ ὑμᾶς, ἐὰν μὴ συγχωρήσητε ἐκ καρδίας τὰ σφάλματα τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν. Διατί δὲ οὐκ εἶπεν, ὁ πατὴρ ὑμῶν, καθὼς καὶ ἄλλοτε πολλάκις, ἀλλ' ὁ Πατήρ μου; Διότι ἐλάλει περὶ τῶν ἀσυμπαθῶν καὶ ἀμετανοήτων ἁμαρτωλῶν· τῶν δὲ τοιούτων ὁ ἐπουράνιος Θεὸς οὐκ ἔστι πατὴρ, ἀλλὰ κριτὴς, καὶ τιμωρός. Σημείωσαι δὲ καὶ τὸ, ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν· τοῦτο ἀντιφέρεται κατ' ἐκείνων, οἵτινες πολιτικευόμενοι συγχωροῦσι μὲν διὰ τῆς γλώσσης καὶ τῶν χειλέων, καὶ καταλλάττονται κατὰ τὸ φαινόμενον μετὰ τῶν παροργισάντων αὐτοὺς, ὅμως ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν κρύπτοντες τὸ μῖσος, περιμένουσιν εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτοὺς ἐκδικηθῶσι καὶ βλάψωσιν.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΑ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς τῆς Παραβολῆς τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου ἐπιβλέπει μόνον ἐκείνους, οἵτινες οὐδέποτε συγχωροῦσι τὸ σφάλμα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν, διὰ τοῦτο πολλὰ ἁρμόδιός ἐστι σήμερον ὁ περὶ Μνησικακίας λόγος. Ἡ μνησικακία ἐστὶν ἁμαρτία τοσοῦτον μεγάλη, καὶ μεμισημένη ὑπὸ Θεοῦ, ὥστε ὁ μνησίκακος οὐδεμίαν ἔχει σωτηρίας ἐλπίδα. Μνησίκακος δέ ἐστιν ἐκεῖνος, ὅστις οὐ συγχωρεῖ τὸ παράπτωμα τοῦ ὁπωσδήποτε βλάψαντος αὐτὸν, ἀλλὰ, μνημονεύων διαπαντὸς τὸ κακὸν, ὅπερ παρ' αὐτοῦ ἔπαθε, μισεῖ καὶ ἀποστρέφεται αὐτόν. Πολυποίκιλος δέ ἐστι τῆς μνησικακίας ἡ ἁμαρτία.

Ὅταν μισῶ τὸν ἀδελφόν μου, ἢ διατὶ ἐζημίωσε τὰ ὑπάρχοντά μου, ἢ διατὶ ἐπεβούλευσε τὴν τιμήν μου, ἢ διατὶ ἐφόνευσε τὸν συγγενῆ μου, ἢ διατὶ ἐφάνη προδότης τῆς ζωῆς μου, τότε ἡ μνησικακία μου ἔχει σωματικήν τινα καὶ κοσμικὴν πρόφασιν· ἀλλ' ὅταν μισῶ τὸν ἀδελφόν μου, ἢ διατὶ ἐξήλεγξε τὸ ἐλάττωμά μου πρὸς ὠφέλειαν τῆς ψυχῆς, ἢ τοῦ σώματός μου, ἢ διὰ ἕνα πικρὸν λόγον, ὅστις ἐκ παραδρομῆς ἔφυγεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ἢ διὰ ἓν σχῆμα, ἐξ ἀπροσεξίας γενόμενον, ἢ διὰ μίαν ὑποψίαν γεννηθεῖσαν ἐκ τῆς φαντασίας μου, τότε ἡ μνησικακία μου οὐδεμίαν ἔχει πρόφασιν· ἄλλη λοιπὸν ἐστὶν ἡ προφασιστὴ, καὶ ἄλλη ἡ ἀπροφάσιστος μνησικακία. Οὗτος, μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐπιθυμεῖ διαπαντὸς βλάψαι αὐτὸν, πλὴν, εἴτε διατὶ οὐ δύναται, εἴτε διατὶ φοβεῖται, οὐδὲ βλάπτει, οὐδὲ ἐπιβουλεύει αὐτόν· ἐκεῖνος, μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, δυνατὸς δὲ καὶ ἄφοβος ὢν, ἐπιβουλεύει καὶ βλάπτει αὐτόν· ἰδοὺ καὶ ἄλλα δύω εἴδη μνησικακίας, μνησικακία θεωρητικὴ, καὶ μνησικακία πρακτική. Οὗτος παῤῥησιάζει τὸ μῖσος τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ ἀνακηρύττεται ἐχθρός· ὅθεν φεύγεις ὅσον δύνασαι τὰ θανατηφόρα αὐτοῦ βέλη· ἐκεῖνος κρύπτει εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας αὐτοῦ τὸ μῖσος, καὶ ὑποκρίνεται φιλίαν, διὰ δὲ τῆς φιλίας ἑτοιμάζει παγίδας, ἵνα σε παγιδεύσῃ, καὶ σκάπτει λάκκους, ἵνα σε κατακρημνίσῃ· ἰδοὺ καὶ ἄλλα δύω τῆς μνησικακίας εἴδη, μνησικακία φανερὰ, καὶ μνησικακία κρυπτή. Πᾶσα δὲ μνησικακία, καὶ ἡ προφασιστὴ καὶ ἡ ἀπροφάσιστος, καὶ ἡ θεωρητικὴ καὶ ἡ πρακτικὴ, καὶ ἡ φανερὰ καὶ ἡ κρυπτὴ, καὶ ἡ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἁρπάζει ἐξ ὁλοκλήρου πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας. Διατί δὲ τοῦτο;

Διότι ὅλος ὁ νόμος, ὅλον τὸ προφητικὸν κήρυγμα, ὅλον τὸ Εὐαγγέλιον θεμέλιον ἔχει καὶ βάσιν τὴν ἀγάπην. Ἐκ τούτου φανερόν ἐστιν, ὅτι πᾶσα ἀρετὴ βλαστάνει ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης, τῆς ἀγάπης· διὸ πᾶν ἔργον, κἂν φαίνηται καλὸν, οὐκ ἔστι καλὸν, ἀλλ' οὐδὲ ὠφελεῖ

λεῖ παντελῶς, ὅταν λείπῃ ἡ ἀγάπη· ἐὰν κατορθώσω, λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος, πάσας τὰς ἀρετὰς, καὶ τελέσω πάντα
Α΄. Κορ. ιγ΄. 2. τὰ θαύματα, καὶ ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, καὶ λάβω πάντα τοῦ Θεοῦ τὰ χαρίσματα, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδέν εἰμι. Ἀληθῶς πᾶσα ἁμαρτία ἀντιφέρεται, καὶ συσκιάζει τὴν ἀγάπην, ἀλλὰ τὸ μῖσος ῥιζόθεν αὐτὴν ἀνασπᾷ· τὸ μῖσός ἐστι τελεία στέρησις τῆς ἀγάπης, καθὼς τὸ σκότος ἐστὶ τελεία στέρησις τοῦ φωτός· ὅπου φῶς, φεύγει τὸ σκότος, ὅπου ἀγάπη, φεύγει τὸ μῖσος· σκότος καὶ φῶς οὐδέποτε συνέρχονται, μῖσος καὶ ἀγάπη οὐδέποτε συγ-
Α΄. Ἰωάν. β΄. 11. κατοικοῦσι· διὰ τοῦτο ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶ, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ· καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. Ὁ μνησίκακος γυμνός ἐστιν οὐ μόνον τῆς τοῦ πλησίον ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ· ἐὰν εἴπῃ, ὅτι τὸν μὲν ἀδελφόν μου μισῶ, τὸν δὲ Θεὸν ἀ-
Ἀυτ. δ΄. 20. γαπῶ, ψεύδεται· Ἐάν τις εἴπῃ· Ὅτι ἀγαπῶ τὸν Θεὸν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ἀλλὰ διατί; διότι τοῦτό ἐστιν ἀδύνατον· Ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἑώρακε, τὸν Θεὸν, ὃν οὐχ ἑώρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾷν;

Τίς δὲ, μὴ ἔχων τῆς ἀγάπης τὴν ἀρετὴν, ἥτις ἐστὶ τὸ λαμπρὸν ἔνδυμα τοῦ γάμου, ἐλπίζει εἰσελθεῖν εἰς τὸν κεκοσμημένον θεῖον νυμφῶνα τοῦ Κυρίου αὐτοῦ; Ἐτόλμησέ τις ποτὲ, γυμνὸς ὢν τῆς ἀγάπης, καὶ εἰσέβη εἰς τὸν τόπον τῆς χαρᾶς τοῦ Κυρίου αὐτοῦ· ἐτόλμησε, ναὶ, φορῶν τὸ μεμελανωμένον καὶ σκοτεινὸν ἔνδυμα τοῦ μίσους, καὶ εἰσῆλθε, καὶ ἔστη ὅπου ἦσαν οἱ ἐνδεδυμένοι τὴν ἔνδοξον καὶ ὑπέρλαμπρον στολὴν τῆς ἀγάπης, οἵτινες ἔλαμπον ὡς φωστῆρες, ἀλλὰ τί ἔπαθεν; ἔπαθε πράγματα ἐλεεινὰ καὶ ἀξιοδάκρυτα. Πρῶτον μὲν ἤκουσε παρὰ τοῦ Βασιλέως τῆς δόξης αὐστηρὸν ἔλεγχον· Πῶς εἰσῆλθες ὧδε, Ματ. κβ΄. 12, 13.
μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ἔπειτα οἱ δοῦλοι τοῦ Βασιλέως, δήσαντες τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἐξέβαλον αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ὅπου ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Ἄνθρωποι λοιπὸν μνησίκακοι, ἀκούσατε. Ὁ παντοκράτωρ Θεὸς ἀπεφάσισε, καὶ εἶπε φανερά· Ἐὰν μὲν συγχωρήσητε τὰ σφάλματα τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐγὼ συγχωρῶ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν· ἐὰν δὲ μὴ συγχωρήσητε τῶν ἀνθρώπων τὰ σφάλματα, οὐδὲ ἐγὼ συγχωρῶ τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν· Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς Ἀυτ. ϛ΄. 14, 15.
ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. Ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. Πιστεύετε, ὅτι ταῦτα εἰσὶ λόγια, καὶ ἀπόφασις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; πιστεύετε, ὅτι τὸ στόμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ οὐδέποτε ἐλάλησε ψεῦδος; πιστεύετε ἀναμφιβόλως· ἐὰν λοιπὸν ὑμεῖς ἐστὲ δίκαιοι, καὶ ἀναμάρτητοι, μὴ συγχωρήσητε ποτὲ τὸ σφάλμα τοῦ ἀδελφοῦ ὑμῶν, διότι οὐδεμίαν χρείαν ἔχετε, ἵνα ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ ὑμῖν τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν· ἀλλ' ἐὰν βαρὺ καὶ δυσβάστακτον ὑπάρχῃ τὸ φορτίον τῶν ἁμαρτημάτων ὑμῶν, πῶς ἐλπίζετε συγχώρησιν παρὰ Θεοῦ, μὴ θέλοντες νὰ συγχωρήσητε τὸ σφάλμα τοῦ ἀδελφοῦ;

Ἡμεῖς ἐλπίζομεν, ὅτι μεταβάλλομεν τὴν τοῦ Θεοῦ ἀπόφασιν, προσφέροντες εἰς αὐτὸν θυσίας καὶ προσφορὰς, καὶ ἀφιεροῦντες εἰς τὸ ἅγιον αὐτοῦ θυσιαστήριον ἀφιερώματα μεγαλοπρεπῆ, καὶ

καὶ δῶρα πολύτιμα, πλὴν πλανώμεθα
οἱ ἄθλιοι· ἰδοὺ τί λέγει περὶ τούτου ὁ
Ματ. ε'. Θεός· Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶ-
23, 24. ρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κἀ-
κεῖ μνησθῇς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου
ἔχει τὶ κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ
δῶρόν σου· οὐδὲ θέλω τοιοῦτον δῶρον,
οὐδὲ δέχομαι αὐτὸ, ἐὰν μὴ πρῶτον εἰ-
ρηνεύσῃς, καὶ καθησυχάσῃς τὸν ἀδελφόν
σου, καὶ ἀγαπηθῇς μετ' αὐτοῦ· Ἄφες
ἐκεῖ τὸ ἀπρόσδεκτον δῶρόν σου, καὶ
ὕπαγε, πρῶτον καταλλάγηθι τῷ
ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσ-
φερε τὸ δῶρόν σου. Ἐὰν δὲ ὁ Θεὸς ἀ-
ποστρέφηται τὰ δῶρα ἡμῶν, οὐχ ὅταν
ἡμεῖς μισῶμεν τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ἀλλ'
ὅταν αὐτὸς ἔχῃ τὶ καθ' ἡμῶν, ἤγουν ἔ-
λαβε παρ' ἡμῶν ἀφορμὴν παροργισμοῦ,
πόσῳ μᾶλλον ἀποστρέφεται αὐτὰ, ὅταν
ἡμεῖς ἔχωμεν μῖσος κατ' αὐτοῦ; Ἡμεῖς
ἐλπίζομεν, ὅτι, κἂν μνησικακίας γέμῃ
ἡ καρδία ἡμῶν, ὅμως ἐξιλεοῦμεν τὸν
Θεὸν, συχνάκις προσευχόμενοι, συχνάκις
ζητοῦντες τὸ ἔλεος αὐτοῦ, πλὴν πλανώ-
μεθα οἱ τάλανες· διότι ἡ πρώτη καὶ
κυρία προσευχὴ, καὶ τὸ θεμέλιον πά-
σης προσευχῆς, ἐστὶν ἡ προσευχὴ, ἣν
παρέδωκεν ἡμῖν αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν
Αὐτ. ϛ'. Ἰησοῦς Χριστὸς, ἤγουν τὸ Πάτερ ἡ-
9. μῶν· χωρὶς τούτου οὐδεμία προσευχὴ
γίνεται· τί δὲ λέγομεν, ἀναγινώσκοντες
Αὐτ. 12. τὸ Πάτερ ἡμῶν; Καὶ ἄφες ἡμῖν,
λέγομεν, τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς
καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέ-
ταις ἡμῶν. Ἀκούεις τί λέγεις, ὅταν
προσεύχεσαι; Πάτερ ἡμῶν, λέγεις, ἐ-
πουράνιε, συγχώρησον τὰ ἁμαρτήματά
μου, καθὼς καὶ ἐγὼ συγχωρῶ τοῦ ἀ-
δελφοῦ μου τὰ σφάλματα· συμφωνίαν
ποιεῖς μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὅταν προσεύχε-
σαι, καὶ προβάλλων τὸ ἴδιόν σου παρά-
δειγμα, λέγεις· Καθὼς ἐγὼ συγχωρῶ
τῷ ἀδελφῷ μου, οὕτω καὶ σὺ συγχώρη-
σόν μοι· ταῦτα μὲν λαλοῦσι τὰ χείλη
σου, τὸ δὲ μῖσος τοῦ ἀδελφοῦ σου μένει
εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ ἡ μελέτη τῆς
κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλῆς περιέρχεται εἰς τὸν
νοῦν σου· ἔπειτα ἐλπίζεις, ὅτι ἡ τοιαύ-
τη προσευχή σου ἀναβαίνει εἰς τὸν οὐ-
ρανὸν, καὶ καταβιβάζει σοι τῶν ἁμαρ-
τιῶν σου τὴν ἄφεσιν· ὡς φαίνεται, ἢ νο-
μίζεις, ὅτι ὁ Θεὸς οὐδὲ τοὺς λογισμούς
σου γνωρίζει, οὐδὲ τὴν καρδίαν σου βλέ-
πει, ἢ παίζεις μετὰ τοῦ παντοδυνάμου
τῆς κτίσεως Δημιουργοῦ, ἢ οὐδόλως κα-
ταλαμβάνεις, οὐδὲ τὸ τί λέγεις, ὅταν
προσεύχεται, οὐδὲ τὸ τί ζητεῖς. Ἀδελ-
φοί μου, μὴ πλανᾶσθε· ἡ τοιαύτη προ-
σευχὴ οὐκ ἔστι προσευχὴ, ἀλλὰ τόλμη
ἀναίσχυντος, καὶ παραλογία φανερά·
ἐν ὅσῳ οὐ συγχωρεῖτε τὰ σφάλματα
τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, μὴ ἐκφωνήσητε πο-
τὲ τὴν δεσποτικὴν προσευχὴν, διότι γί-
νεσθε αὐτοκατάκριτοι· μὴ ἐλπίσητε πο-
τὲ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ἐν ὅσῳ οὐ συγχω-
ρεῖτε τῶν ἀνθρώπων τὰ παραπτώματα·
διότι ἐὰν μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις Ματ. ϛ'.
τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ 15.
Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ἀφήσει τὰ
παραπτώματα ὑμῶν· τὸ στόμα
Κυρίου ἐλάλησε ταῦτα.

Ἀλλὰ πῶς νὰ συγχωρήσω, λέγεις,
ἐκεῖνον, ὅστις με ἔβλαψε; πῶς νὰ συγ-
χωρήσω τὸν συκοφάντην μου, τὸν προδό-
την μου, τὸν ἀδικητήν μου; Ἄκουσον τὸ
πῶς. Τί ζητεῖς; ἐκδίκησιν; ὁ Θεός ἐστιν
ὁ ἐκδικητὴς τῶν ἀδικουμένων· Ἐμοὶ ἐκ- Ῥωμ. ιβ'.
δίκησις, λέγει ὁ Κύριος. Τί ζητεῖς; 19.
ἵνα τιμωρήσῃς τὸν ἀδικήσαντά σε; ὁ Θεός
ἐστιν ὁ ἀνταποδότης, αὐτὸς τιμωρεῖ τὸν
ἀδικητήν σου· Ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέ- Δευτ. λβ'.
γει Κύριος· σὺ μὴ θελήσῃς ἐκδίκη- 35.
σιν, ἀλλὰ δὸς τὴν συγχώρησιν· Μὴ Ῥωμ. ιβ'.
ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί· 19.
ὁ δὲ Θεὸς ἀναλαμβάνει τὴν φροντίδα τῆς
ἐκδικήσεώς σου· Ἐγὼ ἀνταποδώσω·

αὐτὸς, ὡς δίκαιος κριτὴς, ἐκδικεῖ τὸ ἀδίκημά σου· οὐκ ἀρκεῖ σοι τοῦτο, ἤγουν, ἵνα ἔχῃς ἐκδικητὴν τοῦ ἀδικητοῦ σου τὸν Ἰσχυρὸν, καὶ Φοβερὸν, καὶ Παντοδύναμον; Τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδικήσεως, καὶ τῆς ἀνταποδόσεως ἐστὶν ἐν τῇ χειρὶ, καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ Θεοῦ· Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος· ἐὰν δὲ σὺ ἁρπάσῃς τὸ δικαίωμα αὐτοῦ, καὶ ἰδίᾳ χειρὶ τιμωρήσῃς τὸν ἀδικήσαντα, ἤγουν φανῇς χειροδίκης, τότε γίνεσαι πταίστης χείρων ἐκείνου· διότι ἐκεῖνος μὲν ἐτόλμησε κατὰ σοῦ, σὺ δὲ τολμᾷς κατὰ τοῦ δικαιώματος τοῦ Θεοῦ· ὅθεν παιδεύει σε ὁ Θεὸς διὰ τὴν ἁμαρτίαν σου, καθὼς παιδεύουσιν οἱ Βασιλεῖς τῆς γῆς τοὺς χειροδίκας διὰ τὴν τούτων τόλμην. Θέλεις ἐκδίκησιν; μὴ βλάψῃς, μηδὲ ἐκδικηθῇς, μηδὲ μισήσῃς τὸν ἀδικήσαντά σε, ἀλλὰ συγχώρησον, καὶ ἀγάπησον αὐτὸν, καὶ εὐεργέτησον· τότε δὲ βλέπεις ἐπ' αὐτῷ
Ῥωμ. ιβ΄. 20. τὴν ἐκδίκησιν τοῦ Θεοῦ· Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Ἐὰν μελετᾷς ταῦτα τὰ ἀληθινὰ μαθήματα, μανθάνεις τὸν τρόπον, διὰ τοῦ ὁποίου συγχωρεῖς τὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ σοῦ παραπτώματα.

Ἄκουσον δὲ καὶ ἄλλο ὑψηλότερον μάθημα, δι' οὗ μανθάνεις πῶς νὰ συγχωρῇς τοὺς ἀδικητάς σου. Ὅταν ἔρχηται ὁ σπορεὺς τῆς ἁμαρτίας, καὶ ζητῇ νὰ σπείρῃ εἰς τὴν καρδίαν σου τοῦ μίσους τὰ ζιζάνια, τότε ἄνοιξον εὐθὺς τὰ ὄμ-
Ἑβρ. ιβ΄. 2. ματα τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἴδε τὸν ἀρχηγὸν τῆς πίστεως, καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν. Ὕβρισαν αὐτὸν οἱ Ἰου-
Ἰωάν. η΄. 48. δαῖοι, καὶ εἶπον, ὅτι ἐστὶ Σαμαρείτης καὶ δαιμονιζόμενος· ἐσυκοφάντησαν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, λέγοντες, ὅτι διὰ τοῦ ἄρχοντος τῶν Δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ Δαιμόνια· ὁ Ἰούδας, ὁ μαθητὴς αὐ- Ματ. δ΄. 34.
τοῦ, παρέδωκεν αὐτὸν εἰς θάνατον διὰ τριάκοντα ἀργύρια. Ὅταν ἔρχηται εἰς Αὐτ. κς΄. 15.
τὸν νοῦν σου ὁ λογισμὸς τῆς ἐκδικήσεως, τότε ἄνοιξον τὰ ὄμματα τῆς καρδίας σου, καὶ ἴδε τὸ πάθος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ῥαπίσματα, μάστιγας, ἐμπτύσματα, φραγγελώσεις, πορφυροῦν ἱμάτιον εἰς τοὺς ὤμους, ἀκάνθινον στέφανον εἰς τὴν κεφαλὴν, κάλαμον εἰς τὴν δεξιάν. Ὅταν θέλῃς ἐκδίκησιν κατὰ τῶν ἀδικησάντων σε, τότε ἀναβίβασον τὸν νοῦν σου εἰς τὸ ὄρος τοῦ Γολγοθᾶ· ἐκεῖ βλέπεις τὸν Θεάνθρωπον ἐσταυρωμένον ἐν μέσῳ δύω λῃστῶν, καὶ πεπληγωμένον ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν· ἐκεῖ βλέπεις τὸ αἱμαῤῥέον ἐκ τῶν πληγῶν, καὶ τὸν ἠγαπημένον αὐτοῦ μαθητὴν παρεστῶτα, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ τὰ σπλάγχνα κοπτομένην, καὶ θρηνῳδοῦσαν, καὶ κλαίουσαν· ἐκεῖ βλέπεις τὴν χολὴν καὶ τὸ ὄξος· ἐκεῖ ἀκούεις, καὶ τὸ πῶς ἐκδικεῖται ὁ Θεάνθρωπος τοὺς ὑβριστὰς, τοὺς συκοφάντας, τοὺς προδότας, τοὺς ἐμπαίκτας, τοὺς βασανιστὰς καὶ σταυρωτὰς αὐτοῦ· ἄνοιξον τὰ ὦτά σου, καὶ ἄκουσον τὸν τρόπον τῆς ἐκδικήσεως· Πάτερ, ἄφες Λουκ. κγ΄. 34.
αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. Ποίαν ἀπόκρισιν ἔχεις πρὸς ταῦτα; Τί ποτε ὅμοιον ἔπαθες ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ διὰ τοῦτο σὺ θέλεις συγχωρῆσαι αὐτοῖς;

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, λέγεις, οὐκ ἦν μόνον ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ Θεός. Ναὶ, Α΄. Πέτρ. β΄. 21.
ἀληθῶς· ἀλλ' αὐτὸς ἔπαθε, λέγει ὁ μακάριος Πέτρος, ὑπὲρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ. Περὶ δὲ τούτου οὐκ ἔχεις ἓν μόνον παράδειγμα, τὸ τοῦ Θεανθρώπου, ἔχεις παραδείγματα μυρία ἀνθρώπων. Οὐκ ἦσαν ἄνθρωποι οἱ Ἀπόστολοι; καὶ ὅμως αὐτοὶ, ὑβριζόμενοι, ηὐλόγουν· διακό-

Α'.Κορ.δ'. 12, 13. κόμενοι, ὑπέμενον· βλασφημούμενοι, παρεκάλουν. Οὐκ ἦσαν ἄνθρωποι τοσοῦτον πλῆθος Μαρτύρων; καὶ ὅμως αὐτοὶ ἐσυγχώρησαν τοὺς βασανίσαντας αὐτοὺς διὰ δριμυτάτων βασάνων, καὶ τελευταῖον φονεύσαντας αὐτοὺς ἀδίκως καὶ ἀσπλάγχνως. Οὐκ ἦν ἄνθρωπος ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος; καὶ ὅμως ἔκλινε τὰ γόνατα, καὶ προσηυχήθη ὑπὲρ τῶν λιθαζόντων

Πράξ. ζ'. 60. αὐτόν· Κύριε, εἶπε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην· καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐκοιμήθη. Ἐὰν τὰ παραδείγματα ταῦτα ἔχῃς πάντοτε ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν σου, μανθάνεις τὸν τρόπον, δι' οὗ εὔκολα συγχωρεῖς τοὺς ἀδικοῦντάς σε.

Δυστυχεῖς ἀληθῶς καὶ ἀναπολόγητοί εἰσιν οἱ μνησίκακοι. Ὁ θεῖος Ἀπόστολος Παῦλος, πεπληροφορημένος ὢν, ὅτι τὸ μῖσος, ὅσον ὁ καιρὸς προχωρεῖ, τοσοῦτον στερεοῦται, καὶ εἰδὼς, ὅτι ἡ ὥρα τοῦ θανάτου ὡς κλέπτης ἔρχεται, παρήγγειλεν, ἵνα εἰρηνοποιώμεθα μετὰ τῶν παροργισάντων ἡμᾶς πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, τοῦ ἀνατείλαντος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν παρωργίσθημεν·

Ἐφεσ. δ'. 26. Ὁ Ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ μνησίκακος οὐδέποτε φροντίζει, ἵνα εἰρηνευθῇ καὶ ἀγαπηθῇ μετὰ τοῦ παροργίσαντος αὐτὸν, τὸ μῖσος αὔξει καὶ στηρίζεται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· ὅθεν, ἐὰν μὲν ὁ θάνατος δώσῃ καιρὸν μετανοίας, αὐτὸς οὐ δύναται εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐκριζῶσαι αὐτὸ ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ· ἐὰν δὲ ἁρπάσῃ αὐτὸν ἐξαίφνης, ἀποθνήσκει μνησικακῶν, καὶ ἀσυγχώρητος ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ.

Φρίκη με περικαταλαμβάνει, ὅταν ἀναγινώσκω τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ, ἣν ἔγραψεν ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖθεν ἀντλήσας τῆς ἀληθείας τὰ νάματα· Πᾶς, λέγει, ὁ μισῶν τὸν Α'. Ἰωάν. γ'. 15.
ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνθρωποκτόνος ἐστί· καὶ οἴδατε, ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν. Μετὰ ταῦτα, ποία ἐλπὶς σωτηρίας μένει εἰς τὸν μνησίκακον;

Κύριε τοῦ ἐλέους, ἐλέησον τὸ πλάσμα σου· ἐκρίζωσον ἐκ τῶν καρδιῶν ἡμῶν τὸ ψυχοφθόρον μῖσος, καὶ ἐμφύτευσον τὴν ψυχοσωτήριόν σου ἀγάπην, καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν συμπάθειαν, δι' ἧς εἶπας, ὅτι ἐξαλείφεις τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν, καὶ καταξιοῖς ἡμᾶς τῆς ἀπεράντου σου δόξης καὶ μακαριότητος· Ἐὰν ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις Ματ. ς'. 14.
τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΒ΄. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Τὰ μαθήματα τῆς τελειότητος, τὰ διδασκόμενα ὑπὸ τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου, τοὺς μὲν μακαρίους Ἀποστόλους τοσοῦτον ἐξέπληξαν, ὥστε ἐξεβόησαν τό,
Ματ. ιθ΄. 25. Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; τὸν δὲ παραβάτην Ἰουλιανὸν, ὅστις, ἀποστὰς τῆς πίστεως, καὶ τῶν φρενῶν αὐτοῦ ἀπέστη, τοσοῦτον κατέπληξαν, ὥστε ἐτόλμησε, καὶ εἶπεν, ὅτι ἡ τούτων ἐκπλήρωσις ἐστὶν ἔργον ἀδύνατον. Τί δὲ ἄρα περὶ τούτων συλλογίζονται οἱ σημερινοὶ Χριστιανοί; Ἴσως οἱ μὲν ἐκπλήττονται, ὡς οἱ Ἀπόστολοι, οἱ δὲ ἀπιστοῦσιν, ὡς ὁ Ἰουλιανὸς, ὁ παραβάτης καὶ ἄπιστος. Ἀλλὰ μετὰ τοσαῦτα παραδείγματα ἐκείνων, οἵτινες, καταφρονήσαντες πλούτου καὶ δόξης, ἔφθασαν εἰς τὴν εὐαγγελικὴν τελειότητα, καὶ ἐκείνων, οἵτινες, πλούσιοι ὄντες καὶ ἔνδοξοι, πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ ἐφύλαξαν, καὶ τῆς οὐρανίου ζωῆς καὶ βασιλείας κληρονόμοι γεγόνασιν, οὐδὲ ἡ ἔκπληξις, οὐδὲ ἡ ἀπιστία ἔχει τόπον. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ ἔργον ἐστὶ δυσκολώτατον, καὶ σχεδὸν ἀδύνατον κατὰ τὰς φυσικὰς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις· τὸ αὐτὸ δέ ἐστι δυνατὸν καὶ εὔκολον τῇ ἐνεργείᾳ τῆς παντοδυνάμου τοῦ Θεοῦ χάριτος. Ἀκούσωμεν τὴν ἐξήγησιν ὅλης τῆς εὐαγγελικῆς διηγήσεως, ἵνα καταλάβωμεν πῶς, καὶ εἰς ποίους τὰ δύσκολα καὶ ἀδύνατα, γίνονται δυνατὰ καὶ εὔκολα.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, νεανίσκος Ματ. ιθ΄. 16.
τὶς προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, γονυπετῶν αὐτὸν, καὶ λέγων· Διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον;

Ὁ νεανίσκος οὗτος οὐ μόνον ἦν πλούσιος, ἀλλὰ καὶ Ἄρχων, ὡς ἐσημείωσεν Λουκ. ιη΄. 18.
ὁ θεηγόρος Λουκᾶς· ὅτι δὲ προσῆλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, οὐχὶ πει- Ματ. κβ΄. 35.
ράζων αὐτὸν, ὥσπερ ὁ Νομικὸς, φανερόν ἐστιν ἐκ τῆς εὐλαβείας, μεθ' ἧς προσῆλθε, κλίνας τὰ γόνατα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· φανερὸν δὲ μάλιστα ἐξ ὧν ἔγραψεν ὁ ἱερὸς Μάρ-
κος, δηλώσας, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐμβλέ- Μάρκ. ι΄. 21.
ψας αὐτῷ, ἠγάπησεν αὐτόν· ἐὰν δὲ προσήρχετο μετὰ ὑποκρίσεως καὶ δόλου, οὐκ ἠγάπα αὐτὸν ὁ καρδιογνώστης Χριστός. Οὗτος ὁ νέος ἤκουσεν, ὡς φαίνεται, τὰς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἀγαθοεργίας, καὶ εὐεργεσίας, ἔτι δὲ καὶ ὅτι διδάσκει μαθήματα περὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς· ὅθεν ἦλθε πρὸς αὐτὸν, ἵνα ἀκούσῃ, καὶ μάθῃ τίνι τρόπῳ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν· ἐπίστευεν οὖν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶ διδάσκαλος καὶ ἀγαθὸς, οὐχὶ δὲ, ὅτι ὁ αὐτὸς ἐστι καὶ Θεός. Τοῦτο ἐφανέρωσεν ἡ ἀπόκρισις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

Ματ. ιθ'. 17. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός. Εἰ δὲ θέλῃς εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς.

Ἐὰν ὁ νεανίσκος ἐπίστευεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶ Θεὸς, οὐκ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς τὸ, Τί με λέγεις ἀγαθόν; εἶπε δὲ τοῦτο, ὡς ἂν εἰ ἔλεγε· Σὺ μὴ πιστεύων, ὅτι εἰμὶ Θεὸς, διατί με λέγεις ἀγαθόν; οὐ μόνον ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐδὲ Ἄγγελος ἐστὶ φύσει ἀγαθός· διότι καὶ οἱ ἄνθρωποι, καὶ οἱ Ἄγγελοι ἔχουσι τὴν ἀγαθότητα οὐ κατὰ φύσιν, ἀλλὰ κατὰ χάριν, οὐδὲ ὑπερτελείαν, ἀλλ' ἀτελῆ, συγκρινομένην τῇ τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητι· εἷς δὲ καὶ μόνος ὁ Θεὸς ἔχει, κατὰ φύσιν, ὑπερτελείαν καὶ ἀμετάτρεπτον τὴν ἀγαθότητα, πηγὴ ἀγαθότητος ὢν, καὶ πάσης ἀγαθωσύνης χορηγός. Ταῦτα οὖν νουθετικῶς ἅμα καὶ ἐλεγκτικῶς εἰπὼν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἀποκρίνεται ἔπειτα εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτοῦ, λέγων· Ἐὰν θέλῃς εἰσελθεῖν εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν, φύλαξον τὰς ἐντολάς. Ἐκ τούτων μανθάνομεν πρῶτον μὲν, ὅτι ἀναγκαία ἐστὶν ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν σωτηρίαν, θέλησις δὲ ἐλευθέρα, καὶ οὐχὶ βεβιασμένη· Εἰ δὲ θέλῃς, ἐὰν θέλῃς· δεύτερον δὲ, ὅτι ἡ μόνη θέλησις τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἐξαρκεῖ, ἀλλ' ἀναγκαία ἐστὶ καὶ ἡ φυλακὴ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ· Τήρησον τὰς ἐντολάς· τρίτον, ὅτι ὅστις θέλῃ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, φυλάξῃ δὲ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖνος ἀναμφιβόλως σώζεται· Εἰ δὲ θέλῃς εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς. Τί δὲ πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ νεανίσκος;

Λέγει αὐτῷ· Ποίας; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε· Τὸ, Οὐ φονεύσεις· Οὐ μοιχεύσεις· Οὐ κλέψεις· Οὐ ψευδομαρτυρήσεις· Τίμα τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα· καὶ, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Ματ. ιθ'. 18. 19.

Ἐνόμιζεν ὁ νέος ἐκεῖνος, ὅτι ἄλλη ἀρετὴ, καὶ οὐχὶ ἡ ἐκπλήρωσις τῶν ἐν τῷ νόμῳ τοῦ Μωϋσέως θείων ἐντολῶν, εἰσάγει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν· διὸ ἐξ ἀρχῆς μὲν ἠρώτα· Τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; ἔπειτα πάλιν ἠρώτησε, καὶ ποῖαί εἰσιν αἱ ἐντολαὶ, αἱ εἰσάγουσαι εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν; Ὁ δὲ Κύριος προβάλλει αὐτῷ συντόμως αὐτὰς τὰς τοῦ Θεοῦ ἐντολὰς, τὰς ἐν τῷ νόμῳ τοῦ Μωϋσέως πλατύτερον περιεχομένας. Βλέπε δὲ τὴν τοῦ Κυρίου ἄπειρον σοφίαν. Ἐπειδὴ προηγεῖται ἡ ἀποχὴ τῶν κακῶν τῆς κατορθώσεως τοῦ ἀγαθοῦ, κατὰ τὸ, Ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν· πρὸς τούτοις δὲ εὐκολωτέρα ἐστὶν ἡ φυγὴ τῆς ἁμαρτίας, ἤπερ ἡ κατόρθωσις τῆς ἀρετῆς, διὰ τοῦτο πρῶτον προβάλλει τὰς ἐντολὰς, τὰς διδασκούσας τὴν φυγὴν τῶν ἁμαρτημάτων, λέγων· Οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις· ἔπειτα τὰς ἐντολὰς, δι' ὧν κατορθοῦται ἡ ἀρετή· Τίμα τὸν Πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα· καὶ, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Ψαλ. λγ'. 14. Βασίλ. εἰς τὴν Σειρ.

Ματ. ιθ'. 20. Λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· Πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου· τί ἔτι ὑστερῶ;

Ταῦ-

Χρυσ. εἰς τὸν Σειρ. Ταῦτα ἔλεγεν οὐχ ὑποκρινόμενος, οὐδὲ ὡς πειράζων τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· ἐὰν ὑποκριτὴς ἦν καὶ ψεύστης, οὐκ ἠγάπα αὐτὸν ὁ Χριστός· ἀληθῶς ἐκ παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἐφύλαξε τὰς τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου ἐντολάς· λογιζόμενος ὅμως τῆς ἀνταποδόσεως τὸ μεγαλεῖον, ὀλίγος καὶ οὐκ ἀντάξιος τῆς αἰωνίου ζωῆς ἐφαίνετο αὐτῷ ὁ ὑπὲρ τῆς φυλακῆς τῶν ἐντολῶν καταβαλλόμενος πρόσκαιρος κόπος· διὸ ὑποπτευόμενος, ὅτι χρείαν ἔχει καὶ ἄλλων κατορθωμάτων, ἠρώτα, λέγων· Τί ἔτι ὑστερῶ; τί μοι λείπει ἔτι, ἵνα ἄξιος γένωμαι τῆς αἰωνίου ζωῆς;

Ματ. ιθ'. 21. Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Εἰ θέλῃς τέλειος εἶναι, ὕπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς· καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι.

Σώζει, ναὶ, τὸν εἰς Χριστὸν πιστεύοντα ἡ φυλακὴ τῶν θείων ἐντολῶν, τῶν ἐν τῷ Μωσαϊκῷ νόμῳ, καὶ εἰσάγει αὐτὸν εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ὡς φανερόν ἐστιν ἐκ τούτων τῶν λόγων τοῦ Κυρίου· Εἰ θέλῃς εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς· οὐ δύναται δὲ ἀναβιβάσαι αὐτὸν εἰς τὴν τελειότητα, τὴν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου διδασκομένην· ἐπιβεβαιοῖ τοῦτο ὁ θεηγόρος Παῦλος, λέγων· Οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος. Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις, ἃς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς, οὐδέποτε δύναται τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι. Σημείωσαι δὲ, ὅτι ἄλλη ἡ δόξα τῶν σεσωσμένων, καὶ ἄλλη ἡ δόξα τῶν καταξιωθέντων τῆς εὐαγγελικῆς τελειότητος, ἤγουν τῶν ἁγίων· διότι εἰς μὲν τοὺς φύλακας τῶν ἐντολῶν ἐπηγγέλθη ὁ Κύριος τὴν εἴσοδον εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν· Εἰ δὲ θέλῃς εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς· εἰς δὲ τοὺς τελείους, θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, ἤγουν ὑπερβάλλουσαν οὐράνιον δόξαν· Καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ. Οἱ τέλειοι, ἤγουν οἱ ἅγιοι, οὐ μόνον κληρονομοῦσι τὴν αἰώνιον ζωὴν, ὡς καὶ οἱ σεσωσμένοι, ἀλλὰ καὶ ἀπολαμβάνουσι τοὺς θησαυροὺς τῆς θείας δόξης· τοῦτο δέ ἐστιν ὅπερ ἀλλαχοῦ εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν· Ἐγὼ ἦλθον, ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσὸν ἔχωσιν, Ἰωάν. ι. 10.
ἤγουν, ἵνα ἔχωσιν οἱ ἅγιοι, οὐ μόνον τὴν αἰώνιον ζωὴν, καθὼς καὶ οἱ σεσωσμένοι, ἀλλὰ καὶ ἔτι πλέον, τουτέστι τὴν πλουσιωτάτην ἀπόλαυσιν τῆς θείας δόξης. Ὅτι δὲ βαθμοί εἰσι δόξης καὶ μακαριότητος, αὐτὸς ὁ Κύριος ἐφανέρωσεν, Αὐτ. ιδ'. 2.
εἰπών· Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρός μου πολλαὶ μοναί εἰσι. Καθὼς δὲ πάντες οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἐπίσης βλέπουσι τὸ αὐτὸ φῶς, ἀλλ' οἱ μὲν περισσότερον, οἱ δὲ ὀλιγώτερον κατὰ ἀναλογίαν τῆς δυνάμεως τῶν ὀμμάτων αὐτῶν· οὕτως οὐδὲ πάντες οἱ δίκαιοι ἐπίσης ἀπολαμβάνουσι τῆς αὐτῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' οἱ μὲν περισσοτέρας, οἱ δὲ ὀλιγωτέρας κατὰ ἀναλογίαν τῶν ἐναρέτων κατορθωμάτων αὐτῶν. Ἐκ τούτων μανθάνομεν, ὅτι ἡ μὲν φυλακὴ τῶν ἐντολῶν τοῦ νόμου τοσοῦτον ἀναγκαία ἐστὶν, ὥστε οὐδεὶς χωρὶς αὐτῆς δύναται σωθῆναι· ἡ δὲ τελειότης ἡ εὐαγγελική ἐστιν ἔργον οὐκ ἀναγκαῖον πρὸς σωτηρίαν, ἀλλὰ προαιρετικὸν, ὑπερβαλλούσης δόξης πρόξενον. Ἐὰν μὲν φυλάξω τὰς ἐντολὰς, σώζομαι· ἐὰν δὲ παρέβω αὐτὰς,

κα-

Margin references (left column): Ἑβρ. ζ'. 19. — Αὐτ. ι. 1.

κολάζομαι. Ἐὰν μὲν ἀναβῶ εἰς τὴν εὐαγγελικὴν τελειότητα, γίνομαι τέλειος μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἅγιος· Καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι, καὶ ὑπερδοξάζομαι ἐν οὐρανοῖς· Καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· ἐὰν δὲ μείνω ὑστερημένος τῆς τελειότητος, σώζομαι, ἀλλ' οὐ γίνομαι ἅγιος, οὐδὲ ὑπερδοξάζομαι. Ἐπιβεβαιοῖ ταῦτα ὁ μέγας Θεολόγος Γρηγόριος, ὁ Ναζιανζηνός, λέγων· Ναζιανζ. ἐν τῷ Ι'. στηλιτ. λόγ. Τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας, τὰ μὲν ἀνάγκην ἔχει τοῖς ἐπιταττομένοις, ἃ καὶ μὴ φυλάττουσι κίνδυνος· τὰ δὲ οὐκ ἀνάγκην, αἵρεσιν δέ, ἃ φυλάττουσι μὲν τιμὴν καὶ ἀντίδοσιν, μὴ φυλάττουσι δέ, οὐδ' ὅν τιν' οὖν κίνδυνον· καὶ μετ' ὀλίγα· Ὥσπερ γὰρ οὐχ ὅστις οὐ κολάσεως ἄξιος, ἤδη καὶ ἀναῤῥήσεως· οὕτως οὐχ ὅστις ἀναῤῥήσεως, ἤδη καὶ τιμωρίας. Βλέπε δέ, πῶς δι' ὀλίγων ῥημάτων ἐπερίγραψεν ὁ Θεάνθρωπος τὴν τελειότητα. Πώλησον, λέγει, τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ δὸς αὐτὰ τοῖς πτωχοῖς· καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι, ἤγουν γενοῦ μιμητής μου. Φανερὸν δέ ἐστιν, ὅτι ὁ ξένος τοῦ κόσμου, καὶ μιμητὴς τῶν ἀρετῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ τέλειος, καὶ οὐράνιος, καὶ ἅγιος. Τί δὲ ἀπεκρίθη ὁ νεανίσκος, ἀκούσας τὰ περὶ τῆς τελειότητος μαθήματα;

Ματ. ιθ'. 22. Ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον, ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ νεανίας, ἀπόκρισιν μὲν οὐδεμίαν ἔδωκεν, ἀνεχώρησε δὲ λυπούμενος. Τοῦτο δὲ οὐκ ἔστι παράδοξον· Αὐτόθι. 11. Οὐ πάντες, εἶπεν ὁ Κύριος, χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον, ἤγουν τὸν περὶ τῆς τελειότητος λόγον· ὁ δυνάμενος χωρεῖν, χωρείτω. Ματ. κς'. 41. Τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής· ἤθελε τὸ πνεῦμα τοῦ νεανίσκου τὴν τελειότητα, ἠρώτα ποῖον τὸ ὑστέρημα αὐτοῦ· Τί ἔτι ὑστερῶ; ἵνα ἀναπληρώσῃ αὐτό, καὶ φθάσῃ εἰς τῆς ἀρετῆς τὸ ὕψος· ἀλλ' ἡ σὰρξ ἐναντιοῦτο· ὁ πολὺς πλοῦτος, καὶ ἡ ἀξία ἐκράτουν δεδεμένην τὴν ἑαυτοῦ θέλησιν· ὅθεν ἀνεχώρησε λυπούμενος, ὅτι οὐχ ὑπήκουσε τῇ οὐρανίῳ συμβουλῇ τοῦ Διδασκάλου, οὐδὲ κατηξιώθη τῆς χάριτος, τῆς εἰς τοὺς τελείους καὶ ἁγίους διδομένης.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ἀμὴν λέγω Αὐτ. ιθ'. 23.
ὑμῖν, ὅτι πλούσιος δυσκόλως
εἰσελεύσεται εἰς τὴν Βασι-
λείαν τῶν οὐρανῶν. Πάλιν 24.
δὲ λέγω ὑμῖν· Εὐκοπώτερόν ἐστι, κάμιλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.

Ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ὁ νεανίσκος οὐκ ἐχώρησε τὸ περὶ τῆς τελειότητος μάθημα, παύει μὲν τὸν περὶ τούτου λόγον, λαλεῖ δὲ γενικῶς περὶ τῆς τῶν πλουσίων σωτηρίας· καὶ πρῶτον μὲν λέγει, ὅτι δυσκόλως οἱ πλούσιοι σώζονται· ἔπειτα διὰ τοῦ παραδείγματος τῆς ῥαφίδος, ἤγουν τῆς βελόνης, καὶ τῆς καμίλου, ἤ- Κύριλλ. ἐν τῷ Σειρ.
γουν τοῦ σχοινίου, δι' οὗ οἱ ναῦται δεσμεύουσι τὴν ἄγκυραν, τοσοῦτον προάγει τὴν δυσκολίαν, ὥστε ἐγγίζει εἰς τὸ ἀ- Χρυσ. αὐτ.
δύνατον. Ἀληθῶς δὲ εὐκοπώτερόν ἐστιν,

στιν, ἤγουν ὀλιγώτερος κόπος ἐστὶν ἀναγκαῖος, ἵνα διέλθῃ τὸ σχοινίον τῆς ἀγκύρας διὰ τοῦ τρυπήματος τῆς βελόνης, τοῦ κόπου τοῦ ἀναγκαίου εἰς τὸν πλούσιον διὰ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν· διότι τὸ σχοινίον τῆς ἀγκύρας διέρχεται διὰ τοῦ τρυπήματος τῆς βελόνης, ἐὰν κατασκευάσῃς μεγάλην βελόνην, ἔχουσαν τρύπαν μείζονα τοῦ πάχους τοῦ σχοινίου· τοῦτο δὲ οὐ ζητεῖ μέγαν κόπον· πόσους δὲ ἀγῶνας καὶ κόπους ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἵνα καταβάλλῃ ὁ πλούσιος καὶ ὁ ἄρχων, ὁ ἐν τρυφαῖς καὶ ἐξουσίᾳ καὶ ἀναπαύσεσι ζῶν, ἵνα μὴ δουλωθῇ ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς σαρκός; πόσην προσοχὴν, καὶ κόπον, ἵνα μὴ πέσῃ εἰς τὴν παγίδα τῆς πλεονεξίας, ἢ τῆς φιλαργυρίας, ἢ τῆς ἀδικίας, καὶ δυναστείας; πόσην ἀνδρείαν καὶ μεγαλοψυχίαν, ἵνα μὴ νικηθῇ ὑπὸ τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου, τῆς διαπαντὸς αὐτὸν περικυκλούσης; ἀληθῶς τοῦτό ἐστιν ἀδύνατον χωρὶς τῆς θείας βοηθείας καὶ ἀντιλήψεως.

Ματ. ιθ'. 25. Ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐξεπλήσσοντο σφόδρα, λέγοντες· Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι;

Ἐθαύμαζον καὶ ἐξίσταντο οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ταῦτα ἀκούσαντες, ἐπειδὴ ἔβλεπον μόνον τὴν δύναμιν τῆς φύσεως, οὐκ ἐπέβλεψαν δὲ καὶ ἐπὶ τὸ κράτος καὶ τὴν ἰσχὺν τῆς παντοδυνάμου χάριτος. Ἐπειδὴ δὲ αὐτοὶ μὲν ἦσαν πτωχοὶ, ὁ δὲ λόγος ἐπέβλεπεν ἐπὶ τοὺς πλουσίους, διατί ἐξεβόησαν τὸ, τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; Ἔδειξαν διὰ τούτου, ὅτι ἔκτοτε ἀνέλαβον τὴν ποιμαντικὴν ἐπιστασίαν καὶ φροντίδα περὶ τῆς σωτηρίας παντὸς τοῦ κόσμου. Χρυσ. εἰς τὴν Συρ.

Ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι, παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατά ἐστι. Ματ. ιθ'. 26.

Τὸ θεῖον ὄμμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, τὸ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐνατενίσαν, καὶ τὰ ζωηρὰ καὶ θεοπρεπῆ αὐτοῦ λόγια, ἔλυσαν τὴν ἀπορίαν καὶ ἔπαυσαν τὴν ἔκπληξιν αὐτῶν· Τοῦτο, λέγει, ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ἀνθρώπου, δυνατόν ἐστιν εἰς τὸν παντοδύναμον Θεόν. Ὁ μὲν ἄνθρωπος ὁ πλούσιος, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ πτωχὸς, ἰδίᾳ δυνάμει οὐ δύναται σωθῆναι, δύναται δὲ σωθῆναι ὑπὸ τῆς παντοδυνάμου δεξιᾶς ὁδηγούμενος, καὶ βοηθούμενος.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΒ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ὅστις στοχασθῇ ταῦτα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τὰ λόγια· Εἰ θέλης τέλειος εἶναι, ὕπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς· ἐκεῖνος πιστεύει καὶ πείθεται, ὅτι ἡ πτωχεία ἀναβιβάζει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν τελειότητα· πείθεται, λέγω, ὅτι ὁ μὲν πτωχὸς γίνεται τέλειος εἰς τὴν ἀρετὴν, ὁ δὲ πλούσιος μένει πάντοτε ἀτελὴς εἰς τῆς ἀρετῆς τὰ κατορθώματα. Ἀληθῶς δὲ βλέπομεν, ὅτι ὁ πλούσιος εὔκολα κατακρημνίζεται εἰς ἐκεῖνα τὰ ἁμαρτήματα, εἰς τὰ ὁποῖα πολλὰ δύσκολα περιπίπτει ὁ πτωχός· ἡ πολυποικιλία τῶν ἐκλεκτῶν βρωμάτων, τὸ πλῆθος τῶν πολυειδῶν ποτῶν, ἡ σωματικὴ ἀνάπαυσις καὶ ἡ τρυφὴ, φλογερὰς ἀνάπτουσι σαρκὸς ἐπιθυμίας· ἡ ξηροφαγία καὶ ὑδροποσία, ἡ κακουχία καὶ οἱ σωματικοὶ κόποι μαραίνουσι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν τὴν φλόγα· τὰ πρῶτα μετέρχονται οἱ πλούσιοι, τὰ δεύτερα οἱ πτωχοί· ὅθεν ὁ μὲν πλούσιος εὔκολα περιπίπτει εἰς τῆς σαρκὸς τὰ ἁμαρτήματα, ὁ δὲ πτωχὸς δύσκολα γίνεται ἀσελγής. Ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ πλούτου, ἡ περιποίησις καὶ οἱ ἔπαινοι καὶ ἡ κολακεία τῶν ἀνθρώπων, ἐξεγείρουσι σφοδρὰ τῆς ὑπερηφανείας τὰ κύματα· ἡ εὐτέλεια τῆς πτωχείας, ἡ παραδρομὴ καὶ ὁ ἐξευτελισμὸς καὶ ἡ περιφρόνησις τῶν ἀνθρώπων βυθίζουσι τὴν ψυχὴν εἰς τὸ βάθος τῆς ταπεινώσεως· τὰ πρῶτα περιστοιχοῦσι τοὺς πλουσίους, εἰς τὰ δεύτερα ὑπόκεινται οἱ πτωχοί· διὰ τοῦτο ὁ μὲν πλούσιος εὔκολα γίνεται ὑπερήφανος, πτωχὸν δὲ ὑπερήφανον δύσκολα εὑρίσκεις. Ἡ καρδία τοῦ πλουσίου ἔχει δεσμοὺς πολλοὺς καὶ μεγάλους· δεσμεύει αὐτὴν ὁ πόθος τοῦ χρυσίου, δεσμεύει αὐτὴν ἡ ἀστραπὴ τῶν πολυτίμων λίθων καὶ τῶν λαμπρῶν κειμηλίων, δεσμεύει αὐτὴν ἡ καρποφορία τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν ἀμπελώνων, δεσμεύει αὐτὴν ἡ μεγαλοπρέπεια τῶν παλατίων, καὶ ἡ ὑπηρεσία τῶν δούλων· ὅσα πράγματα ἔχει, τόσοι δεσμοὶ γίνονται τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ τόσοι δεσπόται· τοῦ πτωχοῦ ἡ καρδία οὐδένα δεσμὸν ἔχει, καὶ οὐδένα δεσπότην, ἐπειδὴ οὐδὲν ἔχει, δυνάμενον δεσμεῦσαι ἢ ὑποδουλῶσαι τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Ἡ ἀγάπη τοῦ πλουσίου ἐστὶ κεκολλημένη καὶ προσηλωμένη εἰς τὸν πλοῦτον αὐτοῦ· ἡ ἀγάπη τοῦ πτωχοῦ ἐστὶν ἐλευθέρα καὶ ἀδούλωτος. Διὰ τοῦτο ὁ μὲν πλούσιος πολλὰ δύσκολα προσφέρει τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς τὸν Θεὸν, πολλὰ δύσκολα ἀγαπᾷ αὐτὸν τελείᾳ ἀγάπῃ· ὁ πτωχὸς μετὰ μεγάλης εὐκολίας ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ διανοίας καὶ ἰσχύος. Ἐπειδὴ δὲ ὅπου λείπει ἡ τελεία ἀγάπη, ἐκεῖ λείπει τῶν ἀρετῶν ἡ τελειότης, διὰ τοῦτο ὁ μὲν πλούσιος πολλὰ δύσκολα γίνεται τέλειος, ὁ δὲ πτωχὸς εὐκολώτερα ἀναβαίνει εἰς τὴν

Ματ. ιθ'. 21.

ἐν-

ἐνδεχομένην τοῖς ἀνθρώποις τελειότητα· διὰ τοῦτο οὖν εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν· Εἰ θέλῃς τέλειος εἶναι, ὕπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς.

Ἀλλ' ὁ Θεὸς, λέγεις, ἐποίησε καὶ τὸν πλούσιον καὶ τὸν πτωχόν· (Παροιμ. κβ΄. 2.) Πλούσιος καὶ πτωχὸς συνήντησαν ἀλλήλοις, ἀμφοτέρους δὲ ὁ Κύριος ἐποίησε. Πῶς οὖν ὁ Θεὸς, ὅστις ἐστὶ Πατὴρ πάντων, καὶ ἐπίσης ἀγαπᾷ πάντας, ἐπίσης θέλει πάντας σωθῆναι, τοῦτον μὲν καταστήσας πλούσιον, ἐστενοχώρησεν εἰς αὐτὸν τὴν ὁδὸν τῆς οὐρανίου βασιλείας, ἐκεῖνον δὲ ἀναδείξας πτωχὸν, ἐπλάτυνεν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ παραδείσου τὸν δρόμον; διατί ὁ Θεὸς τόσον ἄνισα διεμέρισε τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ; διατί οὐκ ἐποίησε πάντας πλουσίους, ἢ κἂν πάντας πτωχούς; Ἐπειδὴ ἐπίσης ἀγαπᾷ πάντας, καὶ ἐπίσης θέλει πάντων τὴν σωτηρίαν, διὰ τοῦτο ἐποίησε ταύτην τὴν ἄνισον διανομήν. Ὁ ἄνθρωπος οὐ δύναται ζῆν μόνος, ἔχει χρείαν βοηθοῦ· (Γεν. β΄. 18.) Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς, οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν. Ἔζησαν τινὲς εἰς τὴν ἔρημον κατὰ μόνας, ἀλλὰ πολλὰ ὀλίγοι, καὶ ἐκλεκτοὶ, ὑπὸ τῆς θείας χάριτος ἐνδυναμούμενοι· οἵ τινες οὐκ ἦσαν ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τοῦ οὐρανοῦ, οὐκ ἦσαν ἐπίγειοι ἄνθρωποι, ἀλλ' ὥσπερ οὐράνιοι Ἄγγελοι· ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ ἄνθρωπός ἐστι ζῶον ὁμηγυρικὸν, ἀνάγκην ἔχων τῆς βοηθείας τῶν ἀνθρώπων, διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς οὐκ ἐπίσης διεμέρισε τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ. Ἐὰν πάντες ἦσαν ἐπίσης πλούσιοι, ἢ πάντες ἐπίσης πτωχοὶ, οὐδὲ ἰατρὸν εἶχες, ἵνα ἰατρεύσῃ τὴν ἀσθένειάν σου, οὐδὲ τεχνίτην, ἵνα ἑτοιμάζῃ τὰ πρὸς τὴν ζωήν σου ἀναγκαῖα, οὐδὲ δοῦλον, ἵνα ὑπηρετήσῃ ταῖς χρείαις σου, καὶ ἀναπληρώσῃ τὰ ὑστερήματά σου· ἐὰν ἐπίσης πάντες ἦσαν πλούσιοι, ἢ πτωχοὶ, οὐδεμίαν εἶχε χρείαν ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου· ἐκ τούτου ἔφευγον οἱ ἄνθρωποι ἀπ' ἀλλήλων, ἐσβύνετο ἡ ἀγάπη, οὐδεμία ὁμήγυρις συνεκροτεῖτο, οὐδεμίαν ἄνεσιν ἔβλεπες ἐπὶ τῆς γῆς· ὅθεν εὔκολα ἐφθείρετο τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Ἡ δὲ ἀνισότης τῆς διανομῆς συνάπτει καὶ περισφίγγει τοὺς ἀνθρώπους θαυμασίως. Ὁ πτωχὸς, ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῆς πτωχείας, ἔρχεται εἰς τὸν πλούσιον, ἵνα λάβῃ ἀργύρια· ὁ πλούσιος, μὴ δυνάμενος νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἐργασίας αὐτοῦ, προσκαλεῖ τὸν πτωχὸν εἰς ὑπηρεσίαν αὐτοῦ καὶ βοήθειαν. Ἐκ τούτου συνίστανται καὶ στερεοῦνται τὰ πολίχνια, τὰ χωρία, αἱ πόλεις, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἡ ὁμήγυρις· ἐκ τούτου τὰ ἀμοιβαῖα βοηθήματα, καὶ ἡ μετάδοσις, καὶ ἡ ἀνάπαυσις, καὶ ἡ ἀσφάλεια, καὶ ὁ πολλαπλασιασμὸς, καὶ ἡ στερέωσις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· ἐκ τούτου δὲ καὶ ἡ σωτηρία, διότι ὁ μὲν πλούσιος σώζεται διὰ τῆς μεταδόσεως καὶ τῆς ἐλεημοσύνης, ὁ δὲ πτωχὸς διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ ὑπομονῆς.

Ἀλλ' ὁ πλοῦτος, ἀποκρίνεσαι, προξενεῖ τόσα ἐμπόδια εἰς τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς, ὥστε σχεδὸν ἀδύνατον γίνεται εἰς τὸν πλούσιον τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τὸ ἔργον. Ὁ πλοῦτος, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, οὐδὲ καλός ἐστιν, οὐδὲ κακός· γίνεται δὲ καλὸς, ἢ κακὸς ὑπὸ τῆς θελήσεώς σου, καθὼς καὶ ἡ γλῶσσά σου· διὰ τῆς γλώσσης σου, ὅταν θέλῃς, ποιεῖς πολλὰ καλά· συμβουλεύεις τὸ ἀγαθὸν, προσεύχεσαι, δοξολογεῖς τὸν Θεὸν, ἑρμηνεύεις τὰς θείας Γραφὰς, κηρύττεις τὸ Εὐαγγέλιον, διδάσκεις τὰ δόγματα τῆς πίστεως, ἐπιστρέφεις τὸν ἁμαρτωλὸν, ἐπιστηρίζεις τῆς ἀρετῆς τὸν ἐργάτην

την

την· διὰ τῆς αὐτῆς γλώσσης σου ποιεῖς φοβερὰ ἁμαρτήματα· προτρέπεις εἰς τὴν ἀνομίαν καὶ εἰς τὴν ἀδικίαν, κατακρίνεις, ὑβρίζεις, συκοφαντεῖς, ψευδομαρτυρεῖς, προδίδεις, βλασφημεῖς· κινεῖς, λέγω, τὴν γλῶσσάν σου, ὅπως θέλῃς, καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Τὰ αὐτὰ γίνονται καὶ διὰ τοῦ πλούτου· ὅστις μετέλθῃ τὸν πλοῦτον καλῶς, ἐκεῖνος ἐργάζεται μεγάλας καὶ πολλὰς ἀρετάς· τίς χορτάζει τὸν πεινῶντα, καὶ ἐνδύει τὸν γυμνόν; ὁ πλούσιος· τίς ἀντιλαμβάνεται τοῦ ὀρφανοῦ, καὶ προστατεύει τῆς χήρας; ὁ πλούσιος· τίς ἐξαγοράζει τὸν αἰχμάλωτον, καὶ ἐλευθεροῖ τὸν διὰ τὸ χρέος ἐν τῇ φυλακῇ βασανιζόμενον, καὶ σώζει παρθένους κινδυνευούσας, καὶ κτίζει Θεοῦ θυσιαστήρια, καὶ στολίζει Ἐκκλησίας; ὁ πλούσιος. Ὅταν δὲ ὁ πλούσιος μετέλθῃ κακῶς τὸν πλοῦτον, τότε κατακρημνίζεται εἰς φοβερὰ ἀνομήματα· γίνεται ὑπερήφανος, κοιλιόδουλος, ἀσελγὴς, πλεονέκτης, φιλάργυρος· δυναστεύει ἀδίκως τὸν ἀδύνατον, καταδιώκει τὸν ὀρφανὸν, κατατρέχει τὴν χήραν, ἁρπάζει τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, ἐπιβουλεύει παντοιοτρόπως, βλάπτει ἀνυποστόλως. Βλέπετε λοιπὸν, ὅτι τὸ πᾶν ἵσταται οὐχὶ εἰς τὴν δύναμιν τοῦ πλούτου, ἀλλ' εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀλλ' ὁ πλοῦτος, λέγεις, ἐκνευρίζει καὶ αὐτὰς τῆς θελήσεως τὰς δυνάμεις, τὰς ἀναγκαίας εἰς τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς. Ναὶ, ἀληθῶς· διὰ τοῦτο εἶπεν
Ματ. ιθʹ. 23. ὁ Κύριος· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· διὰ τοῦτο παρέστησε τὴν δυσκολίαν πολλὰ μεγάλην· Πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστι, κάμιλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν· διὰ τοῦτο ἐσυμβούλευσεν, ἵνα, ὅστις θέλει τῆς ἀρετῆς τὴν τελειότητα καὶ τὰ ἐξαίρετα βραβεῖα, κατασταθῇ πτωχός· Εἰ θέλῃς τέλειος εἶναι, ὕπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς· καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. Ματ. ιθʹ. 21.
Ναὶ, ἀληθῶς, ὁ πλοῦτος ἐκνευρίζει τὰς δυνάμεις τῆς θελήσεως, ἀλλ' ὅπου λείπει ἡ δύναμις τῆς φύσεως, ἐκεῖ ὑπερλάμπει τὸ κράτος τῆς χάριτος· Ἡ γὰρ δύναμίς μου, εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Παῦλον, ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. Βʹ. Κορ. ιβʹ. 9.
Ὁ Θεὸς, ὅστις γινώσκει τοὺς πειρασμοὺς τοῦ πλουσίου, ὅταν ἴδῃ εἰς αὐτὸν ἀγαθὴν προαίρεσιν, χορηγεῖ αὐτῷ πλουσίαν τὴν χάριν αὐτοῦ, διὰ τῆς ὁποίας αὐτὸς θριαμβεύει κατὰ τῶν πολέμων τοῦ πλούτου· ἡ δύναμις τῆς χάριτος ποιεῖ δυνατὸν τὸ ἀδύνατον τῆς φύσεως· τοῦτο δὲ ἐδίδαξεν ἡμᾶς τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον· Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι, παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατά ἐστιν. Ματ. ιθʹ. 26.

Ἵνα δὲ μὴ περὶ τούτων ἀμφιβάλλωμεν, καὶ αἰτιάζωμεν τὸν Θεὸν, τὸν τοῦ πλούτου δοτῆρα, ὡς ποιητὴν τοῦ κακοῦ, προβάλλει ὁ Θεὸς εἰς τὰς ἁγίας Γραφὰς τύπους πλουσίων διεστραμμένων καὶ πονηρῶν, καὶ παραδείγματα πλουσίων δικαίων τε καὶ ἁγίων. Ἰδοὺ δύω πλούσιοι διεστραμμένοι καὶ κακοί· περὶ μὲν τοῦ ἑνὸς λέγει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον· Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος· περὶ δὲ τοῦ ἄλλου· Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα. Λουκ. ιςʹ. 19. Αυτ. ιβʹ. 16.
Ὁ πρῶτος ὑπερήφανος, ἐπειδὴ, κἂν μὴ ἦν Βασιλεὺς, ἐνεδιδύσκετο ὅμως βασιλικὰ ἐνδύματα, ἤγουν πορφύραν καὶ βύσσον· κοιλιόδουλος δὲ, καὶ εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ τρυφὰς τοῦ σώματος ἔκδοτος, καὶ κενόδοξος· μαρτυρεῖ τοῦτο ὁ λόγος οὐ-

Λουκ. ις'. 19. οὗτος· Ἐυφραινόμενος καθ' ἡμέραν
λαμπρῶς· ἀνελεήμων καὶ ἄσπλαγχνος
καθ' ὑπερβολήν· διότι ἔβλεπε καθ' ἑκά-
στην τὸν Λάζαρον κατακείμενον ἔμπρο-
σθεν τῆς θύρας τοῦ οἴκου αὐτοῦ, πεινῶν-
τα, ἀσθενῆ, πεπληγωμένον, ἔβλεπε καὶ
τοὺς σκύλακας, οἵτινες ἔλειχον τὰς πλη-
γὰς αὐτοῦ, καὶ ὅμως οὐδέποτε εὐσπλαγ-
χνίσθη, οὐδὲ ἠλέησεν αὐτόν. Ὁ δεύτερος
Αὐτ. ιβ'. 18. πλούσιος ἦν πλεονέκτης· Καθελῶ μου,
ἔλεγε, τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζο-
νας οἰκοδομήσω· καὶ συνάξω ἐ-
κεῖ πάντα τὰ γεννήματά μου, καὶ
τὰ ἀγαθά μου· φίλαυτος ἦν, ἀμετά-
δοτος, φιλάργυρος, κάτω εἰς τὴν γῆν ὡς
ὁ χοῖρος διαπαντὸς νενευκὼς, καὶ μηδέ-
ποτε ἀνυψῶν τὰ ὄμματα αὐτοῦ εἰς τὸν
Αὐτόθι. 19. οὐρανόν· Ψυχὴ, ἔλεγεν, ἔχεις πολλὰ
ἀγαθὰ, κείμενα εἰς ἔτη πολλά·
ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου·
μωρὸς καὶ ἀνόητος, ἐπειδὴ, μὴ εἰδὼς,
ἐὰν ζήσῃ ἕως τῆς αὔριον, ἐφαντάζετο
Αὐτόθι. 20. ἔτη πολλά· Ἄφρον, ταύτῃ τῇ νυκ-
τὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀ-
πὸ σοῦ.

Ἰδοὺ καὶ ἄλλοι δύω πλούσιοι, δί-
καιοι, ἅγιοι, ἔνδοξοι ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ
Γεν. ιγ'. 2. γῆς· Ἀβραὰμ δὲ ἦν πλούσιος σφό-
δρα κτήνεσι καὶ ἀργυρίῳ, καὶ
χρυσίῳ. Τίς δὲ ἀγνοεῖ τοῦ Ἀβραὰμ
τὰς ἀρετάς; φιλόξενος, ὥστε καὶ Ἀγ-
Αὐτ. ιη'. 18. γέλους ἐφιλοξένησεν· φιλοδίκαιος, ὥστε
οὐδὲν ἔλαβεν ἀπὸ πάντων τῶν πραγμά-
Αὐτ. ιδ'. 23. των τοῦ Βασιλέως Σοδόμων. Ἀπὸ σπαρ-
τίου ἕως σφυρωτῆρος ὑποδήμα-
τος· ὑπήκοος εἰς τὸν Θεὸν, ὥστε καὶ
τὴν μάχαιραν ἔλαβε, καὶ τὴν χεῖρα ἐ-
ξέτεινεν, ἵνα σφάξῃ τὸν ἀγαπητὸν αὐ-
Αὐτ. κβ'. 10. τοῦ υἱόν· τοσοῦτον πιστὸς εἰς τὸν Θεὸν,
ὥστε ἡ πίστις αὐτοῦ ἐλογίσθη αὐ-
Αὐτ. ιε'. 6. τῷ εἰς δικαιοσύνην, ἤγουν ὡς κα-
τόρθωσις πάσης ἀρετῆς· τίς ἀμφιβάλ-
λει, ὅτι οὐδεὶς ἐκ πάντων τῶν ἀνθρώ-
πων εὑρέθη τοσοῦτον ἄξιος, ὥστε ὁ μο-
νογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἔλα-
βε σάρκα ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ, ἤ-
γουν ἐκ τῆς ὑπεραγίας Παρθένου; τίς
οὐ πιστεύει, ὅτι ὁ Θεὸς, διὰ τὸ ὑπερ-
βάλλον τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς ἐν οὐρανῷ
δόξης αὐτοῦ, ὠνόμασε τὸν τόπον τῆς
αἰωνίου εὐφροσύνης καὶ ἀναπαύσεως, κόλ- Λουκ. ις'. 23.
πον τοῦ Ἀβραάμ;

Ἀκούσατε νῦν τί μαρτυρεῖ αὐτὸς ὁ
Θεὸς περὶ τοῦ Ἰώβ. Αὐτὸς ἦν ὑπέρ- Ἰώβ. α'. 3.
πλουτος, πανευτυχὴς, εὐγενὴς τῶν
ἀφ' Ἡλίου ἀνατολῶν· καὶ ὅμως ὑ-
περέλαμπον ἐν αὐτῷ αἱ ἀρεταὶ, ἤγουν
ἡ ἀλήθεια, ἡ καθαρότης, ἡ δικαιοσύνη,
ἡ θεοσέβεια, ἡ τελεία ἀποχὴ παντὸς
πονηροῦ ἔργου. Καὶ ἦν ὁ ἄνθρωπος Αὐτόθι. 1.
ἐκεῖνος, λέγει ὁ Θεὸς περὶ αὐτοῦ, ἀ-
ληθινὸς, ἄμεμπτος, δίκαιος, θεο-
σεβὴς, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς
πονηροῦ πράγματος. Τοσοῦτον ἔ-
λαμπον ἐν αὐτῷ αἱ ἀρεταὶ, ἤγουν ἡ ἀν-
δρεία τῆς ψυχῆς, ἡ σταθερότης τῆς γνώ-
μης, ἡ ὑπομονὴ τῆς καρδίας, ἡ πρὸς τὸν
Θεὸν εὐγνωμοσύνη καὶ τελεία ὑπακοὴ,
ὥστε καὶ παῖδα ἴδιον αὐτοῦ ὁ Θεὸς ὠ-
νόμασεν αὐτὸν, καὶ ἀνεκήρυξεν αὐτὸν
ἀνώτερον κατὰ τὴν ἀρετὴν πάντων τῶν
τότε ἀνθρώπων· Προσέσχες, εἶπε τῷ Αὐτόθι. 8.
Διαβόλῳ, τῇ διανοίᾳ σου κατὰ τοῦ
παιδός μου Ἰώβ; ὅτι οὐκ ἔστι κα-
τ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς; πῶς οὖν ἐγέ-
νετο εἰς αὐτὸν τὸ ἀδύνατον δυνατόν;
Ἰδὼν ὁ Θεὸς τὴν ἀγαθωτάτην προαίρε-
σιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτῷ τὴν
δύναμιν τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἥτις τοσοῦ-
τον ἐνίσχυεν αὐτὸν, ὥστε οὐ μόνον οἱ πει-
ρασμοὶ τοῦ πλούτου, ἀλλὰ καὶ οἱ σφοδροὶ
πόλεμοι τοῦ Διαβόλου οὐκ ἠδυνήθησαν
ὅλως βλάψαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· ὁ Θεὸς
ὑπερασπίζετο τῆς ψυχῆς αὐτοῦ διὰ τὴν
ἀγαθὴν αὐτοῦ θέλησιν· Ἰδοὺ, εἶπεν Αὐτόθι. 12.
ὁ Κύριος τῷ Διαβόλῳ, πάντα ὅ-

σα

σα ἐστὶν αὐτῷ δίδωμι ἐν τῇ χειρί σου, ἀλλ' αὐτοῦ μὴ ἅψῃ.

Ἀλλὰ καὶ τοῦ νεανίσκου, τοῦ ὑπὸ τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου ἱστορηθέντος, τὸ παράδειγμα ἀποδεικνύει φανερὰ τοῦ λόγου τὸν σκοπόν. Ἄρχων ἦν ὁ νεανίσκος, καὶ κτήματα εἶχε πολλὰ, τουτέστιν ἦν πολλὰ πλούσιος· καὶ ὅμως ὁ πλοῦτος, κἂν ἐνεπόδισεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ χαρίσματος τῆς τελειότητος, ὅμως τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει οὐκ ἠδυνήθη ἐμποδίσαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς φυλακῆς τῶν θείων ἐντολῶν· παιδιόθεν αὐτὸς ἐφύλαξε πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ· Πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. Ματ. ιθ'. 20.

Ἀδίκως λοιπὸν, ἀδελφοὶ, αἰτιάζομεν τὸν πλοῦτον, ὡς πρόξενον κολάσεως· ὁ πλοῦτος οὐδὲ σώζει, οὐδὲ κολάζει, ἀλλὰ τοῦ πλούτου ἡ χρῆσις, ἡ μὲν καλὴ σώζει, ἡ δὲ κακὴ κολάζει. Ματαίως νομίζομεν, ὅτι ἡ πτωχεία γίνεται αἴτιον τῆς ἀρετῆς· ἡ πτωχεία καθ' αὐτὴν οὐδὲ καλή ἐστιν, οὐδὲ κακὴ, ἀλλὰ τῆς πτωχείας ἡ χρῆσις, ἡ καλὴ φέρει εἰς τὴν ἀρετὴν, ἡ κακὴ κατακρημνίζει εἰς τὴν ἁμαρτίαν· εἰς τὴν θέλησιν λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐχὶ εἰς τὸν πλοῦτον ἢ εἰς τὴν πτωχείαν ἵσταται ἡ σωτηρία, καὶ ἡ κόλασις, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς πάντοτε χορηγεῖ τὴν χάριν αὐτοῦ εἰς τὴν καλὴν προαίρεσιν. Ὁ Κύριος ἀνέδειξε καὶ τὸν πλούσιον, καὶ τὸν πτωχόν· Πλούσιος, καὶ πτωχὸς συνήντησαν ἀλλήλοις, ἀμφοτέρους δὲ ὁ Κύριος ἐποίησεν· ἐκεῖνον ἐποίησε πλούσιον, ἵνα διὰ τῆς χρηστότητος, καὶ εὐσπλαγχνίας, καὶ ἐλεημοσύνης φύγῃ τὴν κόλασιν· τοῦτον πτωχὸν, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς, καὶ σταθερότητος, καὶ ἀνδρείας κληρονομήσῃ τὴν αἰώνιον βασιλείαν· πάντα δὲ ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς εἰσὶ καλὰ, καὶ ὠφέλιμα, καὶ σωτήρια· Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. Παροιμ. κβ'. 2. Γεν. α'. 31.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΓ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Διὰ τὴν θεοσέβειαν καὶ ἀρετὴν τοῦ Ἀβραὰμ ἐξελέξατο ὁ Θεὸς τὸ γένος αὐτοῦ ἐκ πάντων τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἵνα δι' αὐτοῦ ἀνορθώσῃ ἀπὸ τοῦ ἐξαισίου πτώματος τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἀνακαλέσῃ πρὸς τὴν προτέραν μακαριότητα ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος· εἰς τοῦ Ἀβραὰμ τὸ γένος ἐδόθη ἡ υἱοθεσία, καὶ ἡ δόξα, καὶ αἱ Διαθῆκαι, καὶ ἡ νομοθεσία, καὶ ἡ λατρεία, καὶ αἱ ἐπαγγελίαι. Ῥωμ. θ'. 4. Ὅταν ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ εὐδόκησε κατελθεῖν εἰς τὴν γῆν, ἵνα σώσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος, τότε οὐδὲ ἀγγελικὴν φύσιν ἔλαβεν· Οὐ γὰρ δήπου Ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται· οὐδὲ ἐξ ἄλλου σπέρματος, ἀλλ' ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀβραὰμ ἔλαβε σάρκα· ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνε- Ἑβρ. β'. 16.

νεται. Μετὰ δὲ τὸ πάθος, καὶ τὴν ἀνά-
στασιν αὐτοῦ, ἐκτὸς τῆς ἐκλογῆς, ἤγουν
Ῥωμ. ιά. 7. τῶν θείων Ἀποστόλων, καὶ τῶν λοιπῶν
τῶν ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ γένους πιστευσάντων
εἰς αὐτὸν, ἀποστρέφεται ὅλον τὸ ὑπό-
λοιπον Ἑβραϊκὸν γένος, ἐγκαταλείπει
αὐτὸ, καὶ ἀποῤῥίπτει ἀπὸ τοῦ προσώ-
που αὐτοῦ· ἀντ' αὐτοῦ δὲ εἰσάγει εἰς τὴν
θείαν αὐτοῦ χάριν καὶ ἀγάπην, καὶ
πλουτίζει τῶν οὐρανίων αὐτοῦ χαρισμά-
των, καὶ ἀξιοῖ τῆς ἀθανάτου αὐτοῦ βα-
σιλείας ἄλλο γένος, προλαβὸν ἠλλοτριω-
μένον ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀποξενωμένον, ἤ-
γουν τῶν εἰδωλολατρῶν τὸ γένος, καθὼς
περὶ τούτου φανερὰ προεφήτευσεν ὁ ἅ-
γιος τοῦ Θεοῦ προφήτης Ὡσηὲ, εἰπών·
Ωσ. β. 23. Καὶ ἀγαπήσω τὴν οὐκ ἠγαπημέ-
νην, καὶ ἐρῶ τῷ οὐ λαῷ μου, Λαός
μου εἶ σὺ, καὶ αὐτὸς ἐρεῖ, Κύριος
ὁ Θεός μου εἶ σύ. Ποῖον δὲ τὸ αἴτιον
ταύτης τῆς παραδόξου ἀποστροφῆς καὶ
μεταλλαγῆς, ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, διὰ
τῆς σήμερον ἀναγνωσθείσης εὐαγγελικῆς
Παραβολῆς, μετὰ πάσης ἀκριβείας ἐδίδα-
ξεν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ παραβολικὰ λόγια
χωρὶς ἐξηγήσεώς εἰσι σχεδὸν ἀκατανόη-
τα, διὰ δὲ τῆς ἑρμηνείας φανερὸν γίνεται
εἰς τοὺς προσεκτικοὺς τὸ νόημα αὐτῶν,
διὰ τοῦτο μετὰ προσοχῆς ἀκούσατε τὴν
ἑρμηνείαν, ἵνα κερδήσητε τὸν καρπὸν τῶν
θείων νοημάτων.

Ματ. κά. 33. **Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν Παρα-
βολὴν ταύτην· Ἄνθρωπός τις
ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύ-
τευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγ-
μὸν αὐτῷ περιέθηκε, καὶ ὤ-
ρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν, καὶ ᾠ-
κοδόμησε πύργον· καὶ ἐξέδο-
το αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπε-
δήμησεν.**

Ὁ οἰκοδεσπότης σημαίνει τὸν Θεὸν,
τὸν Δεσπότην καὶ Κύριον τοῦ Ἰουδαϊκοῦ
γένους, καὶ πάσης τῆς κτίσεως· ὠνόμα-
σε δὲ τοῦτον ἄνθρωπον μὲν, διὰ τὴν πρὸς
τοὺς ἀνθρώπους ἄκραν αὐτοῦ φιλανθρω-
πίαν· οἰκοδεσπότην δὲ, ἐπειδὴ καθὼς ὁ
δεσπότης τοῦ οἴκου προνοεῖ καὶ περιποι-
εῖται τοὺς οἰκειακοὺς αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὁ
τῶν ἁπάντων Θεὸς ἐπρονόησε, καὶ πε-
ριεποιήσατο τὴν τῶν Ἰουδαίων φυλήν.
Ἀμπελὼν δέ ἐστιν ἡ Συναγωγὴ τῶν Ἑ-
βραίων κατὰ τὸν Ἡσαΐαν· Ὁ γὰρ ἀμ- Ἡσ. ε. 7.
πελὼν Κυρίου Σαβαὼθ, οἶκος τοῦ
Ἰσραήλ· τοῦτον δὲ τὸν ἀμπελῶνα με-
τήγαγεν ὁ Θεὸς ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ἐφύ-
τευσεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ὡς
ψάλλει ὁ Δαβίδ· Ἄμπελον ἐξ Αἰ- Ψαλ. οδ'. 8.
γύπτου μετῆρας, ἐξέβαλες ἔθνη,
καὶ κατεφύτευσας αὐτήν. Φραγμὸς
δὲ ὁ νόμος, ὡς περιφράττων, καὶ ἐμπο-
δίζων αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ
τῆς τῶν ἀλλογενῶν ἐπιμιξίας. Ληνὸς,
τὸ θυσιαστήριον, ἐν ᾧ οὐχὶ σταφυλαὶ
ἐπατοῦντο, οὐδὲ οἶνος διεχεῖτο, ἀλλὰ
ζῶα ἐσφάζοντο, καὶ αἷμα περιεῤῥαντί-
ζετο. Πῦργος, ὁ ναὸς ὁ ἐπιστηρίζων καὶ
διαφυλάττων τὸν λαὸν, ὡς ὁ πῦργος τὸν
ἀμπελῶνα. Γεωργοὶ δὲ, οἱ τοῦ Ἰουδαϊ-
κοῦ γένους πρόεδροι, οἱ ἱερεῖς, καὶ διδά-
σκαλοι, οἵτινες κατ' ἀρχὰς, ἀγαθοὶ καὶ
ἅγιοι ὄντες, ἐκαλλιέργουν τὰς τῶν Ἰου-
δαίων ψυχὰς, ὡς οἱ ἐπιμελεῖς γεωργοὶ
τοὺς ἀμπελῶνας. Ἀλλ' ἀπεδήμησε, λέ-
γει, ὁ οἰκοδεσπότης, ἤγουν ὁ Θεός· πῶς
δὲ ἀπεδήμησεν ὁ πανταχοῦ παρὼν, καὶ
τὰ πάντα πληρῶν; Καθὼς ὁ οἰκοδεσπό-
της, καὶ ὁ ἀμπελὼν, καὶ ὁ φραγμὸς, καὶ
τ' ἄλλα μεταφορικά εἰσι, οὕτω καὶ τὸ,
ἀπεδήμησε, μεταφορικόν ἐστι, σημαί-
νει

νει δὲ τὸ, ἐμακροθύμησεν· ἡ ἀποδημία δηλοῖ ἀργίαν ἐργασίας, καθὼς καὶ ἡ μακροθυμία ἀργίαν τιμωρίας· ἐμακροθύμησε δὲ πολλοὺς αἰῶνας ὁ Θεὸς, καὶ οὐκ ἐπαίδευσε τοὺς Ἰουδαίους διὰ τῆς φοβερᾶς καὶ ἐσχάτης τιμωρίας, εὐθὺς μετὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

Ματ. κά. 34. **Ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς, λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ.**

Ποῖός ἐστιν ὁ ἐγγίσας καιρός; Ὁ καιρὸς ἐστιν, καθ' ὃν ὁ Θεὸς ἐδιώρισεν, ἵνα ἀποστείλῃ εἰς τὸν κόσμον τοὺς ἀληθινοὺς αὐτοῦ δούλους, ἤγουν τοὺς ἁγίους Προφήτας. Ὅτε οὖν ἐπλησίασεν οὗτος ὁ καιρὸς, τότε ἀπέστειλεν αὐτοὺς πρὸς τὸ Ἰουδαϊκὸν γένος, ἐξόχως δὲ πρὸς τοὺς ἄρχοντας καὶ διδασκάλους αὐτῶν, ἵνα λάβωσι τοὺς καρποὺς, τοὺς τῷ Θεῷ χρεωστουμένους διὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς νομοθεσίαν. Τίνες δὲ ἦσαν οἱ καρποί; Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ τῶν Προφητῶν κηρύγματος, καὶ ἡ ὑπακοὴ εἰς τὸν ὑπ' αὐτῶν διδασκόμενον λόγον, καὶ ἡ φυλακὴ τῶν ἐντολῶν, καὶ τῆς ἀρετῆς τὰ ἔργα.

Αὐτόθι. 35. **Καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς**
δούλους αὐτοῦ, ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ
36. **ἐλιθοβόλησαν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων· καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως.**

Οἱ γεωργοὶ, ἤγουν οἱ ψευδοπροφῆται, καὶ ψευδοδιδάσκαλοι, καὶ διεστραμμένοι τῶν Ἰουδαίων προεστῶτες, ἄλλον μὲν τῶν ἁγίων Προφητῶν ἔδειραν, ἤγουν τὸν Μιχαίαν, ὃν ἐπάταξεν ἐπὶ τὴν σια-
γόνα ὁ Σεδεκίας, υἱὸς Χαναάν, ἄλ- Γ'. Βασ. κβ'. 24.
λον δὲ ἀπέκτειναν, εἴτουν τὸν Ζαχαρίαν, ὃν ἐφόνευσεν Ἰωὰς, ὁ Βασιλεὺς Ἰούδα,
μεταξὺ τοῦ ναοῦ, καὶ τοῦ θυσια- Ματ. κγ'. 35.
στηρίου, ἄλλον ἐλιθοβόλησαν, τουτέ-
στι τὸν Ἱερεμίαν, ὃν ὁ λαὸς ἐλίθασεν Ἐπιφ. περὶ βίων προφητ.
ἐν Τάφναις Αἰγύπτου. Πάλιν δὲ μετὰ τούτους τοὺς Προφήτας ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς ἄλλους, περισσοτέρους τῶν πρώτων· καὶ τρίτης δὲ προφητῶν ἀποστολῆς μνημονεύει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, ἥτις διήρκεσεν ἕως
τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ· ἐ- Λουκ. κ'. 12.
ποίησαν δὲ καὶ εἰς αὐτοὺς ὅσα καὶ εἰς τοὺς πρώτους. Γένος ἀληθῶς σκληροτράχηλον, καὶ ἀπερίτμητον τῇ καρδίᾳ· διότι οὐ μόνον οὐχ ὑπεδέξατο, οὐδὲ ἐπίστευσεν, οὐδὲ εὐλαβήθη τοὺς ὑπὸ Θεοῦ ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτὸ ἁγίους Προφήτας, ἀλλὰ καὶ ἔδειρε, καὶ ἀπέκτεινε, καὶ ἐλιθοβόλησεν·

Ὕστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων· Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. Ματ. κά. 37.

Μετὰ τοὺς Προφήτας, ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτοὺς τὸν μονογενῆ Υἱὸν καὶ Λόγον αὐτοῦ, ὅστις, σάρκα λαβὼν ἐκ τῶν παναχράντων αἱμάτων τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας, ἐγένετο τέλειος ἄνθρωπος, τέλειος ὑπάρχων καὶ Θεός. Τὸ δὲ, ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου, λέγει, οὐχ ὡς ἀγνοῶν τὸ, πῶς ἔμελλον ὑποδεχθῆναι αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλ' ὡς δηλοποιῶν τὴν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων χρεωστουμένην εἰς αὐτὸν πίστιν καὶ τὸ σέβας. Χρέος εἶχον βέβαια αὐτοί, ὡς ὑπὸ τῶν Προφητῶν

προ-

προδιδαχθέντες, ὅταν ἤκουσαν τὴν οὐράνιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ διδασκαλίαν, τὴν κατὰ πάντα σύμφωνον τῷ κηρύγματι τῶν Προφητῶν, καὶ εἶδον τὸ πλῆθος τῶν ἐξαισίων θαυμάτων αὐτοῦ, καὶ κατενόησαν τὰς προφητικὰς προῤῥήσεις ἐκπληρωθείσας ἐπ' αὐτῷ, χρέος εἶχον, λέγω, ἵνα, πιστεύσαντες καὶ εὐλαβηθέντες αὐτὸν, μεταβληθῶσιν ἀπὸ τῆς κακίας εἰς τὴν ἀρετήν.

Ματ. κα'. 38. Οἱ δὲ γεωργοὶ, ἰδόντες τὸν
υἱὸν, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν
39. αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες αὐτὸν,
ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, καὶ ἀπέκτειναν.

Οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ἰδόντες τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν μετὰ τοσαύτης σοφίας καὶ χάριτος ἐξηγοῦντα τὰς θείας Γραφὰς, καὶ τοῦ Θεοῦ τοὺς νόμους, καὶ τοσοῦτον κατάλληλα καὶ ἁρμόδια ἐλέγχοντα τὰς παρανομίας αὐτῶν, καὶ μετὰ τοσαύτης ἐξουσίας καὶ κυριότητος θαυματουργοῦντα, καὶ ἐγείροντα ἐκ τῶν τάφων τοὺς νεκροὺς, κἂν οὐκ ἐπίστευσαν, ὅτι ἐστὶν Υἱὸς Θεοῦ, καὶ Θεὸς κατὰ φύσιν, ἐγνώρισαν ὅμως, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει θείαν, τὰ πάντα δυναμέ-
Ἰωάν. ια'. 47, 48. νην· διὸ συνήγαγον συνέδριον, καὶ ἔλεγον· Τί ποιοῦμεν; ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ· ἰδοὺ τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου, ἤγουν τὸ εἶπον ἐν ἑαυτοῖς. Ἐὰν ἀφῶμεν, ἔλεγον, αὐτὸν οὕτω, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν· ἰδοὺ κατὰ τίνα λόγον ἐνόμιζον αὐτὸν κληρονόμον, ἤγουν ἐξουσιαστὴν ὅλου τοῦ ἔθνους αὐ-
τῶν. Τί οὖν ἀπεφάσισαν; Συμφέρει Ἰωάν. ια'. 50.
ἡμῖν, εἶπον, ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται· ἰδοὺ τὸ, Δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Ἤλπισαν οἱ πεπλανημένοι, ὅτι τοιουτοτρόπως κατακυριεύσουσι τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, ἤγουν τῆς ἐπὶ τὸ ἔθνος αὐτῶν ἐξουσίας αὐτοῦ· ἐκβαλόντες οὖν αὐτὸν καὶ τῆς ὁμηγύρεως καὶ τῆς πόλεως αὐτῶν, ἀπελθόντες εἰς τὸν τόπον,
τὸν λεγόμενον Κρανίον, ἐκεῖ θανάτῳ Λουκ. κγ'. 33.
σταυροῦ ἀπέκτειναν αὐτόν. Βλέπομεν δὲ ἐκ τούτου πρῶτον μὲν πόσην ὁμοιότητα ἔχουσι τὰ λόγια τῆς Παραβολῆς, καὶ τὰ πραχθέντα ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων κατὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ· δεύτερον δὲ, ὅτι οὐ μόνον παραβολικὰ εἰσι ταῦτα τὰ λόγια τῆς Παραβολῆς, ἀλλὰ καὶ προφητικὰ, διότι, πρὶν ἢ ταῦτα γενέσθαι, προκατήγγειλεν αὐτὰ ὁ Θεάνθρωπος.

Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ Κύριος τοῦ Ματ. κα'. 40.
ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; Λέγουσιν
αὐτῷ· Κακοὺς κακῶς ἀπολέ- 41.
σει αὐτοὺς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδόσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν.

Τὴν Παραβολὴν ταύτην ἐλάλησεν ὁ Αὐτόθι. 23.
Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν Ἀρχιερέων, καὶ Πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ, οἵτινες προσῆλθον πρὸς αὐτὸν, ὅτε ἐδίδασκεν εἰς τὸ Ἱερόν· αὐτοὺς λοιπὸν κατέστησε κριτὰς

τῆς

τῆς ὑποθέσεως, λέγων· Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ Κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; Λέγουσιν αὐτῷ· Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς. Ἀλλὰ τίνες εἰσὶν οἱ ἀποκριθέντες αὐτῷ; Φανερὸν, ὅτι οἱ ἀκούοντες τὴν Παραβολὴν, ἤγουν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι· ἀλλ᾽, ἐξ ὧν λέγει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, φαίνεται, ὅτι ἄλλοι τινὲς ἐξεφώνησαν τὴν ἀπόφασιν, τουτέστι τὸ, Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτοὺς, καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ ὅτι, τοῦτο ἀκούσαντες οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Πρεσ-
Λουκ. κʹ. 16. βύτεροι, ἐξεβόησαν τὸ, Μὴ γένοιτο. Μήπως οὖν οἱ μὲν Ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ Πρεσβύτεροι, κατανοήσαντες, ὡς λέγει ὁ
Μάρκ. ιβʹ. 12. Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, ὅτι εἰς αὐτοὺς ἀφορᾷ ἡ Παραβολὴ, ἐσιώπησαν· οἱ δὲ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, ὁρῶντες αὐτοὺς σιωπῶντας, ἔδωκαν αὐτῷ τὴν ἀπόκρισιν; ὅτε δὲ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι ἤκουσαν αὐτὴν διαλαμβάνουσαν τὸ, Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτοὺς, ἐκραύγασαν τὸ, Μὴ γένοιτο. Ἴσως δὲ οἱ αὐτοὶ Ἀρχιερεῖς καὶ Πρεσβύτεροι, ὑπὸ τῆς ἀληθείας βιασθέντες, ὡμολόγησαν ὁποία καταδίκη πρέπει εἰς τοὺς κακοὺς ἐκείνους γεωργοὺς, ἔπειτα ἐπευχήθησαν, ἵνα μηδέ ποτε ταῦτα γένωνται· Μὴ γένοιτο. Πότε δὲ ἐπαιδεύθησαν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ διὰ ποίας τιμωρίας; Δύω εἰσὶν οἱ καιροὶ, ὁ μὲν πρόσκαιρος, ὁ δὲ αἰώνιος· καὶ δύω αἱ τιμωρίαι, ἡ μὲν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, ἡ δὲ ἐν τῷ μέλλοντι. Μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος, ἐστερήθη τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων πάσης προσκαίρου ἐξουσίας, ἐξώσθησαν τῆς ἁγίας πόλεως, ἐξωρίσθησαν τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας, διεσκορπίσθησαν κακῶς καὶ ἀτίμως εἰς πάντα τῆς γῆς τὰ μέρη. Εἰς τὴν δευτέραν
Ἰωάν. ιθʹ. 37. δὲ παρουσίαν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν, τότε δὲ κόψονται, καὶ κλαύσουσι, καὶ τῷ αἰωνίῳ πυρὶ παραδοθήσονται· τοῦτο σημαίνει τὸ, Κακοὺς ὄντας, κακῶς ἀπολέσει αὐτούς. Ἄλλοι δὲ γεωργοὶ εἰσὶν οἱ θεοφόροι Ἀπόστολοι, καὶ πάντες οἱ θεῖοι Διδάσκαλοι, καὶ οἱ τοῦ Εὐαγγελίου Ἱεροκήρυκες· εἰς αὐτοὺς παρέδωκεν ὁ Θεὸς οὐ μόνον τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ πάντα τῆς γῆς τὰ
ἔθνη κατὰ τὸ, Πορευθέντες οὖν, μα- Ματ. κηʹ. 19.
θητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη· αὐτοὶ δὲ κατὰ διαφόρους καιροὺς προσέφερον τοὺς καρποὺς, ἤγουν τοὺς ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἀγῶνας, τὴν πίστιν, τὰς ἀρετὰς, τὸ αἷμα τῶν εἰς αὐτὸν πιστευσάντων. Ἐπιβεβαιοῖ δὲ ὁ Κύριος ταῦτα διὰ τῶν ἑξῆς προφητικῶν λόγων.

Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐ- Αὐτ. καʹ. 42.
δέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς Γραφαῖς· Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;

Ποῖος ὁ μεταξὺ τούτων καὶ τῶν προειρημένων λόγων σύνδεσμος; Μέγας καὶ ἰσχυρὸς, καθότι ἐπιβεβαιοῖ, ὅτι ὅσα παραβολικῶς εἶπεν ὁ Κύριος, προωρισμένα ἦσαν ὑπὸ Θεοῦ, καὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων Προφητῶν προκατηγγελμένα. Ταῦτα δὲ προβάλλων, ἐλέγχει ἅμα τὴν ἐν ταῖς Γραφαῖς ἀμάθειαν αὐτῶν· Οὐδέποτε, λέγει, ἀνέγνωτε ταῦτα τὰ λόγια
τῆς θείας Γραφῆς· Λίθον, ὃν ἀπεδο- Ψαλ. ριζʹ. 21.
κίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας; Καὶ

λί-

λίθος μέν ἐστιν αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστός. ἡ δὲ πέτρα, λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ἦν ὁ Χριστός· (Α'. Κορ. ί. 4.) οἰκοδομοῦντες δέ εἰσιν ἐκεῖνοι, οὓς ἀνωτέρω ὠνόμασε γεωργούς, διότι τὸ γεώργιον καὶ τὴν οἰκοδομὴν ὡς συνώνυμα ἐξέλαβε καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, εἰπών· (Αὐτ. γ'. 9.) Θεοῦ γεώργιον, Θεοῦ οἰκοδομή ἐστέ· γωνία δὲ ἡ ἕνωσις τῶν εἰς αὐτὸν πιστευσάντων δύω λαῶν, ἤγουν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ, καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ· καθὼς δὲ διὰ τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου συνενοῦνται τὰ δύω τείχη τοῦ οἴκου, οὕτω διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως συνήφθησαν ταῦτα τὰ δύω γένη, ἐξ ὧν συνέστη ἡ Ἐκκλησία, (Ἐφεσ. ί. 23.) ἧς κεφαλή ἐστιν ὁ Χριστός. Τοῦτον οὖν τὸν λίθον, ἤγουν τὸν Σωτῆρα Χριστὸν, ἐξουδένωσαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οἱ πρόεδροι δηλονότι τῶν Ἰουδαίων, ἵνα κατακυριεύσωσι τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ ἐγένετο ἀρχὴ καὶ κεφαλὴ τῆς γωνίας, εἴτουν τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἐκ τῶν δύω λαῶν συγκειμένης, ὁ αὐτὸς δὲ καὶ ᾠκοδόμησεν αὐτήν· Παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, (Ψαλ. ριζ'. 22.) εἶπεν ὁ ψαλμῳδός· Καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, εἶπεν ὁ Θεάνθρωπος, οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν· (Ματ. ις'. 18.) Θαυμαστὴ δὲ ἀληθῶς αὕτη ἡ οἰκοδομή· θαυμαστὴ διὰ τὰ ἐν αὐτῇ μυριάριθμα θαύματα, θαυμαστὴ διὰ τὰ ὑπ' αὐτῆς διδασκόμενα ὑψηλὰ δόγματα, καὶ ὑπερφυῆ μυστήρια, θαυμαστὴ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἕνωσιν καὶ συμφωνίαν τοσούτων λαῶν, καὶ φυλῶν, καὶ γενῶν, καὶ γλωσσῶν, θαυμαστὴ διὰ τοὺς κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς θριάμβους· οὐδὲ γὰρ πύλαι ᾅδου κατισχύσουσί ποτε τῆς (Αὐτόθι.) ὑπὸ Χριστοῦ οἰκοδομηθείσης Ἐκκλησίας, ἥτις σῶαν καὶ ἄδολον φυλάττει τὴν ὑπ' αὐτοῦ διδαχθεῖσαν ὀρθόδοξον πίστιν.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΓ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἀρκετὰ ἐδίδαξεν ἡμᾶς ἡ σήμερον αναγνωσθεῖσα εὐαγγελικὴ Παραβολὴ, περὶ τοῦ, ὅτι διὰ τὴν χριστοκτονίαν ἀπεστράφη ὁ Θεὸς τὸ ἠγαπημένον αὐτῷ Ἑβραϊκὸν γένος, ἀντ' αὐτοῦ δὲ εἰσήγαγεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὰ ἔθνη, καταστήσας ἕνα λαὸν, συγκείμενον ἐκ τῶν ποικίλων ἐθνῶν, καὶ τῶν Ἰουδαίων, τῶν εἰς αὐτὸν πιστευσάντων· τοῦτο δὲ τὸ χριστιανικὸν γένος ἐστὶ τὸ ἐκλεκτὸν γένος, (Α'. Πέτρ. β'. 9.) τὸ βασίλειον ἱεράτευμα, τὸ ἔθνος τὸ ἅγιον, ὁ λαὸς εἰς περιποίησιν. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν σειρὰν τῆς παραβολικῆς διηγήσεως βλέπομεν ὑπερλάμποντα τῆς θείας μακροθυμίας τὰ ἔργα, οὐ μόνον ἀκόλουθός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ψυχωφελὴς καὶ σωτήριος ὁ περὶ τῆς θείας μακροθυμίας λόγος.

Τελειότης ἐστὶ τῆς ὑπερουσίου Θεότητος, ἐξ αὐτῆς τῆς θείας οὐσίας, ὡς τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῆς, πηγάζουσα, ἡ θεία μακροθυμία, καθὼς καὶ ἡ ἀγάπη,

πη, καὶ ἡ εὐσπλαγχνία, καὶ ἡ δικαιο-
σύνη, καὶ ἡ πρόνοια, καὶ πᾶσαι αἱ λοι-
παὶ τοῦ Θεοῦ τελειότητες. Ὅταν ὁ ἄν-
θρωπος ἁμαρτάνῃ, ὁμοιάζει ἐκεῖνον, ὅ-
στις ἔμπροσθεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ
Βασιλέως τολμῶν καταπατεῖ τοὺς νό-
μους αὐτοῦ· ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν, ἐκεῖ-
νον ὁμοιάζει, ὅστις τολμᾷ, καὶ αἴρει
χεῖρα κατ' αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως· ἐὰν
λοιπὸν ἔλειπεν ἡ μακροθυμία, εὐθὺς δὲ
ἐξεγείρετο κατὰ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἡ δι-
καιοσύνη τοῦ Θεοῦ, κατ' ἐκείνην τὴν ὥ-
ραν, καθ' ἣν αὐτὸς ἐκτείνει τὴν χεῖρα,
καὶ φονεύει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἔπιπτεν
ἐπ' αὐτὸν φόβος, καὶ τρόμος, καὶ ἀνα-
Γεν. δ. στεναγμὸς, καθὼς ἐπὶ τὸν Καΐν· ἐγί-
12, 15. νετο καὶ αὐτὸς σεσημειωμένος, καθὼς
ἐκεῖνος, ἵνα πάντες γνωρίζωσιν, ὅτι αὐ-
τός ἐστιν ὁ παραβάτης καὶ περιφρονη-
τὴς τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν· κατ' ἐκείνην
τὴν ὥραν, καθ' ἣν κατέκρινε τὸν ἀδελ-
φὸν αὐτοῦ, ἐγίνετο εὐθὺς λεπρὸς, κα-
Ἀριθ. ιβ'. θὼς ἡ Μαριὰμ, ἡ τοῦ Μωϋσέως ἀδελ-
10. φή· ἐὰν αὐθαδίαζε κατὰ τῶν θείων
Δ'. Βασ. ιε'. πραγμάτων, ἐλεπροῦτο, καθὼς ὁ Ὀζίας
5. ὁ βασιλεύς· ἐὰν ἐψεύδετο, ἐλεπροῦτο
Αὐτ. ε'. ὡς ὁ Γιεζί· ἐὰν κατεφρόνει τοὺς ἱερω-
27. μένους, ἐσχίζετο ἡ γῆ, καὶ κατέπινεν
Ἀριθ. ιϛ'. αὐτὸν, ὡς τὸν Δαθὰν καὶ τὸν Ἀβει-
32. ρών· ἐὰν ἔκλεπτε τὰ ἐκκλησιαστικὰ
πράγματα, ἔπιπτεν εὐθὺς νεκρὸς, ὡς ὁ
Πράξ. ε'. Ἀνανίας καὶ ἡ Σαπφείρα· ἀλλ' ἐπειδὴ
5. μεσιτεύει ἡ θεία μακροθυμία, διὰ τοῦ-
το ἀργοῦσι τῆς θείας δικαιοσύνης τὰ
ἀποτελέσματα·

Ἐκ τούτου ἄλλοι μὲν ἀπιστοῦσι, λέγοντες, ὅτι οὐδεμίαν πρόνοιαν ἔχει ὁ Θεὸς περὶ τῶν πράξεων τῶν ἀνθρώπων, ἄλλοι δὲ θαῤῥοῦσιν, ὅτι ὁ Θεὸς οὐδόλως παιδεύει τοὺς ἁμαρτωλούς· ὅθεν καὶ οἱ πρῶτοι, καὶ οἱ δεύτεροι ἀφόβως ἐκτελοῦσι πᾶσαν ἁμαρτίαν· φεῦ τῆς ἀνοίας, καὶ τῆς παραλογίας! Ὁ Θεὸς, διὰ τὴν φυσικὴν ἄπειρον αὐτοῦ ἀγαθότητα, θέλει τὴν σωτηρίαν, καὶ οὐχὶ τὴν κόλασιν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς εἶπε φανερὰ μεθ' ὅρκου διὰ τοῦ ἁγίου προ-
φήτου Ἰεζεκιήλ· Ζῶ ἐγὼ, τάδε λέ- Ἰεζ. λγ'.
γει Κύριος, οὐ βούλομαι τὸν θά- 11.
νατον τοῦ ἀσεβοῦς, ὡς ἀποστρέψαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, καὶ ζῆν αὐτόν. Μακροθυμῶν λοιπὸν ὁ Θεὸς, οὐ παιδεύει τὸν ἁμαρτάνοντα εὐθὺς μετὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ δίδει αὐτῷ καιρὸν, περιμένων τὴν τούτου μετάνοιαν. Ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀπιστεῖ εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν, καὶ πείθεται, ὅτι ὁ ἁμαρτωλὸς φεύγει τὰς χεῖρας τῆς θείας δικαιοσύνης. Ἄνθρωπε
παράφρον, τὸν πλοῦτον τῆς χρηστό- Ῥωμ. β'.
τητος τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἀνοχῆς, 4.
καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς; ἀγνοεῖς ἄραγε, ὅτι ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ κράζει σε εἰς τὴν μετάνοιαν; βλέπεις μακροθυμίαν, καὶ νοεῖς ἀπρονοησίαν; βλέπεις μακροθυμίαν Θεοῦ, καὶ στοχάζεσαι τιμωρίας ἀπαλλαγήν; ἐπειδὴ ὁ Θεὸς περιμένει τὴν μετάνοιάν σου, διὰ τοῦτο σὺ ἐπαναλαμβάνεις ἀφόβως, καὶ πολλαπλασιάζεις ἀνυποστόλως τὰ ἁμαρτήματά σου; ἐπειδὴ ὁ Θεὸς μακροθυμεῖ, διὰ τοῦτο σὺ νομίζεις, ὅτι καὶ παραβλέπει, καὶ συγχωρεῖ;

Ἄλλο μακροθυμία, καὶ ἄλλο εὐσπλαγχνία. Διὰ τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ Θεοῦ, ὅταν μετανοήσωμεν, λαμβάνοντες τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτημάτων ἡμῶν, φεύγομεν ἑπομένως καὶ τὴν διὰ ταῦτα πρέπουσαν ἡμῖν τιμωρίαν. Βλέπομεν τοῦτο εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Πρῶτον ἐσυγχώρησεν ὁ Θεάνθρωπος τοῦ
παραλυτικοῦ τὰς ἁμαρτίας, εἰπών· Τέκ- Μάρκ. β'.
νον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου· 5.
ἔπειτα ἀφεῖλε τὴν διὰ τὴν ἁμαρτίαν τι-
μωρίαν, ἤγουν τὴν παράλυσιν· Σοὶ λέ- Αὐτ. 11.
γω, ἔγειραι, καὶ ἆρον τὸν κράβ-

βατόν σου, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ μακροθυμία ἀναβάλλει μὲν καὶ ἀργοπορεῖ τὴν τιμωρίαν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήσωμεν, οὐδὲ τὴν ἁμαρτίαν ἐξαλείφει, οὐδὲ τῆς τιμωρίας ἀπαλλάττει. Ἡ δὲ ἀναβολὴ καὶ ἡ ἀργοπορία τῆς τιμωρίας δύναται νὰ προξενήσῃ μεγάλην ὠφέλειαν, μάλιστα ἐπειδὴ εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ καιροῦ τῆς ἀναβολῆς μετέρχεται ὁ Θεὸς διαφόρους τρόπους, δι' ὧν προσκαλεῖ ἡμᾶς εἰς μετάνοιαν. Ἐὰν ὅμως, ὅταν ὁ Θεὸς μακροθυμῇ, ἁμαρτάνωμεν, τότε ἡ παίδευσις πολυπλασιάζεται κατὰ ἀναλογίαν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ τοῦ καιροῦ τῆς ἀναβολῆς, καὶ τῶν τρόπων, οὓς ὁ Θεὸς μετῆλθε πρὸς ἡμετέραν διόρθωσιν. Ὅθεν, καθὼς ὅταν βλέπῃς τὰ νέφη πολυπλασιαζόμενα, οὐδὲν ἕτερον περιμένεις, εἰμὴ ῥαγδαίαν βροχὴν, χάλαζαν, ἀστραπὰς, βροντὰς, σκηπτούς· οὕτω καὶ ὅταν βλέπῃς τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ τὸν ἁμαρτωλὸν παρατεινομένην καὶ ὑπερπληθυνομένην, τότε μηδὲν ἄλλο περίμενε, εἰμὴ ὀργὴν Θεοῦ, καὶ θυμὸν, καὶ ἀγανάκτησιν, καὶ αὐστηρότητα, καὶ κόλασιν.

Ἡ παραβολὴ τῆς Συκῆς ἐπιβεβαιοῖ
Λουκ. ιγ'. 7. τὰ λεγόμενα· Ἰδοὺ, λέγει, τρία ἔτη ἔρχομαι, ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ Συκῇ ταύτῃ, καὶ οὐχ εὑρίσκω. Βλέπεις Θεοῦ μακροθυμίαν, καὶ καιροῦ ἀναβολήν; Ἰδοὺ τρία ἔτη. Βλέπεις, ὅτι, εἰς τὸν καιρὸν τῆς μακροθυμίας αὐτοῦ, ζητεῖ ἐν τῇ ψυχῇ σου τὸν καρπὸν τῆς ἀρετῆς; Ἰδοὺ τρία ἔτη ἔρχομαι, ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ Συκῇ ταύτῃ. Ἐὰν δὲ μὴ εὕρῃ καρπὸν καὶ μετὰ τὴν μακροθυμίαν, τότε ἐπάγει τὴν φοβερὰν τῆς καταδίκης ἀπόφασιν· Ἔκ-
Αὐτόθι. κοψον αὐτήν· ἵνα τί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ; Ἄκουε δὲ καὶ τοῦ ἀμπελουργοῦ, ἤγουν τῶν ποιμένων καὶ ἱερέων τὰς δεήσεις ὑπὲρ τῆς παρατάσεως τῆς θείας μακροθυμίας· Κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος. Λουκ. ιγ'. 8.
Σημείωσαι δὲ καὶ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς τούτων ἐπιμελείας, πρὸς τὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ διόρθωσιν· Ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν, καὶ βάλω κοπρίαν. Βλέπε δὲ πῶς καὶ ἡ Ἐκκλησία τελευταῖον συγκατατίθεται, ἵνα παιδευθῇ ὁ μὴ διορθωθεὶς ἁμαρτωλός· Κἂν μὲν, λέγει, ποιήσῃ καρπόν· Αὐτ. 9.
εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψεις αὐτήν.

Μυρία παραδείγματα εὑρίσκεις εἰς τὰς θείας Γραφὰς, βεβαιοῦντα ὅσα εἴπομεν· ἐπίσημον ὅμως παράδειγμά ἐστι τὸ τοῦ Μανασσῆ. Αὐτὸς ἐγκατέλειπε τὴν λατρείαν τοῦ Δημιουργοῦ τῆς κτίσεως, καὶ ἐλάτρευε τὰ κτίσματα, ἤγουν τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας·
Καὶ προσεκύνησε, λέγει τὸ ἱερὸν λό- Β'. Παραλ. λγ'. 3.
γιον, πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐδούλευσεν αὐτοῖς· ὁ δὲ Θεὸς ἐμακροθύμει. Αὐτὸς ᾠκοδόμησε θυσιαστήρια τῶν ἀστέρων εἰς τὰς δύω αὐλὰς τοῦ οἴκου Κυρίου· Καὶ ᾠκοδόμησε Αὐτ. 5.
θυσιαστήρια πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ ἐν ταῖς δυσὶν αὐλαῖς οἴκου Κυρίου· ὁ δὲ Θεὸς ἐμακροθύμει. Αὐτὸς μετήρχετο πᾶν εἶδος μαγείας, καὶ μαντείας, ἔστησε γλυπτὸν χωνευτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ἐπλάνησε τὸ περισσότερον μέρος τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, καὶ κατεκρήμνισεν αὐτοὺς
εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν· ἐξέχεεν αἷ- Δ'. Βασ. κα'. 16.
μα πολὺ ἁγίων ἀνδρῶν, οἵτινες οὐκ ἔστερξαν ἀποστατῆσαι ἀπὸ τῆς εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν πίστεως. Ὁ δὲ Θεὸς, μακροθυμῶν, ἀντὶ τῆς πρεπούσης αὐτῷ αὐστηροτάτης τιμωρίας, ἀπέστειλε πρῶ-
τον μὲν τοὺς ἁγίους αὐτοῦ Προφήτας, Αὐτόθι. 10.
παῤῥησίᾳ μεγαλοφώνως διδάσκοντας, νουθετοῦντας, φοβερίζοντας αὐτὸν φοβερι-

ρισμοὺς φρικώδεις· ἔπειτα καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐλάλησε πρὸς αὐτόν τε καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸς, ὡς κωφὸς καὶ ἀναίσθητος, οὐκ ἠθέλησε μετανοῆσαι· Καὶ ἐλάλησε Κύριος ἐπὶ Μανασσῆ, καὶ ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπήκουσε. Μετὰ ταῦτα παρεχώρησεν ἡ μακροθυμία, καὶ ἐμφανίσθη ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ. Ἔρχονται οἱ Ἄρχοντες τῆς δυνάμεως τοῦ Βασιλέως Ἀσσοὺρ, καὶ δεσμεύουσι τὸν Μανασσῆ ἐν δεσμοῖς, καὶ ἁλύσεσι σιδηραῖς, καὶ φέρουσιν αὐτὸν εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Ἄθλιε Βασιλεῦ, σὺ κατεφρόνησας τῆς θείας μακροθυμίας τὴν ἀνοχὴν καὶ χρηστότητα, διὸ νῦν δοκιμάζεις τῆς θείας δικαιοσύνης τὰς πληγὰς καὶ τὰ φόβητρα· ἐξώσθης τοῦ βασιλικοῦ κράτους, ἐστερήθης τοῦ θρόνου· σὺ, ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου καθήμενος, οὐκ ἠθέλησας μετανοῆσαι, ὅτε ὁ Θεὸς μακροθύμως προσεκάλει σε· ὕπαγε νῦν αἰχμάλωτος καὶ δέσμιος εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ὅπου ὁ Θεὸς δικαίως ἀποστέλλει σε· ἐκεῖ τὰ παθήματά σου, ἡ θλίψις σου, ἡ ταπείνωσίς σου, ἡ στενοχωρία σου, τὰ δάκρυα τῶν ὀφθαλμῶν σου, ἡ κατανυκτικὴ προσευχή σου ἐξιλεώσει τοῦ Ἀπειροευσπλάγχνου τὴν δικαιοσύνην.

Β'. Παραλ. λγ'. 10.

Αὐτόθι. 11, κτ.

Τούτου τοῦ παραδείγματος ἐπισημότερόν ἐστι τὸ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ γένους, τὸ περιεχόμενον εἰς τὴν ἀναγνωσθεῖσαν Παραβολήν. Ἀπιστίαι εἰς τὸν Θεὸν, γογγυσμοὶ κατ' αὐτοῦ, ἀποστασίαι, εἰδωλολατρεῖαι, καὶ ἄλλαι παρανομίαι ἀναρίθμητοι ἦσαν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἐξελθόντων Ἑβραίων, καὶ ταῦτα σχεδὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Ἐμακροθύμησεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ Θεὸς πολλοὺς αἰῶνας· νόμον ἔδωκεν αὐτοῖς, θαύματα ἐξαίσια ἐτέλεσε, Προφήτας πολλοὺς κατὰ διαφόρους καιροὺς εἰς αὐτοὺς ἀπέστειλε· τοσοῦτον ἐμακροθύμησεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ Θεὸς, ὥστε καὶ τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν πρὸς αὐτοὺς ἐξαπέστειλεν, εὐεργέτην, διδάσκαλον, θαυματουργόν. Αὐτοὶ δὲ, ἀντὶ νὰ μετανοήσωσι, καὶ πιστεύσωσιν εἰς αὐτὸν, ἔπεσον εἰς τὸ φοβερὸν τῆς χριστοκτονίας πτῶμα, ἐσταύρωσαν δηλονότι τὸν Κύριον τῆς δόξης, τὸν Λυτρωτὴν τοῦ κόσμου καὶ Σωτῆρα. Ἐκτείνας λοιπὸν ὁ Θεὸς τὴν κραταιὰν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ χεῖρα, ἐγύμνωσεν αὐτοὺς τῆς ἱερωσύνης, τοῦ ναοῦ, τῶν θυσιῶν, τῆς ἐξουσίας τῆς ἁγίας πόλεως, τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας, καὶ πάντων τῶν θείων αὐτοῦ χαρισμάτων· βλέπομεν δὲ αὐτοὺς ἄχρι τῆς σήμερον περιπεφρονημένους, καὶ ἐξουδενημένους, καὶ εἰς πάντα τῆς γῆς τὰ μέρη διεσπαρμένους. Χριστιανὲ λοιπὸν, οὐαί σοι, ὅταν βλέπῃς τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ ἐνεργουμένην ἐν σοὶ, σὺ δὲ, ἀντὶ νὰ διορθωθῇς, οὐχὶ μόνον ἐπιμένεις εἰς τὴν αὐτὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ προστίθης καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ πολυπλασιάζεις τὸν ἀριθμὸν τῶν ἁμαρτημάτων σου.

Ἀλλ' ἡμεῖς βλέπομεν, ἀποκρίνεσθε, πολλοὺς, οἵτινες ἁμαρτάνουσιν ἔτη πολλὰ, καὶ τῆς θείας περιφρονοῦντες μακροθυμίας, μένουσιν ἀδιόρθωτοι, καὶ ὅμως οὗτοι οὐδεμίαν λαμβάνουσι τιμωρίαν, ἀλλ' ἀποθνήσκουσιν ἐν εἰρήνῃ. Οὐαὶ εἰς αὐτοὺς, ἀδελφοί! ἄλλος κόσμος, ὁ αἰώνιος, ἄλλη κρίσις, ἡ δικαία, καὶ φοβερὰ, καὶ ἐσχάτη, ἄλλη τιμωρία, ἡ ἀτελεύτητος καὶ ἀπέραντος, περιμένει αὐτούς· φρίττω νὰ προφέρω ὅσα περὶ αὐτῶν εἶπεν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ὅτε ἐλάλει πρὸς τὸν ἄνθρωπον, τὸν περιφρονητὴν τῆς θείας μακροθυμίας· Κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου, λέγει, καὶ ἀμετανόητον καρδίαν, θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας

Ῥωμ. β'. 5.

σίας

Ῥωμ. 2. 6. σίας τοῦ Θεοῦ· ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ἡ πρόσκαιρος παίδευσις τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἐστὶν ἔλεος Θεοῦ, φέρον αὐτὸν εἰς μετάνοιαν, καὶ ἐξαλεῖφον παντελῶς τὴν περιμένουσαν αὐτὸν κόλασιν· Ἐπισκέψομαι, λέγει ὁ Θεὸς, ἐν ῥάβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, καὶ ἐν μάστιξι τὰς ἀδικίας αὐτῶν. Τὸ δὲ ἔλεός μου οὐ μὴ διασκεδάσω ἀπ' αὐτῶν. (Ψαλ. πθ. 32, 33.) Αἱ μάστιγες τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ἀγάπη καὶ ἔλεος· Ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν, ὃν παραδέχεται· (Παροιμ. γ΄. 12.) παιδεύει, ἵνα ἰατρεύσῃ· μαστιγοῖ, ἵνα σώσῃ. Ὅταν οὖν βλέπῃς ἁμαρτωλὸν ὑπὸ Κυρίου παιδευόμενον, λάμβανε περὶ αὐτοῦ καλὰς ἐλπίδας· διότι ἡ παιδεία Κυρίου ἐστὶ βότανον ἰαματικὸν τῶν πληγῶν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ· Παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ Κύριος, καὶ τῷ θανάτῳ οὐ παρέδωκέ με. (Ψαλ. ριζ΄. 18.) Ὅταν δὲ βλέπῃς ἁμαρτωλὸν ἀμετανόητον, ἀποθνήσκοντα χωρὶς τινος τιμωρίας, κλαῦσον θερμῶς ἐπ' αὐτῷ· διότι, διὰ τὴν σκληρότητα καὶ ἀμετανόητον αὐτοῦ καρδίαν, καὶ διὰ τὴν περιφρόνησιν τῆς θείας μακροθυμίας, ἐγκατελείφθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνάξιος γενόμενος τῆς προσκαίρου ῥάβδου καὶ μάστιγος, ἐθησαύρισεν ἑαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς, καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ· ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΔ΄. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Καὶ σήμερον Παραβολὴν ἠκούσαμεν, καθὼς καὶ τὴν παρελθοῦσαν Κυριακήν. Αὐτὸς δὲ ὁ Θεάνθρωπος ἐφανέρωσε τὸ, διατί συχνάκις παραβολικῶς ἐλάλει· Διὰ τοῦτο, εἶπεν, ἐν Παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσι, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ συνιοῦσιν. (Ματ. ιγ΄. 13.) Ὁσάκις ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐλάλει πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἀπαρακαλύπτως, χωρὶς μεταφορᾶς καὶ Παραβολῆς, ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἦσαν διεστραμμένοι, ἀντὶ ὠφελείας, ἐλάμβανον βλάβην· ἐβλάπτοντο δὲ, ἐπειδὴ, βλέποντες διὰ τῶν ὀμμάτων τοῦ σώματος, οὐκ ἔβλεπον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς, καὶ ἀκούοντες διὰ τῆς σωματικῆς ἀκοῆς, ἐκώφευον διὰ τῆς ψυχικῆς. Ἤκουσαν τὸ, Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ, καὶ εὐθὺς ἐκραύγασαν· Σκληρός ἐστιν οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; (Ἰωάν. ϛ΄. 56, 60.) Ἤκουσαν τὸ, Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἕν ἐσμεν, καὶ εὐθὺς ἐβάστασαν λίθους, ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. (Αὐτ. ί. 30, 31.) Ἰδόντες τὸν τυφλὸν ὀμματωθέντα, ἐξεφώνησαν τὸ, Ἡμεῖς οἴδαμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν. (Αὐτ. θ΄. 24.) Ἰδόντες τὴν συγκύπτουσαν ἀνορθωμένην, ἠγανάκτησαν,

ὅτι

Λουκ. ιγ'. 14. ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς. Ἐλάλει λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς παραβολικῶς, ἤγουν αἰνιγματωδῶς δι' ὁμοιώσεως, ἵνα μὴ οἱ κακοπροαίρετοι, κακῶς νοοῦντες τὰ ἀνακεκαλυμμένως λεγόμενα, βλάπτωνται. Καὶ τινὰς μὲν τῶν Παραβολῶν, ὅσας δηλαδὴ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατανοῆσαι οὐκ ἠδύναντο, αὐτὸς διηρμήνευε, τὰς δὲ λοιπὰς αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν κατενόουν· διὸ καὶ ἔλεγεν· Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν Παραβολαῖς. (Αὐτ. η'. 10.) Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ Παραβολὴ κρύπτει νοήματα ὑψηλὰ καὶ σωτηριώδη, διὰ τοῦτο χρείαν ἔχει ἀκριβεστέρας ἐξηγήσεως. Κύριε, κατάπεμψον ἡμῖν τὸν φωτισμόν σου, ἵνα, κατανοήσαντες τὴν σήμερον ἀναγνωσθεῖσαν Παραβολὴν, ἐξηγήσωμεν αὐτὴν πρὸς ὠφέλειαν ψυχικὴν τῶν ἀκροωμένων αὐτὴν, καὶ τῶν ἀναγινωσκόντων.

Ματ. κβ'. 2. Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν Παραβολὴν ταύτην. Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ Βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ.

Διὰ τῆς προκειμένης Παραβολῆς ἐφανέρωσεν ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ὅτι οὐ μόνον τὸ Ἰουδαϊκὸν γένος ἐξέπεσε τῆς ἐπουρανίου βασιλείας, ἀντ' αὐτοῦ δὲ εἰσήχθησαν εἰς αὐτὴν τὰ πρότερον ἄπιστα ἔθνη, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ πιστεύσαντες εἰς αὐτὸν, μὴ πράξαντες δὲ τῆς ἀρετῆς τὰ ἔργα, στεροῦνται τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ παραδίδονται εἰς τὰς βασάνους τῆς κολάσεως. Ἄρχεται δὲ ἡ Παραβολὴ μετωνυμικῶς, βασιλείαν οὐρανῶν ὀνομάζουσα τὸν ἐπουράνιον Βασιλέα· Ὁ ἐπουράνιος, λέγει, Βασιλεὺς ἔπραξεν ὑπὲρ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ὅσα καὶ ἐπίγειος Βασιλεὺς, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Καὶ Βασιλεὺς μὲν ἐπουράνιός ἐστιν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, υἱὸς δὲ αὐτοῦ, ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος αὐτοῦ, ὁ δι' ἡμᾶς σαρκωθεὶς, καὶ γενόμενος ἄνθρωπος. Ὁ δὲ Γάμος σημαίνει τὴν πνευματικὴν ἕνωσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας· Τὸ μυστήριον τοῦτο, λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος, μέγα ἐστίν· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· (Ἐφεσ. ε'. 32.) σημαίνει δὲ καὶ τὴν ἕνωσιν αὐτοῦ μετὰ πάσης καθαρᾶς ψυχῆς, ἥτις ὀρθοδόξως εἰς αὐτὸν πιστεύει, καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεως ἀγαπᾷ αὐτὸν, κατὰ τὸ, Καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν· (Ἰωάν. ιδ'. 23.) πρὸς τούτοις σημαίνει καὶ τὴν ἀνεκλάλητον χαρὰν τῶν δικαίων, οἵτινες συνημμένοι ἔσονται μετὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἐπουρανίῳ αὐτοῦ βασιλείᾳ, κατὰ τὸ, Εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου. (Ματ. κε'. 21.) Ἐπειδὴ δὲ ὁ γάμος ἐνταῦθα πολλὰς ἔχει σημασίας, διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν, ἐποίησε γάμον ἑνικῶς, ἀλλ' ἐποίησε γάμους πληθυντικῶς. Καὶ νυμφίος μὲν τοῦ πνευματικοῦ γάμου ἐστὶν αὐτὸς ὁ Χριστὸς, ὅστις πολλάκις ὠνομάσθη νυμφίος· (Αὐτ. θ'. 15. Ἰωάν. γ'. 29.) νύμφη δὲ, ἡ ἁγία αὐτοῦ Ἐκκλησία, ἡ καλουμένη Νύμφη τοῦ ἀρνίου, (Ἀποκ. κα'. 9.) ἔτι δὲ καὶ πᾶσα ψυχὴ θεοφιλὴς καὶ ὀρθόδοξος, κατὰ τὸ, Ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ. (Β'. Κορ. ια'. 2.)

Ματ. κβ'. 3. Καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν.

Κα-

Κατὰ πρῶτον εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἀβραὰμ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τῶν Ἑβραίων τὸ γένος εἰς τὴν θεογνωσίαν, καὶ διὰ συμβόλων καὶ αἰνιγμάτων προητοίμασεν αὐτὸ εἰς τὴν ὑποδοχὴν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως· διότι πρὸς τὸν Ἀβραὰμ πρῶ-
Γεν. ιβ΄. 1, 2 τον εἶπεν· Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου· καὶ δεῦρο εἰς γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω. Καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα, καὶ εὐλογήσω σε, καὶ μεγαλυνῶ τὸ ὄνομά σου, καὶ ἔσῃ εὐλογημένος. Ὁ Ἀβραὰμ δὲ πρῶτος ἀγαλλόμενος ἐπεθύμησεν ἰδεῖν τὴν ἡμέραν τῆς ἐ-
Ἰωάν. η΄. 56. πιφανείας τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ εἶδεν αὐτὴν, καὶ ἐχάρη· φανερὸν λοιπὸν, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι, καὶ πρὸ τῶν Προφητῶν, προσκεκλημένοι ἦσαν ὑπὸ Θεοῦ. Πρὸς αὐτοὺς οὖν, τοὺς πρότερον κεκλημένους, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ, ἤγουν τοὺς ἁγίους Προφήτας, ἵνα, προκαταγγείλαντες εἰς αὐτοὺς τὸ μυστήριον τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως, καὶ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, προσκαλέσωσιν αὐτοὺς εἰς τοὺς γάμους, ἤγουν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Καὶ οἱ μὲν ὑπὸ Θεοῦ ἀποσταλέντες Προφῆται, προκηρύττοντες τὴν σάρκωσιν, τὰ θαύματα, τὸ πάθος, τὸν σταυρὸν, τὸν θάνατον, τὴν ταφὴν, τὴν ἀνάστασιν, καὶ πάντα τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, προσεκάλουν αὐτοὺς εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν, δι' ἧς ἔμελλον εἰσελθεῖν εἰς τὸν νυμφῶνα τῆς θείας δόξης· οἱ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἠθέλησαν πιστεῦσαι, καὶ ὑπακοῦσαι, ἀλλὰ καὶ ἄλλον μὲν τῶν ἀποσταλέντων Προφητῶν ἔδειραν, ἄλλον δὲ
Ματ. κά. 35. ἀπέκτειναν, καὶ ἄλλον ἐλιθοβόλησαν.

Ἀυτ. κβ΄. 4. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους, λέγων· Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις· Ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους.

Τῶν ἄλλων δούλων, τῶν πάλιν ἀποσταλέντων πρὸς τὸ αὐτὸ Ἰουδαϊκὸν γένος, μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, πρῶτός ἐστιν ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης, περὶ οὗ προεφήτευσεν ὁ προφήτης Μαλαχίας, λέγων· Ἰδοὺ ἐξα- Μαλ. γ΄. 1.
ποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου, καὶ ἐπιβλέψεται ὁδὸν πρὸ προσώπου μου· οὗτος δὲ ἐκήρυττε παῤῥησίᾳ τοῖς Ἰουδαίοις· Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός Μάρκ. ά. 7, 8.
μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. Ἐγὼ μὲν ἐ- Ματ. ί. 5, 6.
βάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι· αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν Πνεύματι ἁγίῳ. Δεύτεροι, οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι, οἵτινες ταύτην τὴν παραγγελίαν λαβόντες· Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ· προσεκάλουν πρῶτον τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὸ ἡτοιμασμένον ἄριστον, ἤγουν εἰς τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡτοιμασμένην τράπεζαν τοῦ μυστηρίου. Τίνος δὲ εἰσι σύμβολα οἱ ταῦροι, καὶ τὰ σιτιστὰ τὰ τεθυμένα; Αὐτά εἰσι τὰ Λουκ. ιέ. 23.
σύμβολα τοῦ μόσχου τοῦ σιτευτοῦ, καὶ Ησ. νγ΄. 7.
τοῦ προβάτου καὶ ἀμνοῦ, τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν σφαγέντος· αὐτά εἰσι τὰ σύμβολα τοῦ ὑπερφυοῦς μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἤγουν τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ αἵματος τοῦ ζωοδότου Χριστοῦ· οἱ δὲ τούτων μεταλαμβάνοντες συνάπτονται μετ' αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· Ὁ τρώ- Ἰωάν. ς΄. 56.
γων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων

μου

μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. Ἐμνημόνευσε δὲ πρῶτον τῆς τραπέζης τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἐπειδὴ δι᾽ αὐτῆς τελειοῦται ὁ πνευματικὸς γάμος, ἡ πνευματικὴ δηλαδὴ ἕνωσις τοῦ νυμφίου καὶ τῆς νύμφης, ἤγουν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς καθαρᾶς ψυχῆς· ἔπειτα προσέθηκε καὶ τὸ, πάντα ἕτοιμα, ἵνα διὰ τούτου φανερώσῃ, ὅτι οἱ θεηγόροι Ἀπόστολοι, προσκαλοῦντες, οὐ μόνον ἔλεγον, Ἔλθετε, ἕτοιμός ἐστι τῆς θείας Εὐχαριστίας ἡ τράπεζα, ἀλλ᾽, Ἔλθετε, πάντα εἰσὶν ἕτοιμα, ἡ μετάνοια, τὸ βάπτισμα, τὰ θεῖα χαρίσματα, ἡ δόξα καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡ αἰώνιος· πάντα εἰσὶν ἕτοιμα εἰς τοὺς διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως προσερχομένους.

Ματ. κβ'. 5. Οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον·
ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρὸν, ὁ
δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ·
6. οἱ δὲ λοιποὶ, κρατήσαντες τοὺς
δούλους αὐτοῦ, ὕβρισαν καὶ
ἀπέκτειναν.

Μέρος τῶν Ἰουδαίων οὐκ ἐδέξαντο τὴν ἀποστολικὴν πρόσκλησιν διὰ τὴν περὶ τὰ θεῖα ἀμέλειαν αὐτῶν καὶ ψυχρότητα, πολλοὶ δὲ ἐφάνησαν ἀπάνθρωποι καὶ φονεῖς. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς, ὁμοίως καὶ οἱ τούτου μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοι ἐκήρυττον καταφρόνησιν πλούτου, ἀποστροφὴν κοσμικῆς ματαιότητος, ἄρνησιν τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς σαρκὸς, ἑτοιμασίαν εἰς ἀγῶνας, καὶ κινδύνους, καὶ θάνατον· ὅθεν ὅσοι ἦσαν φιλόσαρκοι, καὶ φιλόζωοι, καταφρονήσαντες τῆς προσκλήσεως, καὶ τῷ Χριστῷ μὴ πιστεύσαντες, προσήλωσαν ἑαυτοὺς, ἄλλοι μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρὸν, ἤγουν εἰς τὴν φιλαυτίαν καὶ φιλοσαρκίαν, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν ἐμπορίαν, τουτέστιν εἰς τὴν φιλοκέρδειαν καὶ πλεονεξίαν· οἱ δὲ λοιποὶ Ἰουδαῖοι οὐ μόνον οὐκ ἐπίστευσαν τῷ Χριστῷ, ἀλλὰ καὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ, ἤγουν
τοὺς θεοκήρυκας Ἀποστόλους, τινὰς μὲν Πράξ. ζ'. 59.
ἐξ αὐτῶν ἐφόνευσαν, καθὼς τὸν πρωτο- Αὐτ. ιβ'. 2.
μάρτυρα Στέφανον, καὶ Ἰάκωβον τὸν
ἀδελφὸν Ἰωάννου, ἄλλους δὲ, ἤτοι Αὐτ. δ'. 5.
τὸν Πέτρον, καὶ Ἰωάννην, καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους ὕβρισαν, καὶ ἔδειραν, καὶ ἕως θανάτου κατεδίωξαν.

Ματ. κβ'. 7. Καὶ ἀκούσας ὁ Βασιλεὺς ἐκεῖνος, ὠργίσθη· καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε.

Ἐμακροθύμησε τοσούτους αἰῶνας ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων, καὶ μετῆλθε τοὺς ἰσχυροτέρους τρόπους, ἵνα ἑλκύσῃ αὐτοὺς πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας· ἐπειδὴ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἐδιώρθωσεν αὐτοὺς ἡ μακροθυμία, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ δραστικὰ μέσα τῆς διορθώσεως αὐτῶν καὶ σωτηρίας ἀφορμὴ ἐγένοντο αὐτοῖς μείζονος ἁμαρτίας καὶ ἀπωλείας, ὠργίσθη κατ᾽ αὐτῶν δικαίως ὁ δίκαιος Βασιλεὺς, καὶ ἀπέστειλε κατ᾽ αὐτῶν τὰ Ῥωμαϊκὰ στρατεύματα, πρῶτον μὲν μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Οὐεσπασιανοῦ, ἔπειτα καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ Τίτου, ὅστις τὴν Ἱερουσαλὴμ πολιώρκησε, μυριάδας ἀπέκτεινεν, ἀναριθμήτους ᾐχμαλώτευσε, τὸ ναὸν κατέκαυσε, τὴν πόλιν ἐνέπρησε, τὸ Ἰουδαϊκὸν γένος κατέφθειρεν· ἐξ ἐκείνου δὲ τοῦ καιροῦ διεσπάρησαν οἱ Ἰουδαῖοι εἰς πάντα τῆς γῆς τὰ μέρη.

Ὅρα βιβ. 7. Ἰωσηπ. περὶ Ἰουδ. Πολ.

Τό-

Ματ. κβ'. 8. Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐ-
τοῦ· Ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός
ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ
ἦσαν ἄξιοι. Πορεύεσθε οὖν
9. πρὸς τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν,
καὶ ὅσους ἂν εὕρητε, καλέ-
σατε εἰς τοὺς γάμους.

Προσκεκλημένοι ἦσαν οἱ Ἰουδαῖοι,
πρῶτον μὲν διὰ τοῦ προπάτορος αὐτῶν
Ἀβραὰμ, μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν ἁγίων
Προφητῶν, ἔπειτα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ
Χριστοῦ, καὶ ὑπὸ τῶν θεοφόρων Ἀπο-
στόλων, ἀλλὰ γεγόνασιν ἀνάξιοι τοῦ
πνευματικοῦ γάμου, ἤγουν τῆς τῶν οὐ-
ρανῶν βασιλείας, διὰ τὴν εἰδωλολατρεί-
αν, διὰ τὴν προφητοκτονίαν, διὰ τὴν χρι-
στοκτονίαν, καὶ διὰ τὴν εἰς τὸ εὐαγγε-
λικὸν κήρυγμα ἀποστροφὴν αὐτῶν, καὶ
ἐπιβουλὴν, καὶ δυσμένειαν· διὰ τοῦτο
οὖν πέμπονται οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι πρὸς
τὰ ἔθνη· Τότε λέγει τοῖς δούλοις
αὐτοῦ· τότε, ἀλλὰ πότε; εἶπεν ἀλη-
Αὐτ. κη'. 19. θῶς πρὸς τοὺς Ἀποστόλους, Πορευ-
θέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα
τὰ ἔθνη, ἀλλὰ ταῦτα εἶπεν αὐτοῖς,
μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνάστασιν,
τὴν δὲ Παραβολὴν ταύτην ἐλάλησε πρὸ
τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεως· πῶς
οὖν ταῦτα συμβιβάζονται; Ὅταν ὁ Κύ-
ριος ἔλεγε τὴν Παραβολὴν ταύτην, ἐλά-
λει προφητικῶς, ὡς προειδὼς δηλαδὴ, ὅτι
οἱ μὲν Ἀπόστολοι, ὑπακούσαντες τῷ
θείῳ αὐτοῦ προστάγματι, ἀπελεύσονται
Αὐτ. ι'. 6. κηρύττοντες τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὰ πρό-
βατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσρα-
ὴλ· οἱ δὲ Ἰσραηλῖται ἀποστραφήσονται
τὸ κήρυγμα, καὶ καταδιώξουσιν αὐτοὺς,
διὸ αὐτοὶ πορεύσονται εἰς τὰ ἔθνη· προ-
εἶπεν οὖν διὰ τῆς Παραβολῆς ταύτης τὰ
μέλλοντα γενέσθαι ὡς γεγενημένα, καὶ
τετελεσμένα. Ἰδοὺ δὲ πῶς αὐτοὶ οἱ θεῖοι
Ἀπόστολοι, ὅ, τε Βαρνάβας καὶ ὁ Παῦ-
λος, πρὸς τοὺς Ἰουδαίους λαλοῦντες, ἐ-
ξηγοῦσι ταῦτα τῆς Παραβολῆς τὰ λό-
για· Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον Πράξ. ιγ'. 46.
λαλῆσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἐ-
πειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν, καὶ
οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς
αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα
εἰς τὰ ἔθνη. Εἰς τὰς διεξόδους δὲ
τῶν ὁδῶν ἦσαν τὰ ἔθνη, καθότι οὐ
περιεπάτουν ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀληθείας,
ἀλλὰ διέβαινον καὶ ἔτρεχον τοὺς κρη-
μνοὺς τῆς πλάνης. Βλέπε δὲ, πῶς θέ-
λει ὁ Ἀπειροεύσπλαγχνος τὴν σωτηρίαν
πάντων τῶν ἀνθρώπων· Καὶ ὅσους
ἂν εὕρητε, λέγει, καλέσατε εἰς τοὺς
γάμους.

Καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐ- Ματ. κβ'. 10.
κεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς, συνήγα-
γον πάντας, ὅσους εὗρον, πο-
νηρούς τε καὶ ἀγαθούς· καὶ
ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμέ-
νων.

Ἐξελθόντες οὖν οἱ Ἀπόστολοι εἰς
πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, καὶ κηρύξαντες
τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, συνήγαγον εἰς
τὴν Ἐκκλησίαν πάντας τοὺς πιστεύσαν-
τας, πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς. Τί-
νες δ' ἄρα οἱ πονηροὶ, καὶ τίνες οἱ ἀ-
γαθοί; Ἐπειδὴ οὐ μόνον ἐθνικοὶ, ἀλλὰ
καὶ Ἰουδαῖοί τινες ἐπίστευσαν τῷ εὐαγ-
γελικῷ κηρύγματι, διὰ τοῦτο πονηροὺς μὲν
καλεῖ τοὺς ἐθνικοὺς, ὡς τῇ κτίσει πα-
ρὰ τὸν Κτίσαντα λατρεύοντας, ἀγαθοὺς
δὲ τοὺς Ἰουδαίους, ὡς τῷ ἀληθινῷ Θεῷ
πιστεύοντας· ἢ πονηροὺς μὲν λέγει ἐ-
κείνους, οἵτινες οὐ μόνον ἦσαν ἄπιστοι,
ἀλ-

ἀλλὰ καὶ πάσης κακίας καὶ φαυλότητος πεπληρωμένοι, ἀγαθοὺς δὲ ἐκείνους, οἵτινες, κἂν οὐκ ἦσαν πιστοὶ, εἶχον ὅ-
Πράξ. ί. 1, 2, 30. μως ἤθη χρηστὰ, καθὼς ὁ ἑκατοντάρχης Κορνήλιος, ὅστις, κἂν ἐθνικὸς ἦν, ἐφοβεῖτο ὅμως τὸν Θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ ἐλεημοσύνας ἐποίει, καὶ προσηύχετο, καὶ ἐνήστευεν. Ἀπορίαν δὲ προξενεῖ τὸ, καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων· κἂν γὰρ νοήσῃς γάμον, τὴν διὰ τῆς πίστεως ἕνωσιν τοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης καθαρᾶς ψυχῆς, κἂν τὴν Ἐκκλησίαν, κἂν τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν, ὁ γάμος οὔπω ἐπλήσθη ἀνακειμένων· διότι καθ' ἑκάστην καὶ οἱ διὰ τῆς πίστεως καὶ ἀρετῆς ἁγιαζόμενοι συνενοῦνται μετὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες προστίθενται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ματαβαινόντων ἐκ τοῦ κόσμου τούτου εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ αὔξει καὶ πληθύνεται. Εὔκολα δὲ λύεται ἡ ἀπορία, ἐὰν στοχασθῶμεν, ὅτι ἡ Παραβολὴ ἐκφράζει τὰ μέλλοντα γενέσθαι ὡς πράγματα γεγενημένα· Συνήγαγον, λέγει, πάντας· καὶ ὅμως οὐχὶ τότε, ὅτε τὴν Παραβολὴν ἔλεγεν ὁ Σωτὴρ, οἱ Ἀπόστολοι συνήγαγον, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, ἤγουν μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ἤρξαντο συνάγειν, καὶ ἔτι συνάγουσιν οἱ τούτων μαθηταὶ ἀπὸ τότε ἄχρι τῆς σήμερον, καὶ ἕως τέλους τοῦ κόσμου συνάξουσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοὺς πιστεύοντας· φανερὸν οὖν ἐστιν, ὅτι τὸ, συνήγαγον, εἶπεν, ἀντὶ τοῦ, συνάξουσιν, ὁμοίως καὶ τὸ, ἐπλήσθη, ἀντὶ τοῦ, πληρωθήσεται τῶν σωζομένων καὶ δαιτυμόνων ἡ τῶν οὐρανῶν βασιλεία.

Ματ. κβ'. 12. **Εἰσελθὼν δὲ ὁ Βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου.**

Ἐπειδὴ ἀνωτέρω εἶπεν· Ὅσους ἂν εὕρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους, ἔπειτα προσέθηκε, συνήγαγον πάντας ὅσους εὗρον, πονηρούς τε καὶ ἀγαθοὺς, ἵνα μὴ νομίσωμεν, ὅτι ἀρκεῖ πρὸς τὴν σωτηρίαν τῶν πιστῶν ἡ μόνη πρόσκλησις, καὶ ἡ πίστις, οὐδεμία δὲ ἔρευνα γίνεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως περὶ τῶν ἔργων αὐτῶν, διὰ τοῦτο ἐπισύναψε τὸ, εἰσῆλθεν ὁ Βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους· ἵνα καταλάβωμεν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς τῶν ἁπάντων καὶ Θεὸς, ἐν ὥρᾳ κρίσεως, ἐξετάζει τὰ ἔργα τῶν ἀνακειμένων, ἤγουν τῶν παρισταμένων ἐνώπιον αὐτοῦ· τὴν Ματ. κέ. 31. κϛ.
αὐτὴν δὲ ἐξέτασιν βλέπομεν καὶ εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς δευτέρας ἐνδόξου παρουσίας αὐτοῦ. Ἐρευνῶν οὖν ἕκαστον τῶν ἀνακειμένων, εἶδεν ἄνθρωπον, ὅστις ἦν μὲν πιστὸς καὶ προσκεκλημένος, οὐκ εἶχε δὲ τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου, ἤγουν τὰ καλὰ καὶ σωτήρια τῆς ἀρετῆς ἔργα. Ὅτι δὲ τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου, σημαίνει τὴν ἀρετὴν, μαρτυρεῖ ὁ θεσπέσιος Παῦλος, λέγων· Ἐνδύσασθε οὖν, Κολασ. γ'. 12.
ὡς ἐκλεκτοὶ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πρᾳότητα, μακροθυμίαν. Διὰ τούτου τοῦ ἐνδύματος γίνεται ὁ πιστὸς ἄξιος τῆς ἐπουρανίου βασιλείας· Καὶ Ἰωάν. έ. 29.
ἐκπορεύσονται, λέγει ὁ Κύριος, οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. Ἀκούσωμεν νῦν τί εἶπεν ὁ Βασιλεὺς πρὸς τὸν γυμνὸν τοῦ ἐπουρανίου τῆς ἀρετῆς ἐνδύματος.

Ματ. κβ'. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ἑταῖρε,
12. πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων
ἔνδυμα γάμου; Ὁ δὲ ἐφι-
μώθη.

Διὰ τοῦ ςόματος ἑταῖρε, ἤγουν
φίλε, ἤλεγξεν ὁ Κύριος τὸν Ἰούδαν·
Αυτ. κϛ'. Ἑταῖρε, ἐφ' ᾧ πάρει; ἤλεγξε καὶ
50. τὸν ἀγανακτοῦντα διὰ τὴν ἴσην τοῦ δη-
Αυτ. κ'. ναρίου διανομήν· Ἑταῖρε, οὐκ ἀδι-
13. κῶ σε· μήπως δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρί-
σεως λέγει τό, ἑταῖρε, μόνον πρὸς τὸν
πιστὸν ἄνθρωπον, καθότι αὐτὸς διὰ τῆς
πίστεως καὶ τοῦ θείου Βαπτίσματος ἔ-
χει τῆς υἱοθεσίας τὸ χάρισμα, κἂν διὰ
τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ κατερρύπωσεν αὐ-
τό; ἢ τό, ἑταῖρε, σημαντικόν ἐστι τῆς
πρᾳότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις δια-
παντός ἐστι πρᾶος, κἂν ἐλέγχῃ, καὶ
παιδεύῃ ὡς δίκαιος κριτής; Ἑταῖρε,
πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυ-
μα γάμου; πῶς ἐτόλμησας εἰσελθεῖν
εἰς τὰς λαμπρότητας τῶν ἁγίων, ἐν τῷ
μέσῳ τῶν Ἀγγέλων, καὶ ἐνώπιόν μου,
γυμνὸς τῶν τῆς ἀρετῆς χαρίτων, καὶ με-
μολυσμένην ἔχων τὴν ψυχήν σου διὰ τῆς
ἀκαθαρσίας τῶν ἁμαρτημάτων σου; Ὁ
δὲ τρισάθλιος ὁ ἁμαρτωλός, μὴ ἔχων τί
ἀποκριθῆναι πρὸς τὴν ἐλεγκτικὴν ταύ-
την ἐρώτησιν, ἐναπομένει ἀναπολόγητος
καὶ ἄφωνος, ὥσπερ οἱ ἔχοντες χαλινὸν
ἐν τῷ στόματι αὐτῶν· Ὁ δὲ ἐφιμώ-
θη· τοῦτο δέ ἐστιν, ὅπερ εἶπεν ὁ Προ-
Ψαλ. λά. φητάναξ· Ἐν κημῷ καὶ χαλινῷ τὰς
11. σιαγόνας αὐτῶν ἄγξαις. Μετὰ δὲ
τὸν ἔλεγχον εὐθὺς προφέρει ὁ δίκαιος
Βασιλεὺς τὴν φοβερὰν ἀπόφασιν.

Ματ. κβ'. Τότε εἶπεν ὁ Βασιλεὺς τοῖς
13. διακόνοις· Δήσαντες αὐτοῦ
χεῖρας καὶ πόδας, ἄρατε αὐ-
τόν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκό-
τος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται
ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς
τῶν ὀδόντων.

Βλέπομεν εἰς τὰς Γραφὰς Ἀγγέ-
λους ὑπὸ Θεοῦ ἀποστελλομένους πρὸς Β'. Βασιλ.
τιμωρίαν τῶν ἀνθρώπων· οὗτοι οὖν οἱ 24.
τιμωρητικοὶ Ἄγγελοι εἰσὶν οἱ διάκονοι, Χρυσ. εἰς
οἱ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλευόντων τὴν Σειρ.
Θεοῦ προσταζόμενοι. Δήσαντες δὲ λέ-
γει, αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, ἵνα
φανερώσῃ, ὅτι ἀργοῦσιν ἐκεῖ αἱ πρακτι- Κύριλλ.
καὶ τῆς ψυχῆς δυνάμεις, καὶ οὐδεμίαν Αὐτ.
δύναμιν ἔχει ὁ ἄνθρωπος, ἵνα πράξῃ
καλὸν ἔργον· ὅθεν καὶ ὁ Σολομῶν ἔλε-
γε· Σειραῖς δὲ τῶν ἑαυτοῦ ἁμαρ- Παροιμ.
τημάτων ἕκαστος συσφίγγεται. ε'. 22.
Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεὸς φῶς ἐστι, διὰ τοῦτο
καθὼς ἡ ἀπουσία καὶ στέρησις τούτου
τοῦ ὑλικοῦ φωτὸς ποιεῖ τὸ πρόσκαιρον
σκότος, οὕτω καὶ ἡ ἀπουσία καὶ ὁ χω-
ρισμὸς τοῦ ὑπερουσίου Θεοῦ ποιεῖ ἐκεῖ-
νο τὸ αἰώνιον σκότος. Ἐξώτερον δὲ
σκότος εἶπεν, ἵνα φανερώσῃ, ὅτι ἔξω,
καὶ πολλὰ μακρὰν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπέ-
χει τὸ τοιοῦτον σκότος. Ἐκεῖ δὲ πᾶσα
θλίψις ἐστὶ καὶ ὀδύνη, κλαυθμὸς ἀπα-
ρηγόρητος, καὶ βρυγμὸς ὀδόντων ἐλεεινό-
τατος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ γυμνὸς τοῦ ἐνδύμα-
τος τοῦ γάμου, κἂν κεκλημένος ἦν καὶ
πιστός, κατεδικάσθη ὅμως, διότι ἐστε-
ρημένος ἦν πάσης ἀρετῆς, διὰ τοῦτο ἐ-
πάγει ὁ Κύριος τὰ ἑξῆς.

Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀ- Ματ. κβ'.
λίγοι δὲ ἐκλεκτοί. 14.

Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί. Πάν-
τα τὰ πλήθη τῶν ἀνθρώπων, ὅσα ἤκου-
σαν τῆς εὐσεβείας τὸ κήρυγμα, εἰσὶ
κλητοί, ἤγουν προσκεκλημένοι διὰ τὴν
βα-

βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· διὸ Εὐαγγέλιον
Ματ. δ. 23. τῆς βασιλείας λέγεται τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ προσεκλήθησαν, καὶ προσκαλοῦνται οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· πολλὰ δὲ ἀληθῶς καὶ δυσαρίθμητά εἰσι τὰ τοιαῦτα προσκεκλημένα πλήθη. Ἐὰν δὲ στοχασθῇς τὸ πλῆθος τῶν Ἑβραίων, τῶν μὴ ὑποδεξαμένων τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν, τὸ πλῆθος τῶν ἐθνικῶν, τῶν μὴ θελησάντων πιστεῦσαι, τὸ πλῆθος τῶν αἱρετικῶν καὶ σχισματικῶν, τὸ πλῆθος τῶν ὀρθοδόξων τῶν μὴ ποιούντων ἔργα ἐκλεκτὰ καὶ ἅγια, καὶ τὴν ὀλιγότητα τῶν ὄντως ἐναρέτων καὶ ἁγίων ἀνδρῶν, οἵτινές εἰσιν οἱ ἐκλεκτοὶ, καὶ ὡς φωστῆρες ἐκλάμπουσιν ἐν μέσῳ τῶν ὀρθοτομούντων τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, βλέπεις φανερὰ, ὅτι ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἐκλεκτοί· ἐκλεκτοὶ δηλονότι τῶν ἄλλων κατὰ τὴν ζέσιν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ κατὰ τὰ κατορθώματα τῶν ἀρετῶν, δι' ὧν καὶ τῆς οὐρανῶν βασιλείας κληρονόμοι γίνονται.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΔʹ. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἐὰν Ἄγγελος Κυρίου κατέβαινεν ἐξ οὐρανοῦ, ἐκεῖνος ἠδύνατο ἴσως νὰ ἐξηγήσῃ, τί ἐστι τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἐν ᾧ οἱ ἁμαρτωλοὶ κολάζονται. Ἀλλὰ καὶ οὐράνιος Ἄγγελος ἐὰν περιέγραφε, καὶ διηρμήνευε τῆς αἰωνίου κολάσεως τὰς βασάνους, πάλιν ἡμεῖς οὐκ ἠδυνάμεθα νὰ καταινοήσωμεν καὶ συναισθανθῶμεν τῶν τιμωριῶν τῆς κολάσεως τὸ βάρος. Καθὼς δὲ ἐκεῖνος, ὅστις ἐσκεπασμένους ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ διὰ παχυλοῦ ὑφάσματος, συγκεχυμένα βλέπει καὶ σκοτεινὰ τὰ ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ σώματα, καὶ οὐδὲ τὴν διαφορὰν τῶν χρωμάτων διακρίνει, οὐδὲ τοῦ μεγέθους τὰ πέρατα, οὐδὲ τοῦ σχήματος τὴν μόρφωσιν· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἐν ὅσῳ ἐπικεκαλυμμένη ἐστὶ τῷ παραπετάσματι τοῦ ὑλικοῦ σώματος, οὐ δύναται κατανοῆσαι οὐδὲ τὸ βάρος τῆς θλίψεως, οὐδὲ τὴν παράτασιν τῆς ὀδύνης, οὐδὲ τὴν δριμύτητα τῶν βασάνων τῆς κολάσεως. Καθὼς δὲ ὅσον τὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ἐπικαλύπτον ὕφασμα λεπτότερόν ἐστι καὶ ἀραιότερον, τοσοῦτον περισσότερον βλέπομεν, καὶ διακρίνομεν τὰ ἀντικείμενα· οὕτω καὶ ὅσον τὸ παχυλὸν ἡμῶν σῶμα διὰ τῆς ἀποχῆς τῶν σαρκικῶν ὀρέξεων λεπτύνεται, καὶ διὰ τῆς ἀρετῆς καθαίρεται, τοσοῦτον περισσότερον κατανοοῦμεν, τί ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ τί ἐστιν ἡ κόλασις. Ὅθεν οἱ ἐνάρετοι ἄνθρωποι, ὅταν φθάσωσιν εἰς τῆς ἁγιωσύνης τὰ μέτρα, τότε καὶ βλέπουσι, καὶ διακρίνουσι, καὶ συναισθάνονται καὶ τὴν τρυφὴν τῆς μακαριότητος, καὶ τὴν ὀδύνην τῆς κολάσεως πολλὰ περισσότερον τῶν σαρκικῶν καὶ βεβηλωμένων

των ἀνθρώπων· οὐδέποτε ὅμως οὐδὲ αὐτοί, ἐν ὅσῳ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ζῶσι, δύνανται νὰ καταντήσωσιν εἰς τὸ τέλειον
Α'. Κορ. τῆς κατανοήσεως· Βλέπομεν γὰρ ἄρ-
ιγ'. 12. τι, ἔλεγεν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι. Αὐτὸς ἀνέβη ἕως τρίτου οὐρανοῦ, καὶ εἶδε καὶ ἤκουσε τὰ ἐκεῖ, ὅθεν αὐτὸς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ, καὶ περιγράψῃ καὶ τὴν δόξαν τῶν δικαίων, καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν, ὅμως αὐτὸς οὐδὲν ἡμῖν ἐφανέρωσε. Διατί δὲ τοῦτο; Διότι ὅσα εἶδε, καὶ ἤκουσε, τοσοῦτον ὑπερβαίνουσι τοῦ ἀνθρωπίνου νοὸς τὴν δύναμιν, ὥστε γλῶσσα ἀνθρώπου οὐ δύναται, οὐδὲ περιγράψαι αὐτά, οὐδὲ κἂν λαλῆσαι περὶ
Β'. Κορ. αὐτῶν· Καὶ ἤκουσε, λέγει, ἄρρητα
ιβ'. 4. ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι.

Ἀλλ' ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς Ἄγγελος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅστις γνωρίζει πόσον, καὶ πῶς ἡμεῖς, οἱ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, δυνάμεθα νὰ καταλάβωμεν τὴν ἀτελεύτητον καὶ ὀδυνηροτάτην βάσανον τῆς μελλούσης κολάσεως, καὶ διὰ τοῦ παναγίου αὐτοῦ στόματος, καὶ διὰ τῶν θεηγόρων αὐτοῦ Ἀποστόλων ἀρκετὰ εἶπε, πρὸς κατάληψιν καὶ συναίσθησιν ἐκείνης τῆς ἀρρήτου τιμωρίας. Ἐφανέρωσεν ἡμῖν τὸν ἀσυμπαθῆ δοῦλον, παραδεδομένον ὑπὸ τὴν ἐξου-
Ματ. ιη'. σίαν τῶν Δαιμόνων· Καὶ παρέδωκεν
34. αὐτόν, λέγει, τοῖς βασανισταῖς. Ποίαις δὲ δριμυτάταις τιμωρίαις βασανίζουσιν οἱ Δαίμονες τοὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν παραδοθέντας εὔκολα κατανοοῦμεν, ἐὰν στοχασθῶμεν, ὅτι αὐτοὶ ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς ἐχθροὶ καὶ ἐπίβουλοι
Α'. Πέτ. τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ἄχρι τῆς
ε'. 8. σήμερον περιπατοῦσιν ὡς λέοντες ὠρυόμενοι, ζητοῦντες τίνα καταπίωσι. Παρέστησε τὸν ἄσπλαγχνον πλούσιον ἐν βασάνοις πάσχοντα, καὶ ἐν φλογὶ καταχαιόμενον· ζητεῖ αὐτὸς μίαν ῥανίδα ὕδατος, ἵνα δροσίσῃ τὴν ὑπὸ τῆς δίψης φλογιζομένην αὐτοῦ γλῶσσαν, κραυγά-
ζει· Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, Λουκ. ις'.
καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ 24.
τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ· ἀλλ' οὐδὲ ταύτης τῆς ἐλαχίστης παραμυθίας ἀξιοῦται. Τοῦτο μόνον τὸ διήγημα παρίστησι πάθους καὶ ὀδύνης ὑπερβολήν· καὶ ἄλλα ὅμως ἐδίδαξεν ὁ Θεάνθρωπος, παραστατικὰ τῆς ἐκεῖ ὀδυνηρᾶς καταστάσεως.

Γέεννα πυρός, εἶπε, περιμένει τοὺς Ματ. ε'.
περιφρονοῦντας καὶ ὑβρίζοντας τὸν ἀδελ- 22.
φὸν αὐτῶν· Κάμινος πυρός, τοὺς σκαν- Αὐτ. ιγ'. 42.
δαλοποιούς· Σκώληξ ἀτελεύτητος, καὶ Μάρκ. θ'.
πῦρ ἄσβεστον, τοὺς μὴ ἀποκόπτοντας 46.
τοῦ σκανδάλου τὴν ἀφορμήν· Τὸ αἰώ- Ματ. κε'.
νιον πῦρ, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ 41.
Διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, τοὺς ἀσπλάγχνους καὶ ἀνελεήμο-
νας. Σκότος ἐξώτερον, ὅπου ὁ κλαυ- Αὐτ. κβ'.
θμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, 13.
τοὺς μὴ θελήσαντας κατορθῶσαι τῆς ἀ-
ρετῆς τὰ ἔργα· Λίμνη καιομένη πυ- Ἀποκ. κα'.
ρὶ καὶ θείῳ, ὅ ἐστι δεύτερος θά- 8.
νατος, τοὺς δειλοὺς καὶ ἀπίστους, τοὺς βδελυρούς, τοὺς φονεῖς, τοὺς πόρνους, τοὺς μάγους, τοὺς εἰδωλολάτρας, καὶ πάντας τοὺς ψεύστας. Βασανισταὶ λοιπὸν καὶ βάσανοι, δίψα φλογερά, σκώληξ ἀτελεύτητος, σκότος ἐξώτερον, κλαυθμὸς ἀπαρηγόρητος, βρυγμὸς ὀδόντων ἐλεεινότατος· τούτοις δὲ προστίθεται πῦρ πολυειδὲς καὶ πολύτροπον, φλὸξ πυρός, πῦρ γεέννης, πῦρ καμιναῖον, λίμνη καιομένη πυρὶ καὶ θείῳ, θάνατος δεύτερος· ταῦτά εἰσι τῆς κολάσεως τὰ βασανιστήρια· ἓν μόνον τούτων ἀρκεῖ νὰ ἐκφοβήσῃ καὶ καταπλήξῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἀκατάπληκτον καὶ ἀμάλλακτον ψυχήν· ἐν μό-

μάνον τούτων φέρει εἰς αἴσθησιν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀναισθήτους· πόσον δὲ φοβερά εἰσι πάντα ὁμοῦ, καὶ πάντα ἀτελεύτητα καὶ αἰώνια; Οὐ κατανοοῦμεν ἄραγε ἡμεῖς ἐκ τούτων τοῦ Σωτῆρος τῶν λόγων, ὅτι ἡ μέλλουσα τῶν ἁμαρτωλῶν κόλασις ὑπερβαίνει πάσας ὁμοῦ τὰς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δριμυτάτας ὀδύνας, ὅσας ἡ φύσις προξενεῖ, ὅσας αἱ περιστάσεις τοῦ βίου ἐπισωρεύουσιν, ὅσας οἱ σκληρότατοι ἐπενόησαν τύραννοι; κἂν ὁποιανδήποτε ὀξυτάτην ὀδύνην νοήσῃς, κἂν ὁμοῦ πάσας τὰς δριμυτάτας καὶ πολυχρονίους τοῦ κόσμου τούτου τιμωρίας στοχασθῇς, τέλος ἔχουσι τὸ τέλος τῆς ζωῆς· αἱ δὲ τῆς κολάσεως βάσανοι πολλαί, ὀξύταται, καὶ ἀτελεύτητοι.

Α΄. Κορ. ιέ. 54. Ἀλλ᾽ ὅταν τὸ φθαρτὸν τοῦτο καὶ θνητὸν σῶμα ἐνδυθῇ τὴν ἀφθαρσίαν καὶ τὴν ἀθανασίαν, ἤγουν κατασταθῇ ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον· ὅταν ἡμεῖς ἐν
Ματ. κβ΄. 30. τῇ ἀναστάσει ἐσμὲν ὡς Ἄγγελοι Θεοῦ, πῶς τότε ἐνεργεῖ ἐν ἡμῖν τὸ πῦρ; πῶς διψῶμεν τότε, καὶ φλογιζόμεθα, καὶ κλαίομεν, καὶ τρίζομεν τοὺς ὀδόντας, καὶ ἐσθιόμεθα ὑπὸ τῶν σκωλήκων; ταῦτα πάσχουσι τὰ σώματα τῶν φθαρτῶν καὶ θνητῶν ἀνθρώπων, οὐχὶ δὲ τῶν ἀφθάρτων καὶ ἀθανάτων, καὶ ἐκείνων, οἵτινες κατεστάθησαν ὡς Ἄγγελοι Θεοῦ· πῶς δὲ τὸ πῦρ ἐκεῖνο φλέγει μὲν καὶ κατακαίει, ἀλλ᾽ οὐδὲ φθείρει, οὐδὲ διαλύει; πρὸς τούτοις, πῶς πῦρ, καὶ σκότος ἐξώτερον; ὅπου πῦρ, ἐκεῖ φῶς· ὅπου δὲ φῶς, ἐκεῖ φεύγει τὸ σκότος. Ἄλλο πῦρ ἐκεῖνο, καὶ ἄλλη φλόγα, ἄλλο σκότος ἐκεῖνο, καὶ ἄλλη δίψα, ἄλλα δάκρυα ἐκεῖνα, καὶ ἄλλος βρυγμὸς ὀδόντων, καὶ ἄλλοι σκώληκες τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὁρωμένων. Ὁ παντοδύναμος Δημιουργός, ὅστις, εἰς τὸν καιρὸν τῆς τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως, ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων συνάγει καὶ συγκροτεῖ τὸ σῶμα ἑνὸς ἑκάστου, καὶ τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ συνάπτει, καὶ μετασκευάζει ἀπὸ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς θνητότητος εἰς τὴν ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν, αὐτός, κα-
Ματ. κί. 34. θὼς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἡτοίμασεν ὑπὲρ τῶν δικαίων ἄλλην βασιλείαν, διαφέρουσαν τῶν τοῦ κόσμου τούτου βασιλειῶν, οὗτος ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἡτοίμασεν ἄλλο πῦρ, καὶ ἄλλα βασανιστήρια κατὰ τῶν ἀμετανοήτων ἁμαρτωλῶν, διαφέροντα τῶν τοῦ κόσμου τούτου παιδευτηρίων· βασανιστήρια, λέγω, ἔχοντα δύναμιν καὶ ἐνέργειαν κατὰ τῶν ἀφθαρτισθέντων καὶ ἀθανατισθέντων σωμάτων· βασανιστήρια, ἐξ ὧν οἱ ἁμαρτωλοὶ δοκιμάζουσι παθήματα, ὅμοια τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ πάθεσι τῶν ἀνθρώπων.

Ἐὰν δὲ ὑψώσωμεν τὸν νοῦν ἡμῶν εἰς τὰ ὑψηλότερα, καὶ ἐμβάσωμεν αὐτὸν εἰς τὴν μυστικωτέραν τῶν τοιούτων βασάνων ἔννοιαν, κατανοοῦμεν ὀλίγον τι περισσότερον, ὁποῖά εἰσι ταῦτα τὰ διὰ συμβόλων ἐκφρασθέντα βασανιστήρια. Εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, λέγει
Ἀποκ. κβ΄. 5. ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, χρείαν οὐκ ἔχουσι λύχνου, καὶ φωτὸς ἡλίου, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς φωτίζει αὐτούς. Ὁ Θεός, ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ἀποστρέφεται παντελῶς τὸν ἁμαρτωλόν, καὶ διώκει αὐτὸν μακρὰν ἀ-
Ματ. κβ΄. 13. πὸ προσώπου αὐτοῦ· Ἄρατε αὐτόν, λέγει, καὶ ἐκβάλετε· ποῦ οὖν καταντᾷ ὁ ἁμαρτωλός, ὅταν διωχθῇ ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ φωτός, ἤγουν τοῦ Θεοῦ; Φανερόν ἐστιν, ὅτι καταντᾷ εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἤγουν τὸ πολλὰ μακρὰν ἀπέχον ἀπὸ τοῦ θείου φωτός· ὁ χωρισμὸς λοιπὸν τοῦ Θεοῦ ἐστὶ τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ γλυκύτατον ἐκεῖνο φῶς οὐ μόνον φωτίζει, ἀλλὰ καὶ ζωοποιεῖ καὶ εὐφραίνει τοὺς ὑπ᾽ αὐτοῦ φω-

φω-

φωτιζομένους, διὰ τοῦτο ὁ ἁμαρτωλὸς τότε, χωρισθεὶς παντελῶς τοῦ Θεοῦ, βυθίζεται εἰς τὸν ἀπέραντον βυθὸν τῆς λύπης, καὶ τοῦ θυμοῦ· λύπης, ἐπειδὴ ἐστερήθη τῆς αἰωνίου βασιλείας· θυμοῦ καὶ ὀργῆς, ἐπειδὴ βλέπει τοὺς δικαίους
Ψαλ. λς'. 12. εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ· Παρατηρήσεται, λέγει ὁ Προφητάναξ, ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον, καὶ βρύξει ἐπ'
Αυτ. ρια'. 9. αὐτὸν τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ. Ἁμαρτωλὸς ὄψεται καὶ ὀργισθήσεται, τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ βρύξει καὶ τακήσεται. Ταύτην οὖν τὴν ὑπερβάλλουσαν θλίψιν καὶ τὸν θυμὸν σημαίνει ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων· θέλει τότε ὁ ἁμαρτωλὸς, καὶ ἐπιθυμεῖ τὴν μετάνοιαν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖ οὐκ ἔστι μετάνοια, ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ
Αυτόθι. μένει ἄπρακτος· Ἐπιθυμία ἁμαρτωλοῦ ἀπολεῖται. Ἡ στέρησις τῆς τότε ποθητῆς αὐτῷ μετανοίας ἀνάπτει τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ· τοῦτο δέ ἐστιν ἡ δίψα ἡ ἀπαρηγόρητος. Σκώληξ δὲ ἀτελεύτητος γίνεται αὐτῷ ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως ὁ ἀκοίμητος· τότε οὐχὶ πλέον ὀλιγοπιστεῖ, ἢ πιστεύει, ἀλλὰ βλέπει τίνος ἐντολὰς κατεφρόνησε, καὶ τίνα παρώργισε· βλέπει ἔμπροσθεν αὐτοῦ ὡς ἐν εἰκόνι ἐζωγραφημένα πάντα τὰ πονηρὰ αὐτοῦ ἔργα, τοὺς σαπροὺς λόγους, καὶ τὰς κακὰς ἐνθυμήσεις· βλέπει, ὅτι οὐδεμίαν ἔχει ἀπολογίαν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, οὐδεμίαν πρόφασιν, ὅτι ἔμεινεν ἀμετανόητος· βλέπει ποίας βασιλείας ἐστερήθη, καὶ εἰς ποίας βασάνους κατεδικάσθη· βλέπει, ὅτι οὐδὲ μετάνοιά ἐστιν ἐν τῷ ᾅδῃ, οὐδὲ τέλος ἔχει ἡ κόλασις· κατεσθίει οὖν τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἀκαταπαύστως, καὶ φλογίζει τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀδιακόπως ὁ ὑπερβολικὸς τῆς συνειδήσεως ἔλεγχος· αὐτὸς δὲ ὁ ἔλεγχος γίνεται εἰς αὐτὸν καὶ σκώληξ ἀκοίμητος, καὶ πῦρ ἄσβεστον, καὶ λίμνη καιομένη, καὶ πᾶν εἶδος βασάνου, βασανίζον αὐτὸν ἀτελευτήτως· ὁ ἔλεγχος οὗτος προξενεῖ ὀδύνας θανάτου, διὸ καὶ ὠνομάσθη δεύτερος θάνατος. Πρὸς τούτοις, ἐπειδὴ ὁ Θεός ἐστι τὸ φῶς, ἡ εἰρήνη, ἡ παραμυθία, ἡ δρόσος, ἡ χαρὰ, ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως χωρίζονται παντελῶς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, φανερόν ἐστιν, ὅτι τοῦ Θεοῦ ὁ χωρισμὸς ἐστὶ καὶ σκότος, καὶ ταραχὴ, καὶ σκώληξ, καὶ πῦρ, καὶ δάκρυα, καὶ θάνατος, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς κολάσεως βασανιστήρια.

Ἀδελφοὶ, εἴτε ὡς ὑλικὰ καὶ παχυλὰ, εἴτε ὡς ἄϋλα καὶ νοερὰ νοήσωμεν τῆς κολάσεως τὰ παιδευτήρια, μόνον ἀκουόμενα, φόβον μέγαν, καὶ φρίκην, καὶ πάθος προξενοῦσι. Ταῦτα δὲ περιέγραψεν ὁ φιλανθρωπότατος Θεὸς εἰς τὸ ἅγιον αὐτοῦ Εὐαγγέλιον, ἵνα, ἀκούοντες καὶ μελετῶντες αὐτὰ, φεύγωμεν τὴν ἁμαρτίαν, τὴν πρόξενον τῆς κολάσεως·
Ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη. Ρωμ. ιε'. 4.
Μακάριος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις συχνάκις ἐνθυμᾶται τὸ περὶ κολάσεως μάθημα, διότι ὅστις μελετᾷ τὴν κόλασιν, ἐκεῖνος φεύγει τῆς κολάσεως τὰς βασάνους.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Σύντομον μὲν ἐστι τὸ σήμερον ἀναγνωσθὲν Εὐαγγέλιον, περιέχει ὅμως τὸ πρῶτον θεμέλιον τῆς χριστιανικῆς πίστεως, καὶ τὴν βάσιν πασῶν τῶν ἀρετῶν· ἔστι δὲ καὶ τοσοῦτον σαφὲς, ὥστε φαίνεται, ὅτι οὐδεμιᾶς ἐξηγήσεως ἔχει χρείαν· ἀλλὰ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, καὶ ἡ γῆ ἔχουσι μεταξὺ ἀλλήλων ἐπίσημον ὁμοιότητα. Βλέπομεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς χόρτον, δένδρα, ἄνθη, καρποὺς· ὅστις ὅμως ἐπιθυμεῖ ἀργύριον, χρυσίον, λίθους τιμίους, ἐκεῖνος πρέπον ἐστὶν, ἵνα σκάψῃ βαθέως, καὶ περιερευνήσῃ τοὺς κόλπους αὐτῆς. Ὅταν ἀναγινώσκωμεν τὰ εὐαγγελικὰ λόγια, βλέπομεν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν χαρακτῆρα θεοπρεπῆ, χάριν Θεοῦ, ὡραιότητα πνευματικὴν, ἁπλότητα ἁγίαν· ὅστις ὅμως ἐπιθυμεῖ μαθήματα θαυμαστὰ, νοήματα ὑψηλὰ, δόγματα θεῖα, ἐκεῖνος πρέπον ἐστὶν, ἵνα κατέβῃ εἰς τὸ βάθος τῶν λόγων, καὶ ἐξετάσῃ τὰ ἐν τῷ γράμματι κεκρυμμένα νοήματα. Διὰ τοῦτο οὖν, κἂν σαφῆ φαίνωνται τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου τὰ λόγια, ὅμως πολλὰ ὠφέλιμός ἐστιν ἡ τούτων εὐλαβητικὴ ἔρευνα καὶ ἑρμηνεία, ἣν εὐλαβῶς ἀκούσατε.

Ματ. κβ'. 35. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, Νομικός τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ, πειρά-
36. ζων αὐτὸν, καὶ λέγων· Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ;

Νομικὸς ἐλέγετο τότε ὁ διδάσκαλος καὶ ἐξηγητὴς τοῦ νόμου, ὁ αὐτὸς δὲ καὶ Γραμματεὺς ἐλέγετο· διότι ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος τοῦτον, ὃν ὁ Ματθαῖος ὀνομάζει Νομικὸν, ἐκάλεσε Γραμματέα. Μάρκ. ιβ'. 28.
Οὗτος οὖν ὁ Νομικὸς, εἷς ὢν τῶν Φαρισαίων, ἀκούσας, ὡς διηγεῖται ὁ αὐτὸς Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ τῶν Σαδδουκαίων ζητήματα, προσελθὼν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἐπείραζεν αὐτὸν διὰ τῆς ἐρωτήσεως αὐτοῦ, λέγων· Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ τῶν ἐν τῷ νόμῳ γεγραμμένων ἐστὶ μεγάλη; ταῦτα δὲ εἶπεν, ἐπειδὴ ἄλλοι μὲν τῶν Ἰουδαίων ἐνόμιζον μεγάλην ἐντολὴν τὴν περὶ τῆς περιτομῆς, ἄλλοι δὲ τὴν περὶ τοῦ σαββάτου, καὶ ἄλλοι ἄλλην. Ἐπείραζεν οὖν ὁ Νομικὸς οὗτος τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἵνα καταλάβῃ, αὐτὰς τοῦ Θεοῦ τὰς ἐντολὰς διδάσκει, ἢ ἄλλας ἰδίας· ἐὰν δὲ τὰς αὐτὰς, ποίαν ἀποφασίζει πρώτην· καὶ ἐὰν τὴν πρώτην, ἤγουν τὴν, Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου, ἐπισυνάπτει ἄραγε καὶ τὸ, Ἀγαπήσεις καὶ ἐμέ; Ὁ πάνσοφος ὅμως καὶ καρδιογνώστης Ἰησοῦς τοιουτοτρόπως ἀπεκρίθη αὐτῷ, ὥστε ἐξ ἀνάγκης βιασθεὶς, ἐπήνεσε τὴν ἀπόκρισιν, εἰπών· Καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπας. Μάρκ. ιβ'. 32.

Ὁ

Ματ. κβ'. 37. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ
38. ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. Αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή.

Διὰ τῆς καρδίας ἐπιθυμοῦμεν, διὰ τῆς ψυχῆς νοοῦμεν, διὰ τῆς διανοίας συλλογιζόμεθα. Ὅταν οὖν ἡ καρδία μου οὐδὲν ἄλλο ἐπιθυμεῖ, εἰμὴ τὸν Θεὸν, καὶ εἰς τὴν ψυχήν μου οὐδεμία ἔννοια εἰσέρχεται γυμνὴ τῆς εὐλαβητικῆς μελέτης τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ διάνοιά μου οὐ δέχεται συλλογισμὸν, μὴ περιέχοντα πίστιν καὶ ὑπακοὴν εἰς τὸν Θεὸν, τότε ἀγαπῶ τὸν Θεὸν ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ μου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ μου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ μου, τότε ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη μου ἐστὶν ἀγάπη τελεία. Πρώτη δὲ καὶ μεγάλη ἐστὶν ἡ τῆς τοιαύτης ἀγάπης ἐντολὴ, ἐπειδὴ ἐξ αὐτῆς ὡς ἐκ πηγῆς ἐκβλύζουσι πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ἀρεταί· ὅταν ὅλη ἡ καρδία μου, καὶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἡ διάνοιά μου ἀφιερωθῇ εἰς τὸν Θεὸν, τότε πᾶσα ἐπιθυμία μου ἐστὶν ἀρετὴ, πᾶσά μου ἔννοια, καθαρότης, πᾶς συλλογισμός μου ἁγιωσύνη.

Ματ. κβ'. 29. Δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ. Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, ὡς σεαυτόν.

Δευτέραν δὲ, καὶ ὁμοίαν τῇ πρώτῃ, λέγει τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς πρώτης γεννᾶται, καὶ ἐν αὐτῇ περιέχεται, καὶ ἀχώριστος αὐτῆς ἐστί· διότι ὅστις ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν κατὰ τοὺς ὅρους τῆς πρώτης ἐντολῆς, ἐκεῖνος ἐξ ἀνάγκης ἀγαπᾷ καὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ· Πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα, ἀγαπᾷ καὶ τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ· ὅστις δὲ οὐκ ἀγαπᾷ τὸν πλησίον αὐτοῦ, ἐκεῖνος οὐδὲ τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ· Ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἑώρακε, τὸν Θεὸν ὃν οὐχ ἑώρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾶν; Βλέπε δὲ πῶς ὁ Θεάνθρωπος τῆς μὲν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης ὥρισε μέτρον ὅλην τὴν ἀγάπην, ὅσην ἔχουσι πᾶσαι αἱ δυνάμεις ἡμῶν· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· τῆς δὲ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης μέτρον ἔστησε τὴν ἀγάπην, δι' ἧς ἀγαπᾷς τὸν ἑαυτόν σου· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· Ἀγάπα, λέγει, τὸν πλησίον σου ὅσον ἀγαπᾷς καὶ τὸν ἑαυτόν σου· ὅσον φροντίζεις, καὶ περιποιεῖσαι, καὶ σπουδάζεις διὰ τὸν ἑαυτόν σου, τοσοῦτον καὶ διὰ τὸν πλησίον σου.

(Α'. Ἰωάν. ε'. 1. — Αὐτόθι. δ'. 20. — Ματ. κβ'. 37.)

Αὐτόθι. 40. Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ Προφῆται κρέμανται.

Ἐὰν στοχασθῇς τὰς δέκα τοῦ νόμου ἐντολὰς, τοῦ ἐν τῷ Σιναίῳ ὄρει τῷ Μωϋσῇ δοθέντος, βλέπεις, ὅτι τέσσαρες αἱ πρῶται τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην παραγγέλλουσιν, αἱ δὲ λοιπαὶ ἓξ τὴν πρὸς τὸν πλησίον. Ἐὰν μελετήσῃς πάντα τὰ τῶν Προφητῶν κηρύγματα, εὑρίσκεις αὐτὰ πλήρη μὲν ἐλέγχων κατὰ τῶν ἀθετούντων τὴν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ λατρείαν, καὶ προσφερόντων θυσίαν τοῖς εἰδώλοις, γέμοντα δὲ φοβερισμῶν κατὰ τῶν ἀδικούντων, καὶ παντοιοτρόπως βλαπτόντων τὸν πλησίον, γέμοντα νουθεσίας

σίας καὶ προτροπῆς πρὸς εὐεργεσίαν καὶ ὠφέλειαν τοῦ πλησίον. Πρὸς τούτοις δὲ, ἐὰν ἐρευνήσῃς τί ἐστιν ἡ ἁμαρτία, καὶ τί ἐστιν ἡ ἀρετὴ, βλέπεις φανερὰ, ὅτι πᾶσα ἁμαρτία οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, εἰμὴ περιφρόνησις τοῦ Θεοῦ, ἢ βλάβη τοῦ πλησίον· πᾶσα δὲ ἀρετὴ, ἢ λατρεία ἐστὶ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἢ τοῦ πλησίον ὠφέλεια. Διὰ τοῦτο οὖν ὁ τῶν ἁπάντων Δεσπότης εἶπεν· Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ Προφῆται κρέμανται, ἤγουν ἐκ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης κατάγονται, καὶ ἐν αὐτῇ περιέχονται καὶ στηρίζονται πάντα τὰ τοῦ θείου νόμου προστάγματα, καὶ πάντα τὰ τῶν ἁγίων Προφητῶν κηρύγματα. Ταῦτα δὲ πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα Νομικὸν ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, προβάλλει ἔπειτα πρὸς τοὺς συναθροισθέντας καὶ περιεστῶτας αὐτῷ Φαρισαίους τὴν ἑξῆς ἐρώτησιν.

Ματ. κβ΄. 41. Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων,
ἐπερώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς,
λέγων· Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ
42. τοῦ Χριστοῦ, τίνος υἱός ἐστι;
λέγουσιν αὐτῷ· Τοῦ Δαβίδ.

Αὐτ. κβ΄. 34. Ἀκούσαντες οἱ Φαρισαῖοι, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐπεστόμισε τοὺς Σαδδουκαίους, συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν, ἴσως ἐλπίζοντες, ὅτι ἔσεται ὑπερασπιστὴς τῆς φαρισαϊκῆς φατρίας· ὅθεν καὶ εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ Νομικὸς, ἐπείραζεν αὐτὸν διὰ τῆς ἐρωτήσεως αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἀποκριθεὶς πρὸς τὸ τοῦ Νομικοῦ ἐρώτημα, ἐρωτᾷ αὐτοὺς, τί φρονοῦσι περὶ τοῦ ὑπὸ τῶν Προφητῶν προκαταγγελθέντος Χριστοῦ, τίνος δηλαδὴ νομίζουσιν αὐτὸν υἱὸν, σπεύδων δι᾽ ἐπιτηδείου τρόπου πεῖσαι αὐτοὺς, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστὸς, καὶ ἑπομένως ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱός. Οἱ δὲ εὐθὺς ἀπεκρίθησαν, ὅτι λογίζονται τὸν Χριστὸν υἱὸν τοῦ Δαβίδ, ἤγουν ἄνθρωπον μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ Θεόν.

Λέγει αὐτοῖς· Πῶς οὖν Δα- Ματ. κβ΄.
βὶδ ἐν πνεύματι Κύριον αὐ- 43.
τὸν καλεῖ, λέγων· Εἶπεν ὁ 44.
Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου
ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς
ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν πο-
δῶν σου; Εἰ οὖν Δαβὶδ καλεῖ
αὐτὸν Κύριον, πῶς υἱὸς αὐ- 45.
τοῦ ἐστι;

Ὁ θεοπάτωρ Δαβὶδ, ὑπὸ τοῦ παναγίου Πνεύματος φωτισθεὶς, καὶ περὶ τῶν ἐσομένων μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνάληψιν προεφήτευσε, λέγων· Εἶπεν ὁ Κύριος, ἤγουν ὁ Κύριος καὶ Πατὴρ, (Ψαλ. ρθ΄. 1, 2.) τῷ Κυρίῳ μου, τουτέστι τῷ μονογενεῖ Υἱῷ αὐτοῦ, Κυρίῳ μου Ἰησοῦ Χριστῷ· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Ταύτην δὲ τὴν ῥῆσιν ἐξεφώνησεν ὁ Σωτὴρ, ὡς ἀποδεικτικὴν τῆς Θεότητος ἅμα δὲ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ, καὶ ἑπομένως ἀρκετὴν πρὸς διόρθωσιν τῶν πεπλανημένων φρονημάτων τῶν Φαρισαίων, οἵτινες μόνον ἄνθρωπον ἐνόμιζον τὸν ὑπὸ τῶν ἁγίων Προφητῶν προκαταγγελθέντα Χριστόν· διότι, εἰπὼν ὁ Δαβὶδ, τῷ Κυρίῳ μου, ἐφανέρωσεν, ὅτι ὁ ἐξ αὐτοῦ μέλλων σαρκοῦσθαι Χριστὸς οὐκ ἦν μόνον υἱὸς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ Κύριος αὐτοῦ καὶ Δεσπότης, ἤγουν Υἱὸς Θεοῦ καὶ Θεός· ἔδειξε δὲ, ὅτι καὶ ἄνθρωπός ἐστιν ὁ αὐτὸς διὰ τοῦ, κάθου ἐκ δεξιῶν μου· διότι, ὡς μὲν Θεὸς, ἀπ᾽ αἰῶνος σύνθρο-

νος

νος ἦν καὶ συγκάθεδρος, καὶ ἐν μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς αὐτοῦ· ὡς δὲ ἄνθρωπος, μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν αὐτοῦ, [Ἑβρ. ά. 3.] ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, τουτέστιν ἔλαβεν ἡ ἀνθρωπότης αὐτοῦ, κατὰ τὴν αὐτοῦ δέησιν, τὴν αὐτὴν ἀμετάβλητον, καὶ μεγίστην, καὶ ὑψίστον δόξαν, ἣν εἶχεν ἡ Θεότης αὐτοῦ, πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι· τοῦτο ἐδεήθη ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους αὐτοῦ, λέγων· [Ἰωάν. ιζ'. 5.] Καὶ νῦν, δόξασόν με σύ, Πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ, ᾗ εἶχον, πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. [Γεν. ή. 7.] Τὸ δὲ, ἕως, [Ψαλ. ρκβ'. 5.] πολλάκις ἥ τε παλαιὰ καὶ ἡ νέα Διαθήκη ἐκλαμβάνουσιν ἀντὶ τοῦ αἰωνίως· [Ἡσ. μς'. 4.] οὐ πρὸς καιρὸν δὲ, ἀλλ' αἰωνίως ὑπέταξεν ὁ Πατὴρ τῷ Υἱῷ αὐτοῦ [Ματ. ά. 25.] τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, ἤγουν τὰς ἀρχὰς [Αὐτ. ιή. 30. 34.] καὶ τὰς ἐξουσίας, καὶ τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, [Ἑβρ. ί. 13.] ἔσχατον δὲ καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον· [Ἐφεσ. ς'. 12.] διότι ὁ τοῦ Κυρίου θάνατος οὐ μόνον ἀπήλλαξε τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῶν Δαιμόνων, [Α'. Κορ. ιέ. 26.] ἀλλὰ καὶ μετήγαγεν αὐτὸ ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν· [Ἰωάν. ιά. 25.] διότι ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται. Ταῦτα δὲ τὰ προφητικὰ λόγια προτείνας πρὸς τοὺς Φαρισαίους ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐπήγαγε τὸ συμπέρασμα, λέγων· Ἐὰν ὁ Δαβὶδ ὀνομάζῃ αὐτὸν τὸν Χριστὸν, Κύριον αὐτοῦ, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστί; Σημείωσαι δὲ, ὅτι οὐκ ἀρνεῖται, ὅτι υἱός ἐστι τοῦ Δαβὶδ, ὡς σάρκα λαβὼν ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου, ἥτις ἐκατάγετο ἐκ τοῦ Δαβὶδ, ἀλλὰ τὴν ὑπόνοιαν τῶν Φαρισαίων διορθοῖ· [Χρυσ. εἰς τὴν Συρ.] διότι ἐκεῖνοι ἔλεγον, ὅτι μόνον υἱὸς τοῦ Δαβὶδ ἐστιν, οὐχὶ δὲ καὶ Κύριος· ὁ δὲ Δαβὶδ καὶ πατήρ ἐστι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ δοῦλος· πατὴρ, κατὰ τὸν λόγον τῆς σαρκὸς, δοῦλος, κατὰ τὸν λόγον τῆς Θεότητος. Διὰ τούτων δὲ τῶν προφητικῶν λόγων ἐπιτηδείως ἠνάγκασε τοὺς Φαρισαίους ὁ Ἰησοῦς, ἵνα ὁμολογήσωσιν, ὅτι αὐτός ἐστι Θεὸς καὶ ἄνθρωπος.

Καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτῷ ἀποκριθῆναι λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι. [Ματ. κβ'. 46.]

Οἱ κάκιστοι Φαρισαῖοι, βουλόμενοι παγιδεῦσαι τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν λόγῳ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰδίους μαθητὰς μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτὸν, Ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι, ἢ οὔ; [Αὐτόθι 17.] ἤκουσαν δὲ παρ' αὐτοῦ τὸ, Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. [Αὐτ. κά.] Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦλθον καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι, ἐρωτῶντες αὐτὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν· τοιουτοτρόπως δὲ ἀπεκρίθη καὶ πρὸς αὐτοὺς, ὥστε ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι, ἐξεπλήσσοντο [Αὐτ. 33.] ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. Μετ' αὐτοὺς ἦλθε καὶ ὁ Νομικὸς, πειράζων αὐτόν· τοιαύτην δὲ ἀπόκρισιν ἔλαβε καὶ αὐτὸς, ὥστε ἐξεφώνησε· Καλῶς, διδάσκαλε, [Μάρκ. ιβ'. 32.] ἐπ' ἀληθείας εἶπας. Τελευταῖον δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς, ἐρωτήσας αὐτοὺς τίνος υἱός ἐστιν ὁ Χριστὸς, καὶ καταργήσας τὴν ἀπόκρισιν αὐτῶν διὰ τῶν προφητικῶν λόγων, ἔφραξε τὰ στόματα αὐτῶν, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς ἀναπολογήτους· ἐσιώπησαν παντελῶς, ἐπειδὴ οὐκ ἠδύναντο ἀποκριθῆναι· οὐ μόνον δὲ ἐσιώπησαν τότε, ἀλλ' ἰδόντες, ὅτι οὐδὲν κερδαίνουσιν ἀπὸ τῶν τοιούτων ἐρωτημάτων, μᾶλλον δὲ ζημιοῦνται, ἐπειδὴ ὁ λαὸς, ἀκούων τὰς ἀποκρίσεις αὐτοῦ, ἐπίστευεν εἰς αὐτὸν, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας οὐκ ἐτόλμησαν ἐρωτῆσαι ἄλλο τι παρ' αὐτοῦ.

ΟΜΙΛΙΑ
ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ
ΜΑΤΘΑΙΟΝ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Οἱ Φαρισαῖοι, μηδὲν ἔχοντες πρὸς ἀπόκρισιν τῶν λόγων τοῦ Σωτῆρος, καταισχυνθέντες, ἐσιώπησαν· ἡμεῖς δὲ, πολλὰ ἔχοντες εἰπεῖν περὶ τῶν δύω ἐντολῶν, ἐξ ὧν ὅλος ὁ νόμος, καὶ οἱ Προφῆται κρέμανται, μὴ δυνάμενοι σιωπῆσαι, κηρύττομεν τὰ ἔνδοξα μεγαλεῖα τῆς ἀπείρου σοφίας, καὶ ἀμέτρου φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ ἡμῶν! Μέγας εἶ Κύριε, καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, καὶ οὐδεὶς λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ὕμνον τῶν θαυμασίων σου! ἄπειρον ἀληθῶς δεικνύουσι τὴν σοφίαν σου πάντα τὰ ποιήματά σου, ἐξόχως δὲ τῆς νομοθεσίας σου τὸ ἔργον, ἐπειδὴ ἡ νομοθεσία σου οὐ μόνον σοφίαν ἄπειρον, ἀλλὰ καὶ φιλανθρωπίαν ἄμετρον περιέχει.

Περιέκλεισεν, ἀδελφοὶ, ὁ Θεὸς πάντα τὰ θεῖα αὐτοῦ προστάγματα εἰς δύω, μᾶλλον δὲ εἰς μίαν μόνην ἐντολὴν, τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης. Πολλὰ καὶ διάφορά εἰσι τὰ τοῦ Θεοῦ προστάγματα· νόμοι, ἐντολαὶ, συμβουλαὶ, δικαιώματα, παραγγέλματα, πάντα ὅμως ἐκ τῆς ἀγάπης κρέμανται, πάντα εἰσὶ τῆς ἀγάπης βλαστοὶ, πάντα ἐκ τῆς ἀγάπης πηγάζουσι, καθὼς τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῆς·
Ματ. κβ'. 37. πάντων μήτηρ ἐστὶν ἡ ἀγάπη. Ἀγαπήσεις, εἶπεν ὁ Θεὸς ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ Εὐαγγελίῳ, Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου· τοῦτο δὲ αὐτὸ ἐδίδαξε καὶ διὰ τῆς παλαιᾶς Διαθήκης, εἰπών· Δός μοι, υἱὲ, σὴν καρδίαν· ἐὰν ἀκούσῃς ταύτην τὴν δεσποτικὴν φωνὴν, καὶ ἀφιερώσῃς εἰς αὐτὸν ὅλην τὴν καρδίαν σου, Μακάριος εἶ, καὶ καλῶς σοι ἔσται. Τότε τέλος ἔλαβε τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας σου· τότε ἡ ἐπιθυμία σου οὐδὲ τὰ σαρκικὰ ὀρέγεται, οὐδὲ τὸν κόσμον, ἀλλ' ὥσπερ ἐκείνη τοῦ Δαβὶδ τὰ σκηνώματα τοῦ Κυρίου τῶν δυνάμεων, τὰ ἀγαπητὰ καὶ πεποθημένα, ἐπιθυμεῖ, τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου ἐπιποθεῖ ἡ ψυχή σου, καὶ ἐν αὐταῖς ἀγαλλίασιν εὑρίσκει ἡ σάρξ σου· τότε ὁ θυμός σου τόνος γίνεται τῆς ψυχῆς σου, καὶ μεταβάλλεται εἰς ζῆλον· ὀργίζεσαι, καὶ οὐχ ἁμαρτάνεις, ἀλλ' ἀρετὰς μεγάλας κατορθοῖς καὶ θαυμαστὰς, ὥσπερ ὁ μεγαλώνυμος Ἠλίας, ὅστις μετὰ παῤῥησίας ἐβόα· Ζηλῶν ἐζήλωσα τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι· τότε οὐδεμία περίστασις κατακρημνίζει σε εἰς τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν, οὐδεὶς πειρασμὸς σαλεύει σε ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τὴν στάσιν.

Παροιμ. κγ'. 26. · Ψαλ. ρκζ'. 2. · Αυτ. π'. 19. · Αυτ. δ'. 5. · Γ'. Βασιλ. ιθ'. 10. · Ἑβρ. ιβ'. 1.

Ἡμεῖς βλέπομεν, ὅτι ἡ θλίψις, ἡ στενοχωρία, ὁ διωγμὸς ἁρπάζει τὴν ὑπομονὴν ἀπὸ τῶν καρδιῶν τῶν ἀνθρώπων. Τινὲς μὲν, εἰς τὸν καιρὸν τῆς θλίψεως καὶ τῆς στενοχωρίας αὐτῶν, ἀγανακτοῦσι κατὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ λαλοῦσι λόγια βλάσφημα· ἄλλοι δὲ, διὰ τὸν φόβον τοῦ διωγμοῦ, περιφρονοῦσι τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκτελοῦσι τὴν ἀνομίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναγκάζει αὐτοὺς ὁ διώκτης· εἰς ἐκεῖνον δὲ, ὅστις ἐφύτευσεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ τὴν μακαρίαν

ἀρετὴν τῆς ἀγάπης, αἱ μὲν θλίψεις καὶ
στενοχωρίαι πλέκουσι στεφάνους, οἱ δὲ
διωγμοὶ καὶ τὰ πάθη οὐ μόνον οὐδὲν
βλάπτουσι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ
χαρὰν πνευματικὴν εἰς αὐτὸν προξενοῦ-
σι. Μάρτυρες τῶν λεγομένων εἶσὶν ὁ δί-
καιος Ἰὼβ, καὶ ὁ οὐρανοφάντωρ Παῦλος·
αὐτοὶ ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ἠγάπησαν τὸν
Ἰὼβ. ά. 22. Θεόν· ὅθεν ὁ μὲν Ἰὼβ ἐν πᾶσι τοῖς
συμβεβηκόσιν αὐτῷ οὐδὲν ἥμαρ-
τεν ἐναντίον τοῦ Κυρίου, καὶ οὐκ
Ἰακ. έ. 11. ἔδωκεν ἀφροσύνην τῷ Θεῷ, διὸ καὶ
ἠξιώθη τοῦ μακαρισμοῦ· ὁ δὲ Παῦλος
Κολασ. ά. 24. ἔχαιρεν ἐν τοῖς παθήμασιν αὐτοῦ,
ἕως τρίτου οὐρανοῦ ὑψούμενος, καὶ
Β'. Κορ. ιβ'. 2, 4. βλέπων καὶ ἀκούων ἄῤῥητα ῥήματα.

Ἡ πεῖνα, ἡ γυμνότης, ὁ κίνδυνος
τῆς ζωῆς, ἡ γεγυμνωμένη μάχαιρα, εἰς
μεγάλα κατακρημνίζουσιν ἁμαρτήματα
τοὺς δυστυχεῖς καὶ τρισαθλίους ἀνθρώ-
πους. Ἐκεῖνος κλέπτει, ἐπειδὴ πεινᾷ·
οὗτος γίνεται λῃστὴς, ἐπειδὴ οὐκ ἔχει
ἔνδυμα· ἐκεῖνος, διὰ τὸν κίνδυνον τῆς
ζωῆς, ἀθετεῖ τῆς ὀρθοδοξίας τὰ δόγμα-
τα· οὗτος, διὰ τῆς μαχαίρας τὸν φόβον,
ἀρνεῖται τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν. Οἱ
θεῖοι Ἀπόστολοι πολλάκις εὑρέθησαν
εἰς τοιαύτας κινδυνώδεις περιστάσεις· Ἄ-
Α'. Κορ. δ'. 11. χρι τῆς ἄρτι ὥρας, λέγουσι, καὶ
πεινῶμεν, καὶ διψῶμεν, καὶ γυ-
μνητεύομεν, καὶ κολαφιζόμεθα,
Αὐτ. ιε'. 30. καὶ ἀστατοῦμεν. Τί καὶ ἡμεῖς,
λέγουσι, κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥ-
ραν; καὶ πᾶσαν δὲ ἡμέραν ἕως θανά-
του ἐκινδύνευον, ὡς αὐτοὶ μεθ' ὅρκου ἐ-
Αὐτ. 31. πιβεβαιοῦσι· Καθ' ἡμέραν ἀποθνή-
σκω, νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν,
ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ
ἡμῶν.

Διατί δὲ ἄραγε ὅσα εἰς ἄλλους γί-
νονται ἀφορμὴ ἁμαρτίας, εἰς τοὺς Ἀπο-
στόλους ἐγένοντο παραίτια τοσούτων με-
γάλων καὶ ὑψηλῶν κατορθωμάτων, ὅσα
δὲ αὐτοὺς ἀναγινώσκομεν εἰς τὰς περὶ
αὐτῶν ἱστορίας; Διότι αὐτοὶ τοσοῦτον
ἠγάπησαν τὸν Θεὸν, ὥστε, ἀφέντες πάν-
τα τὰ ἐν κόσμῳ τερπνὰ, ἠκολούθησαν
τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ· Ἰδοὺ ἡμεῖς, ἔλε- Ματ. ιθ'. 27.
γεν αὐτῷ ὁ μακάριος Πέτρος, ἀφήκα-
μεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν
σοι. Ἡ δὲ τοιαύτη ἀγάπη ἐστὶν ὅπλον
ἀκαταμάχητον, καὶ προπύργιον ἀπόρ-
θητον· πάντα στέγει, πάντα πι- Α'. Κορ. ιγ'. 7, 8.
στεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑ-
πομένει· ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπί-
πτει. Οὐδεμία περίστασις δύναται νὰ
βλάψῃ τὸν ἀγαπῶντα τὸν Θεὸν, οὐδεὶς
πειρασμὸς δύναται νὰ ἀπομακρύνῃ αὐ-
τὸν ἀπὸ τῆς πηγῆς τῶν ἀρετῶν, ἥτις ἐ-
στὶν ἡ ἀγάπη· Τίς ἡμᾶς χωρίσει Ρωμ. ή. 35.
ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, ἔ-
λεγεν ὁ θεηγόρος Παῦλος, θλίψις, ἢ
στενοχωρία, ἢ διωγμὸς, ἢ λιμὸς,
ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαι-
ρα; ὑψοῦνται, ναὶ, καὶ κατὰ τῶν ἀγα-
πώντων τὸν Θεὸν τῶν πειρασμῶν καὶ
τῶν ἐναντίων περιστάσεων τὰ ἄγρια κύ-
ματα, ἀλλ' οὐδόλως δύνανται νὰ κατα-
ποντίσωσι τὸ σκάφος τῆς ψυχῆς, τὸ ὑ-
πὸ τῆς ἀγάπης κατεσκευασμένον· Ἀλ- Αὐτόθι. 37.
λ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν,
προστίθησιν ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος, διὰ
τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. Ὅταν ἐν
ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ἀγαπῶμεν τὸν Θεὸν, Αὐτόθι. 8, 39.
τότε οὔτε ὁ φόβος τοῦ θανάτου, οὔτε ἡ
ἀγάπη τῆς ζωῆς, οὔτε οἱ Ἄγγελοι, οὔτε
οἱ ἐξουσιασταὶ τοῦ κόσμου, οὔτε οἱ Δαί-
μονες, οὔτε τὰ ἐνεστῶτα καὶ περιέχον-
τα ἡμᾶς κακὰ, οὔτε τὰ προβλεπόμενα
καὶ προσδοκώμενα, οὔτε ἡ εὐτυχία καὶ
δόξα, οὔτε ἡ δυστυχία καὶ ἀτιμία, οὔ-
τε ἄλλο τι τῶν ἐν τῇ κτίσει δύναται νὰ
ἀποχωρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ
Θεοῦ, καὶ νὰ κατακρημνίσῃ εἰς τῆς ἁ-
μαρτίας τὰ βάραθρα.

Οὐδὲν δύναται νὰ νικήσῃ τὸν ἀγα-
πῶν-

πῶντα τὸν Θεὸν, ἐπειδὴ διὰ τῆς ἀγά-
πης γίνεται κατοικητήριον καὶ θρόνος
Ἰωάν. ιδʹ. τοῦ Θεοῦ· Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, εἶπεν
23. ὁ Κύριος, τὸν λόγον μου τηρήσει·
καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐ-
τὸν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμε-
θα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσο-
μεν· ὅπου δὲ ὁ Θεὸς, ἐκεῖ δύναμις ἀ-
καταμάχητος, ἐκεῖ φῶς ὑπέρλαμπρον,
μακρὰν φυγαδεῦον πάσης ἁμαρτίας τὸ
σκότος. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ διὰ τῆς ἀγά-
πης τῷ Θεῷ συνηνωμένος, ἐστὶν ὁ ἄν-
θρωπος ὁ πρὸ τῆς ἁμαρτίας, ὁ καθ' ὁ-
μοίωσιν τοῦ Θεοῦ πλασθείς· κατὰ δὲ
τοῦ τοιούτου ἀνθρώπου οὐ μόνον οἱ πει-
ρασμοὶ καὶ αἱ χαλεπαὶ καὶ κινδυνώδεις
περιστάσεις οὐδὲν ἰσχύουσιν, ἀλλὰ καὶ
πάντα τὰ κτίσματα, ὁρῶντα ἐν αὐτῷ
τὴν ἀπαράλλακτον τοῦ Θεοῦ εἰκόνα, καὶ
αἰσθανόμενα τὴν ἐν αὐτῷ θείαν δύνα-
μιν, εὐλαβοῦνται αὐτὸν ὡς Βασιλέα, καὶ
ὑποτάσσονται αὐτῷ ὡς ἄρχοντι τῆς γῆς.
Βλέπομεν τοῦτο εἰς τὰς ἁγίας Γραφάς.
Γεν. ά. Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυὴ ἔστησε τοῦ ἡλίου
16. Ἰησ. ί. τὸν δρόμον, οἱ τρεῖς Παῖδες ἔσβεσαν τὴν
12. δύναμιν τοῦ πυρὸς, ὁ Δανιὴλ ἔφραξε τὰ
Δαν. γ. στόματα τῶν λεόντων, ὁ Ἠλίας ἔκλεισε
25. Αὐτ. ϛʹ. καὶ πάλιν ἤνοιξε τὸν οὐρανὸν, ὁ Μωϋ-
18. σῆς μετέβαλε τὸ ὕδωρ εἰς αἷμα, καὶ
Γʹ. Βασ. τῆς γῆς τὸ χῶμα εἰς σκνίφας, ὁ Πέτρος
ιζʹ. ιή. Ἐξόδ. ζʹ. ἀνέστησε τὴν Ταβιθὰ, ὁ Παῦλος ἔμει-
19. νεν ἀβλαβὴς ἐκ τῶν δηγμάτων τῆς ἐχί-
Αὐτ. ή. ιζʹ. δνης, εἰς τοὺς θαυματουργοὺς ἁγίους
Πράξ. θʹ. πᾶσαν ὑπακοὴν ἔδειξαν τὰ κτίσματα,
40. Αὐτ. κή. ἐκπηδήσαντα καὶ αὐτοὺς τοὺς ὅρους τῆς
3. ἰδίας φύσεως.

Καὶ ἄλλο δὲ προτέρημα θαυμαστὸν ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης. Ἡ ἀγάπη ἐστὶν ὁ χορηγὸς καὶ ὁ φύλαξ καὶ αὐτῆς τῆς προσκαίρου εὐτυχοῦς ἡμῶν καταστάσεως· ἀκούσατε τὴν ἀπόδειξιν. Ἡ εὐτυχὴς κατάστασις, καὶ ἡ ἀληθὴς τοῦ ἀνθρώπου ἄνεσις κρέμαται ὅλη ἀπὸ τῆς καλῆς καὶ εὐτάκτου διοικήσεως τῆς ὁμηγύρεως, ἐν ᾗ αὐτὸς ζῇ καὶ πολιτεύεται· εἰς ποίαν δὲ πόλιν, ἢ χώραν, ἢ οἰκίαν, ἢ εἰς ποίαν ἄλλην ὁμήγυριν βλέπεις καλὴν καὶ εὔτακτον διοίκησιν, εἰμὴ εἰς ἐκείνην, ἐν ᾗ λάμπει ἡ δικαιοσύνη, λαλεῖται ἡ ἀλήθεια, πολιτεύεται ἡ σωφροσύνη, ἐνεργεῖται ἡ μετάδοσις, βασιλεύει ἡ συμφωνία καὶ ἡ ἕνωσις; Φανερὸν δέ ἐστιν, ὅτι ταῦτα πάντα καρποί εἰσι τῆς ἀγάπης· ἐὰν ἀφέλῃς τὴν ἀγάπην ἀπὸ τῆς ὁμηγύρεως τῶν ἀνθρώπων, βλέπεις ἐν αὐτῇ ἀδικίας, ψεύδη, ἀσωτείας, ἁρπαγὰς, ἐπιβουλὰς, δολιότητας, προδοσίας, διχονοίας, μάχας, σκάνδαλα· ταῦτα δὲ προξενοῦσιν εἰς τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ ὁμηγύρει ζῶντας ἀνθρώπους στενοχωρίας, θλίψεις, συμφορὰς, κινδύνους, κακὰ ἄμετρα, καὶ ἑπομένως ἀθλίαν καὶ δυστυχεστάτην κατάστασιν. Ἡ ἀγάπη λοιπὸν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔδωκεν εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν προτερήματα, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος εὐτυχὴς γίνεται καὶ εἰς ταύτην τοῦ κόσμου τὴν παροικίαν, καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν οὐράνιον ἡμῶν πατρίδα.

Βλέπε δὲ πρὸς τούτοις, πῶς ὁ Θεὸς πάντα πανσόφως ᾠκονόμησεν, ὅσα φέρουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν σωτηρίαν. Θέλει, ἵνα ἀγαπῶμεν αὐτόν·
Ἀγαπήσεις, λέγει, Κύριον τὸν Θεόν Ματ. κβ.
σου, οὐχ ὅτι χρείαν ἔχει τῆς ἀγάπης 37.
ἡμῶν· διότι ποίαν χρείαν ἔχει αὐτῆς ὁ Παντοδύναμος, ὁ Παντοκράτωρ, ὁ Παντεξούσιος, ἡ Πηγὴ τῆς δόξης, ὁ Δοτὴρ πάντων τῶν ἀγαθῶν; ἀλλ' ἵνα διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης ἐκχέῃ ἐφ' ἡμᾶς καὶ τὰ πρόσκαιρα αὐτοῦ ἀγαθὰ, καὶ τὰ αἰώνια· θέλει δὲ, ἵνα ἀγαπῶμεν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ ἡμῶν, καὶ ἐπαναλαμβάνει τὸ, ἐν ὅλῃ

τρὶς, ἵνα δείξῃ, ὅτι τοῦτό ἐστι δίκαιον, τοῦτο συμφέρον, τοῦτο ἀναγκαῖον. Δίκαιον, ἐπειδὴ τότε δικαιοπραγοῦμεν, ὅταν εἰς τὸν Δημιουργὸν ἡμῶν, τὸν Σωτῆρα, τὸν Εὐεργέτην, τὸν Χορηγὸν τῆς ζωῆς καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν, οὐχὶ τὸ μέρος, ἀλλὰ τὸ ὅλον προσφέρωμεν. Συμφέρον, ἐπειδὴ, ἐὰν μέρος μὲν ἀφιερώσω εἰς τὸν Θεὸν, μέρος δὲ εἰς τὸν κόσμον, τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον ἀφιέρωσα εἰς τὸν κόσμον, στηρίζεται εἰς πράγματα ἀκατάστατα καὶ εὐμετάβλητα, ὅθεν οὐκ ὠφελοῦμαι, ἀλλὰ ζημιοῦμαι καὶ βλάπτομαι· ἐὰν ἀφιερώσω μέρος τοῦ νοός μου καὶ τῆς καρδίας μου εἰς τὰ ἀργύρια, εἰς τὰ κτήματα, εἰς τὰ ἀξιώματα τοῦ κόσμου τούτου, αὔριον ἢ κλέπτει αὐτὰ ὁ κλέπτης, ἢ ἁρπάζει ὁ ἐπίβουλος, ἢ διαφθείρει ἡ αἰφνίδιος συμφορά· ὅθεν τὸ ὑποκείμενον τῆς ἀγάπης μου καὶ τῆς γλυκύτητός μου γίνεταί μοι ὕλη πικρίας, καὶ ἀπαραμυθήτου θλίψεως· μόλις, μετὰ τοὺς πολλοὺς ἀγῶνας καὶ κόπους, γλυκαίνει τὴν καρδίαν μου ἡ τούτων ἀπόλαυσις, καὶ ἰδοὺ μεταβάλλει τὴν ῥανίδα τῆς γλυκύτητος αὐτῶν εἰς θάλασσαν πικρίας ἡ τούτων στέρησις· σήμερον χαίρω διὰ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῶν, καὶ αὔριον κλαίω διὰ τὴν τούτων στέρησιν· ἐὰν δὲ ἀφιερώσω τὸ ὅλον εἰς τὸν Θεὸν, ἐπειδὴ ὁ Θεός ἐστιν ἡ πηγὴ τῶν ἀγαθῶν, ἐστὶν ἄτρεπτος καὶ ἀναλλοίωτος, οὐδέποτε βλάπτομαι, ἀλλὰ πάντοτε ὠφελοῦμαι· ἡ ἡσυχία μου μένει ἀναλλοίωτος, ἡ εἰρήνη μου ἀτάραχος, ἡ χαρά μου ἄλυπος, ἡ εὐτυχία μου διηνεκής. Ἀναγκαῖον δὲ, ἐπειδὴ, ἐὰν ἀφιερώσω μέρος τῆς ψυχῆς μου καὶ τῆς διανοίας μου, καὶ μέρος τῆς καρδίας μου εἰς τὸν Θεὸν, μέρος δὲ εἰς τὸν κόσμον, τότε εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, τὸ μὴ ἀφιερωθὲν εἰς τὸν Θεὸν, εἰσέρχονται οἱ πονηροὶ λογισμοὶ, εἰσέρχεται ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς, εἰσέρχεται ἡ ἁμαρτία, ἥτις μιαίνει καὶ διαφθείρει καὶ τὸ μέρος τὸ ἀφιερωθὲν εἰς τὸν Θεόν· ἐὰν ἀφιερώσω ὅλην τὴν καρδίαν, καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ τὴν διάνοιάν μου εἰς τὸν Θεὸν, τότε ἡ ἁμαρτία οὐχ εὑρίσκει τόπον, ἵνα εἰσέβῃ ἐν ἐμοὶ, ἐπειδὴ καὶ ἡ καρδία μου, καὶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἡ διάνοιά μου πεπληρωμένα εἰσὶ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐν ἐμοὶ κατοικοῦντος.

Θέλει ὁ Θεὸς ὅλην τὴν ἀγάπην ἡμῶν, ἐπειδὴ ὁ μὲν κόσμος, καὶ πάντα τὰ ἐγκόσμια πράγματα ἀνάξιά εἰσι τῆς ἀγάπης ἡμῶν, ὡς φθαρτὰ, μεταβλητὰ, καὶ πρόσκαιρα· μόνος δὲ αὐτός ἐστι τὸ ἄξιον ὑποκείμενον τῆς ἀγάπης ἡμῶν, ἐπειδή ἐστιν ἄφθαρτος, ἀμετάβλητος, αἰώνιος· διὰ τοῦτο ὅστις ἀφιερώσῃ ὅλον ἑαυτὸν εἰς τὸν Θεὸν, ἐκεῖνος ἔχει διαπαντὸς καὶ τὴν καρδίαν, καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ τὴν διάνοιαν πλήρη πάσης πνευματικῆς ἡδονῆς, πλήρη πάσης χαρᾶς, καὶ ἀγαλλιάσεως ἀμεταβλήτου· χαίρει αὐτὸς, ὡς ὁ Παῦλος, καὶ εἰς τὰ συμβαίνοντα αὐτῷ παθήματα, λέγει καὶ αὐτὸς, καθὼς ἐκεῖνος· Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου. Κολ. α΄. 24.

Βλέπε, λέγω, πῶς ὁ Θεὸς πάντα πανσόφως ᾠκονόμησεν, ὅσα φέρουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν εὐτυχίαν, καὶ τὴν σωτηρίαν. Ἡ ἀγάπη, ἥτις ἐστὶ τὸ θεμέλιον τῶν νόμων τοῦ Θεοῦ, ἡ ῥίζα καὶ ἡ πηγὴ πάσης ἀρετῆς καὶ χάριτος, ἡ εὐτυχία τῆς ζωῆς, καὶ ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς, ἡ πρόξενος τῆς αἰωνίου μακαριότητος, ἡ ἕνωσις τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἐστὶν ἀρετὴ εὐκολωτάτη· οὐδὲ ἀγώνων, οὐδὲ κόπων, οὐδὲ ὁδοιπορίας, οὐδὲ χρημάτων, οὐδὲ μεσιτείας, οὐδὲ ἄλλου τινὸς πράγματος χρείαν ἔχεις, ἵνα ἀγαπήσῃς τὸν Θεόν· ἠθέλησας ἀγαπῆσαι αὐτόν; τοῦτο ἀρκεῖ σοι, καὶ οὐδὲν ἐμποδίζει σε. Ἡ αὐτὴ ἀγάπη ἐστὶ πρᾶγμα κοινόν· καὶ οἱ ἄνδρες, καὶ αἱ γυναῖκες,

καὶ

5

καὶ ὁ νέος, καὶ ὁ γέρων, καὶ ὁ ὑγιὴς καὶ ὁ ἀσθενὴς, καὶ ὁ Βασιλεὺς καὶ ὁ στρατιώτης, καὶ ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχὸς, καὶ ὁ ἀξιωματικὸς καὶ ὁ ἰδιώτης, καὶ πάσης ἄλλης καταστάσεως καὶ τάξεως ἄνθρωπος μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας δύναται νὰ ἀγαπήσῃ τὸν Θεὸν, καὶ νὰ φθάσῃ ἐπίσης εἰς αὐτὸν τὸν τέλειον τῆς ἀγάπης βαθμόν.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἄπειρος σοφία τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ἄμετρος αὐτοῦ φιλανθρωπία, διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ εὐτυχῆ κατάστασιν τῶν ἀνθρώπων, τοιαύτην κατεσκεύασε τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης, ποίαν ἀπολογίαν ἔχουσιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅσοι οὐδέποτε αὐτὸν ἠγάπησαν, ὅσοι ἀποθνήσκουσιν ἄσπλαγχνοι, σκληροὶ, ἀνελεήμονες, ἀσυμπαθεῖς, ὅσοι ἀποθνήσκουσιν ἔχοντες τὸ μῖσος εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐκδικήσεως εἰς τὴν ψυχήν; Ποίαν πρόφασιν ἔχω, καὶ ποίαν ἀπολογίαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅταν ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης, ἐρευνῶν τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, εὕρῃ με γυμνὸν τοῦ ἐνδύματος τῆς ἀγάπης; ποία ἡ πρόφασίς μου; τὸ δύσκολον τοῦ κατορθώματος; ἀλλὰ ποίαν δυσκολίαν ἔχει ἡ ἀρετὴ τῆς ἀγάπης; Ποία ἡ πρόφασίς μου; τὰ ἐπακολουθοῦντα ἐκ τῆς ἀγάπης δυστυχήματα; ἀλλ' ἡ ἀγάπη φέρει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν εἰρηνικὴν κατάστασιν, καὶ πᾶσαν ἄλλην τῆς ζωῆς εὐτυχίαν. Τί ἀπολογήσομαι, καταφρονήσας τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης, τὴν πρόξενον τῆς σωτηρίας μου; Ὢ ποῖος φόβος τότε, ὅταν ὁ δίκαιος Κριτὴς ἐκφωνήσῃ τὴν φοβερὰν ἀπόφασιν· Δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας, ἄρατε αὐτὸν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Κύριε Παντοκράτωρ, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, ἐμφύτευσον εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν τὴν ἀγάπην σου, καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς τῶν αἰωνίων βασάνων. Ἀμήν. Ματ. κβ'. 13.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙϚ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἄλλοι μὲν τῶν τῆς ψευδοφιλοσοφίας μαθητῶν, ἀρνούμενοι παντελῶς τὴν θείαν πρόνοιαν, λέγουσιν, ὅτι τὰ πάντα εἰσὶν ἀπερίσκεπτα καὶ ἀπρονόητα, κινοῦνται δὲ καὶ εὐθύνονται ὑπὸ τῆς τύχης, ἢ ὑπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς φυσικῶν νόμων· ἄλλοι δὲ, περιορίζοντες τοῦ Θεοῦ τὴν πρόνοιαν ἄχρι τῆς σελήνης, λέγουσιν, ὅτι πάντα, ὅσα εὑρίσκονται ὑποκάτω τῆς σελήνης, ἀπρονόητά εἰσι, καὶ ὡς ἔτυχε κινούμενα, καὶ διευθυνόμενα. Ἡ ἀληθινὴ εὐαγγελικὴ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Φιλοσοφία, καὶ διὰ τῆς ἐν τῷ σημερινῷ Εὐαγγελίῳ ἀναγνωσθείσης Παραβολῆς διδάσκουσα τὴν διανομὴν τῶν ταλάντων, ἀνάλογον εἰς τὴν τοῦ καθενὸς δύναμιν, ἔτι δὲ καὶ τὸν ἀναλογισμὸν τῶν δοθέντων ἑκάστῳ ταλάντων,

καὶ

καὶ τὰ βραβεῖα τῶν πολλαπλασιασάντων, καὶ τὰς τιμωρίας τῶν ταῦτα κρυψάντων, λαμπρᾷ τῇ φωνῇ ἀνακηρύττει τὴν εἰδικὴν περὶ ἑνὸς ἑκάστου πρόνοιαν, καὶ καταργεῖ τὰ πεπλανημένα τῶν τοιούτων ψευδοφιλοσόφων δόγματα. Ψυχωφελὴς οὖν καὶ σωτήριός ἐστιν ἡ τῆς Παραβολῆς ταύτης ἑρμηνεία, ἣν ἀκούσατε.

Ματ. κέ. 14. **Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν Παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωπός τις, ἀποδημῶν, ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ.**

Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις παρέδωκε τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ἐστὶν ὁ πανάγαθος Θεὸς, ὅστις παρέδωκε τὰ χαρίσματα αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώποις. Καὶ ἄνθρωπος μὲν λέγεται, διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους φιλανθρωπίαν αὐτοῦ· ἀποδημῶν δὲ, διὰ τὴν πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ, τοὺς λαβόντας τὰ χαρίσματα αὐτοῦ, ὑπερβάλλουσαν μακροθυμίαν· καθότι οὐκ εὐθὺς, ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν χρόνου πολλοῦ ζητεῖ παρ' αὐτῶν τὸν καρπὸν τῶν
Αὐτόθι. 19. δοθέντων αὐτοῖς χαρισμάτων· Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν, λέγει, ἔρχεται ὁ Κύριος τῶν δούλων ἐκείνων. Ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄλλην ἔννοιαν ἐκλαμβάνουσί
Κυριλ. εἰς τὴν Σειρ. τινες τὰ λόγια ταῦτα· Ὁ ἄνθρωπος, λέγουσι, σημαίνει τὸν δι' ἡμᾶς σαρκωθέντα Ἰησοῦν Χριστὸν, ὅστις, ὅτε ἀναχωρῆσαι ἔμελλεν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἀναληφθῆναι εἰς τὸν οὐρανὸν, παρέδωκεν εἰς τοὺς ἁγίους αὐτοῦ μαθητὰς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, ἤγουν τὴν ἁγίαν
Πραξ. κ'. 28. αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος.

Καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύω, ᾧ δὲ ἓν· ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν· καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. Ματ. κέ. 15.

Τὰ τάλαντα ἐνταῦθα σημαίνουσι τοῦ Θεοῦ τὰ χαρίσματα, τὴν εὐφυΐαν, τὴν σοφίαν, τὸν πλοῦτον, τὸ ἀξίωμα, τὴν τέχνην, καὶ ἄλλα ὅμοια· ἡ δὲ τούτων διανομὴ ἐστὶν ἄνισος· ἄλλος λαμβάνει πέντε, ἄλλος δύω, ἄλλος ἓν, οὐδεὶς δὲ μένει ἄνευ ταλάντου· γίνεται δὲ ἡ ἄνισος διανομὴ κατὰ ἀναλογίαν τῆς δυνάμεως ἑνὸς ἑκάστου· τόσα τάλαντα ἐμπιστεύει ὁ Θεὸς, ὅσα καθεὶς δύναται πολυπλασιάσαι. Ἴσως δὲ τὸ πέντε, δύω, καὶ ἓν οὐκ ἐτέθησαν ὡς παραδειγματικὰ ἁπλῶς, ἵνα μόνον τὸ περισσότερον καὶ ὀλιγώτερον σημάνωσιν, ἀλλὰ τὸ μὲν πέντε ἐτέθη διὰ τὰς πέντε αἰσθήσεις· τὸ δὲ δύω, διὰ τὴν ἐκ δύω οὐσιῶν τοῦ ἀνθρώπου σύνθεσιν, τῆς ψυχικῆς δηλονότι καὶ τῆς τοῦ σώματος· τὸ δὲ ἓν, διὰ τὴν μίαν ἐκ τῶν δύω φύσεων τοῦ ἀνθρώπου ὑπόστασιν.

Πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τά- Ματ. κέ. 16.
λαντα λαβὼν, εἰργάσατο ἐν
αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν ἄλλα
πέντε τάλαντα. Ὡσαύτως 17.
καὶ ὁ τὰ δύω, ἐκέρδησε καὶ
αὐτὸς ἄλλα δύω. Ὁ δὲ τὸ 18.
ἓν λαβὼν, ἀπελθὼν ὤρυξεν ἐν
τῇ γῇ, καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀρ-
γύριον τοῦ Κυρίου αὐτοῦ.

Ἡ μὲν ἐργασία σημαίνει τὴν με-

τά-

ταδοσιν, ἡ δὲ ὄρυξις, τὴν κρύψιν τῶν ταλάντων. Ὅστις, λαβὼν τῆς σοφίας τὸ χάρισμα, κηρύττει τὸ Εὐαγγέλιον, ἐξηγεῖ τὰς Θείας Γραφὰς, κατηχεῖ τοὺς ἀπίστους, συγγράφει ὠφέλιμα βιβλία, παραδίδωσι φωτιστικὰ μαθήματα, ἐκεῖνος πολυπλασιάζει τὸ τάλαντον· ὅστις δὲ, σοφὸς ὢν, οὐδὲ τὸ στόμα ἀνοίγει πρὸς διδασκαλίαν, οὐδὲ τὴν χεῖρα κινεῖ πρὸς τὸ συγγράφειν εἰς ὠφέλειαν τοῦ πλησίον, ἐκεῖνος κρύπτει τῆς σοφίας τὸ τάλαντον· τὸ αὐτὸ νόησον καὶ περὶ τῶν ἄλλων ταλάντων. Τί δὲ σημαίνει τὸ, ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα, καὶ τὸ, ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύω; Τὸν πολυπλασιασμὸν σημαίνει τοῦ χαρίσματος τὸν ἐπίγειον, καὶ τὴν προσθήκην τῆς δόξης τὴν ἐπουράνιον· διότι ὁ σοφὸς, διὰ τῆς παραδόσεως τῶν ἐπιστημονικῶν μαθημάτων, ποιεῖ σοφοὺς, ὁ τεχνίτης, διὰ τῆς παραδόσεως τῶν κανόνων τῆς τέχνης, ποιεῖ τεχνίτας, ὁ πλούσιος, διὰ τῆς μεταδόσεως τοῦ πλούτου, ποιεῖ πλουσίους· εἰς ἐκείνους δὲ, οἵτινες τοιουτοτρόπως πολυπλασιάζουσι τὸ χάρισμα, δόξα καὶ στέφανοι προστίθενται ἐν οὐρανοῖς κατὰ ἀναλογίαν τοῦ πολυπλασιασμοῦ.

Ματ. κε'. 19. Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ Κύριος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν.

Μετὰ χρόνον πολὺν, εἶπεν, ἐπειδὴ εἰς τὴν δευτέραν τοῦ Κυρίου παρουσίαν, ὅταν ἔλθῃ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, τότε λογοθέσιον φοβερὸν συνίστησι μετὰ πάντων τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐξετάζει ἑνὸς ἑκάστου τὰ ἔργα. Τὸ αὐτὸ δὲ λογοθέσιον περιγράφει καὶ ἡ Παραβολὴ τοῦ ὀφειλέτου τῶν μυρίων ταλάντων, λέγουσα· Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ Βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησε συνάραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. Ματ. ιη'. 23.

Ματ. κε'. 20. Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα, λέγων· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε, ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδισα ἐπ' αὐτοῖς.
21. Ἔφη δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος αὐτοῦ· Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.
22. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύω τάλαντα λαβὼν, εἶπε· Κύριε, δύω τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε, ἄλλα δύω τάλαντα ἐκέρδισα ἐπ' αὐτοῖς.
23. Ἔφη αὐτῷ ὁ Κύριος αὐτοῦ· Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.

Βλέπε τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν ἀγαθῶν καὶ μεταδοτικῶν ἀνθρώπων. Αὐτοὶ ὁμολογοῦσιν, ὅτι ὁ Θεός ἐστι τὸ αἴτιον τῆς ἀρετῆς αὐτῶν· Σὺ Κύριε, λέγει ὁ εἷς, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· Σὺ Κύριε, λέγει καὶ ὁ ἄλλος, δύω τάλαντά μοι παρέδωκας.

Ἄκουε δὲ καὶ τοῦ δεσπότου τὸν ἔπαινον· Εὖγέ σοι, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἀγαθός ἐστιν ὁ μεταδοτικός, ὡς ἀγαθοποιῶν τὸν πλησίον αὐτοῦ· πιστὸς δὲ, ὡς οἰκονομῶν τὸ δοθὲν αὐτῷ τάλαντον κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ, τοῦ δόντος αὐτὸ εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ· Ἐπὶ ὀλίγα, λέγει, ἐφάνης πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· ὀλίγα δὲ ἀληθῶς καὶ μικρά εἰσι τὰ πρόσκαιρα χαρίσματα, συγκρινόμενα τῇ ἐπουρανίῳ δόξῃ, καὶ τῇ αἰωνίῳ βασιλείᾳ, εἰς ἣν εἰσάγει ὁ Θεὸς τὸν πολυπλασιάσαντα τὸ τάλαντον, λέγων· Εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου· τοῦτό ἐστιν ἡ ἀμοιβὴ τοῦ κόπου τῶν ἁγίων ἀνδρῶν, οἵτινες, μετὰ χαρᾶς καὶ ἐπιμελείας μεταδόντες τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτοῖς χάρισμα, ὠφέλησαν τὸν πλησίον αὐτῶν, ἡ μακαριότης δηλαδὴ ἡ αἰώνιος, καὶ ἡ δόξα ἡ ἀνεκλάλητος, καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡ ἀπέραντος· ταῦτα δὲ ὠνόμασε χαρὰν τοῦ Κυρίου, καθότι προξενοῦσι τὴν χαρὰν τὴν ἀτελεύτητον, καὶ τὴν ἀγαλλίασιν τὴν αἰώνιον.

Ματ. κέ. 24. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον λαβὼν εἶπε· Κύριε, ἔγνων σε, ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ
25. διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς, ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε, ἔχεις τὸ σόν.

Διὰ τούτων τῶν λόγων ἐφανέρωσεν ἡμῖν ὁ Κύριος τὴν ἀχαριστίαν καὶ τὰς παραλόγους προφάσεις τῶν πονηρῶν καὶ ὀκνηρῶν ἀνθρώπων. Οὗτοι οὐδέποτε ἀρκοῦνται εἰς ὅσα ὁ Θεὸς δίδωσιν εἰς αὐτοὺς, οὐδὲ προσφέρουσιν αὐτῷ τὴν χρεωστουμένην εὐχαριστίαν, ἀλλὰ πάντοτε προσκλαίονται, καὶ ἀχαριστοῦσι· μὴ ἐκπληροῦντες δὲ τὸ ἀπαραίτητον αὐτῶν χρέος, προφάσεις ἐπινοοῦσιν οὐ μόνον ματαίας, ἀλλὰ καὶ αὐθάδεις καὶ παραλόγους, προφάσεις, αἵτινες οὐ δικαιολογοῦσιν, ἀλλὰ κατακρίνουσιν αὐτούς. Ἄκουσον τί λέγει οὗτος ὁ πονηρὸς δοῦλος· Κύριε, λέγει, ἐγὼ ἐκατάλαβα, ὅτι ὑπάρχεις ἄνθρωπος σκληρὸς, ἐπειδὴ θερίζεις ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγεις ὅθεν οὐκ ἐσκόρπισας· διὸ, φοβηθεὶς τὴν σκληρότητά σου, οὐκ ἐπολυπλασίασα διὰ τῆς μεταδόσεως τὸ χάρισμά σου, ἀλλὰ κατέκρυψα, καὶ ἀφῆκα αὐτὸ ἀμετάδοτον· βλέπε τὸ τάλαντον, ὃ δέδωκάς μοι, ἔχεις αὐτὸ σῶον καὶ ἀκέραιον. Ἄκουσον νῦν καὶ τὸ πῶς ἐλέγχει ὁ Κύριος τὸν πονηρὸν δοῦλον διὰ τῶν ἰδίων λόγων, δι᾽ ὧν αὐτὸς ἐνόμισεν, ὅτι δικαιολογεῖται.

Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Κύριος αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ· Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ᾔδεις, ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα· Ματ. κέ. 26.
ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις· καὶ ἐλθὼν ἐγὼ, ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. 27.

Τραπεζῖται, οἵτινες καὶ κολλυβισταὶ λέγονται, εἰσὶν ἐκεῖνοι, οἵτινες, ἀλλάττοντες τὰ χρήματα, παραδείγματος χάριν τὰ χρυσᾶ εἰς ἀργυρᾶ ἢ χάλκινα, ἐκ τούτου καὶ αὐτοὶ κερδαίνουσι, καὶ εἰς τοὺς δεσπότας τῶν χρημάτων κερ-

Ματ. κά. 12. Μάρκ. ιά. 15. Ἰωάν. β΄. 15.

κέρδος ἀποδίδουσιν. Οἱ τραπεζῖται δὲ ἐνταῦθα σημαίνουσι τοὺς ὁποιῳδήποτε τρόπῳ εὐεργετουμένους· διότι, καθὼς οἱ τραπεζῖται, λαμβάνοντες τὰ ἀργύρια, καὶ αὐτοὶ κερδαίνουσι, καὶ εἰς τοὺς δόντας αὐτοῖς τὰ ἀργύρια κέρδος ἀποδίδουσιν· οὕτω καὶ οἱ εὐεργετούμενοι, λαμβάνοντες τὴν εὐεργεσίαν, καὶ ἑαυτοὺς ὠφελοῦσιν, καὶ κέρδος ἀθάνατον προξενοῦσιν εἰς τοὺς εὐεργέτας αὐτῶν· ἐπειδὴ ὁ Θεός, ἀντὶ τῆς προσκαίρου εὐεργεσίας, ἀνταποδίδωσιν εἰς αὐτοὺς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ βασιλείαν. Ἐλέγχει οὖν ὁ Κύριος τὸν μὴ πολυπλασιάσαντα τὸ τάλαντον διὰ τῶν ἰδίων λόγων, δι᾽ ὧν αὐτὸς προφασίζεται· Σύ, λέγει, δοῦλε πονηρὲ καὶ ὀκνηρέ, οὐκ ἐπολυπλασίασας τὸ τάλαντόν μου διὰ τὴν κακίαν τῆς καρδίας σου, καὶ τὴν ὀκνηρίαν τῆς προαιρέσεώς σου· ἐπειδή, ἐὰν ἐγνώρισας, ὡς λέγεις, ὅτι ἐγώ εἰμι σκληρός, καὶ θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα, διὰ τοῦτο μάλιστα ἔπρεπε, φοβηθεὶς τὴν ἐμὴν σκληρότητα, ἵνα βάλῃς τὸ τάλαντον, ὅπερ ἔλαβες, εἰς τοὺς τραπεζίτας· ἔπρεπεν, ἵνα μεταδώσῃς τὸν πλοῦτον εἰς τῶν πτωχῶν τὰς χεῖρας, ἢ τὴν σοφίαν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων· ἐγὼ δέ, ἐλθὼν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, ἐλάμβανον τὸ τάλαντόν μου μετὰ τόκου. Ποῖος δέ ἐστιν ὁ τόκος, ὃν λαμβάνει ὁ Κύριος, ὅταν πολυπλασιάζωνται τὰ τάλαντα; Ὁ τόκος οὗτος ἐστὶν ἡ προσθήκη τῶν σῳζομένων, διότι καὶ ὅσοι πολυπλασιάζουσι τοῦ Θεοῦ τὸ χάρισμα, μεταδίδοντες αὐτὸ εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ ὅσοι, ἀπολαμβάνοντες τῆς μεταδόσεως τοῦ ταλάντου, ὠφελοῦσι τὴν ψυχὴν αὐτῶν, ἐκεῖνοι κληρονομοῦσι τὴν αἰώνιον χαρὰν καὶ βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Τοιουτοτρόπως οὖν ἐλέγξας ὁ Κύριος τὴν αὐθάδη καὶ παράλογον τοῦ πονηροῦ καὶ ὀκνηροῦ ἀνθρώπου προφασιολογίαν, καὶ ἐπιστομίσας αὐτόν, καὶ δείξας, ὅτι, ἐν τῇ ἐσχάτῃ κρίσει τοῦ Θεοῦ, αἱ προφάσεις οὐδένα τόπον ἔχουσιν, οὐδὲ δύνανται δικαιολογῆσαι τοὺς πταίστας, ἐπάγει εὐθὺς τὴν φοβερὰν παίδευσιν.

Ἄρατε οὖν ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ τά- Ματ. κέ. 28.
λαντον, καὶ δότε τῷ ἔχοντι
τὰ δέκα τάλαντα· (Τῷ γὰρ 29.
ἔχοντι παντὶ δοθήσεται, καὶ
περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ
μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρ-
θήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ). Καὶ τὸν 30.
ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς
τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ
ἔσται ὁ κλαυθμός, καὶ ὁ βρυγ-
μὸς τῶν ὀδόντων.

Φρικτὴ καὶ φοβερά ἐστιν ἡ ἀπόφασις κατὰ τοῦ κρύψαντος τὸ τάλαντον· Ἄρατε οὖν ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ τάλαντον· τοῦτό ἐστι στέρησις καὶ παντελὴς ἀπογύμνωσις τοῦ θείου χαρίσματος. Πότε δὲ ἄρά γε αἴρει τὸ χάρισμα; εἰς τὸν παρόντα αἰῶνα, ἢ εἰς τὸν μέλλοντα; Εἰς μὲν τὸν παρόντα αἴρει τὸ χάρισμα, εἰς δὲ τὸν μέλλοντα, τὴν διὰ τὴν καλὴν χρῆσιν τοῦ χαρίσματος πρέπουσαν ἀνταπόδοσιν· καὶ ἀπὸ μὲν τῶν κακῶς μετερχομένων τὸ χάρισμα αἴρει ὁ Θεὸς καὶ τὸ χάρισμα καὶ τὴν διὰ τὸ χάρισμα ἀνταπόδοσιν· καθὼς ἀπὸ τοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων ἀφεῖλεν ἐν μὲν τῷ νῦν αἰῶνι τὴν Ἱερωσύνην καὶ τὴν Βασιλείαν, μετὰ δὲ τὴν μέλλουσαν κρίσιν ἀφελεῖ ἀπ᾽ αὐτῶν καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν, τὴν ἡτοιμασμένην διὰ τοὺς καλῶς μετελθόντας τὰ τοιαῦτα τάλαντα· ὁμοίως

ἐστί

ἐστέρησε τὸν Ἰούδαν τοῦ ἀποστολικοῦ χαρίσματος εὐθὺς μετὰ τὴν προδοσίαν, στερήσει δὲ αὐτὸν, ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ, καὶ τῆς αἰωνίου δόξης, τῆς ἡτοιμασμένης διὰ τοὺς πολυπλασιάσαντας τὸ ἀποστολικὸν τάλαντον. Ἀλλὰ καὶ τὸν πλούσιον, ὅταν κακῶς μετέρχηται τοῦ δοθέντος αὐτῷ πλούτου τὸ χάρισμα, καθιστᾷ ἐνίοτε πένητα πενήτων, αἴρων ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πλούτου τὸ τάλαντον· ἐὰν δὲ μὴ μετανοήσῃ, ὑστερεῖ αὐτὸν καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ὑπὲρ τῶν δικαίων ἡτοιμασμένης βασιλείας. Αἴρει τὸ τάλαντον ἀπὸ τοῦ ἀναξίου· Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, καὶ δίδωσιν αὐτὸ τῷ ἀξίῳ τοῦ ταλάντου· Καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα· ὁ ἀμετάδοτος ἄνθρωπος γυμνοῦται τοῦ θείου χαρίσματος, εἰς τὸν μεταδοτικὸν προστίθεται χάρις ἐπὶ χάριτος. Διατί δὲ τοῦτο; Διότι, λέγει, τῷ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται, καὶ περισσευθήσεται. Τίς δὲ ἐστιν ὁ ἔχων; καὶ τί ἔχει; Ἔχων ἐστὶν ὁ μεταδοτικὸς ἄνθρωπος· ἔχει δὲ οὗτος τὴν μεταδοτικὴν προαίρεσιν, ὅθεν δίδοται αὐτῷ καὶ προστίθεται τοῦ Θεοῦ ἡ χάρις καὶ τὸ ἔλεος. Ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, λέγει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ· ἀλλὰ πῶς ὁ μὴ ἔχων ἔχει; Μὴ ἔχοντα ὀνομάζει τὸν ἀμετάδοτον, ὡς ἐστερημένον τῆς μεταδοτικῆς προαιρέσεως, κἂν ἔχῃ τὸ τάλαντον· ἔχει μὲν τὸ χάρισμα, οὐκ ἔχει δὲ τὴν μεταδοτικὴν προαίρεσιν· διὸ γυμνοῦται καὶ τοῦ χαρίσματος, ὅπερ ἔλαβε. Βλέπε δὲ, ὅτι πρῶτον αἴρει ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, ἔπειτα παραδίδωσιν αὐτὸν εἰς τὰς βασάνους, ἵνα δείξῃ, ὅτι οὐδεὶς, χάριτος θείας μετέχων, καταδικάζεται, ἕως οὗ ἔχει τοῦ Θεοῦ τὸ χάρισμα· πρῶτον δὲ γυμνοῦται τῶν θείων δωρεῶν, ἔπειτα παραδίδοται εἰς τὴν κόλασιν· Καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων· δοῦλος ἀχρεῖος καὶ ἄχρηστος ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὅστις κρύπτει τὸ τάλαντον· διὸ καὶ προστάττει τοὺς Ἀγγέλους, ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτὸν μακρὰν ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ· μακρὰν δὲ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐστὶ σκότος ἐξώτερον, διὰ τὴν μακρὰν διάστασιν τοῦ θείου φωτὸς, ὅ ἐστιν ὁ Θεός· ἐκεῖ δὲ κλαυθμὸς ἀπαρηγόρητος, διὰ τὴν ἀκατάπαυστον θλίψιν, ἐκεῖ βρυγμὸς ὀδόντων ἀπερίγραπτος, διὰ τὰς ὀξυτάτας ὀδύνας.

Ταῦτα λέγων, ἐφώνει· Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω. Ματ. κε. 30.

Ὅταν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐλάλει παραβολικῶς, τότε ἔλεγε τοῦτο τὸ ἐπιφώνημα· Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω· διδάσκων ἡμᾶς διὰ τούτου, ὅτι οὐ λαλεῖ περὶ ὠτίων σωματικῶν, καὶ ἀκοῆς ὑλικῆς, ἀλλὰ περὶ τῶν ψυχικῶν ὠτίων, καὶ τῆς νοερᾶς ἀκοῆς· Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω· ἤγουν νοερῶς ἀκουέτω, καὶ κατανοείτω τὰ λεγόμενα, διότι πρὸς τὴν τούτων κατανόησιν χρείαν ἔχομεν προσοχῆς καὶ συνέσεως. Χρυσ. εἰς τὸν Σειρ. Χρυσ. αὐτ.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙϚʹ. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Πολλοί, νομίζοντες, ὅτι οὐκ ἔλαβον τάλαντον, οὐδεμίαν φροντίδα ἔχουσι περὶ τῆς ὠφελείας τοῦ πλησίον, κοιμῶνται δὲ ἥσυχοι, πεπληροφορημένοι ὄντες, ὅτι οὐδένα λόγον ἀποδώσουσι τῷ Θεῷ περὶ τῆς μεταδόσεως τοῦ ταλάντου· Ὁ ἄρχων, λέγουσιν, ὁ σοφὸς, ὁ τεχνίτης, ὁ πλούσιος ἔλαβεν ἀληθῶς τάλαντον· ὅθεν ἐκεῖνος δικαίως χρεωστεῖ, ἵνα ὠφελήσῃ τὸν πλησίον αὐτοῦ· ἐγὼ δὲ, ἰδιώτης ἄνθρωπος, ἀμαθὴς, ἄτεχνος, πτωχὸς, ποῖον τάλαντον ἔλαβον, καὶ τί νὰ μεταδώσω, ἢ πῶς νὰ ὠφελήσω; λοιπὸν, λέγουσιν, ἡ σήμερον ἀναγνωσθεῖσα εὐαγγελικὴ Παραβολὴ οὐκ ἔστι διδασκαλία κοινὴ, ἀλλὰ μερικὴ, ἐπιβλέπουσα εἰς μόνους τοὺς λαβόντας τάλαντον. Τοῦτο, ἀδελφοί μου, ἐστὶ ψεῦδος, καὶ πλάνη τοῦ Διαβόλου φανερή· διότι, ἐὰν τὸ τάλαντον, πολυπλασιαζόμενον, ὑπάρχῃ τὸ μέσον, δι' οὗ ἀξιούμεθα τῆς μακαρίας φω-
Ματ. κέ. 21. νῆς· Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐὰν ὁ πολυπλασιασμὸς τοῦ ταλάντου προξενῇ τὴν πολυπλάσιον ἀνταπόδοσιν· Ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· καὶ εἰσάγῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· Εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου· πῶς ὁ Θεὸς, ὁ ἐπίσης πάντας ἀγαπῶν, ἐπειδὴ ἐπίσης ἐστὶ πάντων ποιητὴς, εἰς τινὰς μὲν ἐγχειρίζει, εἰς ἄλλους δὲ οὐκ ἐμπιστεύει τὸ τάλαντον; Τοῦτό ἐστιν ἀδύνατον, ἐπειδὴ τοῦτο δείκνυσιν ἀνισότητα ἀγάπης, προσωποληψίαν, ἀδικίαν· ταῦτα δὲ μακρὰν ἀπέχουσιν ἀπὸ τῆς τελειότητος τοῦ ὑπερτελείου Θεοῦ πλέον, ἢ ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς. Ἐκ ταύτης τῆς σφαλερᾶς γνώμης ἀκολουθεῖ καὶ ἕτερον μέγα ἄτοπον. Ὁ Θεὸς ᾠκοδόμησε πάντας τοὺς νόμους αὐτοῦ ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῆς ἀγάπης, καὶ ἐξ αὐτῆς ἐκρέμασε πάσας τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν σωτηρίαν· προσέταξε δὲ εἰς πάντας ἐπίσης τῆς ἀγάπης τὴν ἐκπλήρωσιν· ἐὰν οὖν εἰς ἄλλους μὲν ἐνεχείρισεν, εἰς ἄλλους δὲ οὐκ ἔδωκε τάλαντον, ἤγουν τὸ ὄργανον, δι' οὗ ἐκπληροῦται τῆς ἀγάπης τὸ ἔργον, φανερόν ἐστιν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπιβουλεύει τὴν σωτηρίαν τινῶν ἀνθρώπων. Βλέπετε ποῦ κατακρημνίζει τοῦτο τὸ σύστημα;

Ἀλλ' οὐκ ἐμπιστεύει, λέγεις, εἰς πάντας τὸ τάλαντον, ἐπειδὴ προβλέπει, ὅτι εἰς τινὰς, διὰ τὴν ἀμέλειαν καὶ τὴν κακίαν αὐτῶν, γίνεται κολάσεως αἴτιον. Ἡ ἀπόκρισις οὐδεμίαν ἔχει ἰσχὺν, διότι ὁ φόβος τοῦ μέλλοντος κακοῦ οὐ δύναται ποτὲ καταργῆσαι τὸ ἔργον τῆς ἀπείρου ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ. Προεῖδεν ὁ Θεὸς τὴν πτῶσιν τοῦ πρωτοπλάστου, ἀλλ' ἡ πρόορασις τῆς πτώσεως οὐκ ἐνεπόδισε τὴν ἀγαθοεργίαν τῆς πλάσεως· προεῖδε τὴν προδοσίαν τοῦ ἀποστόλου Ἰούδα, ἀλλ' ἡ πρόβλεψις τῆς προδοσίας οὐ κατήργησε τὴν τούτου ἐκλογὴν εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα. Οὐκ ἀκούεις δὲ

τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον κηρύττον, ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκε τάλαντον οὐ μόνον εἰς τοὺς πολυπλασιάσαντας αὐτὸ, καὶ διὰ τοῦτο σωθέντας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν κρύψαντα αὐτὸ, καὶ διὰ τοῦτο κατακριθέντα;

Ὁ Θεὸς, δίκαιος ὢν καὶ φιλάνθρωπος, θέλει ἐπίσης πάντας σωθῆναι· ἐπειδὴ δὲ ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ Προφῆται ἐκ τῆς ἀγάπης κρέμανται· ἡ δὲ ἀγάπη οὐκ ἐν λόγῳ καὶ γλώσσῃ, ἀλλ' ἐν ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ πληροῦται· τῆς δὲ ἐκπληρώσεως τῆς ἀγάπης ὄργανόν ἐστι τὸ τάλαντον· διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς εἰς πάντας ἐμπιστεύει τάλαντον· εἰς τινὰς μὲν πολλὰ, εἰς τινὰς δὲ ὀλίγα, εἰς ἄλλους δὲ ἓν μόνον, κατὰ ἀναλογίαν δηλαδὴ τῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν καθεὶς ἔχει πρὸς τὸν πολυπλασιασμὸν αὐτῶν· οὐδένα δὲ ἄνθρωπον ἐγκαταλείπει ὁ Θεὸς γυμνὸν ταλάντου, ἐμπιστεύει δὲ ἑκάστῳ τὸ τάλαντον, οὐχ ἵνα κατακρύψῃ αὐτὸ, καὶ καταδικασθῇ, ἀλλ' ἵνα πολυπλασιάσῃ αὐτὸ, καὶ σωθῇ. Ὁ Θεὸς, διὰ τὴν ἄμετρον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν, βάλλει εἰς τὰς χεῖρας τοῦ καθενὸς τὸ ὄργανον, τὸ μέσον, τὸν τρόπον τῆς σωτηρίας αὐτοῦ· ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη ἀπ' ἀρχῆς ἐλευθεροπροαίρετος, διὰ τοῦτο ὅσοι μὲν καλοπροαίρετοι, ἐκεῖνοι πολυπλασιάζουσι τὸ δοθὲν αὐτοῖς τάλαντον, καὶ σώζονται· ὅσοι δὲ κακοπροαίρετοι, ἐκεῖνοι κατακρύπτουσιν αὐτὸ, καὶ κολάζονται.

Ματ. κβ'. 40. — Α'. Ἰωάν. γ'. 18. — Ματ. κε'. 15. — Σειρ. ιε'. 14.

Ἀλλὰ ποῖον τάλαντον ἔχει, ἀποκρίνεσθε, ὁ ἄνθρωπος ὁ ἰδιώτης, καὶ πτωχὸς, καὶ ἄσημος; Ἔχει ἴμπρασθεν εἰς τὸν Θεὸν τὸ αὐτὸ τάλαντον, ὅπερ ἔχει καὶ ὁ πλούσιος· δύναται δὲ ὁ πτωχὸς, καὶ ὁ ἰδιώτης, καὶ ὁ ἄσημος νὰ πολυπλασιάσῃ αὐτὸ, οὐ μόνον καθὼς καὶ ὁ πλούσιος, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τὸν πλούσιον· τοῦτο φαίνεται παράδοξον, ὅμως ἐστὶν ἀληθέστατον· διότι ὁ Θεὸς οὐκ ἐπιβλέπει εἰς τὴν ποσότητα τοῦ μεταδιδομένου πράγματος, ἀλλ' εἰς τὴν προθυμίαν τῆς μεταδοτικῆς προαιρέσεως· καθὼς δὲ κατὰ ἀναλογίαν τῆς δυνάμεως τοῦ καθενὸς διανέμει τὰ τάλαντα, οὕτω ζητεῖ παρὰ τοῦ καθενὸς καὶ τὸν καρπὸν κατὰ ἀναλογίαν τῶν δοθέντων ταλάντων.

Μία γυνὴ χήρα, ἥτις οὐδὲν ἄλλο εἶχεν εἰμὴ δύω λεπτὰ, (τὸ λεπτὸν τεταρτημόριόν ἐστι τοῦ ὀβολοῦ· ὁ δὲ ὀβολὸς ἰσοβαρής ἐστι δεκαὲξ κόκκοις κριθῆς·) αὐτὴ βέβαια καὶ ἰδιώτης ἦν, καὶ πτωχὴ, καὶ ἄσημος· καὶ ὅμως αὐτὴ ἐπολυπλασίασε τὸ τάλαντον αὐτῆς ὑπὲρ τοὺς πλουσίους. Τοῦτο ἐβεβαίωσεν αὐτὸς ὁ τῶν ἁπάντων Δεσπότης καὶ Θεός· ὅτε εἶδε τοὺς πλουσίους, βάλλοντας πολλὰ εἰς τὸ Γαζοφυλάκιον, ἰδὼν καὶ μίαν χήραν πενιχρὰν, βάλλουσαν ἐκεῖ δύω λεπτὰ, ἐξεφώνησεν· Ἀμὴν, λέγω ὑμῖν, Μάρκ. ιβ'. 43, 44.
ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη πλεῖον πάντων βέβληκε τῶν βαλόντων εἰς τὸ Γαζοφυλάκιον. προσέθηκε δὲ τὸν λόγον ταύτης τῆς παραδοξολογίας· Πάντες γὰρ, εἶπεν, ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

Ἰδιώτης, ἄσημος, καὶ πάμπτωχος ἦν ἡ Σεραπτία χήρα· εἶχεν ὀρφανὰ τέκνα· ἦν δὲ καὶ ἀνομβρία πολυχρόνιος, καὶ πεῖνα μεγάλη εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας, ὅπου αὐτὴ κατῴκει· καὶ εἰς τοιαύτας ὅμως περιστάσεις εὑρισκομένη, εἶχε τάλαντον, καὶ ἐπολυπλασίασεν αὐτὸ, καὶ ἔλαβε τοῦ πολυπλασιασμοῦ τὸν μισθόν. Ποῖον δὲ τὸ τάλαντον αὐτῆς; Μία δρὰξ ἀλεύρου, καὶ ὀλίγον ἔλαιον ἐν τῷ καμψάκῃ. Τοῦτο τάλαντον; Ναὶ, τοῦτό ἐστι τάλαντον, καὶ τοῦτο ἐπολυπλασίασε, θρέψασα ἐξ αὐτοῦ τὸν προφή-

φήτην Ἠλίαν. Ποίαν δὲ ὑπὲρ τούτου ἀνταπόδοσιν ἔλαβεν; Ἔτρωγεν ὁ Προφήτης, καὶ αὐτὴ, καὶ τὰ ὀρφανὰ τέκνα αὐτῆς ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀλεύρου, καὶ τοῦ ἐ-
Γ'.Βασιλ. ιζ'. 16. λαίου· Καὶ ἡ ὑδρία τοῦ ἀλεύρου οὐκ ἐξέλειπε, καὶ ὁ καμψάκης τοῦ ἐλαίου οὐκ ἠλαττονήθη, ἕως οὗ ἔβρεξεν ὁ Κύριος εἰς τὴν γῆν ἐκείνην, καὶ ἔπαυσεν ἡ πεῖνα. Ποῖος ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον, ἢ πλέον ἰδιώτης, ἢ πλέον ἄσημος, ἢ πλέον πτωχὸς τούτων τῶν δύω γυναικῶν; καὶ ὅμως αὐταὶ καὶ εἶχον τάλαντον, καὶ ἐπολυπλασίασαν αὐτὸ, καὶ ἔλαβον τὴν ὑπὲρ τοῦ πολυπλασιασμοῦ ἀνταμοιβήν.

Ἡμεῖς, μετροῦντες τοῦ Θεοῦ τὰς κρίσεις διὰ τοῦ μέτρου τῶν ἰδίων κρίσεων, σφάλλομεν πολλάκις ὑπερβαλλόντως. Ἡμεῖς βλέπομεν μόνον τὴν ποσότητα καὶ τὴν πολυτέλειαν τοῦ δώρου, τὴν δὲ διάθεσιν τῆς καρδίας, καὶ τὴν προθυμίαν τῆς ψυχῆς τοῦ εὐεργετοῦντος οὐδόλως περιεργαζόμεθα. Ὁ Θεὸς οὐδὲ τὸ ποσὸν, οὐδὲ τὸ πολυτελὲς τοῦ δωρήματος ἀνακρίνει, ἀλλὰ τῆς καρδίας τὴν διάθεσιν, καὶ τῆς ψυχῆς τὴν προθυμίαν βλέπει· ὅθεν πᾶσαν προσφορὰν, προθύμῳ ψυχῇ, καὶ ἀγάπῃ καθαρᾷ προσφερομένην, κἂν εὐτελὴς, εὐμενῶς αὐτὴν δέχεται, ὡς πολυπλασιασμὸν ταλάντου λογίζεται, καὶ ἀνταμείβει δι' αὐτὴν πλουσίως.

Ἐὰν λοιπὸν ἔχῃς δύναμιν, ἵνα νίψῃς τοὺς πόδας τῶν Χριστιανῶν, ἔχεις τάλαντον· ἐὰν δὲ νίψῃς, πολυπλασιάζεις τὸ τάλαντόν σου, διότι τὸ ἔργον τοῦτο συναριθμεῖται εἰς τὴν τάξιν τῶν
Α'.Τιμ. ε'. 10. ἐναρέτων πράξεων. Ἐὰν ἔχῃς προθυμίαν, ἵνα δείξῃς τὸν δρόμον εἰς τὸν ὁδοιπόρον, ἔχεις τάλαντον· ἐὰν δὲ συμπορευθῇς μετ' αὐτοῦ οὐχὶ ἓν μίλιον, ὡς αὐτός σε ἀγγαρεύει, ἀλλὰ δύω κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν παραγγελίαν, πολυπλασιάζεις τὸ τάλαντόν σου. Ἐὰν ἔχῃς τρόπον, ἵνα ποτίσῃς τὸν διψῶντα ἓν ψυχρὸν ποτήριον ὕδατος, ἔχεις τάλαντον· ἐὰν δὲ ποτίσῃς αὐτὸν, πολυπλασιάζεις τὸ τάλαντόν σου. Ἐὰν, ὅταν βλέπῃς ἄνθρωπον κινδυνεύοντα, ἢ ἀσθενοῦντα, ἢ ὁπωσδήποτε πάσχοντα, δύνασαι νὰ παρακαλέσῃς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἔχεις τάλαντον· ἐὰν δὲ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ ὑψώσῃς τὰς χεῖράς σου εἰς τὸν οὐρανὸν, πολυπλασιάζεις τὸ τάλαντόν σου. Ποῖος δὲ, εἴπατέ μοι, πάντων τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἔχει ἓν τῶν τοιούτων ταλάντων; τίς ἐστιν ὁ μὴ δυνάμενος ἢ δι' ἑνὸς ποτηρίου ψυχροῦ ὕδατος, ἢ διὰ μιᾶς συμβουλῆς, ἢ δι' ἑνὸς παρηγορητικοῦ λόγου, ἢ διὰ μιᾶς συντόμου προσευχῆς εὐεργετῆσαι τὸν πλησίον αὐτοῦ; ταῦτα καθεὶς ἔχει, καὶ καθεὶς δύναται νὰ πράξῃ· ταῦτα δέ εἰσι, καὶ λογίζονται πολυπλασιασμὸς ταλάντου.
(Ματ. ι'. 14. Αὐτ. ι'. 42.)

Δύω δὲ πολυπλασιασμοὺς λαμβάνει τὸ τάλαντον, πολυπλασιάζεται διὰ τῆς μεταδόσεως, πολυπλασιάζεται καὶ διὰ τῆς ἀνταποδόσεως. Πολυπλασιάζεται διὰ τῆς μεταδόσεως, ἐπειδὴ, ὅταν ὁ πλούσιος πλουσιαπαρόχως ἐλεῇ, ποιεῖ πολλοὺς πλουσίους· ὅταν ὁ σοφὸς προθύμως σοφίζῃ, ποιεῖ πολλοὺς σοφούς· ὅταν ὁ τεχνίτης ἀόκνως μεταδίδωσι τοὺς κανόνας τῆς τέχνης, ποιεῖ πολλοὺς τεχνίτας· ὅταν ὁ ἱερεὺς ἔργῳ τε καὶ λόγῳ διδάσκῃ, ποιεῖ πολλοὺς ἐναρέτους. Πολυπλασιάζεται τὸ τάλαντον διὰ τῆς ἀνταποδόσεως, ἐπειδὴ, ὅστις, ὡς ἀγαθὸς καὶ πιστὸς τοῦ Θεοῦ δοῦλος, πολυπλασιάζει τὰ ὀλίγα τάλαντα, τὰ ὁποῖα ἐκ Θεοῦ ἔλαβεν, ἐκεῖνος ἀντὶ τῶν ὀλίγων
Αὐτ. κε'. 21. ἀντιλαμβάνει πολλά· Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἧς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·
Αὐτ. ιθ'. 29. αὐτὸς ἀντὶ ἑνὸς λαμβάνει ἑκατόν· Ἑκατονταπλασίονα λήψεται. Ἡμεῖς δὲ

δὲ βλέπομεν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον οὐ μόνον τὸν διὰ τῆς μεταδόσεως, ἀλλὰ καὶ τὸν διὰ τῆς ἀνταποδόσεως πολυπλασιασμὸν τοῦ ταλάντου.

Ἐκεῖνοι οἱ τρισμακάριοι ἄνθρωποι, ὅσοι πολυπλασιάζουσι τὸ τάλαντον, ἢ ψυχικῶς, σοφίζοντες τοὺς ἀμαθεῖς, ἐπιστρέφοντες τοὺς πεπλανημένους, στηρίζοντες τοὺς πιστοὺς, σώζοντες ψυχὰς ἐκ θανάτου, καὶ ἁρπάζοντες αὐτὰς ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ᾅδου· ἢ σωματικῶς, ὑπηρετοῦντες τοὺς χρείαν ἔχοντας, ἐλεοῦντες τοὺς πτωχοὺς, φιλοξενοῦντες τοὺς ξένους, ἐπισκεπτόμενοι τοὺς ἀσθενεῖς, προστατεύοντες τοὺς ἀδικουμένους, ἀντιλαμβανόμενοι τοῦ ὀρφανοῦ καὶ τῆς χήρας, εὐεργετοῦντες γένη, καὶ λαοὺς, καὶ πόλεις, ἐκεῖνοι λαμβάνουσι τὸν ἑκατονταπλάσιον πολυπλασιασμὸν τῶν ταλάντων αὐτῶν. Τοὺς τοιούτους πολυπλασιαστὰς πάντες οἱ ἄνθρωποι τιμῶσι, πάντες περιποιοῦνται, πάντες σέβονται, πάντες ἕως ἐδάφους τῆς γῆς προσκυνοῦσι· τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους, ἄλλος μὲν τῶν εὐεργετηθέντων ὀνομάζει πατέρας, ἄλλος δὲ, ἀδελφοὺς, καὶ ἄλλος, εὐεργέτας καὶ σωτῆρας· τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους, οὐ μόνον ζῶντας, ἀλλὰ καὶ ἀποθανόντας τιμῶσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ σπεύδουσιν ἀντευεργετῆσαι, τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἀναζωγραφοῦντες, καὶ στήλας ἀνυψοῦντες, καὶ τοὺς ἀνδριάντας αὐτῶν κατασκευάζοντες καὶ ἀναστηλοῦντες εἰς δόξαν καὶ μνημόσυνον τῆς ἀρετῆς, καὶ τοῦ ἀξιομνημονεύτου αὐτῶν ὀνόματος.

Βλέπε δὲ, πῶς ὁ πονηρὸς καὶ ὀκνηρὸς δοῦλος, ὅστις κρύπτει τοῦ Θεοῦ τὸ τάλαντον, στερεῖται καὶ ἐκείνου τοῦ ταλάντου, ὅπερ ἔλαβε. Τὸν πλούσιον τὸν ἀμετάδοτον οὐδεὶς τιμᾷ, πάντες φεύγουσιν αὐτὸν καὶ κακολογοῦσιν ὡς φιλάργυρον καὶ ἄσπλαγχνον· τὸν σοφὸν, ὅταν κρύπτῃ τῆς σοφίας τὸ χάρισμα, κατακρίνουσιν ἢ ὡς φθονερὸν, ἢ ὡς ὀκνηρὸν, ἢ ὡς ἀμαθῆ· ἀπὸ τοῦ ἱερωμένου, τοῦ ἀμελοῦντος τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους τῆς ἱερωσύνης, αἴρουσι τὸ πρέπον σέβας καὶ τὴν εὐλάβειαν· τὸν πτωχὸν, ὅταν οὐδεμίαν ἐκτελῇ ὑπηρεσίαν, περιφρονοῦσιν ἢ ὡς ὑπερήφανον, ἢ ὡς ὀκνηρὸν καὶ ῥᾴθυμον· μένει οὖν τὸ τάλαντον νεκρὸν, ἀνενέργητον, καὶ ἀνωφελὲς εἰς τὸν λαβόντα αὐτὸ, καὶ μὴ μεταδιδόντα, ἀλλὰ κρύπτοντα· τοιουτρόπως δὲ ἐκπληροῦται καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν τοῦ Κυρίου τὸ πρόσταγμα· Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον. Ματ. κέ. 28.

Ἀδελφοὶ, ταῦτά εἰσιν ἐπίγεια καὶ πρόσκαιρα, διὰ τοῦτο μὴ προσηλώσητε τὸν νοῦν εἰς ταῦτα μόνα, ἀλλ' ὑψώσατε αὐτὸν εἰς τὰ οὐράνια καὶ αἰώνια· ἐκεῖ βλέπετε καὶ τῆς ἀνταποδόσεως τὸν πολυπλασιασμὸν, καὶ τῆς κατακρύψεως τοῦ ταλάντου τὴν κατάκρισιν.

Ἔρχεται ὥρα, ὅταν ὁ φοβερὸς Κριτὴς καθίσῃ ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, πάντες δὲ οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι, καὶ πάντες οἱ ἀπ' αἰῶνος ἄνθρωποι ἐνώπιον αὐτοῦ παρίστανται, καὶ αἱ βίβλοι ἀνοίγονται, καὶ τὰ μὲν φανερὰ θεατρίζονται, τὰ δὲ κρυπτὰ δημοσιεύονται. Τότε ἐκεῖ ὁ πονηρὸς καὶ ὀκνηρὸς τρέμει, βλέπων, ὅτι κατέκρυψε τὸ δοθὲν αὐτῷ τάλαντον· τότε ἐλέγχεται ἡ πονηρία αὐτοῦ, καὶ ἡ ὀκνηρία· Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, λέγει αὐτῷ ὁ φοβερὸς Κριτής· τότε γυμνοῦται πάσης θείας χάριτος· Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον· τότε χωρίζεται τῆς θείας δόξης· Καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε· τότε καταδικάζεται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ὅπου ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Ὢ οὐαὶ, ἀδελφοὶ, εἰς ἐκεῖνον, ὅστις οὐ φροντίζει παντὶ τρόπῳ, ἵνα διὰ τῆς πρὸς τὸν πλησίον εὐεργε-

γεσίας πολυπλασιάσῃ τὸ δοθὲν αὐτῷ τάλαντον! Τότε δὲ ἐκεῖ, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θείου νυμφῶνος, ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων, ἐν ταῖς χοροστασίαις τῶν Ἀγγέλων, λάμπουσιν ὡς φωστῆρες οἱ τὸ τάλαντον αὐτῶν πολυπλασιάσαντες· λάμπουσιν ἐκεῖ τῆς ἐλεημοσύνης καὶ πασῶν τῶν εὐεργεσιῶν αὐτῶν αἱ ἀστραπαί· ἐκεῖ αὐτοὶ ἀκούουσι τῆς μακαρίας φωνῆς· Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐκεῖ εἰς αὐτοὺς δίδοται ἡ ὑπὲρ τοῦ πολυπλασιασμοῦ τοῦ ταλάντου ἀνταπόδοσις, ἤγουν ἡ κληρονομία τῆς αἰωνίου βασιλείας· Εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου. Μακάριος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις πολυπλασιάσῃ τὸ τάλαντον αὐτοῦ, ἐλεῶν τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ εὐεργετῶν αὐτὸν, καὶ παντοιοτρόπως περιποιούμενος.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΖʹ. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Ἔχει πᾶς ἔπαινος ὅρους καὶ μέτρα· ἐὰν δὲ ὁ ἐγκωμιαστὴς ὑπερέβῃ ταῦτα, ἢ μείνῃ ὀπίσω αὐτῶν, κιβδηλεύει τὴν ἀλήθειαν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνθρωποι καὶ συλλογιζόμενοι, καὶ λαλοῦντες, καὶ συγγράφοντες, εὔκολα ἢ ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τοῦ νοὸς, ἢ ὑπὸ τῆς βίας τῶν παθῶν ἀπατῶνται, διὰ τοῦτο, ὅταν ἐπαινῶσιν, εὔκολόν ἐστιν ἢ νὰ ἀνέβωσιν εἰς τὰς ὑπερβολὰς, ἢ νὰ πέσωσιν εἰς τὰς ἐλλείψεις· ὅθεν ὕποπτα πάντοτε εἰσὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων λεγόμενα ἔπαινα. Ἀλλ᾽ ὅτε ἐπαινέτης ἐστὶν ὁ Θεὸς, ὁ ἀλάνθαστος καὶ ἀπαθὴς καὶ πανυπερτέλειος, τότε μωρός ἐστι καὶ ἀσύνετος, ὅστις ἀμφιβάλλει περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ἐγκωμίων. Τοῦ Θεοῦ τὸ στόμα μεγάλους ἐπαίνους ἔπλεξεν εἰς τὴν πρὸς αὐ-
Ματ. ιε. 28. τὸν προσελθοῦσαν Χαναναίαν· Ὦ γύναι, ἐξεφώνησε, μεγάλη σου ἡ πίστις· οὐδεμία οὖν ἀμφιβολία ἔχει τόπον περὶ τῆς πίστεως καὶ ἀρετῆς ταύτης τῆς θαυμασίας γυναικός. Εὐσεβέστατοι Χριστιανοὶ, προσηλώσατε τὸν νοῦν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς σήμερον ἀναγνωσθείσης Εὐαγγελικῆς ἱστορίας, ἵνα μάθητε πόσον μεγάλη ἦν ἡ πίστις τῆς Χαναναίας, καὶ ἡ προθυμία, δι᾽ ἧς ὑπήντησε τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ ἡ σύνεσις εἰς τὰς πρὸς αὐτὸν ἀποκρίσεις, καὶ ἡ ἔμμονος αὐτῆς διάθεσις εἰς τὴν δέησιν· ἔτι δὲ καὶ τὸν θεῖον τρόπον, δι᾽ οὗ ὁ Θεάνθρωπος εἰς φῶς ἐξήγαγε καὶ ἐδημοσίευσε τὰς ἀρετὰς αὐτῆς· πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸ τοῦ Κυρίου ἐπὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς εὐσπλαγχνον θαυματούργημα.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐξῆλθεν ὁ Ματ. ιε. 21.
Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος.

Διατί ὁ Θεάνθρωπος, ὅστις παρήγγειλεν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· Εἰς Αυτ. ι. 5, 6.
ὁδὸν

ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ· οὐκ ἐφύλαξε τὴν ἰδίαν ἐντολήν, ἀλλ' ἐγκατέλειπε μὲν τὰ ἀπολωλότα πρόβατα οἴκου Ἰσραήλ, ἦλθε δὲ εἰς ὁδὸν ἐθνῶν, ἤγουν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος; Οὐδὲ τὴν ἐντολήν, ἣν ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, παρέβη, οὐδὲ τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ ἐγκατέλειπε· διότι ἡ ἐντολὴ οὐ λέγει, Μὴ πορευθῆτε παντελῶς πρὸς τοὺς ἐθνικούς, ἀλλὰ προτιμᾷ μόνον τοὺς Ἰσραηλίτας· Πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. Ἔδωκε δὲ εἰς αὐτοὺς τὴν προτίμησιν, ἐπειδὴ αὐτοί, λαβόντες τὸν νόμον καὶ τὴν Διαθήκην, καὶ ἀκούσαντες τὰς περὶ αὐτοῦ προφητείας, εἶχον ἀρκετὸν φῶς καὶ διδασκαλίαν πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ. Ἀληθῶς δὲ οἱ Ἰσραηλῖται ἔλαβον τὴν προτίμησιν, διότι οὐ μόνον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πρῶτον αὐτοὺς ἐδίδαξεν, ἀλλὰ καὶ οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι, τὴν ἐντολὴν ταύτην παρ' αὐτοῦ λαβόντες, πρῶτον εἰς αὐτοὺς ἐκήρυξαν τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, ἔπειτα, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι οὐκ ἐδέξαντο τὸ κήρυγμα, ἐστράφησαν εἰς τὰ ἔθνη· Ὑμῖν
Πράξ. ιγ'. 46. ἦν ἀναγκαῖον, εἶπεν ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας, πρῶτον λαλῆσαι τὸν λόγον· ἐπειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτόν, καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη· τοῦτο αὐτὸ δὲ ἐποίησε πρῶτος ὁ Κύριος. Ἐδίδαξε τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους, ἵνα μὴ διὰ τὰς παραδόσεις αὐτῶν, καταφρονῶσι τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐδέξαντο τὸν λόγον αὐτοῦ, ἀλλ' ἐσκανδαλίσθη-
Μάρκ. ζ'. 24. σαν· διὰ τοῦτο ἐπορεύθη εἰς τὰ μέρη, ἢ εἰς τὰ μεθόρια, ὡς λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, Τύρου καὶ Σιδῶνος. Εἰσελθὼν δὲ εἰς οἰκίαν τινά, ἔκρυπτεν ἑαυτὸν ἐκεῖ, ἴσως ἐπειδὴ οὐκ εἶχε σκοπόν, ἵνα κηρύξῃ, ἀλλὰ μόνον, ἵνα ἐλεήσῃ τὴν πιστεύσασαν αὐτῷ Χαναναίαν· κἂν δὲ ἐκρύπτετο, ἤκουσεν ὅμως ὁ λαός, ὅτι ἦλθεν ἐκεῖ.

Καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα, ἐκραύγασεν αὐτῷ, λέγουσα· Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ Δαβίδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. Ματ. ιε'. 22.

Ἦν δὲ ἡ γυνή, λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, Συροφοίνισσα τῷ γένει, ἤγουν Ἑλληνὶς κατὰ τὴν θρησκείαν, Σύρα κατὰ τὴν διάλεκτον, καὶ Φοινίκισσα κατὰ τὸ γένος· Φοίνικας δὲ ὠνόμαζον τοὺς Χαναναίους. Κἂν δὲ τοιαύτη ἦν ἡ γυνή, ἐγίνωσκεν ὅμως, ὡς φαίνεται, τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, διότι οὐ μόνον ὠνόμασεν αὐτὸν Κύριον, ἀλλὰ καὶ Υἱὸν Δαβίδ. Βλέπε δὲ πρῶτον τὴν πίστιν, εἶτα καὶ τὸ φιλότεκνον αὐτῆς. Τοσοῦτον ἐπίστευεν, ὅτι ἀπολαμβάνει τὴν ἰατρείαν τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, ὥστε, καταφρονήσασα τὸν κόπον τῆς ὁδοιπορίας, ἐξῆλθεν ἐκ τῶν ὁρίων ἐκείνων, τουτέστιν ἐκ τῶν ὁρίων τῆς Χαναναίας, τῆς πατρικῆς γῆς αὐτῆς, ἵνα συναντήσῃ τῷ Κυρίῳ, καὶ παρακαλέσῃ αὐτὸν περὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. Τὸ δὲ φιλότεκνον φαίνεται ἐκ τῶν λόγων τῆς δεήσεως αὐτῆς· οὐκ εἶπεν, Ἐλέησον τὴν θυγατέρα μου, οὐδὲ βοήθησον τῇ θυγατρί μου, ἀλλ' ἐπαναλαβοῦσα τὸ πρόσωπον τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, τῆς μὴ δυναμένης διὰ τὴν σφοδρότητα τοῦ πάθους παρακαλέσαι τὸν ἰατρὸν καὶ Σωτῆρα, Ἐλέησόν με, εἶπε, καὶ βοήθει μοι· τοῦτο δὲ

Μάρκ. ζ'. 26.

Χρυσ. εἰς τὴν Σειρ.

δὲ ἴδιον μόνον τῶν φιλοστόργων γονέων, οἵτινες οἰκειοποιοῦνται τὰ τῶν τέκνων αὐτῶν παθήματα, ὁμοίως καὶ τὰς τούτων εὐτυχίας.

Ματ. ιε. 23. **Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠρώτων αὐτὸν, λέγοντες· Ἀπόλυσον αὐτὴν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν.**

Λουκ. ζ. 11, 12. Μάρκ. ε. 29. Ἰωάν. θ. 6, 7. Ἀυτ. ε. 6. Καὶ τῆς χήρας τὸν υἱὸν ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλεως Ναῒν ἐκ νεκρῶν ἀνέστησε, καὶ τῆς αἱμοῤῥοούσης τὴν πηγὴν τοῦ αἵματος ἔστησε, καὶ εἰς τὸν ἐκ γενετῆς τυφλὸν τὸ φῶς ἐχαρίσατο, καὶ τοῦ ἐπὶ τῆς προβατικῆς κολυμβήθρας παραλύτου τὰ μέλη συνέσφιγξε, καὶ τὰς ποικίλας νόσους πολλῶν ἀσθενῶν χωρὶς τινος ἱκεσίας ἢ παρακλήσεως ἐθεράπευσεν ὁ φιλανθρωπότατος Ἰησοῦς· διατί οὖν οὐδὲ λόγον ἀπεκρίθη εἰς τὴν τεθλιμμένην μητέρα, τὴν Χαναναίαν, ἥτις μετὰ τοσαύτης πίστεως καὶ εὐλαβείας παρεκάλει, μεγαλοφώνως κραυγάζουσα· Ἐλέησόν με Κύριε, υἱὲ Δαβίδ; Περὶ τῆς σιωπῆς ταύτης καὶ οἱ Μαθηταὶ αὐτοῦ ἐξηπόρησαν· ὅθεν, προσελθόντες πρὸς αὐτὸν, παρεκάλουν, λέγοντες· Ἀπόλυσον αὐτὴν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν· ἐὰν οὐ θέλῃς ἐλεῆσαι αὐτὴν, ἐπικαλουμένην τὸ ἔλεός σου, κἂν ἀπόλυσον αὐτὴν, ἵνα μὴ μάτην ἀκολουθῇ ὀπίσω ἡμῶν, καὶ ἀνωφελῶς κραυγάζῃ· ταῦτα δὲ ἔλεγον, ἐλπίζοντες, ὅτι διὰ τῶν λόγων τούτων πείσουσι τὸν Φιλάνθρωπον ἐλεῆσαι τὸ πλάσμα αὐτοῦ. Ἐὰν ὁ Θεάνθρωπος ἀπεκρίνετο τῇ Χαναναίᾳ, καὶ εἰσήκουε τὴν δέησιν αὐτῆς, πρεπόντως οἱ Μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐκεῖ λαὸς ἐσκανδαλίζοντο, εἰδότες μὲν τὸ ἀλλογενὲς τῆς γυναικὸς καὶ ἀλλόπιστον, ἀγνοοῦντες δὲ τὴν πίστιν αὐτῆς, καὶ τὴν ἀρετήν· οἰκονομικῶς οὖν οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς οὐδένα λόγον, ἵνα, ἀναγκασθεῖσα ὑπὸ τῆς σιωπῆς αὐτοῦ, παρρησιάσῃ καὶ τὴν πίστιν, καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτῆς· ὥστε ἡ σιωπὴ τρόπος ἦν, δι' οὗ φανερωθεῖσα ἡ πίστις καὶ ἡ εὐλάβεια τῆς γυναικὸς, ἔπαυσε τὸ σκάνδαλον· τοῦτο δὲ φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν ἑξῆς λόγων.

Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· Οὐκ ἀπεστάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. Ματ. ιε. 24.

Ἀληθῶς αὐτὸς μὲν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, κατὰ τὰς τοῦ Θεοῦ ἐπαγγελίας, τὰς διὰ τῶν Προφητῶν κηρυχθείσας, πρὸς τὸ γένος τοῦ Ἰσραὴλ ἀπεστάλη, καὶ πρὸς αὐτὸ ἐκήρυξε καὶ εὐηγγελίσατο· οἱ δὲ θεῖοι Ἀπόστολοι, οἱ ἐξ αὐτοῦ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ γένους καταγόμενοι, ἐκήρυξαν εἰς τὰ ἔθνη τὸ Εὐαγγέλιον. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πρὸς αὐτοὺς τὸ, Οὐκ ἀπεστάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ, ἵνα διὰ τούτων τῶν λόγων δείξῃ, ὅτι οὐ θέλει εἰσακούσει τῆς Χαναναίας τὴν δέησιν, καὶ οὕτω φανερωθῇ ἡ πίστις, καὶ ἡ ἀρετὴ αὐτῆς εἰς ἔλεγχον τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες, ἐπαγγελλόμενοι, ὅτι πιστεύουσιν εἰς τὸν Θεὸν, ἠπίστουν εἰς τὰ ῥηθέντα ὑπὸ Θεοῦ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Βλέπε οὖν τί ἐποίησεν ἡ Χαναναία μετὰ τὴν ἀπόκρισιν ταύτην.

Ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνησεν αὐτῷ, λέγουσα· Κύριε, βοήθει μοι. Ματ. ιε. 25.

Κἂν οὐδὲν ἴσχυσεν ἡ τῶν Ἀποστόλων δέησις, αὐτὴ ὅμως, διὰ τὸ ἔνθερμον τῆς πίστεως αὐτῆς, οὐδὲ ἀπελπίσθη, οὐδὲ ἔφυγεν, ἀλλ' ἔλαβε θάῤῥος περισσότερον, καὶ ἐπλησίασεν ἐγγύτερον εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· καὶ πρῶτον μὲν ἔκραζεν ἀκολουθοῦσα ὀπίσω, καὶ μὴ τολμῶσα κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ σταθῆναι, ἔπειτα ἦλθεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ,
Μάρκ. ζ'. 25. καὶ προσπεσοῦσα πρὸς τοὺς πόδας
Χρυσ. εἰς τὴν Συρ. αὐτοῦ, προσεκύνησεν αὐτὸν, καὶ εἶπε, Κύριε, βοήθει μοι· οὐδὲ παρακάλεσον, εἶπε, τὸν Θεὸν, οὐδὲ δεήθητι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀλλὰ βοήθει μοι· αὐτὴ, ὡς φαίνεται, ἐπίστευσεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστὶ Θεὸς ἀληθινὸς, καὶ παντοδύναμος.

Ματ. ιε'. 26. **Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις.**

Χρυσ. Ἀντ. Κυνάρια καλεῖ τοὺς ἐθνικοὺς, διὰ τὸ ἀκάθαρτον τῆς ζωῆς αὐτῶν, καὶ τὴν τῶν εἰδώλων λατρείαν· τέκνα δὲ, τοὺς Ἰουδαίους διὰ τὴν θεοσέβειαν, καὶ τὴν εἰς αὐτοὺς δοθεῖσαν νομοθεσίαν· ἄρτον δὲ, τὴν διὰ θαύματος εὐεργεσίαν· Σὺ, λέγει, ζητεῖς εὐεργεσίαν, ἀλλ' οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὰς εὐεργεσίας, τὰς διωρισμένας διὰ τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸν Θεὸν, καὶ βαλεῖν αὐτὰς ἔμπροσθεν τῶν ἀπίστων. Ταῦτα δὲ τὰ λόγια, κἂν ὑβριστικὰ ἦσαν, οὐκ εἶχεν ὅμως σκοπὸν ὁ Ἰησοῦς ὑβρίσαι αὐτὴν, ἀλλὰ παῤῥησιάσαι, καὶ ἀνακαλύψαι τὴν πίστιν, καὶ τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν αὐτῆς, καθὼς ἄλλοτε, εἰπὼν πρὸς τὸν Ἑκατόνταρχον·
Ματ. ή. 7, 8. Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτὸν, ἐφανέρωσε τὴν πίστιν αὐτοῦ, καὶ τὴν εὐλάβειαν, καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην διὰ τῆς τούτου ἀποκρίσεως· Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς, ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς, ἀλλὰ εἰπὲ λόγον, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου· ὁμοίως καὶ τὴν τῆς αἱμοῤῥοούσης πίστιν ἐφανέρωσεν, εἰπών· Ἐγὼ οἶδα δύναμιν Λουκ. η'. 46.
ἐξελθοῦσαν ἀπ' ἐμοῦ. Τί δὲ πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Χαναναία;

Ἡ δὲ εἶπε· Ναὶ, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. Ματ. ιε'. 27.

Βλέπε πίστεως θερμότητα· ἀποδιώκεται ὡς σκυλάκιον, καὶ ὅμως ἔτι πιστεύει, ὅτι εἰσακούεται. Βλέπε ταπείνωσιν· συντάσσεται εἰς τὴν τάξιν τῶν σκυλακίων, καὶ μετὰ μεγάλης γενναιότητος δέχεται τὴν περιφρόνησιν. Ἄκουε δὲ καὶ τὴν φρόνησιν, μεθ' ἧς πρὸς τὰ λεγόμενα ἀποκρίνεται· Ναὶ, Κύριε, λέγει, σκυλάκιόν εἰμι ἀκάθαρτον· ἀλλὰ καθὼς ἐκεῖνα τρώγουσιν ἀπὸ τῶν ψιχίων, τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν, οὕτω δὸς κἀμοὶ τὴν χάριν ταύτην, ἥτις παρὰ σοὶ μὲν μικρά ἐστιν, ὡς ἓν τῶν ψιχίων, τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης πιπτόντων, παρ' ἐμοὶ δὲ μεγάλη, ὡς θεραπευτικὴ τοῦ ἐλεεινοῦ πάθους τῆς φιλτάτης μου θυγατρός. Ὅτε οὖν τοιουτοτρόπως ἐπαῤῥησίασεν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἰς τοὺς παρόντας, καὶ εἰς τοὺς ἀπόντας, καὶ εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα τὰς φιλαρέτους διαθέσεις τῆς γυναικὸς, καὶ ἔδειξεν, ὅτι, κἂν ἀλλογενὴς ἦν, καὶ εἰδωλολάτρις, ἀξία ὅμως ἦν, διὰ τὴν πίστιν καὶ ἀρετὴν αὐτῆς, τῆς ζητουμένης χάριτος, ἅμα δὲ καὶ ἀναπολογήτους κατέστησε τοὺς εἰς αὐτὸν μὴ πιστεύοντας Ἰουδαίους, τότε,

Τό-

Ματ. ιε. 28. Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῇ· Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. Καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Μεγάλη ἀληθῶς ἡ πίστις αὐτῆς! Γυνὴ εἰδωλολάτρις, καὶ μὴ διδαχθεῖσα τὰ περὶ τῆς εὐσεβείας, τρέχουσα ἐξέρχεται καὶ αὐτῶν τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος αὐτῆς, καὶ κραυγάζει ὄπισθεν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ· Ἐλέησόν με Κύριε, υἱὲ Δαβίδ· κἂν δὲ οὐδεμίαν ἀπόκρισιν λαμβάνῃ, κἂν ἀποβάλληται, καὶ περιφρονῆται, ἐπιμένει ὅμως πιστεύουσα· διὰ τοῦτο οὖν ἐπιχορηγεῖ αὐτῇ ὁ Θεάνθρωπος πλουσίας τὰς δωρεὰς αὐτοῦ· Γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. Τί δὲ ἤθελε; Τὴν ἰατρείαν τῆς θυγατρὸς αὐτῆς· τοῦτο οὖν καὶ ἐγένετο, διότι κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξεφώνησε τὸ, Γενηθήτω σοι ὡς θέλεις, ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἰατρεύθη.

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΤΘΑΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΖ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

Εἶχεν ἀληθῶς ἡ Χαναναία πίστιν, εἶχε φρόνησιν, εἶχε ταπεινοφροσύνην, πλὴν, ἐὰν ἔλειπεν ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῆς ἡ ἐπιμονὴ, οὐκ ἐθεραπεύετο ἡ θυγάτηρ αὐτῆς· ἐπέμεινε στερεὰ καὶ ἀσάλευτος εἰς τὸν σκοπὸν αὐτῆς, κἂν πολλὴν καὶ μεγάλην εὗρε τὴν ἐναντιότητα, καὶ διὰ τοῦτο ἐνίκησε, καὶ ἀπέλαβε τοῦ ποθουμένου, καθὼς ἤθελε, καὶ ἐπεθύμει· Γενηθήτω σοι ὡς θέλεις.

Βλέπω δὲ, ὅτι ἡ ἐπιμονὴ εἰς τὰ καλὰ ἔργα ἐστὶν ἀρετὴ τοσοῦτον ἀναγκαία, ὥστε χωρὶς αὐτῆς οὐδεὶς ἀπολαμβάνει τῆς ποθουμένης σωτηρίας. Ἡμεῖς ἐδιδάχθημεν, καὶ πιστεύομεν, ὅτι ἐκεῖνος μόνον φθάνει εἰς τοῦ παραδείσου τὴν κατοίκησιν, ὅστις περιπατεῖ τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον. Τοῦτον τὸν δρόμον ἐσήμαινεν ἡ κλίμαξ τοῦ Πατριάρχου (Γεν. κη. 12.) Ἰακὼβ, ἡ ἐστηριγμένη ἐν τῇ γῇ, καὶ φθάνουσα εἰς τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ· δι' αὐτῆς οἱ Ἄγγελοι καταβαίνουσι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, φέροντες τοῦ Θεοῦ τὴν χάριν, καὶ οἱ ἄνθρωποι, ὅμοιοι γενόμενοι τοῖς Ἀγγέλοις, ἀναβαίνουσιν εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν. Ἡ πίστις, ἡ ἀγάπη, ἡ ἐλπὶς, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ταπείνωσις, ἡ ὑπακοὴ, ἡ σωφροσύνη, ἡ προσευχὴ, ἡ νηστεία, ἡ ἀγρυπνία, αἱ λοιπαὶ ἀρεταί εἰσιν αἱ βαθμίδες ταύτης τῆς οὐρανίου κλίμακος· ἐάν τις ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνωφεροῦς δρόμου ἢ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ κάτω, ἢ μὴ τρέχῃ ἀόκνως ἐπὶ τὰ ἄνω, ἐκπίπτει τῆς σωτηρίας αὐτοῦ, κἂν πολλὰς βαθμίδας ἀνέβη, ὅπερ ἐστὶ, κἂν πολλὰς ἀρετὰς ἐκατώρθωσε. Τοῦτο διδάσκει ἡμᾶς ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ, λέγων· Εἶπον πρὸς (Ἰεζ. λγ. 12.)

τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου, δικαιοσύνη δικαίου οὐ μὴ ἐξελεῖται αὐτὸν, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ πλανηθῇ· τοῦτο αὐτὸ ἐδίδαξε καὶ ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, εἰπών· Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. (Λουκ. θ'. 62.) Ἐπειδὴ δὲ ὁ θεῖος οὗτος δρόμος ἐστὶν ἀνωφερὴς, ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου προαίρεσις, ἐκ νεότητος ἄχρι τοῦ ἐσχάτου γήρατος αὐτοῦ, κλίνει εἰς τὸ κάταντες, διὰ τοῦτο πολλοὶ μὲν προθύμως ἄρχονται τῆς ἀναβάσεως, ἐκεῖνοι δὲ μόνοι οὐ καταχρημνίζονται, ἀλλὰ διαπαντὸς ἀναβαίνουσιν, ὅσοι ἐπιμένουσι στερεοὶ εἰς τὴν πρώτην αὐτῶν προθυμίαν καὶ ἀκλόνητοι.

Εἰς τοῦτον τὸν οὐράνιον δρόμον συναντᾷς ἐπιβούλους, ἀόκνως ἐπιβουλεύοντας, συναντᾷς πολεμίους, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν πολεμοῦντας, συναντᾷς ληστὰς, βέλη πεπυρωμένα κατὰ σοῦ διαπαντὸς ῥίπτοντας· Τέκνον, λέγει ὁ σοφὸς Σειρὰχ, εἰ προσέρχῃ δουλεύειν τῷ Κυρίῳ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν. (Σειρ. β'. 1.) Νηστεύεις, ἵνα καταδαμάσῃς τὴν ἐπιβουλὴν τῆς σαρκός σου· ἀρκετὸν ὅπλον κατὰ τῶν κακῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν ἡ νηστεία· ἐὰν οὖν ἐπιμείνῃς νηστεύων, νικᾷς καὶ θριαμβεύεις κατὰ τῆς τυραννούσης σε σαρκός· ἐὰν δὲ, ἐπὶ προφάσει ἀδυναμίας καὶ ἀτονίας, μὴ ἐπιμείνῃς εἰς τὴν νηστείαν, ἐκπίπτεις τῆς σωφροσύνης. Φεύγεις τῶν κακῶν ἀνθρώπων τὰς συναναστροφὰς, φεύγεις τὰ θέατρα, τοὺς χοροὺς, τὰς πανηγύρεις, τὰ παίγνια· ἰσχυρὸν ὅπλον ἐστὶ κατὰ τῆς πολεμούσης τοῦ κόσμου ματαιότητος ἡ φυγή· ἐὰν οὖν ἐπιμείνῃς φεύγων τὰ τοιαῦτα διαπαντὸς, νικᾷς καὶ θριαμβεύεις κατὰ πάσης κοσμικῆς ἐμπαθείας· ἐὰν δὲ, ἐπὶ προφάσει φίλων, ἢ συγγενῶν, ἢ ἀρχόντων, σταθῇς, καὶ ἐγκαταλείπῃς τὴν φυγὴν, γίνεσαι ἐμπαθὴς καὶ ματαιόφρων. Προσεύχεσαι μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας· καλὴ πανοπλία ἡ προσευχὴ κατὰ τῶν πεπυρωμένων τοῦ Διαβόλου βελῶν· ἐὰν ἀδιαλείπτως προσεύχεσαι, κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἐντολὴν, (Α'. Θεσ. ε'. 17.) νικᾷς καὶ θριαμβεύεις κατὰ τῶν Δαιμόνων, τῶν θανατηφόρων ἐχθρῶν σου· ἐὰν δὲ, ἐπὶ προφάσει ἀναγκαίων ὑποθέσεων, μὴ ἐπιμείνῃς προσευχόμενος, ἀλλὰ παύσῃς, δέξαι τότε τραύματα, καὶ πληγὰς τοῦ Διαβόλου, καὶ μώλωπας ἐλεεινούς.

Ὁ θεῖος Ἀπόστολος Παῦλος προβάλλει εἰς τὸν Χριστιανὸν παράδειγμα τὸν καλὸν στρατιώτην· Σὺ οὖν, γράφει πρὸς τὸν Τιμόθεον, κακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης. (Β'. Τιμ. β'. 3.) Ποῖος οὖν ἐστὶν ὁ καλὸς στρατιώτης; ὁ ἐπίμονος, ἢ ὁ ἀνεπίμονος; ἐκεῖνος, ὅστις ἐπιμένει εἰς τὸ πολεμικὸν στάδιον ἕως τέλους, καὶ πολεμεῖ ἀφόβως, καὶ μάχεται ἀνδρείως· ἢ ἐκεῖνος, ὅστις ἢ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πάλης, ἢ μετὰ τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον συγκρουσμὸν, ἔμφοβος γενόμενος, στρέφει τὰ νῶτα, καὶ φεύγει; Οὐδεὶς, λέγει, στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ· (Αὐτόθι. 4.) τί δὲ ἄλλο σημαίνουσι τὰ λόγια ταῦτα, εἰμὴ, ὅτι ὁ στρατιώτης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἕνα καὶ μόνον σκοπὸν ἐπιβλέπει, καὶ εἰς αὐτὸν χωρίς τινος ἄλλης φροντίδος διαπαντὸς ἐπιμένει, εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἀρετῆς δηλαδὴ εὐαρέστησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ κατατάξαντος αὐτὸν εἰς τὴν θείαν αὐτοῦ στρατιάν;

Ἵνα δὲ μὴ ἀποκάμωμεν ἀναβαίνοντες ταύτην τὴν μακαρίαν ὁδὸν, προβάλλει ἡμῖν ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος πλῆθος ἀνδρῶν μαρτυρούντων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιμονῆς εἰς τὰ καλὰ ἔργα ἐτέλεσαν θεαρέστως τὸν τῆς ἀθλήσεως ἀγῶνα· (Ἑβρ. ιβ'. 1.) Τοιγα-

γαροῦν, λέγει, καὶ ἡμεῖς, τοσοῦ-
τον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν
νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμε-
νοι πάντα, καὶ τὴν εὐπερίστατον
ἁμαρτίαν, δι᾽ ὑπομονῆς τρέχομεν
τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα. Μαρ-
τυρεῖ ἡ ἱστορία τοῦ Ἰὼβ τὸ ἐπίμονον
Ἰώβ. α'. αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρετήν. Ὁ Ἰὼβ, ἐν καιρῷ
1. τῆς εὐτυχίας αὐτοῦ, ἄνθρωπος ἀλη-
θινὸς, ἄμεμπτος, δίκαιος, θεοσε-
βὴς, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πο-
νηροῦ πράγματος· τὸν αὐτὸν δὲ Ἰὼβ
βλέπεις καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῆς δυστυ-
χίας αὐτοῦ. Φθορὰ ὁλόῤῥιζος πάντων
τῶν ὑπαρχόντων, θάνατος αἰφνίδιος πάν-
των ὁμοῦ τῶν φιλτάτων αὐτοῦ τέκνων,
πτωχεία ἐσχάτη, ἀσθένεια ἐλεεινὴ, πλη-
Αὐτόθι. γαὶ ὀδυνηραὶ περιέσχον αὐτόν· Ἐν τού-
22. τοις δὲ πᾶσι τοῖς συμβεβηκόσιν
αὐτῷ οὐδὲν ἥμαρτεν Ἰὼβ ἐναντίον
τοῦ Κυρίου· καὶ οὐκ ἔδωκεν ἀφρο-
σύνην τῷ Θεῷ. Στερεὸς ἵσταται καὶ
οὐδόλως σαλεύει ἀπὸ τῆς ἀρετῆς καὶ ἐν
τῷ καιρῷ τῶν συμφορῶν αὐτοῦ· φιλοσο-
φεῖ μὲν τότε περὶ τῆς εὐτελείας τῆς ἀν-
Αὐτ. 21. θρωπίνης φύσεως· Αὐτὸς γυμνὸς ἐ-
ξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρός μου,
γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι ἐκεῖ·
προσφέρει δὲ τῷ Θεῷ τὴν θυσίαν τῆς ὑ-
πακοῆς καὶ εὐγνωμοσύνης· Ὁ Κύριος
ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο· ὡς
τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτως ἐγένετο·
εὐλογεῖ δὲ μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας
τὸν Θεόν· Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐ-
λογημένον.

Μαρτυρεῖ ἡ περὶ τοῦ Μωϋσέως ἱ-
στορία τὴν ἐπιμονὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρε-
τήν. Οὐδὲ ὁ φόβος τοῦ Βασιλέως Φα-
ραὼ, οὐδὲ ἡ τεσσαρακονταετὴς περιήγη-
σις ἐν γῇ ἐρήμῳ καὶ ἀνύδρῳ, οὐδὲ ἡ ἐν
αὐτῇ πεῖνα καὶ ἡ δίψα, οὐδὲ οἱ ἀπρο-
σδόκητοι τῶν ἐχθρῶν πόλεμοι, οὐδὲ αἱ
πυκναὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἐπαναστάσεις Β'. Μακκαβ.
ἐσάλευσαν τὸ ἐπίμονον καὶ στερέμνιον ς'. 19.
τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Μαρτυρεῖ τὴν ἐπιμο- Δ'. Βασ. β'. 23.
νὴν εἰς τὰ καλὰ ἔργα ὁ Ἐλεάζαρ τυμ- Ἱερ. κ'.
πανιζόμενος, ὁ Ἐλισσαῖος περιπαιζόμε- 2.
νος, ὁ Ἱερεμίας τυπτόμενος καὶ φυλακι- Γ'. Βασ.
ζόμενος, ὁ Μιχαίας ῥαπιζόμενος καὶ κβ'. 24.
καθειργνύμενος, ὁ Ζαχαρίας ὁ καὶ Ἀ- Β'. Παραλ.
ζαρίας λιθαζόμενος, ὁ Ἡσαΐας πριονι- κδ'. 21.
ζόμενος, πάντες οἱ ἐν νόμῳ δίκαιοι, οἵ- Ὠριγ. ἐν τῇ πρὸς
τινες ἐπέμενον εἰς τὸν προκείμενον αὐ- Ἀφρικ.
τοῖς ἀγῶνα, ὑστερούμενοι, θλιβό- ἐπιστ. Ἑβρ. ια'.
μενοι, κακουχούμενοι· ἐν ἐρημίαις 37, 38.
πλανώμενοι, καὶ ὄρεσι, καὶ σπη-
λαίοις, καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς·
ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μετὰ τὴν εὐαγγε-
λικὴν χάριν ἅγιοι, οἵτινες ἐπέμειναν εἰς
τὸν προκείμενον ἀγῶνα, πεινῶντες, δι- Α'. Κορ. δ'.
ψῶντες, γυμνητεύοντες, κολαφιζόμενοι, ἀ- 11.
στατοῦντες, κοπιῶντες, ἐργαζόμενοι Αὐτ. 12.
ταῖς ἰδίαις χερσὶ, λοιδορούμενοι,
διωκόμενοι, βλασφημούμενοι, ὡς Αὐτ. 13.
περικαθάρματα, καὶ περίψημα
πάντων λογιζόμενοι. Μαρτυροῦσιν οἱ ἅ-
γιοι Μάρτυρες περὶ τῆς εἰς τὴν ἀρετὴν
ἐπιμονῆς· τούτους οὐδὲ τὸ πῦρ, οὐδὲ τὰ
ἀρθρέμβολα, οὐδὲ αἱ σοῦβλαι, οὐδὲ τὰ
τήγανα, οὐδὲ αἱ ἐκδάρσεις τοῦ δέρμα-
τος, οὐδὲ αἱ ἐκριζώσεις τῶν ὀδόντων καὶ
ὀνύχων, οὐδὲ τῶν ὀμμάτων αἱ ἐξορύ-
ξεις, οὐδὲ τὰ ἄλλα ὀδυνηρότατα βασα-
νιστήρια, ὅσα ἐφεύρηκεν ἡ ἀσπλαγχνία
τῶν ὠμοτάτων τυράννων, ἐδυνήθησαν νὰ
σαλεύσωσιν αὐτοὺς ὁλοτελῶς ἀπὸ τοῦ
προκειμένου ἀγῶνος. Τοιαύτη ἐπιμονὴ
καὶ σταθερότης ἀναγκαία ἐστὶν εἰς τὸν
δρόμον τῆς σωτηρίας.

Τί οὖν ἐλπίζομεν ἡμεῖς, γυμνοὶ
ὄντες τῆς εἰς τὰ καλὰ ἔργα ἐπιμονῆς;
Ἡμεῖς σήμερον νηστεύομεν, καὶ αὔριον
ὑπερκόρως χορταζόμεθα, καὶ ἄχρι μέ-
θης πίνομεν, καὶ κραιπαλῶμεν· σήμερον
προ-

προσευχόμεθα, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἢ τέσσαρας μόλις ἐνθυμούμεθα τῆς προσευχῆς τὸ ἔργον· σήμερον σωφρονοῦμεν, καὶ αὔριον ἀσελγοῦμεν· σήμερον ἐλεοῦμεν τὸν πτωχὸν, καὶ αὔριον ἀποστρέφομεν τὸ πρόσωπον ἡμῶν ἀπ' αὐτοῦ· σήμερον περιπατοῦμεν τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον, αὔριον, διὰ ἕνα μικρότατον πειρασμὸν, στρέφομεν εἰς τὰ ὀπίσω.

Ἡ ἁμαρτία ἐστὶν εὐπερίστατος· ὅπου καὶ ἂν σταθῇς, καὶ ὅπου καὶ ἂν στρέψῃς τὰ ὄμματα, ἐκεῖ βλέπεις ἁμαρτίας ἀφορμήν· πᾶσα ὑπόθεσις καὶ πᾶν ἔργον περικεκυκλωμένον ἐστὶν ὑπὸ τῶν περιστάσεων τῆς ἁμαρτίας. Καὶ οἱ μὲν ἅγιοι ἄνθρωποι, ἐπειδὴ εἶχον τὴν ἀρε-
Ῥωμ. ή. 35, 38. τὴν τῆς ἐπιμονῆς, οὐδὲ θλίψις, οὐδὲ στενοχωρία, οὐδὲ διωγμὸς, οὐδὲ λιμὸς, οὐδὲ γυμνότης, οὐδὲ κίνδυνος, οὐδὲ μάχαιρα, οὐδὲ θάνατος, οὐδὲ ζωὴ, οὐδὲ Ἄγγελοι, οὐδὲ Δαίμονες, οὐδὲ ἄλλη τίς ὁποιαδήποτε περί-
Αυτ. 37. στασις ἐσάλευεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἀγῶνος τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις ἐνίκων διὰ τῆς χάριτος τοῦ ἀγαπήσαντος αὐτούς· ἡμεῖς δὲ οἱ ἄθλιοι, ἐστερημένοι ὄντες τοῦ χαρίσματος τῆς ἐπιμονῆς, καὶ μηδόλως περὶ τῆς κτήσεως αὐτοῦ φροντίζοντες, διὰ μικρὰν θλίψιν, ἢ διὰ ὀλίγην στενοχωρίαν, ἢ διὰ εὐκαταφρόνητον πειρασμὸν, φεύγομεν εὐθὺς ἀπὸ τοῦ σταδίου τῶν ἀρετῶν, ἐκκλίνομεν εὐθὺς ἀπὸ τοῦ δρόμου τῆς ἀρετῆς, καὶ κατακρημνιζόμεθα εἰς τῆς ἁμαρτίας τοὺς χάνδακας.

Ἐκεῖνοι ἦσαν, λέγετε, ἄνθρωποι ἐκλεκτοὶ, ἐκεῖνοι εἶχον χάριν Θεοῦ κατ' ἐξοχὴν, καὶ διὰ τοῦτο, ἐπιμείναντες ἕως τέλους εἰς τῆς ἀρετῆς τὸν ἀγῶνα, εὐηρέστησαν τῷ Θεῷ. Ἀδελφοὶ, μὴ πλανῶμεν ἑαυτούς· ἐκεῖνοι ἦσαν ἄνθρωποι ὥσπερ καὶ ἡμεῖς, τὴν αὐτὴν εἶχον φύσιν, τὰς αὐτὰς ἀδυναμίας, τὰ αὐτὰ πάθη, τοὺς αὐτοὺς, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ περισσοτέρους πειρασμούς· ἐκεῖνοι ἦσαν ἄνθρωποι ἐκλεκτοὶ, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἐπίσης ἐσμὲν ἐκλεκτοί· ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, οὐ μόνον περὶ ἐκείνων ἐρρέ- Ἰωάν. ιέ. 19.
θη, ἀλλὰ καὶ περὶ πάντων τῶν διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν πιστευσάντων εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακά- Αὐτ. ιζ΄. 20.
ριος Πέτρος ἐκλεκτὸν ὠνόμασε τῶν Χρι- Α΄. Πέτρ. β. 9.
στιανῶν τὸ γένος· Ὑμεῖς δὲ, γένος ἐκλεκτὸν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν. Ἐὰν ἐκεῖνοι εἶχον χάριν Θεοῦ κατ' ἐξοχὴν, τὴν αὐτὴν χάριν, ἐὰν θέλωμεν, ἔχομεν καὶ ἡμεῖς, διότι Ἰησοῦς Χρι- Ἑβρ. ιγ΄ 8.
στὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ὁ Θεὸς οὐκ ἔστι προσωπολήπτης, ἐπίσης πάντας ἀγαπᾷ, ἐπίσης εἰς πάντας δωρεῖται τὴν χάριν· Δόξα καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη Ῥωμ. β 10. 11,
παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθὸν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον, καὶ Ἕλληνι· οὐ γάρ ἐστι προσωποληψία παρὰ τῷ Θεῷ.

Ἡ ἐπιμονὴ, λέγεις, εἰς τὴν ἀρετὴν ἀπ' ἀρχῆς τῆς ζωῆς ἕως θανάτου ἐστὶ κατόρθωμα δύσκολον. Ἀληθῶς δύσκολον· διὰ τοῦτο δὲ ὁ νομίμως ἀθλήσας στεφανοῦται· διὰ τοῦτο οἱ νικηταὶ λαμ- Β΄. Τιμ. β΄. 5.
βάνουσι στέφανον ἄφθαρτον, καὶ δόξαν ἀμάραντον, καὶ βασιλείαν αἰώνιον. Ἀλλὰ τίς δύναται, εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἀναμέσον τοσούτων ματαιοτήτων τοῦ κόσμου, καὶ τοσούτου πυρὸς τῆς σαρκὸς, καὶ τοσούτων παγίδων καὶ βελῶν τοῦ Διαβόλου, νὰ φυλάξῃ τὸν αὐτὸν τόνον εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ τὴν αὐτὴν προθυμίαν εἰς τὴν καρδίαν, καὶ νὰ μείνῃ ἄτρωτος, καὶ ἀναμάρτητος; Τίς δύναται; Δύναται ὅστις θέλει, οὐ-

χὶ

χὶ ἰδίᾳ, ἀλλὰ θείᾳ δυνάμει, ἥτις πλουσία καὶ δαψιλὴς δίδοται εἰς τοὺς τοιούτους ἀγωνιστάς· κἂν δὲ τραυματισθῇ ὁ ἀγωνιζόμενος, ἐὰν μὴ ἐκκλίνῃ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, ἀλλὰ θεραπεύσας τὴν πληγὴν αὐτοῦ, ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, πάλιν τρέχει, καὶ ἀγωνίζεται τὸν καλὸν ἀγῶνα, καὶ λαμβάνει τὸν αὐτὸν τῆς νίκης στέφανον.

Εἰς τοῦ κοσμικοῦ πολέμου τὸ στάδιον τραυματίζονται πολλάκις οἱ στρατιῶται· καὶ οἱ μὲν ἐπίμονοι, συνδέοντες, καὶ θεραπεύοντες τὰς αὐτῶν πληγάς, πάλιν ἵστανται εἰς τὸ στάδιον, πολεμοῦσι καθὼς καὶ πρότερον, καὶ στεφανοῦνται· οἱ δὲ ἀνεπίμονοι, ὅταν τραυματισθῶσιν, ἐγκαταλείπουσιν εὐθὺς τὸ στρατόπεδον, καὶ, φεύγοντες, ἐκπίπτουσι τῆς στρατιωτικῆς τάξεως καὶ τῶν τῆς νίκης βραβείων. Τοῦτο βλέπομεν καὶ εἰς τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνας· ἄλλοι μὲν τῶν τοῦ Χριστοῦ στρατιωτῶν, τραυματιζόμενοι, θεραπεύουσι τὰς πληγὰς αὐτῶν, καὶ πάλιν ἐπιμένουσιν εἰς τὸν αὐτὸν ἀγῶνα, ἄλλοι δὲ μετὰ τὸ τραῦμα φεύγουσι, καὶ ἀπολοῦνται.

Δύω ἄνδρες γίνονται στρατιῶται τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Πέτρος, καὶ ὁ Ἰούδας· καὶ οἱ δύω, ἀκολουθοῦντες αὐτῷ, ἀκούουσι τὴν οὐράνιον αὐτοῦ διδασκαλίαν, βλέπουσι τὰ θαύματα, ἀξιοῦνται τῆς ἀποστολικῆς χάριτος, τρέχουσι τὸν αὐτὸν τῆς σωτηρίας δρόμον. Τοῦ Πέτρου τραυματίζει τὴν ψυχὴν ἡ ἄρνησις, τοῦ
Ματ. κϛ΄. 75. Ἰούδα ἡ προδοσία· ἀλλ' ὁ Πέτρος πλύνει τὴν πληγὴν αὐτοῦ διὰ τῶν πικρῶν δακρύων, καὶ βάλλει ἐπάνω εἰς αὐτὴν τῆς μετανοίας τὸ βάλσαμον· ὅθεν πάλιν ἐπιστηρίζεται, πάλιν μετὰ προθυμίας τρέχει τὸν αὐτὸν δρόμον, καὶ ἄξιος κρίνεται τῆς ἀποστολικῆς χάριτος, καὶ τῆς ἐπουρανίου βασιλείας· ὁ Ἰούδας φεύγει ἀπὸ τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων, ῥίπτει τὰ τριάκοντα ἀργύρια ἐν τῷ Ναῷ, ἀπελπίζεται· Καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο. Ματ. κζ΄. 5. Βλέπε καὶ τὸν προφητάνακτα Δαβίδ. Αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὸν κορυφαῖον βαθμὸν τῆς τῶν ἀρετῶν κλίμακος· ἔπεσεν ὅμως ἐκεῖθεν πτῶμα ἐλεεινόν, ἀλλὰ πάλιν ἀνέστη τοῦ πτώματος· ἐσαλεύθη, ἀλλὰ πάλιν ἐστηρίχθη· ἐτραυματίσθη, ἀλλὰ πάλιν ἰατρεύθη· ἥμαρτεν, ἀλλὰ πάλιν ἐδικαιώθη, ἔστησε πάλιν τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς ἀρετῆς ὄρη.

Ἐὰν οὖν, τρέχων τὸ πνευματικὸν στάδιον, ὀλισθήσῃς, στήριξον εὐθὺς ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς ἐπιμονῆς τοὺς πόδας σου· ἐὰν πέσῃς, ἀνάστα πάλιν εὐθύς, καὶ περιπάτει· ἐὰν τραυματισθῇς, βάλε εὐθὺς εἰς τὴν πληγήν σου τῆς μετανοίας τὸ ἔμπλαστρον· μὴ μαράνῃ τῆς καρδίας σου τὴν προθυμίαν ἡ ἁμαρτία, μὴ νεκρώσῃ τῆς διανοίας σου τὸν τόνον ἡ πληγή· μὴ σβέσῃς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐκχυθεῖσαν ἐν τῇ καρδίᾳ σου, μὴ φύγῃς ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τὸν δρόμον, ἐπίμεινον ἐν αὐτῷ στερεός, ἀνδρίζου καὶ πολέμει τοὺς τραυματίσαντάς σε, ἐργάζου πάλιν τῆς ἀρετῆς τὰ κατορθώματα· διότι, ἐὰν μὴ ἐπιμεληθῇς εὐθὺς τὴν ἰατρείαν τῆς ψυχῆς σου, καὶ μὴ ἐπιμείνῃς εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν καλῶν ἔργων, τότε, συνήθειαν λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία, ἕλκει σε εἰς παντελῆ ἀπώλειαν, τότε μένεις ἀπηλπισμένος τῆς σωτηρίας· ἐὰν δὲ ἀναστηθῇς εὐθύς, καὶ ἀκολουθήσῃς πάλιν τῆς ἀρετῆς τὰ ἔργα, ὁ αὐτὸς πάλιν στέφανος ἀπόκειταί σοι, πάλιν λέγεις καὶ σὺ μετὰ τοῦ Παύλου· Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν Β΄. Τιμ. δ΄. 7, 8. δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος· διότι

τοῦτον τὸν στέφανον λαμβάνει οὐ μόνον ὁ Παῦλος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἀγαπήσαντες τὴν δευτέραν τοῦ Κυρίου παρουσίαν. Ἀνάβαινε οὖν διὰ τῆς ἱερᾶς κλίμακος εἰς τῆς ἀρετῆς τὸ ὕψος, καὶ ἐπίμενε ἀναβαίνων ἕως τέλους ζωῆς σου· διότι ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται· ἐπίμεινον, καὶ κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου.

Ματ. ί. 22.
Αποκ. γ. 11.

ΠΙΝΑΞ

Τῶν τε Ἑρμηνειῶν, καὶ Ὁμιλιῶν, τῶν ἐν τῷ Παρόντι τόμῳ Περιεχομένων.

Ὁμι-

χαναναί[illegible]

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α΄. ΤΟΜΟΥ.

ΠΙΝΑΞ

Τῶν ἐν τε τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ τόμῳ Περιεχομένων τῆς παλαιᾶς καὶ νέας γραφῆς ῥήσεων, τῶν μὴ καθ' αὐτὸ διερμηνευομένων.

ΓΕΝΕΣΙΣ.

			Α'.	Β'.
Κεφ.	Στίχ.		Σελ.	Σελ.
ΙΓ'.	2	Ἄβραμ δὲ ἦν πλούσιος σφόδρα	250	7
	9	Εἰ σὺ εἰς ἀριστερά, ἐγὼ εἰς δεξιά		230
	16	Καὶ ποιήσω τὸ σπέρμα σου		126
ΙΔ'.	15	Καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἕως Χοβὰ		7
	16	Καὶ ἀπέστρεψε πᾶσαν τὴν ἵππον		-
	21	Εἶπε δὲ Βασιλεὺς Σοδόμων		230
	22	Εἶπε δὲ Ἄβραμ πρὸς τὸν Βασιλέα Σοδόμων		--
	23	Ἀπὸ σπαρτίου ἕως σφαιρωτῆρος	250	--
ΙΕ'.	5	Ἀρίθμησον τοὺς ἀστέρας		7
	6	Ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην	250	
ΙΖ'.	10	Καὶ αὕτη ἡ διαθήκη		196
	19	Ἰδοὺ Σάῤῥα ἡ γυνή σου		7
ΙΗ'.	3	Κύριε εἰ ἄρα εὗρον χάριν		230
	17	Ὁ δὲ Κύριος εἶπε, Μὴ κρύψω		91
	27	Ἐγὼ δὲ εἰμὶ γῆ καὶ σποδὸς		230, 248
	32	Ἐὰν εὑρεθῶσιν ἐκεῖ δέκα, οὐ μὴ ἀπολέσω	72	91
Κ'.	12	Ἐκ πατρὸς, ἀλλ' οὐκ ἐκ μητρὸς	191	
ΚΑ'.	19	Καὶ εἶδε φρέαρ ὕδατος ζῶντος	59	
ΚΒ'.	12	Νῦν γὰρ ἔγνων, ὅτι φοβῇ σὺ τὸν Θεὸν		339
	13	Ἐν φυτῷ Σαβὲκ		326
ΚΕ'.	8	Ἐν γήρᾳ καλῷ		101
	27	Ἄγροικος		274
	28	Ἠγάπησε δὲ Ἰσαὰκ τὸν Ἡσαῦ		--
ΚΣΤ'.	12	Ἔσπειρε δὲ Ἰσαὰκ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ		33
	19	Καὶ εὗρον ἐκεῖ φρέαρ	59	
	24	Καὶ εὐλογήσω σε, καὶ πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου.		126
	25	Ἐν τῇ φάραγγι Γεράρων		--
ΚΗ'.	12	Ἐστηριγμένη ἐν τῇ γῇ	293	
	15	Ἰδοὺ ἐγὼ εἰμὶ μετὰ σοῦ		126
	17	Ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος		107
	18	Ἔστησε στήλην	103	
	20	Καὶ ηὔξατο εὐχὴν	--	
ΛΒ'.	10	Ἱκανούσθω μοι ἀπὸ πάσης δικαιοσύνης		7
ΛΓ'.	11	Λάβε τὰς εὐλογίας μου		164
	19	Ἐκτήσατο τὴν μερίδα		126
	20	Καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν Θεὸν		--
ΛΕ'.	1	Εἶπε δὲ ὁ Θεὸς πρὸς Ἰακώβ		127
ΛΘ'.	3	Ἤδει δὲ ὁ Κύριος αὐτοῦ	130	
	6	Καὶ ἐπέστρεψε πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ	129	
	7	Κοιμήθητι μετ' ἐμοῦ	219	
	9	Καὶ πῶς ποιήσω τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο	--	110
	22	Καὶ ἔδωκεν ὁ Ἀρχιδεσμοφύλαξ	130	
	23	Οὐκ ἦν ὁ Ἀρχιδεσμοφύλαξ	--	
Μ'.	8	Οὐχὶ διὰ τοῦ Θεοῦ	6	
ΜΑ'.	41	Εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσὴφ	130	
ΜΗ'.	21	Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω		101

ΕΞΟΔΟΣ.

Κεφ.	Στίχ.		Α'. Σελ.	Β'. Σελ.
		ΛΕΥΙΤΙΚΟΝ.		
Β'.	13	Καὶ πᾶν δῶρον θυσίας ὑμῶν ἁλὶ ἁλισθήσεται.		73, 125, 274
ΙΓ'.	46	Κεχωρισμένος καθήσεται		122
ΙΘ'.	36	Ζυγὰ δίκαια καὶ σταθμία δίκαια		268
ΚΓ'.	15	Καὶ ἀριθμήσετε ὑμεῖς	107	
	16	Ἕως τῆς αὔριον	108	
	34	Τῇ πεντεκεδεκάτῃ τοῦ μηνός	--	
	35	Καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη	--	
	36	Ἑπτὰ ἡμέρας προσάξετε	--	
ΚΕ'.	8	Καὶ ἐξαριθμήσεις ἑαυτῷ		159
ΚΣΤ'.	19	Καὶ θήσω τὸν οὐρανὸν ὑμῖν	143	10
	20	Καὶ οὐ δώσει ἡ γῆ ὑμῶν	--	
	30	Πᾶσα δεκάτη τῆς γῆς		159
		ΑΡΙΘΜΟΙ.		
Ε'.	7	Ἐξαγορεύσει τὴν ἁμαρτίαν ἣν ἐποίησε, . .		150
ΙΑ'.	26	Καὶ κατελείφθησαν δύο ἄνδρες	24	
	29	Καὶ τίς δῴη πάντα τὸν λαὸν	25	
ΙΒ'.	2	Μωϋσῇ μόνῳ λελάληκε Κύριος	90	
	6	Ἐὰν γένηται προφήτης ὑμῶν		331
	7	Οὐχ οὕτως ὁ θεράπων μου		--
	8	Στόμα κατὰ στόμα		--
ΙΕ'.	3	Ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν	19	
	35	Θανατούσθω ὁ ἄνθρωπος	89	
Κ'.	10	Μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύτης		332
	11	Ἐπάταξε τὴν πέτραν		--
	12	Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν		332, 333
ΚΑ'.	8	Καὶ ἔσται ἐὰν δάκῃ ὄφις ἄνθρωπον . . .		261
	9	Καὶ ἐποίησε Μωϋσῆς ὄφιν χαλκοῦν . . .		--
ΚΒ'.	6	Ὅτι οἶδα οὓς ἂν εὐλογήσῃς σύ		302
ΚΔ'.	17	Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακὼβ	68	--
ΚΕ'.	17	Ἐχθραίνετε τοῖς Μαδιηναίοις		16
	18	Ὅτι ἐχθραίνουσι αὐτοὶ ὑμῖν		--
		ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ.		
Δ'.	9	Πρόσεχε σεαυτῷ	120	
ΣΤ'.	5	Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου		73
	6	Καὶ ἔσται τὰ ῥήματα ταῦτα	141	266
	7	Καὶ προβιβάσεις αὐτὰ τοὺς υἱούς σου . . .	142	--
	12	Πρόσεχε σεαυτῷ, μὴ ἐπιλάθῃ		--
Ζ'.	2	Ἀφανιεῖς αὐτούς		16
Ι'.	12	Καὶ νῦν Ἰσραὴλ, τί Κύριος ὁ Θεός σου . .		60
ΙΑ'.	29	Καὶ δώσεις τὴν εὐλογίαν	61	

ΙΗΣΟΥΣ ΤΟΥ ΝΑΥΗ.

ΚΡΙΤΑΙ.

ΡΟΥΘ.

ΠΡΩΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ.

ΠΡΩΤΗ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ.

ΙΩΒ.

Ψαλ.	Στίχ.	ΨΑΛΜΟΙ.	Α'. Σελ.	Β'. Σελ.
Α'.	3	Τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον		
Δ'.	3	Υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε βαρυκάρδιοι	127	
	9	Ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ κοιμηθήσομαι		99
Ε'.	4	Ὅτι οὐχὶ Θεὸς θέλων ἀνομίαν		
	6	Ἐμίσησας πάντας τοὺς ἐργαζομένους	191	170, 210
ΣΤ'.	6	Ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου		154
	8	Ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ		137
Ζ'.	10	Ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρούς	185	
	13	Ἐὰν μὴ ἐπιστραφῆτε		91
	14	Καὶ ἐν αὐτῷ ἡτοίμασεν		--
Η'.	6	Ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ	51, 103	
	7	Πρόβατα καὶ βόας ἁπάσας	-- --	
	8	Τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ	--	
Θ'.	31	Ἐνεδρεύει ἐν ἀποκρύφῳ	229	
Ι'.	8	Δίκαιος Κύριος	149	340
ΙΓ'.	4	Πάντες ἐξέκλιναν		63, 207
ΙΔ'.	7	Ὁ ποιῶν ταῦτα, οὐ σαλευθήσεται	134, 160	
ΙΕ'.	1	Ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου		60, 338
	4	Οὐδ' οὐ μὴ μνησθῶ		43
	8	Προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διαπαντός	219	79, 137, 210, 211, 258
ΙΗ'.	1	Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ		60
	10	Τὰ κρίματα Κυρίου ἀληθινά		269
	11	Ἐπιθυμητὰ ὑπὲρ χρυσίον		--
	14	Ἐὰν μή μου κατακυριεύσωσι	120	
ΚΑ'.	5	Ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν, καὶ οὐ κατησχύνθησαν	211	
ΚΒ'.	5	Ἡ ῥάβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου		128
ΚΔ'.	2	Αἰσχυνθήτωσαν οἱ ἀνομοῦντες	43	
ΚΣΤ'.	1	Κύριος φωτισμός μου	--	
	16	Ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου		28
ΚΖ'.	10	Καὶ ἀνέθαλεν ἡ σάρξ μου		129
ΚΘ'.	1	Ὑψώσω σε Κύριε, ὅτι ὑπέλαβές με	102	
	5	Καὶ ζωὴ ἐν τῷ θελήματι αὐτοῦ	162	
ΛΑ'.	5	Τὴν ἀνομίαν μου ἐγνώρισα	54	
	11	Ἐν κημῷ καὶ χαλινῷ	266	
ΛΒ'.	6	Τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοί	4, 6	
ΛΓ'.	1	Ἐν παντὶ καιρῷ		129
	8	Γεύσασθε καὶ ἴδετε		132
	9	Ὅτι οὐκ ἔστιν ὑστέρημα		169
	10	Οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον		--
	14	Ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ	243	158
	21	Θάνατος ἁμαρτωλῶν πονηρός		89, 100
ΛΔ'.	14	Ἀνταπεδίδωσάν μοι πονηρά		61

Ψαλ.	Στίχ.		Α'. Σελ.	Β'. Σελ.
οβ'.	26	Οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ σοῦ ἀπολοῦνται.		169
οδ'.	7	Ὅτι ποτήριον ἐν χειρὶ Κυρίου	162	
	8	Καὶ ἔκλινεν ἐκ τούτου εἰς τοῦτο.	--	
οε'.	1	Γνωστὸς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ Θεός	97	
οστ'.	2	Τὸν Θεὸν ἐξεζήτησα ταῖς χερσί μου	28	
	3	Ἐμνήσθην τοῦ Θεοῦ, καὶ εὐφράνθην.		28, 211
	19	Ἐν τῇ θαλάσσῃ αἱ ὁδοί σου	217	
οζ'.	2	Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου	231	
	75	Ἐξόπισθεν τῶν λοχευομένων ἔλαβεν αὐτόν		8
οθ'.	6	Ποτιεῖς ἡμᾶς ἐν δάκρυσιν ἐν μέτρῳ.		28
	9	Ἄμπελον ἐξ Αἰγύπτου μετῆρας.	252	
πα'.	6	Ἐγὼ εἶπα θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες.	133	
πγ'.	1	Εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου	275	77, 269
	2	Ἡ καρδία μου καὶ ἡ σάρξ μου ἠγαλλιάσαντο.		-- --
	6	Μακάριος ἀνὴρ, οὗ ἐστὶν ἀντίληψις αὐτῷ		--
	11	Ἐξελεξάμην παραῤῥιπτεῖσθαι		--
	13	Μακάριος ἄνθρωπος ὁ ἐλπίζων ἐπὶ σέ	212	
πστ'.	3	Μνησθήσομαι Ῥαὰβ καὶ Βαβυλῶνος		291
πη'.	10	Ὁ δεσπόζων τοῦ κράτους τῆς θαλάσσης	213	
	32	Ἐπισκέψομαι ἐν ῥάβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν	88, 91, 260	
	33	Τὸ δὲ ἔλεός μου οὐ μὴ διασκεδάσω.	-- -- --	
ϟ'.	5	Οὐ φοβηθήσῃ ἀπὸ φόβου νυκτερινοῦ	43, 229	
	6	Ἀπὸ βέλους πετομένου ἡμέρας	-- --	
	7	Πεσεῖται ἐκ τοῦ κλίτους σου χιλιάς	-- --	
	11	Ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ.	43, 133, --	
	12	Ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε μήποτε προσκόψῃς	43, 133	
	16	Μακρότητα ἡμερῶν ἐμπλήσω αὐτόν.		7
ϟδ'.	4	Ὅτι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς.	162, 209	10
	5	Ὅτι αὐτοῦ ἐστὶν ἡ θάλασσα	-- --	--
ρ'.	1	Ἔλεον καὶ κρίσιν ᾄσομαί σοι Κύριε		185, 220
	2	Ψαλῶ, καὶ συνήσω ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ.		--
ρα'.	6	Ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ μου		154
ρβ'.	1	Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον.		129
	5	Τὸν ἐμπιπλῶντα ἐν ἀγαθοῖς.		--
ργ'.	33	Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν		108
ρδ'.	5	Μὴ ἅπτεσθε τῶν χρηστῶν μου	113	
ρε'.	30	Καὶ ἔστη Φινεὲς, καὶ ἐξιλάσατο.	191, 202	
	31	Καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην	191	
	34	Ἐμίγησαν ἐν τοῖς ἔθνεσιν	58	
ρστ'.	23	Οἱ καταβαίνοντες εἰς θάλασσαν.	212	
	24	Αὐτοὶ εἶδον τὰ ἔργα Κυρίου.	--	
	43	Τίς σοφὸς καὶ φυλάξει ταῦτα		284
ρη'.	6	Καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ	106	
	7	Γενηθήτωσαν αἱ ἡμέραι αὐτοῦ	101	
	23	Τὰ γόνατά μου ἠσθένησαν		154
ρθ'.	1,2	Κάθου ἐκ δεξιῶν μου	82, 273	297

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΗΣ.

ΑΣΜΑ.

ΗΣΑΪΑΣ.

Κεφ.	Στίχ.		Α'. Σελ.	Β'. Σελ.
ΣΤ'.	15	Ἐὰν μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις	238, 239	
	17	Σὺ δὲ νηστεύων, ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν .		117, 268
	18	Ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις		--
	20	Ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει . . .		93
	25	Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν	159	
	33	Ζητεῖτε πρῶτον	136, --	7, 12
Ζ'.	7	Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν	105	
	12	Οὗτός γάρ ἐστιν ὁ νόμος		13
	19	Ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. . . .		188
Η'.	4	Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς	198	
	7	Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν	165, 292	
	8	Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανός	165, 173, --	4
	13	Ὕπαγε, καὶ ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι. .	198	
	18	Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτόν.	--	
	22	Ἀκολούθει μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκρούς. . .		120, 281
	26	Ἐγερθεὶς, ἐπετίμησε τοῖς ἀνέμοις. . . .	214, 217	
	27	Ποταπός ἐστιν οὗτος;	--	
	30	Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν		56
Θ'.	2	Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου	188	
	4	Καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν .		213
	9	Ἀκολούθει μοι		33
	13	Οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους.	95	150, 152
	21	Ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ		69, 72
	22	Θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε	198	124
	24	Ἀναχωρήσατε, τὸ κοράσιον οὐκ ἀπέθανε . .	--	
	28	Πιστεύετε, ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; . .	47	
	30	Ὁρᾶτε μηδεὶς γινωσκέτω	198	
	32	Καὶ ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ	224	
	33	Καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου	--	
	34	Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων		38
Ι'.	1	Ἐξουσίαν κατὰ πνευμάτων	225	
	5	Εἰς Πόλιν Σαμαρειτῶν	55, 262, 289	
	6	Πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ	--, 67, 262, 264, 289	
	16	Γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις . . .		163
	22	Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος.	298	
	23	Ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς		324
	26	Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς	41	
	28	Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων . . .	--	
	30	Ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες	174	209
	34	Μὴ νομίσητε, ὅτι ἦλθον		334
	35	Ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον		--
	36	Καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ .		146, --
	37	Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα		120, --
	38	Καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρόν		--
	41	Ὁ δεχόμενος προφήτην		339

Κεφ.	Στίχ.		Α'. Σελ.	Β'. Σελ.
ΚΕ'.	28	Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον	288	
	30	Ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων		219
	31	Καθίσει ἐπὶ θρόνου	30	
	34	Ἀπὸ καταβολῆς κόσμου	269	20, 44, 76 190,194,217 219,242
	40	Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων	30, 220	194, 257
	41	Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον		30,44,76,189 219
ΚΣΤ'.	8	Ἠγανάκτησαν		252
	12	Βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μῦρον		253
	13	Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν		--
	14	Πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα		240
	15	Τί θέλετέ μοι δοῦναι;		--
	16	Καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν		--
	26	Λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου	16, 167, 169	257
	27	Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες	--	--
	28	Τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου		--
	31	Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε	93	
	38	Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου		99
	39	Ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ		99, 242
	41	Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε	104, 216, 245	
	42	Πάτερ μου, εἰ οὐ δυνατὸν	96	
	50	Ἑταῖρε, ἐφ' ᾧ πάρει;	266	
	56	Ἔφυγον	24	
	59	Οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι		240
	66	Ἔνοχος θανάτου ἐστί		--
	67	Ἐκολάφισαν αὐτὸν		--
	75	Ἔκλαυσε πικρῶς	124	
ΚΖ'.	2	Δήσαντες αὐτόν, ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν		240
	3	Μεταμεληθεὶς	158	
	4	Ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον	--	
	5	Καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ, ἀνεχώρησεν	158, 297	153
	28	Χλαμύδα κοκκίνην		240, 320
	29	Χαῖρε ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων		240
	30	Ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ		--
	52	Καὶ πολλὰ σώματα		48
	53	Καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων		--
	54	Ἀληθῶς Θεοῦ Υἱὸς ἦν οὗτος	93	
	56	Καὶ Ἰωσῆ	35	
	57	Ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος	32	
ΚΗ'.	1	Ὀψὲ δὲ σαββάτων	36	240
	2	Ἀπεκύλισε τὸν λίθον	28, 37	
	6	Ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε	36	
	9	Καὶ ἰδοὺ ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς	2	

ΛΟΥΚΑΣ.

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α'.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β'.

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ.

Τέλος τοῦ Πίνακος τῶν ῥητῶν.

ΠΙΝΑΞ

Ο ΠΡΑΓΜΑΤΙΩΔΗΣ

Ἐν ᾧ τὸ μὲν Α΄. σημαίνει τὸν πρῶτον Τόμον, τὸ δὲ Β΄. τὸν δεύτερον· οἱ δὲ Ἀραβικοὶ χαρακτῆρες, τὴν σελίδα· καὶ τὸ μὲν α, τὸν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς τῆς σελίδος στύλον, τὸ δὲ β, τὸν ἐν τοῖς δεξιοῖς.

Α΄.

Ἀγάπη ἡ πρὸς τὸν Θεόν.

Ἀγάπη ἡ πρὸς τὸν πλησίον

Ἀγάπη ἡ πρὸς τοὺς ἐχθρούς

Ἄγγελοι

Ἅγιοι.

Διάκρισις.

Διδασκαλία.

Διδάσκαλος.

Δίκαιοι.

Δικαιοσύνη,

Διωκτῶν

Δόξα

Δοῦλον

Δωρεὰ

Ε

Ἑβραῖοι.

Εἰδωλόθυτον.

Εἰδωλολάτραι.

Ἐθνικοί,

Εἰκόνες

Εἰκονομάχοι,

Εἰρήνη.

Ἑκατόνταρχος,

Ἐκκλησία

Ἐλεήμονες.

Θαύματα

Θαυματουργοί.

Θέλησις

Θεοδώρα

Θεός.

Νηστειῶν

Νηστευταί.

Νηστευτής,

Νομικός,

Νομοθεσία

Νόμος.

Νοῦς

Νύκτωρ

Νῶε

Ξ

Ξένων,

Ο

Π

Πιστοῦ

Πλεονέκτης.

Πλεονεξία,

ὁ Πλησίον.

Πλούσιοι.

Πλούσιος.

Πλουσίων

Πλοῦτος.

Πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Πολιτική.

Πολιτικός,

Τ

Τάλαντα

Τρόπος,

Τυφλὸς,

Τυφλῶν

Τύχη.

Υ

Ὕδωρ ζῶν.

Υἱὸς ὁ τοῦ Θεοῦ,

Υἱοθεσίας

Ὑπακοή.

Ὑπερηφάνεια.

Ψ

Ψεῦδος.

Ψεῦσται

Ψεύστης.

Ψευστῶν

Ψυχαί.

Τέλος τοῦ Πραγματιώδους Πίνακος.

